

MERILÄINEN, Mauno Antero

urakoitsija
s. 21.6.1919 Rantsila
pso v.-47 *Elli Sofia o.s. Launonen*
s. 17.8.1922 Paavola
Lapset: *Hannu Juhani -47, Leena Sinikka -54*

Sotilasarvo: Luutnantti -43, kapteeni -68. Joukko-osastot: Vapaaehtoinen Autovarikko 6, Asevelv.RKKI, HRR. Tehtävät: Joukkueenjohtaja, eskadroonan päällikön sijainen. Osanotto taisteluihin: Js: Ilomantsi, Tolvajärvi, Ägläjärvi, Vegarus, Suojärvi, Onkamus, Lahtakylä, Pien-Sunajoki,

Nimjärvi, Honkaselkä, Kivatsu-Lisma-Viiksijärvi, partisaanien tuhoamistaistelut Äänisniemellä, Lempaala, Kellomäki, Vammelsuu, Somme-Viipurinlahti, Ilomantsi saarroitus ja torjuntataistelut. Kunniamerkit: VR 4, VR4 tlk, VR 3. Kotiutettiin 18.11.1944.

MERILÄINEN, Risto Kustaa

autoilija
s. 22.7.1921 Rantsila k. 14.5.1995 Oulu
pso v.-47 *Aune Aila Orvokki o.s. Pietola*
s. 25.12.1921 Siikajoki
Lapset: *Ritva-Liisa Kyllikki -48, Matti Tapani -53, Martti Tapio -57*

Sotilasarvo: Kersantti -44, ylikersantti -68. Joukko-osastot: Linnoitusjoukot Sumpero, Tali, Ihantala ja Nuijamaa, 3.D, Krhj/I/JR 11. Järj.K 2, HTK 1. Tehtävät: Krh-tulenjohtaja. Taistelut: Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Jelettijärven taistelut ja Kan-

naksen taistelut, Tornion maihinnousu ja valtaus, Rovaniemen valtaus. Haavoittui 26.6.1944 Noskualla kranaatin sirpaleista oikeaan olkavarteen. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1, Lapin solki, pioneeriristi, Vienan risti, Lapin risti. Kotiutettiin 18.11.1944. Muutti Ouluun 1962.

METTOVAARA, Enok Alfred, pienvilj.
s. 16.3.1912 Kiiminki k. 6.9.1995 Siikajoki
pso v.-41 *Tyyne Valpuri*
s. 18.1.1922 Pudasjärvi k. 6.6.1998 Siikajoki
Lapset: *Eeva Marjatta -41, Seppo Alfred -45, Aira Anelma -47, Liisa Emilia -48, Alpo Aatami -49, Pentti Sauli -51, Aino Annikki -52, Alli Birgitta -53, Seija Kyllikki -55, Paula Sisko -57, Jorma Veikko -60, Juha Pekka -64*

Sotilasarvo: Korpraali -40, alikersantti -68. Joukko-osastot: Krh.K/JR 53, 2/Jv.Koul.K 19, Hev.S. Tehtävät: Kranaatinheitin tulenjohtaja, etäisyysmittaaja, satulaseppä. Osanotto taisteluihin: Ts: Kuhmo. Js: Kiestinki - Kangasvaara. Haavoittui Kiestingissä käteen. Kunniamerkit: Vm 2 kahdesti. Kotiutettiin 15.11.1944.

MIKKILÄ, Yrjö

maanviljelijä
s. 22.06.1922 Salmi k. 1.12.1992 Raahe
pso *Aleksandra "Sanni" o.s. Jehkonen*
s. 16.05.1924 Salmi. Lapset: *Anneli -45, Aulis -46, Pentti -48, Anja -49, Martti -51, Esko -54, Jorma -56, Arja -57, Reino -59, Leila -61, Outi -63, Aini -64*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 7/Jv.Koul.K 3, 1.12.1942 alk. JR 58. Taistelut: Karjalan kannas. Joutui vangiksi 10.6.1944, oli vankina Tserepovetsin seudulla. Vapauduttuaan kotiutettiin 22.12.1944 Hangon kolmen viikon karanteenileirin jälkeen.

MURTO, Unto Ensio

koneenhoitaja
s. 1.12.1916 Sammatti k. 15.7.1996 Raahe
pso v.-43 *Anna Tuulikki o.s. Turpeenoja*
s. 23.12.1921 Siikajoki
Lapset: *Eero Olavi -44, Anni Kaarina -46*
Sotilasarvo: Sotamies, korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Jv.Koul.K5. Js: KrhJ/SissiP 3, E/VP13. Tehtävät: Keittiömies, krh-ammusmies. Taistelut: Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Kapustajoen taistelut 9.8.-3.9.1941, Kangasvaaran ja rautatien puolustustaistelut 3.9.-31.10.1941, Kiestinki-Louhi maantie 23 km läpimurtotaistelut 1.11.-30.11.1941. Kotiutettiin 22.11.1944. Muutti Säräisniemelle 30.7.1948.

MYLLYOJA, Niilo Johannes, mv.

s. 26.2.1912 Siikajoki k.1982
pso v.-36 *Lyyli Helena o.s. Okkonen*
s. 23.5.1914 Oulunsalo
Lapset: *Marjatta, Anneli, Tuula, Hilikka, Risto, Antero, Auli, Pirkko, Eero*
Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, SissiP 3, 1/15.Pr, Järj.K 2. Tehtävät: Krh-ammusmies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Kiestinki - Louhen maantie 23 km läpimurtotaistelu 1.11. - 30.11.1941, Kiestingin pohjoispuolen puolustustaistelut, Kemi, Tornio.

Haavoittui 9.7.1941 Laskujärvellä vasempaan käteen. Kunniamerkit: Vm 2. Muutti Paavolaan 1.7.1939.

MÄKINEN, Paavo Johannes, mv.

s. 8.7.1925 Raahe
pso v.-50 *Eeva Sofia o.s. Rantala*
s. 8.10.1925 Siikajoki
Lapset: *Eero Juhani -52, Jaakko Sakari -55, Liisa Kaarina -55, Timo Einari -61, Tuomo Paavali -61*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Esik.K/Er.P 12. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 krh-viestimiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Kannakseen taistelut. Haavoittui 2.7.1944 Äyräpäässä. Kotiutettiin 15.12.1945 varusmiespalvelun päätyttyä.

MÄKINEN, Pentti Ilmari

autovaakamies
s. 15.10.1921 Raahe k. 29.4.1983 Raahe
pso v.-45 *Maria Elisabeth o.s. Annunen*
s. 16.9.1923 Paavola
Lapset: *Hannu Sakari -46, Tapani Johannes -48*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 8.D. Tehtävät: Kiväärinmies. Osanotto taisteluihin: Js: Maaselän taistelut. Haavoittui päähän 22.2.1942 Maaselässä. Kotiutettiin 17.4.1944. Muuttivat Raaheen 7.5.1962.

MÄMMI, Mauno Iisak

puuseppä
s. 16.9.1914 Siikajoki k. 3.7.1978 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, Sv.leiri 21, Järj.K 1, 4.DE, Krh.J/II/JR 5, 10/JR 35, KKK/Er.P 23, 12/JR 12. Tehtävät: Krh-ammusmies, vartiomies, ajomies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Poventsa, Hiisjärvi, Ihantala. Haavoittui leukaan räjähtävästä luodista. Kotiutettiin 5.11.1944.

MÄMMI, Tauno Kalle, s. 16.9.1914, kts. sankarivainajat

MÄMMI, Veikko Olavi

kirvesmies
s. 26.5.1912 Siikajoki k. 24.12.1980 Siikajoki

Sotilasarvo: Alikersantti -43. Joukko-osastot: Ts: Oulun O.P, 8/JR 25. Js: 1/SissiP 3. Tehtävät: Kiväärinmies, ryhmänjohtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Kuhmon rintama. Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat, Syväri, Sarmatus, Vitele, Salmi, Uuksujärvi. Haavoittui. Kotiutettiin 16.11.1944.

MÄNTYLÄ, Knut Kauko

sotilaspastori, kirkkoherra
s. 24.1.1918 Nastola k. 12.10.1983 Oulu
pso v.-44 *Hilikka Annikki o.s. Haho*
s. 29.3.1918 Siikajoki. Lapset: *Pekka Tapani -45, Maria-Liisa -47, Lea Mirjami -48, Antti Ilmari -50, Matti Sakari -52, Eeva Marjatta -53*

Sotilasarvo: Vänräkki -39, luutnantti -41. Joukko-osastot: Kev.Psto, Kev.Os 14, IV/3.Pr, 54.SotaS, 6.DE, I/21.Pr. Tehtävät: Joukkueen varajohtaja, autoupseeri, pataljoonan pastori, SotaS:n pastori, D:n past.apulainen. Taistelut: Js: Kokkari, Lehmivaara, Uuksujärvi, Jalovaara, Muuanto, Vilokki, Loimola, Kattojärvi, Koirinoja, Käsnäselkä, Tulemajärvi, Palalahti, Pultsoila, Suurmäki, Vitele, Tuulos, Kotsila, Aunus, Syväri, Petäjäselkä, Derewjannoje, Uusiselkä, Petroskoi, Karhumäki, Lumpuinen, Poventsa. Lutikkavaaran ympäristön taistelut 17.8. - 4.9.1944. Kunniamerkit VR 4. Kotiutettiin 20.11.1944. Muutti 13.1.1947 Liperiin.

MÄÄTTÄ, Emil

työmies

s. 20.3.1899 Kuusamo k. 7.5.1958 Siikajoki

pso v.-26 *Miina Kustaava o.s. Määttä*

s. 18.4.1894 Kuusamo k. 7.10.1982 Siikajoki

Lapset: *Elma -27, Sulo -29, Juhani -32, Sirkka -33, Arvo -36, Taisto -40*

Sotilasarvo: Alikersantti. Joukko-osastot: K. Hev.S 3, Rask.Psto 8, Kev.Os 5, Is.K, Vienan piiri. Tehtävät: Kiväärimies, hevostmies. Osallistui talvisotaan ja jatkosotaan. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan suunta. Kotiutettiin 21.3.1942. Meni vapaaehtoisena uudelleen palvelukseen 31.3.1942 ja kotiutettiin 31.12.1943.

MÄÄTTÄ, Henrik

maanviljelijä

s. 28.2.1903 Kuusamo k. 11.4.1955 Siikajoki

Sotilasarvo: Jääkäri. Joukko-osastot: 2K/Er.P 7, 2K/JR 31, 2/Er.Os. P. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Ts: Sotka, Onkamo. Js: Luton suunnan taistelut 1941. Kotiutettiin 27.2.1942.

MÄÄTTÄ, Uno Antero, mv.

s. 25.3.1907 Duluth, USA k. 27.4.1996 Siikajoki

I pso v.-30 *Lempi o.s. Kumpula*

s. 28.10.1909 Kuusamo k. 11.2.1938 Kuusamo

Lapset: *Johan Antero -30, Irja Annikki -35 kuoli -54, Aila Sisko -37*

II pso v.-47 *Saimi Maria o.s. Autio*

s. 15.1.1913 Rantsila

Lapset: *Aino Leena -48, Liisa Marjatta -54, Anna Maija -55, Helli Kaarina -57*

Sotilasarvo: Korpraali -28. Joukko-osastot: T-Os/Er.P 16, 5398, 2/5393, 5598, 47. Kom.K, Esik.K/III/JR 4. Tehtävät: Kiväärimies, ajomies. Taistelut:

Ts: Kuusamon partiotistelut. Js: Kiestingin-Louhen suunta -41, Jelettijärvi, Impilahden Kaukojärvi 2.8.-4.9.1944. Kotiutettiin 21.11.1944 ja muutti Siikajoelle 17.12.1945.

NIEMI, Antti

maanviljelijä

s. 26.10.1907 Siikajoki k. 8.12.1983 Siikajoki

pso v.-43 *Eliina o.s. Ojala*

s. 10.2.1907 Ylivieska k. 22.11.1997 Siikajoki

Lapset: *Kauko -44*

Sotilasarvo: Kersantti -39, ylikersantti -67. Joukko-osastot: KrhK/JR 26, 17 Tal.K, 3Er.Var.K. Tehtävät: Talousaliupseeri, komppanian vääpeli, varastoryhmänjohtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtua, Kiestinki. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 26.11.1944.

NIEMI, Eero Allan

mv. kuorma-autoilija

s. 28.8.1923 Siikajoki k. 1.4.1988 Saariselkä

pso v.-45 *Kirsti Kaarina o.s. Kiviniitty*

s. 15.6.1923 Siikajoki

Lapset: *Erkki Timo -47, Pekka Antero -52, Kari Ilmari -54*

Sotilasarvo: Alikersantti -43, kersantti -68. Joukko-osastot: 7/Jv.Koul.K 16, 2/Jv.Koul.K 15, 2/Täyd.P13, 6/JR11. Tehtävät: Kivääriryhmän johtaja, kouluttaja. Osanotto taisteluihin: Js: Karjalan kannas, Kivennapa-Muolaa-Heinjoki-suunta 17.6.-19.6.1944, 3D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen loholla 20.6.-26.6.1944, päätien suunnassa Tornio-Paakkola-Rovaniemi 1.10.-18.10.1944. Kotiutettiin 18.11.1944. Muuttivat Raaheen 12.1.1949.

NIEMI, Jaakko

talokas

s. 22.7.1910 Siikajoki k. 9.8.1984 Raahen

pso v.-33 *Ellen Petriina o.s. Majava*

s. 7.9.1907 Siikajoki k. 7.3.1995 Raahen

Lapset: *Helena Inkeri -47*

Sotilasarvo: Korpraali -41, alikersantti -68. Joukko-osastot: JR 26, Esik./JR 32, E/Er.P 13. Tehtävät: Ajomies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Juntusranta, Vuonniainen, Pistojoki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, 3.D:n viivytystaistelut Lintulan-Kivennavan maastossa, viivytystaistelut Suulajärven etelä-, länsi- ja pohjoispuolella, Heinjoki, Muolaa, Noskua, Vuoksi, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 24.11.1944. Muutti Raahen 26.6.1939.

vennavan maastossa, viivytystaistelut Suulajärven etelä-, länsi- ja pohjoispuolella, Heinjoki, Muolaa, Noskua, Vuoksi, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 24.11.1944. Muutti Raahen 26.6.1939.

NIEMI, Jussi, s. 20.2.1901, kts vapaussoturit

NIEMI, Matti, s. 15.2.1898 kts vapaussoturit

NIEMI, Timo Johannes

autoilija

s. 17.5.1922 Raahen

pso v.-47 *Aino Annikki o.s. Salin*

s. 29.10.1926 Siikajoki

Lapset: *Paula Liisa Annikki -47, Leila Sisko Sinikka -51, Jukka Tapio -53*

Sotilasarvo: Korpraali -44, alikersantti -68. Joukko-osastot: 3.D, Krh/I/JR 11, Esik.K/I/JR 11, Järj.kesk.1. Tehtävät: Suuntaaja, kiväärimies, tarkka-ampuja. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuoli, Kiestingin Ahvenlahden taistelut, Kannaksen viivytys- ja torjuntataistelut, Ihantalan puolustustaistelut, Tornion valtaus, Lapin sota. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 18.11.1944.

sen viivytys- ja torjuntataistelut, Ihantalan puolustustaistelut, Tornion valtaus, Lapin sota. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 18.11.1944.

NIKKILÄ, Antti Ilmari

maanviljelijä

s. 4.8.1909 Siikajoki k. 28.3.1984 Siikajoki

pso v.-41 *Helmi Katariina e. Rantakari o.s. Törmälä*

s. 27.8.1915 Siikajoki k. 2.3.1998 Siikajoki

Lapset: *Aino Kyllikki -42, Meeri Salli Katariina -43, Rauha Marjatta -44, Paula Annikki -46, Matti Jaakko Ilmari -47, Liisa Kaarina -49, Eino Tapio -50, Tuula Helena -51*

Sotilasarvo: Alikersantti -31, kersantti -68. Joukko-osastot: EsikK/JR 40, 7/JR 32, Esik/Er.P 2. Tehtävät: Puhelinkeskus-au, viestialiuupseeri, ryhmänjohtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Pelkosenniemi, Savukoski, Joutsjärvi, Märkäjärvi, Säkkijärvi. Js: Kotajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonniainen, Pistojoki, Uhtuan länsi- ja pohjoispuolen taistelut, Viipurinlahti. Kotiutettiin 16.11.1944.

NIKKILÄ, Erkki Aarne Mikael

työnjohtaja

s. 6.5.1920 Siikajoki k. 1.8.1998 Ylivieska

I pso v.-48 *Tyyne o.s. Parttimaa*

s. 3.4.1923 Haapajärvi k. 14.11.1950 Siikajoki

Lapset: *Jaakko Antti Sakari -49*

II pso v.-84 *Martta Iida e. Soukka o.s. Koskela*
s. 16.11.1932

Sotilasarvo: Korpraali -42, alikersantti -69. Joukko-osastot: J.P.H, Järj.K 1, 2/JP 4. Tehtävät: Kiväärimies, taistelulähettiläs. Taistelu: Js: Korpiselkä, Segesa, Vilohki, Tuulos, Syväri, Karhumäki, Poventsa, Kuutilahti, Tali, Vuosalmi, Pudasjärvi, Ranua, Rovaniemi. Havoittui 13.7.1941 Loimolassa, 13.7.1944 Vuosalmella ja 9.10.1944 Saukkojärvellä. Kunniamerkit: VR 4, Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 29.11.1944. Muutti 1956 Pieksämäen maalaiskuntaan. Toimi työnjohtajana Suomen kirkon sisälähetysseuran omistamassa Tyynelän alkoholistiparantolassa Pieksämäellä 27 vuoden ajan, mistä työstä hän jäi eläkkeelle.

NIKKILÄ, Jaakko Samuli

peltiseppä
s. 9.7.1912 Siikajoki
pso v.-44 *Hilkka Anna-Liisa o.s. Kantola*
s. 2.11.1918 Pöytyä
Lapset: *Inge Kristiina -47, Iris Elisabet -50, Eero Johan -53, Ulla Katariina -56 k. -97*

Sotilasarvo: Kersantti -38. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh.K/SissiP 3, 17. Autokorj. Tehtävät: Tulenjohto-au, ryhmänjohtaja, autokorjaaja Suvannossa, Suomussalmella, Hyrynsalmella ja Taavetissa. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Kiestinki-Louhen maantien läpimurtotaistelut 1.11.-30.11.1942. Saanut siirron PM YE Esikuntapataljoonaan Mikkeliin 11.4.1943, koska kaksi veljeä oli kaatunut ja yksi veli haavoittunut. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 21.11.1944.

Noisniemi. Js: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Kiestinki, Turtolan motti. Kotiutettiin 21.11.1944.

NIKKILÄ, Juho Eemeli

ylikonduktööri
s. 13.2.1916 Siikajoki k. 4.1.1985 Oulu
pso v.-54 *Sofia o.s. Kumpulainen*
s. 27.9.1919 Viitasaari
Lapset: *Risto Juha -55, Pertti Sakari -61*

Sotilasarvo: Alikersantti. Oli sodan aikana VR:n palveluksessa, mm. kaatuneiden huoltamistyössä. Muutti Ouluun 5.1.1944.

NIKOLA, Arvo Henrik

työmies, sahamies
s. 3.11.1900 Siikajoki k.11.6.1962 Siikajoki
pso v.-32 *Hilda Seliina o.s. Maunula*
s. 18.8.1910 Siikajoki k. 26.9.1977 Siikajoki
Lapset: *Sirkka Inkeri -32*

Sotilasarvo: Jääkäri. Joukko-osastot: Ts: RV.HK, KTP/Es.K. Js: 808/Is.K. Tehtävät: Työpalvelu, vartiomies. Lähti Raaheen v. 1906. Tuli Siikajoelle Petsamosta v. 1945.

NIKOLA, Frans Iivari

maanviljelijä
s. 7.8.1912 Pattijoki
pso v.-49 *Kerttu Eliina o.s. Laurukainen*
s. 12.6.1923 Siikajoki
Lapset: *Maija-Liisa -49, Ritva -50, Leila -52, Tapani -55*

Sotilasarvo: Alikersantti -44, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh.J/SissiP 3, Esik.P/PM YE. Tehtävät: Sivusuuntaaja, tjtähystäjä. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Kiestinki-Louhen maantien läpimurtotaistelut 1.11.-30.11.1942. Saanut siirron PM YE Esikuntapataljoonaan Mikkeliin 11.4.1943, koska kaksi veljeä oli kaatunut ja yksi veli haavoittunut. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 24.11.1944.

NIKOLA, Juho Heikki, s. 18.3.1901, kts. vapaussoturit

NIKOLA, Lauri Olavi, s. 7.5.1911, kts. sankarivainajat

NIKOLA, Matti, s. 26.1.1906, kts. sankarivainajat

NIKOLA, Pentti Kullervo, s. 14.8.1922, kts. sankarivainajat

NIKOLA, Yrjö Aadolf

maanviljelijä
s. 23.6.1909 Salon emäsrk. k. 11.8.1991 Siikajoki
pso v.-38 *Hilma Kristiina o.s. Rehula*
s. 9.5.1910 Siikajoki k. 29.7.1986 Siikajoki
Lapset: *Saara -39, Sakari -39, Lauri -44, Simo -49*

Sotilasarvo: Korpraali -40, alikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: EK/III/JR 14, 1/JR 32. Js: Jv.Koul.K19, HTK 11, 24.Vaat.K, JR 11. Tehtävät: Aseseppä, ryhmänjohtaja, varastomies, kiväärimies, ajomies.

Osanotto taisteluihin: Ts: Korpivaara, Tetrivaara, Kis-kisjärvi, Karjalan kannas, Ihantala, Muolaanjärvi, Näykkijärvi, Viipurinlahti. Haavoittui 8.8.1941 Kis-kisjärvellä. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 16.11.1944.

NISKANEN, Antti Edvard

työmies, kauppa-apulainen
s. 29.8.1898 Kiuruvesi k. 23.6.1969 Raahe
pso v.-35 *Martta Kristiina o.s. Kurola*
s. 30.1.1901 Siikajoki k. 9.11.1970 Raahe

Sotilarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 17.Tal.K.
Tehtävät: Varastomies. Kotiutettiin 9.4.1942.

NISKASAARI, Kaarlo Henrik, työmies

s. 1.7.1912 Paavola k. 20.6.1962 Lumijoki
pso v.-42 *Martta Sofia o.s. Karjala*
s. 31.10.1917 Lumijoki k. 14.6.1995 Lumijoki
Lapset: *Sirkka-Liisa -45, Eero Henrik -46, Hilikka Maria -48, Kaisu Sofia -50, Aino Marjatta -53, Riitta Anneli -59*

Sotilarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, Krh.J/SissiP 3, 3/15.Pr, E/HTK 11, Krh/I/15.Pr, Järj.K 2. Tehtävät: Krh-korkeussuuntaaja, ajomies, krh-ammusmies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuokselä. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta,

Kiestinki-Louhen maantie, Kiestingin pohjoispuolen puolustustaistelut, Sammatus, Vitele, Kauhajärvi, Kemi. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 16.11.1944. Muutti Lumijoelle 8.1.1943.

NOUSIAINEN, Onni, kirvesmies

s. 25.7.1909 Sortavalan msrk. k. 29.8.1986 Siikajoki
pso v.-50 *Helmi Johanna o.s. Hiltunen*
s. 15.9.1910 Kuopion msrk. k. 20.12.1974 Siikajoki

Sotilarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 2/11Pr, 2/JR 11, 1/JR 23, Rj.P 3, Järj.K 1, HTK 8. Tehtävät: Kiväärinmies, kp-mies. Osanotto taisteluihin: Js: Lotinanpellon lohko, Syvärin sillanpää, Pisi, Vellivaara. Haavoittui 18.8.1941 Kis-kisjärvellä. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 30.11.1944.

NOUSIAINEN, Viljam

maanviljelijä
s. 17.7.1912 Sortavalan msrk. k. 4.6.1998 Siikajoki

Oli mukana HTK/kotijoukoissa. Tyk. au-ajomiehenä ja 7.3.1944 Sortavalan sk-piirin ajomiehenä.

NUORTIMO, Olavi Ensio, ylikonstaapeli

s. 9.6.1911 Siikajoki k. 4.8.1994 Oulu
pso v.-39 *Irja Kaarina o.s. Moisiomäki*
s. 4.10.1916 Oulu. Lapset: *Raija Helena -40, Raili Tellervo -42, Heikki Vesa Olavi -43*

Sotilarvo: Luutnantti -44, yliluutnantti -56. Joukko-osastot: 31.S.PolK, II/JR11, Jv.KoulK.19, III AKE, HTK/III AK, PM:n valv.os, Er.P5. Tehtävät: Sot.pol.au, joukkueenjohtaja, kuriiriupseeri, komendantti, etsivä ja toimistoupseeri. Taistelut: Ts: Partioiretket Kuusamossa ja Suomussalmella. Ottanut partiojohtajana osaa partisaanien etsintään. Js: Latvajärvi, Pahkamovaara, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Laskujärvi, Taraspuro. Haavoittui 21.7.1941 vaikeasti päähän Laskujärvellä. Kunniamerkit: VR 4. Kotiutettiin 7.10.1944. Merkittävimmän elämäntyönsä teki hän poliisin palveluksessa pääosin ennen sotia ja sodan aikana. Muutettuaan takaisin Ouluun toimi hän huomattavan ajan myös yrittäjänä. Viime aikoihin asti vietti hän aikaansa mahdollisuuksien mukaan kotiseudullaan Siikajoella.

NYGÅRD, Erkki Valtteri, kirvesmies

s. 15.1.1911 Siikajoki k. 12.2.1993 Oulu
pso v.-39 *Helmi Maria o.s. Vikiö*
s. 29.1.1919 Siikajoki
Lapset: *Jorma -39, Ritva Sisko -42, Jouko -47, Eero -49*

Sotilarvo: Korpraali -45. Joukko-osastot: Ts: 4/JR 61. Osanotto taisteluihin: Ts: Suvannon ja Taipaleen taistelut. Haavoittui 18.2.1940 Suvannon taisteluissa kranaatinsirpaleista vaikeasti molempiin jalkoihin. Kunniamerkit: Vapaudenristi. Vapautettiin 8.5.1941.

NYGÅRD, Juho Heikki, maanviljelijä
s. 24.9.1909 Siikajoki k. 7.8.1980 Siikajoki
pso v.-55 *Kerttu Marjatta o.s. Pirilä*
s. 17.12.1931 Siikajoki
Lapset: *Raili -56, Reino -61*
Sotilasarvo: Sotamies, korpraali -68. Joukko-osastot: Rak.P/III AK, 8.Tienh.K, PionP 34. Tehtävät: Puuseppä, kengitysseppä, pioneeri. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat, 3.D:n torjuntataistelut Länsi-Kannaksella, Kivennapa-Muolaa-Heinjoki-suunta, Noskuan-Vuoksen taistelut, Ihantalan suunta, Pohjois-Suomi. Kotiutettiin 22.11.1944.

NYGÅRD, Lauri Wilhelm, vaunumies
s. 28.3.1916 Siikajoki
pso v.-41 *Veera Maria o.s. Lepistö*
s. 22.3.1918 Siikajoki k. 21.8.1990 Raahe
Lapset: *Mauri -42, Tuula -47, Mauno -49, Paula -51*
Sotilasarvo: Alikersantti -38, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Jv.Koul.K 15, HuoltoKoul.K 14, AutoK. Tehtävät: KrhK-puhelin-au, autoryhmänjohtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 22.11.1944. Muutti Saloiisiin 14.6.1971.

OJALA, Antti Iisakki, s. 30.12.1898, kts. vapaussoturit

OJALA, Emil
maatalousneuvoja, yrittäjä
s. 7.8.1906 Kalajoki k. 16.11.1969 Kalajoki
pso v.-41 *Sylvi Maria o.s. Heinula*
s. 20.9.1919 Siikajoki k. 6.5.1991 Kalajoki
Lapset: *Seija Kirsti Kyllikki -42 kuoli -44, Pirkko Liisa Sofia -43, Anja Sisko Anneli -45, Pekka Sep-po Eemeli -49, Sanna Maija Sylvia -49, Raija Paula Marjatta -51, Vesa Ahti Sakari -53, Veli Matti Tapani -55, Arja Tuula Helena -60*
Sotilasarvo: Korpraali -27. Joukko-osastot: 3/Krh.J/JR 40, 17.Tal.K. Tehtävät: Tj-mies, komppanian kirjuri. Osanotto taisteluihin: Pelkosenniemi, Savu-

koski, Sallan suunta, Vilajoki. Kotiutettiin 20.11.1944. Muutti Kalajoelle 15.5.1945.

OJALA, Johan Wilhelm (Ville), s. 3.9.1896, kts. vapaussoturit

OJALA, Kalle

maalausurakoitsija
s. 5.7.1904 Kalajoki k. 18.2.1985 Kalajoki
pso v.-30 *Fanni o.s. Simi*
s. 20.8.1908 Kalajoki k. 26.11.1989 Kalajoki
Lapset: *Vilho Kaarlo Aarre -31, Kauko Esko Armas -33, Usko Urho Sefanias -34, Kaisu Sisko Tellerovo -36, Sirikka Liisa Inkeri -39, Taisto Voitto Juhani -41, Pentti Eero Kalervo -42, Reijo Veikko Aatos -44, Jukka Raimo Antero -50*

Sotilasarvo: Ylikersantti -41. Joukko-osastot: Ts: 10.TienkorjK. Js: SissiP 3. Tehtävät: Joukkueenjohtaja, talous-au. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan-Kiestingin suunta, Kapustajoen taistelut, Kangasvaaran ja rautatien puolustustaistelut, Kiestinki-Louhen maantie km 23 läpimurtotaistelu 30.11.1941. Kunniamerkit: Vm 2, Saksan armeijan pääesikunnan II lk. rautaristi.

OJALA, Väinö Henrikki (Heikki)

maanviljelijä
s. 21.10.1911 Siikajoki
pso v.- 43 *Naimi Sofia o.s. Mankinen*
s. 24.2.1921 Rantsila
Lapset: *Lahja Elina -44, Laina Alina -46, Timo Väinö -50, Teuvo Henrikki -52, Leena Sofia -56*

Sotilasarvo: Korpraali -39, alikersantti -68. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, Krh.J/SissiP 3, 2/15.Pr, 7/JR 45. Tehtävät: Krh-puhelinmies, krh-viestimies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksi, Vuosalmi. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Länsi-Syväri, Jandeba, Syväri-Sillanpää, Alakorpi, Torasjärvi, Puskunselkä, Pultsoila, Käsnäselkä, Katetsanlampi, Koivuselkä. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 31.11.1944. Muutti Rantsilan Savalojalle 8.6.1946.

OJANNISKA, Heikki Edvard

maanviljelijä
s. 16.3.1918 Siikajoki k. 7.10.1957 Siikajoki

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Krh.K/JR 11, HTK/Kotij. Tehtävät: Krh-mies. Osanotto taisteluihin: Js: Vasovaara-Latvajärvi, Vuokkiniemi-Ponkalahti, Vuonninen-Pistojoki, Korpivaara, Jyväskylän suunnan taistelut. Haavoittui helmikuussa 1942. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 20.10.1944.

OJANSUU, Veli Voitto Kustaa

maanviljelijä
s. 14.11.1918 Kempele k. 28.10.1988 Australia, Canberra
pso v.-39 *Laila Annikki o.s. Ohukainen*
s. 5.3.1921 Kempele

Lapset: *Tuula Annikki -40, Terttu Kaarina -41, Veli Pentti Juhani -44, Pekka Reijo Ilmari -45, Paavo Vaito Antero -49, Viola Tellervo -52, Tuija Heleena -57*

Sotilasarvo: Korpraali -42. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 11/JR 53. Tehtävät: Kivääriryhmän johtaja. Osanotto taisteluihin: Js: Korpilohkon puolustustaistelu, puolustustaistelut Uhtuan länsipuolella, Kiestinki. Kunniamerkit: Vm 2. Vapautettiin 31.7.1943.

OLLAKKA, Väinö Jaakko

maatyömies, kalastaja
s. 1.11.1906 Lumijoki k. 23.11.1981 Siikajoki
pso v.-38 *Anna Kaisa o.s. Anttila*
s. 16.10.1902 Siikajoki k. 5.9.1985 Siikajoki

Joukko-osastot: Jv.Koul.kesk.5. Tehtävät: Kiväärimies. Saanut Tyl-todistuksen PM:n Linn.Os:n käyttöön.

OVASKA, Antti, kalastaja

s. 30.8.1901 Jaakkima k. 2.6.1983 Kristiinankaupunki
pso v.-37 *Selma o.s. Utunen*
s. 13.5.1913 Kurkijoki k. 16.1.1996 Kristiinankaupunki
Lapset: *Eila Marita -39, Elsa Riitta -41, Pekka Juhani -42, Risto Simo -44, Liisa Katri -46, Sakari Gabriel -48*
Sotilasarvo: Jääkäri. Joukko-osastot: Svesi Lv.4Mvk, Laat.Laivasto 4Mvk. Tehtävät: Moottoriveneen konemies. Osanotto taisteluihin: Js: Rakman taistelu 7.9.-10.9.1941. Kunniamerkit: Vm 2. Vapautettu 21.12.1941.

PAAKKARI, Erkki Antreas, s. 27.8.1923, kts. sankarivainajat

PAAKKARI, Erkki Olavi, maanviljelijä

s. 17.2.1926 Siikajoki
pso v.-53 *Aili o.s. Niemelä*
s. 19.5.1930 Ranua
Lapset: *Leila Mirjami -54, Arja Tellervo -55, Kaisa Liisa -56, Vaula Irene -59, Merja Anneli -61, Marja Terttu -63, Silvo Olavi -66*
Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 25, Jv.Koul.K 1. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 23.2.-10.10.1944. Kotiutettu 10.10.1944. Muutti Ranuulle 28.2.1957.

PAAKKARI, Juho Antti, maanviljelijä

s. 12.1.1910 Siikajoki 19.6.1975 Siikajoki
pso v.-39 *Laura Maria o.s. Hauru* s. 25.8.1919 Siikajoki. Lapset: *Aarne Juhani -39, Eero Kalevi -41, Matti Kaarlo Johannes -42, Markku Kalervo -46, Leena Laura Anneli -47, Liisa Kaarina -49, Marja Heleena -52, Arja Terttu -55, Hannu Tapani -56, Simo Sakari -58*
Sotilasarvo: Kersantti -42, ylikersantti -68. Joukko-osastot: 3/JR26, E/SissiP 3, E/I/15.Pr. Tehtävät: Sairaankantaja, lääkintä-au. Osanotto taisteluihin: Ts: Muolaa, Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin suunta, asemasota Syvärillä, Sarmatus, Vitele, Salmi-Pitkäranta, Ruhtinaanmäki, Uuksu-järvi, Kemin valtaus. Kunniamerkit: Vm 1. Kotiutettiin 16.11.1944.

PAKKARI, Lauri Iisakki

maanviljelijä
s. 25.2.1911 Siikajoki k. 24.7.1986 Siikajoki
pso v.-36 *Kerttu Kyllikki o.s. Vuoti*
s. 25.9.1913 Astoria USA k. 7.7.1976 Siikajoki
Lapset: *Aira Inkeri -37, Risto Lauri Kullervo -43, Pirkko Marjatta -46, Arto Tapio -58*

Sotilasarvo: Kersantti -44, ylikersantti -68. Joukko-osastot: Esik.K/JR 26, I/SissiP 3, 1/VP 31, 3.D. Tehtävät: Radiomies, radioryhmänjohtaja, radioaseman johtaja. Erikoiskoulutus: I lk:n radiosähkötäjä. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js:

Uhtuan suunta, Kiestingin suunta, 3.D:n torjuntataistelut Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskuan suunta ajalla 11.-18.6.1944, 3 D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen loholla ajalla 18.6.-27.8.1944, 3.D:n torjuntataistelut Ihantalan suunnalla ajalla 27.8.-19.9.1944, 3.D:n taistelut saksalaisia vastaan Tornio-Kemi-Rovaniemi-Kittilä suunnassa ajalla 3.10.-12.11.1944. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 25.11.1944.

PAKKARI, Matti Anselmi

maanviljelijä
s. 19.10.1920 Siikajoki k. 19.9.1975 Ruotsi
pso v.-50 *Tyyne Hilja Ainamo o.s. Paakkari*
s. 19.4.1929 Siikajoki
Lapset: *Kaarlo Matti Johannes -51, Tarja Tyyne Kristiina -57*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: E/I/JR 34, E/III/15.Pr. Tehtävät: Kiväärinmies, JSP-ajomies, lääkintämies. Osanotto taisteluihin: Js: Vehkaselkä, Saarimäki, Syvärin kaupungin valtaus, Syväri Sillanpääaseman taistelu, Jandeban lohkon torjunta-

taistelut, Karelskan lohko. Haavoittui 1.7.1944 jalkaan ja oli haavoittumisen jälkeen armeijan kengitysseppänä sodan loppuun saakka. Kunniamerkit Vm 1. Kotiutettiin 30.11.1944. Muutti Ruotsiin.

PAKKARI, Teuvo Armid Kalevi

kultaseppä, toimitusjohtaja
s. 19.9.1924 Siikajoki
pso v.-49 *Saimi Olga o.s. Rytönen*
s. 20.12.1923 Stettin, Saksa
Lapset: *Henri William -53*

Sotilasarvo: Alikersantti -44. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, Jv.KoulK 3, E/HTK 11, 1/JR 8. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.-31.12.1943 kivääriryhmän johtajana. Osanotto taisteluihin: Js: Palojoen suunta, Saarenpää. Vasen korva kuuroutui 26.11.1944 Palojoensuussa tykistökeskityksessä. Muutti Helsinkiin 18.11.1949.

PAKKARI, Vilhelm Iisakki, s. 19.11.1911, kts. sankarivainajat

PAKKARI, Viljam Aleksander, s. 2.10.1896 kts. vapausoturit

PAKKARI, Väinö Johannes

kirvesmies
s. 11.6.1899 USA k. 2.10.1981 Rantsila
I pso v.-24 *Tyyne Johanna o.s. Puhakka*
s. 26.3.1895 Siikajoki k. 16.9.1948 Siikajoki
Lapset: *Väinö Mattias -27, Tyyne Hilja Ainamo -29, Johanna Maria Tellervo -31*
II pso v.-55 *Martta Sofia e. Virta o.s. Siira*
s. 30.1.1915 Oulujoki k. 18.7.1981 Turku

Sotilasarvo: Alikersantti -20. Joukko-osastot: Ts: Jv. Asev. joukkue. Js: Kev.Os.5. Tehtävät: Ase-seppä. Osanotto taisteluihin: Js: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuolen taistelut. Vapautettiin 9.2.1942.

PAAKKARI, Yrjö Henrik

kalastaja, maanviljelijä
s. 2.10.1918 Siikajoki
pso v.-47 *Tyynne Katariina o.s. Karjalainen*
s. 26.12.1921 Siikajoki k. 28.11.1995 Pattijoki
Lapset: *Paula Marjatta -50, Kaarina Tellervo -52,*
Kalevi Heikki -55, Pekka Juhani -58, Eero Olavi
-62

Sotilarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Krh.K/
Os. Palmqvist, Krh.K/11Pr, RjP 7. Tehtävät: Pio-
neeri, heitinmies, krh-mies. Osanotto taisteluihin:
Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti,

Vuonninen, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuolen taistelut, Kotajärven taistelut, Kivijärvi, Tolvajärvi, Ristijärvi, Kemijärvi. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 28.11 1944.

PAASIMAA, Nestori Ilmari

maatyömies
s. 9.1.1917 Muhos k. 11.7.1989 Vuolijoki
I pso v.-41 *Aino Esteri Kyllikki o.s. Viikala s. Teri-*
joki
II pso v.-46 *Aila Maria o.s. Laurila*
s. 30.1.1926 Siikajoki
Lapset: *Tuomas Ilmari -47, Helmi Tellervo -49,*
Heikki Tapani -50, Antti Tapio -55

Sotilarvo: Alikersantti -41, kersantti -68. Jouk-
ko-osastot: 4K/KoulK.15, E/HTK11, 1/I/JR 12.
Tehtävät: Kivääriryhmän johtaja, kengitysseppä,

eläinlääkintä-au. Osanotto taisteluihin: Js: Kiestingin-Uhtuan länsipuoli, Kiestinki-Ahvenlahti, Äänislinna, Ihantala, taistelut Pohjois-Suomessa. Kotiutettiin 7.11.1944. Muutti 20.7.1949 Muhokselle.

PALOKANGAS, Johannes Henrikki

piiriedustaja
s. 5.11.1920 Siikajoki k. 28.11.1988 Kemi
I pso v.-47 *Elsa Kaarina o.s. Erkkilä*
s. 21.1.1924 Kemi
Lapset: *Pirjo Satu Hannele -47*
II pso v.-51 *Elli Heleena o.s. Kuusikko*
s. 27.9.1911 Tornio k. 26.3.1988 Kemi

Sotilarvo: Korpraali. Joukko-osastot: 2./JR 4.
Tehtävät: Taistelulähetä. Osanotto taisteluihin: Js:
Laatokka, Itä-Karjala, Kannaksen puolustus-
taistelut, Saukkojärvi. Haavoittui 9.10.1944

Saukkojärvellä ja joutui saksalaisten vangiksi. Hänet vietiin ensin Norjaan ja edelleen Saksaan. Hänet julistettiin kadonneeksi ja siunattiin Siikajoen sankari-
hautaan 26.11.1944. Kuitenkin hän palasi vankeudesta Hangon vastaanotto-
leirille 24.8.1945 ja hänet kotiutettiin 17.9.1945. Muutti Kemiin 23.3.1946.

PALOKANGAS, Matti Olavi

maanviljelijä
s. 26.5.1916 Paavola k. 17.10.1986 Siikajoki
pso v.-49 *Toini Tuulikki o.s. Hirvaskari*
s. 5.2.1924 Siikajoki
Lapset: *Martti Olavi -49*

Sotilarvo: Kersantti -41, ylikersantti -68. Jouk-
ko-osastot: E/I/JR 26, Hev.V 5, Jv.Koul.K 6, Er.P
22, II/JR 35. Tehtävät: Kengitys-au, ryhmänjohtaja.
Osanotto taisteluihin: Ts: Muolaa, Vuoksela,
Vuosalmi. Js: Stalin-kanava, Poventsä, Maaselkä,
Ihantala, Harjula. Kotiutettiin 16.11.1944. Muutti
Siikajoelle 1950.

PALOSAARI, Kalle Oskari

maanviljelijä
s. 16.2.1920 Kuusamo
pso v.-51 *Aino Maria Elina o.s. Tyni*
s. 17.4.1919 Lumijoki k. 26.7.1998 Siikajoki
Lapset: *Lauri Matias -53, Helmi Annikki -54, Aarne -56* kuoli -56, *Hilja Kaarina -60, Anni Marjatta -62* kuoli -63
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3.D, 3/I/JR 11, 3/11.Pr, 3/JR 11, Er.P 13. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuoli, Kiestinki, Ahvenlahti, torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen loholla 21.6.-18.7.1944, Tornion, Rovaniemen ja Kittilän taistelut 3.10.-1.11.1944. Haavoittui 16.3.1942 Kiestingissä. Kotiutettiin 25.11.1944.

PARKKILA, Jaakko Olavi

kansakoulun opettaja
s. 13.3.1913 Pudasjärvi
Sotilasarvo: Yliluutnantti. Joukko-osastot: Ts: 2.KKK/JR 40. Js: SissiP 3, Itä.Kar.SE, 951 Is.K. Tehtävät: Joukkueenjohtaja, komppanian päällikkö, kansakoulun opettaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Pelkosenniemi, Savukoski, Joutsjärvi, Märkäjärvi, Vilajoki, Salla, Viipurinlahti. Js: Kiestinki, Uhtua, Homorovitsi. Haavoittui 19.9.1941 Kiestingin suunnassa, 2.7.1944 Muujärvellä. Kunniamerkit: VR 4, VR 4tlk, VR 3. Kotiutettiin 30.11.1944.

PATOKOSKI, Ahti Olavi, s. 24.5.1918, kts. sankarivainajat

PATOKOSKI, Leo Kalervo, maanviljelijä

s. 26.6.1923 Siikajoki k.19.12.1980 Siikajoki
pso v.-45 *Briitta Liisa o.s. Ojantakanen*
s. 29.7. 1927 Lumijoki
Lapset: *Ritva Anneli -46, Lauri Jaakko Johannes -48, Martti Samuli -50, Eila Annikki -53, Suvi Päivi Kaarina -62*
Sotilasarvo: Korpraali -42, alikersantti -68. Joukko-osastot: E/HTK 8, 1/JR 25. Tehtävät: Kp-ampuja. Osanotto taisteluihin: Js: Maaselkä, Kannaksen viivytystaistelut, Säiniö, Tali, Ihantala. Kotiutettiin 15.11.1944.

PATOKOSKI, Niilo Samuli, s. 6.2.1913, kts. sankarivainajat

PEHKONEN, Veikko Olavi, mylläri

s. 19.6.1918 Paavola k. 21.9.1977 Tammisaari
pso *Hanna o.s. Rautio*
s. 12.2.1921 Revonlahti
Lapset: *Jouko Juhani -46, Martti Henrik -47, Auli Katariina -55, Risto Olavi -57*

Sotilasarvo: Korpraali -40. Joukko-osastot: Ts: 9/S.Pol.K, Jv.Koul.K 5. Js: Jv.Koul.K 23, Esik.P/Y.E. Tehtävät: Kiväärimies, kirjuri, lähetti. Loukkaantui sodassa.

PEKKARINEN, Heikki Johannes (Hannes)

autonkuljettaja
s. 17.6.1923 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: HTK 8, 1/JR 25. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Maaselkä, Kannas, Tali, Kaukjärvi, Summa, Säiniö, Karisalmi, Tali, Ihantala, Huumola. Haavoittui jalkaan 26.6.1944. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 15.11.1944. Muutti Ouluun 1954.

PEKKARINEN, Heino Osvald

maatyömies
s. 6.1.1925 Siikajoki k. 27.4.1998 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 7/Jv.Koul.K 25, 3/Täyd.13, 2/Er.Pst.Os. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 12.4.1943-31.12.1944 kiväärimiehenä ja lähitorjuntamiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Karjalan kannas, Juustilan viivytystaistelut, Ihantalan vastahyökkäys, Lätäseno-Saarenpää-Mukkavaara, Kilpisjärvi. Kotiutettiin 1.8.1945 varusmiespalvelun päätyttyä.

PEKURI, Arvo Olavi, kalastaja
s. 29.8.1915 Siikajoki k. 8.2.1966 Siikajoki

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Ts: Pohj:R/7/III/3 Pr. Js: 1/SissiP 3, 1/15.Pr. Tehtävät: Tarkka-ampuja, joukkueenjohtaja, taistelulähetä, kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Ts: Nurmijärvi, Leipäsuu. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin suunta, Sammatus, Vitele, Rajakontu, Salmi, Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi, Lautiosaari. Kotiutettiin 16.11.1944.

PEKURI, Jaakko Edvard
työnjohtaja
s. 24.1.1911 Siikajoki k. 31.7.1968 Siikajoki
pso v.-44 *Helmi Sofia o.s. Millala*
s. 6.5.1911 Siikajoki k. 4.1.1996 Raahe

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: Ts: 2/IIJR 40. Tehtävät: Pk-mies, ryhmänjohtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Sallan ja Säkkijärven taistelut. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Vapautettiin 25.4.1940.

PEKURI, Johan Valdemar (Valtteri)
s. 20.4.1909 Siikajoki k. 18.7.1997 Raahe
pso v.-35 *Aune Eliina o.s. Impola*
s. 10.2.1911 Siikajoki k. 20.6.1976 Raahe

Lapset: *Toivo Jorma Johannes -35, Raija Sisko Eliina -38, Teuvo Matti Valtteri -41, Eero Niilo Juhani -42, Arja Liisa Kaarina -45, Eija Hilja Hellevi -47*

Sotilasarvo: Sotamies. Talvisodan aikana palveli VR:n Raahen asemalla. Vuosina 1941 - 1942 määrätty siviilitehtäviin VR:lle.

PEKURI, Tauno Antti Johannes, s. 30.11.1919 kts. sankarivainajat

PEKURI, Veikko Elmeri

maanviljelijä, kalastaja
s. 14.6.1917 Siikajoki
pso v.-42 *Elli Annikki o.s. Rehula*
s. 13.9.1915 Siikajoki k. 6.10.1997 Raahe
Lapset: *Sirkka Liisa -43, Pekka Kalevi -44, Raili Marjatta -46, Raimo Veikko Johannes -46, Eero Antero -49, Pirkko Annikki -51, Jorma Olavi -54*

Sotilasarvo: Korpraali -42, alikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Poh.R/Krh/III/3.Pr. Js: Krh.J/SissiP 3, Tienrakennuspataljoona, Rautatie D, B/12.K.4. Tehtävät: Krh-mies, työpalvelu, konduktööri, kenttäkeittiömies. Osanotto taisteluihin: Ts: Nurmijärvi, Kattilanoja, Munasuo. Js: Kiestingin ja Uhtuan suunnat, Virolahti, Tolvajärvi, Pohjois-Suomi. Haavoitui sirpaleista käteen ja päähän. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 5.11.1944.

PELLIKKA, Pentti Jaakko Kalervo

autonkuljettaja
s. 1.2.1924 Siikajoki
I pso v.-48 *Martta Annikki o.s. Kulju*
s. 9.11.1924 Lumijoki
Lapset: *Paula Anneli -51, Heikki Jaakko -53*
II pso v.-80 *Anna Vappu e. Kukkohovi o.s. Pussinen*
s. 15.2.1932 Säräisniemi

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 13/Jv.Koul.K 15, Jv.Koul.K 1, HTK/III AK, 13/JR11. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 27.10.1942 - 31.12.1943 krh-miehenä ja tähytjänä. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan pohjoispuolen taistelut, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki. Haavoitui 19.6.1944 Heinjoella. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 29.11.1944. Muutti Ouluun 1966.

PENTIKÄINEN, Mikko, s. 29.9.1895 kts. vapaussoturit

PENTIKÄINEN, Viljo Veikko Mikael, s. 27.3.1923, kts. sankarivainajat

PENTTI, Ahti Aleks, puuseppä
s. 23.4.1911 Haukipudas k. 6.1.1983 Espoo
I pso v.-31 *Naimi Johanna o.s. Rautio*
s. 24.2.1912 Haukipudas k.12.11.1941 Haukipudas
Lapset: *Heino Ahti -32, Elsa Valpuri -34, Reino Juhani -35, Anna-Liisa -37, Eero Olavi -38, Maija -41*
II pso v.-43 *Hilja Sofia e. Haikara o.s. Pelkonen*
s. 3.12.1905 Siikajoki k. 8.9.1990 Espoo
Lapset: *Raija-Leena -48, Seija Päivikki -46 k. -46*

Sotilasarvo: Tykkimies, korpraali-68. Joukko-osastot: 1/I/KTR 9, III/8/KTR 16, Oul.Vart.K,

Oul.Liik.tsto. Tehtävät: Hevosmies, tykkimies, vartiomies, autonkuljettaja. Osanotto taisteluihin: Ts. Suomussalmi, Raate, Kuhmo. Js: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuolen taistelut, Kiestingin-Ahvenlahden taistelut. Kotiutettiin 27.11.1944. Muutti Piippolaan 1955.

PENTTILÄ, Heikki Matias, s. 10.2.1898, kts. vapaussoturit

PERNU, Yrjö, s. 1.4.1902, kts. vapaussoturit

PIETILÄ, Lauri Matias

autoilija
s. 19.2.1920 Revonlahti k. 8.8.1986 Ruukki
pso v.-45 *Aino o.s. Sutela*
s. 12.1.1917 Sippola
Lapset: *Kalervo -46, Risto -52*

Sotilasarvo: Korpraali-68. Joukko-osastot: 10/Jv.Koul.K 15, Jv.Koul.K 19, Itä Kar.SE, Pst.Koul.K. Tehtävät: Kiväärimies, metsätyönjohtaja, pst-mies. Osanotto taisteluihin: Js: Uuksujärvi, Syskyjärvi. Kotiutettiin 14.11.1944.

PIETILÄ, Niilo Jaakko

maatyömies
s. 2.7.1914 Revonlahti k. 14.12.1978 Paavola
pso v.-45 *Elma Elli Eliina o.s. Tuohino*
s. 16.9.1922 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -37, alikersantti -68. Joukko-osastot: 3./JR 26, 2./Kev.Os. 5, 4./JR 12. Tehtävät: Kp- mies. Osanotto taisteluihin: Ts: Kyyrölä, Oinola, Muolaa, Vuoksela. Js: Kapustajoki, Kangasvaara, Kiestinki-Louhi, Lakijärvi, Kiestinki-Ahvenlahti, Röhö, Äänisen rannan taistelut, Vienan kanava, Ihantala, Rovaniemi. Haavoittui Ihantalassa. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 1.11.1944.

PIETOLA, Aaro Yrjö, maanviljelijä

s. 27.10.1925 Siikajoki
pso v.-48 *Aila Katariina o.s. Hannila*
s. 8.1.1929 Siikajoki
Lapset: *Juha -49, Ulla -56, Kyösti -61*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 0928, 3941, Tyk.K/JR 8. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 kiväärimiehenä, pst-miehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Vuoksenki, Loimola, Käsnäselkä, Juoksenki-Muonio-Lätäseno. Kotiutettiin varusmiespalvelun päätyttyä 16.12.1945.

PIETOLA, Aatto Aarno Albert, s. 24.12.1920 kts. sankarivainajat

PIETOLA, Ahti Aimo, s. 28.1.1919, kts. sankarivainajat

PIETOLA, Arvo Olavi

pankinjohtaja
s. 23.11.1923 Raahe
pso v.-59 *Sylvi Maria o.s. Niemi*
s. 19.4.1927 Siikajoki
Lapset: *Anni Kaarina -61, Matti Kalevi -65, Paavo Kalervo -67*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 5/Jv.Koul.K 16, E/HTK 8, 1/JR 25. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Maaselkä, Kauha-järvi, Summa, Säiniö, Tali, Heinola. Haavoittui 21.6.1944 Talissa. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 30.11.1944. Muutti Ouluun 1954.

PIETOLA, Heikki Asteri

maanviljelijä
s. 25.6.1906 Siikajoki k. 22.4.1963 Siikajoki
pso v.-32 *Siiri Vilhelmiina o.s. Heinonen*
s. 14.7.1908 Sääksmäki k. 17.5.1996 Siikajoki
Lapset: *Heikki Jaakko Juhani -34, Pekka Matti Kalevi -36, Timo Tapio -39, Kaisu Leena -40, Seija Liisa Sinikka -43 kuoli -46, Jouko Antti Tapani -47, Risto Kalervo -50 kuoli -62.*
Oli vuosina 1941-1942 linnoitustöissä Luumäellä ja vuonna 1944 Lapin sodan aikana sillan rakennuksella Simossa.

PIETOLA, Kalle Johannes

maanviljelijä
s. 10.4.1901 Siikajoki k. 2.10.1963 Siikajoki
pso v.-24 *Saima Johanna o.s. Räihälä*
s. 24.11.1901 Korttesjärvi k. 12.10.1998 Siikajoki
Lapset: *Saima Marjatta -24, Marja Liisa -26 kuoli -26, Kaarlo Henrikki -27, Eero Johannes -30, Eino Alfred -30, Martti Juhani -41*

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: 24. Lääk.Os. Tehtävät: Hevosmies, sairaankantaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Kuhmo.

PIETOLA, Lauri Johannes

maanviljelijä
s. 28.6.1916 USA, Worcester k. 6.9.1963 Siikajoki
pso v.-41 *Salme Asta Matilda o.s. Kuusikumpu*
s. 5.8.1919 Siikajoki k. 17.3.1992 Oulu
Lapset: *Paula -43, Pirkko Anneli -45, Pirjo Heleena -49*

Sotilasarvo: Korpraali -38. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3, HTK, JR 14, Er.P 5. Tehtävät: Krh-mies, Petsamon Nikkelin käytössä, krh-suuntaaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Tetrivaara, Korpjärvi, Pistojoiki, Kiskijärvi, Kiestinki, Pohjois-Suomen taistelut. Haavoittui 29.8.1942 Kiestingissä. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 25.11.1944.

PIIPPO, Alpo Jaakko Hermann

pienviljelijä
s. 25.7.1924 Siikajoki k. 22.11.1972 Pattijoki
pso v.-45 *Elmi Katariina o.s. Tenhula*
s. 9.3.1926 Pattijoki k. 5.4.1978 Pattijoki
Lapset: *Irja Toini Kaarina -45, Alpo Kalevi -48, Reijo Juhani -50, Heleena Anneli -51, Seppo Antero -53, Erkki Tapio -54, Jouko Ensio -57, Rauno Urpo Olavi -60, Arto Matias -61, Kari Pekka -69*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 3k/Jv.Koul.K 15, HTK 11, 3.D, 10/JR 11. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.-31.12.1943 kiväärinmiehenä, kp-miehenä, taistelulähetinä. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan taistelut, 3.D:n torjuntataistelut VT-linjalla, 3.D:n viivytys-taistelut Länsi-Kannaksella, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, 3.D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen linjalla, Vuosalmen puolustustaistelut, Ihantalan-Laurilan taistelut. Haavoittui Kannaksella ja toisen kerran Lapin sodassa. Kunniamerkit: VR 4. Kotiutettiin 18.4.1945 varusmiespalvelun päätyttyä. Muutti 1946 Pattijoelle.

PIIPPO, Uuno Kalervo

maanviljelijä
 s. 19.10.1916 Siikajoki k. 4.9.1972 Vaala
 I pso v.-42 *Hilda Maria o.s. Jokela*
 s. 5.11.1918 Oulu k. 22.8.1947 Siikajoki
 Lapset: *Aira Mirjami -44, Raili Anneli -46, Eila Marjatta -47*
 II pso v.-48 *Eeva Heleena o.s. Kattainen*
 s. 23.12.1928 Säräisniemi
 Lapset: *Raimo Kalervo -48, Jorma Antero -49, Tarmo Olavi -55, Maarit Helena -57, Arja Elina -59, Margit Hannele -61, Tarja Marketta -64, Jarmo Tapani -68*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 23.AutoK, Er.P 20. Tehtävät: Autonkuljettaja, kiväärimies, taistelulähetä. Osanotto taisteluihin: Js: Keski-Kannas, Rajajoki, Vammelsuo, Uistamaa, Viipurinlahti. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 16.11.1944.

PIRHONEN, Väinö Veikko

maanviljelijä
 s. 24.4.1926 Hiitola
 pso v.-50 *Irja Eliina o.s. Sjöberg*
 s. 25.6.1928 Oulainen
 Lapset: *Keijo Olavi Ensio -51, Jouko Veikko Antero -52, Jarmo Veli Johannes -58, Jari Arno Tapani -60, Pauli Juha Kalervo -66, Petri Kauko Juhani -68*

Sotilasarvo: Sotamies. Palveli 1725.Is.K:ssa ajan 7.4.1943 - 1.7.1943. Tehtävät: Kiväärimies. Vartiointitehtävät 1942 - 1943 Pyhäjärvi, Sakkola,

Rautu, Valkjärvi. Kotiutettiin 1943 Viipurin sotilassairaalaan.

PIRILÄ, Antti Aaron, s. 6.8.1923, kts. sankarivainajat

PIRILÄ, Lauri Heikki

s. 22.9.1924 Oulujoki
 pso v.-48 *Helvi Rauha Ilona o.s. Kokko*
 s. 24.2.1917 Kempele

Sotilasarvo: Sotamies, korpraali -68. Joukko-osastot: 3K/Jv.Koul.K 15, E/HTK 11, 3.DE, 2/Pj.P.7, 12/JR 11. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.1943-31.12.1943 kiväärimiehenä, kk-miehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Puolustustaistelut Uhtuan länsipuolella, Karjalan kannas, 3.D:n puolustustaistelut VT.linjalla, 3.D:n torjuntataistelut, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, 3.D:n puolustustaistelut Vuoksen-Noskuan lohko. Tornio, Laurila, Rovaniemi, Kittilä, Muonio. Haavoittui 26.6.1944 Antreassa. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 22.11.1944. Muutti Ouluun 1946.

PIRILÄ, Pauli Aleksi, s. 11.4.1922, kts. sankarivainajat.

PIRILÄ, Viktor Matias

maanviljelijä
 s. 2.11.1904 Siikajoki k. 26.10.1969 Siikajoki
 pso v.-28 *Elsa Gunhild Ingeborg o.s. Björklund*
 s. 30.8.1901 Utajärvi k. 7.1.1989 Oulu
 Lapset: *Raili Elsa Orvokki -31*

Sotilasarvo: Alikersantti. Joukko-osastot: Ts: 7/JR 44. Js: SissiP 3. Tehtävät: Ryhmänjohtaja, viestiau. Osanotto taisteluihin. Ts: Pitkärannan taistelut. Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat. Kotiutettu 5.10.1944.

PIRILÄ, Väinö Heikki, s. 25.1.1897, kts vapaussoturit

PIRILÄ, Yrjö Aleksi, s. 15.1.1897 kts. vapaussoturit

PISILÄ, Heikki Ilmari, maanviljelijä

s. 20.11.1925 Paavola k. 25.3.1978 Raahe
pso v.-57 *Helga Marjatta o.s. Koistinen*
s. 9.8.1929

Lapset: *Anna-Liisa -58, Antti Ilmari -62, Arto Juhani -64*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, VKK, Esik.P7/VP 13, VP 14. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 puhelinmiehenä ja ajomiehenä. Kotiutettiin varusmiespalvelun päätyttyä 16.12.1945. Muutti Raaheen 1957.

PISILÄ, Tauno Olavi, maanviljelijä

s. 5.7.1922 Hailuoto k. 25.5.1985 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 11/Jv.Koul.K 15, 3.D, 8JR 11, III/JR 53, HTK, 3.Raut.Liik.K, 9RKorj.7. Tehtävät: Kiväärinmiehenä, vartiomies, rautatiepioneeri. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan pohjoispuolen taistelut. Haavoittui 24.11.1942 kranaatista Jyvälahdella molempiin jalkoihin, kun venäläiset yllättivät telttaan. Kunniamerkit: Vm 2 ja Pohjois-Vienan risti. Kotiutettiin 23.11.1944. Muutti Ilomantsiin Rajavartioston palvelukseen 1949.

PUDAS, Heikki, s. 2.5.1898, kts vapaussoturit

PUDAS, Lauri Abraham, maanviljelijä

s. 20.5.1904 Siikajoki k. 25.8.1975 Siikajoki
pso v.-39 *Tyyne Helvi o.s. Sutela*
s. 8.9.1907 Lumijoki k. 5.12.1980 Siikajoki

Lapset: *Helvi Heleena -41, Pekka Lauri Juhani -42, Hannu Heikki -46, Pirkko Liisa -50*

Sotilasarvo: Kersantti. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3. Tehtävät: Krh-ryhmänjohtaja, tulenjohtaja-au. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Uhtuan suunta, Kiestinki, Nietjärvi, Laatokan koillispuolen taistelut. Kotiutettiin 9.10.1944.

PUHAKKA, Eino Abraham, kirvesmies

s. 30.12.1902 Siikajoki k. 9.5.1975 Oulu

pso. v.-27 *Iida Johanna o.s. Lipponen*

s. 20.9.1905 Oulu k. 1.10.1991 Oulu

Lapset: *Eino Leo -28, Veli Aulis Arnold -29 kuoli*

-33, Paavo Matias -31, Tauno Olavi -32, Ahti Juhani -34, Kalevi Ilmari -38, Eero Samuli -39, Sirkka Leena -41, Jorma Antero -44, Pentti Päiviö -46

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: JR 25, 6/JR 32, JR 53. Tehtävät: Ajomies, konepistoolimies, ajalla 9.11.-41 - 10.2.-42 komppanian päällikön taistelulähetti. Osanotto taisteluihin: Ts: Kuhmon suunta, Saunajärvi. Js: Uhtuan ja Kistingin suunta, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuoninen, Pistojoensuu, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoli, Jyväskylä, Pohjois-Suomi. Haavoittui Korpivaarassa päähän. Kotiutettiin 11.11.1944. Muutti Ouluun.

PUOLAKKA, Aarne Artturi

s. 18.2.1925 Ii

Sotilasarvo: Ylimatruusi -45, alikersantti -77. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 12, OS. 5725, 8/Täyd.P 13, 1/JR 1, 6/JR 9. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 14.10.1943-31.12.1944 pst-miehenä, kiväärinmiehenä ja tarkka-ampujana. Osanotto taisteluihin: Js: Kannas, Ino, Humaljoki, Kaulijärvi, Sorvali, Tervajoki. Kotiutettiin varusmiespalvelun päätyttyä 16.12.1945. Muutti Hausjärvelle 1.8.1950.

PUOLAKKA, Yrjö Iisakki, s. 22.12.1900, kts. vapaussoturit

PUTAANSUU, Arvo Einari

maanviljelijä

s. 24.10.1925 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, Täyd.P 13, 10/JR 53, Jääk.K/3.D, E/I/JR 1. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 kiväärinmiehenä ja ajomiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Ino, Seivästö, Kuparsaari. Tornio, Rovaniemi, Kittilä, Muonio, Kaaresuanto, Lätäseno, Saarenpää, Mukkavaara, Pikkuvaara. Kotiutettiin varusmiespalvelun päätyttyä 16.12.1945.

PUTAANSUU, Heikki Johannes

lämmittäjä
s. 11.6.1922 Siikajoki k. 5.2.1990 Raahe
pso v.-55 *Helmi Maria e. Putaansuu o.s. Hummastenniemi*
s. 13.1.1921 Siikajoki
Lapset: *Helena Marita -52, Aila Annikki -53, Anja Kaarina -55, Eero -60*
Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 3.D, 3/JR 11, 3/11.Pr. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuoli, Kiestinki, Ahvenlahti, Kannaksen taistelut, Tornion valtaus. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 19.11.1944.

PUTAANSUU, Juho Heikki, s. 18.11.1897, kts. vapaussoturit

PUTAANSUU, Kaarlo Olavi

maanviljelijä
s. 29.3.1924 Siikajoki k. 21.7.1998 Raahe
pso v.-42 *Mirjami Sofia o.s. Mätäsaho*
s. 27.4.1923 Revonlahti. Lapset: *Vieno Kaarina -43 kuoli -98, Elsa Anneli -44 kuoli -45, Milka Anneli -46, Kerttu Elsa Mirjami -49 kuoli -97, Väinö Olavi -52, Pentti Juhani -53, Kaarlo Antero -62*
Joukko-osastot: Ts: Jv.Koul.K 15. Äänisellä työkomppaniassa -42 ja myöhemmin Äänisellä laivan kansimiehenä. Muutti 1.3.1945 Revonlahdelle, josta edelleen Raaheen.

PUTAANSUU, Samuli August

maanviljelijä
s. 25.12.1925 Siikajoki
pso v.-50 *Rauha Anita Kaarina o.s. Hummastenniemi*
s. 13.2.1931 Siikajoki
Lapset: *Anita Irene -51, Markku Samuli -52, Aira Annikki -55, Kari Antero -63, Anne Maria -69*
Sotilasarvo: Korp-raali-68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 8/Täyd.P 13, III/Täyd.P 15, E/II/JR 8. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 krh-miehenä ja ajomiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Vetäyty-

mistaistelut Sakkola-Vuosalmi, puolustustaistelut Palojoki-Lätäseno. Kotiutettiin varusmiespalvelun päätyttyä 16.12.1945.

PUTAANSUU, Yrjö Edvard, s. 31.10.1912, kts. sankarivainajat
PYHÄLUOTO, Kaarlo Kustaa, s. 30.1.1921 kts. sankarivainajat

PYHÄLUOTO, Kaino Mikael

maanviljelijä
s. 29.9.1922 Siikajoki k. 13.3.1996 Raahe
Sotilasarvo: Korp-raali -68. Joukko-osastot: Krh.K/Jv.Koul.K 15, Jv.Koul.K 6, 8.DE, Krh.J/I/JR 45, D/Järj.K 2, E/HTK 8, Krh.K/JR 45. Tehtävät: Krh-laukaisija ja krh-lataaja. Taistelut: Js: Ylä-Karjala, Laatokan Syväri, Jandeba, Tuulos, Vitele, Suurimäki, Salmi, Tulemajoki, Lavajärvi, Syskyjärvi. Kotiutus 12.11.1944. Lähti Kemiin 1951.

PYHÄLUOTO, Veikko Pietari

maanviljelijä
s. 28.12.1924 Siikajoki
pso v.-50 *Iida Annikki o.s. Matela*
s. 1.2.1932 Pattijoki
Lapset: *Kalevi Juhani -51, Kauko Veli Tapani -54, Leila Anneli -56, Seija Anita -57, Marja-Terttu -61, Kari Tapio -63*
Sotilasarvo: Korp-raali 68. Joukko-osastot: 13/Jv.Koul.K 15, Jv.Koul.K 3. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.1943-31.12.1943 krh-miehenä. Kotiutettiin varusmiespalvelun päätyttyä 26.11.1944. Muutti Haukiputaalle 1952 ja edelleen Siikajoelle 1958.

PYHÄLÄ, Pauli Ilmari

työnjohtaja
s. 15.8.1917 Merijärvi k. 16.1.1976 Siikajoki
pso v.-42 *Vilma Onerva o.s. Laitala*
s. 30.12.1919 Merijärvi k. 22.5.1984 Siikajoki
Lapset: *Maija Helena -42, Mauri Kaarlo -44, Pauli Olavi -47, Eija Annikki -50*
Sotilasarvo: Korp-raali -40, alikersantti -68. Joukko-osastot: JR 67, 3/JR 32. Tehtävät: Kiväärimies, jv-ryhmänjohtaja, lähetti. Taistelut: Ts. Pitkäranta. Js: Pistojoiki, Kiskisjärvi, Uhtua. Haavoittui 28.8.1941 Kiskisjärvellä oikeaan korvaan, missä menetti myös oikean silmänsä. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 5.10.1944. Muutti Siikajoelle 1974.

PYLKÄS, Antti

maanviljelijä
s. 27.11.1899 Tyrnävä k. 2.10.1942 Siikajoki

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Kuopio 4-Os. Olsson, 2-NK-Os. Palmqvist, KTP 13, Esik.K/Er.P 8. Js: SissiP 3. Tehtävät: Ajomies, kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan suunta. Haavoitui 21.7.1941 Uhtualla.

RANTAKARI, Erkki Ilmari s.11.1.1921, kts. sankarivainajat

RANTAKARI, Kaarlo Abraham (Kalle)

puuseppä, kirvesmies, konepajatyömies
s. 18.3.1917 Siikajoki k. 3.12.1990 Raahe
pso v.-44 *Aili Lyydia o.s. Gröhn*
s. 6.12.1922 Juuka

Lapset: *Markku Juhani Abraham -48, Olli-Pekka -63*

Sotilasarvo: Kersantti -40, ylikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Tyk.K/Pohj.R, Jv.Koul.K 6, Krh.Koul.K. Js: Er.SissiP 3, is-keskus Lieksa. Tehtävät: Heittimen johtaja, joukkueen johtaja koulutus-au, vartiopäällikkö. Osanotto taisteluihin: Ts: Kannas, Vuoksi, Noisniemi. Js: Kostamus,

Kontokki, Kiestinki, Uhtua. Haavoitui heinäkuussa 1941. Kunniamerkit: Vm 1. Kotiutettiin 23.10.1944. Muutti Raaheen 1948.

RANTAKARI, Matti Henrik

maanviljelijä
s. 18.8.1907 Siikajoki k. 23.11.1987 Siikajoki
pso v.-32 *Helmi Elisabeth (Liisa) o.s. Kaijankoski*
s. 2.5.1913 Siikajoki

Lapset: *Esko Einari -33, Eero Matias -37, Eila Annikki -43, Elli Anneli -46, Esa Jorma Antero -51*
Sotilasarvo: Korpraali -38. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3, 1/JR 32, 1/JR 25, Järj.K 1, HTK 1. Tehtävät: Krh-ammusmies, tarkka-ampuja, kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Rapukoski. Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat. Haavoitui 3.7.1944 Kaipolassa. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 15.11.1944.

RANTAKARI, Niilo Olavi

maanviljelijä
s. 5.12.1915 Siikajoki k.15.1.1968 Siikajoki

Sotilasarvo: Alikersantti -38. Joukko-osastot: Ts: KrhK/JR 26, Js: SissiP 3/Krh.K, 1/15.Pr, 1 Krh.J/15.Pr. Tehtävät: Krh-ryhmänjohtaja, viesti-au. Osanotto taisteluihin: Ts. Vuoksela, Vuosalmi, Noisniemi. Js: Uhtua, Kiestinki, Kapustajoki, Kangasvaara, Louhen suunta, Kiestingin pohjoispuolen taistelut, Kalatsi, Sarmatus, Länsi-Syväri, Vitele, Rajakontu, Salmi, Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi, Rovaniemi, Lautiosaari. Kotiutettiin 16.11.1944.

RANTAKARI, Väinö Johannes (Hannes) s. 7.9.1909, kts. sankarivainajat

RANTAKARI, Yrjö

maanviljelijä
s. 23.8.1911 Siikajoki k. 4.12.1991 Oulu
I pso v.-32 *Jenni Sofia o.s. Räänä*
s. 27.11.1908 Siikajoki k. 11.10.1963 Siikajoki
Lapset: *Kauko -32, Siiri -34*
II pso v.-58 *Tyyne Valpuri o.s. Soronen*
s. 3.10.1916 Ylikiiminki k. 5.4.1995 Oulu

Sotilasarvo: Alikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh/SissiP 3, Krh.J/III/JR 32 Krh.J. Tehtävät: Taistelulähetä, viestimies, suutari. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Louhen läpimurtotaistelut, Kiestingin pohjoispuolen taistelut, Länsi-Syväri, Kalatsi, Sarmatus, Vitele, Kauhajärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärven maasto, Kemi. Kotiutettiin 16.11.1944. Muutti Ouluun 1956.

RANTALA, Antti, s. 17.11.1894, kts. vapaussoturit

RANTALA, Jaakko Vilhelm, maanviljelijä
s. 16.9.1924 Siikajoki
pso v.-48 *Toini Elisabeth o.s. Pietola*
s. 1.8.1924 Siikajoki
Lapset: *Lauri Sakari -51, Antti Juhani -54, Hannu Matias -56, Liisa Marja Sofia -60*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 13/Jv.Koul.K 15, E/HTK 11, Krh.K/JR 53, Järj.K 1, 3.D E. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.1943-31.12.1943 krh-puhelinmiehenä ja viestimiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Länsi-Kannas, Heinjoen suunta, 3.D:n torjunta-taistelut Noskuan-Vuoksen lohkolla, 3.D:n torjunta-

taistelut Harjulan lohkolla, Tornion, Rovaniemen ja Kittilän taistelut. Uhtuan suunta: Puolustustaistelut Uhtuan länsipuolella, Karjalan kannas, 3.D:n torjunta-taistelut VT-linjalla, 3.D:n viivytystaistelut. Haavoittui 28.8.1944 Harjulan lohkolla sirpaleesta selkään. Kotiutettiin 26.11.1944 varusmiespalvelun päätyttyä.

RANTALA, Johan Iivari (Janne)
kirvesmies
s. 17.12.1898 Siikajoki k. 16.2.1977 Siikajoki
pso v.- 32 *Martta Sofia o.s. Haikara*
s. 15.12.1900 Siikajoki k. 27.10.1980 Pattijoki
Lapset: *Raimo Juhani -38*

Sotilasarvo: Kersantti -42. Joukko-osastot: 4. S pol.J/3.D. Tehtävät: Kiväärinmies, sotapoliisi. Osanotto taisteluihin Uhtuan suunnalla. Kotiutettiin 12.5.1942.

RANTALA, Kustaa Matti
kalastaja
s.15.9.1902 Siikajoki k. 2.1.1965 Siikajoki
pso v.- 26 *Tyyni Katri o.s. Hannila*
s. 24.5.1904 Siikajoki k. 1.1.1971 Siikajoki
Lapset: *Aaro Johannes -26 kuoli -27, Aarno Matias -29, Aila Eliina -34, Eila Kaarina -39*

Sotilasarvo: Matruusi. Joukko-osastot: Ts: Kev.Kol/JR 40. Js: 3/Linn.Psto 6. Tehtävät: Ajomies. Osanotto taisteluihin: Js: Kiestingin suunta. Kotiutettu 28.5.1942.

RANTALA, Olavi Aarne Antreas

maa- ja metsätyömies
s. 14.5.1921 Siikajoki k. 13.10.1983 Siikajoki
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 1/JR 54.
Tehtävät: Kiväärinmies, lääkintämies. Taistelut: Js: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas, Muolaa, Suvanto, Tuhkala. Haavoittui 7.11.1941 Kiestingin Laki-järvellä vasempaan jalkaan ja 13.6.1944 Muolaassa päähän. Kunniamerkit: Vm 2, VR 4. Kotiutettu 30.11.1944, minkä jälkeen hoidettu sotavamma-sairaala 54:ssä 1.12.1944-12.8.1947.

RANTALA, Olavi Heikki, autonkuljettaja

s. 22.1.1917 Siikajoki k. 12.10.1986 Kankaanpää
I pso v.-45 *Aune Aliina o.s. Koskenkorva*
s. 1.7.1924 Pulkkila. Lapset: *Pirjo Päivikki -46*
II pso v.-64 *Lahja Maria e. Kahari o.s. Kirjanen*
s. 2.3.1922 Parkano. Lapset: *Maj-Lis -62*

Sotilasarvo: Alikersantti -38, kersantti -50, ylikersantti -64. Joukko-osastot: Ts: Esik/PPP7, JR 16 Autok. Js: Krh.K/SissiP 3, Esik.K/SissiP 3, E/15.Pr, Krhj/I/15.Pr. Tehtävät: Autonkuljettaja, krh-tulentohtaja. Taistelut: Ts: Tolvajärven-Aittojoen rintama. Js: Uhtuan-Kiestingin suunnat, Kiestingin pohjoispuolen puolustustaistelut, Länsi-Syväri, Kalatsi, Sammatus, Vitele, Kauhajärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärven maasto, Kemi. Kotiutettiin 16.11.1944. Toimi sodan jälkeen puolustusvoimien palveluksessa 5.1.1967 saakka. Muutti 8.12.1948 Kankaanpäähän.

RANTALA, Sulo Matti

maanviljelijä, taksiautoilija
s. 1.9.1911 Siikajoki k.19.8.1991 Siikajoki
pso v.-38 *Aura Annikki o.s. Pietola*
s. 8.10.1916 Siikajoki. Lapset: *Kyösti Kullervo -41, Kaisu Synnöve -45*

Sotilasarvo: Ylikersantti -42, vääpeli -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3, 1/15.Pr, E/I/15.Pr. Tehtävät: Tulentohtaja, komppanian vääpeli, pataljoonan huolto-au. Taistelut: Ts: Vuoksela. Js: Kiestinki-Uhtuan suunta, asemasota Syvärillä, Kannaksen taistelut, Kemin valtaus. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 16.11.1944. Rantala toimi sodan jälkeen mm. Siikajoen kunnanvaltuuston puheenjohtajana, Siikajoen osuusmeijerin ja Siikajoen Osuuspankin hallintoneuvoston puheenjohtajana.

RANTALA, Veikko Martti Henriikki

talonmies
s. 9.8.1923 Siikajoki
I pso v.-49 *Sylvi Annikki o.s. Saarela*
s. 11.6.1919 Lumijoki k. 26.9.1953 Oulu
II pso v.-55 *Elsa o.s. Partanen*
s. 27.4.1928 Pudasjärvi k. 25.6.1983 Oulu
Lapset: *Kaarlo Juhani* -49

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 6/II/Jv.Koul.K 16, E/HTK 8, 1/JR 25, Järj.K 1. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Maa-

selmä, Karjalan kannas, Kaukjärvi, Summa, Huumola, Säiniö, Tali, Karisalmi, Ihantala. Haavoittui 24.6.1944 Rapukoskella. Kotiutettiin 15.11.1944. Muutti Ouluun 23.1.1964.

RAUTIO, Antti

suutari
s. 11.11.1901 Siikajoki k. 31.10.1975 Siikajoki
pso v.-30 *Emma Aleksandra o.s. Tyyskä*
s. 15.9.1900 Siikajoki k. 13.8.1965 Siikajoki
Lapset: *Hilkka Salme Maria* -31

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: 2KKK/JR 40. Tehtävät: Kk-mies. Osanotto taisteluihin: Ts: Pelkosenniemi, Savukoski, Joutsjärvi, Märkäjärvi, Vilajoki. Kotiutettiin 4.5.1940.

RAUTIO, Arvo Johannes

maatyömies
s. 19.9.1908 Paavola
pso v.-51 *Hilja Loviisa e. Länkinen o.s. Paasimaa*
s. 30.10.1920 Muhos k. 13.6.1994 Siikajoki

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Jv Koul.K 32, 136 TyöK. Tehtävät: Kiväärimies, linnoitus-työm. Osanotto taisteluihin: Js: Harlu-Koirinoja-Ris-tijärvi-Kuhmo-Rovaniemi. Kotiutettiin 13.11. 1944.

RAUTIO, Heikki Oskari

kauppias
s. 5.11.1926 Siikajoki
pso v.-49 *Laura Kaarina o.s. Järvelä*
s. 19.8.1926 Siikajoki
Lapset: *Pekka Sakari* -59, *Maija-Liisa* -59 k. -91, *Leena Kristiina* -62, *Eero Veli* -64 Sotilasarvo: Ylikersantti -68. Joukko-osastot: 6/Jv. Koul.K 15, Jv.Koul.K 2. Suoritti sodanaikaista nostomies-palvelua ajan 21.4.-4.10.1944 puhelinmiehenä. Kotiutettiin 4.10.1944. Suoritti varusmies-palveluksen 2.10.1946-15.9.1947. Oli puolustusvoimien palveluksessa 1.1.1951-30.6.1952.

RAUTIO, Jaakko Johannes, s. 22. 6.1898 kts. sankarivainajat ja vapaussoturit

RAUTIO, Kaarlo Johannes

maanviljelijä
s. 20.2.1910 Siikajoki k. 3.8.1980 Oulu
pso v.-30 *Helmi Aleksandra o.s. Huhtala*
s. 6.4.1912 Siikajoki k. 9.3.1983 Oulu
Lapset: *Rauno Antti Johannes* -32, *Reijo Tauno Kalervo* -34, *Irja Liisa Tellervo* -36, *Kaarle Vilho Matias* -41, *Veikko Väinö Voitto* -43 kuoli -44, *Pirkko Helmi Helinä* -49

Joukko-osastot: Nostomies Jv.Koul.K 6. Perhe muutti Ouluun 16.5.1942.

RAUTIO, Leo Pietari, s. 31.10.1919, kts. sankarivainajat

RAUTIO, Väinö Henrik, autonkuljettaja

s. 14.8.1912 Siikajoki k. 18.5.1971 Oulu
pso v.-37 *Helmi Aleksandra o.s. Pekkarinen*
s. 5.4.1917 Siikajoki k. 22.1.1987 Oulu
Lapset: *Armi Terttu Annikki* -40, *Mauri Ilmari* -44, *Risto Simo Henrik* -51

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: 38.AutoK, Poh.skp Os.Sahanperä. Tehtävät: K-autonkuljettaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Sallan ja Säkkijärven lohkot. Kotiutettiin 27.11.1944. Muutti Ouluun 31.7.1939.

REHULA, Aarne Johannes

kalastaja, maanviljelijä
s. 16.3.1908 Siikajoki k. 31.12.1951 Siikajoki
pso v.-35 *Tyynne Sofia o.s. Kiviranta*
s. 14.1.1917 Siikajoki k. 29.5.1985 Siikajoki
Lapset: *Unto Leo Johannes -35, Maire Irene Annikki -38, Raul Aadolf -41, Heikki Aukusti -43, Sirkka Marjatta -45, Matti Kustaa -47, Aira Sisko -49*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Ts: 3/JR 26.
Js: II/JR 32, HTK/RaaSpE. Tehtävät: Sairaankantaja, kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Ts: Kyyrölä, Oinola, Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Uhtuan pohjoispuolen taistelut. Kotiutettiin 11.11.1944.

REHULA, Aaro Johannes

sirkkelityömies
s. 20.3.1919 Siikajoki k.17.1.1968 Pello

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 2/10.Pr, 2/JR 10. Tehtävät: Taistelulähetäjä, pst-mies. Osanotto taisteluihin: Js: Tuulivaara, Repola, Luvankajoki. Haavoittui 25.7.1941 Luvankajoella. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 14.11.1944.

REHULA, Albert Aukusti

kalastaja
s. 19.3.1913 Siikajoki k. 16.12.1964 Siikajoki
pso v.-47 *Lahja Eliina o.s. Pekuri*
s. 20.7.1921 Siikajoki
Lapset: *Elvi Anneli -53*

Sotilasarvo: Matruusi. Joukko-osastot: Rannikko-laivasto/Psl Väinämöinen, 4/MeP/Tur.L.A, PionK/Ään.Ps.Pr. Osanotto taisteluihin: Ts: Psl Väinämöinen. Js: Taist.raivaus Suomenlahdella. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettu marraskuussa 1944.

REHULA, Arvo Heikki

kalastaja, autonasentaja
s. 2.12.1914 Siikajoki k. 23.5.1981 Oulu
pso v.-46 *Hilma Helmi Katariina o.s. Ahola*
s. 20.8.1917 Siikajoki
Lapset: *Seija Anita -43, Eila Marja Anneli -48, Tuula Eira Katariina -50, Jukka Henrikki -53*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 2/JR 26, SissiP 3, KKK/HTK/JR 101, Järj.K 1, HTK 8. Tehtävät: Kiväärimies, patruunankantaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Kyyrölä, Muolaanjärvi, Vuoksela. Js: Kiestinki, Uhtua. Kotiutettiin 25.11.1944. Muutti Oulujoelle 22.9.1957.

REHULA, Erkki Oskari

maa- ja metsätyömies
s. 17.10.1921 Siikajoki k. 19.10.1978 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 11/Jv.Koul.K 15, 3.D, 2/JR 11, 2/I/11.Pr. Tehtävät: Taistelulähetäjä, kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuoli, Kiestinki, Ahvenlahti, Kannaksen viivytyks- ja torjuntataistelut 1944. Haavoittui 21.5.1942 Jelettijärvellä. Kotiutettiin 21.11.1944.

REHULA, Henrik Kustaa (Heikki)

maanviljelijä, kalastaja
s. 13.10.1905 Siikajoki k. 4.4.1941 Siikajoki
pso v.-33 *Tyynne Eliisabet o.s. Heikkilä*
s. 17.7.1911 Siikajoki k. 29.8.1965 Pattijoki
Lapset: *Martti Jaakko Heikki -36, Eero Juhani -41*

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26. Tehtävät: Ajomies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettu 30.4.1940.

REHULA, Kaarlo Alfred (Kalle)
maanviljelijä
s. 15.11.1901 Siikajoki k. 15.5.1995 Siikajoki
pso v.-25 *Maria Liisa o.s. Rautio*
s. 2.4.1897 Siikajoki k. 29.8.1962 Siikajoki
Lapset: *Kaarlo Martti Henrikki -37*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Esik.K/
IIIAKE. Tehtävät: Toimi muonakalastajana
8.8.1941 - 15.5. 1942. Osanotto taisteluihin: Uhtua,
Kiestinki. Kotiutettiin 16.11.1944.

REHULA, Martti Vilhelm
maanviljelijä, kalastaja
s. 22.6.1910 Siikajoki k. 7.10.1985 Siikajoki
I pso v.-36 *Vieno Elisabeth o.s. Haikara*
s. 17.2.1918 Siikajoki k. 31.8.1943 Siikajoki
Lapset: *Ritva -37*
II pso v.- 47 *Iida Sofia o.s. Teräs*
s. 29.8.1917 Siikajoki k. 21.11.1995 Siikajoki
Lapset: *Maire Orvokki -41, Paula Kyllikki -47*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts:
1.KKK/JR 26. Js: Er.SissiP 3, HTK 12/III AK,
9.Tien HK, Pion.P 34, 24.Tal.K, 24.EVar.K. Teh-

tävät: KK-mies, tienhoitomies, pioneeri, kalastaja. Osanotto taisteluihin: Ts:
Muolaa, Vuoksela. Js: Sohjanan ylitys 1.8.1941, Kiestingin, Uhtuan suunnat.
Kotiutettu 25.11.1944.

REHULA, Pentti Ilmari
sekatyömies, kalastaja
s. 14.4.1917 Siikajoki k. 21.12.1968 Siikajoki
pso v.-59 *Aino Maria e. Janatuinen o.s. Lehvonen*
s.15.7.1911 Sortavala k. 4.3.1987 Siikajoki
Lapset: Vaimon edellisestä avioliitosta, *Anssi -33,*
Jorma -36, Irja -38, Taisto -41, Marja-Leena -44

Saanut Sor.skp:stä Tyl-todistuksen PM:n Linn.osas-
ton käyttöön.

REHULA, Väinö Valtteri
maanviljelijä
s. 12.11.1917 Siikajoki k. 21.12.1984 Siikajoki
pso v.- 50 *Eeva Marjatta o.s. Eskola*
s. 24.5.1932 Siikajoki k. 25.6.1989 Siikajoki
Lapset: *Olavi Antti -51, Iris Marjatta -53, Aarne*
Valtteri -57, Armi Irene -59 Sotilasarvo: Sotamies.
Joukko-osastot: 1/SissiP 3. Tehtävät: Kiväärimies.
Taistelut: Js: Uhtuan suunta, Kiestinki-Louhi suun-
nat. Haavoittui 24.8.1941 Kiestingistä itään
menettäen vasemman käden kyynärvarresta. Haa-
voittui sirpaleista muuallekin kehoon. Kunniamer-
kit: Vm 2. Kotiutettiin 30.6.1942.

REHULA, Yrjö Kalervo
kalastaja, sekatyömies
s. 29.9.1926 Siikajoki k. 22.1.1990 Siikajoki

Joukko-osastot: 6/Jv.Koul.K 15. Suoritti sodanai-
kaista nostomiespalvelua ajan 21.4. - 3.10.1944
kiväärimiehenä. Kotiutettiin 3.10.1944.

RIALA, Matti Johannes
dipl.insinööri, kaivoksenjohtaja
s. 22.1.1918 Siikajoki k. 12.10.1983 Oulu
pso v.-46 *Sirkka Brita-Lisa o.s. Söderholm*
s. 5.9.1923 Lahti
Lapset: *Liisa Maria -47, Olli Pekka -48, Kaisa Riitta -60*
Sotilasarvo: Kapteeni -43, majuri -67. Joukko-osastot: Ts: 3/JR 26. Js: SissiP
3, II/JR 11, II/JR 1. Tehtävät: Kiväärijoukkueen
johtaja, adjutantti, komppanian päällikkö. Osanot-
to taisteluihin: Ts: Muolaa, Vuoksela. Js: Uhtuan
ja Kiestingin suunnat, Noskua-Vuoksi, Vuosalmi,
Ihantala, Tornio-Paakkola, Muurola-Hirvas-Koin-
tee-Muonio. Kunniamerkit: VR 4, VR 4 tlk, VR 3
tlk, RR II lk, SLR 1. Kotiutettiin 30.11.1944. Val-
mistui v. 1946 diplomi-insinööriksi Teknillisestä
korkeakoulusta ja teki elämäntyönsä mm. Outo-
kumpu Oy:ssä kaivosinsinöörinä, Ylöjärven
kaivoksella kaivospäällikkönä ja kaivoksen-
johtajana. Toimi kaivoksenjohtajana myös Aijalan
ja Vihannin kaivoksilla.

RIEKKI, Kalle Pauli

maanviljelijä
s. 13.8.1921 Kuusamo k. 14.2.1969 Siikajoki
I pso v.-52 *Aune Elisabet o.s. Eskola*
s. 3.12.1926 Paavola k. 5.6.1952 Siikajoki
II pso v.-63 *Aino o.s. Kataja* s. 10.5.1922 Kuusamo

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3./Jv.Koul.K 13, 5609, 9/JR 33. Tehtävät: Kiväärimies, pk-ampuja. Taistelut: Js: Lakijärven suunnan puolustustaistelut, Kiestinki-Ahvenlahti, Lakijärven suunnan puolustusvaihe, Äänisniemi, Vienan kana-

nava, Hiisjärvi, Maaselän puolustustaistelut, Ihantalan ratkaisu- ja puolustustaistelut, Pohjois-Suomen taistelut. Haavoittui 8.7.1944 Ihantalassa. Kotiutettiin 26.1.1945.

RIEKKI, Martti Adam

maanviljelijä
s. 11.5.1924 Paanajärvi k. 27.4.1985 Siikajoki
pso v.-51 *Helvi Esteri o.s. Ruohoniemi*
s. 16.5.1923 Laihia
Lapset: *Veli Juhani -52, Markku -53, Salme Anneli -56, Pirjo Marketta -57, Leo Martti -60*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 3./Täyd.P 13, 11./JR 53. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 27.10.1942-31.12.1943 kiväärimiehenä ja kp-miehenä. 1.1.1944 alkaen suorittanut varusmiespalvelua

kiväärimiehenä ja joukkueenjohtajan lähettinä. Joutui vangiksi 4.9.1944 Ihantalassa ja kotiutettiin 23.11.1944 palautettujen sotavankien mukana. Osanotto taisteluihin: Js: Puolustustaistelut Uhtuan länsipuolella, Karjalan kannas, 3.D:n torjuntataistelut VT-linjalla, 3.D:n viivytystaistelut Länsi-Kannaksella, Kivennapa-Muolaa-Heinjoki, Noskuan-Vuoksen lohko, Vuosalmi, Ihantala. Muutti Siikajoelle 1951.

RIEKKI, Sulo Armas

maanviljelijä
s. 30.1.1924 Kuusamo k. 26.9.1986 Siikajoki
pso v.-47 *Ilma Maria o.s. Karsikko*
s. 25.3.1927 Saloinen
Lapset: *Eila Anneli -47, Aila Inkeri -49, Pentti Antero -51, Alli Kaarina -53, Jorma Kalevi -56, Reijo Juhani -61, Raimo Veli-Matti -65, Anne Marja-Lee -67*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3./Jv.Koul.K 15, 3.Täyd.P 13, 11/JR 53. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 27.10.1942-31.12.1943 kp-miehenä, ja kiväärimiehenä. 1.1.1944 alkaen suorittanut varusmiespalvelua kiväärimiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuolen puolustustaistelut, Karjalan Kannas, 3.D:n torjuntataistelut VT-linjalla, 3.D:n viivytystaistelut Länsi-Kannaksella, Kivennapa-Muolaa-Heinjoki, Hotakka-Kämärä-Heinjoki, Noskuan-Vuoksen lohko, Vuosalmen puolustustaistelut, Ihantalan-Harjulan lohko. Kotiutettiin 30.11.1944. Muutti Siikajoelle 1946.

RONKAINEN, Eero Vilhelm

maanviljelijä
s. 4. 7.1908 Siikajoki k. 13.4.1984 Siikajoki
pso v.-33 *Kaisa Johanna o.s. Kiviniemi*
s. 21.7.1911 Kuusamo k. 26.11.1963 Siikajoki
Lapset: *Mauri Ahti Antero -33 k. -93, Veikko Viljami -34, Markku Veli -43, Arja Sisko -45, Anna Sofia -48 k. -48*

Saapunut 10.6.1944 Jv.Koul.K 32:een, mistä 18.6.1944 136.Työk:aan linnoitustöihin.

ROSI, Johannes Viljami, s. 27.5.1907, kts. sankarivainajat

ROSI, Reino Henrik, s. 8.9.1913, kts. sankarivainajat

RÄINÄ, Esko Samuel

hitsaaja
s. 26.3.1926 Siikajoki
pso v.-46 *Maby (Meeri) o.s. Kari*
s. 1926 Kaksikerta
Lapset: *Anita Anneli -50, Timo Sakari -53, Paula Helena -56*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ään.RPr. 8.mt.rask.ptri, 17.Div., Rit.kuol.Psto. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 23.2.-6.10.1944. Osanotto taisteluihin: Js: Juustilan lohko 27.6.-20.8.1944. Kotiutettiin 6.10.1944. Osallistui Suomenlahden miinanraivaukseen I ja IV Raiv.Os. Suoritti varusmiespalveluksen 10.8.1945-25.5.1946.

RÄINÄ, Lauri Henrik

maanviljelijä
s. 25.3.1907 Siikajoki
pso v.-35 *Mirja Emilia o.s. Kiljander*
s. 16.6.1916 Siikajoki k. 19.1.1996 Helsinki. Lapset: *Martti Kalevi -43, Sinikka Aino Mirjami -48*
Sotilasarvo: Korpraali -42. Joukko-osastot: Tyk.K, Auto K. Tehtävät: Autonkuljettaja, kiväärin mies. Osanotto taisteluihin: Js: Vuokkiniemi-Ponkalahti-Vuonniemen-Pistojoki-Korpi vaara-Tetri vaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuolen taistelut. Kotiutettiin 23.11.1944. Muutti Ouluun 1953.

RÄINÄ, Niilo Antero (Antti), s. 2.5.1902, kts. vapaussoturit

RÖNN, Antti Olavi, s. 30.11.1920, kts. sankarivainajat

RÖNN, Yrjö Nikodemus, maanviljelijä

s. 2.4.1914 Siikajoki k. 2.3.1986 Siikajoki
pso v.-34 *Anna Henriika o.s. Hummastenniemi*
s. 7.1.1907 Siikajoki k. 24.3.1990 Siikajoki
Lapset: *Terttu Annikki -35, Salli Tuulikki -45*

Joukko-osastot: 2/Jv.Koul.K 32, E/Täyd.P 1, 2.Tienh.K. Tehtävät: Aseellisessa työryhmässä. Kotiutettiin 14.11.1944.

SAASTAMOINEN, Ilmari

s. 25.6.1923 Pielavesi k. 24.10.1996 Kemijärvi
pso v.-47 *Maria Orvokki o.s. Kananen*
s. 4.4.1926 Kuusamo k. 14.2.1994 Kemijärvi
Lapset: *Taisto Aatos -47, Tuomo Ilmari -48*

Sotilasarvo: Korpraali -42. Joukko-osastot: 3/JR 25, HTK 12. Tehtävät: Kiväärin mies. Osanotto taisteluihin: Js: Maaselän asemasota, Kannaksen vetäytymisvaihe. Haavoittui 26.6.1944 Ihantalan maastossa vasempaan silmään, kasvoihin ja jalkoihin. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 28.2.1945.

SALIN, Eino Ensio, maanviljelijä

s. 2.6.1916 Revonlahti k. 28.12.1994 Siikajoki
pso v.-41 *Sylvi Annikki o.s. Kurikka*
s.13.9.1922 Siikajoki
Lapset: *Reijo Ensio -43, Raija Annikki -45, Risto Juhani -46 kuoli -49, Rauni Marjaana -50*

Sotilasarvo: Alikersantti -39, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: 7/III/3.Pr. Js: Esik.K/SissiP 3, E/II/15.Pr, KKK/II/15.Pr, 4/15.Pr. Tehtävät: Tähystys-au, taistelulähetti-au, aseseppä-au, ase-au. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan suunta, Kiestinki-Louhen suunta, asemasota Syvärillä, Sarmatus, Vitele, Kaukjärvi, Uuksu, Pitkäranta, Ruhtinaanmäki, Uuksujärven maasto, Kemin valtaus. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 16.11.1944.

SALIN, Onni Ilmari

maanviljelijä
s. 16.2.1920 Siikajoki
pso v.-48 *Toini Tellervo o.s. Ukura*
s. 3.10.1917 Siikajoki k. 14.4.1983 Siikajoki
Lapset: *Pentti -49*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Js: 6/JR 10. Tehtävät: Kiväärin mies. Osanotto taisteluihin: Js. Tuulivaara, Repola, Ontrosenvaara, Rukajärvi, Oulajärvi, Oulajoki, varmistustaistelut Tsirkka-Kemijoella, asemasota Ondajoella. Haavoittui 8.9.1941 Rukajärvellä. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 11.11.1944.

SALIN, Väinö Heikki

maanviljelijä
s. 13.10.1921 Siikajoki k. 10.10.1982 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3K/Jv.Koul.K 13, 8.D E., 6/JR 45, Järj.K, HTK 3. Tehtävät: Pk-mies, taistelulähtäjä. Osanotto taisteluihin: Js: Maaselkä, Laatokan-Syväri, Jandeba, Alakorpi, Tarasjärvi, Saarimäki, Puskuselkä, Pultsoila, Kärämäselkä, Hietajärvi, Kainuselkä, Marttinen, Syskyjärvi. Kotiutettiin 13.11.1944.

SALLINEN, Aaro Johannes

rakennusmestari
s. 19.3.1919 Siikajoki k. 24.11.1976 Kauhava
pso v.-49 *Aili Amanda o.s. Koskela*
s. 2.8.1920 Pudasjärvi
Lapset: *Seppo Tapio -50, Veli Jukka -51, Paavo Sakari -53, Ritva Anneli -59*

Sotilasarvo: Tykkimies. Joukko-osastot: T-mittaus pat, 17.D, E/III/KTR 8. Tehtävät: Mittausmies, lähtäjä, puuseppä. Osanotto taisteluihin: Puolustus-taistelut Lotinan pelto, Voimalaitos, Kuuttilahti, Jandeba. Kotiutettiin 20.11.1944.

SALLINEN, Akseli Abram

maanviljelijä
s. 18.12.1908 Siikajoki k. 14.1.1969 Oulu
pso v.-58 *Lempi Aliina o.s. Jaakola*
s. 25.10.1904 Oulujoki k. 22.12.1982 Oulu

Sotilasarvo: II lk:n nostomies. Joukko-osastot: Jv.Koul.K32. 36 Työkomppania. Tehtävät: Kiväärimies. Kotiutettiin 15.11.1944.

SALLINEN, Antti Paavali

prokuristi
s. 17.12.1916 Siikajoki
pso v.-44 *Salme Marjatta o.s. Vainio*
s. 6.8.1924 Köyliö

Sotilasarvo: Alikersantti -43. Joukko-osastot: II/11.Pr, E/Lin.Psto 6, Sv.leiri 1. Tehtävät: Kirjuri, lähtäjä. Osanotto taisteluihin: Js: Sohjanan suunnan rajataistelut, Sohjanan taistelut, Kiestingin valtaus-taistelut, Kangasvaaran ja rautatien puolustus-taistelut, Kiestinki-Louhi maantien 23 km läpimurtotaistelut, Kiestinki-Ahvenlahti. Kotiutettiin 11.11.1944. Muutti Tuusulaan 1947.

SALLINEN, Eero Päiviö, s. 7.10.1922, kts. sankarivainajat

SALLINEN, Eino Olavi, s. 16.7.1921, kts. sankarivainajat

SALLINEN, Lauri Edvin, s. 26.5.1919, kts. sankarivainajat

SALLINEN, Urho Heikki

s. 10.8.1907 Siikajoki k. 14.2.1970 Siikajoki
pso v.-36 *Katri Margareta o.s. Knuutila*
s. 13.11.1915 Liminka k. 23.12.1986 Oulunsalo
Lapset: *Heikki Johannes -37 kuoli -71, Elsa Maija -38, Tyynne Kyllikki -41, Greeta Kaarina -43, Vilho Urho Erik -44, Kalle Sakari -48, Aila Tuulikki -50, Pekka Tapani -56*

Sotilasarvo: Kersantti -35. Joukko-osastot: 3KKK/JR 26, 3 LTK, JR 29, VK/JR 8, 32.Autonkorj.K, VP 16, VP 32, ViestiKoul.K 1. Tehtävät: Kiväärijoukkueen johtaja, puolijoukkueen johtaja, viesti-varaston hoitaja, talous-au, varusvaraston hoitaja, asevaraston hoitaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Ilomäki, Heinävaara, Säämäjärvi, Sotjärvi, Velge, Suunnu, Konevitsa, Tornio, Muonionjokilaakso. Muutti 10.8.1936 Tampereelle ja tuli Siikajoelle Limingasta 4.10.1967.

SALLINEN, Viljam Matti

työmies
s. 29.11.1901 USA

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 8. Tien.HK, 1/PionP 34. Tehtävät: Aseellinen tienrakennusmies, pioneeri. Osanotto taisteluihin: 8. TienHK:n toiminnot Uhtuan suunnalla.

SALLINEN, Väinö Matias

maanviljelijä
s. 1.4.1911 Siikajoki k.15.2.1989 Turku
pso v.-44 *Anna Greta o.s. Suomela*
s. 16.12.1910 Oulu k.10.8.1989 Turku
Lapset: *Maija-Liisa* -50

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3/JR26, Er.SissiP 3, HTK/III AKT. TienR.P, 9 Tien H.K, PionP 34, 8.TienHK. Tehtävät: Kiväärinmies, aseellinen tienhoitomies. Osanotto taisteluihin: Js: Sohjanan ylitys, Uhtuan suunta, Pohjois-Suomi. Kotiutettiin 23.11.1944.

SEPPE, Aarno Uljas, rovasti

s. 11.7.1906 Vaasa, Mustasaari k. 2.4.1976 Siikajoki
pso v.-30 *Rauni Kerttu Kirsti o.s. Kivinen*
s.14.6.1911 Vaasa k. 14.9.1993 Siikajoki
Lapset: *Aino Marjatta* -31, *Risto Kalevi* -33 k. -53, *Martti Eljas Kullervo* -35, *Kaarina Annikki* -47, *Eero Juhani* -50 k. -51

Sotilasarvo: Luutnantti -41. Joukko-osastot: E/II/KTR 2, III/JR 32, I/KTR 19. Tehtävät: Sotilaspastori. Osanotto taisteluihin: Ts: Pasurinkangas, Salmenkaita, Vuosalmi, Koskiselkä, Sintola. Js:

Vuoninen, Pistojoensuu, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohjoispuolen taistelut. Kunniamerkit: VR 4, VR 4 tlk, Vm 2, Vm 1, Pohjois-Viena, Keski-Kannas, VSK, Suojeluskunta, Karjalan-Kannas. Sai rykmentin komentajan kiitoksen tunnollisesta ja ahkerasta toiminnasta III/JR32:n pastorina; E/JR32:n päiväkäsky n:o 31/12.8.1942. Kotiutettiin 14.1.1944. Toimi sotien jälkeen kirkkoherrana sekä Siikajoella että Oulussa.

SEPPÄLÄ, Juho Heikki, s. 23.1.1922, kts. sankarivainajat

SIRNIÖ, Pauli Johannes

s. 1.1.1923 Siikajoki
pso v.-52 *Martta Maria o.s. Tuovila*
s. 23.6.1923 Kuusamo
Lapset: *Liisa Anneli* -53, *Anni Marjatta* -54, *Erkki Juhani* -61

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 16, Jv.Koul.K 19, Jv.Koul.K 24, 1.Tal.J, Er.Os.Sau, Er.Os.P. Tehtävät: Pk-ampuja, apupalvelumies, kp-mies. Osanotto taisteluihin: Savukosken suunnan partiotaistelut, Lapin sotaretki. Kotiutettiin 23.11.1944.

SMED, Kustaa Eenokki

työmies
s. 31.1.1900 Hailuoto k. 27.8.1959 Siikajoki
pso v.-32 *Hilda Anna Maria e. Karppinen o.s. Keränen*
s. 11.8.1902 Muhos k. 7.3.1986 Oulu

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: R.H.D. Vapautettu 1.5.1940.

SULASALMI, Eino Hermann

postinkantaja
s. 1.7.1912 Siikajoki
pso v.-47 *Aino Esteri Kyllikki e. Paasimaa o.s. Viikala*
s. 7.11.1920 Lappeenranta k. 30.8.1950 Siikajoki
Lapset: *Eila Paula Marita* -46, *Annikka Onerva* -48

Sotilasarvo: Alikersantti -41, kersantti -68. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, Hev.V.5, 9/KTR 2. Tehtävät: Keittäjä, hevostenhoitaja, varastonhoitaja, ase-au. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Ostaloimolan viivytystaistelu, Pälkjärvi-Sortavala-Pyhäjärvi-Kaskana-Latva-Syvärinniska-Osta-Gora-Juksovskaskana-Vieljärvi-Loimola. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 21.11.1944.

SUOMELA, Lauri Ensio Rurik, s. 27.12.1902, kts. vapaussoturit

3.D:n viivytystaistelut Länsi-Kannaksella, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, 3.D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen lohkolla, Vuosalmi, Tornion taistelut, Rovaniemen suunnan taistelut. Haavoittui Kannaksella selkään. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 21.11.1944.

TAPANAINEN, Aadolf (Asa)

kirvesmies
s. 14.8.1908 Jaakkima k. 29.11.1985 Raabe
pso v.-44 *Taimi Annikki o.s. Heikkilä*
s. 3. 7.1922 Siikajoki
Lapset: *Aaro Aadolf* -44 kuoli -45, *Kirsti Anni Marjatta* -45, *Heleena Sisko Maria* -59

Sotilasarvo: Korpraali -42, alikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: JaaL6/L MeP. Js: E/SissiP 3, HTK 18, Rask.Psto 23, 2/KTR 18. Tehtävät: Kiväärimies, ammusmies. Osanotto taisteluihin: Uhtua, Kiestinki, Louhi, Klyyssinvaara. Haavoittui 29.7.1941 Talivaaran maastossa. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 12.11.1944.

SUOMINEN, Voitto Viljami

maanviljelijä
s. 11.4.1922 Multia k. 3.4.1994 Siikajoki
pso v.-48 *Terttu Maria o.s. Kurikka*
s. 7.8.1926 Siikajoki k. 29.6.1978 Siikajoki
Lapset: *Sauli Kaarlo Einari* -50, *Ulla Marjatta* -56 kuoli -67

Sotilasarvo: Korpraali -44, alikersantti -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 3.D, Krh.J/II/JR 11. Tehtävät: Krh-mies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuoli, Kiestinki, Ahvenlammen taistelut, Jyväskylän puolustus, 3.D:n torjuntataistelut VT-linjal-

TAPANAINEN, Armas Martti, mv.

s. 12.11.1918 Jaakkima
I pso v.-46 *Tyyne Elisabet e. Rehula o.s. Heikkilä*
s. 17.7.1911 Siikajoki k. 29.8.1965 Pattijoki
Lapset: *Eila Kaarina* -47, *Elli Marjatta* -47, *Matti Armas* -48, *Aarno Johannes* -53, *Pentti Olavi* -55
II pso v.-70 *Helmi Anna-Liisa e. Nummilinna o.s. Hänninen*, s. 27.10.1932 Pyhäjoki
Lapset: *Anna-Maria* -71
Sotilasarvo: Korpraali -40, alikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: K/L.MeP. Js: Krh.J/Er.P 11, 6/JR 11, 6/JR 14, 11/Krh/KT. Tehtävät: Tulenjohtomies. Taistelut: Kalastajasaarenon kannas, Kiestinki, Uhtua, Säämäjärvi, Suojärvi, Kotajärvi, Vuontele, Ägläjäjärvi, Tolvajärvi. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 18.11.1944.

TASKINEN, Kalle Heikki, meij. isänn.

s. 26.1.1904 Nilsinä k. 20.12.1947 Siikajoki
pso v.-39 *Lyyli Liisa o.s. Huttunen*
s. 30.1.1920 Varpaisjärvi
Lapset: *Anna Liisa* -39, *Pirkko Mirjami* -44
Sotilasarvo: Alikersantti. Joukko-osastot: 6/JR 39.
Tehtävät: Pk-ryhmänjohtaja, varajoukkueenjohtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Uomaa 4.12.1939, Ruhtinaanmäki 18.12.1939 ja 30.12.1939, Pyhäjärvi 27.12.1939, Nietoja 9.1.1940, Koirinojan rintaman osilla 10.1. - 19.1.1940. Paletui Koirinojalla ja joutui sairaalaan 19.1.1940.

TERVAKANGAS, Heino Evert, mv.

s. 22.9.1923 Siikajoki
pso v.-53 *Alli Liisa Heleena o.s. Pietilä*
s. 19.7.1935 Raabe
Lapset: *Aila Sinikka* -54, *Martti Johannes* -59, *Sirkka Vuokko Helinä* -66, *Seija Maria Susanna* -67, *Soile Arja Inkeri* -70
Sotilasarvo: Korpraali -44, alikersantti -68. Joukko-osastot: 6/Jv.KoulK.16, PP.13, JR12. Tehtävät: Kiväärimies, komentajan taistelulähettilä. Taistelut: Js: Äänisniemen taistelut, Maaselän kannas, Ihantalalan suunta, taistelut Pohjois-Suomessa. Haavoittui 4.7.1944 Ihantalassa mennessään pelastamaan toisen pataljoonan komentajaa. Kunniamerkit: Vm 2 ja VR 4. Kotiutettiin 18.11.1944.

TERVAKANGAS, Kaino Pauli Johannes (Hannes), maanviljelijä.

s. 17.5.1924 Siikajoki
pso v.-52 *Aino Kyllikki o.s. Impola*
s. 8.12.1933 Siikajoki

Lapset: *Matti Johannes -53, Heikki Kalervo -54, Pekka Antero -64*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, Täyd.P 13, 3.DE, 13/JR 53, JR 1. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 27.10.1942-31.12.1943 krh-ammusmiehenä toimien samassa tehtävässä 26.11.1944 saakka, jol-

loin hänet kotiutettiin. Osanotto taisteluihin: Js: Puolustustaistelut Uhtuan länsipuolella, 3.D:n torjuntataistelut VT. linjalla, 3.D:n viivytystaistelut Länsi-Kannaksella ja Heinjoen suunnassa, 3.D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen ja Harjulan lohkoilla, Tornion, Rovaniemen, Kittilän taistelut.

TERVAKANGAS, Pauli Aarne Henrikki maanviljelijä

s. 10.8.1924 Siikajoki k. 5.6.1988 Kuhmo
pso v.-54 *Anna Fredrika o.s. Heikkinen*
s. 21.5.1928 Kuhmo

Lapset: *Veijo Antero -54, Seija Anneli -55, Pertti Aarne -60, Arto Tapio -66*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 13/Jv.Koul.K 15, 2/Täyd.P 3, 13/JR 14. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.1943-31.12.1943 krh-puhelinmiehenä toimien samassa tehtävässä 23.11.1944 saakka, jolloin hänet

kotiutettiin. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan suunnan puolustustaistelut, Tolvajärven suunnan puolustustaistelut, sotatoimet Pohjois-Suomessa. Muutti Kuhmoon 1954.

TERVAKANGAS, Pauli Johannes, valunpuhdistaja
s. 19.12.1915 Siikajoki k. 3.2.1987 Pattijoki

Sotilasarvo: Korpraali -40, alikersantti-69. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh.J/III/SissiP 3, Jv.Koul.K 19. Tehtävät: Krh-ajomies, postinvaihtaja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtua, Kiestinki, Vuoksela, Kapustajoen taistelut, rautatien puolustustaistelut, Kiestinki-Louhen maantien läpimurtotaistelut 1.11.-30.11.1941. Havoittui 14.11.1941 ja 22.12.1941. Kotiutettiin 12.11.1944. Muutti Pattijoelle 1951.

TERVAKANGAS, Reino Johannes

maanviljelijä, teurastaja
s. 19.9.1920 Oulu k. 21.10.1951 Oulu
pso v.-46 *Martta Mirjami o.s. Kokko*
s. 24.6.1922 Pudasjärvi k. 17.6.1989 Oulu

Lapset: *Marja-Leena -47, Pirjo Kaarina -48, Hannu Olavi -49*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 2/Jv.Koul.K 19, HTK 2, A Var.K, HTK/Lahti, Ra.V5, 4.Teur.J. Kotiutettiin 30.11.1944. Muutti Ouluun 1948.

TERVAKANGAS, Tauno Henrikki

putkiasentaja
s. 21.11.1919 Siikajoki 21.11.1981 Siikajoki
pso v.-46 *Eila Annikki o.s. Niskanen*
s. 19.10.1925 Kiuruvesi
Lapset: *Teuvo Antero -47, Tuula Anneli -55*

Sotilasarvo: Korpraali -42, alikersantti -68. Joukko-osastot: Esik.K/Er.Os.P. Tehtävät: Puhelinmies. Osanotto taisteluihin: Js: Petsamon Liinahamari, Ylä-Luostari, Kemin valtaus, Pohjois-Suomen vapauttamistaistelut. Muutti perheineen Pattijoelle 1947 ja takaisin Siikajoelle 1972.

TERÄS, Erkki Edvard

maatyömies
s. 18.11.1920 Siikajoki k. 30.5.1973 Muhos

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Js: E/SissiP 3, 1/15.Pr. Tehtävät: Ajomies, kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Kiestingin suunta, Kangasvaaran ja rautatien puolustustaistelut, Kiestinki-Louhen maantie läpimurtotaistelut 1.11.-30.11.1941, Kemin valtaus, Länsi-Syväri. Kotiutettiin 16.11.1944. Muutti Muhokselle 19.12.1964.

TERÄS, Paavali Henrik Leander (Paavo)

LVI-tukkumyyjä, konttoripäällikkö
s. 11.10.1925 Siikajoki

Sotilasarvo: Korp-raali -46, alikersantti -68. Joukko-osastot: 13/Jv.Koul.K 15, 8/Täyd.P 13, Järj.K 1, HTK 1, 4/Täyd.P 1, III/JR 6, Krh.K/JR 6. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 krh.tj-miehenä, postinhoitajana. Osanotto taisteluihin: Js: Karjalan kannas. Haavoittui kesällä -44 Karjalan kannaksella. Kunniamerkit: Vm 2, 18.D muistoristi. Vapautettiin varusmiespalvelun päätyttyä 11.3.1946. Muutti Ouluun.

TERÄS, Vilho Matias (Matti), apumies

s. 6.12.1911 Siikajoki k. 20.1.1979 Siikajoki
pso v.-47 Helmi Katariina e. Kivimäki o.s. Paasimaa
s. 9.6.1914 Muhos k. 13.5.1985 Siikajoki

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: 1/SissiP 3, HTK/JR 101, 2/Er.P 23, 10/JR 12. Tehtävät: Ajomies, kp-mies, pk-ampuja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan ja Kiestingin suunta, Maaselän kannas, Ihantala. Muutti Raaheen.

TIAINEN, Otto, maanviljelijä

s. 2.4.1911 Sonkajärvi (Iisalmi)
I pso v.-44 Impi Sofia o.s. Väänänen
s. 21.6.1916 Kuopio msk k. 13.2.1950 Sonkajärvi
Lapset: Otto Johannes -50
II pso v.-52 Elli e. Asikainen o.s. Laak
s. 4.11.1914 Iisalmi k. 26.11.1988 Siikajoki
Lapset: Anja Riitta -55

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Js: JR 6, Aun.R SPol.K. Tehtävät: Partisaanitorjunta, sotavankien vartiointi. Taistelut: Ts: Laatokan Karjala. Js: Partio-toiminta Solnassa ja Tiiksassa. Haavoittui kuorma-auton ajettua miinaan ja toisen kerran Lieksan ja Rukajärven välillä kuljetusauton suistuttua tieltä. Muutti Pattijoelle 23.6.1953.

TIKKALA, Sulo Armas, maanviljelijä

s. 14.8.1925 Revonlahti k. 29.12.1992 Siikajoki
pso v.-51 Fanni Susanna o.s. Kiviniitty
s. 27.11. 1924 Siikajoki

Lapset: Hilka Anneli -52, Pirjo Riitta -53, Kalevi Armas -55 k. -55, Markku Kalervo -56, Marita Irene -57, Tuulikki Marjatta -62

Sotilasarvo: Pst-jääkäri, korp-raali -68. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 15, 7/Täyd.P 13, Er.Ps Tyk.K. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 pk-miehenä. Taistelut: Js: Saksalaisten internointi. Muhos, Pudasjärvi, Ranua, Ylimaa, Rovaniemi, Nompaa, Vuojärvi, Sodankylä, Vuotso, Ivalo. Vuosalmi kesällä 1944. Kotiutettiin 16.12.1945 varusmiespalvelun päätyttyä.

TIKKALA, Yrjö, s. 14.12.1901, kts. sankarivainajat

TIITTO, Aarne Armas, s. 19.2.1918, kts. sankarivainajat

TIITTO, Johannes (Hannes)

s. 24.11.1896 Siikajoki
pso v.-27 Saimi Katariina o.s. Greus
s. 2.9.1906 Siikajoki. Lapset: Pentti Uolevi -28
Sotilasarvo: Kersantti -19. Joukko-osastot: 1/SissiP 5, Er.Os.P. Tehtävät: Tied.part. johtaja, KrhK:n vääpeli. Ajalla 24.2. - 10.7.1942 toimi vapaaeht. puuseppänä Kiestingin alueella. Taistelut: Ts: Raate. Js: Kiestinki. Kunniamerkit: Vm 2, Kainuun risti, rajajääkärijoukkueen muistoristi. Muutti 16.2.1918 Alatorniolle ja 17.7.1931 takaisin Siikajoelle.

TIITTO, Toivo Tauno

mv., herastuomari
 s. 3.5.1915 Siikajoki k. 21.12.1983 Siikajoki
 pso v.-40 *Laina o.s. Patokoski* s. 25.9.1914 Siikajoki. Lapset: *Anja Tuulikki* -42 k. -57, *Helinä Leila* -44, *Pirjo Annikki* -46, *Leena Kaarina* -50, *Riitta Liisa* -52, *Veli-Matti* -57 k. -69
 Sotilasarvo: Alikersantti -44, kersantti -68. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, Krh.J/SissiP 3. Tehtävät: Krh-sivusuuntaaja. Osanotto taisteluihin: Vuoksela, Uhtuan suunta, Kiestingin radan suunta, Kiestinki-Louhen maantie läpimurtotaistelut 1.11.-30.11.1941, Kiestingin pohjoispuolen puolustus-

taistelut, Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele, Kauhajärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärven maasto, Kemi. Haavoittui 11.11.1941 Kiestingin radan suunnassa. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 16.11.1944

TIMONEN, Lauri, mv.

s. 10.3.1913 Siikajoki k. 13.10.1996 Siikajoki
 pso v.-33 *Aune Elina o.s. Pekkarinen*
 s. 19.9.1911 Siikajoki
 Lapset: *Elsa Marja* -33, *Elli Annikki* -39, *Elma Eliina* -41, *Timo Lauri Heikki* -46, *Sirkka Kaarina* -47, *Eini Kyllikki* -51, *Anita Mirjami* -53, *Tuomo Antero* -55 Sotilasarvo: Alikersantti -68. Joukko-osastot: 2/JR26, 1/SissiP 3, I/15.Pr, E/15.Pr. Tehtävät: Kiväärimies, panssarintorjuntamies. Osanotto taisteluihin: Ts: Muolaa, Vuoksela. Js: Uhtua, Kiestinki, Syväri, Pitkäranta, Pohjois-Suomi. Kunniamerkit: Vm 2 kahdesti. Kotiutettiin 15.11.1944.

TOPPILA, Antti Lauri Paavali, mv.

s. 30.11.1914 Siikajoki k. 10.11.1989 Siikajoki
 pso v.-41 *Iida Elina o.s. Tervakangas*
 s. 19.9.1913 Siikajoki
 Lapset: *Olavi Antero* -43, *Airi Kyllikki* -44, *Sauli Johan Matias* -49, *Pauli Kalevi* -50
 Sotilasarvo: Alikersantti -44, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3, I/15.Pr, Esik.K/I/15.Pr. Tehtävät: Krh-sivusuuntaaja, heittimen johtaja, rehimestarin apulainen. Taistelut: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Kiestinki-Louhen suunta, asemasota Syvärillä, Sammatus, Vitele, Kauhajärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärven maasto, Kemin val-

taus. Kotiutettiin 16.11.1944. Toimi vuosikymmenien ajan aktiivisesti kunnalliselämässä.

TOPPILA, Erkki Eemeli

puuseppä, maanviljelijä
 s. 7.1.1898 Siikajoki k. 20.6.1970 Siikajoki
 pso v.-24 *Aino Sofia o.s. Pirilä*
 s. 1. 2.1903 Siikajoki k. 27.11.1987 Siikajoki
 Lapset: *Erkki Johannes* -24, *Martti Matias* -25, *Lauri Kalervo* -30, *Mauno Olavi* -39

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Ts: Aseeton palv. TyöK 7.2-18.4.1940. Js: 17.Tal.komppania, Huoltokoulutuskeskus Mänttä. Kotiutettiin 17.3.1942.

TOPPILA, Erkki Johannes

rakennusmestari
 s. 10.4.1924 Siikajoki
 pso v. -48 *Siiri Inkeri o.s. Kurikka*
 s. 3.12.1926 Siikajoki
 Lapset: *Tuula Marketta* -48, *Paula Helena* -53, *Jukka-Pekka Johannes* -61

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 1/Jv.Koul.K 15, E/HTK 11. Tehtävät: Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 27.10.1942-17.9.1943 kiväärimiehenä. Vapautettu 17.9.1943. Kotiutettu 22.11.1944. Muutti Raaheen 1951 ja edelleen Ouluun 1954.

TOPPILA, Jaakko Heikki

maanviljelijä
 s. 3.10.1909 Siikajoki k. 25.7.1977 Oulu

Määrätty nostomieheksi 10.6.1944 Jv.Koul.K 32. Muutti Kempeleeseen 1951.

TOPPILA, Johan Eemeli

työmies
s. 20.10.1913 Siikajoki k. 4.8.1967 Oulu

Annettu 12.4.1944 Tyl-todistus PM:n Lin. Os. käyttöön, minkä voimassaolo lakkasi 21.11.1944, jolla päivämäärällä katsottiin kotiutetuksi. Muutti Kempeleeseen 12.1.1943.

TOPPILA, Martti Matias

rakennusurakoitsija
s. 31.7.1925 Siikajoki
pso v.-50 *Eila Kaarina o.s. Ojantakanen*
s. 10.7.1930 Lumijoki

Lapset: *Leena Marjatta -51, Ari Martti Johannes -54, Tarja Hannele -62*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 2/JR 8, Os. 5000, 3/JR 3. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 krh-puhelinmiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Länsi-Kannas, Mesterjärvi, Viipuri, Ihantala, Vuosalmi, Äyräpää, Muonio, Palojoensuu, Kaaresuvanto,

Lätäseno. Vapautettiin varusmiespalvelun päätyttyä 16.12.1945. Muutti myöhemmin Raaheen.

TOPPILA, Paavo Arvid

maanviljelijä
s. 17.8.1925 Siikajoki
pso v.-48 *Eeva Inkeri o.s. Putaansuu*
s. 9.6.1928 Siikajoki k. 23.6.1978 Siikajoki
Lapset: *Eino Paavo Juhani -48, Hannu Kalervo -50, Anja Liisa Inkeri -52, Pentti Tapani -55, Arja Leena -64*

Sotilasarvo: Korpraali -45, alikersantti -68. Joukko-osastot: 13/Jv.KoulK.15, 8/TäydP.13, III/JR15, E/III/JR8. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 13.10.1943-31.12.1944 kiväärimiehenä, krh-miehenä, viestimiehenä. Taistelut: Js:

Rautu-Sakkola-Vuosalmi-Tornio-Muonionjokilaakso-Lätäseno. Kotiutettiin 16.12.1945 varusmiespalvelun päätyttyä.

TOPPILA, Reino Ilmari

maatyömies
s. 17.11.1914 Siikajoki k. 4.6.1965 Rovaniemi

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Krh.K/JR 26, Lin.RPHK 13, Lin.RP 232, Jv.KoulK 6. Tehtävät: Krh-ammusmies. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Kotiutettiin 22.11.1944. Muutti Kempeleeseen 1944 ja myöhemmin Pelkosenniemenle

TOPPILA, Tauno Verner

maanviljelijä
s. 21.3.1922 Siikajoki k. 13.7.1982 Siikajoki

Sotilasarvo: Sotamies. 2/II/JR 11, HTK/III AK, 13/JR 53, Er.P 8. Tehtävät: Krh-mies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuolen taistelut, Pohjois-Suomi. Kotiutettiin 21.11.1944.

TORVINEN, Aarne Eedvard

maanviljelijä
s. 3.5.1913 Pattijoki k. 30.8.1992 Siikajoki
pso v. -41 *Mirja Birgitta o.s. Aaltonen*
s. 8.3.1921 Turku

Sotilasarvo: Kersantti -42, ylikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3, Krh.J/I/15.Pr. Tehtävät: Krh-sivusuuntaaja, tulenjohto-au, krh-väpeli, talous-au. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin-Louhen maantiet, Kiestingin radan suunta, Kiestingin pohjoispuolen taistelut, Länsi-Syväri, Vitele, Sammatus, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksjärven maasto, Kemi. Haavoittui 25.8.1941 Kiestingin radalla päähän. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 21.11.1944.

TORVINEN, Antti Robert, s. 17.9.1901, kts. vapaussoturit

TORVINEN, Helge Ilmari, mv.

s. 24.10.1908 Pattijoki k. 3.9.1974 Siikajoki
pso v.-47 *Anna Elisabet e. Lahdenperä o.s. Paakkari*

s. 2.9.1908 Siikajoki

Lapset: *Mirja Helena* -48

Sotilasarvo: Alikersantti -30, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Perksalo/TiP, 4/JR 40. Js: 1/SissiP 3, HTK/III AK, 6/JR 25. Tehtävät: Kivääriryhmän johtaja. Taistelut: Ts: Pelkosenniemi, Savukoski, Joutsjärvi, Märkäjärvi, Vilajoki. Js: Uhtua, Louhi, Kis-kisjärvi, Vuonainen-Pistojoeki, Karisalmi. Haavoittui 10.3.1940 Vilajoella ja 2.8.1941 Kis-kisjärvellä. Kunniamerkit: Vm 1, Vm 2. Kotiutettiin 16.11.1944.

TORVINEN, Jaakko Vilhelm, mv.

s. 10.3.1906 Pattijoki k. 30.8.1990 Siikajoki

pso v.-32 *Helli Maria o.s. Turpeenoja*

s. 30.11.1912 Siikajoki k. 10.8.1991 Siikajoki

Lapset: *Irja Kaarina* -32, *Lea Marjatta* -38, *Kalevi Jaakko Johannes* -39, *Jorma Jouko Vilhelmi* -40 kuoli -43, *Maija Leena* -44

Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: E/SissiP 3, 1/JR 32, 5/JR 53. Tehtävät: Krh-ajomies, hevostmies, kiväärimies. Taistelut: Ts: Vuoksela, Vuosalmi. Js: Karjalan kannas, 3.D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen lohkolla, 3.D:n puolustustaistelut Vakkilankylässä, Pohjois-Suomi. Kotiutettiin 28.10.1944

TUOHIMAA, Aaro Einari, mv.

s. 9.9.1920 Paavola k. 30.7.1986 Siikajoki

pso v.-48 *Helvi Irene o.s. Pyhälüoto*

s. 5.4.1916 Pattijoki k. 7.4.1985 Siikajoki

Lapset: *Eero Tapani* -51

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 6/JR 43, Os.E/Järj.Kesk. 2, 9/JR 22. Tehtävät: Kiväärimies, ajomies. Taistelut: Asemasota Lempaala 9.10.1941-19.11.1942, torjuntataistelut Syväri-sillanpään asema 20.11.1942-14.6.1944, Viipurin ja Luvalan taistelut. Haavoittui Luvalassa 23.6. 1942 kaulaan ja oikeaan olkavarteen. Kotiutettiin 30.11.1944. Tuli Pattijoelta Siikajoelle 10.2.1977.

TUOHIMAA, Frans Mikael

maanviljelijä

s. 22.5.1921 Raahe k. 2.5.1995 Oulu

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: I/JR 53, 4/Jv.Koul.K 19, IsK 809/956, 2/Ep.Os.Sau. Tehtävät: Krh-mies. Osanotto taisteluihin: Kiestinki, Mikkeli-tunturi, Sotatunturi, Savukosken suunnan partio, Suomen vapauttamistaistelu 15.9.- 23.11.1944. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 23.11.1944.

TUOHIMAA, Kaarlo Henrik

maanviljelijä

s. 15.8.1918 Siikajoki

pso v.-54 *Aune Annikki e. Havukainen o.s. Backman*

s. 26.2.1925 Sääminki

Lapset: *Jaakko Heikki Antero* -55 kuoli -55, *Hilkka Sinikka* -56, *Martti Olavi* -57 kuoli -57, *Airi Kyllikki* -59, *Kari Juhani* -60 kuoli -62, *Pentti Kalervo* -62

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Jv.Koul.K 6. Js: 6/JR 6, Sv.leiri 10, Sv.leiri 16. Tehtävät: Kiväärimies. Osanotto taisteluihin: Js: Rautjärvi, Kirvu. Haavoittui 11.8.1941. Kunniamerkit: Vm 1. Kotiutettiin 15.11.1944.

TUOHINO, Mauno Mikael

maanviljelijä

s. 4.7.1918 Siikajoki k. 12.7.1998 Ruukki

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Jv.Koul.K 5, Tyk.K/21.Pr, K.T.R.5, JR 56. Tuohino oli mukana Marskin ritari Lauri Törnin desantintorjunta-osastossa v. 1943-44, jossa oli myös tuleva presidentti Mauno Koivisto. Tehtävät: Pst-tykin lataaja. Osanotto taisteluihin: Js: Vaaksjärvi, Hiisjärvi, Salmijoki, Krivi-Maaselän taistelut. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin: 25.11.1944. Asui sotien jälkeen Siikajoen Ylipäässä, Vartissa.

TUOMIKOSKI, Heikki Vilhelm, s. 18.1.1904, kts. vapaussoturit

TUOMIKOSKI, Paavo Benjami

muurari
s. 30.5.1924 Pattijoki
I pso v.- 46 *Elli Hilma Maria o.s. Sallinen*
s. 21.11.1920 Siikajoki
Lapset: *Seija Orvokki* -47
II pso v.-68 *Kerttu Annikki o.s. Perätalo*
s. 7.6.1935 Ylikiiminki
Sotilasarvo: Alikersantti -45, kersantti -68. Joukko-osastot: 1/Jv.Koul.K 15, 2/Täyd.P 13, 9/JR 35, JR 9, JR 5. Tehtävät: Otti osaa sodanaikaiseen nostomiespalvelukseen ajan 27.10.1942-31.12.1943 kivääriryhmän johtaja ja varusmiespalvelusta suorittaessaan kp-miehenä. Osanotto taisteluihin: Harjula. Kotiutettiin 3.3.1945 varusmiespalvelun päätyttyä. Muutti Ouluun 1966.

TUOMITIE ent. Kaniin, Heino Viljami Henrikki

s. 24.3.1923 Siikajoki k. 18.12.1994 Siikajoki
Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 6/II/Jv.Koul.K16, E/HTK 11, 1/15.Pr. Tehtävät: Js: Asemasota Syvärillä, viivytystaistelut Korpijärvellä, Kemi, Lautiovaara. Kotiutettiin 16.11.1944.

TUOMITIE ent. Kaniin, Toivo Olavi

työmies
s. 4.10.1919 Siikajoki k. 5.7.1992 Tampere
Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 8/JR 25, Krhk/JR 10. Tehtävät: Kiväärimies, ajomies. Osanotto taisteluihin: Kalvasjärvi, Virta, Omelia, Ontrosenvaara, Rukajärvi, Ontajärven asemataistelut. Kotiutettiin 11.11.1944. Muutti Siikajoelta 1967 Tampereelle.

TURPEENOJA, Aarne Einari, käyttömies
s. 27.2.1924 Siikajoki k. 28.6.1998 Raahe
pso v.-53 *Rauni Lahja o.s. Jussinniemi*
s. 6.1.1935 Saloinen

Lapset: *Markku Antero* -53, *Kari Juhani* -54
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 1/Jv.Koul.K 15, E/HTK 11, 3.D.E, 9/JR 53, JR 1, JR 53. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 27.10.1942-31.12.1943 kiväärimiehenä ja kp-miehenä. Taistelut: Js: Puolustustaistelut Uhtuan länsipuolella, Karjalan kannas. 3.D:n viivytystaistelut Länsi-Kannaksella, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Muolaankangas, Hotakka, Kämärä, Heinjoki, 3.D:n torjuntataistelut Noskuan-Vuoksen loholla, Vuosalmen puolustustaistelut, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Vapautettiin varusmiespalvelun päätyttyä 21.11.1944. Muutti Raaheen 1950.

TURPEENOJA, Lauri Aleksanteri

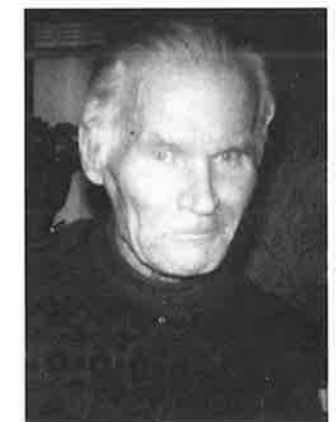
s. 23.11.1912 Siikajoki k. 5.8.1978 Siikajoki
pso v.-40 *Helmi Maria o.s. Huhtahaara*
s. 5.1.1910 Siikajoki k. 16.5.1987 Siikajoki
Lapset: *Aimo Alpo Antero* -43, *Aarno Pauli Ensio* -44
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Tok/Os.Perksalo, 1/JR 40. Tehtävät: Kiväärimies. Taistelut: Ts: Sallan suunta. Paleltui Pelkosenniellä. Kotiutettiin Tukholman sairaalasta 1941.

TURPEENOJA, Lauri Johannes, s. 25.9.1915, kts. sankarivainajat

TURPEENOJA, Matti Johannes, työm.

s. 9.4.1909 Siikajoki k. 31.12.1979 Siikajoki
pso v.-46 *Anna o.s. Tamminen*
s. 14.10.1921 Joutsa k. 21.9.1983 Siikajoki
Lapset: *Esko Martti* -46, *Eero Antero* -47, *Raili Annikki* -49, *Elli Marjatta* -51, *Risto Juhani* -52
Sotilasarvo: Korpraali -36, Alikersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh/SissiP 3. Tehtävät: Krh-lataaja, -ammusmies, -heittäjä. Taistelut: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin rata, Kiestingin pohjoisp. taistelut, Länsi-Syväri, Kalatsi, Sannatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uuksu, Pitkärinta, Kemi. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 16.11.1944.

TURPEENOJA, Niilo Paavali

maanviljelijä
s. 9.9.1913 Siikajoki k. 31.5.1994 Siikajoki
pso v.-38 *Saimi Maria o.s. Torvinen*
s. 9.8.1907 Pattijoki k. 7.12.1989 Siikajoki
Lapset: *Pentti Paavali -38, Sirkka Sisko Irene*
-44, Hannu Erkki -48
Sotilasarvo: Alikersantti -36, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 61. Js: Krh.K/JR 46, 14/3.Pr, HTK/Kotij., Jv.Koul.K1, Viestipataljoona, ViestiKoul.K 2. Tehtävät: Krh-au. Osanotto taisteluihin: Ts: Taipaleenjoki, Vuosalmi. Js: Timperi, Häsäli, Vainikkala, Hotakka, Raivola, Rajajoki,

Valkeasaari. Haavoittui syyskuussa 1944 kranaatinsirpaleesta lonkkaan ja reiteen. Kotiutettiin 6.10.1944.

TURPEENOJA, Paavali Kalervo

maanviljelijä
s. 11.3.1920 Siikajoki k. 31.5.1995 Siikajoki
pso v.-47 *Mirja Taimi Orvokki o.s. Tervakangas*
s. 7.10.1922 Siikajoki. Lapset: *Matti Paavali -47, Maija-Liisa -47, Kaarina Mirjami -48, Kaarlo Johannes -49, Riitta Martta Seliina -54, Pirkko Marketta -59, Paavo Juhani -65*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3/Jv.Koul.K 15, EV 6. Tehtävät: Kiväärinmies, varusmies. Oli sodan aikana myös kokkina Oulun kasarmilla. Vapautettiin 24.11.1944 varusmiespalvelun päätyttyä.

TURPEENOJA, Tauno Heikki, mv.

s. 29.7.1917 Siikajoki
pso v.- 51 *Eeva Irene o.s. Millala* s. 29.5.1925 Siikajoki. Lapset: *Erkki Heikki Juhani -51, Jorma Kari Kullervo -59*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Poh.R/JR 64. Js: Krh.K/SissiP 3, 1/15.Pr. Tehtävät: Kk-mies, krh-ammusmies. Taistelut: Ts: Suomussalmi, Raatteentie, Pitkäranta. Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat. Kiestingin pohjoispuolen puolustustaistelut, Länsi-Syväri, Kalatsi, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärven maasto, Kemi. Haavoittui 24.2.1940

Pitkärannassa kiväärinluodista vasempaan käteen. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 17.11.1944.

TURPEENOJA, Veli Samuli

maanviljelijä, autonkuljettaja.
s. 6.9.1919 Siikajoki k. 7.5.1986 Oulu
pso v.-45 *Tyyne Saima o.s. Ruonala*
s. 11.12.1916 Hailuoto k. 27.7.1966 Oulu
Lapset: *Riitta Kaarina -46, Juha Veli Henrikki -51, Eija Helinä -54*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 1./R 4, 2./Rj.P 4, E./Rj.P 4. Tehtävät: Puhelinmies, taistelulähetä. Taistelut: Js: Kalatselkä, Saarimäki, Yläjoki, Hirsylänmutka, Syväri, Zarkaigera, Gora, Pertjärvi, Juksava, Salmi, Tulemajoki, Kauniskangas, Loimolanjärvi, Ruotusjärvi. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 23.11.1944. Muutti sotien jälkeen Anjalan ja Hailuodon kautta Ouluun.

TYYSKÄ, Isakki Vilhelmi, maanviljelijä

s. 11.2.1904 Siikajoki k. 25.4.1983 Siikajoki
pso v.-36 *Aune Mirjami Annikki o.s. Jämsä*
s. 9.8.1913 Oulu k. 8.1.1993 Siikajoki
Lapset: *Aarne Vilho Heikki -36, Airi Liisa Marjatta -37, Aino Martta Annikki -39, Alli Terttu Anneli 41, Eeva Johanna -42, Eero Eljas -44, Reijo Iisakki -52*
Sotilasarvo: Korpraali. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh/SissiP 3. Tehtävät: Krh-sivusuuntaaja, krh-ammusmies. Osanotto taisteluihin: Ts. Vuoksela, Vuosalmi. Js: Uhtuan ja Kiestingin radan suunta. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettu 1944.

TÖRMÄLÄ, Aarne Uno Matias

maanviljelijä
s. 23.6.1921 Siikajoki k. 28.11.1993 Siikajoki
pso v.-48 *Lea Matilda o.s. Hannila*
s. 19.5.1927 Siikajoki
Lapset: *Pasi Antti -50, Sauli Juhani -54, Pekka Tapani -61*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 1.Raut.It.KKK, 41.Kev. It. Pat., E/HTK 11. Tehtävät: Suuntaaja, lataaja. Osanotto taisteluihin: Toiminut it-johtajana Itä-Karjalassa ja maa R:n It. joukoissa Karhumäellä, Porajärvellä, Vellivaarassa ja Möhkössä. Kotiutettiin 2.11.1944.

TÖRMÄLÄ, Johan Henrik (Heikki)

kalastaja
s. 8.10.1900 Siikajoki k. 17.7.1987 Oulu
pso v.-26 *Helga Elisabet o.s. Pesonen*
s. 11.6.1909 Petsamo k. 3.11.1991 Oulu
Lapset: *Oma Sirkka* -30

Sotilasarvo: Alikersantti. Joukko-osastot:
Os.P.R.F.Ptri. Tehtävät: Ryhmänjohtaja suoja-
osasto. Osanotto taisteluihin: Ts: Kalastajasaarento
30.11.1939, Yläuostari 3.12.-1939, Maajärvi 13.-
14.12.1939, Salmijärvi, Porojärvi, Laukkujoki 15.-
17.12.1939, Höyhenjärvi, Kaskama 26.12.1939,

Heteoja, Kornettijoki 24.-26.02.1940. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 1942
Petsamossa.

TÖRMÄLÄ, Kalle Jaakko, maanviljelijä

s. 18.3.1913 Siikajoki k. 23.3.1983 Siikajoki
pso v.-45 *Maria o.s. Karhunen*
s. 16.11.1922 Juuka k. 23.12.1995 Siikajoki
Lapset: *Marja Leena* -46, *Raija Liisa* -47, *Martti*
Kaarlo Johannes -51, *Hannu Sakari* -54

Sotilasarvo: Kersantti -43, ylikersantti -68. Jouk-
ko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: SissiP 3, 3/Järj.K
2, E/HTK 11, 6.SPol.K. Tehtävät: Heittimen johta-
ja, tulenjohtaja, sotapoliisi. Osanotto taisteluihin:
Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan suunta, Kiestingin radan
suunta, Kapustajoen taistelut, Kangasvaaran ja rau-

tatien puolustustaistelut, Kiestinki-Louhen maantie läpimurtotaistelu, Karja-
lan kannas. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 28.11.1944.

TÖYRÄ, Eino Sigfrid, s. 15.8.1897, kts. vapaussoturit

UIMONEN, Johannes (Juho), mv.

s. 25.12.1907 Jaakkima k. 3.2.1977 Raahe
pso v.-35 *Martta o.s. Jerkku*
s. 21.9.1910 Jaakkima k. 30.8.1993 Raahe
Lapset: *Kirsti Marjatta* -35, *Raija Anneli* -37, *Irja*
Kyllikki -45, *Raimo Johannes* -48, *Reino Tapio* -53
Sotilasarvo: Tykkimies. Joukko-osastot: Ts: LMeP.
Js: Krh.K/JR 22, JR 23, III/RTR 3. Tehtävät:
Puhelinmies, krh-mies, moottorivenemies. Osanotto
taisteluihin: Js: Korpiselkä, Salmi, Räimälä,
Rajakontu, Säntämä, Tuulasjoki, Syväri,
Lotinapellon lohko, Heinäsenvaara. Kotiutettiin
11.11.1944. Tuli Siikajoelle 1946.

UKKOLA, Aarne Aukusti, mv

s. 13.5.1918 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: 7/
Jv.Koul.K 6. Js: Vahv.PPK, 6/JR 10, Er.PPK/14.D.
Tehtävät: Kiväärinmies, vänrikki Kostanderin
taistelulähetti. Osanotto taisteluihin: Js: Lentiira,
Suonukkajärvi, Lupasalmi, Klyyssinvaara,
Kuutamolahti, Nurmijärvi, Porajärvi, Paatene, Sär-
kijärvi, Ondajärvi, Ondajoki, Rukajärvi. Kunnia-
merkit: Vm 2. Kotiutettiin 11.11.1944.

UKKOLA, Aaro Johannes

s. 10.11.1915 Siikajoki k. 13.12.1983 Oulu
pso v.-41 *Salme Maria o.s. Kerttula*
s. 21.7.1919 Siikajoki
Lapset: *Eila Kaarina* -41 k. -97, *Ilpo Jorma Kaler-*
vo -43

Sotilasarvo: Kersantti -68. Joukko-osastot: Krh.K/
JR26, 1/15.Pr, 7/II/Järj.K 1, HTK 11. Tehtävät:
Kranaatinheitinjohtaja, ryhmänjohtaja. Osanotto
taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan suunta,
Kiestingin radan suunta, Kiestinki-Louhen maan-
tien 23 km läpimurtotaistelut, Kiestingin pohjois-
puolen puolustustaistelut, asemasota Syvärillä,
Vitele, Sammatus, Uuksujoki, Tulemajoki, Rajakontu, Uusikylä, Pitkäranta,
Ruhtinaanmaa, Nietjärvi, Koirinoja, Kemin ja Lautiosaaren valtaus, Uuksujärvi.
Haavoittui 11.11.1941 Kiestingin radan suunnassa kranaatinsirpaleesta vasem-
paan kyynärvarteen. Kunniamerkit Vm 1. Kotiutettiin 16.11.1944. Muutti
Ouluun 7.9.1954.

UKKOLA, Antti Erkki, maanviljelijä
s. 19.12.1924 Siikajoki
pso v.-57 *Irja Anneli o.s. Blomster*
s. 5.4.1933 Kemi
Lapset: *Jukka Pekka* -58, *Leena Sinikka* -60, *Anna-Maija* -63, *Ulla Kaarina* -62, *Liisa Anneli* -68
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 3/Jv.Koul.K 15, E/HTK 11, 3.DE, 8/Vahv.II/JR 14, 4/Er.P 11. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 8.3.1943-31.12.1943 kiväärimiehenä. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan suunta, Säämäjärvi, Suojärvi, Vuontele, Ägljärvi, Tolvajärvi. Kotiutettiin 18.11.1944.

UKURA, Aimo Alpo, maanviljelijä
s. 1.3.1919 Siikajoki k. 11.2.1994 Siikajoki
pso v.-42 *Lempi Heleena o.s. Kurola*
s. 17.3.1918 Siikajoki k. 6.7.1997 Siikajoki
Lapset: *Aino Kirsti Marjatta* -42, *Kaisu Sisko Heleena* -46, *Heikki Kalevi* -47, *Martti Juhani* -51
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Js: Krh.K/Jv.Koul.K 5, 1.KKK/6/JR 6, E/II/JR 6. Tehtävät: Ajomies, hevostmies. Osanotto taisteluihin: Js: Rajataistelut Matikanlahti, Haakanola, Tietävälä, Lietlahti, Mentjärvi, Jääsken valtaus, Muolaa, Uupuneenkangas, Kivennapa, Jäppilä, Joutselkä, Mainilan valtaus, Aleksandrovkan valtaus, Valkeasaari, Siiranmäki, Lehtokylä, Vakkila, Kaltovesi. Kotiutettiin 10.11.1944.

UKURA, Antti Ilmari, maanviljelijä
s. 25.5.1923 Siikajoki
pso v.-50 *Eeva Selma o.s. Piipari*
s. 4.2.1926 Liminka
Lapset: *Raili Annikki* -51, *Paula Elisabet* -52, *Riitta Selma* -53, *Pirkko Tuulikki* -55 kuoli -57, *Veikko Antero* -57, *Viljo Kalevi* -58
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: 6/II/Jv.Koul.K 6, E/HTK 11, 6/JR 12. Tehtävät: Kiväärimies, tarkka-ampuja. Osanotto taisteluihin: Js: Äänisniemi, Vienankanava, Hiisjärvi. Haavoittui 21.2.1944 vaikeasti kaulaan Hiisjärven lähi-taistelussa. Kotiutettiin 31.11.1944.

VALTOKARI, Heikki August, mv.
s. 21.3.1909 Siikajoki k. 25.10.1974 Oulu
pso v.-38 *Seidi Eriika o.s. Majava* s. 12.4.1914 Siikajoki. Lapset: *Paavo Henrikki* -39, *Kaisu Marja Helena* -42, *Pirkko Elisa* -48, *Leena Marjukka* -49, *Markku Juhani* -51
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Krh.K/JR 26. Js: Krh/SissiP 3, 3/15.Pr, E/III/JR 45. Tehtävät: Krh-puhelinmies, viestimies, ajomies. Taistelut: Ts: Vuoksela. Js: Syvärin sillanpää, Paavoila, Mäkrätjärvi, Kotkatjärvi, Vahjärvi, Varloi, Pannila, Palojärvi-Tulemajärvi, Käsmäsenjärvi, Vuortanajärvi-Karttasuo. Asemasotavaihe: Syskyjärvi 27.7.-19.9.1944, Uhtuan-Kiestingin suunta, Pääjärvi, Länsi-Syväri, Ylä-Syväri (Jandeba). Kotiutettiin 21.11.1944. Muutti 27.10.1951 perheineen Ouluun.

VALTOKARI, Kaarlo Jaakko
maanviljelijä, sepänapulainen
s. 4.12.1919 Siikajoki k. 30.7.1982 Oulu
pso v.-56 *Fanny Eliisabeth o.s. Hentilä*
s. 14.8.1915 Utajärvi k. 12.8.1985 Oulu
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Jv.Koul.K 5. Js: 14/RajaK, III/JR 31, Esik.K/II/JR 10. Tehtävät: Kiväärimies, puhelinmies. Osanotto taisteluihin: Sortavala, Värtsilä, Rukajärvi, Ontajärvi, Suonukkajärvi-Lupasalmi-Klyyssivaara-Porajärvi-Paatene-Särkijärvi-Outajärvi-Outajoki. Haavoittui 11.8.1941 Hympälässä Sortavan edustalla. Kunniamerkit Vm 2. Kotiutettiin 11.11.1944. Muutti 15.1.1956 Ouluun.

VALTOKARI, Lauri Johannes (Hannes), maanviljelijä
s. 13.13.1911 Siikajoki k. 27.9.1991 Siikajoki
pso v.-39 *Elvi Sofia o.s. Rantakari*
s. 2.9.1914 Siikajoki
Lapset: *Aila Marjatta* -41, *Erkki Aarno Johannes* -45 k. -63, *Anja Liisa* -50
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: Kev.Kol/JR26. Js: SissiP 3. Tehtävät: Ajomies, pk-ampuja. Taistelut: Ts: Vuoksela. Js: Uhtua, Kiestinki, Länsi-Syvärin asemasota, Sarmatus, Vitele, Rajakontu, Salmi, Uuksujoki, Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi ja Lautiosaari. Kotiutettiin 18.11.1944.

VALTOKARI, Martti Erkki Vilhelmi

maanviljelijä
s. 24.5.1924 Siikajoki
pso v.-47 *Martta Esteri o.s. Pellikka*
s. 9.9.1923 Revonlahti
Lapset: *Pirjo Anneli -50, Paula Kaarina -56*
Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Js: 2/ Jv.Koul.K 15, Er.P 7. Tehtävät: Suoritti sodanai-
kaista nostomiespalvelua ajan 13.10.-31.12.1943
kiväärimiehenä ja kp-miehenä. 1.1.1944 alkaen pk-
miehenä 30.11.1944 saakka. Osanotto taisteluihin:
Js: Rukajärven suunta, Lietmajärvi, Vansjärvi,
Tulema, Klyyssivaaran suunta. Haavoittui 17.8.

1944 kaukopartioretkellä Kuutamolahden ja Porasalmen tiellä Klyyssivaaran
suunnalla. Kotiutettiin 22.3.1945. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1.

VALTOKARI, Väinö Andreas

mv.
s.14.11.1917 Siikajoki k. 8.5.1985 Siikajoki

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Js: 1/ SissiP 3, Järj.K 1, 1/15.Pr. Tehtävät: Kiväärimies,
ajomies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan suunta,
Kiestinki, Louhen suunta, Länsi-Syvärin asemasota,
Pitkäranta, Uuksujärvi. Haavoittui 24.8.1941
Kiestinki-Louhen suunnassa ja myöhemmin
Kiestingissä kiväärinluodista polvilumpioon.
Kotiutettiin 16.11.1944.

VIINIKKA, Kalle Eemeli, maanviljelijä

s. 26.4.1925 Kuusamo k. 30.6.1973 Lumijoki
pso v.-50 *Elina Reeta o.s. Hekkala*
s. 29.4.1924 Kuusamo k. 6.3.1997 Lumijoki
Lapset: *Anna-Maija -52, Helena Kaisa -53, Antti
Vilho -54, Hannes Mikko -55, Marjatta Sisko -57,
Jukka Kalervo -58 kuoli -89*
Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Jv.Koul.K,
Järj.K./IIIAK, HTK 11. Tehtävät: Suoritti sodanai-
kaista nostomiespalvelua ajan 12.4.-43-31.12.-43
kiväärimiehenä. Haavoittui jatkosodassa. Kotiutet-
tiin varusmiespalvelun päätyttyä 24.10.1945. Muutti
18.7.1948 Lumijoelle.

VIINIKKA, Vilho Jooseppi, maanviljelijä

s. 06.03.1900 Kuusamo k. 3.4.1988 Lumijoki
pso v.-22 *Anna Elviira o.s. Palosaari*
s. 29.1.1898 Kuusamo k. 29.9.1980 Lumijoki
Lapset: *Sulo Jalmari -22 kuoli -44, Kalle Eemeli
-25, Sofia Lempi -26, Hilja Emilia -29, Siiri Maria
-30, Aune Susanna -32, Arvo -33, Hanna Loviisa
-34, Veli Erkki -35, Laila -37, Ali -40*
Sotilasarvo: Sotamies. Taistelut: Ts: Sallan suunta.
Js: Uhtua Muutti Lumijoelle 18.7.1948.

VIKIÖ, Ahti Johannes, maanviljelijä

s.11.4.1922 Siikajoki k. 12.9.1996 Siikajoki
pso v.-47 *Salme Eila Kaarina o.s. Nikola*
s. 4.8.1924 Siikajoki
Lapset: *Pasi Pentti Rainer -48, Seppo Heikki Ilma-
ri -49, Auli Hannele -53*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Js: 11/ Jv.Koul.K 15, 3.D, 1KKK/JR 11, HTK 1. Tehtä-
vät: Pst-lähtörjuntamies. Osanotto taisteluihin: Js:
Uhtuan länsipuoli, Kiestinki, Ahvenlahti, 3.D:n
torjuntataistelut VT-linjalla, Länsi-Kannaksella,
Kivennapa-Muolaa-Heinjoki-suunnat, Noskuan-
Vuoksen-lohkot, Ihantalan puolustustaistelut ja Tor-
nion valtaus. Haavoittui heinäkuussa 1944 Noskuassa Kannaksella kranaatin
sirpaleesta oikean käden sormiin. Kunniamerkit: Vm 2. Kotiutettiin 21.11.1944.

VIKIÖ, Arvo Kustaa, maanviljelijä

s. 4.4.1916 Siikajoki
pso v.- 43 *Laila Mirjami o.s. Kurikka*
s. 17.2.1924 Oulunsalo
Lapset: *Kalevi -44, Kauko -45, Markku -48, Pentti
-52, Aila -55*

Sotilasarvo: Kersantti -44, ylikersantti -68. Jouk-
ko-osastot: Ts: KrhK/JR26. Js: SissiP 3/Krh. Teh-
tävät: Apusuuntaaja, krh-suuntaaja, heittimen joh-
taja. Osanotto taisteluihin: Ts: Vuoksela. Js: Uhtuan
suunta, Kiestingin radan suunta, Kiestingin pohjois-
puolen puolustustaistelut, Länsi-Syväri, Sannatus,
Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta,
Uuksujärven maasto, Kemi. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 16.11.1944.
Muutti 1.12.1944 Tynmävelle.

VIKIÖ, Einari Kustaa, maanviljelijä
s. 19.7.1922 Siikajoki k. 20.11.1983 Tampere
pso v.-48 *Kaarina Oma Sisko o.s. Lotvonen*
s. 7.4.1928 Muhos k. 23.9.1977 Utajärvi
Lapset: *Pirjo Helena -52, Jussi Kustaa -55*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: 11/
Jv.Koul.K 15, 3.D, 1 KKK/JR 11, Jv.Koul.K 19.
Tehtävät: Pst-lähtörjuntamies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan länsipuoli, Kiestinki-Ahvenlahti. Haavoittui 14.4.1942 käteen Hevosenkentätaistelussa Uhtuan suunnassa. Kotiutettiin 1943. Muutti 17.2.1949 Utajärvelle ja myöhemmin Tampereelle.

VIKIÖ, Kustaa, s. 9.2.1896, kts. sankarivainajat

VIKIÖ, Lauri Kalevi, maanviljelijä
s. 21.5.1925 Siikajoki k. 2.11.1991 Siikajoki
pso v.-47 *Rauha Lilja o.s. Turpeenoja*
s. 3.11.1924 Siikajoki
Lapset: *Ritva Liisa -49, Raili Anneli -53 kuoli -71, Rauni Hannele -59*

Sotilasarvo: Sotamies. Joukko-osastot: Js: 7/
Jv.Koul.K 25, 4/Täyd.P 1, III/JR 6, 5/JR 6. Tehtävät: Suoritti sodanaikaista nostomiespalvelua ajan 12.4.1943-31.12.1944 pk-ampujana. Osanotto taisteluihin: Js: Karjalan kannas. Kotiutettiin 1.8.1945 varusmiespalvelun päätyttyä.

VUORINEN, Lauri Eevertti
moottorimies
s. 2.8.1899 Jurva k. 9.12.1972 Siikajoki
pso v.-26 *Anna Sofia o.s. Lassila*
s. 6.7.1901 Siikajoki k. 12.3.1972 Siikajoki
Lapset: *Ahti Matias -27, Leo Eevertti -29, Elli Annikki -34*

Sotilasarvo: Kaartilainen. Joukko-osastot: Js: 1/
SissiP 3. Tehtävät: Ajomies. Osanotto taisteluihin: Js: Uhtuan ja Kiestingin suunnat. Vapautettu 11.2.1942.

VUOTI, Yrjö Heikki, työmies
s. 27.5.1910 Siikajoki k. 29.11.1973
pso v.-39 *Tyyne o.s. Ollakka*
s. 26.5.1913

Lapset: *Anna-Liisa -40, Tuula Anneli -44*

Sotilasarvo: Korpraali -68. Joukko-osastot: Ts: 4/JR 40. Js: SissiP 3, 2/Rj.R 1. Tehtävät: Kiväärinmies, ajomies. Osanotto taisteluihin: Ts: Pelkosenniemi, Savukoski, Joutsijärvi, Märkäjärvi, Vilajoki. Js: Uhtua-Kiestinki-Louhi-Aunus-Loimolanjoki-Länsi-Syväri. Haavoittui 24.8.1941 Kiestinki-Louhi suunnassa kranaatin sirpaleesta käteen. Kunniamerkit: Vm 2 kahdesti. Kotiutettiin 20.11.1944. On asunut sotien jälkeen Lumijoella.

ÄRJE, Harras, maanviljelijä
s. 5.4.1919 Ylivieska
pso v.-49 *Maiju Kaarina o.s. Karsikas*
s. 2.10.1924 Haapavesi
Lapset: *Terttu Kaarina -50*

Sotilasarvo: Alikersantti -41, kersantti -68. Joukko-osastot: Ts: Viesti.Koul.K 5. Js: EsikK/II/JR 2, HTK 3. Tehtävät: Puhelinmies, kirjuri. Osanotto taisteluihin: Js: Orskahti - Tiuskari - Kananoja - Nuijamaa - Räisälä - Särkisalo - Pyhäjärvi - Pasurinkangas - Lempaalanjärvi - Syvärin voimaitos - Pirkivitsa - Lotinapelto - Lemetti. Kunniamerkit: Vm 2, Vm 1. Kotiutettiin 11.11.1944.

**LOTAT
JA
SOTATOIMIALUIELLA
TOIMINEET NAISET**

AAPAJÄRVI, Elmi, sairaanhoitaja, diakonissa s. 29.11.1899 Karunki Tuli Siikajoelle 21.2.1931 Karungista ja lähti 1.3.1933 Riistaveldelle.

AHOLA o.s. REHULA, Sylvi Elisabet, ompelija s. 22.1.1914 Siikajoki pso ja lapset kts. *Veikko Henrik Ahola*

Toimi suojeluskunnan muonitustyössä. Saanut IV lk vapaudenmitalin miekkoineen. Muutti 1.12.1953 Raaheen.

ALASUVANTO o.s. AHTI, Elli Bertta s. 1.12.1914 Pälkäne pso ja lapset kts. *Uno Johannes Alasuvanto*

Oli muonitustehtävissä Jäniskoskella ja myöhemmin Petsamon Nikkelikaivoksella.

ALASUVANTO o.s. HALUNEN, Elli Maria s. 7.8.1906 USA pso ja lapset kts. *Vilho Leander Alasuvanto* Osallistui lottatyöhön.

ANTTILA o.s. ANTTILA, Maria Liisa (Maija) s. 14.3.1869 Siikajoki pso *Iikka Anttila* s. 3.4.1869 Paavola

ARVELA, Eliina Luciene, kansakoulun opettaja s. 25.6.1875 Vehmaa Siikajoen Tiitonkoulun opettaja vuosina 1908-1927. Toimi 1910-luvulla

Siikajoen sekakuoron "lauluköörin" vetäjänä. Oli Lotta Svärd-yhdistyksen johtokunnan jäsen, varapuheenjohtaja ja sihteeri v. 1921 ja puheenjohtaja vuosina 1924 -1927. Kuului sairaanhoitojaostoon. Muutti 27.12.1927 Piikkiöön.

BOHM, Sylvi

EERIKKILÄ o.s. PAAKKARI, Eeva Maria s. 27.10.1923 Siikajoki pso ja lapset kts. *Arvo Aimo Eerikkilä*

ERKKILÄ, Helmi Ireene s. 21.8.1915 Siikajoki Liittyi Lotta Svärdjärjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1941. Muutti Siikajoelta v. 1942.

ERVASTI o.s. SEPPO, Aino Marjatta, kansakoulun opettaja s. 7.5.1931 Vaasa pso v.-51 *Ersso Einarri Ervasti* s. 28.8.1929 Haukipudas

Oli mukana lottatyössä pikkulottana. Muutti 1.8.1953 Hyrynsalmelle.

GRANROTH o.s. TÖRMÄLÄ, Vieno Aleksandra s. 3.3.1909 Siikajoki pso *Alfred Alexander Granroth*, s. 18.3.1911 Petsamo

Lapset: *Mauri Armas* -38, *Matti Ilmari* -36, *Merja Sisko* -34, *Reino Juhani* -44, *Risto Olavi* -54. Muutti 20.10.1933 Petsamoon.

GRYYTILÄ, Martta Kristiina s. 11.6.1896 Siikajoki k. 4.2.1985 Siikajoki Liittyi Lotta Svärdjärjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1923. Lot-

ta-arvo: Muonitus- ja lääkintälotta. Suoritti lääkintäkurssin. Työskenteli sodan aikana puhelinkeskuksessa ja rauhan aikana muonitustehtävissä.

HAAPANIEMI o.s. KARI, Aino Annikki s. 12.8.1922 Siikajoki pso ja lapset kts. *Matti Ilmari Haapaniemi* Liittyi Lotta Svärd-

järjestykseen v. 1937 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta ja muonituslotta. Suoritti lääkintäkurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä ja rauhan aikana suojeluskunnan muonittajana. Myönnetty Js mm.

HAAPANIEMI
o.s. **VALTOKARI**
(**NYGÅRD**), **Bertta Sofia**, emäntä
s. 7.2.1913 Siikajoki
pso ja lapset kts.
Väinö Henrik Haapaniemi

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1931 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sekä sodan että rauhan aikana muonitustehävissä. Myönnetty Js mm.

HAAPANIEMI e.
KOPPELO o.s.
**HUMMASTEN-
NIEMI**, **Helmi Maria**
s. 1.2.1899 Siikajoki k. 10.5.1989 Siikajoki

I pso *Juho Haapaniemi* ent. *Forss*. 17.2.1883 Siikajoki k. 13.8.1940 Siikajoki
Lapset: *Salli Sofia* -25, *Pentti Johannes* -31

II pso ja lapset kts. *Iivari Koppelo*
Liittyi Lotta-Svärd järjestöön v.1930 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana siirtolaisten huoltajana.

HAAPANIEMI
o.s. **AHOLA**, **Hilda Sofia**, emäntä
s. 23.10.1906 Siikajoki
pso ja lapset kts.
Lauri Pekka Haapaniemi

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1926 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Sankarihaudan kunnossapito ja hoitotyö vuonna 1932. Toimi sodan aikana kotirintamalla muonitustöissä.

HAAPANIEMI
o.s. **LEHISTO**,
Taimi Elviira
s. 11.6.1926 Lumijoki
pso ja lapset kts.
Antti Robert Haapaniemi

Muonitustyöt, käsityöt, leipien leipominen armeijalle. Siikajoen pappilassa sotilaspoikien leireillä muonittaminen.

HAAPANIEMI
o.s. **LEHISTO**,
Toini Elviira
s. 11.6.1926 Lumijoki
pso ja lapset kts.
Kustaa Robert Haapaniemi

Työskenteli Haapaveden kansanopistolle perustetussa sotasairaalassa vuoden 1944 kesästä 15.11.1944 saakka.

HAAVISTO o.s.
NIKKILÄ, **Elna Alma Matilda**
s. 6.5.1920 Siikajoki k. 10.7.1991 Kokkola
pso v.-44 *Reino Johannes Haavisto*
s. 28.12.1918

Lapset: *Markku Antti Sakari* -45 k. -92, *Mikko Esa Tapio* -46, *Helena Margareetta* -50, *Anna Liisa* -51, *Sisko Pauliina* -55

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Talvisodan aikana mukana ilmavalvontatehtävissä Siikajoen kirkon tapulissa, sekä muonitustyössä. Sankarihaudan hoitotehtävissä. Jatkosodan aikana Raahen Sotilaspiirin komennus Rannikkopuolustuksen Rankin saaren linnakkeelle. Pääasiällisin tehtävä etuvartiolinnakkeiden pienoysveneillä suoritettu huolto. Myönnetty Ts mm, Js mm, rintamanaisille myönnetty tammenlehvä. Muutti 7.11.1944 Veteliin.

HAHO, **Aila Ellevi**
s. 14.8.1926 Siikajoki
Oli mukana muonitus- ja ilmavalvontatehtävissä.

HAHO, **Aino Mirjami**
s. 14.12.1928 Siikajoki
Toimi pikkulottana.

HAHO, **Maria Eriika (Maija)**
alakansakoulun opettaja
s. 11.9.1893 Siikajoki
Paikallisosaston johtokunnan varapuheenjohtajana

vuosina 1929 - 1930. Tilintarkastajana, lääkintäjaoston päällikkönä ja työtöyön ohjaajana useina vuosina. Oli mukana muonitustyössä. Muutti Ouluun 27.12.1952.

HAIKARA, **Hilja Elina**

s. 8.2.1908 Siikajoki
Karinkannan kyläosaston johtokunnan puheenjohtaja ja sihteeri vuonna 1942.

Muutti 28.2.1931 Kauhavalle ja myöhemmin Raaheen.

HALONEN o.s.
MARJOMAA,
Kyllikki, myymälänhoitaja
s. 27.7.1920 Vihanti

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1940. Toimi sodan aikana lääkintälottana Sortavalan sotasairaalassa talvella 1943 - 1944. Oli Siikajoen po:n sihteerinä v. 1943. Tuli Siikajoelle 21.12.1940 Haukiputaalta. Lähti 27.12.1945 Siilinjärvelle.

HANHELA e.
SARKKILA o.s.
MAUNULA,
Aune Annikki
s. 1.11.1925 Siikajoki
I pso v.-48 *Kalevi Sarkkila*
s. 31.5.1924 Patti-

joki k. 1968

Lapset: *Keijo Kalevi* -49, *Reijo Henrikki* -51, *Jouko Tapio* -53 II pso v.-88 *Seppo Hanhela* s. 28.7.1945 Tornio
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1942. Toimi talvisodan aikana ilmanvalvontalottien ja siirtolaisten muonittajana. V. 1943 huhtikuusta marraskuuhun oli Sallan Salmivaarassa armeijan työkomennusmiesten muonittajana. Muutti 27.11.1945 Pattijoelle.

HANNILA o.s.
PÄKKILÄ, Helmi
Martta Sofia
s. 15.7.1927 Siikajoki
pso v.-53 *Aaro Henrikki Hannila*
s. 24.11.1927 Siikajoki

Lapset: *Helmi Eliina Annikki* -55, *Aaro Jukka Antero* -57
Oli pikkulotta.

HANNILA o.s.
YLINEN, Maria
Josefiina, emäntä
s. 1.12.1895 Kauhava k. 20.8.1969 Oulu pso ja lapset kts. *Antti Hannila*
Työskenteli sodan aikana lottatehtävässä leipomalla leipiä armeijalle.

HARJU o.s. **HUHTALA, Aino Annikki**, ompelija
s. 11.1.1927 Siikajoki
pso v.-57 *Erkki Henrikki Harju*
s. 20.7.1934 Siikajoki

Lapset: *Hilkka Irene* -58, *Onerva Aulikki* -59, *Kirsti Sinikka* -60, *Raimo Juhani* -63, *Vesa Erkki Kullervo* -70
Toimi ilmavalvontatehtävissä.

HEIKKILÄ o.s.
JÄÄSKELÄ, Aili
Kerttu
s. 30.5.1923 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Arvo Olavi Heikkilä*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1938 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi vartiointitehtävissä Siikajoella ja muonitustehtävissä Limingassa vuosina 1941 - 1942.

HEIKKILÄ o.s.
PAAKKARI, Elli
Sofia
s. 23.5.1921 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Jaakko Samuli Heikkilä*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1937 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Sodan aikana ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä, rauhan aikana suojeluskunnan muonittajana. Myönnetty Ts mm.

HEINONEN, Ida
Maria, kansakoulun opettaja
s. 1.3.1898 Sääksmäki k. 7.5.1988 Raaha
Toimi lottatehtävissä Uhtuan- ja Kies-tingin suunnilla

vuosina 1942 - 1943. Oli kanttiinilotta ja Siikajoen po:n puheenjohtaja vuosina 1928 -1942, lääkintäjooston päällikkö vuonna 1933. Toimi sankarihaudan hoitotyössä useina vuosina ja oli mukana tyttötyössä. Sodan jälkeen opettajana Siikajoen Alapään koululla eläkeikänsä saakka. Tuli Siikajoelle 12.2.1926 Sääksmäeltä ja muutti 12.10.1959 Saloiisiin.

HEINULA o.s.
TUOHIMAA,
Elmi Margareta
s. 23.6.1915 Paavola k. 28.9.1980 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Antti Vilho Heinula*
Liittyi Lotta Svärd-

järjestöön v. 1938 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sodan aikana ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä, rauhan aikana muonitustehtävissä. Myönnetty Js mm.

HELANDER o.s.
KUUSIKUMPU,
Eeva
s. 19.3.1929 Siikajoki
pso v.-50 *Matti Wiljam Helander*
s. 5.10.1929 Eura
Lapset: *Juha-Matti*

-68

Oli pikkulotta ja työskenteli jatkosodan aikana Karinkannan koululla vastaanottamassa ja muonittamassa evakoita.

HENTTU o.s.
VALTOKARI,
Selma Kaarina
s. 31.12.1921 Siikajoki k. 15.4.1992 Kempele
pso *Viljo Iivari Henttu*
s. 9.10.1917 Hai-

luoto

Lapset: *Maire Tellervo* -45, *Fred Henrikki* -49, *Seija Sisko Marketta* -50, *Sinikka Sylvia* -52
Oli mukana muonitustyössä. Muutti Hailuotoon 30.4.1943.

HEPONIEMI,
Jenni Maria
s. 18.1.1913 Kuusamo
Tuli Siikajoelle v. 1930 Kuusamosta ja muutti 4.9.1933 Kemiin.

HEPONIEMI, Hilkka

HEPONIEMI, Milja Sofia

s. 1.1.1911 Kuusamo
Tuli Siikajoelle v. 1930 Kuusamosta
ja muutti 4.9.1933 Kemiin.

HERVA, Aino Annikki

s. 20.6.1917 Kemi
Toimi pikkulottana.
Tuli Siikajoelle v.
1928 Limingasta ja
muutti 30.4.1935
Rymättylään.

**HERVA
o.s. ULÉN,
Olga Johanna**

ruustinna
s. 15.4.1892 Oulu
pso v.-15 *Armas
Evald Herva*, kirk-
koherra
s. 19.8.1884 Kemi

Lapset: *Aino -17, Kirsti Kaarina -19,
Marjatta -26*

Oli mukana lottatoiminnassa. Tuli Siikajoelle v. 1928 Limingasta ja muutti 30.4.1935 Rymättylään.

**HIRVASKARI,
Aili Maria**

s. 7.9.1885 Siikajo-
ki k. 30.12.1941
Siikajoki

**HIRVASKARI,
Iida Hellin**

filosofian maisteri
s. 1.1.1916 Siikajo-
ki
Suojeluskunnan
muonitustehtävät.
Sodan aikana Suo-
men Pankin työntekijänä jakamassa palkkoja rajalinjal-
la. Muutti 22.9.1939 Vaasaan.

**HIRVASKARI
o.s. TÖRMÄLÄ,
Elsa Sylvi Elina**

s. 17.11.1922 Siika-
joki k. 5.2.1988 Siikajoki
pso ja lapset kts.
Kaarlo Heikki Hirvaskari

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1932 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta ja muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä, rauhan aikana suojeluskunnan muonittajana. Myönnetty Js mm.

**HOLAPPA o.s.
TUOVILA, Aino Johanna (Hanna)**

emäntä
s. 5.11.1921 Kuusamo
pso *Holappa Vilho Matias*
s. 28.8.1913 Siika-

joki k. 4.11.1976 Karunki
Lapset: *Matti Kalevi -43, Esko Juhani -46, Eero Vilho -51, Veli Heikki -54, Aino Kaarina -55, Sisko Marjatta -58, Liisa Anneli -59, Elli Hannele -64*

Liittyi Lotta Svärd-yhdistyksen Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1937. Oli talvisodan aikana ilmavartiointitehtävissä Siikajoen kirkon tapulissa. Tuli Siikajoelle 1928 Kuusamosta ja muutti 16.1.1945 Helsinkiin.

**HOLAPPA o.s.
HAIKARA, Jenni Sylvi**

s. 21.6.1910 Siikajo-
ki k. 16.1.1986
Raahe
pso ja lapset kts.
Frans Heikki Holappa

Toiminut ilmavalvontatehtävissä. Myönnetty Ts mm.

**HOLAPPA e.
SIPONEN o.s.
LÖFBACKA,
Rauha Johanna**

s. 17.8.1920 Kajaani mlk k. 30.6.1977
Kajaani
pso ja lapset kts.
Matti Ilmari Holappa

**HOLAPPA o.s.
RAUTIO, Siiri Marja Annikki**

s. 17.6.1920 Lumijoki
pso ja lapset kts.
Eino Arvid Holappa

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1939 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä Siikajoella. Myönnetty Ts mm.

HUHTALA, Saimi

s. 19.11.1920 Re-
vonlahti k. 2.9.1996
Siikajoki
Lapset: *Aarno Olavi -47*

HUHTALA, Tyyne Elisabet (Liisa)

s. 24.12.1923 Siikajo-
ki
pso v.-57 *Erkki*
Lapset: Kaksi poikaa
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1940. Muutti 9.1.1952 Turkuun ja v. 1956 Amerikkaan Vancouveriin.

**HÄIKIÖ o.s.
SAKKO, Fanni Sofia**

s. 16.11.1913 Siikajo-
ki
pso ja lapset kts.
Väinö Heikki Häikiö

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1935 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Varus- ja muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana siirtolaisten huoltotyössä, rauhan aikana varustöissä.

HÄLIKKÄ, Elma

Työskenteli Siikajoen lottakahvilassa.

HÄMÄLÄINEN, Martta Elina

s. 12.10.1905 Siikajoki k. 10.6.1984 Elimäki Sankarihaudan huoltotyö paikkakunnalla. Työskenteli ennen sotia sotilaskotisisarena Oulussa. Toimi sotien aikana rintamalla kanttiinilottana. Muutti Elimäelle 6.10.1936.

HÄRKÖNEN o.s. TÖRMÄLÄ, Kerttu Elisabet

s. 23.7.1911 Siikajoki pso v.-33 *Holger Härkönen* s. 12.6.1910 Oulujoki k. 7.11.1970

Pattijoki

Lapset: *Siiri -33, Maiju -33, Marjatta -36, Eero -38, Elsa -43, Rauni -45* Muutti Pattijoelle 20.10.1933.

HÄRÖNOJA o.s. KUROLA, Aino Elisabet

s. 31.10.1922 Siikajoki pso v.-41 *Kaarlo Ensio Härönoja*, myymälänhoitaja s. 23.12.1922 Paa-

vola k. 15.1.1984 Oulu

Lapset: *Jukka-Matti -45*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Oli talvisodan aikana ilmavalvontatehtävissä kirkon tornissa. Suojeluskunnan muonitustehtävät, sekä tarjoilu ym. tehtävät Siikajoen nuorisoseuralla toi-

mineessa ravintolassa. Muutti Paavolaan 13.10.1941.

IMPOLA o.s. PIETOLA, Laila Maria

s. 4.12.1919 Siikajoki k. 26.7.1983 Liminka pso kts. *Samuli Heikki Impola*

Osallistui ilmavalvontatehtäviin Siikajoen kirkontapulis-

IMPOLA o.s. PALOKANGAS, Saimi Riitta Stiina

s. 27.10.1911 Siikajoki pso ja lapset kts. *Yrjö Heikki Impola* Oli ilmavalvonnassa Karinkannassa,

sekä Siikajoen kirkon tapulissa. Evakoiden muonitustyöt.

ISOKANGAS o.s. TERVAKANGAS, Aila

s. 5.3.1931 Siikajoki pso *Kalevi Isokangas* s. 24.12.1930 Vihanti k. 23.8.1975

Vihanti

Lapset: *Tarja Inkeri -58*

Toimi pikkulottana Karinkannan koululla evakoiden muonitustyössä, sekä osallistui kuorotoimintaan.

ITÄLEHTO o.s. JUNNILA, Toini Margareeta

s. 3.4.1925 Siikajoki k. 24.7.1985 Ruukki pso v.-58 *Urho Aukusti Itälehto* s. 31.3.1932 Ilma-

joki k. 26.2.1991 Ruukki

Lapset: *Seppo Juhani -50, Riitta Maija Annikki -59, Kari Antero -61, Maria-Leena -63, Ari Janne Aukusti -68* Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1942. Muutti Ouluun 6.3.1947.

JOENSUU o.s. RANTAKARI, Elna Salli Maria

s. 19.8.1922 Siikajoki pso v.-45 *Ahti Adolf Joensuu* s. 24.11.1921 Patti-

joki Lapset: *Teuvo Aimo Ahti -47, Erkki Tapio -51*

Toimi talvisodan aikana ilmavalvontatehtävissä Siikajoella. Muutti 18.11.1945 Pattijoelle.

JÄMSÄ o.s. TUOVILA, Helmi Aune

s. 26.12.1917 Kuusamo pso ja lapset kts. *Kaarlo Eino Henrik Jämsä*

JÄÄSKELÄINEN Maria Fredrika

alakoulun opettaja s. 13.11.1898 Jokioinen pso v.-23 *Eemil Jääskeläinen*, opettaja s. 21.12.1894 Karttula

Lapset: *Pentti Kalervo -31*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1941 ja toimi Karinkannan lotissa. Johti Karinkannan pikkulottien toimintaa, mm. pikkulottakuorotoimintaa. Tuli Siikajoelle 11.2.1941 Värtsilästä ja muutti 24.10.1942 takaisin Värtsilään.

KAIJANKOSKI e. MERTALA o.s. MYLLYOJA, Ruusa Aliina

s. 7.4.1905 Pudasjärvi k. 5.7.1936 Siikajoki pso ja lapset kts. *Kalle Heikki Kaijankoski* Muutti 24.7.1920 Siikajoelle

KAIJANKOSKI o.s. TOPPILA, Sylvi Katariina

s. 27.12.1916 Siikajoki k. 8.12.1976 Siikajoki pso ja lapset kts. *Paavo Antti Kaijankoski*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1932 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Oli sodan aikana muonittamassa ja huoltamassa siirtolaisia, sekä mukana ilmavalvonnassa. Rauhan aikana muonitustyössä.

KALLIO o.s. **PIE-TOLA, Saima Marjatta**
s. 10.8.1924 Siikajoki
pso v.-47 *Setti Johannes Kallio*
s. 19.8.1920 Pyhäjoki

Toimi pikkulottana. Muutti 4.2.1948 Pyhäjoelle.

KANGASMÄKI, Anni Elisabet, palvelija
s. 30.8.1918 Laihia k. 21.9.1953 Kurikka
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1941. Tuli Siikajoelle 20.1.1941 Vähäkyröstä ja muutti 19.9.1944 Laihialle.

KARINKANTA o.s. **SOINILA, Aino Annikki**, emäntä
s. 14.10.1913 Lumijoki k. 25.2.1973 Raahen pso ja lapset kts. *Yrjö Matias Karinkanta*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1935. Oli mukana muonitustyössä.

KARJALAINEN o.s. **TERVAKANGAS, Eeva Eine Sanelma** tehdastyöläinen
s. 12.8.1926 Siikajoki
pso *Erkki Karjalainen*
s. 18.8.1929 Riihimäki

Lapset: *Ritva -50, Riitta -56*
Toimi evakoiden muonitustehtävissä Karinkannan koululla, sekä ilmajon valvontatehtävissä. Osallistui pikkulottana kuorotoimintaan.

KARPPINEN o.s. **MALO, Aino Katariina**
s. 29.5.1886 Oulu k. 26.2.1959 Siikajoki
pso v.-06 *Bertil Evert Karppinen*
s. 12.5.1871 Oulu k. 19.8.1932 Siikajoki
Lapset: *Irja Maria Katariina -07, Kauko Bertel -08, Paavo Eevertti -10, Osmo Simeon -15* kaatui -44, *Onni Topias -19*
Tuli Siikajoelle 15.4.1925 Oulusta.

KARPPINEN e. **PELLIKKA** o.s. **HEINULA, Hilka Paula Eliina**
s. 6.6.1924 Ylivieska
I pso ja lapset kts. *Olavi Heikki Pellikka*

II pso v.-62 *Rauno Johannes Karppinen*
s. 2.4.1929 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1936 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikku-lotta ja muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Hoiti sodan aikana kahvilaa sekä osallistui ilmajon valvontatehtäviin. Rauhan aikana mukana kahvilatoiminnassa.

KARPPINEN, Irja Maria Katariina s. 27.1.1907 Oulu
Tuli Siikajoelle 15.4.1925 Oulusta ja muutti takaisin Ouluun 12.1.1933.

KARVONEN, Impi, meijerikkö
s. 10.7.1903 Eno
Tuli Siikajoelle v. 1930 Kontiolahdelta ja lähti 18.8.1932 Liperiin.

KARVONEN, Sirkka

KASTEMAA o.s. **KAUTIAINEN, Hilja Saima**
s. 10.7.1911 Helsinki
pso ja lapset kts. *Esko Johannes Kastemaa*
Rintamalotta.

15.6.-1.7.1939 Muolaassa linnoitustöiden muonittajana. Talvisodassa sotapesän hoitajana oman toimensa ohella. Jatkosodassa kolme vuotta Pohjois-Vienassa III AK:n viestilottana. 14.6.-30.11.1944 Mikkelissä Päämajan viestikeskus Lokissa viestilottana.

KASTEMAA, Hanna Sylvia (Sylvi), sairaanhoitaja
s. 21.7.1911 Siikajoki
Rintamalotta. Talvisodassa Punaisen Ristin komennuksella sotasairaala 3:ssa. Jatkosodassa lääkintälottana sotasairaala 32:ssa sekä kenttäsairaala 24:ssä. Muutti Liminka 11.1.1918.

sella sotasairaala 3:ssa. Jatkosodassa lääkintälottana sotasairaala 32:ssa sekä kenttäsairaala 24:ssä. Muutti Liminka 11.1.1918.

KEINÄNEN o.s. **ANTTILA, Terttu Helena**
s. 5.7.1922 Siikajoki k. 12.5.1991 Tampere
pso v.-44 *Kalevi Keinänen*
Lapset: *Kauko -46, Timo -48, Mauri -49*

Osallistui muonitustehtäviin Kuusamossa v. 1940, sekä lottatehtäviin Äänislinnassa ja Aunuksessa v. 1941. Muutti 18.1.1945 Viipuriin.

KELLIN o.s. **TIITTO, Hilka Meeri Mirjami**
s. 29.3.1921 Siikajoki k.
pso v.-47 *Olavi Johannes Kellin*
s. 20.12.1921
Lapset: *Antti, Aarno*

Oli mukana lottatehtävissä. Muutti 13.12.1948 Revonlahdelle.

KEMPPAINEN o.s. **HEINULA, Helvi Sirkka Ilona**
s. 16.10.1927 Siikajoki
pso v.-55 *Esko Olavi Kempainen*
s. 9.4.1926 Suomussalmi

k. 19.8.1984 Pattijoki
Lapset: *Riitta Liisa -56, Marja Leena -57, Sirkku Sisko Irene -59*
Toimi pikkulotissa. Muutti Pattijoelle 13.12.1962

KERTTULA o.s. HIIRONEN, Hilja Sofia
s. 9.8.1885 Siikajoki k. 24.2.1968 Raahen
pso kts. *Arvi Matti Kerttula*
Muutti Raahen 12.7.1951

KERTTULA, Anni Inkeri
s. 26.11.1926 Siikajoki
pso kts. *Aapram Aleksanteri (Aap-po) Kerttula ent. Heinula*

KERÄNEN, Anna Aliina
s. 22.4.1915 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1939. Muutti 27.12.1937 Ylivieskaan.

KERÄNEN o.s. UKURA, Anna-Liisa, apuhoitaja
s. 30.4.1926 Siikajoki
pso kts. *Kalle Johannes Keränen*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1942

ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin ja toimi sodan aikana muonituslottana. Suoritti myös lääkintäkurssin.

KERÄNEN e. IMPOLA o.s. PIRILÄ, Elli Katariina
s. 21.2.1909 Siikajoki k. 1998 Oulu
I pso ja lapset kts. *Toivo Johannes Impola*
II pso kts. *Kalle Johannes Keränen*

Oli muonituslotta ja muonitusjaoston päällikkö vuonna 1931.

KERÄNEN, o.s. MERILÄINEN, Toini Sofia, Oulun Osuuskaupan myymälänhoitaja
s. 10.2.1914 Oulujoki k. 20.6.1942 Siikajoki
pso kts. *Kalle Johannes Keränen*

KESKIAHO o.s. HEINULA, Maria Elisabet (Maija)
s. 17.10.1923 Siikajoki
pso v.-49 *Antti Keskiaho*
s. 16.9.1909 Siikajoki k. 30.1.1995

Siikajoki
Lapset: *Seppo Antero -53, Eila Marjatta -62, Pekka Henrik -66*
Osallistui karjan kuljetukseen Sotkamon kautta. Sotaleskien huolto.

KESKITALO o.s. LUKKARILA, Anna Eliina
s. 16.5.1897 Siikajoki k. 15.6.1990 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Henry Nikolai Keskitalo*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1921 ja kuului Siikajoen paikallisosaston johtokuntaan vuosina 1933-1934, sekä 1942 ja 1944. Suoritti muonitus- ja lääkintäkurssin ja toimi sodan aikana muonituspäällikkönä ja lääkintälottana. Rauhana aikana suojeluskunnan muonittajana. Myönnetty Ts mm ja LS 10-vuotis.am.

KESKITALO o.s. TURPEENOJA, Laura Elli
s. 9.11.1925 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Aaro Alvar Keskitalo*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1940 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Suoritti muonituskurssin ja toimi sodan aikana muonituslottana. Työskenteli myös puhelinkeskuksessa Siikajoella.

KETELIMÄKI o.s. RIEKKI, Katri Amalia, emäntä s. 2.3.1926 Kuusamo
pso kts. *Arvo Matias Ketelimäki*
Lapset: *Jouko Mikael -46*

Toimi vuosina 1941 - 1942 sotatoimialueella Kuusamossa keittäjänä. Oli

mukana karjankuljetustehtävissä Kuusamosta Muhokselle vuonna 1944.

KIVINIEMI o.s. TÖRMÄNEN, Aino Kustaava
s. 2.1.1916 Pudasjärvi k. 9.5.1986 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Vieno Herman Kiviniemi*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön v. 1937 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä ja rauhana aikana muonitustehtävissä.

KIVINIEMI, Eeva Sofia
s. 26.3.1917 Kuusamo k. 7.4.1938 Siikajoki
Tuli Siikajoelle v. 1929 Kuusamosta. Osallistui lottatyöhön.

KLEMETTI o.s. HAAPANIEMI, Salli Sofia, emäntä s. 15.5.1925 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Abram Klemetti*

Toimi evakoiden huoltotyössä Karinkannan koululla. Leipien leipominen rintamalle.

KOIVISTO e.
ERKKILÄ o.s.
PAAKKARI,
Aino Martta
s. 27.10.1923 Siikajoki
Lapset: *Pentti Olavi -47, Paula Kataariina -51, Ulla-*

Maija -55, Jouko Antero -61
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1939. Toimi talvisodan aikana ilmavalvonta- ja muonituslottana Siikajoella Raahen sotilaspiirin alaisena. Jatkosodan aikana myös muonituslottana, koska pitää tuotiin paljon evakoita itärajan seudulta. Tehtävänä oli järjestää heidän asumisensa paikkakunnan taloihin, sekä heidän muonituksensa. Ajan 2.1.1942 - 25.4.1942 ilmavalvonnassa Ranualla. Muutti 17.9.1945 Ranualle

KOIVISTO o.s.
TIAINEN, Irja Johanna
s. 8.8.1922 Impilahti
pso ja lapset kts. *Erkki Einari Koivisto*

Talvisodan aikana lottatehtävissä Pitkärannassa sekä Kokkolan ammustehtaalla. Jatkosodan aikana Laatokan Karjalassa. Rintamapalvelutunnus myönnetty 29.9.1983. Muutti Pattijoelle 11.6.1945.

KOIVULA o.s.
KARI, Lilja Maria, emäntä
s. 10.2.1912 Valkeakoski k. 9.1.1998
Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Jaakko Koivula*

Oli talvisodan aikana lottatehtävissä muonituslottana Revonlahden Pöyrylä. Myös ilmavalvontatehtävissä Revonlahdella ja Siikajoella. Jatkosodan aikana toimi Pohjois-Pohjanmaan maanmieskoulun sairastuvalla muonitustehtävissä. Rintamapalvelutunnus myönnetty 24.4.1988.

KONU, Lyyti

KORHONEN, Fanni Rauha, palvelija
s. 19.1.1925 Ylikiiminki
Tuli Siikajoelle 9.1.1943 Oulusta ja muutti takaisin Ouluun 28.2.1945.

KORKALA o.s.
HIRVASKARI,
Marja Terttu Telervo
s. 10.5.1926 Revonlahti
pso v.-47 *Matti Korkala*
s. 17.12.1918 Revonlahti k. 23.1.1991 Oulu

Lapset: *Martti -49, Mauno -51, Erkki -54*

Työskenteli lottakahvilassa, sekä oli mukana evakoiden huoltotyössä ruko-ushuoneella ja Ylipään koululla. Muutti 22.4.1948 Revonlahdelle.

KORPELA o.s.
KLEMETTI,
Aura Lea Sofia
s. 18.12.1921 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Jalmari Korpela*
Liittyi Lotta Svärd-

järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1941.

KORPELA o.s.
KETELIMÄKI,
Hilma Johanna, emäntä
s. 27.10.1923 Revonlahti
pso ja lapset kts. *Teodor Johannes Korpela*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1941. Oli mukana lottatoiminnassa.

KORPELA o.s.
LAHTIMAA,
Salli Sylvia
s. 9.7.1925 Siikajoki k. 14.10.1971
Siikajoki
pso v.-50 *Aaro Olavi Korpela*
s. 1.8.1926 Siikajoki

ki
Lapset: *Yrjö Olavi -53, Juhani Antero -55.*

Osallistui lottatoimintaan.

KORPI o.s. **PA-TOKOSKI, Aira Hanna**
s. 3.10.1921 Siikajoki
pso v.-46 *Onni Korpi,* maanviljelijä
s. 27.2.1919 Paavola

la
Lapset: *Tuula, Sakari, Pirjo*
Oli paikallisosaston johtokunnan varajäsen vuonna 1939 ja jäsen vuonna 1942. Toimi muonitusjohtajana vuonna 1939. Muutti 6.11.1946 Paavolaan.

KORPI o.s. **TUOHINTO, Hanna Maria**
s. 4.9.1911 Salon emäsrk. k. 15.5.1992 Raahen pso ja lapset kts. *Juho Ilmari Korpi*
Osallistui lottatoimintaan.

KUIVALA o.s. **JÄMSÄ, Eeva,** emäntä
s. 13.1.1919 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Pauli Heikki Kuivala*

KUIVALA, Hanna Maria
s. 13.2.1888 Siikajoki
Oli alkuaikoina mukana lottatoiminnassa. Muutti 26.3.1928 Raahen.

KULMALA o.s. **HAURU, Laila Katri**

s. 5.10.1923 Siikajoki
pso kts. *Erkki Mikael Kulmala*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna

1940 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi sodan aikana muonituslottana muonittamassa siirtolaisia Siikajoella.

KUMPULAINEN o.s. **TERVAKANGAS, Irma Elisabet**

s. 22.6.1915 Siikajoki k. 27.5.1978 Siikajoki
pso v.-38 *Veikko Verner* *Kumpulainen*

nen

s. 9.1.1911 Kemin mlk k. 2.7.1988 Siikajoki

Lapset: *Eeva Anja Kaarina -39, Raili Elisabet -40, Pentti Jouko Juhani -44, Ritva Anna-Liisa -45, Sirkka Terttu Anneli -49, Seija Irmeli -52, Jukka Ari Verner* -60

KURIKKA, Aino

Oli mukana jo paikallisosaston perustamiskokouksessa kirjuriina.

KÄHÄRI o.s. **PIETOLA, Alli Kaarina**

s. 9.4.1931 Raahen k. 20.4.1953 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Paavo Kähäri*
Toimi pikkulottana.

LAHDENPERÄ e. **KORVELA** o.s. **UKURA, Irja Irene**

s. 24.5.1914 Siikajoki
I pso ja lapset kts. *Antti Asteri Korvela*

II pso ja lapset kts. *Aappo Lahdenperä*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1932 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi sodan aikana muonituslottana sekä ilmavalvontatehtävissä. Työskenteli myöskin sankarihaudan hoitotyössä.

LAITINEN o.s. **NIKKILÄ, Anna Maria**, sairaanhoitaja

s. 30.7.1910 Siikajoki k. 22.2.1982 Mikkeli
pso *Pauli Laitinen*
s. 15.8.1913 Mik-

keli

Lapset: *Jorma -44, Jouko -45, Sirkku -49*

Työskenteli sodan aikana sotasairaalassa. Muutti Lappeenrantaan 19.9.1939.

LASSI o.s. **TUOHIMAA, Aili Ester**

s. 9.5.1910 Paavola
pso kts. *Juho Henrik Lassi*
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1937.

LASSILA o.s. **UKURA, Eila Tyne**

s. 16.7.1926 Lumijoki
pso ja lapset kts. *Lauri Kalervo Lassila*

LASSILA o.s. **PEKKARINEN, Mirja Sylvia**

s. 29.11.1912 Siikajoki k. 23.10.1979 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Mauno Johannes Lassila*

Osallistui lottatoimintaan.

LASSILA o.s. **SAVOLAINEN, Viena Ingrid**

s. 15.7.1917 Haminalahti k. 19.1.1995 Raahen
pso ja lapset *Uno Kalervo Lassila*

LAURILA, Aino Matilda
s. 21.9.1924 Siikajoki
Muutti 27.12.1945 Ouluun.

LAURUKAINEN o.s. **AHOLA, Vieno Johanna**

emäntä
s. 20.4.1913 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Yrjö Olavi Laurukainen*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1931 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Suoritti muonitus-, ilmavalvontaja- ja lääkintäkurssit. Työskenteli sankarihaudan hoitotyössä sekä urheiluohjaajana. Toimi sodan aikana lääkintälottana Sortavalan sotasairaalassa talvella 1942 - 1943, sekä ilmavalvontatehtävissä Siikajoella. Rauhan aikana toimi muonitustehtävissä ja ryhmäpäällikkönä. Myönnetty Js mm, LS 10 v.am ja pronssinen harrastusmerkki.

LEHISTO o.s. **LAUKKA, Alma Elviira** valvontatehtävissä Siikajoella. Myönnetty Js mm.

s. 23.6.1896 Lumijoki k. 11.11.1979 Oulu
pso v.-18 *Juho Jaakko Lehisto*
s. 6.11.1893 Lumi-

joki k. 25.12.1946 Siikajoki
Lapset: *Kauko Johannes -20, Vilho Aleksanteri -21, Taimi Elviira -26, Toini Elviira -26, Kalevi Johannes -29, Pentti Johannes -32*
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939 ja oli Karinkannan kyläosaston johtokunnan jäsen. Toimi aktiivisesti lottatyössä. Leipien leipominen armeijalle, sekä käsityöt. Muutti 30.6.1952 Ouluun.

LIPPONEN, Martta Elisabet sairaanhoitaja, diakonissa

s. 2.7.1893 Oulun msrk
Oli Siikajoen paikallisosaston johtokunnan jäsen vuosien 1926 - 1928. Tuli Siikajoelle 2.4.1925 Kestilästä ja muutti 3.5.1930 Oulujoelle. Tuli takaisin Siikajoelle 29.8.1932 ja muutti 10.7.1953 Ouluun.

LUKKARILA, Helmi Sofia

s. 30.1.1912 Siikajoki k. 30.4.1990 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1939 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi sodan aikana ilma-

MAARALA o.s. **KETELIMÄKI, Eulia Esteri**

s. 4.3.1921 Alavus k. 1.5.1994 Parainen
pso ja lapset kts. *Toivo Maarala*
Liittyi Lotta Svärd-

yhdistyksen Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1940.

MAJAVA o.s. **PAKKARI, Helvi Laura Sofia**

s. 7.3.1921 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Aimo Antti Einari Majava*
Toimi talvisodan aikana ilmavartiointitehtävissä Siikajoella. Jatkosodan aikana muonitustehtävissä Limingassa.

MAJAVA o.s. **TURPEENOJA, Vieno Sofia**, emäntä

s. 8.4.1914 Siikajoki k. 13.2.1991 Raahen pso ja lapset kts. *Aarne Artturi Majava*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1938 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi sodan aikana muonitusta ja ilmavalvontatehtävissä, rauhan aikana suojeluskunnan muonittajana.

MAKKONEN o.s. **HARTIKAINEN, Martta Maria**
s. 2.5.1901 Nilsiä pso v.-21 *Heikki Makkonen*, meijeristi
s. 12.9.1895 Rääkkylä
Lapset: *Yrjö Eelis -23*
Tuli Siikajoelle 30.4.1928 Nilsiästä ja muutti 1929 Kalajoelle.

MARTIKKALA, Tyne
Oli mukana vaate-
tussaostotoiminnassa jo perustamis-
vuonna 1921.

MALINIEMI o.s. **HILTUNEN, Lahja Marjatta**

s. 18.6.1923 Oulu-
joki
pso v.-51 *Matti Eljas Maliniemi*
s. 1.2.1928 Pattijoki
Lapset: *Päivi -57, Pirkko -58, Markku -59*
Toimi pikkulottana ja muonituslottana. Oli ilmavalvontatehtävissä kirkon tapulissa jatkosodan aikana. Muutti 16.2.1952 Raahen ja Australiaan n. v. 1963.

MAUNULA o.s. **IMPOLA (ÖYSTILÄ), Anna Elisabet**, emäntä

s. 23.10.1920 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Ahti Kullervo Maunula*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1936 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Suoritti muonituskurssin ja toimi sodan aikana muonituslottana sekä ilmavalvontatehtävissä. Rauhan aikana suojeluskuntalaisten muonittajana.

MALMIPURO o.s. **PATOKOSKI, Hilka Liisa**

s. 6.1.1920 Siikajoki
Toimi lottakahvilan hoitajana Siikajoella välirauhan aikana. Oli lottatyössä pohjoisessa. Muutti Ouluun 26.3.1943 ja edelleen Lumijoelle 12.4.1944.

MERILÄINEN o.s. **PIETOLA, Aini Eila Kyllikki**

s. 28.3.1926 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Eero Meriläinen*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1936 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Suorittanut lääkintäkurssin ja toiminut sodan aikana lääkintälottana sairaalatehtävissä. Rauhan aikana muonitustehtävissä. Myönnetty Js mm.

MERILÄINEN
o.s. **NIEMELÄ,**
Aino Maria, kättilö
s. 23.5.1890 Haapa-
saari k. 9.8.1970
Raahe, pso ja lapset
kts. **Reeti Eevert**
Meriläinen
Työskenteli vapaus-
sodan aikana Vaasassa sotasairaalassa.

MERILÄINEN
o.s. **PIETOLA,**
Aune Aila Orvokki
s. 25.12.1921 Siika-
joki
pso ja lapset kts.
Risto Kustaa Meri-
läinen

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1937. Toimi muonituslottana Pitkärannassa vuosina 1941 - 1942. Rintamapalvelutunnus myönnetty.

MERILÄINEN
o.s. **LAUNONEN,**
Elli Sofia
s. 17.8.1922 Paavo-
la pso ja lapset kts.
Mauno Antero Meri-
läinen
Työskenteli Ruukin
lottakahvilassa ja
matkustajakodissa.

MERILÄINEN
o.s. **PENTTILÄ,**
Sinikka, sihteeri
s. 25.12.1932 Siika-
joki
pso **Reino Meriläi-**
nen
s. 29.9.1933 Hauki-
pudas

Lapset: *Heli Hannele -59, Minna Susanna -65*
Toimi pikkulottana. Ensimmäinen lottatehtävä oli toimittaa kiireesti sinkkiämpäri kotoa Väriin muonitustöitä varten. 12-vuotiaana ilmavalvonnassa kelotapulissa.

MIESMAA o.s.
KERTTULA,
Aino Sofia
s. 26.11.1928 Siika-
joki
pso v.-53 *Simo Reijo Miesmaa*
s. 30.9.1925 Oulu
Lapset: *Mikko Kul-*
lervo -59, Ritva Annikki -61

Toimi pikkulottana lottakahvilassa ja ilmavalvonnassa kirkontapulissa jatkosodan aikana. Ompeli vaatteita evakkoille. Muutti 24.1.1952 Ouluun.

MILLALA, Vieno
Tuulikki, kansa-
koulun opettaja
s. 26.4.1908 Siika-
joki k. 7.6.1989 Siika-
joki
Liittyi Lotta Svärd-
järjestöön vuonna
1939 ja kuului Haa-
paveden paikallisosastoon. Lotta-
arvo: Kanslialotta. Toimi sodan aika-
na vuonna 1942 Äänislinnassa kolmen
kuukauden ajan. Myöhemmin kotirin-
tamalla huolto- ja varustehtävissä, sekä
siirtolaisten huoltotyössä. Rintamapal-
velutunnus myönnetty.

MULARI o.s.
ANTTILA, Toini
s. 19.2.1920 Siika-
joki
pso v.-46 *Svante*
Mulari
Lapset: *Veikko -46,*
Ulla -48, Timo -56,
Kimmo -64

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajo-
en paikallisosastoon vuonna 1941.
Osallistui lottatehtäviin vuosina 1941
- 1944 Karhumäen-, Petkellahden- ja
Maaselän kannaksen suunnilla pääasi-
allisesti kanttiinitehtävissä. Muutti
10.10.1945 Kuusamoon.

MUSTONEN o.s.
HAIKARA, Ma-
ria Aleksandra,
alakansakoulun
opettaja
s. 26.2.1903 Siika-
joki
pso *Aukusti Musto-*
nen

Lapset: *Ritva, Jussi, Kyösti*
Oli mukana lottatoiminnassa. Muutti
Kemijärvelle 28.2.1931.

MYLLYOJA o.s.
PENTTILÄ, Kai-
sa Greetta (Katri)
s. 3.5.1866 Pudas-
järvi k. 26.10.1943
Siikajoki
pso v.-91 (vihitty
Amerikassa) *Juho*
Myllyoja

s. 6.11.1852 Siikajoki k. 4.12.1935
Siikajoki
Lapset: kasvattilapsi *Ruusa Aliina -05*
Siikajo-
en paikallisosaston johtokun-
nan jäsen vuosina 1924 -1926.

MÄKELÄ o.s.
NIVA, Laura Elii-
na
s. 18.10.1904 Mu-
hos
pso *Juho Aukusti*
Mäkelä
Lapset: *Lea Maria*
-47

Kuorolaulutoiminta. Oli aktiivinen
ohjelmien suorittaja. Muutti 26.1.1938
Raaheen.

MÄKINEN o.s.
KERTTULA,
Aino Sisko Eliina
s. 14.7.1924 Siika-
joki
pso v. -51 *Veikko*
Matias Mäkinen
s. 28.8.1928 Hauki-
pudas

Lapset: *Jouko Markku Ensio -51, Jouni*
Jukka Kullervo -56
Oli pikkulotta. Talvisodan aikana il-
mavalvontatehtävissä kirkon tapulissa
ison lotan mukana.

MÄKINEN o.s.
RANTALA, Eeva
Sofia
s. 8.10.1925 Siika-
joki
pso ja lapset kts.
Paavo Johannes
Mäkinen

Liittyi Lotta Svärd-
järjestöön vuonna 1937 ja kuului Siika-
joen paikallisosastoon. Suoritti lii-
kuntakurssin. Lotta-arvo: Muonituslot-
ta. Toimi sodan aikana muonitustöis-
sä ja osallistui rauhan aikana leiritoi-
mintaan.

MÄKINEN, Hanna

MÄKITALO o.s. **NIKOLA, Lea Tellervo**
s. 22.6.1919 Siikajoki
pso v.-45 *Urho Andreas Mäkitalo*
s. 9.4.1903 Paavola
k. 9.3.1981 Paavola

la

Lapset: *Eeva Lea Marketta* -47 k. -47, kaksoset *Jorma Henrik* -49 k. -49, ja *Heino Johannes* -49 k. -49

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1933 ja kuului Oulun piirin I:n paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta. Suoritti liikuntakurssin. Toimi rauhan aikana ompelutöissä ja tarjoilijana.

MÄMMELÄ o.s. **REHULA, Helmi**
s. 19.11.1904 Siikajoki k. 20.9.1972 Siikajoki
pso v.-39 *Alpo Eerikki Mämmelä*
s. 20.11.1914 Vihanti k. 21.2.1977 Siikajoki

Oli mukana lottatoiminnassa perustamisvuodesta lähtien mm. muonitusjaostossa, rahastonhoitajana, ja muonajaospäällikkönä. Paikallisosaston johtokunnan jäsenenä vuosina 1935 ja 1936.

MÄNTYLÄ o.s. **HAHO, Hilikka Annikki**, sairaanhoitaja
s. 29.5.1918 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Knut Kauko Mäntylä*
Toimi sairaanhoitajana rintamalla.

NAUKKARINEN o.s. **TUOVILA, Jenny Sofia**
puutarhuri
s. 13.2.1925 Kuusamo k. 28.10.1978
pso *Erkki Naukkarinen*
s. 8.6.1920 Hiitola

k. 23.8.1990

Lapset: *Tuovi* -51, *Jukka* -53, kaksoset *Veikko* -54 ja *Hannu* -54, *Olli* -62, *Paula* -66

Oli mukana pikkulotissa. Muonitus-työt.

NIEMI o.s. **MA-JAVA, Ellen Petriina**
s. 7.9.1907 Siikajoki k. 7.3.1995 Raahel

pso ja lapset kts. *Jaakko Niemi*
Sodanaikaisista ansioista myönnetty Ts mm.

NIEMI o.s. **KIVINIITTY, Kirsti Kaarina**
s. 15.6.1923 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Eero Allan Niemi*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön Siikajoen paikallisosastoon v. 1940. Toimi ensin pikkulottatehtävissä ja myöhemmin lottana vartiotehtävissä Siikajoen kirkon tapulissa, sekä muonitustehtävissä nuorisoseurantalolla. Oli aktiivinen hiihtäjä ja osallistui lottien hiihtokilpailuihin menestyksekkäästi.

NIEMI o.s. **MALMI, Lempi Sofia**
s. 25.1.1898 Tampere
pso ja lapset kts. *Niemi Jussi*

NIEMI o.s. **TÖRMÄLÄ, Saimi Maria**, emäntä
s. 24.1.1905 Siikajoki k. 24.5.1984 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Matti Niemi*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1922 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi keräysjaostossa. Lotta-arvoltaan kannattava lotta.

NIKKILÄ e. **RANTAKARI** o.s. **TÖRMÄLÄ, Helmi Katariina**
emäntä
s. 27.8.1915 Siikajoki k. 2.3.1998 Siikajoki
I pso ja lapset kts.

Väinö Johannes Rantakari

II pso ja lapset kts. *Antti Ilmari Nikkilä*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1931. Toimi ilmavalvontatehtävissä Siikajoen kirkontapulissa. Rintamapalvelutunnus myönnetty. Saanut I lk:n vapaudenmitalin miekkoineen.

NIKKILÄ o.s. **MÄÄTTÄ, Alma Katariina**
s. 9.8.1889 Sortavala k. 6.9.1948 Siikajoki
pso v.-08 *Antti Nikkilä*
s. 25.1.1864 Siikajoki k. 15.6.1946 Siikajoki

Lapset: *Antti Ilmari* -09, *Anna Maria* -10, *Jaakko Samuli* -12, *Lauri Vilho* -14 kuoli -15, *Juho Eemeli* -16, *Liisa Martta Sofia* -18, *Erkki Aarne Mikael* -20, *Elna Alma Matilda* -20
Oli Siikajoen paikallisosaston johtokunnan jäsen vuosina 1927 - 1930. Toimi muonituspäällikkönä.

NIKOLA o.s. **TERÄS, Fanny Katariina**
s. 28.3.1915 Siikajoki k. 4.3.1995 Siikajoki
pso kts. *Juho Heikki Nikola*
Lapset: *Tarmo Ensio Teräs* -40
Oli työssä armeijan pesulassa Kiestingissä.

NIKOLA o.s. **REHULA, Hilma Kristiina**
s. 9.5.1910 Siikajoki k. 29.7.1986 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Yrjö Aadolf Nikola*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1928 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituspäällikkö. Suoritti muonituspäällikön kurssin. Toimi rauhan aikana muonitustehtävissä.

NIKOLA, Kerttu Maria, maanviljelijä

s. 20.7.1914 Pattijoki

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön 1.7.1931. Oli Siikajoen paikallisosaston johtokunnan jäsen vuosina 1936, sekä vuosina 1942 ja 1944. Toimi talvisodan aikana ilmavalvontatehtävissä Siikajoella, sekä muonituslottana. Oli mukana välirauhan aikana linnoitustyössä Miehikkälässä ja Tevalan kanttiinissa muonituslottana. Suoritti muonituskurssin v. 1941 ja lääkintäkurssin v. 1943. Muutti 30.6.1952 Raahen.

NIKOLA o.s. OLLAKKA, Lydia Sofia

s. 13.4.1892 Lumijoki k. 12.2.1960 Siikajoki

pso ja lapset kts. *Heikki Nikola*

Oli Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosaston jäsen vuonna 1921, toimi puheenjohtajana vuosina 1922-23, varapuheenjohtajana vuonna 1924 ja rahastonhoitajana vuosina 1921-25. Oli mukana muonitustehtävissä.

NIKOLA o.s. ERKKILÄ, Maria

s. 10.6.1899 Alavus k. 26.11.1974 Siikajoki

pso ja lapset kts. *Yrjö Arvid Nikola*

Liittyi 1930-luvun alussa Lotta Svärd-järjestöön. Toimi muonitusjaoston vetäjänä Siikajoella. Talvi- ja jatkosodan aikana muonitustehtävissä.

NIKOLA o.s. OJALA, Martta Katarina (Katri)

s. 13.10.1905 Siikajoki k. 26.8.1989 Siikajoki

pso ja lapset kts. *Matti Nikola*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1930 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Oli keräys- ja kansliajaostossa mm. kesäysjaostopäällikkönä ja varapäällikkönä. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sodan ja rauhan aikana muonitustehtävissä.

NISKANEN o.s. NIVA, Laina Briitta

s. 15.1.1907 Muhos k. 1951 Säyneinen

pso *Ilmari Niskanen* s. Säyneinen

Lapset: *Matti -45*

Mukana kuorotoiminnassa. Esiintymisiä lausujana ja näyttelijänä. Muutti 26.1.1938 Raahen.

NIVA o.s. NIKKILÄ, Liisa Martta Sofia

s. 11.6.1918 Siikajoki

pso v.-40 *Aaro Samuel Niva*

s. 6.3.1916 Muhos

Lapset: *Anja-Liisa -41, Kaija Tuula -45, Saara Leena Marjatta -48*

Oli mukana ilmavalvontatehtävissä Siikajoen kirkon tapulissa. Työskenteli sankarihaudan hoitotyössä. Muutti 4.1.1941 Haapasaareen.

NIVA o.s. IMMONEN, Olga Beata

s. 7.5.1879 Sotkamo

pso v.-98 *Aaprami Niva*

s. 15.10.1874 Rantsila

Lapset: *Arvi Abram -99, Lyyli Maria -00, Laura Eliina -04, Laina Briitta -07, Arvo Mikael -09, Lea Sylvia -12, Aaro Samuel -16*

Muutti 26.1.1938 Raahen.

NYSSÖNEN o.s. PATOKOSKI, Saimi Maria

s. 8.9.1911 Siikajoki

pso *Veikko Nyssönen*

Lapset: *Juhani, Veli, Antero*

Muutti Siikajoelta 7.3.1935 Jyväskylään.

OJA, Aune Ilona, kotitalousneuvoja

s. 30.3.1910 Muonio

Tuli Siikajoelle 12.8.1940 Lapualta ja muutti takaisin 16.4.1945.

OJALA, Anna Sofia

s. 9.12.1913 Siikajoki

Kuului Lotta Svärd-yhdistyksen Raahen piirin Siikajoen paikallisosaston lääkintäjaostoon.

Osallistui muonitus- ja ompeluseuratyöhön, sekä ilmavalvontaan. Oli lotatyökomennuksella syksyllä 1940 linnoitustyömaan ruokalassa Miehikkälässä ja kesällä 1941 ruokalassa ja leipomassa Suomussalmella. Anna Ojala sanoo: ”Jatkossa ei paljonkaan aikaa riittänyt kodin ulkopuolelle. Miehiiä kun ei ollut, niin maanviljelys ja karjanhoito ym. niihin liittyvät työt veivät ajan. Rintamalla olevia veljiä - isänmaan puolustajia muisti hyvin mielellään pienelläkin paketilla, josta tuli aina lämpimät kiitokset.”

lässä ja kesällä 1941 ruokalassa ja leipomassa Suomussalmella. Anna Ojala sanoo: ”Jatkossa ei paljonkaan aikaa riittänyt kodin ulkopuolelle. Miehiiä kun ei ollut, niin maanviljelys ja karjanhoito ym. niihin liittyvät työt veivät ajan. Rintamalla olevia veljiä - isänmaan puolustajia muisti hyvin mielellään pienelläkin paketilla, josta tuli aina lämpimät kiitokset.”

OJALA, Hilda Susanna

s. 25.12.1897 Siikajoki

Oli Lotta Svärd-yhdistyksen Siikajoen po:n johtokunnan jäsen vuonna 1921.

OJALA o.s. LAITINEN, Hilma Sofia

s. 1.7.1900 Tyrnävä k. 30.9.1966 Rantsila

pso kts. *Antti Iisakki Ojala*

OJALA o.s. HEINULA, Sylvi Maria

s. 20.9.1919 Siikajoki k. 6.5.1991 Kalajoki

pso ja lapset kts. *Emil Ojala*

PAAKKARI o.s.
KARJALAINEN, Tyyne Katariina
s. 26.12.1921 Siikajoki k. 28.11.1995
Pattijoki

pso ja lapset kts. *Yrjö Henrik Paakkari*

Liittyi Lotta Svärd-järjestykseen vuonna 1935 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta ja muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Sodan aikana ilmavalvontatehtävissä, rauhan aikana muonittamassa suoje-luskuntalaisia.

PAAKKARI o.s.
VUOTI, Kerttu Kyllikki

s. 25.9.1913 Astoria USA k. 7.7.1976
Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Iisakki Paakkari*

Liittyi Lotta Svärd-järjestykseen vuonna 1932 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sekä sodan että rauhan aikana muonituslottana.

PAASIO o.s.
KASTEMAA, Aili Hilda Orvokki

s. 28.8.1924 Siikajoki
pso v.-48 *Unto Yrjö Ilmari Paasio*
s. 9.7.1920 Taivalkoski

Lapset: *Ritva Leena -49, Seppo Ilmari -53, Matti Juhani -58, Anna-Maija -61*

Toimi sotien aikana pikkulottana ja lottana Siikajoella ja Oulussa.

PAJUNEN o.s.
ESKOLA, Helvi Kyllikki

s. 29.4.1928 Siikajoki
Toimi pikkulottana ilmavalvonnassa, sekä siirtoväen muonituksessa.

PALOKANGAS o.s.
HIRVASKARI, Toini Tuulikki

s. 5.2.1924 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Matti Olavi Palokangas*

Liittyi Lotta Svärd-järjestykseen vuonna 1935 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta, muonitus- ja lääkintälotta suorittuaan muonitus- ja lääkintäkurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä. Pakettien teko tuntemattomille sotilaille nuorisoseuran talolla. Rauhan aikana suoje-luskunnan muonittajana.

PALOVAARA o.s.
HIIRONEN, Iida Margareta

s. 28.12.1890 Siikajoki
pso v.-10 *Emil Ferdinand Palovaara*, kauppias
s. 18.7.1885 Karja-

lohja k. 31.8.1951 Siikajoki
Lapset: *Irma -10 kuoli -22, Tyyra Tuulikki -12*

Toimi Lotta Svärd-yhdistyksen Siikajoen paikallisosaston sihteerinä ja lottien johtokunnan jäsenenä. Muutti 11.2.1952 Ouluun.

PATOKOSKI o.s.
KUUKASJÄRVI, Anna Elisabet (Betty)

emäntä
s. 10.1.1887 Salon emäsrk. k. 3.5.1932
Siikajoki
pso v.-09 *Samuli Patokoski*, maan-

viljelijä
s. 3.11.1863 Siikajoki k. 27.12.1933
Siikajoki

Lapset: *Lauri Johannes -10, Saimi Maria -11, Niilo Samuli -13 kaatui -40, Laina -14, Siiri -16, Ahti Olavi -18 kaatui -40, Hilikka Liisa -20, Aira Hanna -21, Leo Kalervo -23, Tauno Veikko -26, Martti Valio -30*

Kannattava lotta.

PATOKOSKI o.s.
RIALA, Anna Maria

opettaja
s. 4.8.1915 Siikajoki k. 22.8.1948
Siikajoki
pso ja lapsi kts. *Niilo Samuli Patokoski*

Osallistui lottatoimintaan.

PATOKOSKI o.s.
OJANTAKANEN, Briitta Liisa

emäntä
s. 27.7.1927 Lumijoki
pso ja lapset kts. *Leo Kalervo Patokoski*. Toimi pikku-

lottana.

PATOKOSKI o.s. **MÄÄTTÄ, Johanna Elina (Hanna)**

s. 17.9.1918 Kuusamo
pso v.-39 *Lauri Johannes Patokoski*
s. 22.5.1910 Siikajoki k. 1.11.1953
Siikajoki

Lapset: *Maija-Liisa -41, Eljas Tuomo Johannes -44, Hannu Lauri Samuli -46*

Liittyi Lotta Svärd-järjestykseen vuonna 1937 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituspäällikkö. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä, rauhan aikana muonitustyössä.

PATOKOSKI, Siiri, sairaanhoitaja

s. 10.3.1916 Siikajoki
Muutti Siikajoelta 13.6.1946 Veteliin.

PEHKONEN, Elii Sofia, meijerikkö

s. 16.12.1913 Paa-vola
Toimi aktiivisesti lottatyössä. Tuli Siikajoelle 13.12.1938 Oulusta ja muutti 6.8.1942 Rantsilaan.

PEKURI o.s. IMPOLA (ÖYSTILÄ), Aune Elina
kotiäiti
s. 10.2.1911 Siikajoki k. 20.6.1976 Raahen
pso ja lapset kts. *Johan Waldemar*

Pekuri
s. 20.4.1909 Siikajoki k. 18.7.1997 Raahen
Toimi muonitustehtävissä. Muutti Siikajoelta 6.3.1936 Raahen.

PEKURI o.s. MILLALA, Helmi Sofia
s. 6.5.1911 Siikajoki k. 4.1.1996 Raahen
pso kts. *Jaakko Edvard Pekuri*
Hoiti mm. lottakahvilaa.

Ho Haikara
II pso ja lapset kts. *Ahti Aleksi Pentti*
Osallistui lottatoimintaan.

PENTTILÄ o.s. KERÄNEN, Aune Elisabet
s. 20.1.1925 Siikajoki k. 14.12.1990 Siikajoki
pso v.-49 *Pentti Pellervo Penttilä*
s. 2.5.1927 Siikajoki

k. 27.4.1992 Siikajoki
Oli mukana kansanhuollon tehtävissä Harjun pirtissä. Muutti Raahen 20.3.1950.

PENTTILÄ o.s. HÄMÄLÄINEN, Tyne Susanna
emäntä
s. 8.2.1907 Siikajoki k. 19.8.1993 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Heikki Matias*

Penttilä
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1931 ja kuului Etelä-Satakunnan piirin Kokemäen paikallisosastoon sekä Raahen piirin Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan ja rauhan aikana paikallisosaston sihteerinä, sekä muonitustöissä.

PERMI o.s. NIVA, Lea Sylvia
s. 11.4.1912 Muhos k. 1939 Raahen
pso *Pauli Permi*
Mukana kuoro- ja näytelmätoiminnassa.
Muutti 26.1.1938 Raahen.

PERÄLÄ o.s. TEITTINEN, Sofia
kansakoulun opettaja
s. 31.1.1861 Juva k. 17.1.1944 Siikajoki
pso v.-83 *Heikki Perälä*, kansakoulun opettaja
s. 10.8.1851 Uurainen k. 27.1.1935 Siikajoki
Toimi kannattavana lottana. Tuli Siikajoelle 3.3.1931 Ylihärmästä.

valvontatehtävissä, sekä siirtolaisten muonittajana.

PERÄLÄ, Toini Laina Sofia, kansakoulun opettaja
s. 15.2.1896 Ylihärmä
Toimi mm. Lotta Svärd-yhdistyksen Siikajoen paikallisosaston sihteerinä.

Valittiin Siikajoen kunnan keskusvaalilautakuntaan v. 1918 ja puheenjohtajaksi v. 1919. Oli Siikajoen ensimmäinen naisvaltuutettu v. 1925. Toimi Merikylän koulun opettajana vuosina 1918 - 1954. Tuli Siikajoelle 26.11.1918 Ylihärmästä ja muutti 26.7.1956 Saloisiin.

PIETOLA o.s. VIRTALEHTO, Anna Susanna
s. 7.7.1891 Raahen
pso ja lapset kts. *Matti Albert Pietola*

PIETOLA o.s. KURIKKA, Aune Sofia
s. 13.4.1925 Siikajoki

PESIO o.s. TIKKALA, Lilja Maria Margareeta
s. 17.10.1923 Revonlahti
pso kts. *Janne Yrjö Pesio*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna

1936 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta ja muonituslotta. Toimi sodan aikana muonitustehtävissä Siikajoella.

PIETOLA e. PAAKKARI o.s. YRTTIAHO, Fanni Eliisa

s. 17.9.1909 Rantsila
I pso v.-37 *Aarne Ilmari Paakkari*
s. 18.3.1914 Siikajoki k. 8.6.1938 Siikajoki

II pso v.-42 *Juho Aappo Pietola*
s. 4.8.1889 Siikajoki k. 11.3.1955 Siikajoki

Lapset: *Pekka Juhani* -43 ja *Tuomo Paavali* -45, *Pentti Kalervo* -48 kuoli -48

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1940 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi talvisodan aikana ilmavartiotehtävissä Siikajoella. Jatkosodan alkaessa 15.6.1941 muonitustehtävissä Limingassa ja myöhemmin Karjalan kannaksella, Kollaanjoki - Ääninen - Syväri - Vitele-alueilla. Vuonna 1944 toimi muonituslottana Ranualla ilmavalvontalaisille ja upseereille. Kunniamerkit: Js mm. Rintamapalvelutunnus myönnetty.

PIETOLA o.s. RÄIHÄLÄ, Saimi Johanna

s. 24.11.1901 Korttesjärvi
k. 12.10.1998 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Kalle Johannes Pietola*

tola

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1921 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Kannattava lotta.

Toimi sekä sodan että rauhan aikana muonitustehtävissä.

PIETOLA o.s. HEINONEN, Siiri Vilhelmiina

s. 14.7.1908 Säksmäki k. 17.5.1996 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Heikki Asteri Pietola*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1930 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonitus- ja ilmavalvontalotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä.

PIETOLA o.s. NIEMI, Sylvi Maria

s. 19.4.1927 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Arvo Olavi Pietola*
Pikkulottakerhossa sukkienvuorot

sotilaille. Evakoille voileipien teossa sekä auttamassa muonituksessa. Lottakahvilassa vuorollaan työssä. Muutti Haukiputaalle 30.8.1960.

PIIRALA o.s. VIKIÖ, Salli Maria

s. 11.5.1929 Siikajoki
pso v.-46 *Yrjö Olavi Piirala*
Muutti Utajärvelle 6.11.1946.

PIRILÄ o.s. LOPPI, Alli, emäntä

s. 18.11.1911 Jaakkima
pso ja lapset kts. *Väinö Heikki Pirilä*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1927 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon.

Lotta-arvo: Kanslialotta ja tyttötyön johtaja. Suoritti kansliakurssin ja tyttötyön johtajakurssin. Oli sodan aikana muonitustehtävissä, sekä tyttötyötä ohjaamassa. Toimi pikkulottien johtajana Lotta Svärd-järjestön neljänä viimeisenä vuotena. Asevelinaisten sihteeri. Kunniamerkit: Js mm, LS 10 v.am. Alli Pirilä on ollut aina aktiivinen keskustanainen ja on vieläkin puheenjohtajana Siikajoen naisosastossa. Hänen kohdallaan lienee juuri lottatyö antanut sysäyksen aktiiviseen järjestötyöhön kodin ulkopuolella. Oli mm. Siikajoen maatalousnaisten puheenjohtajana 50 vuotta.

PIRILÄ o.s. DAA-VITILA, Anna Sofia

s. 24.5.1862 Lumijoki k. 4.5.1944 Siikajoki
pso v.-92 (vihitty Amerikassa) *Antti Pirilä*

s. 10.1.1869 Siikajoki k. 9.1.1941 Siikajoki

Lapset: *Wäinö Henrik* -97, *Matti Kustaa* -99, *Viktor Matias* -04, *Elli Kataariina* -09

Tuli Lumijoelta 3.10.1898. Oli kannattava lotta.

PIRILÄ o.s. BJÖRKLUND, Elsa Gunhild Ingeborg, kansakoulun opettaja

s. 30.8.1901 Utajärvi k. 7.1.1989 Oulu
pso ja lapset kts. *Viktor Matias Pirilä*

Oli kansakoulun opettajana Alapään koululla. Toimi talvisodassa ilmavalvonnassa ja muonitustöissä.

PITKÄNEN, Ester, kauppa-apulainen

s. 3.9.1911 Tuusniemi
Tuli Siikajoelle 6.6.1936 Kuopiosta ja muutti 28.1.1939 Rautalammille.

PUDAS o.s. KALLIO, Kaarina Cecilia, kansakoulun opettaja

s. 22.11.1907 Vilpula k. 13.1.1972 Revonlahti
pso ja lapset kts. *Heikki Pudas*

Oli kansakoulun opettajana Ylipään koululla. Liittyi Lotta Svärd-yhdistyksen Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1931. Oli lottaosaston johtokunnassa.

PUDAS o.s. **SUTELA, Tyyne Helvi**, emäntä
s. 8.9.1907 Lumijoki k. 5.12.1980 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Abraham Pudas*

Oli ennen sotia lottakahvilan hoitajana Lumijoella.

PYHTILÄ o.s. **KAMULA, Fanni Maria**
s. 3.9.1906 Siikajoki
pso v.-31 *Mauno Rooperti Pyhtilä*
s. 12.2.1904 Pattijoki k. 16.11.1978

Pattijoki
Lapset: *Elli -21, Eila -32, Mauno -34, Elsa -36, Eeva -39, Eini -43, Elina -45, Irja -47*
Muutti Siikajoelta 18.12.1935 Pattijolle.

RANTALA o.s. **PIETOLA, Aura Annikki**
s. 8.10.1916 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Sulo Matti Rantala*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna

1928 ja kuului Raahen paikallisosastoon. Liittyi vuonna 1931 Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonitus- ja ilmavalvontalotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä, rauhan aikana

muonitustyössä. *Aura Rantala* voitti vuosina 1936-39 neljä lottien Suomenmestaruutta hiihdossa. SVUL:n Ounasvaaran kisojen 5 km:n voitto tuli vuosina 1936-39 ja Kalajoen kisojen voitto vuosina 1937-39.

RANTALA o.s. **HAIKARA, Martta Sofia**
s. 15.12.1900 Siikajoki k. 27.10.1980 Pattijoki
pso ja lapset kts. *Johan Iivari (Janne) Rantala*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1925 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti ompelukurssin. Työskenteli sodan aikana puhelinkeskuksesta, rauhan aikana suojeluskunnan muonittajana.

RANTALA o.s. **PIETOLA, Toini Elisabeth**
s. 1.8.1924 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Jaakko Vilhelm Rantala*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1938 ja Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1942. Lotta-arvo: Pikkulotta. Toimi sodan aikana ilmavalvonta- ja siirtolaisten muonitustehtävissä Siikajoella.

RASILA o.s. **TER-VAKANGAS, Irja Katariina**
ompelija
s. 5.12.1916 Siikajoki
pso *Eino Rasila*
Toimi varustehtävissä korjaamalla

sotilaiden vaatteita.

RAUTIO, Aili Elisabet, kansakoulun opettaja
s. 14.2.1915 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1933. Oli

talvisodan aikana lottatöissä. Syksyllä -39 ilmavalvontatehtävissä Siikajoella ja keväällä -40 sotasairaalassa Raahessa koko sen toiminnan ajan. Jatkosodan aikana erilaisissa lottatehtävissä. Kunniamerkit: Ts mm, Js mm, lottamuistomitali. Myönnetty rintamapalvelutunnus.

RAUTIO, Aino Anja Johanna
kotitalousopettaja
s. 24.11.1922 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Oli

talvisodan aikana ilmavalvonta- ja varustustehtävissä Siikajoella. Jatkosodan aikana lottatehtävissä eri paikoissa, kuten Siikajoella, Tuusulassa

ja raivausleireillä. Kunniamerkit: Ts mm, Js mm, lottamuistomitali. Myönnetty rintamapalvelutunnus.

RAUTIO, o.s. TYYSKÄ, Emma Aleksandra
s. 15.9.1900 Siikajoki k. 13.8.1965 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Antti Rautio*

RAUTIO ent. **RANTALA, o.s. PENTTILÄ, Maria Johanna**
emäntä
s. 20.10.1891 Siikajoki k. 22.9.1972 Siikajoki
pso v.-11 *Juho Pekka Rautio*

s. 21.6.1882 Lumijoki k. 4.11.1947 Siikajoki

Lapset: *Maria Sofia -13 k.-36, Aili Elisabet -15, Leo Pietari -19* kaatui -40, *Aino Anja Johanna -22, Heikki Oskari -26, Mauno Johannes -30*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon perustamisvuonna 1921 ja kuului sen johtokuntaan jäsenenä. Toimi sodan aikana varus- ja muonituslottana, sekä erilaisissa lottatehtävissä järjestön lakkauttamiseen saakka. Kunniamerkit: Ts mm, Js mm.

RAUTIO, Sylvi Kerttu Tuulikki
s. 13.1.1924 Siikajoki
Lapset: *Timo Kalevi -46, Tapio Kulervo -52*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1941. Toimi ilmavalvontatehtävissä Siikajoella ja vuonna 1943 muonitustehtävissä Limingan emäntäkoululla, kansanopistolla ja nuorisoseuralla. Muutti Siikajoelta 13.10.1970 Raaheen.

REHULA o.s. AHOLA, Hilma Helmi Katariina
s. 20.8.1917 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Arvo Heikki Rehula*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1933. Toimi suojeluskuntalaisten muonittajana.

RONKAINEN o.s. KIVINIEMI, Kaisa Johanna
s. 21.7.1911 Kuusamo k. 26.11.1963 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Eero Vilhelm Ronkainen*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1933. Toimi muonitustöissä.

SALIN o.s. KURIKKA, Sylvi Annikki, emäntä
s. 13.9.1922 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Eino Ensio Salin*
Osallistui muonitustehtäviin.

SALIN o.s. UKURA, Toini Tellervo
s. 3.10.1917 Siikajoki k. 14.4.1983 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Onni Ilmari Salin*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna

1935 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä ja rauhan aikana muonitustehtävissä.

SALLINEN o.s. TUOVILA, Aili Katariina, emäntä
s. 27.5.1920 Kuusamo
pso v.-46 *Antti Abraham Sallinen*
s. 27.3.1910 Lumijoki k. 27.7.1965

Lumijoki
Lapset: *Aino Maria -47, Matti Iisakki -49, Liisa Kaarina -50 kuoli -50, Eero Antti -51, Aili Annikki -53, Lauri Juhani -55, Kaisu Anneli -59*
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1937. Oli mukana kotirintamalla suojeluskunnan ja evakoiden muonituksessa. Käsitöiden, kuten sukien ja käsineiden ku-

tominen sotilaille. Tuli Siikajoelle 1928 Kuusamosta ja muutti 11.10.1939 Lumijoelle.

SARKKILA o.s. HEINULA, Elma Elisabet, myyjä
s. 6.12.1922 Siikajoki
pso v.-46 *Kaarlo Johannes Sarkkila*
s. 24.3.1923
Lapset: *Seppo -47,*

Sakari -48, Sirkka -50, Sisko -59
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Toimi talvisodan aikana ilmavalvontatehtävissä Siikajoella. Muutti Siikajoelta 20.1.1944 Pattijoelle.

SAUKKONEN o.s. HAIKARA, Kaisa Sofia
s. 30.12.1885 pso kts. *Väinö Johannes Saukkonen*

SEPPO o.s. KIVINEN, Rauni Kirsti, ruustinna
s. 14.6.1911 Vaasa k. 14.9.1993 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Aarno Uljas Seppo,*
kirkkoherra

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1941 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Lääkintälotta. Suoritti lääkintäkurssin. Toimi sodan aikana muonitus- ja virastotöissä, sekä siirtolaisten huoltotyössä.

SEPPÄNEN, Vappu
s. 28.6.1924

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen osastoon vuonna 1941. Muutti Suomussalmelle.

SIRNIÖ o.s. TUOVILA, Martta Maria, emäntä
s. 23.6.1923 Kuusamo
pso ja lapset kts. *Pauli Johannes Sirniö*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1938 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta ja muonituslotta. Toimi sekä sodan että rauhan aikana muonitustehtävissä. Karjan kuljetus Pohjois-Suomesta.

SIVONEN o.s. ROSI, Laila Elisabeth
s. 6.2.1916 Siikajoki.

SOINI, Sofia

Oli Lotta Svärd-järjestön Siikajoen osaston puheenjohtajana vuonna 1921.

SULARANTA o.s. KAMULA, Martta
s. 30.11.1910 Siikajoki k. 18.10.1965 Oulu
pso v.-38 *Eero Johannes Sularanta*
s. 26.8.1911 Lavia

k. 25.6.1955 Oulu
Lapset: *Tapani -40*
Sankarihaudan hoitotyö. Muutti 12.7.1933 Luvialle ja edelleen 26.12.1938 Ouluun.

SUOMELA o.s. **MARJOMAA, Anna-Liisa**
s. 24.4.1906 Paavola k. 2.6.1954 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Ensio Rurik Suomela*

Oli mukana lottatoiminnassa. Myönnetty sodan 1939-40 muistomitali.

SUOMINEN o.s. **KURIKKA, Terttu Maria**
s. 7.8.1926 Siikajoki k. 29.6.1978 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Voitto Viljami Suominen*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1938 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta, muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvonta-, muonitus- ja keräystehtävissä.

SUTINEN o.s. **TÖRMÄLÄ, Anna Sofia**, kansakoulun opettaja
s. 16.8.1907 Siikajoki
pso *Einari Sutinen*
Lapset: *Tuulikki, Eero, Raimo*

Muutti Siikajoelta 5.3.1931 Puolangalle.

TASKINEN o.s. **HUTTUNEN, Lyyli Liisa**
s. 30.1.1920 Varpaisjärvi
pso ja lapset kts. *Kalle Heikki Taskinen*
Liittyi Lotta Svärd-

järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1940. Asevelinaisten puheenjohtajana.

TERVAKANGAS, Anna Inkeri, tarkkailukarjakko
s. 15.12.1910 Siikajoki
Oli Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosaston jäsen. Toimi ilmaval-

vontatehtävissä Siikajoen kirkon tapulissa, sekä evakoiden huoltotyössä. Muutti 9.1.1952 Ylitorniolle.

TERVAKANGAS o.s. **ESKOLA, Hilma**, emäntä
s. 19.11.1895 Siikajoki k. 3.12.1958 Siikajoki
pso v.-16 *Heikki Tervakangas*
s. 25.8.1890 Siika-

joki k. 28.5.1947 Siikajoki
Lapset: ottolapsi *Heino Johannes* -29
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Oli mukana kuoroiminnassa.

TERVAKANGAS o.s. **KARJALAINEN, Kerttu Sofia**
s. 13.7.1915 Siikajoki k. 21.4.1956 Siikajoki

pso v.-49 *Uno Armas Tervakangas*
s. 12.12.1917 Siikajoki k. 31.7.1979 Siikajoki

Lapset: *Einari Johannes* -50, *Eero Armas* -51, *Esko Olavi* -53, *Ensio Jalmary* -53, *Terttu Orvokki* -56, *Mauno Antero* -56

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon v. 1937.

TERÄS e. **REHULA** o.s. **TERÄS, Iida Sofia**
s. 29.8.1917 Siikajoki k. 21.11.1995 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Martti Vilhelm Rehula*

Toimi talvisodan aikana evakoiden vastaanottajana ja huoltajana Siikajoen rukoushuoneella. Jatkosodan aikana sotilaskotityössä Kiestingissä.

TIILIKAINEN o.s. **WÄÄTÄINEN, Roosa**

s. 3.2.1900 Nilsinä k. 25.8.1973 Nilsinä pso *Heikki Tiilikainen*, meijerin isännöitsijä
s. 20.9.1890 Kuusjärvi k. 2.11.1986 Nilsinä

Lapset: *Esko Mikael* -20, *Lauri Ilmari* -22

Oli Lotta Svärd-järjestön Siikajoen osaston sihteeri vuosina 1924 - 1926 ja rahastonhoitaja vuonna 1926. Tulivat Liperistä 6.9.1924 ja muuttivat 7.11.1927 Juvalle.

TIITTO e. **HEIKKILÄ** o.s. **TIITTO, Helmi Eila Annikki**
s. 21.8.1924 Siikajoki k. 25.11.1997 Siikajoki
pso v.-50 *Erkki Ilmari Heikkilä*

s. 29.1.1927

Lapset: *Esko Aarne Ilmari* -51

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1934 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta ja muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä, rauhan aikana lottakahvilatyössä.

TITTO o.s. **PATOKOSKI, Laina**, emäntä
s. 25.9.1914 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Toivo Tauno Tiitto*
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna

1932 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä, rauhan aikana muonitus-

TOKOLA o.s. **HAHO, Aune Raakel**, emäntä s. 19.12.1923 Siikajoki pso v.-49 *Kalle Arvid Tokola* s. 27.5.1921 Saloinen

Lapset: *Kaija Helena* -50, *Marja Hillevi* -52, *Paula Mirjami* -53, *Liisa Elina* -55, *Erkki Tapio* -57, *Lea Aune Inkeri* -61, *Jukka Taneli* -62, *Vuokko Kaarina* -64, *Saara Annukka* -67
Toimi talvisodan aikana ilmavalvontatyössä olevien muonittajana Väriin paikalla Siikajoella. Myöhemmin työskenteli sotasairaalassa Tampereella, sekä kesällä -44 Kannaksen suurhyökkäysvaiheen aikana Haapaveden kansanopistolle perustetussa sotasairaalassa. Muutti Raahen 21.10.1949.

TOPPILA o.s. **TERVAKANGAS, Iida Elina**, emäntä s. 19.9.1913 Siikajoki pso ja lapset kts. *Antti Lauri Paavali Toppila*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1933 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskursin. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä kirkon tapulissa, evakoiden muonitustehtävissä Kastemaalla, sekä lottana kunniakujassa kaatuneiden sotilaiden siunaustilaisuuksissa kirkossa.

TOPPILA, Selma Eliisabet s. 16.10.1903 Siikajoki k. 16.12.1963 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1921.

TOPPILA, Siiri Helvi Briita, emäntä s. 24.12.1918 Siikajoki k. 1.3.1996 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1933 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonitus- ja ilmavalvontalotta. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä ja rauhan aikana muonitustehtävissä.

TOPPILA, Tyyni Maria, emäntä s. 9.3.1905 Siikajoki k. 28.4.1991 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1920 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonitus- ja ilmavalvontalotta. Sodan aikana ilmavalvonta- ja kotirintamatehtävissä, rauhan aikana muonitustyössä.

TORVINEN, Helga Katariina s. 16.2.1905 Patti-joki k. 25.4.1983 Siikajoki
Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1925 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskursin. Toimi muonitustehtävissä. Tuli Siikajoelle 22.9.1934 Enosta.

TUOHIMAA e. **HAVUKAINEN** o.s. **BACKMAN, Aune Annikki** emäntä s. 26.2.1925 Sääminki pso ja lapset kts. *Kaarlo Henrik Tuohimaa*

Toimi muonituslottana, sekä Vuoriniemessä karjan evakuoititehtävissä.

TUOMIKOSKI o.s. **SALLINEN, Elli** s. 21.11.1920 Siikajoki pso ja lapset kts. *Paavo Benjami Tuomikoski*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Toimi jatkosodan aikana vuonna 1944 kenttäsairaala 33:ssa Karhumäessä. Välillä työloma Siikajoella ja sen jälkeen Raahen sotasairaalassa vuoden 1944 loppuun.

TURPEENOJA o.s. **TERVAKANGAS, Mirja Taimi Orvokki**, emäntä s. 7.10.1922 Siikajoki pso ja lapset kts. *Paavali Kalervo Turpeenoja*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1941 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sodan aikana syksystä 1942 muonitustehtävissä Suomussalmella Juntusrannassa. Kesällä 1944 Juntusrannassa kokkina vikapartiopojille sekä keskuslotille.

TÖRMÄLÄ o.s. **HANNILA, Lea Matilda**, emäntä s. 19.5.1927 Siikajoki pso ja lapset kts. *Aarne Uno Matias Törmälä*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1930 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta, ilmavalvontalotta. Toimi sodan aikana ilmavalvontatehtävissä sekä siirtoväen muonitustehtävissä Siikajoella. Osallistui leipien leipomiseen armeijalle.

TÖRMÄLÄ o.s. **KARHUNEN, Maria (Maija)** emäntä
s. 16.11.1922 Puolanka k. 23.12.1995 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Kalle Jaakko Törmälä*

mälä

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1934 ja kuului Oulun piirin Suomensalmen osastoon. Lotta-arvo: Pikkulotta, muonitus- ja ilmailvalvontalotta. Suoritti viestikurssin. Toimi sodan aikana ilmailvalvonta- ja muonitustehtävissä alueella Puolanka - Suomensalmi - Ilomantsi. Rintamapalvelutunnus myönnetty vuonna 1988.

TÖYRÄ o.s. **SIIPILÄ, Tyne**
s. 16.10.1897 Hailuoto k. 29.1.1980 Oulussa
pso ja lapset kts. *Eino Sigfrid Töyrä*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1939. Hoiti Siikajoen osuuskauppaa miehensä ollessa rintamalla.

UKKOLA o.s. **KERTTULA, Salme Maria**
s. 21.7.1919 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Aaro Johannes Ukkola*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen osastoon vuonna 1940. Talvisodan aikana oli mukana ilmailvalvontatehtävissä kirkontapulissa.

UKURA o.s. **RAUTIALA, Aino Maria**, emäntä
s. 3.3.1901 Pyhäjärvi Ol. k. 12.4.1979 Pori
pso ja lapset kts. *Aukusti Ukura*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1925. Lotta-arvo: Muonituslotta. Toimi sekä sodan että rauhan aikana muonitustehtävissä. Muutti Siikajoelta 24.3.1975 Poriin.

UKURA o.s. **MARTIKKALA, Fanni Maria** emäntä
s. 9.3.1885 Siikajoki k. 27.12.1963 Siikajoki
pso v.-13 *Jaakko Ukura*

s. 15.9.1894 Siikajoki k. 11.2.1966 Siikajoki

Lapset: *Irja Irene -14, Toini Tellervo -17, Aimo Alpo -19, Lauri Veikko Aapraham -27*

Kannattava lotta.

UKURA o.s. **KUROLA, Lempinen Helena**, emäntä
s. 18.3.1918 Siikajoki k. 6.7.1997 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Aimo Alpo Ukura*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1934 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonituslotta. Suoritti muonituskurssin. Toimi sekä sodan että rauhan aikana muonitustehtävissä.

UKURA o.s. **TERÄVÄKANGAS, Toini Lea Kaarina**, emäntä
s. 14.9.1929 Siikajoki
pso *Lauri Veikko Aabraham*
s. 18.12.1927 Siikajoki

joki

Lapset: *Reijo Juhani -54, Eila Sisko Anneli -59, Matti Jaakko -64, Mari Kaarina -70*

Toimi pikkulottana. Kerhotoiminta ja käsityöt.

UURTIMO e. **ULÉN** o.s. **KARINKANTA, Tyne Martta**, kansakoulun opettaja
s. 9.4.1899 Siikajoki k. 31.12.1997 Kemi

pso v.-31 *Lauri Aleksanteri Uurtimo e. Ulén*

s. 11.9.1894 Oulu k. 11.11.1968 Kemi
Lapset: *Seppo Iivar -32, Lauri Sakari -35, Yrjö Juhani -37, Pirkko Marjatta -45*

Muutti Kemiin 10.8.1931.

VALTOKARI o.s. **RANTAKARI, Elvi Sofia**
s. 2.9.1914 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Johannes Valtokari*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1932 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Ilmailvalvonta- ja muonituslotta. Toimi sodan aikana ilmailvalvonta- ja muonitustehtävissä Siikajoella, rauhan aikana suojeluskunta- laisten muonittajana Kunniamerkit: Js mm.

VALTOKARI o.s. **MAJAVA, Seidi Eriika**
s. 12.4.1914 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Heikki August Valtokari*

Liittyi Lotta Svärd-järjestön Siikajoen paikallisosastoon vuonna 1929. Toimi sodan aikana ilmailvalvontatehtävissä Siikajoella.

VIITAMÄKI o.s. **HAIKARA, Helmi Kristiina**

VIKIÖ o.s. **TURPEENOJA, Rauha Lilja**, emäntä
s. 3.11.1924 Siikajoki
pso ja lapset kts. *Lauri Kalevi Vikiö*

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1937 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Lotta-arvo: Muonitus- ja lääkintälotta. Suoritti lääkintäkurssin. Toimi sodan aikana ilmailvalvonta- ja muonitustehtävissä Siikajoella.

VIKIÖ o.s. **NIKOLA, Salme Eila Kaarina**, emäntä
s. 4.8.1924 Siikajoki
pso ja lapset kts.
Ahti Johannes Vikiö

Liittyi Lotta Svärd-järjestöön vuonna 1940 ja kuului Siikajoen paikallisosastoon. Suoritti lääkintä- ja muonituskurssin. Toimi sodan aikana ilmavalvonta- ja muonitus-tehtävissä.

VÄHÄSARJA o.s. **HEINULA, Aino Sofia**, kansakoulun opettaja
s. 27.7.1925 Siikajoki

VÄYRYNEN o.s. **RÄINÄ, Tyne Katariina**, myyjä
s. 16.9.1905 Siikajoki k. 10.9.1994 Oulu
Työskenteli osuuskaupan myyjänä.
Muutti Siikajoelta

19.9.1933 Pulkkilään.

YLIRAASAKKA o.s. **HAIKARA, Lempi Anna Siviä**

Heikki Tuomikoski

VIIDEN SODAN VETERAANI

Ylivieskassa 18.1.1904 syntynyt *Heikki Tuomikoski* oli juuri täyttänyt 14 vuotta, kun Suomen vapaussota syttyi keuhkavälillä 1918. Tuomikoski on kertonut tässä esitetyllä tavalla tyttärensä miehelle *Martti Heinulalle* lähteneensä sotaan mukaan erään häntä syvästi järkyttäneen tapahtuman jälkeen. Isä oli laittanut Heikki Tuomikosken tammikuun lopulla tai aivan helmikuun alussa Ylivieskaan myllyyn jyviä jauhattamaan. Punaiset olivat vielä näkyvästi vallassa seudulla ja pitivät aseellista vartiointia erityisesti rautatieaseman seudulla. Tuomikoski oli myllyreissullaan näkemässä, kun kaksi nivalalaista nuorta poikaa oli pyrkimässä salaa rintamalle valkoisten puolelle. Heidän yrittäessä nousta junaan punaiset näkivät heidät. Toinen saatiin heti kiinni ja hänet ammuttiin siihen junan lähelle. Toinen pääsi karkuun läheisen makasiinin alle. Siellä poika itki jaanoi armoa kuuluvalla äänellä. Armoa ei kuitenkaan annettu, vaan hänet ammuttiin sinne makasiinin alle usein laukauksin.

Tämän tapauksen näkeminen järkytti nuorta Heikki Tuomikoskea niin, että hän päätti lähes siltä paikalta lähteä rintamalle valkoisten puolelle. Kotiväen vastustaessa nuoren pojan lähtöä, se täytyi tehdä salaa ja eväätkin piti ottaa äidin huomaamatta mukaan. Koska Tuomikoski ei uskaltanut nousta junaan Ylivieskassa, hän hiihti etelämäksi ja nousi junaan vasta Sievin Korhoskylän tai Kannuksen Eskolan asemalla. Kokkolassa Heikki Tuomikoski liittyi helmikuun alussa Pohjan Pojat-nimiseen rykmenttiin. Täältä hän suuntasi muiden valkoisten mukana rintamalle ja osallistui mm. Vilppulan, Tampereen ja Viipurin valtauksiin.

Suomen vapaussodan jälkeen Tuomikoski osallistui vielä Viron vapaussotaan alkuvuodesta 1919 sekä Aunuksen heimosotaan vielä saman vuoden keuhkavälillä ja alkukesällä. Ensimmäisestä sotamatkasta on säilynyt Kokkolassa 18.1.1919 päivätty välikirja, jossa vasta 15 vuotta täyttävä Heikki Tuomikoski: *"Sitoutui palvelemaan Viron Vapaaehtoisessa Apuretkikunnassa (Soome Vabasalgalad) Viron hallituksen auttamiseksi sen nykyisessä taistelussa bolshevikkeja vastaan."* Lupaus oli voimassa kunnes Viro on bolševikeista puhdistettu tai Viron hallitus laskee hänet tai retkikunnan pois. Viron hallitus kustansi varustuksen, elatuksen ja asunnon sekä maksoi palkkaa. Palkka oli sopimuksen mukaan vähintään 300 mk kuukaudessa. Invalideille ja kaatuneiden omaisille luvattiin eläke samojen perusteiden mukaan kuin Suomen hallitus lupasi vastaavissa tapauksissa. Tuomikoski kuului *Hans Kalmin* johtamaan Pohjan Poikain Rykmenttiin, jossa vallitsi useiden jääkärijohtajien pitämä "preussilainen" kuri. Maalis-huhtikuussa tilanteen vakiinnuttua suurin osa suomalaisista palasi kotiin.

Seuraavaksi Tuomikoski osallistui Aunuksen retkelle v. 1919, joka oli ensimmäinen Saksan jääkärien suunnittelema retki. Tavoitteena oli Aunuksen valtaaminen Syväriä

ja Äänisjärveä myöten. Retkikunnan osallistujat olivat Tuomikosken tavoin pääosin vielä koulupoikäissä olevia joukkoja. *Aarne Sihvon* johtama sotaretki oli pitkään lasten ristiretken maineessa.

Talvisodan ja jatkosodan ajaksi Heikki Tuomikoski komennettiin Pyhäjoen poliisiksi. Varsinaisiin rintamataisteluihin ei Tuomikoski näissä sodissa osallistunut.

Tuomikoski oli sotilasarvoltaan alikersantti ja hän sai kaikkiaan 14 mitalia tai merkkiä osallistumisistaan sotiin. Näitä ovat mm. Vapaussodan muistomitali, Viron vapaussodan muistomitali, Aunuksen risti, Talvisodan muistomitali ja jatkosodan muistomitali sekä 2. lk:n vapauden mitali.

Heikki Tuomikoski kesk., vas.
Ville Tyyskä. Kuva Eeva Remes.

Pyhäjoen poliisiksi Tuomikoski nimettiin vuonna 1933. Ennen tätä hän oli poliisina myös Kemissä. Siikajoelle Heikki Tuomikoski tuli poliisiksi *Henry Keskitalon* jälkeen 1.12.1949. Siikajoella Tuomikoski viettikin sitten koko loppuelämänsä. Heikki Tuomikoski kuoli Siikajoella 18.9. 1978.

Hilja Kastemaa

LINNOITUSTYÖT KANNAKSELLA 1939

Poliittinen tilanne kiristyi Euroopassa 1930-luvun lopulla. Jo keväällä 1939 oli yleinen käsitys, että sodan syttyminen Suomen ja Neuvostoliiton välillä oli ilmeistä. Kaikki sen tiesivät ja pahinta pelättiin.

Aloitteen Karjalan kannaksen linnoitustöistä teki Akateeminen Karjala-Seura ja nuoret ylioppilaat. Jo keväällä myös valtiolta hyväksyi linnoitussuunnitelmat. Kokeiluonteisesti tehtiin kysely, olisiko vapaaehtoisia tulossa tekemään linnoitustöitä. Tavoitteena olleen 3000 vapaaehtoisen sijaan halukkaita ilmoittautui 8000 henkeä. Kaikki kesällä 1939 linnoitustöihin osallistuneet, noin 60.000 lapiojääkäriä olivat vapaaehtoisia. Kaivajat kuuluivat kaikkiin väestö- ja ammattiryhmiin.

Linnoitustöiden toimintapisteitä oli 28, joihin lotat järjestivät muonituksen. Lotat jouduivat hankkimaan näihin pisteisiin tarvittavan muonitusvälineistön ja suurimman osan muonastakin kyseisen kunnan alueelta. Liha tuli Viipurista armeijan toimesta. Varoja hankittiin myymällä painettuja Lotta Svärd-merkkejä 1 mk:n kappalehintaan. Pidettiin arpajaisia ja saatiin lahjoituksia. Linnoitustöissä olleille matkat ja muonat olivat ilmaiset. Pakit, lusikat ja veitset kullakin oli yleensä mukana.

Karjalan kannaksen vapaaehtoisia linnoittajia ja muonittajia Muolaan Oinaalan kansakoululla heinäkuussa 1939. Kuva Hilja Kastemaa.

Itse lähdin linnoitustöiden muonittajaksi 15.7.1939. Kesä oli kuuma ja aivan sateeton. Olin tällä muonitusreissulla kaksi viikkoa kuten muutkin lotat. Vapaaehtoiset linnoitustyöntekijät vaihtuivat joka viikko. Meidän huoltopiste oli Muolaan Oinaalan kansakoululla. Tällä paikalla oli kerralla töissä 70 - 100 miestä. Pisteestä lottatoiminnan yhteyshenkilönä oli aina kunkin kunnan alueella toimiva suojeluskuntaupseeri.

Oinaalan kansakoulun voimistelusalin lattialla me neljä lottaa nukuimme. Miehet olivat asunnon puolella. Aamulla herättiin jo viiden aikana laittamaan aamupalaa, joka tarjottiin klo 7.00. Joskus meillä oli pari poikaa apuna kuorimassa pehmeäksi menneitä perunoita. Rivistönä marssien pojat lähtivät linnoittamaan. Edessä menivät huuliharppujen soittajat ja toiset tulivat laulaen perässä. Linnoitustyömaalle vietiin ruoka klo 11.00. Heinäkuussa pojat olivat 4 km:n päässä koululta, jonne ruoka vietiin. Saimme kuljetukseen hevosen ja vankkurikärret. Poikien työt päättyivät klo 16.00. Sitten he tulivat marssien takaisin koululle, menivät saunaan ja uimaan. Klo 17.00 oli ruokailu, joka tapahtui ulos tehdyiltä pitkiltä pöydiltä. Me annoimme pesuvateja ulos, jotta pojat saivat pestyä ruokailuvälineensä. Ruokailun jälkeen oli vapaata ohjelmaa. Linnoitustöissä olleet helsinkiläiset teekkarit keksivät aina kaikenlaista tekemistä kuten leikkejä ja pallopelejä. Ennen yöpuulle käyntiä tarjottiin vielä iltateet klo 20.00.

Koko linnoitustyön ajan järjestys säilyi hyvänä. Meillä lotilla oli myös kanttiini, josta myimme monenlaista tavaraa, virvokkeita, jopa tupakkaakin. Koko tuotto laitettiin linnoitustöiden tukemiseen. Lotat maksoivat kaiken, myös matkansa itse. Paluuni Muolaasta Viipuriin matkasin peukalokyydillä. Sieltä jatkoin Lahteen junalla sisareni luokse.

Karjalan kannaksen linnoitustöitä kesällä 1939. Vas. Louhivuoren veljekset. Kuvat Hilja Kastemaa.

Pojat lähdössä linnoitustöihin. Edessä on kolme huuliharppunsoittajaa, jotka soittivat sävelen. Muut lauloivat. Kuva Hilja Kastemaa.

Lotat lähdössä hevosvankkurein ruuan vietiin linnoitustyömaalle Muolaan Oinaalassa kesällä 1939. Kuva Hilja Kastemaa.

Lottakanttiini Muolaan Oinaalassa kesällä 1939. Kuva Hilja Kastemaa.

Kesälomani 1939 Muolaan Oinaalassa oli paras kesälomani siihen mennessä. Kesä oli hieno ja Muolaanjärven rantamaisemat iki-ihanat. Kaikki sujui hyvin. Ilmat olivat ihanteelliset, oli aivan sateeton kesä. Ei haitannut, vaikka olimme pitkistä päiväistä ja aikaisista ylösnousuista väsyneitä.

Kannaksen kaivajain laulu:

*Kaivettu on Kannasta päiviä öitä
ei tullut huilatuksi ensinkään.
Paiskeltu on hurjasti linnoitustöitä
puolesta kansamme ja Suomen tään.
Täällä on työssä jääkärit,
nikkarit ja lääkärit.
Kaikki ne lapiota heiluttaa.*

*Miehiä on saapunut läheltä ja kaukaa,
Petsamosta, Hankoniemen kärjestä.
Mukana on Kokkola ja mukana on Laukaa,
kaikille kihot töitä järjestää.
Täällä on työssä muurarit,
tiedemiehet, suutarit.
Kaikki ne lapiota heiluttaa.*

...

Lähteet:

Lapiojääkärit, Kannaksen vapaaehtoiset linnoittajat 1939. Helsinki 1993.

Heikki Sipola

SELOSTUS TALVISOTAAN LÄHDÖSTÄ

Sk-upseeri *H. Sipolan selostus toiminnasta reserviläisten Paavolan kokoontumispaikan päällikkönä olosta ajalta 13. - 16.10.1939.*

Vänrikki *H. Vesan* muuttaessa pois paikkakunnalta joutuin hänen varamiehenään ottamaan vastaan Paavolan kokoontumispaikan päällikön toimen. Saapuessani 13.10.39 hyvissä ajoin Ruukkiin, otin vastaan ap kello 8.00 Paavolan sk. asettaman suoritusosaston ja jaoin sen määräysten mukaan eri tehtäviä varten.

Tarkastin ja otin vastaan majoituspaikoiksi määrätyt Ruukin n.s. ja Ruukin Rauhan-yhdistyksen talot, jotka lämmitettiin ja ilmavaaran takia hankittiin niihin tarpeellinen määrä myrskylyhtyjä ja kaikki ikkunat peitettiin pahvilla. Samalla hankittiin juomavesiämpäreitä ja vesikauhoja majoituspaikkoihin. Majoituspaikat olivat vastaanottovalmiina 13.10.1939 klo 14.00.

Kello 21 kokoontui Revonlahden reserviläiset Ruukin n.s. talolle, jossa niiden järjestely tapahtui. Sitä ennen julistettiin heille sotilaallinen kurin ja järjestyksen velvollisuudet ja että he ovat tästä hetkestä alkaen "Sotaväen rikoslain" ja "Sotaväen järjestyssäännön" alaisia. Sen loputtua heidät majoitettiin N.s. talolle. Ruokailu tapahtui kello 22. - 23.30.

14.10.39 kello 3.45 tapahtui Revonlahden reserviläisten järjestäminen ja välittömästi marssi asemalle sekä niiden lastaus. Lähtö oli kello 5.11.

Kello 9 kokoontuivat Paavolan reserviläiset Ruukin n.s.talolle. Järjestely tapahtui urheilukentällä, minkä suoritti aluepäällikkö luutnantti *K.Kerttunen*, apunaan vänrikki *Moisala*, sk. upseeri *Sipola* ja Sk:lainen *O.Vakkuri*. Järjestelyn päätyttyä majoitettiin miehet n.s.talolle. Ruokailu tapahtui kello 11.30 - 13. Kello 12 ilmoitautui Paavolan sk:n irrallisen varustuksen kuljettaja.

Kello 13 saapui Siikajoen marssiosasto Ns.talolle. Marssiosasto jaettiin kahteen osaan ruokailua varten. Ensimmäinen osasto ruokaili Ns. talon pihalla ja valvoi sitä vänrikki *Moisala* ja toinen osasto ruokaili Rauhanyhdy. talon luona ja valvoi sitä sk. upseeri *Sipola*.

Kello 14.30 järjestettiin urheilukentällä Paavolan ja Siikajoen rivistöt asemalle marssia varten ja jaettiin ne vaunukunnittain 36 miehiin joukkueihin ja määrättiin vaunujen esimiehet, jotka tarkastivat ja vastaanottivat vaunut sekä valvoivat matkalla kurista ja järjestyksestä. Vaunuohjeet luettiin miehille.

Tämän jälkeen seurasi marssi asemalle ja miehistön lastaus vaunuihin. Kuljetusjuna lähti asemalta kello 15.59.

Täsmälleen kello 21 saapui Rantsilan marssiosasto hevosilla. Purkautuminen suoritettiin tiellä n.s. talon luona. Osasto oli tullessaan ruokaillut Paavolan kirkolla. Osastosta majoitettiin 50 miestä Rauhaniityksen talolle ja loput 106 miestä n.s. talolle.

15.10.39 kello 6 - 7 oli Rantsilan reserviläisten teenjuonti majapaikoissaan. Ruokailu oli 10.30 - 12 Ns talon luona. Kello 13.00 rivistö järjestyi urheilukentällä ja marssi asemalle, lastautui junaan, joka lähti kello 14.47.

Marssiosastojen lähtiessä Ruukista, ilmoitin määräysten mukaan osastojen vahvuuden Ylivieskan sotilaspiirin esikuntaan.

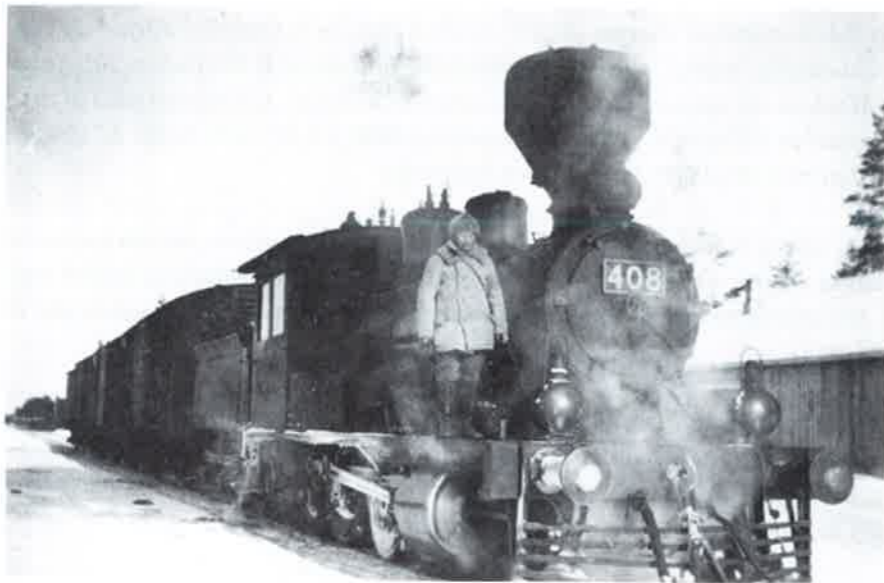
Reserviläisten käyttäytyminen koko toimintani aikana oli kiitettävän mallikelpoista.

Käytössä olleet reserviläisten majoitushuoneistot on luovutettu niiden omistajille.

Työtäni on avustanut varamieheni sk:nen Oskari Vakkuri.

Ruukissa, 17 p:nä lokakuuta 1939

*Heikki Sipola
Paavolan kokoontumispaikan päällikkö*

Eino Sulasalmi ja Sulo Rantala

TALVISODASSA KANNAKSELLA

Eino Sulasalmi ja Sulo Rantala ovat muistelleet siikajokisten Talvisotareissua JR 26:ssa. Kertomus esitettiin, kun Siikajoen nuorisoseuran eteen hankittiin sotaanlähdön muistokiveä. Molemmat ovat täydentäneet muisteluita myöhemmin.

Vas. Eino Sulasalmi hermosodan aikana Karjalan kannaksella. Oik. Sulo Rantala Kiestingissä jatkosodan aikana. Kuvat Eino Sulasalmi ja Aura Rantala.

Ylimääräisiin kertausharjoituksiin

Sotilaallinen jännitys oli Euroopassa kasvanut 1930-luvun lopulla. Meilläkin tämä näkyi mm. lisääntyneinä kertausharjoituksina. Meitä siikajokisia oli melkoinen joukko suurissa kertausharjoituksissa Niinisalossa 3.5.-22.5.1938. Tilanne oli jo silloin kiristymässä. Neuvostoliiton lähetystösihteeri *Jartsev* oli käynyt esittämässä vaatimuksia sotilaallisesta yhteistyöstä eräiden Suomenlahden saarten osalta. Huhuttiin jo, että näistä harjoituksista ei päästä kotiin ollenkaan.

Siikajoella käskyt liikekannallepanosta jaettiin illalla 12.10. Määräyksen mukaan piti kokoontua ja olla lähtövalmis Siikajoen nuorisoseuran talolla 13.10. klo 19.00. Ylimääräisiin kertausharjoituksiin, niinkuin silloin sanottiin.

Me siikajokiset kokoonnuimme nuorisoseuran talolle, joka oli yhteinen suojeluskunnan kanssa. Täällä meille luovutettiin uusia varusteita ja aseita. Pääosa lähti matkalle omissa siviilikampeissa. Lotat antoivat vanttuuta ja sukkiä niille, joilla niitä ei ollut. Kokoonnutuminen oli iltapäivällä, kuitenkin emme saaneet enää poistua paikalta. Lotat muonittivat meitä. Meidän oli yövyttävä paikan päällä. Olkia ja vilttejä lattialle ja niiden päällä me nukuttiin se yö.

Aamulla 14.10. oli aikainen herätys. Kokoonnuttiin paririviin nuorisoseuran talon eteen kello 5.00. Aluepäällikkö *Heikki Pudas* puhui sotaan valmistautumisesta. Siikajoen kirkkoherra *Aarno Seppo* piti aamuhartauden.

Sitten lähdettiin marssimaan kohti Ruukin asemaa. Vain pari hevosta kärryineen tuli meidän mukaan. Meidän marssijoiden mukana oleviin hevoskärryihin sai jättää pakkausensa, jos tuntui, ettei pysty enää kantamaan itse. Toiset hevoset kuormineen menivät Lumijoen ja Limingan kautta suoraan Ouluun.

On jäänyt pysyvästi mieleen, miten jalat menivät verirakoille, kun kengät hiersivät jalkoja. Eivät olleet vielä sopeutuneet jalat pitkiin marsseihin. Osa ei osannut laittaa kunnolla jalkarättejä eikä sukkiä jalkaan, joka lisäsi hiertymisen riskiä.

Kun saavuttiin Revonlahdelle, lotat tarjosivat teetä ja voileipiä paikallisella Raittiusseuran talolla. Yksi marssitauko pidettiin vielä Lodenkankaalla. Kun sitten saavuttiin Ruukkiin, tarjosivat lotat taas voileipiä ja kuumaa lihakeittoa. Ruukissa meidät lastattiin härkävaunuihin ja matka Ouluun alkoi.

Ouluun tultiin siinä kello 7:n aikaan illasta. Kaupunki oli pimeänä ja sireenit huusivat. Majoituksessa meillä oli tuuria. Meille siikajokisille järjestyi majoitus kasarmille vanhaan sotilaskotiin. Sinne tulivat myös uudet päällikkömme, luutnantti *Unto Leppänen* Vammalasta ja väepeli *Hannes Haikonen*, jotka ottivat meidät komentoonsa. Niin lakkasi kuulumasta Heikki Pudaksen jo tutuksi käynyt komentoääni. Haikonen yleni pian sodan alettua luutnantiksi. Tinalutiksi, niinkuin silloin uusien hopeanväristen laattojen vuoksi kutsuttiin.

Oulussa olimme kolme vuorokautta, jona aikana saimme puuttuvat varusteet. Varustäydennystä saatiinkin hyvin, kun Åströmin varastoja ja konkurssin partaalla olleen Karjapohjolan varastoja tyhjennettiin. Sota toi toisille hyviä kauppoja. Karinkantalainen nahkuri *Jussi Pietola* oli lahjoittanut kaikille lähtijöille uudet saappaat. Pidettiin lääkärintarkastukset. Uutispimennon vuoksi emme juuri tienneet, mitä maailmalla tapahtui.

Seuraavaksi marssittiin Lyötyn tavara-asemalle, jossa junavaunut jo odottivat meitä. Samaan junaan lastattiin myös kuormasto hevosineen, kaikki oli salaperäisyyden verhon peitossa. Everstiluutnantti *A. Vuokko* ilmoitti kyseessä olevan lastausharjoit-

tuksen. Harjoitus muuttui kuitenkin todeksi, kun miehet komennettiin vaunuihin ja veturi höyrysi paikalle. Vaunut kytkettiin koukkuun. Vasta Oulujärven tienoilla ilmoitettiin, mihin me oltiin menossa. Mikä lienee ollut syy salaperäisyyteen, sitä me sotilaat emme tulleet koskaan tietämään.

Juna lähti sitten Kontiomäen suuntaan. Junan lasti oli raskas ja radalla jo lunta. Suurimmissa vastamäissä miehet komennettiin auttamaan, jotta olisi päästy mäen päälle. Matka jatkui aina Karjalan kannakselle Sairalan asemalle, jossa tapahtui purkaus. Kuulimme, että olimme tulleet aivan väärään suuntaan, meidän olisi pitänyt mennä Kuhmoon! Koko osastoa ei ruvettu enää palauttamaan, vain eversti Vuokko siirrettiin sinne.

Sairalan asemalle tuli myös *Matti Laurilan* rykmentti Etelä-Pohjanmaalta. Odotettiin pimeän tuloa kovassa pakkasessa. Pimeän tultua lähdettiin marssimaan kuormaston mukana Räisälän Sepänlahteen, mihin oli matkaa 18 km. Laurilan sakkii marssi Kiviniemeen, jonne oli 40 km:n matka. Perillä majoituttiin teltoihin. Hevosilla oli surkeat olot ulkona. Ilmat olivat jo kylmät, räntä ja lumi jäätyivät eläinten selkään. Hevosten ruoka oli vähissä. Suuret männyt, joihin hevoset oli kiinnitetty, oli yön aikana kaluttu paljaiksi sinne asti, kuin hampaat ylettyivät.

Kankaalla viivytettiin pari kolme viikkoa. Vain komentoteltassa oli radio. Meillä ei sitä ollut ja me kävimme lähitaloissa kuuntelemassa, mitä muualla maailmassa tapahtui. Siinä oli kolme taloa, *Sepän* talo, *Kiuru* ja *Hämäläinen*, joihin meni aina muutamia poikia kuuntelemaan uutisia. Nämä sitten kertoivat kuulumiset toisille.

Matka jatkui sitten Vuoksenrannan kylään, jossa majoituttiin teltoihin. Muutamien päivien kuluttua tuli taasen lähtö eteenpäin. Marssittiin 40 km ja tultiin Vuoksen kirkonkylän koululle. Koulu oli hyvin lämmitetty päivän aikana, mutta joku laitto pellit liian aikaisin kiinni. Aamulla oli paljon päätautista joukkoa. Meidän porukka jaettiin muutaman päivän päästä kolmeen taloon. Talot olivat kolmen veljeksien *Jussi*, *Matti* ja *Mikko Ryyppön* talot.

Siviiliväestö oli evakuoitu, joten talot olivat tyhjät. Heinät ja vilja olivat jääneet evakuoimatta ja nyt tuli hevosillekin paremmat olot. Oli vain varottava antamasta liian paljon vehnän jyviä, etteivät hevoset olisi sairastuneet ennenkuin tottuivat parempiin eväisiin. Myös hevosten majoitus parani, kun ne voitiin sijoittaa katon alle. Muutamat hevoset pääsivät oikein karjalaisten hevosten talleihin.

Sota on syttynyt

Antin päivän 30.11.1939 ruvetessa valkenemaan se oli samanlainen kuin mikä tahansa muu aamu. Ilma oli sumuinen ja lunta oli vähän maassa. Komppanian päällikön käskystä laitettiin kärryn rattaita ja lavoja talvisuojaan. Rekiin pakattiin kuormat,

jotka oli saatu edellisenä päivänä. Komppanian päällikkö, luutnantti *Leppänen* valvoi itse tavaroiden siirtoa.

Seisoimme Loposen talon pihalla, paririvissä, kun päällikkö luutn. Leppänen ilmoitti sodan syttyneen. Kuva Aura Rantala.

Lähetti tuli kutsumaan luutnanttia puhelimeen, me jatkoimme työtämme. Kun komppanian päällikkö tuli takaisin, hänen kasvonsa olivat valkoiset ja niiltä kuvastui suuri järkytys. Hän sanoi Rantalalle, että sota on syttynyt, järjestä komppania paririviin. Seisoimme siinä Loposen talon pihalla, kun päällikkö selitti meille sodan syttyneen. Hän määräsi kärryt otettavaksi uudelleen käyttöön ja laittautumaan marssivalmiiksi. Luutnantti *Leppänen* oli aktiiviupseeri, oli ollut ennenkin rintamalla ja tiesi mitä sota oli.

Itsenäisyyspäivänä 6.12. tuli suojasää, joka vei lumen melkein kokonaan. Ryhdyttiin kaivamaan korsukuoppia. Purettiin heinälatoja, jotka sitten upotettiin maan sisään. Ladon ja maan väli polettiin heiniä täyteen. Heinät estivät soran ja maan valumista korsun sisään.

Tukkeja kaadettiin Noisniemen kärjestä ja ne ajettiin yöllä korsun katoksi. Heiniä käytettiin nytkin tiivisteenä, ettei hietä valunut korsuun. Tukkeja oli neljä varvia ja aina risukimppu välissä. Myöhemmin keskitysten jälkeen kerroksia vielä lisättiinkin. Päälle laitettiin kiviä, joissa tykin amukset räjähtivät. Lopuksi katto naamioitiin istuttamalla siihen mäntyjä ja kuusia. Tällainen korsu oli keksintö, joka kesti tavallisen tykin ammuksen. Hietaa kyllä tuli katosta ja seinistä, mutta korsu kesti.

Jo seuraavana päivänä 7.12. venäläiset olivat edessämme lyötyään Valkjärvellä Pohjan rykmentin hajalle. Oltiin venäläisten kanssa vastatusten, vain Vuoksi oli välissä. Heillä ei ollut mitään mahdollisuutta tulla yli, sillä leveän uoman jää oli sahattu ja virta kova. Korkealta töyräältä oli hyvä puolustaa. Tässä vaiheessa meille tuli päälliköksi majuri *von Essen* ja meidän asemat vakiintuivat Vuokselan kylän Noisniemeen. Kerran meidät yritettiin siirtää Taipaleenjoelle, mutta kaikeksi onneksi sinne ehti ennen meitä toinen pataljoona, Laurilan porukkaa. Se oli paha paikka minne joutuivat.

Me saimme palata Uudenkylän seudulta takaisin entisiin asemiin. Jouduimme menemään ensin Vuokselan pappilaan, koska meidän asemiimme oli ehditty siirtää helsinkiläisiä joukkoja. Kun palasimme Noisniemeen, olimme hyvin meluisia. Oli aivan kuin olisimme tulleet kotiin, niin olimme jo tottuneet siellä olemaan ja elämään. Oma korsu tuntui rakkaalle. Kun lattialla olevat heinät oli vaihdettu uusiin ja puhtaisiin, hyviltä tuoksuviin, oli autuaallinen olo.

Vuodenvaihteessa meitä ylennettiin. Tehtiin sotamiehistä korpraaleja, korpraaleista alikersanteja ja alikersanteista kersantteja.

Siikajokisille sotamiehille annettiin ylennyksiä vuodenvaihteessa 1939-40. Eturivissä vas. 1. Sulo Rantala, 2. Antti Niemi, 5. Eino Sulasalmi, 7. Antero Ahola. Kuva Eino Sulasalmi.

Viikkokausia oltiin siinä asemissa. Eino Sulasalmi keitteli pojille sapuskoita ensin *Aarne Lunkin*, myöhemmin *Antti Niemen* eli *Lokalahden Antin* kanssa. Pakkaset olivat hirveät, kovimmillaan kahta vaille 50 astetta. Lunta ei juuri satanut ennen sodan päättymistä. *Stalinin* täyttäessä vuosia pitivät kovaäänisillä meille kovat puheet.

Irrottautumismääräys oli annettu osalle jo 13.3.1940 vasten yöllä. Meidän luutnantti *Haikonen* ei ilmeisesti vielä tätä tiennyt, kun ihmetteli miksi naapurit tyhjänsivät omia asemiaan.

Aamulla 13.3. meiltä tultiin hakemaan ammuksia, mutta me ei annettu. Seuraavaksi tuli puhelinmääräys, että aseet on annettava. Eversti, joka määräyksen antoi oli tuttu. Sanoi, että meille on tulossa täydennystä, kunhan ehtii. Niitä tulikin, mutta nepä eivät sopineetkaan meidän heittämiin. Käänsimme reet valmiiksi lähtösuuntaan ja hevosilla oli valjaat päällä, jos perääntyminen tulisi äkkiä. Samana päivänä koko aamupäivän oli hirmuinen tykistökeskitys myös meidän kohdalla. Tähystivät ja suuntasivat tykkeitä sulkupalloista annettujen komentojen perusteella. Ilmeisesti venäläiset tiesivät, että oli rauha tulossa. Halusivat ampua kaikki ammuksensa, että olisi kevyempi palata takaisin. Onneksi korsomme katto oli hyvä.

Ja kaikkialle tuli niin hiljaista

Tuli puhelu, että rauha on solmittu ja että kaikki tulitus on lopetettava. Lähetettä kului rykmentistä, divisioonasta ja armeijakunnasta tuoden ilmoituksia, että vihollisuudet tuli lopettaa. Kyllä meidän lohkokka kävi kuitenkin niin, että venäläiset ampui vielä tunnin tulen päättämismääräyksen jälkeen. Sitten tuli hiljaisuus ja outo olo. Kun tulimme ulos, lumi oli mustaa, puut karsittuina. Kaikkialla oli hiljaista, se oli ihmeellistä. Vähitellen linnut alkoivat laulaa.

Vuoksen takana venäläiset laskivat suksilla mäkeä ja näyttivät merkkiä, että me tulimme Vuoksen yli. Mutta meillä ei ollut aikomustakaan lähteä. Hetki sitten päättynyt sota ja viha, jota tunsimme venäläisiä kohtaan, ei niin helposti suomalaisilta unohdu. Seurasimme heidän ilonpitoaan kiikarilla ja jäimme odottamaan mitä nyt seuraisi.

Lähetettiin tulit sitten kertomaan, että asemat saa jättää. Marssi Uudenkylän kautta Räisälään alkoi. Räisälässä majoituimme kunnantalolle. Jatkoimme edelleen Kirvuun. Siellä tapahtui hälytys. Venäläiset olivat jo näköetäisyydellä, vaikka piti olla vuorokausi vielä aikaa olla tällä tasalla. Konekiväärit laitettiin aseisiin ja jäätin odottamaan mitä tuleman piti. Neuvottelun tuloksena venäläiset vetäytyivät taakse ja tilanne laukesi.

Nyt saimme jatkaa rauhassa perääntymistä Rautjärvelle, jossa olimme noin kolme viikkoa. Sieltä marssittiin Virasojaalle Rönkön pysäkille. Täällä tapahtui lastaus junaan, jonka osoite oli *LIMINKA*. Osa miehistä meni omia teitä. *Osmo Karppinen*, *Matti Haapaniemi* ja *Eino Sulasalmi* ostivat yhden yhteisen lipun Haapamäen asemalta Raaheen. Junassa näytettiin samaa lippua vuorotellen. Kolmikko tuli Raahesta kävellen Siikajoelle. Pääosa tuli vasta seuraavana tiistaina Liminkaan.

Kertomamme siikajokisten Talvisota-matka kesti 121 päivää, joista rintamalla sodassa olimme 105. Tappiot Talvisodasta olivat 12 kaatunutta ja useita haavoittuneita. Kaksi haavoittui erittäin vaikeasti. Kaikki siikajokiset eivät olleet JR26:ssa ja taistelleet Vuokselassa. Osa taisteli myös Laatokan pohjoispuolella, Kuhmon ja Suomussalmen taisteluissa sekä Sallan suunnalla. Pohjoisessa olleessa JR40:ssä oli myös paljon siikajokisia. Myös *Huhan Jalmari* oli Pelkosenniemellä, meni sotaan viimeisenä ja kaatui ensimmäisenä. Sodan loppuvaiheessa pohjoisen joukkoja siirrettiin Kannakselle. Osalle sattui niin huonosti, että joutuivat suoraan kuljetusjunasta taisteluun. Tuli paljon tappioita, *Kustaa Vikiökin* katosi kohta rintamalle tultuaan Uudenkirkon seudulla.

"Kun jaksatte jatkaa, niin loppu on hyvä." Everstiluutnantti A. Vuokon Siikajoen kirkkoherra A. Sepolle Kannakselta 15.11.1939 lähettämä kenttäpostikortti.

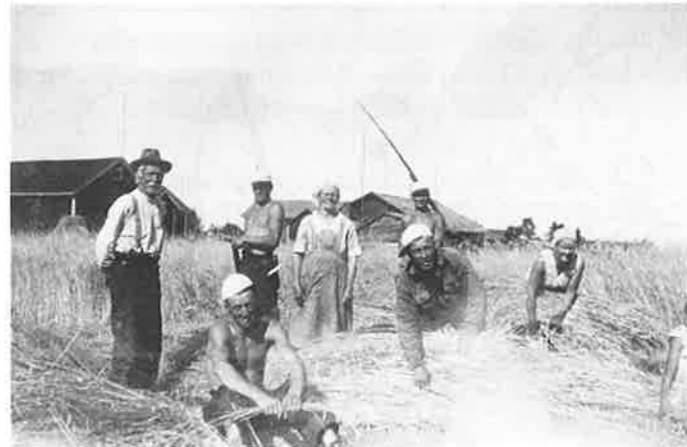
Iivari Nikola

NIKOLAN VIISI VELJESTÄ SODASSA

Ennen vapaussotaa Siikajoella oli paljon venäläistä sotaväkeä. He majailivat Pikku-Pirilässä, Karinkannassa Haapaniemellä, Keskikylällä Harjun talossa ja Tavossa. Raahen valtauksen jälkeen veljeni *Heikki Nikola* oli vartiopalveluksessa Raahessa.

Siikajoen suojeluskunnalla oli ampumarata Ukuran männikössä joen pohjoispuolella. Ammunnan lisäksi suojeluskunta korosti liikunnan merkitystä. Pitkäaikaisena suojeluskuntatoiminnan vetäjänä oli *Aukusti Ukura*. Aluepäällikkönä toimi *Heikki Pudas*, samoin *Lauri Pudas* oli suojeluskunnan aktiiveja.

Olin toistakymmentä vuotta konemiehenä (masinistina) Siikajoen meijerillä. Sodan aikana minua tuurasi *Jaakko Eerikkilä* (s. 1887). *Murto Unton* isä oli isännöitsijänä, kun poika joutui sotaväkeen. *Esko Loppi* ja minä olimme ehdolla masinistiksi. Tulin valituksi, kun Esko oli vähän menevän sorttinen mies. Heti alkuun minun piti purkaa ja koota höyrykone. Ensin teimme sen yhdessä ja sitten kokosin sen yksin. Murto ihmetteli, kuinka hyvin muistin kokoamisen.

Haaralan väki rukiin leikkuussa v. 1937. Kuva Kerttu Nikola.

Harrasteena meillä oli mm. voimistelu. Veljeni *Lauri Nikola* voimisteli porukoissa etelässä. Lauri järjesti täällä voimistelukurssit, joissa oli toistakymmentä voimistelijaa paikkakunnalta. Pesäpalloa pelattiin sitten kesäisin. Siikajoelta olikin tuohon aikaan kova joukkue ja lähialueen porukat voitettiin yleensä. Ennen sotaa viimeisiä pelejä pelattiin Paavolassa. Taidettiin voittaa Paavolan porukkakin.

Talvisota

Sotaan lähtöä edelsi linnoitustyöt, jossa siikajokisiakin oli mukana. Sotaan lähdettiin aamupuolella Siikajoen Nuorisoseuran talolta, jonka pihalle sotaan lähdön muistokivi on laitettu. Täältä marssittiin Ruukkiin, josta siirryttiin junalla Ouluun. Siellä majailtiin toista viikkoa Korvensuoralla, ennenkuin tuli siirto Karjalan kannakselle. Ruukissa me siikajokiset majoituimme paikalliseen Nuorisoseuran taloon. Meidän perheestä oli talvisodassa mukana kaikki viisi veljestä.

Haaralan talon viisi talvisodan käynnystä Nikolajan veljestä Heikki -01, Matti -06, Yrjö -09, Lauri -11 ja Iivari -12. Kuva Kerttu Nikola.

Me siikajokiset jatkoimme matkaa Viipurista vielä noin 60 km eteenpäin Vuokselaan. Olimme samalla alueella sodan loppuun asti. Rauhan tullessa maaliskuun 13. päivänä olimme Noisniemellä. Vuokselasta tehtiin joitakin autoreissuja, kerran käytiin Viipurissakin.

Jo talvisodassa siikajokiset olivat pääosin kranaatinheitinmiehiä. Tähän meitä oli kouluttu jo sotaväen aikana. Samalta pohjalta rakennettiin myös jatkosodan SissiP 3:n krh-joukkue, joka koostuikin lähes yksinomaan siikajokisista miehistä. Ammuk- sia ei talvisodan aikana ollut meilläkään liikaa käytettävissä, usein piti vähää ammuk- sia ampua todella säästellen. Siikajokiset saivat olla Vuokselassa koko sodan ajan, vaikka olimmekin pari kertaa tulla siirretyiksi muualle. Rakensimme itse korsumme. Komppanian päällikkönä oli *Heikki Tokola*. Vartiopaikka oli melko kaukana rannassa.

Lohkollamme oli ajoittain kovaa tykistötul- ta ja panssarivaunujakin oli vihollisen hyökkäysten tukena. Vallatessaan Suvannon toista puolta venäläiset polttivat aika tarkoin talot ja kylät. Siikajokisten majapaikkaan tuli ajoittain tykkitulta yötä päivää. Tulipa kerran osuma korsun katollekin, mutta katto kesti. Katto oli rakennettu kol-

minkertaisena puukerroksena ja väliin oli laitettu maata. Korsussa petikaverinani oli *Penttilän Ville*.

Esikunnassa oli hyvä hevosmies, *Heikki Rehula*. Ei ollut koskaan leivän puutetta, toipa Heikki toisinaan isoja juustotahkojakin, joista hakattiin kirveellä veistellen palasia. Kovat pakkaset muistan erityisesti talvisodan ajalta. Korttiakin pelattiin. Voitin talvisodan kortinpeluulla polkupyörärahat. Polkupyörä oli kulkupelinä välirauhan aikana. Jatkosotaan lähtiessä alkumatkalla käytetty polkupyörä sitten jo varastettiin. Eikä ole pyörää vielääkään löytynyt!

Välirauha

Välirauhan aikana olin mm. Petsamossa kaivoshommissa. Sinne minut houkutteli veljeni Lassi. Hänen tehtävänsä olivat maan päällä. Petsamossa olikin useampia siikajokisia, mm. Lopin Esko oli siellä kuorma-auton ajajana. Kerran Loppi ajoi autonsa tieltä tunturin rinnettä alas. Vaikka auto pyöri katon kautta ympäri, miehelle ei tullut vahinkoa. Petsamosta moni lähti jatkosodan edellä Ruotsiin. Meilläkin oli tällaisia suunnitelmia, mutta jäivät toteuttamatta.

Jatkosota

Jatkosotaan lähdöstä muistan sellaisen erikoisuuden, että *Lauri Korpela* ja *Aura Klemetti* vihittiin Nuorisoseuran talon pihalla iltapäivällä ja sotaan lähdettiin melkein puoraan vihkiäistilaisuudesta. Ei edes hääyötä saanut nuori pari viettää yhdessä. Liminkaan poljettiin valoisassa kesäillassa pyörillä. Limingassa koottiin sitten SissiP 3, jossa siikajokiset muodostivat pataljoonan krh-joukkueen. Myös muissa komppanioissa oli siikajokisia.

Limingasta siirto tapahtui kuorma-autoilla. Päämäärä oli Uhtuan suunta. Tässä suunnassa oltiin hyökkäyksen alkuvaiheet. Kiestingin kovan hyökkäyksen johdosta SissiP 3 siirrettiin kuorma-autoilla sinne. Radan varressa taisteltiin sitten pidemmän aikaa. Meillä oli hyvä hevosmies joukoissa, joka otti rohkeasti monia vihollisen irralleen jääneitä hevosia kiinni. Tämä hevosenhakija oli *Mäntylän Pikku-Heikki*, eli *Heikki Kaijankoski*.

Kiestingin suunnalla muistan useita taistelupaikkoja, erityisesti Veturipuron. Puolin ja toisin tehtiin partioreissuja. Kiestingin radan varressa haavoittui mm. *Lassi Pudas*. Hänet vietiin Kiestinkiin. Myös *Arvo Ketelimäki* oli samassa ryhmässä. Toimin kranaatinheitinryhmässä suuntaajana (sivusuuntaaja) ja sitten minut nimitettiin ryhmän tulenjohtajaksi. Ryhmässä oli kaikkiaan seitsemän miestä. Muita tehtäviäni olivat lataajan ja ampujan tehtävät. Ammukset meille tuotiin ampumatarvikehuollon toimesta, meidän ei tarvinnut itse noutaa niitä. Jatkosodan alkuvaiheessa ammuksia riitti jo aivan eri tavalla kuin talvisodassa.

Suomalaisia sotilaita ruokatauolla. Kuva Kerttu Nikola.

Kranaatinheitin oli sodan aikana lyhyen kantaman aselajina etulinjan ase. Toisin sanoen krh-miehet joutuivat toimimaan aivan eturintamassa. Käsiaseet olivat heittimen ohella tärkeitä. Jouduin sotareissuni tukalimpaan tilanteeseen ollessani korjaamassa puhelinlinjoja. Miehiä tehtävään määrätessä totesin, että jos *Heikki Ojala* lähtee, niin siinä tapauksessa minäkin lähten. Ojalan tunsin hyvin ja tehtävän erityisen vaarallisuuden huomioiden tarvitsin hyvän kaverin mukaani. Juuri, kun olimme korjaamassa puhelinyhteyttä, vihollinen aloitti rajun krh-keskityksen. Meille tuli kiire päästä parempaan sirpalesuojaan viereiselle rämeelle. Pehmeällä rämeellä kranaattien tuho-vaikutukset jäivät paljon pienemmiksi kuin kovalla kankaalla. Rämeeltä pois siirryttäessä menimme kuitenkin vahingossa omien sijaan ryssän puolelle. Ryssä aloitti aivan lähietäisyydeltä vimmatun tulituksen minua kohti. Mukaan yhtyi konekiväärikin. Vaistomaisesti aloitin perääntymisen lyhyin syöksyin sivulta toiselle pujotellen. Pääsin hyvällä onnella omien puolelle naarmuitta!

Alkupalvesta SissiP 3:n krh-joukkue siirrettiin kenttävartioksi Kiestingistä pohjoiseen. Saksalaisia ei alueella ollut, he olivat Uhtuan puolella. Kenttävartiotoiminta oli paljon partiotoimintaa, jolla pidettiin yhteyksiä. Koko komppania oli levitetty kenttävartioitehtäviin. Asumukset olivat teltojen ja korsujen sijaan nyt vanhoja hirsisiä huoneita. Vihollinen yritti pommittaa näitä rakennuksia useampaan kertaan.

Kenttävartiossa oli mainio hirsisauna. Ryhmässäni olleella siikajokisella *Unto Murolla* oli kauhian pitkä parta. Ja kun mies oli laiska käymään saunassa, tuli partaan valtavasti täitä. Saunomiseen oli mahdollisuus päivittäin, sillä sitä lämmitettiin jatkuvasti. Kaikilla ei ollut samanlaista intoa saunoa.

Erityisen kova sotakokemus oli veljeni *Laurin* kaatuminen. Lauri meni Sohjanan kenttävartiossa partioreissulla miinaan. Hän hyppäsi korsussa juoksukäytävään, jolloin ansoitettu miina tärähti häntä kasvoille vieden välittömästi nuoren miehen hen-

gen. Toin hänet sitten itse uuteen valkoiseen arkkuun laitettuna kotiseurakunnan multiin haudattavaksi.

Siikajoen sankarihautausmaa v. 1942. Kuva Kerttu Nikola.

Sain jo kahden veljeni kaaduttua siirron Kajaanin lähelle ja sitten edelleen Mikkeliin. Mikkelissä olin vartiokompaniassa ja palvelu oli pääosin vartiopalvelua aivan päämajan lähellä. Toimin ryhmänjohtajana vartioita vaihdettaessa. Vartiokompaniaan tuli täydennysmiehinä mm. siikajokinen *Kalle Hirvaskari*.

Mikkelissä vierähti aikaa toista vuotta, kunnes sota loppui. Koko tänä aikana olin vain yhden kerran lomalla! Venäläisten kanssa solmitun rauhan tultua pääsin kotiin junakuljetuksella. Vanhimmista ikäluokista miehiä laitettiin nyt siviiliin, nuorempien jatkaessa vielä sotaa saksalaisten internoinnilla Lapissa.

Sodan jälkeen pelättiin vielä venäläisten miehitystä. Siikajoellakin tiedetään aseita kätkeyn. Suojeluskunnan aseita joutui heikosti piilotettuina jokiahteelta ihmisten käsiin.

Hannes Patokoski

VELJEMME NILO JA AHTI PATOKOSKEN MUISTOLLE

*T*unnen velvollisuudekseni muistaa Teitä Niilo- ja Ahti-veljemme, sankarikuolemaanne muistoa siunaten. Ei ole kauankaan kulunut siitä, kun lapsina telmimme yhdessä. Nuoruusvuosina jouduimme yhdessä kantamaan ala-ikäisten siskojemme ja veljiemme vaalimisen, koska tuoni korjasi vanhemmat meiltä jättäen meidät kaikki orvoiksi. Meiltä vaadittiin keskeistä ymmärtämystä. Teiltä ei silloinkaan sitä puuttanut. Te jo nuoruusvuosina osoititte suurta rakkauttanne kotianne, isänmaatanne ja ystäviänne kohtaan ja jolle alttarille tekin veljemme olette henkenne antaneet.

Nyt sille työlle, jota keskuudessamme teitte osataan antaa se arvo mikä sille on annettava.

Kun te veljet lähditte kotoa ja tuvan oven kiinni painettuanne oli teitä vastassa pureva pakkaneen ja paksut hanget. Me saimme jäädä lämpöisen kotilietemme ääreen rauhassa arkisia askareita toimittamaan. Siitä huolimatta, vaikka teidän piti jättääkin lapsuuskotinne, lähditte iloisin reippain mielin kun olitte tietoisia, minkä asian puolesta kutsu velvoitti.

Saavuttuanne sinne jonnekin, edelleen olitte säilyttäneet reippaan, iloisen ja meitä, etenkin pikkusiskoja ja -veikkoja kohtaan rakkaudellisen mielen. Muistitte aina kirjeissänne kotianne. Toivommehan oli vielä saada verestä lapsuusmuistojamme, mutta meidän ei suotu enää tavata toisiamme elävänä, vaan olette molemmat valkeassa arkussa ruumiit kylminä. Jumalan tahto oli toinen kuin meidän. Ette enää saaneet reippain askelin astella odottavien siskojenne ja veljienne luo. Kotipolkunne kävelitte mielestämme liian nuorena viimeisen kerran. Emme saaneet puristaa lämpöistä kättänne yhteen, kuten viime hetkeen toivoimme hartaasti, vaan on kätenne kylmäksi kangistuneet. Ette voineet katsella meitä lempeillä katseilla, sillä nukuitte ikuista untanne. Ikänne oli kai tähtiin kirjoitettu, emme osanneet päivienne näin viime hetkillä päättävän.

Sinä Niilo sait osaksesi viime vuosina kokea varmaan murhetta silloin, kun elämäsi piti sinulle parasta olla. Vaan et koskaan näyttänyt maailmalle elosi taakkaa, vaikka tuntuikin raskaalle. Hymyhuulin kuljit sinä aina vain. Olit valmis kaikkiesi uhraamaan. Me siskot ja veljet odotimme teitä kotiin, te ette saapuneetkaan enää. Teidän lämmin verenne vuosi valkoisen isänmaamme valkoisille hangille.

Teidän rauhanne on suurempi kuin meidän ja pysyväisempi kuin meidän.

Siikajoella maalisk. 23 pv 1940 Veljenne Hannes

*Pyydämme ystävällisesti saattamaan
rakkaita veljiämme*

Kersantti ja Res. korpraali
Niilo Samuli Ahti Olavi
YLI-PATOKOSKEA

*heidän viimeiseen lepoonsa Siikajoen hau-
tausmaalla keskiviikkona huhtikuun 17 päi-
vänä 1940. Surusaatto lähtee vainajain
syntymäkodista, johon kokoonnutaan kello 10.
Hautaus tapahtuu kello 12.*

Omaisiet.

*Haudalta pyydetään saapumaan suru-
talon vainajain jälkimuistoa viettämään.*

Aila Haho

TUOKIOKUVIA SOTA-AJAN ARKIELÄMÄSTÄ SIIKAJOELLA

Sodan alkaminen ja sotaanlähtö

Pelko siitä, että sota on tulossa, oli jo melko pitkään viipynyt mielissämme. Olimme muonittaneet liikekannallepanomääräyksellä kodeistamme tuntemattomalle matkalle lähteviä miehiä. Mielet olivat levottomia ja katseet kyseleviä. Oli kysymyksessä isänmaan asia. Oli kysymys maan ja kansan vapaudesta. Nuorisoseuralle koontuneet miehet lähtivät kohti Ruukin asemaa.

Antinpäivänä 30.11.1939 ennen puoltapäivää radiossa ilmoitettiin, sota on syttynyt. Mainilan laukaukset oli ammuttu. Silloin oli talvinen, tavallinen pakkaspäivä ja lunta satoi hiljalleen. Mieli oli apea ja pelokas.

Sotakuukausipalkat ja -avustukset

Isäni *Daniel Haho* hoiti kunnan asioita. Hänen tehtäväkenttensä oli laaja verrattuna nykyaikaan. Hän hoiti kunnanhallituksen, sosiaalilautakunnan ja rahatoimiston tehtäviä. Olin hänen apunaan. Harjun pirtti oli kokoontumistilana. Varsinaisesti kotona hoidimme muuten tehtävät. Myös asiakkaat kävivät kotona.

Etualalla Harjun pirtti, mistä sotilaskuukausipalkat ja -avustukset jaettiin. Kuva Siikajoen kunta.

Sotakuukausipalkkoja maksettiin perheille, jonka perheenpää, isä, oli sodassa. Sotilasavustuksia maksettiin sellaisille vanhemmille, joiden poika oli elättänyt vanhempiaan kotona ollessaan. Sotilaskuukausipalkat ja -avustukset maksettiin määrättyinä päivinä kerran kuukaudessa ja maksupaikkana oli Harjun pirtti. Asiakkaita istui koitoisesti pirtin penkeillä ja isän kanssa ”räknäsimme” rahat saajien käteen. Harjun keittiön puolella ja kamarissa toimi paikallinen kansanhuolto. Sieltä jaettiin elintarvikkeitä ja ostoluvat erinäisiin tarvikkeisiin. Puheensorina kuului ja tupakansavu leijaili.

Evakkojen tulo karjoiin

Rajaseudulta siirrettiin asukkaat kohti länsirajaa. Olimme seurakuntatalolla valmistamassa ruokaa saapuvalla siirtoväelle. Kovalla pakkasella heitä sillä kerralla tuli Kuusamosta. Muutaman kuukauden ikäinen lapsi oli matkalla kuollut. Seurakuntatalolla heidät jaettiin sitten koteihin eri puolille pitäjää. Hakija katseli, minkähänlaisen perheen hän saapi, taikka haluaa ottaa. Kodistaan lähtemään joutunut ja matkasta väsynyt sai tyytyä.

Karjalaumojakin kuljetettiin pitkin teitä kovalla pakkasella. Eräänä iltapäivänä karjalauma saapui kotini lähellä olevaan karja-aitaukseen. Sieltä karja jaettiin taloihin. Itsekukin tuli aitauksesta hakemaan sopivaa lehmää. Sonni jäi aitaukseen ja pääsi kotini navettaan. Sonnin kaulassa oli osoitelappu: Sotkamo, Tervo Tepastajan Lantto. Aikanaan sonni palautettiin takaisin.

Hautajaiset - häät

Olin siskoni kanssa pyörällä käymässä Raahessa. Matka n. 25 km kuljettiin yleensä pyörällä. Palatessamme iltapäivällä kotiimme näimme, että lippu on puolitangossa. Kyselimme jo katseellamme, että kumman, Annikin vai Aaron matkako on päättynyt. He molemmat olivat rintamalla. Annikki sotasairaалassa ja Aaro viestimiehenä. Aaro-veljeni oli kaatunut. Hänet tuotiin pää sidottuna ja kauniisti puiseen laatikkoon laitettuna. Arkkuja ei riittänyt kaikille. Kranaatti oli lävistänyt pään. Vapaudella on kallis hinta.

Ennen kuin aurinkoinen kaunis päivä oli illassa, saapui raskas surusanoma kotiimme. Sinä meidän kaikkien rakastama Aaromme olit antanut kaikkiesi rakastamallesi isänmaalle. 30.5.1943, jolloin kranaatti tuli viereesi ja silmänräpäyksessä katkaisi nuoren elämäsi. Tieto Aaromme kaatumisesta oli niin raskas, raskas - - -. Tuntui, kuin eteemme olisi laskettu muuri, jonka yli emme pääse. Olithan niin hyvä kodille ja kaikille meille. Kotimme hyväksi tahdoit uurastaa. Niinkuin kirjeessäsi siskolle kirjoitit: ”Sinä saat olla kotona, joka on kaikkein rakkain paikka maailmassa.” Vaikka koti oli sinulle raskas, et silti tahtonut väistää isänmaan kutsua. Niinpä jo ensimmäisten joukossa ylitit rajan. Monessa taistelussa olit ja säilyit haavoittumatta. Niinpä olikin toivomme, että sinulle on suotu elämänpäiviä ja että vielä kerran pääset luoksemme. Mutta toisin oli Jumalan tahto. ”Ihminen päättää, Jumala säättää.” Jumala näki hyväksi sinut pois kutsua ja meidän on Hänen tahtonsa tyytyminen. Olet nyt sankari ja lohdutuksemme on, että saamme kätkeä ruumiisi rakastamasi isänmaan multaan, kotipitäjäsi Siikajoen sankarikalmistoon.

*Eestä kodin, uskon, isänmaan,
taistelit sä saakka kuolemaan.
Kiitos sulle rakas uhristasi,
jonka muisto säilyy kodissasi.*

Äiti, isä, siskot ja veljet.

Noin vuoden kuluttua Aaron hautajaisista kodissamme valmisteltiin häitä. Kutsut oli lähetetty ja hääpäivän aamu valkeni ja päivä koitti. Mutta vihittäviä ei saapunut, eikä minkäänlaista viestiäkään heistä kuulunut. Saatoimme vain kysellä, että mitä nyt on tapahtunut. Karhumäen suunnalla, missä morsian Annikki toimi sairaanhoitajana kenttäsairaалassa, oli alkanut suomalaisten perääntymisvaihe ja haavoittuneita oli niin paljon, että lomalle ei voinut päästä.

ERÄS INVALIDIKOHTALO

Kirjoitus sanomalehti Kalevassa 21.5.1941

Eräs invalidikohtalo.

Niiden joukossa jotka sodan melkeistä palasivat rauhan töihin Siikajoelle, saa elämänsä ajan raskaimmin tuntea sodan seurauksista invalidi res. alikersantti Mauno Lassila Siikajoen Kirkonkylästä.

Hänen samoin kuin invalidiemme yleensä, tiedämme kantavan ja kestävä osakseen tulleet kärsimykset nöyrin ja uljain mielin. Hän on yksi niistä, jotka eivät väistäneet velvollisuutensa. M. Lassila on ollut Ruotsissa, Tukholmassa olevassa parantolassa hoitoa saamassa kotiutuen sieltä vasta kolmen viikkoa sitten.

Mauno Lassila on syntynyt 6. 2. 1909 Siikajoella. Ahkerana miehenä työskenteli hän isänsä maatilalla, kunnes 5 vuotta sitten perheelliseksi tultuaan asusti Nevaniemen tilan Ylipään kylässä. Suojeluskuntalaisena hän oli itsensä valmentanut m.m. valioampujaksi. Lokakuun 13 päivänä 1939 kutsun saatuaan osallistui hän ensin YH:iin ja sitten J. R. 40:n mukana Pelkosenni-

men ja Savukosken ankaruudestaan kuuluihin taisteluihin. Savukoskella joutui Lassila ryhmäänsä johtaessaan vihollisosaston joukkoon, jollein hän oli selviytynyt vihollisesta, joista yksi oli kuitenkin ehtinyt käsiaseella ampua häntä reisiluuhun. Liikuntakyvyttömäksi tultuaan oli hän toisten edessä jäänyt kentälle vuorokauden ajaksi 40 asteen pakkaseen, jolloin palellutti molemmat jalkansa ja kätensä. Vielä hänen kentällä maatessaan oli vihollisen lentokoneesta koetettu häntä ampua, kuitenkin osumatta. Päästyään 26. 12. Tornion sotilassairaalaan, oli Lassilan toipuminen luonnollisesti hidasta. Molemmat jalat oli katkaistava polvien alapuolelta. Käsien parannuttua aika hyvin, muodostui reidessä olevan murtuman parantuminen vaikeaksi. Huhtikuun 1 p:nä matkusti Lassila erääseen Tukholmassa olevaan sairaalaan, josta toipilana kävi loka-marraskuun ajalla kotonaan Suomessa, kunnes jälleen matkusti samaan sairaalaan, josta äskettäin on saapunut takaisin kotimaahan.

SOTAORVON TARINA

Oli maaliskuinen talvipäivä 1940. Aarne-poika raaputti sormillaan vanhan pirtin jäistä ikkunaa ja yritti tirkistellä ulos. Aurinko loi harmaan punervan värin pakkasaamuun, joka verhosi talvimaiseman. Ulkona oli hyvin kylmä. Äiti Helka oli laittanut uuniin tulen lämmittääkseen hataraa, kylmää pirttiä. Lapsi oli yöllä kastellut vuoteensa. Hänen matrassinsa ja vaatteensa olivat kuivumassa uunin pankolla.

Aarne katsoi äitiä. Hän kaipasi lämmintä syliä. Hän olisi tarvinnut lohtua yöllisten painajaisuniensa johdosta. Mutta nytkään se ei sopinut. Vauvalla oli taasen nälkä. Äidin piti imettää. Pieni sisko oli vallannut Aarnen paikan.

Oli talvisodan aika. Äidillä oli paljon työtä. Viime yönäkin ikkunat oli pimennetty vilteillä, etteivät valot näkyisi ulos. Kaarlo-isä oli rintamalla. Aarne oli kuullut isän sanovan kotoa lähtiessään jotakin, jonka vuoksi äiti oli itkenyt usein peloissaan. Aarne jumaloi isää. Hän oli väkivahva ja komea. Hän oli saanut paljon palkintoja hiihtokilpailuista. Aarne toivoi, että isä palaisi pian kotiin. Siitä äitikin tulisi iloiseksi.

Äiti oli käynyt antamassa iltapäivällä lehmille ja lampaille heinät. Hän laittoi ruokaa hellan ääressä. Pian eteisestä kuului lumen narskuntaa ja askelten ääniä. Ovi avautui ja sisään astui äidin Erkki-veli. Hän oli hiihtänyt joutuisasti joen yli. Kasvot olivat huurussa. Niihin oli jäätynyt kyyneleitä. Erkki katsoi sisartaan ja puristi häntä lujasti: "Kaarlo kaatui viime yönä keskityksessä."

Äiti itki ääneen. Lapsetkin alkoivat itkeä. Heille tuli suuri hätä. Erkki lohdutti sisartaan ja pyysi häntä muuttamaan lapsineen lapsuudenkotiinsa turvaan. Erkki jäi heille yöksi ja teki navettatyöt. Äiti itki yölläkin. Hän sanoi: "Mihinkähän tekin lapsirukat jouvutta?" Seuraavana päivänä tuli pappi käymään. Hän kertoi äidille isän kuolemasta ja hautaamisesta. Hän rukoili yhdessä äidin ja Erkin kanssa.

Isä ja kolme muuta sankarivainajaa haudattiin Siikajoen kirkkomaahan. Hautajaispäivänä oli kireä pakkanen. Äitiä ja Aarneä paleli. Isä oli puisessa lauta-arkussa. Aarne ei saanut katsoa häntä, vain äiti oli saanut katsoa. Isä oli rikkoontunut pahasti. Äiti laski haudalle seppeleen, jossa oli paperisia valkoisia kukkia. Myös äidin ja isän kotiväki laskivat seppeleen.

Perhe muutti äidin kotiin vannaäidin ja vannaisän luokse. Myös eläimet vietiin sinne. Kaarlo viljeli heidän kotitilansa maita. Äidin yölliset itkut loppuivat vähitellen. Sota

jatkui vielä useita vuosia. Lapsia alettiin viedä Ruotsiin sotaa pakoon. Aarnellekin etsittiin sijaiskotia. Sitä varten piti käydä valokuvassa. Hänet olisi otettu pienen kaupungin pappilaan. Mutta äiti ei raaskinutkaan lähettää häntä sinne, sillä sisar olisi jäänyt yksin kotiin. Arne tiesi myös, että heille oli tulossa isäpuoli.

Arne sai isäpuolen lisäksi pian myös sisarpuolen. Perhe muutti takaisin Kaarlovainajan ja Helkan kotiin. Sodan loputtua isäpuoli ja äiti rakensivat uuden navetan ja remontoivat asuinrakennuksen. He tekivät runsaasti työtä ja riitelivät usein. Arne sai paljon sisar- ja velipuolia, äidin syli oli aina varattu.

Vuosia myöhemmin Arne katsoi kaatuneen Kaarlo-isänsä kuvaa, Mannerheimin muistoristiä ja kiitoskirjoitusta. Hänen eteensä piirtyi kuva isästä, joka oli lähtenyt hiihtopartioon aamulla ja saanut sirpaleosuman. Hän haavoittui vaikeasti ja kuoli tuskiin ja haavoihinsa kylmässä pakkasessa.

Lähtiessään partioon, hän oli sanonut pelkäävänsä kahden pienen lapsensa ja rakkaan vaimonsa puolesta. Arne tunsi vieläkin syvää kaipausta ja tuskaa. Häntä itketti, vaikka isoäiti oli usein sanonut, ettei ison miehen saa itkeä, sillä isä kuoli isänmaan itsenäisyyden puolesta! Syvälle sotaorvon pojan mieleen piirtyi kuitenkin käsitys sodan mielettömyydestä ja raa'asta todellisuudesta. Se vei häneltä isän turvan ja äidin sylin. Isästä tuli sankarivainaja vasten tahtoaan ja hänestä, pojasta juureton sotaorpo.

"Kunnia kaikkensa antaneille, uhrinsa kalleimman kantaneille, uskollisille kuoloon asti."

Niilo Länkinen

ELÄMÄN PARHAAT VUODET

Ruotuväkeen minä lähdin toukokuun 10. päivänä 1936 Kuopioon. Siellä olin krh-komppaniassa ensin, josta minut siirrettiin viestikomppaniaan. Sain viestikoulutuksen krh:n viestimieheksi. Siellä oli monenlaisia kommelluksia, oli sairautta kun sitä ryösittiin talvipakkasilla ulkona. Minullekin tuli korvatulehdus. Häätö leikata korvan takaa, sahattiin luutakin ja otettiin märkää pois. Oli kovat tuskat. Semmoiset ovat ensimmäiset muistoni Suomen armeijasta.

Kommelluksia

Yhden kerran minut komennettiin Kuopion rautatieasemalle junaradalle vartiointitehtävään, jota meidän sotapalveluksessa olevien piti tehdä. Siinä oli hyvin mukava asemapäällikkö ja hän sanoi sitten, että käy lämmittelemässä hänen kopissa. Pakkainen oli kova. Juuri, kun sain oven auki, siihen tuli tarkastava upseeri nurkan takaa. Liekö ihan kytännyt tilaisuuttaan. Sotaoikeuteen se vei sen asian, vaikka minä en kerennyt yhtään edes siellä kopissa olla. Siitä tuli 21 vuorokautta ylimääräistä palvelusta. Aina niitä kommelluksia piti minulle sattua.

Pääsin sotapalveluksesta pois 1937 keväällä yli vuoden palveltuani. Olin kotona ja kalastelin. Seuraava komento tuli jo 1938, kun minut määrättiin reservin kertausharjoituksiin Kankaanpäähän. Keväällä sinne mentiin, mutta se ei ollut pitkä harjoitus, vain 2 - 3 viikkoa. Metsässä silloinkin kylmässä maattiin. Yksi tuttu jäi sillekin reissulle. Ei tarvinnut enää *Paakkarin Aarnen* muita reissuja käydä, jalat edellä hänet sieltä tuotiin pois. Oli aivan naapurin miehiä. Sellaista se oli, lähti kurjasti elämä eteenpäin ja nuoruus kulumaan joka vuosi.

Sotaan

Seuraavana vuonna 1939 tuli kutsu sotaan. Me kokoonnuttiin Siikajoen seurantalolle aamulla aikaisin. Oli lokakuun puoliväli. Vastaanottajana oli suojeluskuntaupseeri *Heikki Pudas*, joka keräsi tiedot ja antoi sotilaskampeet. Puolen päivän seudulla hän määräsi meidät jonoon ja määräsi kävelemään Ruukkiin. Piti kävellä Ruukin asemalle, aika pitkä matka se oli. Ruukissa ne sanoivat, että olisi heillä ollut täällä varatut kuorma-autotkin hakea siikajokisia, mutta kun ei oltu kutsuttu teitä hakemaan. Meidän piti treenata ja kävellä Ruukin asemalle.

Ruukin asemalla meidät koottiin jonoon ja meille annettiin ruokaa ja juomaa. Sitten juna tuli Ruukin asemalle ja nousiin siihen. Juna lähti jyskyttämään pohjoiseen

päin ja vei meidät Ouluun. Siellä meidät purettiin junasta ja annettiin lisää varusteita. Oulussa oltiin 3 - 4 vuorokautta, mietittiin, mitä tämä on. Mihin oltiin menossa? Majoitus oli yleisissä rakennuksissa kouluilla ja sairaaloissa. Sitten yhtenä päivänä saatiin määräys mennä rautatieasemalle lastausharjoituksiin. Sanottiin, että osataan sitten lastata, jos lähtö tulee. No sitä lastattiin, pantiin kärret, kenttäkamiinat ja kaikki junaan. Juna saatiin valmiiksi iltahämärissä, jolloin sanottiin, että lastataan miehetkin, niin nähdään miten se käy. Noustiin härkävaunuihin. Ovet napsahti kiinni, juna vislasi ja niin lähdettiin etelään päin.

Juna jyskytteli eteenpäin, välillä ruokailtiin, kenttäkeittiö tuprutteli siinä vaunussa. Oltiin menossa Karjalan Kannakselle päin. Rymätylässä sitten noustiin junasta pois. Majoituttiin korpeen. Silloin alettiin epäillä, että taitaa tästä tulla kuitenkin tosi meininkiä. Joitakin vuorokausia oltiin siinä metsässä majoitettuna. Sitten alkoi kuulua lentokoneitten ulinoita kaukaa jyske niinkuin tykin jyske. Vuokselaan mentiin. Marsittiin, saattoi olla, että mentiin joku pätkä junallakin.

Kuva Talvisodan vartiomies kenttäpostikortissa joulukuulta 1939. Kuvan lähettänyt Ville Tyyskä KrhK/JR26.

Sitten alkoi Talvisota. Mentiin Vuokselaan rakentamaan korsuja ja heitinasemia. Kai-vettiin maahan, kun maa oli vielä sen verran sulaa. Riitti siinä töitä. Vuoksen rantaan tehtiin heitinasemat ja vedettiin sinne viestijohdot. Väliin tuli kranaattia kovasti. Aina päivällä tehtiin linnoitustöitä ja laitettiin piikkilankaa mitä suinkin oli väliaikaa. Siinä se talvi kului, oli kova pakkaneen. Siirryttiin pikkuisen eri paikkaan, jossa me oltiin pisimmän aikaa. Jonkun telta oli lähtenyt räjähdyksessä siitä painanteesta ja oli nyt puussa riekaleina. Samalle paikalle me pystytimme oman telttamme.

Takaisin äidin lämpimille

Siinä oltiin joitakin vuorokausia varmistamassa sitä aukkoa. Sitten kuultiin yhtenä aamuna, että pitäisi kello 12 tulla rauha. Kauhea tykistökeskitys oli, mutta ei tullut osumia meidän teltaan. Yhteisessä poterossa piti olla sirpalesuojassa. Siinä oli ahdasta, niin että alimmaisten piti pitää puoliaan, että sai happea. Keskitystä tuli vain ja kello alkoi olla jo aivan lähellä 12:aa ja aateltiin, että eipä tainnut tulla sitä rauhaa. Vaan yhtäkkiä tulitus lakkasi kuin kananlento, ei kuulunut enää mitään. Noustiin siitä, töllisteltiin ja ihmeteltiin. Oli maaliskuun 13. päivä 1940.

Meidät vietiin taaksepäin, purettiin telta ja siirryttiin taaksepäin kylään, jossa majoituttiin pieneen mökkiin ja lämmitettiin sauna. Siinä asuttiin siihen asti, kun tuli määräys, että ruvetaan luovuttamaan Neuvostoliitolle alue mikä piti rauhanehtojen mukaan luovuttaa. Kiireellä koottiin tavarat, marsittiin taaksepäin ja ajettiin siviilien lemmiä, lampaita. Siellä oli karjaa ja monenlaista tavaraa menossa. Meni monta vuorokautta, sillä kaikki piti evakuoita alueelta pois. Oli pitkä marssi sekin ja kovat pakkaset vielä, mutta päivällä aurinko lämmitti jo mukavasti. Yötä oltiin monessa torpassa.

Kun päästiin perille uuden rajan taakse, tehtiin teltat korpeen kylän laidalle. Odotettiin siinä, milloin siviiliin pääsee, kun kerran rauha on tullut. Ei vain kuulunut mitään. Maa alkoi sulaa roudasta ja taas alettiin linnoitustöihin. Samanlaista täällä oli touhu kuin silloin Vuokselaan. Tehtiin piikkilankaesteitä ja linnoituksia sen varalta että, jos se Neuvostoliitto lähtee vielä siitä eteenpäin mitä oli rauhanteossa sovittu.

Maanviljelijät pääsivät lomille, mutta minulla kun ei ollut maanviljelystä niin en päässyt. Minulla oli vain pikku mökki ja akka ja perillinen niin ei katsottu minua voitavan päästää siviiliin. Olihan siellä paljon muitakin kohtalotovereita minulla. Oli taas sitä huonoa tuuria. Oli toukokuun loppu tai kesäkuun alku, kun sieltä sitten päästettiin meikäläisenkin käymään siviilissä. Kyllä tuntui hurjalle, mutta pitkä aika sitä olikin odotettu. Teki niin jo mieli äidin tykö. Siviiliin pääsi vasta, kun luotettiin, ettei neuvostoliittolainen enää tule rajan yli. Kun vihdoinkin viimein pääsi kotiin, niin kyllä tuntui hyvältä, kun sai olla äidin lämpimillä vähän aikaa.

Taas kutsu kävi

Kalasteltiin kotona jonkin verran, joessa oli haukia ja siikoja. Kesä oli pitkällä jo seuraavana vuonna, kun *Turpeenojan Matti* tuli joelle ja sanoi, että nyt sitä pitäisi taas lähteä. Oli kutsukapulaa viemässä, että nyt lähdetään ottamaan Neuvostoliitolta takaisin, mitä menetettiin ja tullaan heinäntekoon takaisin. Ei me siellä kauaa viivytä.

Kokoiltiin taas nuorisoseuran talolle ja sieltä sitten määrättiin Liminkaan. Limingassa meistä tehtiin sissipataljoona. Me oltiin Limingassa jonkin aikaa, siikajokisten lisäksi siellä oli liminkalaiset, revonlahtiset, tyrnäväläiset ja lumijokiset. Siellä meistä tehtiin SissiP 3. Limingasta alkoi meidän pitkä sotareissu. Ei oltu Limingassa pitkään, yhden kerran kerkesin käymään kotona pyörällä. Me pidettiin kortteeria pappilan saunarakennuksessa.

Sitten tuli määräys, että pitäisi lähteä marssimaan. Mentiin Limingan aseman sivulta radan yli ja mentiin pitkin maantietä. Keula kohti Oulua käveltiin. Oli iltapuoli ja siinä puolivälin seudulla emännät oli lypsillä. Käytiin juomassa joku litra lämmintä maitoa. Käveltiin Oulun kaupungin läpi Kuusamon tien varteen pitkälle ojelmukselle, Korvensuoralle ja sinne majoituttiin. En muista kuinka kauan siinä oltiin, ei kovin montaa päivää. Sitten lähdettiin autokyyteillä. Autot vei meidät ehkä Kuusamon kautta Uhtuan oikealle puolelle.

Jo ennen rajan ylitystä oli ensimmäiset tappelut. Meitä haavoittui joitakin poikia, minäkin sain sirpaleen sormeeni. Käärin siihen rätkkiä, en käynyt edes jsp:llä sidottamassa. *Kaustan Antti*, naapurin isäntä tuosta Niitynmaantieltä sai päähänsä osuman. Haavoittunut kannettiin sairastelttaan. Vaahtoa vain tuli vähän suusta. Oli siinä jonkin aikaa, ennenkuin saatiin kuljetettua eteenpäin. Minäkin kävin häntä katsomassa ja ajattelin, että kyllä se nyt oli Antille menoa. Vaan ei, nehän sai sen sitten hoitoon ja saivat päästä jonkun sirpaleen pois. Hän parani ja pääsi kotihoitoon siviiliin ja eli vielä kauan aikaa.

Rajan ylitys
Vanha valtakunnan raja ylitetään heinäkuun alussa 1941. Kuva Samuli Nikkilä.

Sitten meidät siirrettiin Uhtuan tien varteen. Jonkun matkaa tapeltiin ja mentiin Uhtualle vievän tien pohjoispuolelle. Sinne tehtiin heitinasemat. Majoituttiin, oltiin siinä joitakin päiviä. Paikalle tuli kovat keskitykset. Meni meitä siinäkin joitakin miehiä. Katsottiin *Korpelan Yrjön* kanssa potero, itse kukin koetettiin kaivaa. Keskityksessä meni yksi meistä, kun tuli täysosuma poteroon, tappoi heti sen kaverin. Ei se ollut räjähtävä, mutta se kaveri meni heti kun osui. Asemaamme kannettiin kranaatit ja eväät purilaililla ja samoin purilaililla vietiin ruumiit pois.

Sitten yhtäkkiä tuli määräys, että luovutetaan tämä suunta ja siirryttiin Uhtuan suuntaan. Uhtuan tien varteen tuli 8 kuorma-autoa siihen siirtoa varten. Meidät pakattiin niihin kuorma-autoihin. Lähdettiin mennä körötteleämään. Tie oli tosi huonoa, mutta kyllä me pysyttiin kyydissä kumminkin. Ei taaskaan tiedetty mihin mennään, vaan kyllä se sitten selkenee ajateltiin. Melko pitkä matka oli, paikan nimeksi sanottiin Kiestinki, jossa sitten noustiin kuorma-autoista pois. Kiestingistä lähti Neuvostoliiton rata, siihen radan kärrylavalle lastattiin tavaroita, joita lykättiin Neuvostoliittoon päin Muurmannin rataa kohti. Radan varrella oli vetureita kyljellään. Kuultiin, että ne oli saksalaiset Stukat pommittaneet.

Tuttuja kavereita Turtolan motista

Kuultiin, että edessä on *Turtolan* pataljoona jäämässä mottiin ja sitä varten meidät tuotiin sinne. Aamulla tultiin likelle sitä paikkaa, jossa Turtolan pataljoona oli jäämässä mottiin. Oltiin laittamassa leiriä pystyyn, kun yhtäkkiä alkoi kuulumaan mahdotonta pulinaa ja kalinaa siitä nevalta aivan meidän läheltä. Pataljoona neuvostoliittolaisia oli tulossa juuri kun saatiin ne teltat pystyyn, mutta ei ehditty vielä yhtään pitkälle. Meille tuli kiire, kun näitä kavereita alkoi tulla. Niitä tuli hirveästi, yrittivät kiertää sitä Turtolan pataljoonaa, jossa mun velimieskin oli.

Saimme heittimet pystyyn ja ruvettiin ampumaan mitä meillä oli. Ja niitä olikin kai melko paljon, kun heittimien putket olivat niin kuumana, että lisäpanokset ehtivät palaa jo ennenkuin heittimen kranaatti putosi pohjaan. Huonoa se oli ampumahommakin. Ei se ollut niin tarkkaa, mutta kyllä sinne tuli raatojakin aivan kauheasti. Siihen alueeseen, joka niillä oli kulkualueena. Oli harvinaisen kiirettä, ettei vain Turtolan joukko olisi jäänyt vielä pahemmin mottiin.

Jonkun päivän siinä oltiin ja lähdettiin sitten oikealle puolelle, josta venäläiset olivat tulleet. Meidän ja Turtolan välissä oli vielä joitakin venäläisiä. Ampuivat suoralla tulella pitkin rataa, kun ne näkivät meidät. Me mentiin kiertäen ja kohdattiin ne motissa olleet suomalaiset. Minäkin löysin velimiehen, *Jaakko Länkisen* ja se oli ihmeissään, että tuleehan tänne tuttujakin kavereita. Sanoin, että lähde jo sinä levähtämään ja tultiin teltoille. Niin ne hiljalleen soluivat siitä meidän pataljoonan pitämästä reiästä kaikki Turtolan motin miehet sieltä korvesta, missä olivat motissa. Olihan ne pojat ihmeissään, siinä oli käydä huonosti.

Kertoivat, että Neuvostoliiton juna oli käynyt aina välillä ampumassa ja viemässä rautakoukulla konekiväärit ylös. Junaan ei pystyneet tavalliset kevyet aseet ja rataakaan ei ehditty miinoittaa. Paljon sinne jäi meikäläisiäkin sillekin reissulle.

Pisteli vihaksi

Tämän jälkeen tilanne vähän rauhoittui siinä, jossa oltiin asemissa radan varrella. Joku kerta käytiin Kiestingissäkin. Rata oli meillä käytössä. Marraskuussa tuli minullekin vuoroloma ja pääsin kahdeksi viikoksi kotona käymään. Matka oli pitkä ja monta kulkupeliä tarvittiin. Kuusamossa kävin hammaslääkärissä. Hampaat oli kovassa tuskassa, repivät jonkun hampaan poisikin. Nyt niitä ei ole enää sodan jälkeen ollut hampaitakaan. Vain keinotekoiset, vaan ne ovatkin hyvät hampaat.

Lomalta tultua kuulin, että olivat suunnitelleet marraskuun hyökkäystä radan vartta Muurmannin radan suuntaan. Niinhän se sitten onnistuikin, tuli reikä venäläisten linjoihin. Siitä sitten lähdettiin hyökkäämään ja ajamaan takaa venäläisiä. Päästiin nevan päähän, josta aukesi laaja aukea. Sen päähän pystytettiin telta ja majoituttiin. Joitakin vuorokausia oltiin siinä. *Haaralan Heikki* keitti muonaa, hän oli meillä muonamikkona.

Yhtenä kauniina aamuna kun oltiin kaikki vielä teltoilla, niin alkoi teltojen läpi mennä rapistelemaan luoteja. Nopeasti hiivittiin ja kontattiin pois teltoista ja hajottiin eri suuntiin. Minulla oli silloinkin pieni potero, jonka olin kaivanut, että on edes jonkinlainen suoja, jos jotakin sattuu. Minulla oli aina kenttälapio mukana, jolla kaivaa. Ei se ollut iso potero, mutta olipahan pikkuisen suoja. Venäläiset olivat aika lähellä ja rupesivat asettamaan heitintä pystyyn. Vihollisia oli melkoinen parvi.

Huomasin, että ison kuusen juurelle 40 metrin päähän ilmestyi iso venäläinen saattoi olla upseerikin. Ampui meidän yhden upseerin, joka haavoittuneena veti itseään kynnärpäillä pois. Kerkesi ampua peto vielä toisen kerran niin, että aivot roiskahti päältä. Siihen tuli apuun eräs *Vireeni*, meidän komppanian poikia, lisämiehiä. Oli uusi mies ja oikein riski mies. Minä huusin sille, että älä mene sinne. Juuri kun hän pääsi sen kaatuneen luokse ja alkoi nostamaan sitä hartioista, niin samassa se venäläinen ampui senkin siihen. Tarkasti otin jyvälle sen kaverin, kun se pani maata siihen kuusen juurelle. Siihen jäi, ei tullut enää toista laukausta. Oli vielä samassa paikassa, kun kävin katsomassa myöhemmin. En minä muuta tapausta näin tarkkaan muistakaan. Se pisteli vihaksi, kun kavereita rupesi sillä tavalla ampumaan.

Samalla reissulla se venäläinen ampui *Haaralan Heikin*, kun hän meni hakemaan asetta ajoneuvosta. Siinä tuli meille tappiota melko paljon. Ensimmäinen komppania tuli apuun, kun se ei ollut kovin kaukana. Me saatiin vihdoinkin joukolla nujerrettua ne

neuvostoliittolaiset siitä. Paljon niitä meni takaisinkin. Me ammuttiin vielä heittimellä niiden perään niin kauan kuin vähänkin saatiin yhteyttä ja osumaa. Niin ne lähti painelemaan takaisin kohti Muurmannin rataa. Se oli heiltä sellainen yllätyshyökkäys. Ei mekään oltu enää toista yötä siinä samassa paikassa, ettei vihollisen partio tule uudelleen.

Leivälle särvintä

Meitä nakattiin aina paikalle missä miehiä tarvittiin, koska me oltiin sissejä. Lähdettiin pohjoiseen päin, jonne tehtiin kapeaa uutta tietä. Majoituttiin Aavelahteen, joka oli järvi. Rannalla sijainneet kylän mökit oli polttamatta. Siinä meni talvi majoituksessa. Partioissa oltiin aina välillä.

Jonkun kalaverkon sain jään alle ujutettua ja sain siitä ahvenia ja muuta kalaa. Heiniä käytiin aina evakuoimassa. Paikalliset asukkaat olivat tehneet heiniä saroihin ja suoviin olipa joku heinälätokin. Niistä me haettiin heiniä. Heinähakureissulla meni *Rosin Reino*, joka asui Siikajoen kirkolla. Oikein mukava kaveri olikin. Otti heinien mukana miinan syliinsä ja jytkäys vain kuului ja mieheltä oli henki pois. Tapaus oli aina mielessä, kun myöhemmin heiniä evakuoitiin.

Aavelahden kylässä tuli eräänä päivänä määräys, että piti mennä taas pohjoiseen päin. Oulankajärven ja Muurmannin radan välistä mentiin. Oulankajärvi on iso järvi. Tehtiin tietä taas mennessä. Menttiin järven pohjoispuolelle lähelle Niskankylää, joka oli aina väliin suomalaisilla ja venäläisillä. Talvisydännä ruvettiin vahtimaan sitä kylää ja aina ajettiin siitä venäläiset pois. Pikkuisen matkan päässä oli Kankahaisten kylä. Me asetuttiin siihen ja käytiin siitä aina välillä kattomassa Niskan kylän miehiä.

Varalla oli vielä yksi partio toisesta komppaniasta siitä pohjoiseen päin. Pohjoisempana kalasteltiin ja ammuttiin joku hirvikin. Minäkin menin yhden kerran ja laitoin mertaresun ojan pohjaan. Ainahan siitäkin jotakin sai, majetta ja harria ja mitä lie ollut. Yhtenä aamuna menin katsomaan mertaa, niin oli hirvi syömässä kortetta siinä puron varressa. Minulla oli venäläinen puoliautomaatti aina mukana. Se oli hirveän tarkka pyssy, oli evakuoitu venäläisiltä. Siinä oli sellainen kova lumikieppi, eikä hirvi tiennyt minusta mitään. Tähtäsin sitä. Minä en ollutkaan ennen ampunut hirviä. Ammuin useamman kertaa, mutta kaatuihan se.

Me haettiin se hevosella pois. Siitäkin kun kulki, niin näkyi venäläisiä korsuja kauempana polusta. Minä kuljin aina samoja polkuja ja olin hyvin varovainen. Korsujen edessä näkyi lankoja ja pitikin olla hyvin varuillaan, vaikka yksin liikkui. Tehtiin savusauna ja kiuas nurkkaan ja siellä sitten savustettiin se ampumahirvi ja jaettiin sitä sitten koko komppanialle. Oli se hyvää.

Vähän sen jälkeen tuli meille kylään siikajokisia, mukana *Rialan Pekka*, Rialan talon isäntä. Oli muitakin matkassa. Meillä oli hirven nahka seinällä. Otettiin siinä kuvia. Hirvennahka tuli sieltä tänne siviiliin, joku lomalainen kai kuljetti sen.

*Niilo Länkinen (vas.) kaa-
tamansa hirven takana.
Muut sotakaverit 2. vas
Aarne Majava, Lauri Koi-
vula, Martti Länkinen ja
Vilho Ylisaari. Kuva Heik-
ki Turpeenoja.*

Elettiin jo aivan kevättalvea, kun meitä valittiin puolikymmentä miestä kalastusporukkaan. Lähdettiin Oulankajärveä kohti. Oulanka oli kylä Kankahaisista Kiestinkiin päin. Kevättalvi pyydettiin verkoilla. Asukkailta oli jäänyt verkkoja, niitä oli melko paljon. Yliset oli punottu juurista ja alaset oli kiveksiä. Ne olivat ajan kanssa tehtyjä pyydyksiä. Saatiin siikoja, harreja ja taimenia ja kaikenlaista kalaa.

*Kalanpyytäjiä on onnistu-
nut Kiestingin suunnalla
kesällä 1942. Kuva Elvi
Valtokari.*

Majavan Aarne oli johtamassa meidän pyyntiä. Meillä oli hevonenkin. *Rantakarin Yrjö* kyyditti meitä hevosella järvellä. Kevät tuli ja jäät sulivat järvessä. Oulankajokea käytiin katselemassa. Siinä oli Venäjän kaverin räjäyttämä lohিপato. Tehtiin

tilalle suurehko merta, jonka olivat särkeneet. Siinä oli kaksi juurakkoa, metri kummallekin puolelle. Merrasta tuli pari metriä suusta ja 3 - 4 metriä pitkä. Painettiin se patoon, mutta ei keretty kertaakaan kokea sitä pyydystä, kun siihen tuli korkeita herroja. He ottivat heti pyydykset haltuunsa ja sanoivat, että me ei saada kalastaa siinä. Olisi siinä tullut heti loheja, mutta ei ne meille niitä antaneet. Veivät meiltä sen pyydyksen, tuli siitä vähän sanaharkkaakin.

Komensivat seuraavaksi meidät pataljoonasta Sohjanan suulle. Se oli Kiestinkiin yhteydessä niin me menttiin sinne. Meidät vietiin Sohjanan suulle Pääjärveltä laivalla. Karjalainen *Pulli* oli laivassa koneenkäyttäjänä. Hän oli ollut laivamiehenä Vienan Karjalassa. Me tehtiin vanhoista nuotista rysä niinkuin oli kotiseudulla opittu siikarysiä tekemään. Koivusta tehtiin vanteet ja koppa tehtiin. Kaikki potkut ommeltiin. Se oli hyvä rysä. Saimme sillä hyvin siikaa. Olimme pidemmän aikaa Sohjanan jokisuulla.

Rupesivat ilmat kylmenemään ja vedet jäätymään. Oltiin vielä kalastamassa. Sohjanan kylässä oli venäläisten asumuksia, korsuja ja jätetavaraa. Meistäkin meni miinoihin vielä *Arolan Lauri*. Se oli lähtenyt korsuja katselemaan ja meni miinaan. Minäkin kuulin sen, kun olin lähellä teerejä pyytämässä sinä aamuna. Lähdin heti katsomaan, että kuinkahan siinä kävi, epäilin jo pahinta. Kun tulin, näin Arolan, vaahto vain tuli suusta. Saatiin hänet vielä laivalla sairaalaan, mutta hän kuoli kuitenkin.

Että aika kuluisi

Yhtenä aamuna herättiin, kun oltiin vielä Sohjanan suussa. Saksalaisia oli tullut kylän takaa ja hiipinyt heinäsuovan taakse. Rupesivat meitä ampumaan, kun luulivat että täällä on venäläinen partio. Ampuivat heinäsuovan takaa, vaan ei ne meihin osuneet yhteenkään. Eivät sieltä kauaa kurkistelleet, kyllä mekin osattiin. Sinne ne nykähtelivät. Saksalaiset olivat tulleet hevosilla kylän lähelle ja kävellen menneet suovan taakse. Olivat luulleet meitä venäläisiksi ja ampuivat. Kävi kuitenkin, että me kerettiin ampumaan ne. Niiden hevosten luona oli puhelin, jolla saimme yhteyden suomenkielisiin, saksaa me ei olisi osattukaan. Kerrottiin millainen kahaus täällä oli sattunut. Kyllä ne meitä kuulustelivat, vaan minkä me sille mahdoimme. Mekään ei tiedetty ketkä meitä ampuu. Jos ei olisi puhelinyhteyttä saatu suomenkielisiin, kyllä ne saksalaiset olisivat meidät siihen tappaneet. Niitä oli niin paljon, kun ne muut siihen tulivat.

Sohjanassa meni koko alkutalvi, ennen joulua tultiin sieltä pois. Hevosilla hakivat meidät pois. Niskankylässä pysyivät vielä toiset pataljoonamme joukot. Kävin yhden kerran lomalla kesään mennessä ja toin haukikoukkuja ja pitkäa siimaa. Kalaa oli ja lohtakin melko paljon. Uisteltiin ja kaikella lailla pyydettiin. Aikaa oli, kun menossa oli edelleen asemasotavaihe. Me olimme kalastusporukassa pyytämässä kaloja patal-

joonan miehille ja partiopaikkoihin. Siinä touhussa meni sekin kesä. Niskan kylältä ja Kankahaisista lähdettiin Paanajärvelle päin ja tultiin järven laitaan Kuusamoon.

Kuusamossa oltiin joitakin päiviä, levähdettiin ja laitettiin vehkeitä kuntoon. Kohta tuli määräys taas lähteä. Mentiin muistaakseni Kontiomäkeen pitkin Venäjän rajaa kohti Kajaania. Pitkä reissu oli sekin, hevosilla menttiin ja liikuttiin. Minä tulin sillä taipaleella kovaan kuumeeseen. Olin 40 asteessa ja aivan horiskona. Olin sairasparkilla monta viikkoa, hoitajat voitelivat ihoani ettei tullut makuuhaavoja. Kääreellä pyyhkivät ja niin vihdoinkin toivuinkin ja pääsin sairauslomalle. Pari viikkoa oli sitä lomaa. Lomalta palasin Kajaaniin, johon toiset olivat jo tulleet. Oli jo kevättä kun olimme Kuluntalahdella. Seuraavaksi siirryttiin Oulujärven niemeen. Siellä kävi kesällä paljon siikajokisia vieraisa. *Selmakin* kävi Martin vaimon ja *Tiiton Toivon* vaimon kanssa kolmestaan meitä katsomassa. Silloin me jo tiedettiin, ettei enää kauaa olla Kajaanin seudulla.

Taas olivat edessä lastausharjoitukset ja menttiin junalla pitkä matka Äänislinnaan asti. Juna pääsikin tässä suunnassa aivan likelle. Siellä oltiin kesän loppuun, käytiin välillä partiossa, toiset pääsi vuorollaan lomille.

Talven tultua lähdettiin taas Syvärille. Tehtiin halkomotteja, olikin todella hyvää metsää siihen tarkoitukseen. Hyviä päreputakin oli, joista tehtiin koreja ja kaikenlaisia käsitöitä, että aika kuluisi. Aina väliin oltiin partiossa ja vartiossa. Juoksuhaudoissa ei kärsinyt katsella kuin periskoopilla. Venäläisillä oli tarkat ampujat, ne ampuivat heti otsaan jos pää nousi ja jos lakin nosti, niin reikä tuli siihen heti.

Pian te lähdette sieltä

Edessä oleva joki ei ollut kovin leveä. Olimme koko ajan eturintamassa. Kevät alkoi jo tulla niin me siirryttiin vähän likemmäksi Laatokkaa saman Syvärin varrella. Kevät toi sinne kovasti korvasieniä. Ei niitä tullut kunnolla pestyä. Paistettiin niitä pannussa, käristettiin margariini- tai voirasvassa. Ne olivat hyviä sieniä.

Pääsin vuorolomalle ja kuulin, että *Tiltu* oli radiossa sanonut jonakin aamuna, että pakatkaapa Suomen pojat kampeita rajalla, pian te lähdette sieltä. Nyt on sellainen aika tullut. Niin se olikin sitten käynyt, venäläinen oli pannut urkupyssyt soimaan. Minä olin onneksi silloin lomalla. Niin oli meidän pojat lähteneet takaisin juuri taakseen katsomatta ja kiire oli tullut.

Kaijankosken Paavo oli lähettinä ja sillä meni kuula keuhkosta läpi, vaan se parani nättiin. Pian hän oli taas takaisin rintamalla. Mun oma velimies, *Martti Länkinen* meni siinä samassa rytäkässä. Ne oli juuri sillä aikaa mennyt, kun minä tulin takaisin rintamalle. *Martti* oli jäänyt venäläisten puolelle. Olivat omat nähneet sen tapahtuman. Hevosella olivat tulleet oman miinan räjähtäessä alla. Oli ollut aivan musta

möhkäle, olivat ottaneet sormuksia ja muuta pientä. Hevonen oli mennyt samassa, eivät olleet ehtineet ottaa *Marttia* mukaan, kun oli ollut niin kiire. *Torvisen Aarne* oli meidän porukan vahvin johtaja ja on moneen kertaan myöhemmin todennut, että jos hän olisi ollut siellä olisi *Marttikin* mukaan otettu eikä sinne jätetty. Vaan minkäs enää teit, sinne veli jäi ja on vieläkin siellä, ei jäänyt kuin muistot vain.

Kiukkuisia sotapoliiseja

Taisin olla vain viikon rintamalla, kun anoin lomaa ja sain. Sen saikin aina, jos oli omainen kaatunut. Kahden viikon lomalle pääsin. Olin heinänteossa äitin ja *Miljan* tykönä. *Selma* saattoi minut Ouluun, kun loma rupesi loppumaan. Vuorokautta ennen lähdin junalla itärataa Kontiomäkeen. Siellä oli pitkä ootto, puoli vuorokautta ja jo Iisalmessa toinen ootto, kun en päässyt yhtä kyytiä. Minun loma kului siinä loppuun, ennenkuin olin Joensuussa. *Paakkarin Hanneksen* minä yhytin siinä.

Silloin oli kiukkuisia sotapoliiseja junissa, ne ottivat heti minun lomatodistukseni pois ja veivät kuulusteluun. Olin jäänyt tulematta ajoissa lomalta. Ne sotapoliisit olivat hirveän sotaintoisia miehiä. Kuulustelujen jälkeen veivät Joensuussa minut piikkilanka-aitaukseen. Sanoivat, että ei siellä tarvitse kauaa olla, kyllä te sieltä pääsette. Kuulusteluja jatkettiin vain ja siinä meni pari viikkoa. Tultiin hakemaan meitä terveempiä jalottelemaan. Mentiin kirkkomaalle, johon kaivettiin melko iso hauta. Käytössä olivat sellaiset melko pieniteräiset, pyöreävariset lapiot. Haudasta kaivettiin noin 4 - 5 metriä pitkä. Epäiltiin jo synkkänä loppumme tulleen. Omaa hautaa luultiin kaivavamme. Kiväärimiehet pitivät vartiota. Toivat kuitenkin vielä takaisin leirialueelle.

Se kaksi viikkoa oli nälillään oloa ja melkein täydellinen vankeus. Aika tuntui todella pitkältä. Sitten tuli onnen päivä, eräänä kauniina päivänä. Taisivat herrat luulla jo, että saksalaiset rupeavat häviämään tämän sodan. Meidät puolikymmnetä miestä vietiin vankilasta tavarajunaan, erääseen elukkavaunuun. Ikkunasta ylhäältä piti mennä. Junalla meidät vietiin likemmäksi rintamaa ja siirrettiin erään navetan vintille. Olimme siellä yön yli sotapoliisien vartioidessa ulkopuolella.

Aamulla pirtissä oli sota-oikeus. Meidät kuljetettiin sinne ja meille annettiin tuomiot. En muista tuomiota, ei se iso ollut ja heti samana päivänä minut vietiin omaan yksikköön, joka oli lähellä. Siellä tehtiin juuri korsua. Olivat muut ihmeissään, kun tulin. *Paakkarin Aarne* sanoi, että kauanpa ne pitivät, hyvä että olet nyt päässyt omaan porukkaan. Tuntui kuin olisin kotiin päässyt.

Saksalaisia jälestämään

Paikalla ei kovin kauaa oltukaan, tuli taas määräys, että koko pataljoona lähtee kävelen jonkun radan varteen. Siihen ei ollutkaan kovin pitkä matka. Oli jo syyskesää,

uudet perunat olivat jo isoja. Ne olivat hyviä. Tultiin jollekin juna-asemalle, lähdettiin junalla pohjoiseen päin. Tultiin aivan yhtä kyytiä perille asti. Majoituttiin Muhokselle ja Tyrnävälle. Kuljettiin partiossa seuraamassa saksalaisten liikkeitä. Vartiointikohteina olivat Oulujoen sillat ja voimalaitokset. Ei otettu vielä yhteen saksalaisten kanssa. Seurattiin, kun saksalaiset ajoivat moottoripyörin ohi akantappovauhuissa. Tultiin Oulun seudulle.

Lähdettiin Oulusta pohjoiseen. Saksalaiset olivat särkeneet kaikki sillat, joten kahlatiin jokien yli hevosilla. Kemissä kierrettiin kaupunki, saksalaiset olivat vielä kaupungissa. Tultiin paikalle, missä saksalaiset olivat tehneet ison lentokentän lankuista. Kentällä oli hiililäjiä, joiden takaa ensi kerran kohdattiin saksalaisia. Huusivat, että he eivät ammu suomalaisia, älkää tekään ampuko saksalaisia. Joku meistä nosti päättään, niin heti napsauttivat hengen pois. Kyllä mekin sitten ammuimme, kun niitä nähtiin. Ilta pimeni ja tuli kylmää, yövyttiin majoissa.

Aamulla näkyi vielä saksalaisia siellä lentokentällä. Lähdettiin etenemään lentokenttää pitkin. Samalla aina joskus tupsahti hiililäjiä ilmaan. Saksalaiset olivat laittaneet aikasytyttimellä lentopommeja kasoihin. Se oli ihme, että siitä saattoi selvitä hengissä.

Menimme Kemijoen varteen. Pohjoiseen päin rautatien varressa oli mökki, johon asetuimme. Lähellä mökkiä lensi rautatie ilmaan ja syntyi hirveä kuoppa. Olivat panneet sinnekin lentopommin. Akkunat tuli sisään siitä mökistä. Jatkettiin eteläpuolta Kemijokivartta saksalaisia jälestäen. Oltiin jossakin kylässä muutama päivä. Herroilla ei ilmeisesti ollut kiire tappamaan saksalaisia. Ne kyllä tappoivat armotta, kun kohdalle satuimme.

Se on meidän osalta loppu

Lähdimme Rovaniemelle isona kolonnana. Rovaniemellä ei näkynyt muuta kuin valtavat savut. Kauppalasta ei jäänyt kuin muutama tönö pystyyn. Jatkettiin vielä jonkun matkaa eteenpäin, missä nykyjään on lentokenttä, jossa oltiinkin sitten muutama päivä. Tuli yhtäkkiä määräys, että sota on nyt mejän osalta loppu. Saimme mennä siviiliin millä kyytillä halusimme. Lähtiessä kysyttiin, onko mitään valittamista, olemmeko terveitä. Eipä siinä osattu eikä arvattu ruveta valittamaan, oli kiire kotiin. Suomen sotaväki oli kiireellä kotiutettava rauhanehtojen mukaan eikä kunnan tarkastuksia ehditty suorittamaan.

Meillä oli hevoset ja kärryt, jotka lastattiin niin täyteen kuin sopi. Mentiin kävellen, peukalokyytillä ja millä mikäkin. Minulla oli hevonen ja sillä pääsi, kun antoi välillä vain ruokaa. Kärryssä oli kyytissä kavereita. Päästiin Ouluun ja mennä koluutettiin Liminkaan päin. Tupoksessa pienessä vaaleassa mökissä, joka on siinä vieläkin pysähdyttiin ja siihen jäi yöksi poikia samoin se hevonen. Minä lähdin liftaamaan kotiin ja pääsin kotiin saakka.

Yön olin kotona ja lähdin aamulla Liminkaan luovuttamaan määräaikana kampeita. Pojat olivat jo tuoneet hevosen ja minä luovutin omat sotakampeeni ja sitä myöten kaikki oli selvää. Sota oli minun kohdallani ohi. Kirjasivat vain, että kampeet oli luovutettu, jotta saivat siitä antaa Neuvostoliitolle tiedon. Minkäänlaista lääkirintarkastusta ei ollut. Ei tutkittu onko miehet terveitä vai ei, melkein itkettää se touhu, kun aattelee.

Niin alkoi siviili. Kerkesin vuoden olla siviilissä. Piti pikku kuumetta, ruoka ei lystänyt. Olin kuitenkin hyvilläni, että olin sodasta selvinnyt. Sodan jälkeisenä talvena iski kovan kuumeen, joka ei lähtenytäkään enää pois. Minulle tuli keuhkotauti. *Valto-karin Heikki* vei minut Lumijoelle hevosella, josta jatkoin Ouluun lääkäriin. Lääkäri *Nevanlinna* oli oikein asiantunteva lääkäri ja nosti sellaisen metakan, että oikein itku pääsi. Olisi pitänyt tauti saada hoitoon heti sodan loputtua, vaan minkäs enää teit.

LOTTATYÖSTÄ SIIKAJOELLA

*Me nyt riemulla tahdomme ponnistaa,
kun kutsuvi syntymämaamme.
Lotat kaikki te liittohon kiiruhtakaa,
isänmaatamme palvella saamme!*

Einar Ficandt Lottien laulu, 3. Säkeistö

Lottatoiminta virisi Siikajokilaaksossa kuten muualla Suomessa alunperin jo vapaussodan aikana suojeluskuntien tukijärjestönä. Tavoitteena oli vahvistaa maanpuolustuksen aineellisia ja henkisiä edellytyksiä. Varsinainen Lotta Svärd-yhdistystoiminta alkoi kuitenkin 1920-luvulla. Ensimmäisiä tehtäviä tuolloin oli muonitukseen järjestäminen suojeluskuntalaisten harjoitus- ja ampumakokoontumisten yhteydessä. Työvuorot olivat pitkät ja kaikkien piti tehdä kaikkea. Varoja hankittiin uuterrasti myyjäisillä ja arpajaisilla sekä kesä- ja itsenäisyysjuhlia järjestämällä. Myös pikkulottatoiminta alkoi kodinhoito- ja ruuanvalmistustehtävien sekä leiritoiminnan merkeissä.

Lottakahvila

Vuonna 1937 päätettiin perustaa lottien ylläpitämä kahvila. Kerättiin kyläkulmittain puutavaraa ja laadittiin piirustukset. Kaluston suunnitteli ja kahvilan pinta-alaa piirustuksiin suurensi kirkkoherra *Aarno Seppo*. Hanke kohtasi vaikeuksia ja arveltiin jo tähän tapaan: ”*Turhaan tuli riehkastua, puita kerättyä ym. sillä syksy on jo ovella, pakkaset ennättivät, ei nyt enää ehdi rakentaa. Kokoon kuivui koko homma.*” Paikkakuntalaisten hyväntahtoisuuteen vetoamalla ja liikkeiden ja yhtiöiden tuella kahvila nousi pystyyn ja 1. maaliskuuta 1938 pidettiin avajaiset. Siikajoen lottakahvila palveli Raahen, Oulun ja Revonlahden suuntiin matkustavaisia sekä paikkakuntalaisia nykyisen nuorisoseurantalonsä lähellä Keskikylällä. Lottakuppejakin on säilynyt.

Suunnitteluvaiheista kerrotaan runossa Säkeitä Siikajoen Lottakahvilasta, jonka kirjoittaja on tuntematon muunmuassa näin:

*” Miks ei meillä, niin kuin muilla
rakenneta tupasia,
”onnenmyllyjä” avata
kaiken kansan käyttäessä,
väen nuoren sekä vanhan*

*käydä keski-ikäisen
pyörivänkin pyrähellä
ajatellen auton seistä
Rantamaantien laitaselle.”*

Lottatehtäviin perehdyttiin lotta- ja neuvontapäivillä.

Sota-ajan lottatoimintaa

Siikajokisten lottien sodanaikaisiin tehtäviin kuului myös ilmahälytyksen varalta vartiointi kirkon vieressä tapulissa. Vaaratilanteissa tuli antaa hälytys Ouluun. Vuorot kestivät kaksi tuntia kerrallaan, ja paikalla oli aina kaksi lottaa ja joskus myös suntio *Kiviniemi*. Siikajoen puhelinkeskusta hoiti lottatyön merkeissä mm. *Aura Rantala* (o.s. *Pietola*) ja postinkuljetusta mm. *Alli Pirilä* (o.s. *Loppi*). Myös Lääkintätehtävissä lotat palvelivat sekä rintamalla että myös Raahen väliaikaisessa sairaalassa silloisessa Keskikoulussa, jossa lääkärinä toimi *Tauno Kiesvaara* (ent. *Kankkunen*). Muonitus- ja varustelutehtäviä tehtiin edelleen ja samoin kansliatöitä.

Töitä tehdessä ja yhdessä ollessa laulettiin usein. ”*Yks’ voima sydämehen kätkeyty on*”, ”*Mis’ laaja aukee Pohjanmaa*” ja ”*Oi kallis Suomenmaa*” ja monet muut isänmaalliset laulut loivat yhteishenkeä ja turvallisuutta. Ruustinna *Herva* toimi lottakuoron johtajana.

Jatkosodan aikainen Oulun pommitus jäi kaikille järkyttävänä mieleen. Myös Siikajoki sai osansa. Pommeja putosi Ala-Patokosken metsään Ukuran puolelle. Yksi jäi suutariksi ja myöhemmin purettiin.

Sodan julmuus kosketti myös Siikajokea rintamilta tulleiden surusanomien mukana. Lottien tehtävänä oli myös käydä tervehtimässä surevia omaisia ja valmistella kirkko mahdollisimman juhlavaksi sankarihautajaisia varten. Myös siirtoväen tulva sodan myrskyissä ulottui tänne. Linja-autolasteittain tulleita evakkoja otettiin vastaan Keskikylän rukoushuoneella. Lotat muonittivat tulijoita vellillä ja puurolla sekä hoitivat lapsia. Täältä matka jatkui yhteismajoituspaikkoihin tai yksityiskoteihin. Myös poltopuita kerättiin ja lahjoitettiin.

Lottatoimintaan osallistui kaikkiaan yli 200 siikajokista naista. Paikallisosaston puheenjohtajina toimivat mm. *Eliina Arvela* ja *Ida Heinonen*.

Kotiseudun tervehdys Siikajoen sotureille elokuulla 1941.

Tätä tervehdystä kirjoittaissa on täsmälleen kaksi kuukautta kulunut siitä kesäkuisesta sunnuntai-aiheesta, jolloin Te, Siikajoen miehet, lähditte sotapolulle. Eronhetki oli vakava, — iki-muistettava, samoin kuin on vakava koko se tehtävä, jonka tähden olette nyt poissa täältä, rakkaalta kotiseudultanne.

Te olette uskollisesti kirjellänne muistaneet omaisianne ja tuttaviani, niin että koko tällä Siikajoen kotirintamalla on jonkunlainen käsitys Teidän vaiheistanne sodan ankaralla taipaleella. Te olette nyt kuin yhteinen veljesjoukko meidän mielessämme.

Olette Siikajoen puolesta lähteneet iskemään päin inhaa itää. Ja siksi me täällä siunauksin ja rukouksin muistamme Teitä jokaista. Kun täällä kaksi ihmistä tapaa toisensa, olette Te, soturimme, heillä puheenaiheena. Kotirintamankin ajatukset soutavat nyt Vienan virroilla, Karjalan kankailla. Siellä, missä Te olette taistelleet ankarat taistelunne ja kärsineet enemmän, kuin täällä arvaammekaan.

Monet teistä saavat tämän tervehdysten ehkä sairaalan suojiin, kipujen keskelle. Emme voi muuten Teitä kiittää, emmekä kuormaanne keventää, mutta antakoon Teille voimaa Jumala, jonka kädessä olemme.

Meillä oli täällä vakava, yhteinen juhla 10. 8. klo 14 sillä muistojen pyhällä paikalla, jossa on suuri, valkoinen risti. Sankariveljien viereen siunattiin alikers. Väinö Vihtori Lassila, ensimmäinen, jonka syntymäseutu sai ottaa vastaan tämän sodan uhrina.

Niin he menevät, mutta Suomi elää. Sitä ei hajoiteta maan tasalle, vaan sankareiden suku tekee kerran rauhan töitä lunastetussa maassa.

Täällä on seurakunta nyt ilman omaa paimenta. Sotilaspastori A. Seppo samoaa siellä toivomassaan Suur-Suomessa. Naapurista käy kirkkoherra sunnuntaisin iltapäivällä pitämässä jumalanpalveluksen ja toimittamassa muut kirkolliset menot, kuten historiallisten sota-avioliittojen vihkimiset sekä kastamiset.

Elämä siis jatkuu täällä kotiseudulla. Meillä on kaikilla suojaista ja turvallinen elää. Emme tiedä sodasta sitä, mitä Te olette kokeneet. Meillä on ruokaa, lepoa ja ikävän lääkkeeksi kovasti työtä. Voi sanoa, että työtä on tehty kovin ottein, vanhusten, naisten ja lasten ponnistuksella. Ehkä hitaasti, mutta varmasti, ovat kesätyöt sujuneet.

Toivomme on, että sota pian loppuisi lujaan rauhaan, ja mitä vielä on isänmaan tähden kestettävä, voisitte kestää Jumalan avulla. Kotiseudun parhaat tervehdykset Teille jokaiselle.

Suomen Turvan ja Siikajoen Lottien puolesta:

Syrene Toivola

Naama Pudas

Olavi Nuortimo

JOUKKUEENJOHTAJANA HYÖKKÄYSVAIHEESSA 1941

Jatkosota alkoi minun osalta käskykorttien jaolla. Annoin niitä muutamille autokuskeille jaettavaksi, niitä oli melko paksu pinkka. Joskus kortti piti jättää puolisolle, joka kyseli, että tuleeko se uusi sota nyt. Ajoin Tuirasta Kajaaninkatua poliisilaitokselle. Suurin osa meistä poliiseista joutui sotapoliisiporukkaan, joka tiedettiin hyvin joutavaksi hommaksi jo talvisodan ajalta. Antero Rautio oli pöydän takana ja kyseli, että lähtisinkö heidän porukkaan rintamalle. Minä vastasin heti, että mikäpä siinä. Sen kummemmin en hakeutunut sotaan. Rautio, joka minutkin sai lähtemään, kaatui heti ensimmäisessä taistelussa.

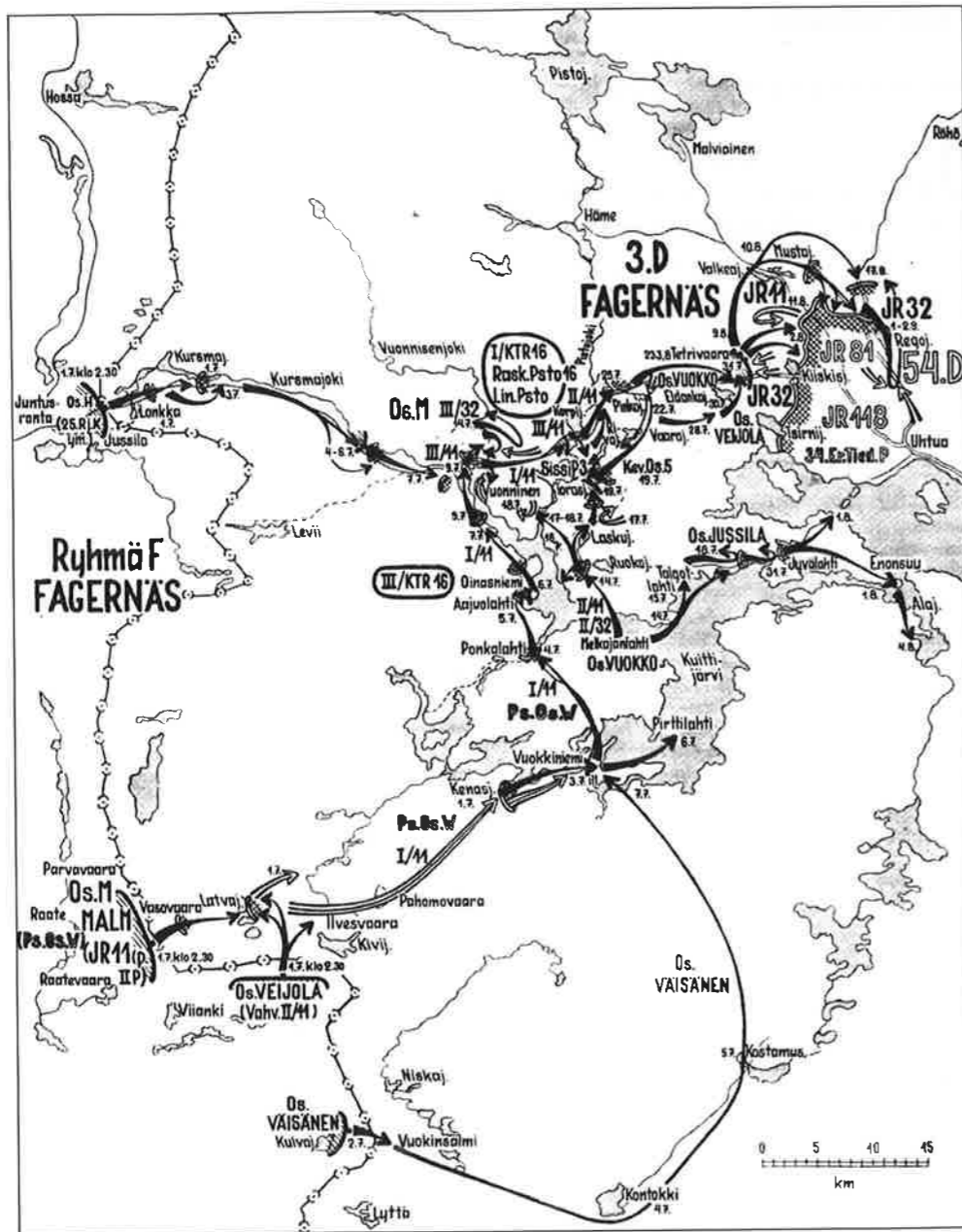
Kun olin mennyt vapaaehtoisena, niin sitten myöhemmin ei tahtonut saada eläkettä. Palkan kyllä sain. Siihen tuli Leinon miehiä ja piti ruveta lähtemään. Kävin vain kotona mutkan ja vaihdoin toisenlaiset kampeet. Ne olivat suojeluskunnan kampeet, housuissa oli sellainen rantu. Olin kuulunut jo jonkun aikaa Oulun suojeluskuntaan, aiemmin Siikajoen suojeluskuntaan.

Poliisilaitoksella meille jaettiin käskykortit ja annettiin vain laput, muuta ei tarvinnut matkustettaessa. Mentiin Hyrynsalmelle ja edelleen Suomussalmelle. Alueella ei ollut muuta kuin rajavartiokasarmit. Yksi pankinjohtaja kuljetti heitä, en olisi tainnut muuten löytääkään perille. Siinä oltiin pari viikkoa, koottiin joukkoja, muodostettiin meidän JR 11. Ilmeisesti samalla alueella koottiin myös JR 53, jossa oli enemmän siikajokisia. Veijolasta tuli meidän komentaja, muita päälliköitä olivat Isola Oulunsalosta ja Oikarinen Hyrynsalmelta. Nykänen oli yhtenä joukkueenjohtajana. Joukkueenjohtajia oli myös Tamminen. Miehistöä oli koottu mm. Toppilan satamajätkitä.

Rajan yli

Suomussalmella oltiin pari viikkoa ennenkuin ylitettiin raja heinäkuun 1. päivänä. Jotkut ampuivat hirvenkin konepistoolilla. Sai siitä melko paistin. Komentajamme oli vielä nuori, 20:n paikkeilla, antoi lihaa palasen kaikille. Minä olin kenttävartiossa rajalla.

Oli todella kuumat ilmat, kun lähdimme kiertämään Latvajärven taakse. Suolla piti tehdä viitoitusmerkit, toinen puoli kirkkaan keltainen ja toinen puoli valkea. Janotti, pojat imi suostakin vettä. Vähän likaista se oli. Marssimalla jatkettiin ja tultiin paikalle, missä on Haukipuron lossi. Ei menty siitä nyt kuitenkaan yli. Viereinen järvi oli hyvin pitkä. Raatteen tiellä tehtiin 13-vuotiaalle lähettipojalle pistoolikotelo talvisodan aikaisesta hevosensatulasta, joka löydettiin suosta. Pojalla oli Mauser 635-pistooli.

Suomalaisten hyökkäyksen eteneminen Suomussalmelta ja Raateelta Eldankajärvelle ja Kis-kisjärvelle heinä-elokuussa 1941. Kartta kirjasta Suomen rintamamiehet 1939-45, 1972.

Ammuskeltiin ja kokeiltiin aseiden tehoa kypäriin, joita oli 3 - 4 erilaista. Osa oli Talvisota-aikaisia, mutta taisi siinä olla niitäkin, jotka miehet olivat paiskoneet nyt kuumilla kesähelteillä pois. Sellaista se oli, vaikka myöhemmin niitä olisi tarvittu hyvinkin kipeästi. Jos ampui pistoolilla suoraan keskelle kypärän otsaa, niin meni läpi, muuten vain kimposi.

Hallan ukon poika *Heikkinen* selvitti meille mistä pitää kulkea. Välillä oli joku talokin. Maastossa oli Talvisodan aikaisia suksia. Olivat sellaiset lautalatuskat. Oli joitakin vaatteitakin, samoin luita ja nappeja, joista näki että olivat olleet venäläisiä.

Latvajärvellä alkoi tulitaisto

Päästiin kylän laidalle ja mentiin hiljaa, kun meitä oli niin suuri porukka. Tarkoitus oli yllättää vihollinen. Edessä oli pieni puusilta Raatteen tien suunnasta Latvajärven kylään tultaessa. Koetettiin kiirehtiä, ettei sitä ehditä polttaa. Kun ei tiedetty, onko vihollisella kalustoa, pantiin varalta kaksi isoa troytyylitankoa hiekkatiehen. Matkaa oli parisataa metriä ennen järveä ja kylää.

Tapasimme kuuluisan osasto Fossin päällikkö *Järven*. Hän oli hurja majuri. Alettiin muodostamaan hevosenkengän muotoa. *Isolan Lassi* sanoi, että pidä sinä Olli tien eteläpuoli. Siinä vaiheessa käsitin, että tavoite oli talolle. Yritin joukkoineni monta kertaa päästä sinne, mutta ei siitä tullut mitään. Konekiväärit ja pikakiväärit ampuivat, luultiin vielä, että vastassa oli tankkejakin.

Kova luotien tuiske kävi taloista, vaikka ei vihollisia paljoa ollut. Kolhoosin navetta oli oikealla ja alettiin olla tavoitellussa hevosenkengän muodossa. Meidän kk tuli oikealle puolellemme. Toiselle puolelle meni *Isolan Lassi* komppanian päällikön ja miesten kanssa ja minä olin toisella puolella.

Minun joukot olivat lähes kaikki taivalkoskisia. Varajoukkueenjohtajana minulla oli *Oikarinen*. Myöhemmin sain varajoukkueenjohtajaksi kersantti *Hietalan*, kun *Oikarinen* haavoittui jalkaan. Siinä olivat sellaiset lohkarit suojana. Ihmettelin, kun ne eivät osu minuun, vaikka luoteja tulee ja menee jatkuvalla suhinalla. Siinä oli mukana räjähtäviäkin luoteja. Myöhemmin se varajoukkueenjohtajani huuteli, että etkö sinä huomannut niitä meidän pikakiväärejä, kun pojat syöksyivät ja kaatuilivat. Omat miehet olivat ampua.

Partasen Einolle huusin, että ota pikakivääri. Eino meni paksun puun juurelle ja ampui. Syöksyiltiin taas eteenpäin. Eino sanoi vierellään olleesta miehestä, kuinka sen pää oli vain nytkähtänyt. Kuoli heti, kun oli saanut osuman keskelle otsaa. Edessä 12 metrin päässä minusta oli katajapuska, jossa oli rooppi. Siitä se puskaryssä ampui.

Minulla ei ollut siinä juuri mitään näkösuojaa, aseena oli vain parabellum ja kourallinen panoksia. Ase oli hidas ladata, alkoi olla siinä kourassa hiekkaakin. Olin käsitellyt asetta siviilissä niin monesti, että lataus tapahtui aika sukkelaan. Kaveri ampui niin, että oksaisiin mäntyihin tuli vakoja, pikku männyt meni poikki. Siinä kävi sellainen väläys, kun se ampui muutaman kerran. Silläkin meni lipas tyhjäksi. Kahinasta tiesin, että se vaihtaa lipasta. Minäkin latasin. Parabellumiin mahtuu 8 panosta, mutta latasin vain 4 - 5, kun oli kiire. Ammuttiin yhtä aikaa. Tähtäsin ja ammuin ensimmäisenä saatuani hänet jyvälle ja ammuin loput perään. Ryssä lähti luikkaseen, näkyi saaneen reisihaavan. Se jäi meidän vangiksi sitten, kun taistelu päättyi.

Suomalaiset hyökkäämässä kesällä 1941. Kuva kenttäpostikortista, joka on lähetetty 25.1.1942.

Siinä taistelussa meiltäkin meni monta miestä. Oltiin vielä matalana, alkoi kuulua tankin jyrinää. Niissä oli punaiset liput, luultiin, että olivat ryssän tankkeja. Vihdoin niiden ollessa jo lähellä joku hoksasi, että ne olivat saksalaisia. Saksan lipussa oli paljon punaista, joka oli erehdyttänyt. Tankin edessä oleva Suomen lippu ei näkynyt.

Vaunun perässä tuli osasto Fossi ja suomalainen jääkärijoukkue. Konekivääri pärähteli vielä jonkin aikaa. Osui vaunuunkin aivan lähelle kapeaa tähystysrakoa, josta Fossin pojat vain seurasivat tilannetta eikä olleet tietääkseen tulituksesta. Vaunu käännähti paikallaan ja ampui kolme kertaa - pum - pum - pum. Siinä meni meidän oma kk-ukkelikin palasiksi. Erehtyivät, kun se oli melkein vihollisen suunnassa. Meni kolme omaa miestäkin.

Koetin näyttää tankin miehille tiellä kädellä viittoen, että tiessä edessä oli laittamiamme miinoja pum - pum. Mutta vaunu jatkoi vain matkaa. Ja kohta paukahti. Siinä haavoittui 12 meiltä ja toinen saksalaisista.

Veijola antoi sitten meille 1 vrk:n lepoa. Siinä ollessamme Latvajärvellä, ohi meni kaikenlaista materiaalia ja joukkoja. Paistettiin kalaa ja käytiin kylän kolhoosin kaupassa. Takana oli perunakellari, josta aina silloin tällöin tuiskahti. Siellä oli 4 - 5 vihollista, jotka eivät suostuneet antautumaan. Veijola huusi, että suoja pitää räjäyttää. Pottukellarin suorasta hormista laskettiin kasapanos. Veijola ja Isolassila huusivat, että pitää mennä ainakin 100 m:n päähän. Aika kului, kun sitten paukahti. Yksi ukkokin sieltä lensi suoraan taivaalle raajat levällään kuitenkin ehyenä säilyen. Muista 2 - 3 miestä lensi sivuille. Niiden taskussa olleita sokerin palasia vähän puhdisteltiin ja sitten syötiin. Olivat ilmeisesti juhlimassa kihloja, yhden taskussa kiilteli sormus ja niillä oli gramofoni viereisessä katajapuskassa. Niiden ääni ei kaksista ollut.

Pojat menivät lypsylle lähistölle. Kolhoosilehmiltä saatiin vähän maitoa. Pottumaata joku ukkeli koetti ilkeyksillään polettaa hevosilla. Laittoi eteen lauman kellokkaan vetämään muita perässä. Saatiin se homma toppuutettua kuitenkin alkuunsa.

Siinä kolhoosikaupassa oli muutamia kirjoituslehtiöitä, mutta paperi oli huonoa, niinkuin imupaperia. Myynnissä oli mahorkkaa ja kyniä ja joitakin kenkäpareja, osa näytti jo käytetyiltä. Hypisteltiin tavaroita. Myyjänä ollut ukkopappa toppuutteli meitä: "Älkää, älkää, mennee kirjanpito sekasin!" Se ihmetteli meidän polkupyöriä hirveästi, ei ollut ennen sellaista kulkupeliä nähnyt.

Koettakaa jo tulla

Latvajärven 5 - 10 talon kylästä lähdettiin sitten Patavuomaa kohti. Matka kulki melkoista kannokkoa ja se hidasti kärjen kulkua. Eteneminen jatkui Vuokkiniemeen päin. Siellä minä kohtasin siikajokisia SissiP:n miehiä. Nyt jatkettiin kärjessä. Tuli lentokoneita ja siinä meni *Soinisen Oskar*in poikiakin.

Ponkalahdessa mentiin yli Kuittijärven. Tavoitteena oli Sohjananjoki. Menttiin Pääjärven pohjoispuolta ja Tuoppajärven eteläpuolta. Nuori lähetti *Teodor Rinne* oli sieläkin. Hänellä oli kuulema äidin lupa. Olihan äitikin lottana. Niiden koti oli Suomussalmella Ämmänsaaren lähellä, Talvisodan taistelukentillä.

Pataljoonia kutsuttiin komentajien mukaan: *Veijolan P*, *Vigrenin P*, *Könösen P*, *Ranisen P* ja *Fossin P*. Oikeastaan osasto Fossin johtajana oli majuri *Järvi*, mutta tätä kutsuttiin osasto Fossiksi. Oli hurjaa sakkia. Osasto Fossi hyökkäsi usein jopa omin lupinsa ja menetti paljon miehiä.

Maastoa hallitseva kukkula oli Vuonninen Kuittijärvessä, jossa oli ns. Jursan mutka. Koko liikenne kulki sodan aikana tätä kautta Uhtuan suuntaan. Vallitseva kukkula Uhtuan suunnassa vallattiin väkisin, tiedettiin, ettei vihollisia ole mahdolloman paljoa. Kukkulalta näki hyvin laajalle. Oli kuuma ja hiekka pölysi.

Hyökättiin, *Isolan Lassi* oikealta, minä keskeltä ja *Nykänen* ja *Tanninen* oikealta, varalta *Marjalan Pertti*. Hermostuin siinä, kun vain maattiin alhaalla, vaikka piti jo edetä. Louhikkoinen mäenrinne oli tiheää kuusikkoa. Mäen laki oli alankoa 100 - 200 metriä korkeammalla. Tarkoitus oli täälläkin puristaa vihollinen hevosenkengän mallilla. Etenivät kuitenkin omat liian hitaasti. *Inget* ja 2 - 3 tunnustelijaa oli, vaan reserviläiset menivät niin hitaasti. Huusin ja kirosin ja kapusin samalla rinnettä ylös. Vihollinen oli konekivääreineen valmiina ja ampui heti ääneni suuntaan. Kivi, jonka takana olin oli sileä ja luotisuihku kimposi kivistä niin, että lakkini lensi. Nousin katsomaan, niin näin, että vastassa oli kk ja kolme miestä. Lippaita oli molemmin puolin.

Suojakangas liikahti ja taas vihollinen ampui luotisuihkun iskiessä taas kivelle. Suihku kimposi pääni ylitse. Kivensirpaleet ja irtoava sammal tuli päin niin, että lensin siitä selälleni. Silmät meni vähän tukkoon. Näin, että vihollisellekin tuli kiire. Veivät vain varsinaisen, muut osat ja ammuslipmaat jäivät siihen. Omat luulivat minun menneen, kun näkivät kaatuvan taaksepäin. Lähtivät osa jo pakoon ja nyt *Marjalan Pertti* rupesi huutamaan hirveästi, kun karkuun juostaan. Hyökkäystä päästiin jatkamaan mäelle. Piti kaivaa nopeasti poteroita, kun vihollinen alkoi ampua kranaatteja. Minäkään en haavoittunut siinä, kaivettiin rooppeja ja seurattiin hiekkapölystä, että vihollinen pakeni Uhtuan suuntaan.

Koottiin joukkoja marssille perään. Nelirivissä olivat jo 1. ja 2. joukkue ja mekin oltiin siirtymässä siihen. Kerroin siinä pojille jotakin pitempää juttua ennenkuin alettiin ottamaan muita kiinni. Samassa ujelsi ja räjähti ensimmäinen kranaatti 88 mm:n heittimestä. Ryssä oli jättänyt heittimien tulenjohdon puuhun, josta tuli ohjattiin tarkasti meihin. Tuli iso monttu, jollakin meni käsi ranteesta ja koko joukko hajosi heti pitkin metsiä. Porukoihin iski paniikki. Tosi huonosti olisi käynyt ilman sitä kertoamaani juttua, nyt ammus tuli osin valmiiseen aukkoon.

Kohtalokas kalliainen maasto

Kranaatteja räjähteli. Näin *Pirilän Viken*, joka tuli tapsia korjaamasta. Isola ehti mennä isohkon kiven taakse piiloon, kun kuuli kranaatin tulevan. Hänen vieressä oli *Tyni*, johon sattui sirpale. Veri pälähti heti päästä ja kaveri kuoli siihen kyykkyasentoon. Että ihminen voikin kuolla niin äkkiä. Ei otettu siinä vaiheessa vielä mukaan, vaan jatkettiin kiireesti eteenpäin.

Tehtiin Taraspurolinjalla valehyökkäys. En tosin tiennyt, mitä sillä valehyökkäyksellä peiteltiin. Srapnellia tuli, piti olla katosten alla suojassa. Valehyökkäys olikin siitä merkillinen, kun sen piti alkaa, niin aina alkoi vihollisen puolelta tulla heitintulta. Mistä vihollinen aina tiesikin ne meidän valehyökkäykset. Palatessa näin tuttuja, kun *Suvannon Ville* ajoi sairaautoa.

Alkoi kello jo olla kolme. Toisen joukkueen johtaja *Hietanen* tuli sanomaan, että nyt on tehty vänrikki Nuortimollekin potero naapurikomppaniasta vasemmalle. Poteroksen teko olikin vaikeaa, sillä 30 cm:n syvyydessä oli kallio. Päällä oli vain mutaa. Kivistä tehtiin reunoja ja minäkin laitoin kivistä tuen puoliautomaattikiväärille. Repun jätiin viereen nojalleen. Ei mennyt kuin muutama minuutti, niin vihollinen alkoi ampua heittimillä. Olimme noin 50 metrin etäisyyksillä toisistamme. Huudeltiin siinä toisillemme, että onko kaikki hyvin. Ja heti saatiin tulta niskaan.

Siihen sattui osuma kallioon noin 1 metrin päähän meidän poterosta. Räjähdyksellä jätti kallioon reiän, josta lähti säteittäin uurteita. Osuma hajotti meidän poteron kokonaan. Minua nostettiin hartioista, veri valui otsalta kasvoille ja puseron hihat olivat repaleisina. Sain kehooni noin 30 sirpaleita ja kivensirua. Pysyin hyvin tajuissani. Kranaatti osoittautui pyrstö- ym. kappaleista päätellen 82 mm:n ammuksiksi. Kiväärini oli useina kappaleina ja repun viilekkeetkin sirpaleet olivat katkaisseet.

Sairaalaan kranaatit repussa

Puseron nappiin minulle oli pantu lappu, että Turoniemen JSP, mutta en minä missään JSP:llä ollut. Otsasta tuli verta naamalle ja minut vietiin Kuittijärven rantaan. Myös kaverille kävi sikäli hyvin, kun sirpale sattui vain silmän valkoiseen osaan eikä puhkaissut silmäterää. Muutenkin siinä haavoittui aika paljon meitä, noin 15 miestä. Sirpaleiden repimässä norjalaisessa sotilasrepussani oli kaksi isoa kranaattia, isoja munia. Samoin siellä oli sivutaskuissa alusvaatekerta ja Sevilla-aski. Tupakka-aski oli mennyt pikku palasiksi samoin voirasia.

Rialan Matin porukka kuljetti hevoscärryillä haavoittuneita, minuakin. Saatiin vielä pikku nysät sirpaleiden särkemistä tupakeista. Suvannon Uuno siinä jo säikähti, että nytkö minä kuolen. Ponkalahdessa minulle antoi ensihoidon evl. lääkäri *Launola*. Sirpaleita poistettiin. Siirto Ponkalahdesta tapahtui vesitasolla, johon otettiin tavallisen kolmen miehen sijaan nyt neljä potilasta. Kuljetuksen hoiti *Nissinen*. Minä jouduin vähiten loukkaantuneena vasen käsi ja otsa siteessä huolehtimaan mahdollisesta vihollisen torjunnasta. Minulle näytettiin miten ase toimisi. Toisella yrittämällä kone saatiin ilmaan. Vihollisia kohtaamatta päästiin Paltaniemeen ja Kajaaniin.

Kajaanissa nukuttivat minut virheellisesti eetterillä sirpaleiden poiston ajaksi, en ollut herätäköön. Kenttärovasti *Seppo* kävi. Hänen tullessa käytävällä kuului hirveä mekastus. *Nikkilän Heikki* huusi Sepolle, että hän on yhdellä ehtoollisella tänne asti tullut, ei hän toista tartte.

Tutkittiin reppuani, ja selkisi, että repussa oli vielä ne kranaatit. Sokka oli toisesta melkein irti. Se nakattiin räjähdysen pelossa veteen. Toisen sokkaosa oli mennyt sirpaleesta kokonaan poikki. Sekin saatiin heitettyä pois eikä sekään räjähtänyt.

Kuukauden päivät makoilin. Sirpaleita ei voitu ottaa enää magneetilla pois, kun ne olivat koteloituneet. Röntgenkuvauksia varten oli ilkiä homma, kun pääkuoreen laitettiin ilmaa niskasta. Pähän haavoittuneella *Seppäselläkin* ihan ohimosta kupli, kun sieltä ilma tuli pois. Otsaan laitettiin roikkumaan venttiilikumi, josta ilma päästettiin pois. Nurmeksessa lääkäri antoi isot pirturyypyt ja otti sellaisella terällä ranteesta kämmenselän puolelta sirpaleet pois. Vasta sitten rupesi käsi heti paranemaan.

Oloni rupesi paranemaan muutamassa viikossa, niin että pääsin kaupungillekin käymään. Hoitajat meinasivat, ettei Nuortimo taida Helsingissä juuri muuta tunteakaan, kun ravintolat! Seuraavan vuoden alusta yritin sitten saada siirtoa takaisin rintamalle, mutta en saanut. Olin sitten Kiestingin suunnalla, hain kalaverkkoja Hyrynsalmelta. Siinä aika meni kalastellessa ja touhutessa. Pääsin sodan loppuvaiheessa päämajan kautta uusiin tehtäviin, etsimään pohjoisimman Suomen desanteja.

Mirja Turpeenoja

MUISTOJA JUNTUSRANNALTA

Ennen jatkosotaa olin apulaisena *Haapaniemellä*. Paikka sijaitsi Säärenperällä. Olin ollut palvelijana noin vuoden ajan, kun minulle tuli tunne, että minun on päästävä täältä pois. Ei sen takia, että en olisi viihtynyt paikassani, vaan siksi, että nuoren mieli halusi nähdä maailmaa laajemminkin. *Haapaniemen* vanhat toivoivat kuitenkin minun jäävän ja sanoivat: ”Älä lähde, ole elinkautinen täällä.” Lähdin kuitenkin, kun tilaisuus koitti.

Juntusrannassa palvelevan vänrikki, komendantti *Tammenmaan* rouva, *Kaisa Tammenmaa* oli saamassa pienokaistaan. Kysymyksessä oli ehkä neljäs lapsi. Ystävättäreni tiesi, että rouva *Tammenmaan* tarvitsee tytön auttamaan häntä lastenhoidossa sekä kotiaskareissa ja kysyi, voisinko minä ruveta siihen työhön. Sanoin: ”*Samahan tuo, jos pääsen.*” Halusin päästä kokeilemaan omia siipiäni vähän kauemmaksi. Rouva *Tammenmaa* rupesikin kirjoittelemaan ja pyytelemään minua Juntusrannalle. Jonkin ajan kuluttua herra *Tammenmaa* lähetti minulle lupalapun, että voisin saapua. Tarvitin luvan, koska Juntusranta oli sotatoimialuetta.

Lähdin matkaan. Junalla *Hyrynsalmelle* ja edelleen kolonnassa yötä myöten Juntusrannalle. Komendantti oli itse vastassa. Hän oli iso, tumma ja roteva mies. Hän kysyi: ”*Oletteko tähän jäävä?*”

Perillä Juntusrannassa. Vas. posti-apulainen Anni Tolonen, kesk. rva. Tammenmaa kolmen lapsensa kanssa, oik. Mirja Turpeenoja. Kuva Mirja Turpeenoja.

Talo, missä Tammenmaat asuivat, oli ahdas. Siinä oli vain pieni tupakeittiö, yksi pieni kamari ja toisessa kamarissa postitoimisto. Väki oli yleensä tupakeittiössä, siellä oli myös nukkumapaikkani. Keittiössä oli kerrossänky, koska postineitikin yöpyi usein talossa. Rouva lapsineen nukkui kamarissa. Komendantti yöpyi usein toimitossaan, joka oli muutaman kilometrin päässä. Silloin kun hän oli perheensä luona, nukkui hän monasti postin pöydällä - ahdasta kun oli.

Palveluspaikkani Juntusrannalla, jossa Tammenmaat asuivat. Talossa oli paikallinen postitoimisto. Kuva Mirja Turpeenoja.

Työni Juntusrannassa oli hyvinkin monimuotoista. Lapsia oli paljon ja heidän kaitsemisensa vei paljon aikaa. Pyykki pestiin järven rannalla. Kaikki oli tietysti alkeellista ja vaadittiin kekseliäisyyttä, että suoritui kunnialla kaikesta.

Juntusrannalla oli EKM eli elintarvikekenttämakasiini. *Lukkarilan Matti* ja *Niemen Antti* olivat siellä, nähtävästi elintarvikkeiden luovuttajina rintamalle. Siellä oli suuret kellarit, joissa ruokia säilytettiin. Kerran minut vietiin katsomaan varastoja. Pojilla taisi olla hiukan koiruutta mielessään, meinasivat jättää minut lukkojen taakse. Huusin: ”Päästäkää pois!” Sain kuitenkin maistaa marmeladia. Se oli hyvää. Muistan myös saksalaisen Milkki-maidon, mikä oli makeaa.

Siellä oli myös AKM eli ammuskenttämakasiini, sairaala, missä *Pekurin Veikkokin* oli ollut, pesula, vankileiri ja kampaamo. Kanttiini ja sotilaskoti olivat vähän kauempana. Niissä käytiin joskus illoilla.

Marraskuussa 1942 tuli pommitus. Rouva Tammenmaa kehotti painautumaan uunin kupeeseen sirpalevaaran vuoksi. Tuntui, kuin pommit olisivat pudonneet seinän taakse. Pelkäsin kovasti. Pommitus ei kestänyt kauaa, mutta se sai tuhoja aikaan. Tien toisella puolella oleva *Männikön* navetta sai osuman ja tuhoutui. Kaikki eläimet kuolivat tai jos eivät kuolleet ne piti lopettaa. Tammenmaan lehmä meni samassa. Asuinrakennuksen ikkunat särkyivät paineen voimasta ja korissa nukkunut pikkupoika sai lasinsirpaleita vuoteeseensa. Vaikka pelkäsin kovasti jäin Juntusrannalle.

Sitten joulukuussa lähdimme ostamaan uutta karjaa. *Männikön* isäntä, *Kerttu*-tytär ja minä. Matkasimme Muhokselle. Siellä oli tuttuja. Olivat tulleet tutuiksi talvisodan evakkoaikana. Isäntä osti *Valte Tikkaselta* kaksi lehmää ja lampaan. Minä ostin toisesta paikasta Tammenmaalle lehmän. Se maksoi muistaakseni 700 mk. Karja pakattiin umpinaiseen junanvaunuun. Matkustimme samassa vaunussa heinien päällä leväten. Paluumatkalla juna pysähtyi Kontiomäelle, missä olimme yön yli. Hyrynsalmelta jatkoimme jälleen kuorma-autoilla Juntusrannalle. Karja matkasi lavalla. Tietysti niillä oli jonkinlainen suoja, olihan talvi-aika.

Vikapartiopojat ja keskuslotat Juntusrannassa, Harsola-nimisen keskuksen edessä juhannuksena 1943. Kuva Mirja Turpeenoja.

Olin kesään 1943 saakka Tammenmaalla. Rouva lähti lapsiensa kanssa Kajaaniin. Heille oli jälleen tulossa perheenisäystä. Minua pyydettiin kokiksi jonkin matkan päässä olevaan keskukseseen, koska vakituinen kokki oli lähtenyt pois. Suostuin. Keskuksen nimi oli *Harsola*. Siellä kortteerasi neljä vikapoikaa sekä neljä keskuslotta. Vikapojat olivat puhelin- yms. linjojen korjaajia. Muonitin tuota joukkoa kesän ajan. Ruokatarpeet haettiin joka viikko EKM:stä.

Vapaa-aikana uida pullikoitiin järvessä ja nautittiin kauniista luonnosta. Nuoruuden aika oli ihanaa aikaa, oli vapaa kulkemaan. Kuitenkin elettiin sodan varjostamaa aikaa, epävarmuuden aikaa. Varjelus oli, että mitään pahaa ei sattunut. Muistelen kaikkia näitä valoisalla mielellä.

Kesän jälkeen palasin vielä Tammenmaalle. Lehmä oli sijoitettu talliin, yhdessä hevosten kanssa. Pelkäsin hevosia enkä oikein koskaan ole tullut sinuksi niiden kanssa.

Naapurissa asui *Juntusen* pariskunta. He olivat jo vanhempia ihmisiä, mutta heidän kanssaan oli mukava jutella. *Anna-Liisa*, se oli emännän nimi, sanoi usein minulle: ”*Tuuhan uuninpankolleni lämmittelleen!*” Siellä pankolla sitten paransimme maailmaa. Pidin *Anna-Liisaa* aivan äitinäni, olinhan menettänyt oman äitini jo 12-vuotiaana.

Juntusella kävi maitomiehiä. He olivat sotilaita, jotka itse hankkivat maidon, eihän sitä muuten saanut. Maidonhakijoista muistan pojat *Pekkalan* ja *Hiivalan*. Olivat täältä meidän seudultamme kotoisin.

Lähdin kotiin Siikajoelle alkuvuodesta 1944. Piti palata, koska *Irma* ja *Veikko* olivat muuttaneet omaan huusholliin. Kotona tarvittiin muonittajaa, koska äiti oli kuollut ja perhettä ja nuorempia asui vielä kotona. Usein myöhemminkin lehmiä lypsäessäni olin mielessäni Juntusrannassa. - Mietin nuoruuden aikaa. Aikaa, joka oli ruusuinen ja riemuinen.

Heikki Turpeenoja

RAATTEELLA JA KUESTINGISSÄ

Meitä syksyn 1939 alokkaita oli Siikajoelta vain vähän. Talvisotaan suurin osa Siikajoelta lähti JR 26:ssa Karjalan Kannakselle ja he olivat Vuoksen rannalla. Meidät kerättiin apujoukoiksi Suomussalmen suunnalle.

Hirveä talvi

Tullessamme Suomussalmelle kuului venäläisten ammuntaa. Eräs matalampi mies totesi, että Haukiperän lossille tuntuvat ampuvan. Jouluksi tultiin Suomussalmen kirkonkylälle. Kovasti me ei ehditty olla mukana tämän suunnan taisteluissa. Oli siellä Raatteen tiellä ja Suomussalmella paljon romua.

Talvisodan loppupuolella olin Pitkäsärannassa. Ryssä keskitti hirveästi tykeillään ja kranaatinheittimillä. Oli Laatokan jäällä meidänkin heittimille hyviä maaleja. Lemetin motin huoltotie oli kapea, johon ammuttiin paljon hevosia. Venäläisten ja suomalaisten huoltotiet menivät Laatokalla ristin. Ammuttiin aina valoraketteja, että nähtiin kohti ampua. Meitä ampui joku tankkikin, ei siinä ollut häävi olla. Mantsin saaren puolella meistä ei tainnut olla muita kuin *Jaakko Impola* ja *Olli Kurikka*. Lemetin motti oli suuri eikä me saatu sitä tuhottua. Raution Maunun veli *Leo Rautio* kaatui siellä. Itse haavoituin käteen 14.2.1940. Onneksi nivel ei särkynyt. Käsi oli juhanukselle asti lentokoneen siipenä. Kuulakin on minulla tallessa ja laitoin sen kellon periin.

Talvisodan päättyminen tuntui mukavalta. Venäläiset riemuitsivat. Joku soitti haitaria ja toiset tanssi ripaskaa. Oli tyhmää hommaa, ei ollut mitään syytä juhlia edes heillä. Mutta se oli heidän propagandaa.

Jäätiin Talvisodassa toiseksi. Suomen armeija ei ollut varustautunut, ei ollut pyssyjä eikä edes vaatteita. Minullekin oli vain kokardi armeijasta. Lakki oli hiihtolakki. Hirveä talvi pelasti meidät tuholta. Venäläisiä paleltui kuin karpäsiä.

Heinätoihin takaisin

Jatkosotaan lähdettiin taas Siikajoen nuorisoseuran talolta. Lähtötunnelmat olivat, että heinäntekoa odotellessa vain käväistään sodassa. Otetaan menetetyt alueet takaisin. Pyöräiltiin Liminkaan. Sieltä käveltiin edelleen Oulun Korvensuoralle. Juhanuskin taidettiin olla Korvensuoralla. Jatkettiin Kuusamoon ja edelleen Uhtuan suuntaan.

Rajan ylitettyämme taistelimme ensi kerran Pistojoella. Huonosti meinasi käydä alkuunsa, mentiin heti mottiin. Löivät meidät saarroksiin Pohkalahden yli. Vasta sitten selvisimme, kun omat pääsivät kiertämään niin, että venäläiset jäivät väliin. Ampuivat tarkasti tykistöllä. Meille tuli tappioita, *Rantalan Kalle* haavoittui siinä, *Ketelimäen Arvolta* meni kuulo ja minä kaaduin osuman ilmanpaineesta nurin.

Venäläisillä oli usein tulenjohto puussa. Tulta tuli heti, kun nosti vain vähänkään päätä. *Antti Lahtimaa* haavoittui pahasti. Seuraavat isot taistelut käytiin Hevosenkengässä Uhtualla ja Kis-kiskukkulalla. Kaivettiin poteroita, jotta saatiin edes jonkinlaista suojaa. Osumia tuli joskus poteroihinkin. Kerran tuli srappnellä läpi poteroon, jossa olivat *Lunkin Aapo*, *Haikaran Martti* ja *Pietolan Lauri*. Oli käydä huonosti, Martti tuumasi: "Täältä ei ikinä selvitä". Tuuriakin oli sillä kertaa, Laurilta paloi vain kulmakarvat.

Partioiden vaara oli koko ajan suuri, joten piti olla aina valppaana heti ampumaan, jos oli tarve. Joskus sattui vahinkojakin. Kerran omat ampuivat lääkärin, luultiin häntä venäläiseksi, kun sillä oli venäläinen suikka päässä.

Uhtualla tuli elokuussa käsky nousta autoihin. Meidät siirrettiin Kiestinkiin. Jatkoimme vielä rautatietä eteenpäin Louhen suuntaan. Kaksi hirveän isoa veturia oli rumasti ammuttu radalle. Jouduttiin tappeluun melkein heti, kun tultiin. Tilanne oli sekava ja osan miehistä valtasi pelko. *Karjalaisen Toivo* aikoi tappaa itsensä. Siinä kaatui *Tornion Heikki* Lumijoelta ja tilannetta piti tulla rauhoittamaan *Männikön Ville* Lumijoelta. Kovan paineen alla oli meidän kranaatinheitinmestömmekin. *Jääski Yrjölle* oli sattua haaveri heittimellä ammuttaessa. Peruspanos ei ollut lauennut ja meinasi uutta laittaa. Kalpeaksi se veti. Huonosti olisi käynyt, jos olisi mennyt kaksi "ranua" samaan putkeen päällekkäin.

Siikajokisten kranaatinheitinmestöä asemassa Kiestinki-Louhen radan suunnassa. Kuva Ida Toppila.

Louhen suunnalla Turtolan miehet olivat jääneet mottiin. Venäläinen halusi tiukentaa otetta motista ja alkoi ampua tykillä meitä. *Sarkkisen Valto* Revonlahdelta uskalsi mennä radan päältä ampumaan ja jo rauhoittui sekun seutu. *Torvisen Aarne* oli tulenjohtossa. Siinä tuli *Arvo Ketelimäen* selässä olleeseen vastinlevyyntäkin kuula. Kilaus vain kuului.

Kiestingissä oli saksalaisia ja niitä kaatui paljon läpimurron tekovaiheessa. Saksalaiset hakivat toisistaan turvaa, olivat enemmän aavikkosotureita ja isojen kenttien miehiä kuin korpisotureita. Saksalaiset pettivät kerran minua. Ostin kolmen vartin pullon konjakkia rahalla ja tuppuringilla *Rantalan Ollin* kanssa. Mentiin meidän töpinään, jossa juoma todettiin vain punaviiniksi. *Rosin Ville* oli töpinässä silloin. Ville meni myöhemmin Ahvenlahdessa miinaan heiniä hakiessaan. Ryssät olivat tehneet siihen heinähakijoille ansan. Todettiin, että toista kertaa meitä ei näin petetä.

Marraskuussa Kiestingissä oli taas kovat taistelut. Läpimurto tehtiin kovilla pommituksilla pehmittämällä. Kun majuri *Jussila* kaatui, näin sen ensimmäisenä. *Kurikan Ollilla* oli tuuria, kun selvisi siitä säikähdyksellä. Sakun käsikranaatti kaatoi vihdoin ne ryssät.

Ruokapuoli oli hyökkäysvaiheessa heikkoa. Ponkalahden yli mennessä saatiin yksi vanki. *Rantalan Sulo* tarjosi sille sokeria. Sulo oli vääpelinä huoltojoukoissa. Kerran *Valtokarin Väinöllä* oli tuuria. Hevosella liikkueensa Väinön oli yllättänyt ryssän partio aivan tien vierestä. Väinö antoi vain mennä eikä vihollinen jostakin syystä tullutkaan perään tai ampunut. Väinö ajeli sapuskareissuilla samaa reittiä monet kerrat, vaikka noin 100 metrin päässä oli ollut tarkka-ampuja. Mekin käytimme tarkka-ampujia. *Niemen Timo* oli erityisen hyvä ampumaan. Tarkka-ampujia saattoi välttää vain vaihtamalla jatkuvasti paikkaa.

Kiestingistä siirryttiin Niskankylään, Ahvenlammelle ja Oulankaan sekä Kankaisille. Keväthyökkäyksen aikana tapeltiin melkein Pistojoella asti. Myöhemmin Jeletti-järvellä, jossa mm. *Antti Korvela* kaatui.

Herrat polttaa kultaleimoja

Asemasotavaiheessa olin yhden vuoden kenttävartiosta. Sain metsästellä mm. lintuja. Tekivät partioita aina Muurmannin radalle asti. Partiot reissasivat jopa pari viikkoa kerralla. *Koiviston Maunon* kanssa samoissa porukossa oli *Tuohinon Maunokin*. *Länkisen Jaakkokin* lienee tehnyt pienempiä retkiä. Partiot olivat vaarallista touhua. Partioreissuilla siikajokisista menivät sodassa ainakin *Aholan Veikko* ja *Rantakaran Hannes*.

Tuli siirto Kuusamon ja Kajaanin kautta Laatokan koillispuolelle Syvärin rantaan. Syvärillä vihollinen piti propagandalähetyksiä. *Ilona Kulman* ääni kuului aina pienen

rähinän jälkeen: ”Missä on Laguksen miehet? Kotia lähtö on teillä edessä”. Ja toisinaan taas: ”Tulkaa pojat tänne. Hävesitkö rahat ja tupakit kortilla? Meillä täällä karjalaista pilliä, teidän herrat polttaa kultaleimoja, saimaata ja työmiestä teille vain tarjoavat”. Ei tainnut Ilona tietää, että kultaleima oli huonoimpia tupakoita! Syväriellä oli venäläisillä tarkkoja ampujia. Ampuivat joskus siihenkin, kun näkivät periskoopista naaman kuvan.

Kankahaisissa ollessamme voitettiin köydenvetokilpailu. 3. komppania antoi kovan vastuksen, olivat isompia miehiä. Meidän porukassa *Keräsen Iikka* oli riski mies. Minun ja Iikan lisäksi joukkueessamme oli *Arvo Ketelimäki*, *Kalle Keränen* ja *Arvo Vikiö*. Saatiin voitosta kunniakirjatkin.

Riskejä sotapoikia Siikajoelta. Sissipataljoona 3:n köydenvedon mestarit v. 1942. Vas. Arvo Vikiö, Arvo Ketelimäki, Kalle Keränen, Heikki Turpeenoja ja Iikka Keränen.

Kuin enkeli

Meidät hajotettiin SissiP 3:sta ja siirrettiin 15.Pr:n osastoihin. Heitinporukka sai olla kuitenkin koko ajan samassa porukassa. Muut joutuivat täydennysmiehinä eri komppanioihin. Sain siinä muutoksessa erityisen huonot kengät.

Oltiin Laatokan koillispuolella alkukesä v. 1944. Venäläiset olivat aloittaneet kovan hyökkäyksen. *Arvo Ketelimäki* haavoittui jalkaan juhannusaattona, kun heitinasemaan tuli osuma. Samassa asemassa Ketelinmäen kanssa oli *Lauri Koivula*. Käärivät itse haavojaan ja Lauri tuli hakemaan minua Arvon jäädessä odottamaan apua. Nostin Ketelinmäen Arvon hevosen selkään. Arvo tuumasi myöhemmin, että on aina kiitollinen pelastajalleen. Oli kuin olisi enkeli tullut. Lähellä oleva ryssä ei jostakin syystä ampunut meitä. Pääsimme jsp:lle, Arvo alkoi olla huonossa kunnossa. Taju oli mennyt linja-autossa ja hän oli herännyt vasta parin vrk:n jälkeen Pietarsaareissa. Sirpalet oli poistettu osan jäädessä ”muistoksi”. Kun sitten Arvo parin kuukauden päästä palasi joukkoihin, tuli rauha samana yönä. Täydennysmiehenä tullut *Harju* jäi tässä samassa kahakassa vangiksi.

Venäläisten painostaessa lähdettiin perääntymään. Jos vähän pysähdyttiin, tuli heti kova keskitys. Ryssä teki maihinnousun Laatokan rannalle Tuuloksen ja Viteleen välillä. Meidän porukka ei joutunut nyt tappelemaan. Johto taisi tyriä, kun päästivät tämän maihinnousun tekemään. Jäätin melkein mottiin. Meidän piti rämpiä rantateitä kauempaa. Venäläinen ampui hirveästi Laatokalta laivatykeillä.

Ryssälle jäi meiltä komia mutta säikky hevonen. Se oli ollut Hammarin sähköliikkeen hevonen. Uusi heitin ja tavaraa kärryt oli täynnä. Hevonen oli pelastanut aiemmin monta miestä. Peräännyttiin Pitkärantaan. *Karppisen Osmo* meni niissä asemissa taistellussa ensimmäisenä. Kranu tuli ja hän haavoittui kuolettavasti. Tuli kiire, minäkin lähdin juokseen. Tuli hirveästi kranuja, kun ne hyökkäsivät. Lähdettiin kiireesti, sai ottaa mukaan mitä jaksoi ja halusi. Reppuihin laitettiin voita mitä ehdittiin. Minä otin 25 kg. Pitkäsärannassa se sitten toppasi venäläisen eteneminen, jonka oli aloittanut juhannuksena. Meidän ilmatorjunta ampui kolme konetta alas. Taas oli niin hirviä keskitys, ettei yksittäisiä laukauksia kuulunut. Sitten mentiin taas, mutta ei enää pitkästi. Oltiin vielä Laatokan nurkilla, johon linjat pysähtyivät sodan loppuun ja aselevon tuloon asti.

Sakuja ja tenttupottuja

Kun aselepo tuli, ei sitä tahtonut uskoa millään. Lähdettiin pohjoiseen ajamaan vielä saksalaisia pois. Oli paljon tuttuja, *Lassilan Einokin* oli maihinnousussa mukana. Kemissä suomalaiset saivat sotasaaliina mm. paljon viinaa. Entisen aseveljen kunniointi alkoi kaikota. Saku oli niin ilkeä, että valkoisen lipun kanssa menneen luutnantin ampuivat. Hän oli pataljoonan komentajan lähetti. Herätti meissä suomalaisissa suuttumusta ja katkeruutta.

Ajettiin saksalaisia Rovaniemelle ja vielä sieltä 20 km pohjoiseen. Saastamoisen kauppa jäi kaupungissa ainoana polttamatta. Alakerrassa oli pulloja. Osoittautuivat etikapulloiksi. Tenttua oli 200 l:n tynnyri, joka otettiin mukaan. Ennen Kemiä pojat palatessa keittivät liemeen tenttupottuja. Olivat luulleet erehdyksessä, että olisi ollut vettä.

Vuoden 1939 syyskuun Tyk.K:n alokkaat Kuopiossa ja heidän kohtalonsa talvi- ja jatkosodassa. **k**= kaatui, **h**= haavoittui, **p**= paleltui, **s**= sairastui, **o**= koko ajan mukana, **e**= eri joukko-osastoissa.

Yläpetit vas. oikealle: Tiitto,**e**, Sallinen,**h**, Viljo Männikkö,**o**, Reino Särkioja,**s**, Vainionpää,**e**, Alanne,**e**, Jaakko Impola,**h**, Matti Holappa,**s**, alapetit vas. oikealle Huhtala,**s**, Tiri,**s**, Kaattari,**p**, Laurila,**k**, Heikki Turpeenoja,**h**, Olli Kurikka,**h**, Martti Länkinen,**k**, Ronkainen,**h**, seisomassa vas. oikealle Tauno Mämmi,**k**, Kurtti,**o**, Konttinen,**h** ja istumassa päivystäjä korpr. Teppo,**e**. Tiedot Viljo Männikkö, kuva Heikki Turpeenoja.

Anna-Liisa Keränen

LOTTATYÖSTÄ SODAN AIKANA

Kotirintamallakin riitti sota-aikana työtä. *Alli Pirilän* johdolla pidettiin opastettuja iltapuhteita seurantalolla. Paketoimme rintamalle lähetettäväksi taitavin käsin kudottuja kypäränsuojuksia, sormikkaita, korppuja ja kuivaa muonaa - mitä nyt oli. Sormikkaissa oli kudottu vain puolet sormista, piti hän käsi olla vakaa liipasimella. Illoissa laulettiin ja joku lausui runoja. Lotta-asia oli kaikkien yhteinen asia.

Poikaosastolaiset kävivät harjoituksissa ampumaradalla, en muista oliko heillä mitään muuta kuin leikitussarit. Keitimme seurantalolla teetä. Vanikkaa ja voita oli kyllä sen kanssa. Pojat olivat jokunen vuosi vanhempia ja oltiinpa vähän ihastuneita-kin joihinkin kavereihin. Odotettiin, että sota loppuisi ja rauha palaisi.

Olimme Siikajoen seurantalokentällä vuonna 1941 katsomassa, kun miehet lähtivät Oulua kohti marssimalla. Äitini oli mukana puolivuotiaan tyttärensä, meidän nuorimmaisen kanssa - vaunuissa lasta työntäen. Veljeni läksi 18-vuotiaana sotareissulle ja haavoittui. Hyvin monet taisteluissa haavoittuivatkin ja aivan liian paljon tuli sankarivainajia. Olen ollut Siikajoen kirkkomaalla lottien kunniakujassa, kun sankareita haudattiin. Nämä asiat eivät unohdu koskaan. Ne omaisten kyyneleet kostuttaisivat sankarihaudat.

Singerin maksuttomilla ompelukursseilla opittuja taitoja tarvittiin sodan aikana, kun rintamalle valmistettiin vaatteita. Kuvassa Impi Ojanniska, Fanni Kamula, Martta Hiltunen, Vieno Törmälä, Alma Korpela, Martta Haikara, Saimi Niemi sylissä Sylvä, Elsa Pirilä, Alli Pirilä, Emma Rautio, Maija Haho ja Elli Pirilä. Siikajoki-Seura.

Hilja Kastemaa

LOTTANA PUHELINKESKUKSISSA

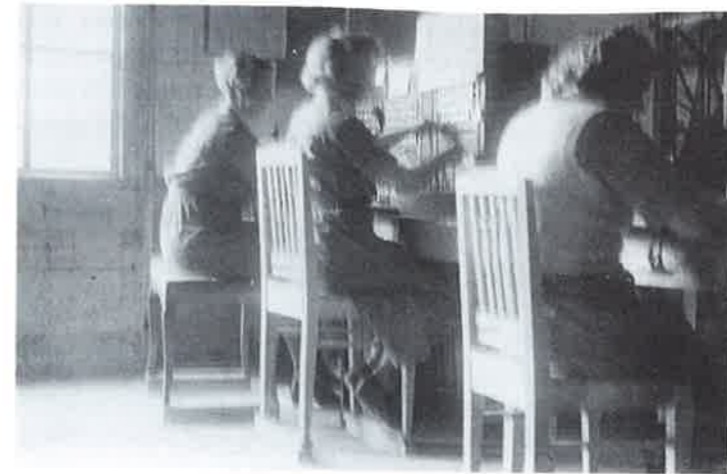
Minulle lottatehtävät olivat luonnollinen valinta, liityin Helsingin lottiin heti täytettyäni 20 vuotta. Minun viisi veljeä olivat kaikki sodassa mukana ja me molemmat työt kuuluimme lottiin. Olin ollut talvisodan muonituslottana, joka tuntui uuden sodan alkaessa liian vähäiseltä tehtävältä maamme hyväksi. Olin ”vain” keitellyt edellisen sodan aikana ruokaa kanttiinissa. Olin puhelinlaitoksella töissä yöpölyvystäjänä puhelujen välittäjänä, enkä tehtäväni luonteen vuoksi voinut monen muun tavoin lähteä toivomallani tavalla lotaksi rintamalle. Olin kuitenkin nyt päättänyt lähteä vapaaehtoisena sotatoimialueelle lottatehtäviin.

Päällikkö ei uskaltanut ensin luvata minua, mutta parin päivän kuluttua ilmoittaudivin Helsingin lottapiiriin. Piiristä ilmoitettiin parin päivän päästä ja annettiin ohje: ”Mene makuuvaunussa Ouluun. Etsi sieltä lotta Sovelius. Hän neuvoe eteenpäin.” Niin lähdin ja löysin lotta Soveliuksen Oulussa silloisesta kirjakaupasta. Hän sanoi minulle: ”Mene Oulun kasarmille ja hae esille luutnantti Hakala, hän neuvoe eteenpäin.” Kasarmilla luutnantti Hakala neuvoi tulemaan kello kaksi pihalla olevan ison puun juurelle.

Puun juurelle tuli määrättyyn aikaan kolme muutakin lottaa. Pieni volkkari tuli ja otti meidät kyytille. Vasta matkalla meille kerrottiin, että olimme menossa Taivalkoskelle Majjalammen rannalle III AK:n puhelinkeskukseen. Olin siinä pari viikkoa sen jälkeen, kun pestini alkoi 14.7. Sota oli alkanut pari viikkoa aiemmin. Seuraava komennus tuli Taivalkosken siviilikeskukseen, jossa oli muutaman siviililinjän ohella yksi sotilaslinja.

Taivalkoskelle 14.7. 1941 saapuneet lottat ja majuri Vilho Turunen. Vas. Luutnantti Jäykkä. Kuva Hilja Kastemaa.

3. AK:n puhelinkeskus Koivikko Taivalkoskella. Edestä Hilja Kautiainen, Aino ja Topi. Kuva Hilja Kastemaa.

Suvannon puhelinkeskus entisessä jumalattomuusklubissa v. 1941. Kuva Hilja Kastemaa.

Uuteen Suomeen

Taivalkoskella kaikki lotat hinkuivat, milloin päästään Uuteen Suomeen rajan taakse. Kohta tuli tieto, että minäkin pääsen Suvantoon, joka oli 60 km Kuusamosta Vieinan Karjalaan. Lähdettiin kuorma-autolla, jonka lava oli täynnä ammuslaatikoita. Pääsin kuljettajan ja apumiehen väliin ja minulle annettiin kivääri käteen. Ensi keran eläessäni pitelin kivääriä kädessäni. Ajettiin pimenevää syysiltää, lehdet olivat jo pudonneet ja valkeat koivunrungot häämöttivät metsistä. Puristin kivääriä yhä lujemmin, vaikka en olisi tosi paikan tullen tiennyt miten sillä ammutaan.

Illalla myöhään saavuimme Suvannon keskukseen. Saksalaiset olivat tässä kylässä. Kylässä oli myös joitakin asukkaita, jotka olivat pysyneet paikallaan. Olivat enimmäkseen vanhoja miehiä, naisia ja lapsia. Saksalaisten tullessa asukkaat olivat paen-

neet kymmenisen kilometriä metsiin, josta suomalaiset olivat heidät tavanneet. Kylän päällikkö oli käskenyt heitä menemään metsään piiloon sanoen, että muuten saksalaiset tulevat ja tappavat heidät. Olivat ihmetelleet kovasti, kun tulijat olivatkin suomalaisia ja sitä etteivät nämä ampuneet heitä. Antoivat repustaan leipää ja sanoivat, että menkää rauhassa kotiin, emme tee teille mitään.

Puhelinkeskuksessamme oli rapattu uuni ja siinä pyöreä luukku. Paikka oli alkeellinen, mutta siinä pärjättiin. En ollut tällä paikalla kovin pitkään, yhden kerran pääsin käymään lomallakin. Lomat olivatkin meille lotille matkojen osalta usein seikkailuja. Kuljetusta ei meille ollut, saimme hoitaa matkat omin avuin.

Lomalla olin koko 3 1/2 vuoden aikana kolme kertaa. Loma oli 10 vrk, ja muistan miten erään kerran myöhästyin junasta, kun alkumatkalla saksalaisten autokolonna ajoi paksuissa kinoksissa tien sivuun ja jäi kiinni. Odottelin Oulussa asemasalissa penkillä yhdellä kankulla istuen. Jos olisin noussut ylös, olisin menettänyt tämänkin istuimen. Asema oli tungokseen asti täynnä. Rautavahvisteiset saksalaisten ja itävaltalaisien limaskit kopisivat koko yön.

Suvannon puhelinkeskus oli välityskeskus, sillä miehet lähestyivät jo Kiestinkiä. AK:n esikunta oli vielä Koivikossa. Sitten AK siirrettiin Kananaisiin, joka oli kaunis Vienan karjalaiskylä.

Meitä puhelinkeskuksessa toimineita lottia oli viisi. "Puhutteko, puhutteko, katkaisenko, Metsola?", tuli tutuksi. Muona oli saksalaista ja se haettiin Ahvenlammen ETP:ltä. Yleensä tuotiin viikon kuivamuona kerrallaan. Saunaa ei ollut, vesi haettiin vesisaavilla järveltä avannosta. Tarpeilla käytiin riulla. Meillä lotilla ei kuitenkaan päässet täit yleistymään samalla tavalla kuin sotamiehillä. Miehet pitivät yötä päivää samoja kampeita päällä, niin täit yleistyivät. Pitivätpä pojat joskus kilpailujakin, kenen täi on ensiksi laatikon reunalla!

Tiltun omakotialueelle

Kiestinkiin siirryttiin 21.10.1941. Kiestingin suunnalla oli edelleen kovat taistelut. Lähialueella paukkui ja jyskyi kauheasti. Meillä oli kuitenkin koko ajan turvallista.

Puhelinkeskuksemme Kaskela oli ns. Tiltun omakotialueella, jossa tien molemmin puolin oli tiheässä hökkeleitä. Talvi oli kylmä ja lunta todella paljon. Yötkin nukuttiin vaatteet ja manttelikin päällä ja huopatöppöset jalassa. Torakoita oli hirveästi. Houkuttelemalla kahvinporoilla saattoi saada pyydetyksi kymmeniä torakoita. Olivat niin isoja, että joku väitti niillä jo olevan sirpin ja vasaran!

III AK:n viestikeskus Kaskela Kiestingissä v. 1941. Keskuksessa toimivat posti, puhelin ja lennätin. Kuva Hilja Kastemaa.

Tiltun "omakotialuetta" Kiestingissä v. 1941. Kuva Hilja Kastemaa.

"Kylä hiljainen Vienassa siellä. Kaikkein kauheinta, minkä mä näin!" Kanalaisen kylää kevättalvella 1942. Kuva Hilja Kastemaa

Kiestingissä Kalle keitti soppaa viestimiehille ja joskus meille lotillekin. Soppaa olisi saattanut syödä vaikka kuinka paljon. Kerran satuttiin löytämään tosi herkkua. Joku oli haudannut hankeen kovaa saksalaista kukkakaalia, kun ei ollut osannut syödä sitä. Sulatettiin kaalit pakissa ja hyvää oli.

III AK:n puhelin-
keskus Metsola Ka-
nanaisissa v. 1942.
Kuva Hilja Kaste-
maa.

"Esko, älä jätä! Hyvä oli hiihtäjän hiihdellä, kun ystävä häll' oli myötä." Esko Kastemaa ja Hilja Kautiainen, myöh. Kastemaa. Kuva Hilja Kastemaa.

Kananaisissa vuoden 1942 puolella hiihdeltiin paljon. Minä olin pääkaupungin tyttönä huonoin hiihtäjä meistä lotista. Oulun seudulta olleet muut tytöt olivat hyviä hiihtämään.

Kerran minut yllätettiin. Viestikomentaja soitti normaalisti tehtävän hoidettavaksi. Minua pyydettiin parin päivän perästä Kananaisten kukkulalle kello 8 aamulla. Olin varma, että kyseessä oli jokin leikki. Järven yli mentyäni tulin hämärään pirttiin,

jossa oli ainakin parikymmentä sotilasta. Mitaleita siellä jaettiin, antoivat minullekin.

Vuoden 1942 aikana tilanne rintamalla oli ajoittain jo rauhallisempi. Alkoi olla luppoaikaakin. Esiintyviä taiteilijoita vieraili. Meillä kävi mm. puhekuoro. Lapatossu-kin viipyi yhden yön kenraali Siilasvuon parakissa.

Puhdetöitä pojat tekivät ajan kuluksi. Suurimpia töitä olivat asevelitalojen rakentaminen. Vierailtiin isoilla saksalaisten sankarihautausmailla. Jäätäneitä ruumiita tuotiin haudoille. Heiltä oli riisuttu jalkineet ja sukat. Manttelit olivat kaatuneitten peittona. Haudalle jätettiin kypärät.

"Kerran kesällä Eskon läksiäisissä". Ensio Siilasvuo, Hilja Kautiainen ja Esko Kastemaa. Kuva Hilja Kastemaa.

Kuusamosta Lokkiin

Heinäkuussa 1942 sain siirron Kuusamoon. Keskus oli siviili- ja sotilaskeskus. Pirtissä oli suuri leivinuuni. Puhelinkeskuksessa oli jatkuva kolmen hengen päivystys.

Kuusamosta kävimme ihanalla Paanajärvellä. Saksalaiset vaihtoivat asukkaiden kanssa saksan limppuja kalaan. Mekin annettiin eräälle 5-vuotiaalle pojalle leipää ja markkoja. Poika sanoi äitinsä olevan työssä ja tulevan illalla kotiin.

Kuusamossa jatkui luppoaika. Vuokon pataljoona siirrettiin Kannakselle. Meidät siirrettiin 13.4.1944 Suomussalmelle. Toukokuussa sisareni kyseli minua pääesikuntaan Mäntyharjulle, jossa hän oli kansliolottana. Tuomasin, että jo joutaisin, mutta enpä taida päästä. 20.4.1944 olin Mikkelissä Päämajan viestikeskus Lokissa. Lokki sijaitsi Naisvuorella kallioon louhituissa tiloissa. Työ Lokissa oli vastuuntuntoista varsinkin silloin, kun istui *Mannerheimin* pöydässä välittäjänä.

Olin Lokissa marraskuun puoliväliin. Eräänä päivänä tuli vääpeli peltisen rasian kanssa. Vääpeli käski riisumaan siihen laatikkoon kaikki lottamerkit ja tunnukset. Lottapuvun sai pitää. Laatikkoon ei merkkejä kovin paljoa laitettu. Monella muullakin taisivat mennä ylätaskuun rakkaaksi käyneet merkit. Kotiutus tapahtui 30.11.1944, sain litteran Mikkeli-Helsinki ja sotilaselintarvikekortin kolmeksi vuorokaudeksi. Viides joulukuuta minun piti ilmoittautua työpaikallani Helsingin posti- ja lennätinlaitoksella. Ja niin minusta tuli entinen lotta.

SOTARUKOUS 1. säe:

*Itsemme vuoksi
Taistohon nousseet emme,
Isänmaan tähden.
Katso me kamppailimme.
Maakunnat palaa!
Hurmetta taivahat huutaa!
Armahda, Herra,
onnettomuuttamme julmaa.*

Lauri Pohjanpää

Jaakko Länkinen

HENGISSÄ TURTOLAN MOTISTA

Varusmiespalvelun jälkeen olin Niinisalossa kertausharjoituksissa v. 1938. Minut oli ensin peruskoulutettu 3 viikon kurssilla ”ruumiinhoitokurssilla” lääkintämieheksi. Armeijassa ammuin hyvin ja panivat kiväärimieheksi erikoiskoulutukseksi tarkka-ampuja. Eipä olisi silloin arvannut, että menee kaikkiaan kuusi vuotta sotahommissa. Olin mukana Lapin sodassa Rovaniemelle asti.

Täällä on hyvä olla, tulkaa tekin tänne

Talvisotaan lähdettiin Siikajoen nuorisoseuran talon edestä. Varusteet eivät kovin kummoiset olleet, suojeluskuntakampeet, siviililakki ja kokardi. Olin talvisodassa konekiväärikomppaniassa, kun taas suurin osa Kannaksen suunnalla olleista siikajokisista oli kranaatinheitinporukoissa. Minut pantiin patruunoiden kantajaksi. Asemamme olivat Pölläkkälässä, josta mentiin Vuoksen yli. Venäjä oli ensi asemissa vain 60 metrin päässä. Viivytysvaihe kesti noin viikon, jolloin suojajoukot taistelivat. Tämän jälkeen oltiin jo pääpuolustuslinjalla.

Meille sattui hyvä lohko, kovimmat tappelut käytiin molemmilla puolilla meitä, Summassa ja Taipaleessa. Me oltiin samoissa asemissa Pölläkkälässä ja Vuokselassa sodan loppuun asti. Eräs rantsilalainen käveli vuoksen yli ja antautui propagandan uhrina venäläisille. Huuteli sieltä: ”Täällä on hyvä olla, tulkaa tekin tänne! Täällä on tyttöjäkin!” Sinne rajan taakse hän jäi, huonostipa taisi käydä ja tytöt jäädä haaveeksi. Ei palannut rauhankaan tultua sotavankien vaihdon yhteydessä.

Hyökkäykseen

Viimeiseen sotaan lähtö oli ison perheen ja pienten lasten vuoksi katkera pala. Perheelle ei jäänyt muuta tukea kuin hyvät naapurit. Jatkosodassa en päässyt siikajokisten porukkaan SissiP 3:een, vaan olin rantsilalaisten mukana Kev.Os 8:ssa. Minut määrättiin konekiväärimieheksi ja tarkka-ampujaksi. Emma oli huono toimimaan, metsään jouti paiskaamaan koko roskan. Suomalainen PK ei tehnyt koskaan tenää.

Kävimme ennen Kiestinkiä taisteluja mm. Tiiron kylällä ja Sohjanan ylityksen yhteydessä. Tirossa piti vallata kasarmi, mutta ei päästy sinne asti ja peräännyttiin takaisin rajan takse. Komppanian päällikkö piti meille siitä vakavan puhuttelu, kun olimme tulleet takaisin. Kananaisten kylän valtaus oli helppo, kylästä ei tavattu yhtään ryssä. Saatiin iso kuormasto saaliiksi. Sohjanan joella oli vihollisella hyvä asema ampua vähän korkeammalta kukkulalta meitä. Eteneminen pysähtyi ja joku kaatuikin siinä. Mentiin Sohjanan joen yli tulituspaikka kiertäen syöksyveneillä.

Mottia pahempaa ei sodassa ole

Saatin Kiestingin hyökkäyksen alkuvaiheessa vallattua maastoa, nokkpartio kävi selvittämässä mitä edessä oli. Venäläinen toi koko ajan uusia joukkoja junalla. Myöhemmin puhuttiin, että olisi ollut koko Arkangelin divisioona. Me hyökkättiin jalkaväellä. Joukkoina oli JR53, josta 1 pataljoona jäi sisälle mottiin. Hyökkäysvaiheessa pataljoonan joukot harvenivat joutuin. Meidän Kev.Os.5 oli aina keulilla menossa. Kaukana oltiin, mutta eteenpäin ei enää päästy.

Louhen suunnassa jouduimme mottiin, jota pahempaa ei sodassa voi juuri olla. Monesti niitä tilanteita sodan jälkeen olen unissani katsellut vuosikymmenten aikana. Painajaismainen on näky, jossa vihollinen lähtee hyökkäämään.

Silloisen komentajamme mukaan motti on nimetty *Turtolan* motiksi. Meitä oli siellä miehiä JR 53:sta ja JR 12:sta. Viimeksimainittu oli ns. jänkääkärirykmentti, jota johti *Puroma*. Turtolan kohtalosta mottivaiheen jälkeen liikkui näkemyksiä, että omat olisivat hänet ampuneet.

Kun olimme motissa, näimme yhtenäen ryssiä, joita tapettiin ajoittain aivan luokona. Ei päästy enää kosketukseen omiin oikealta, ensimmäinen joukkue ei saanut enää yhteyttä. Todettiin, että meidän tulee lähteä vasemmalta pois. Turtola tuli siihen ja pani pistoolin rintaan todeten jo, että nyt ei lähdetä, sama missä sitä kuolee. ”*Anna tulla vain kestotulella.*” Todettiin myöhemmin, että hullu tuo on.

Rautaa oli ilmassa jatkuvasti ja meteli hirveä. Ei ollut oikein vettäkään. Lähellä oli yksi lähde kivenkolossa, joka oli moskaa ja verta täynnä. Syydettiin moskat pois ja otettiin siitä juoma- ja keitinveettä. Ei ollut sateensuojaakaan, koetettiin olla vain manttelien suojassa. Ei ollut telttoja eikä edes rauhaa paljon nukkua. Aina yöllä vihollinen ampui hirveästi. Väsytyksellä oli tärkeä osa taktiikkaa.

Motissa saatiin vankeja. Meillekin antautui pari venäläistä, niillä oli valkea liina pistintien nokassa. Sanoivat, että turhaan yritimme Louheen: ”*Muurmannin radalle ette pääse ikinä.*” Pantiin vangit kaivamaan hautoja kaatuneille. Joutuivat lopulta siihen hautaan itsekin. Oli raakaa hommaa, vaan niin se oli siellä motissa raaka ryssä meillemme. Mihinpä me olisimme vankeja motissa laittaneet. Kun mottiin ei enää saatu yhteyttä, piti huollon tapahtua ilmasta käsin.

Olin välillä jo ryhmänjohtajana, kun alkoivat miehet loppua. Motista päästyämme helpotus oli sanoin kuvaamaton. Tappiot olivat suuret, sadan miehen komppaniastakaan oli jäljellä enää 15 ehjää miestä. Sieltä päästyään ei postia tullut kotipuolesta vielä pitkään aikaan. Muille tuli paksuja pinoja. Luulivat ehkä, että olin kaatunut. Myöhemmin kuulinkin, että kaksi viikkoa olin ollut jo kuolleitten kirjoissa.

Marraskuussa venäläinen yritti muuttaa linjoja Kiestingissä uudelleen, mutta vastahyökkäyksellä ne siirrettiin takaisin. Minun lähelle tuli osuma. Meni läheltä päätä hiekkään. Sekaisin löi, mutta päälle päin ei tullut vammoja. Kiestingin loppusyksyn tappeluissa meni meiltäkin taas paljon miehiä.

Sodan julmaa satoa. Tuhottua venäläistä kuljetuskalustoa ja tykistöä Kiestinki-Louhen suunnassa v. 1942. Kuva Ida Toppila.

Oli sitä joskus uskomatonta tuuriakin. Kerran olin tullut juuri vartiosta kahvinkeittovuoroon. Venäläinen hyökkäsi rajusti ja vastaan tuli toisesta vartiopesäkkeestä Kempeleen mies sanoen, että sattui rintaan. Hänellä oli huulet jo veressä. Kuulin myöhemmin, että oli pian kuollut. Menin niiden pesäkkeelle. Venäläinen oli jo vienyt pikakiväärin. Se saatiin kuitenkin jo seuraavana yönä takaisin.

Tekee mitä tarvitaan

Meistä vanhemmista ikäluokista vuosina 1908 ja 1909 syntyneistä koottiin ns. joulupukkipataljoona, 3/JR 12. Me 35-vuotiaat olimme jo vanhoja ukkoja. Tuli kova tarve jo päästä vähän rauhallisempaan paikkaan. Koko pataljoona päätti yhtenä yönä, että me ei mennä etulinjaan. Kaksi alikersanttia keräsi nimiä. Meitä uhattiin sotapoliisilla, jos ei lähdetä. Pataljoonan komentaja, joka jo nukkui haettiin siihen lähettien toimesta. Tuli ratsulla ja käski ottaa nimet ylös niiltä, jotka eivät lähde. Olin eturivissä ja komentaja kysyi minulta, lähdenkö eturintamalle. Sanoin, että en lähde. Otti nimen ylös. Siitä tuli 3 vrk kovennettua. Nuorten esimerkiksi meitä piti vielä kouluttaa.

Pitivät sulkeisia. En pitänyt siitä ja sanoin, että en rupea täällä tekemään kaikkea alokaskoulutukseen kuuluvaa. Toiminta rintamalla se on eri asia. Komppanian päällikkö tuli siihen väliin ja totesi: ”Länkinen on aivan oikea mies rintamalla, tekee mitä tarvitaan ja käsketään.” Niin se tilanne raukesi.

Me ei päästy siviiliin vaikka täydennysjoukot tulivatkin. Jouduin partioon, jossa oli kolme miestä. Eräällä partiolla suuntasimme Lakijärven päässä olevaan kylään. Olimme korkeahkolla hiekkakankaalla, jolloin siihen sattui ryssän joukkue. ”*Stoi, ruki vehr!*” huusivat ja vielä pitkästi muuta tekstiä. Ymmärsin vain ruki veerin, piti nostella käsiä. Sormi oli liipasimella. Edessä oli 30 ryssää, jotka kaikki tähtäsivät kohti. Venäläisen partion johtaja katsoi silmiin. Roikotti vasenta kättään, osoitti pistoolilla kohti. Pisti pistoolin sitten tuppeen. Ajattelin, että jos tämän saan nurin, niin voi olla mahdollisuuksia. Ammuin kohti. En joutanut jäämään katsomaan tulosta, vaan juoksin elämäni juoksua. Oksat vain rapisi, kun takaa tuli luotia solkenaan. Päästiin taakse puiden välistä karkuun niiltä. Soitettiin pataljoonaan ja kehoitettiin ottamaan koko komppania torjumaan niiden hyökkäystä.

Kun tulivat siihen, päällikkö meinasi, että Länkinen lähtee vastahyökkäykseen ryhmälle oppaaksi. Sanoin, että en lähde, ovat varmasti jo miinoittaneet maaston. Vaan minkäs teit, oli katkera paikka lähteä. Panivat porukan ketjuun hyökätäkseen. Jäin seisomaan enkä lähtenyt eteenpäin. Ja niin kävi, että jo 20 - 30 metrin päässä räjähti miina. Siinä meiltä kuoli kaksi ja haavoittui kolme. Ei tullut minulle rangaistusta kieltäytymisestä. Palattiin takaisin ja suojattiin omien asemien toinenkin puoli. Venäläiset taisivat olla miinoitusporukkaa, kun eivät uskaltaneet tulla koko joukolla perään.

Meitä oli useampi veljes sodassa. Martti kaatui Syvärillä. Meni omaan miinaan. Oli menettänyt tajunsa, ottivat pois kellon ja lompakon. Oli jäänyt tajuttomana kuusen juurelle, ei ollut aivan varmaa oliko jo kuollut. Ei ollut Martissa näkynyt reikiä. Koko porukan paperitkin levisivät pitkin maastoa. Ryssä oli jo niin lähellä, että piti kiirehtiä vetäytymistä ja sinne piti veli jättää.

Sodan loppuvaiheessa pääsin etulinjoista 23. Ampumavarikolle, koska minulla oli jo kuusi lasta. Kotiutus tapahtui vasta marraskuulla 1944 samalla kuin valtaosalle veteraaneista.

Kalle Leinonen

PIISKAN TAKANA

Olen syntynyt Kuusamon Vatajärven kylässä. Kotikylä jäi ryssälle. Meidät evakuoitiin, kun Talvisota alkoi. Olin silloin vielä kotona. En lähtenyt mihinkään vapaaehtoisena, mutta kun määrättiin niin menin. En ollut kuulunut suojeluskuntaan. Määrättyä olin linnoitustöissäkin. Kun isäni oli ammattimetsästäjä, oli minullekin kehittynyt jonkinlainen ampumataito, jota sodassa sitten monesti tarvittiin. Aliupseeri Linkola määräsi meidät melkein aikuiset ja vanhemmat miehet ajamaan evakuoituista rajakylistä jyviä ja muuta tavaraa kirkonkylän keskuskansakoululle. Kotiväki oli evakossa Yli-Iissä.

Lakanan alle

Sotaväkeen menin pian Talvisodan päätyttyä. Oulussa vannottiin Tuomiokirkossa sotilasvala. Pian sain siirron Petsamoon, jossa tehtiin pitkiä partioreissuja. Saksalaisia alkoi tulla Petsamoon. Nikkeli niitä kiinnosti. Meidän komppanian päällikkönä toimi jääkärikapteeni Ahonen. Kun Savosta tuli nostomiehiä, jouduin niille ryhmänjohtajaksi. Oli ilkeä homma komennella melkein puolta vanhempia miehiä. Kun eivät meinanneet alkaa totella, töräytin kaksi kertaa oikein kunnolla. Taisin käyttää vähän sopimatonta kieltäkin. Meinasivat panna minut ”lakanan alle”. Tuumasivat onneksi teltalla vain, että meinasi se meidän poika vähän lämmetä tuolla metsässä.

Nallipyssyjä

Kun jatkosota syttyi ja hyökättiin, joukkueen johtajana meillä oli vänrikki Paavo Paaso, Oulun poikia. Ensimmäiset kovat kosketukset viholliseen saatiin Sohjanan joen ylityksessä. Meidän venäläisvalmisteiset 45 mm:n piiskat asetettiin aseisiin ylityspaikalle. Suomalaiset muistivat sanoa, että heitä ei saanut ampua, kun menisivät yli. Ammuttiin määrättyyn hetkeen asti suorasuuntausta joen yli. Joku lempo toi porukkansa siihen tulilinjalle liian aikaisin.

Ylityksessä oli tuttuja miehiä paljon. Mentiin yli tylsäperäisillä veneillä, jotka olivat Raahan alueelta. Olivat isoja meripaatteja. Ryhmä miehiä sai mennä veneeseen huolletta. Heti, kun ensimmäinen vene saapui vastarannalle, alkoi venäläisten tulitus. Petsamon kesältä tuttu vänrikki kaatui, hän oli pienoinen jv-komppanian päällikkö.

Piiskatykit olivat meillä käytössä ensi kerran Turtolan mottivaiheessa. Ammukset vain loppuivat heti kättelyssä. Peltoaukean laidalle tuli neljä vaunua. Takana oli viennankarjalainen talo ja komppanianpäällikkö johti meidät siihen tarkoituksenaan saada joku vaunu tuhottua. Luutnantti oli kadettikoulun käynyt, kuinkahan hänellekin

kävi sodassa. Ammuttiin viisi kertaa niitä vaunuja. Mutta tulos oli huono, 45 millinen oli kuin nallipyssy. Ei se pystynyt vaunujen keulapanssariin joka oli jopa 70 cm:n paksuinen. Eivät olleet antaneet meille kunnon panssarintorjunta-aseita. Taidettiin olla vain ”kaiken vara” miehiä.

Joka laukauksen jälkeen kaikista vaunuista tuli meitä kohti sarja. Takana olevan sakean metsän puut menivät poikki kuin kortteet. Harhauttaaksemme siirryttiin heti uuteen asemaan. Kytättiin, josko lähtisivät vaunut kääntyen pois, niin silloin ammuttaisiin. Taisivat arvata, kun perääntyivät perä edellä tsaikan laittoon. Piti jännityksen aina päällä.

Myöhemmin kesällä 1944 Syväriltä lähdettäessä olimme jäädä kahden tulen väliin. Perääntyminen tapahtui aika hätäisesti. Vedimme auton perässä tykkeitä, jotka painoivat 1500 kg kukin. Venäläiset piiskatkin painoivat 450 kg. Meillä oli kuusi tykkiä kussakin kompaniassa jaettuna kahden tykin jaoksiin. Vetoautoina meillä oli Ford 8:t, jotka olivat amerikkalaisia. Pikku tykit vedettiin Zileillä. Matkaa tehtiin ammuslaatikoiden päällä istuen. Ajoimme autoilla Viteleeseen, jossa meidän käskettiin jatkaa matkaa. Toiset joukot olivat asettuneet rannikopuolustukseen.

Tykistön tuki oli sodassa jalkaväelle ensiarvoisen tärkeä. Vielä jatkosodankin aikana armeijaamme vaivasi jatkuva kaluston ja jopa ammusten puute. Puutteita pyrittiin korvaamaan miesten henkilökohtaisilla taidoilla. Kuva Aaro Pietola.

Oli hyvää tuuria, kun ei tarvinnut jäädä vaan lähdettiin eteenpäin. Ryssä oli pian lähdettyämme noussut maihin Viteleen tällä puolella. Olisi jääty autojen kanssa mottiin

Taidettiin hautautua tänne

Puna-armeijan suurhyökkäyksen alettua meidät siirrettiin Kannakselle. Olin 3.Div:n piiskakomppanissa. Saimme kaksi raskaampaa 75 mm:n piiskaa. Komppanian päällikkönä oli agronomi *Olli Saarela*, painin maailmanmestari. Oli hyvä päällikkö. Hänen jälkeensä päälliköksi tuli varatuomari *Aarno Nisula*, sittemmin kapteeni.

Ihantalassa pojat tuhosivat panssarikauhuilla ja panssarinyrkeillä monet vaunut. Minunkin päälle venäläinen panssarivaunu koetti ajaa olleessani asemassa erään navesan raunioiden päässä. Ammukset tahtoivat aina loppua ja niitä piti huutaa aina lisää. Kirkonmäellä oli *Hanste* komentajana. 6.Div. tykkikomppaniassa *Kaakinen* halusi varmistaa kaikille tykeille itse kunnolliset pst-asetat.

Kun Saksalaiset rynnäkövaunut tulivat, se oli juhlallinen näky. Etuvaunussa ollut alikessu kyseli aina poteroissa suojassa olleilta, mihin piti ampua ja mennä. Ampui sen minun päälle jyristävän vaununkin. Oli sivusta saksalaisen rynnäkötykille helppo maali. Kuitenkin venäläinen tuli vängällä läpi. Jopa 70 ryssän tankkia oli tulossa Pappilan mäkeä kohti. Pikkuserkkuni kersantti *Esko Määttä* tuhosi kauhulla 28 panssarivaunua. Pääsi teollaan myöhemmin *Kansa taisteli*-lehteen. Esko oli luotu kovaksi sotilaaksi ja sai saksalaisen rautaristikin. Myöhemmin kerroin 3.Div:n panssarikomppanian päällikölle *Reinilälle*, että ellei Ribbentrobinkauhuja olisi ollut, ei varmasti oltaisi enää elossa.

Heinäkuun 3. päivän hirvuinen pommitus kesti kaksi tuntia. Pöljän tuurilla me selvitettiin siitä, koska tykistö ja kranaatinheitin ampui yli. Serkku kyseli tupakkia, yritettiin vain pysyä matalana. Pelättiin, että kaverit toteuttavat uhkauksensa lähteä kävelemään asemista. Poltettiin koko aski tupakkia peloissamme. Panssarikersantti totesi vakavana, että taidettiin nyt me saman kylän pojat hautautua tähän. Lohduttauduimme sillä tiedolla, että kun täysosuma tulee, ei tunne mitään. Tilanne alkoi rauhoittua. Heitinjoukkueen neljä heitintä oli meidän takana. Ne nakuttivat lähelle etumaastoon. Pappilan mäellä oli tulenjohto, johon tuli osumakin. Olin juuri muonanhakureissulla, kun osuma tuli. Keskiraskaan heittimen miehet menivät kaikki, vain tulenjohtaja selvisi siitä.

Pelko ja paniikki meinasi ottaa otteen miehistä. Tienhaarassa oli eversti Hansten Er.P 16. Hanste oli joutunut pistooli kädessä pauhaamaan etulinjasta karkaaville miehille. Olikin se väärin, että karanneet tienasivat samalla tavoin, kuin ne, jotka joutuvat henkensä kaupalla turvaamaan etumaastoa. Saatiin noin kymmenen sotavankia. Kirkonmäellä Hanste piti komentoa. Lähetillä oli kiirettä, monet kerrat näin ohi juoksevan *Heino Tervakankaankin* kasvot kypärän alta.

Siihen loppuivat hyökkäykset

Eräänä yönä saatiin napattua tieto, että ryssä meinaa hyökätä aamulla klo 04.00. Meikäläinen lennosto aloitti hyökkäyksen torjunnan laakapommituksella. Siihen tuli 70 konetta, se oli taistelu Os. Puurunen. Koneet olivat tulleet Ribbentrob-sopimuksella Saksasta. Vakkilasta päin tulleet koneet lensivät niin matalalla, että meinasivat viedä mukanaan. Saksalaiset Stukat määrättiin hyökkäämään seuraavaksi uudelleen järjestyvien vihollisjoukkojen kimppuun. Rautaa oli ilmassa hirviästi. Kivien takana koetettiin suojautua sirpaleilta, joita lensi kuin rakeita. Vieressäni ollut piiskamies Saarela sanoi, että lähdetään jo. "Ammukset loppuivat, ei voida pitää asemia." Oli edellisenä päivänä ammuttu Kuusisaarella 1200 kranaattia. Pian saatiin kuitenkin uusia 11.000 kranaattia! Nyt oli mitä ampua ensi kerran koko sodassa.

Kun sitten saatiin oikaistua omia asemia, me aloitettiin vuorostaan kunnollinen tykistökeskitys. Ei oltu saatu annettua koko sodan aikana kovempaa keskitystä. 250 tykkiä ampui suhteellisen pienelle alueelle. Siellä ei pystynyt yksikään elävä silloin liikkumaan. Jostakin olen lukenut, että Ihantalassa meni 60.000 ryssää, pääosa tykistön tulesta. Niihin keskityksiin loppuivat ryssän hyökkäykset tällä suunnalla koko sodan osalta.

Pohjoisen reissulla olin mukana Sodankylään asti. Läpi sodan säilyin ehjänä. Monesti saa ihmetellä, että on ollut paljon hyvää tuuria, että on selvinnyt.

Sodan loppuvaiheessa alkoi suomalaisillakin olla paikoin tykistöä näyttäviin ja tuhoisiin iskuihin. Kuva Samuli Putaansuu.

Mauno Meriläinen

HÄMEEN RATSURYKMENTIN 3. ESKADROONAN JOUKKUEEN VAIHEITA

Olin aluksi talvisodan aikana vapaaehtoisena Oulussa Autovarikko 6:ssa, josta minut siirrettiin asevelvolliseksi ratsukoulutuskeskus I:een Ypäjälle. Välirauhan aikana olin asevelvollisena Lappeenrannassa Hämeen ratsuväkirykmentissä ja marraskuusta 1940 maaliskuun loppuun reserviupseerikoulussa Niinisalossa. Tämän jälkeen olin joukkueen varajohtajana ja suurimman osan jatkosodasta joukkueenjohtajana Hämeen ratsurykmentissä.

Nuorten tulikaste

Jatkosodan sytyttyä olin Hämeen ratsurykmentin 3. Eskadroonan I:ssä joukkueessa. Marssimme Uimaharjusta Enon kautta Ilomantsiin ja Möhkön suuntaan rajalle. Jouduimme Piilovaaran talon maastoon ja tontille. Siellä oli käynyt vihollispartio ja yllättänyt tykistön tulenjohtueen vartion ja surmannut alikersantti *Kiianlinnan* 4.7.1941 aamuyöllä. Piilovaaran talo oli muutama sata metriä rajalta ja 1800 metriä Lutikkavaarasta, joka oli Neuvostoliiton puolta. Sinne näki hyvin paljaalla silmälläkin. Täyhystystorni oli siellä vaaralla. Näköyhteys oli molempiin suuntiin.

I joukkue miehitti Piilovaaran. III joukkue ja pst-ryhmä olivat reservissä vähän taempana, ehkä vajaat sata metriä. II joukkue oli Lutikkavaaraan ja Kuolismaahan menevän tien kahta puolta. Rajalinja oli n. sadan metrin päässä tien suunnassa.

Päällikkö, ratsumestari *Roiha* laittoi tiedustelupartioita. Vangin sieppauksesta oli loma tarjolla ja osallistumisestakin tupakkaa. Hänellä sitä oli, kaikilta muilta oli loppunut. Huolto ei vielä pelannut ja eikähän sitä paljon muonaa mukana tullutkaan.

Olimme kumma kyllä rauhanomaisesti, teltat maan päällä, eikä poteroita ollut kaivettu. Olin silloin kokelas ja pst-ryhmän johtaja. Meillä oli 14 mm pst-kivääri, pitkä, tarkka ase, mutta panssareihin pystymätön. Ryhmän vahvuus oli alle kymmenen miestä. *Huhtala* oli pst-kivääriampuja ja meillä oli ns. englantilainen teltta kuin kota.

Sillä paikalla koin kranaatinheitinkeskityksen ns. tulikasteen, joka osui kohdalleen II joukkueen telttaan, jossa oli myös päällikkö komentoryhmineen. Telttaan tuli reikiä ja päällikkö ja korn. *Peura*, II joukkueen johtaja tulivat ulos ja istuivat teltan edessä olevan ison koivunrungon juurelle selät vastakkain. Molemmat olivat talvisodan käyneitä sotaveteraaneja. Me pst-ryhmän pojat olimme maassa litteänä kuin lutikat, sydän pompotti haljetakseen. Räjähdympilvet ja ainainen haju oli selvästi aistittavissa.

Ympärillä räjähteli ja suhahteli. Kauempaa kuului aina lähtölaukauksia, korohoron haukahtelua, kuten sanotaan.

Se oli ensimmäinen tulikaste meille siellä olleille nuorille sotilaille. Siinä tuli koti ja Luoja mieleen. Säästöanomus nousi ylös. Jälkeenpäin olen ajatellut päällystön rauhallisuutta, istuivat vain koivuun nojaten teltan edessä. Rauhoittihan se tietysti meitä toisia.

Minut siirrettiin I joukkueen varajohtajaksi Piilovaaraan. Sieltä näki aika hyvin Lutikkavaaran rajan taakse 1800 metriä. Yhtenä päivänä toivat sinne 37 mm:n panssari-torjuntatykin ja ampuiivat Lutikkavaaran tähystystornin lavan puuseinästä läpi. Iso ukko, tähystäjä, laskeutui alas. Liekö haavoittunut, en tiedä. Kohta kuului tykistön lähtölaukauksia Kuolismaan suunnasta kahdesta eri paikasta ja suhahteli 5” kranaatteja Piilovaaran laelle. Valtavat räjähdykset vavisuttivat aluetta. Tuli kiire poteron kaivuihin ja rauha oli tipotiessään. Yksi alikersantti tuli siitä keskityksestä pöpiksi, huopa korvissa luihuili poterossa ja toisessakin. Korpraalista tuli ryhmänjohtaja.

Joukkueen johtaja *Lindqvist* käski minun miinoittaa polun, joka johti rajaltapäin vaaralle. Kilon rotuulipaketit piti laittaa iskusytyttimen ja kirkkaan ansalangan kanssa. Polun viereen paukku ja lanka yli polun. Lähetti *Siljanderin* kanssa virittelimme niitä. Oli kova ukonilma ja viholliskranaatteja suhisi yli ukkosen jyrinän seassa.

Joitakin päiviä tämän jälkeen paukahti kerran ja pian toisenkin miinoituspaikan suunnassa. Joukkueen johtaja sanoi, että ota ryhmä ja menkää katsomaan tapahtumapaikalle. Hiivimme ketjussa lähemmäs ja kuulimme kahinaa maastosta. Komensimme ”ruki vehr” ja kahdet kädet nousivat osittain. Menimme lähemmäksi ja siellä oli kaksi kasvoiltaan mustunutta miestä, alaruumis paljaana. Paine oli lyönyt housut kinttuun. Maasta oli räjähdyskuopasta tai viereltä noussut kiviä, jotka olivat lisäksi ruhjoneet miehiä. Maassa oli aitariukuja. Nostimme miehet riukujen päälle ja kannoimme teltalle. Molemmat olivat tajuissaan eivätkä valitelleet, vaikka toisella, inkeriläisellä alikersantilla oli reisiluu n. 20 cm paljaana. Verta ei tullut. Toinen oli terveemmän oloinen, sanoi olevansa Oulusta lähtöisin ja menneensä 30-luvulla Neuvostoliittoon. Sanoi, että heillä oli tiedustelutehtäviä. Saattajat olivat olleet edessä, takana ja molemmilla sivuilla rajalinjalle saakka. Sen jälkeen he kävelivät kiväärit olalla, hän edellä ja komentaja, niinkuin hän sanoi, kaksi metriä jäljessä pistooli kädessä. Pojat kävelivät ensimmäiseen ansalankaan ja miina laukesi. He ryömivät eteenpäin n. viisi metriä ja toiseen ansalankaan. Teltoilla näimme, että pistoolikotelo on alikersantin vyöllä. Lähdimme hakemaan aseita ja löysin pistoolin, parabellum 7.65 kal. ase. Otin myös rahat talteen. Oulusta lähtöisin sanoi Suojärveltä olevan tulossa divisioonan verran puna-armeijalaisia. Alikersantti oli kova kaveri, puhui hyvin suomea ja kiroili. Kun kerroimme, missä asti saksalaiset ovat Neuvostoliiton alueella, hän sanoi, että älä usko perkele. Vääntyi aina vain vatsalleen, eikä valitellut.

Piilovaaran mökin seinustalla kasvoi kessupenkki, jossa oli n. viiden cm:n mittaisia lehtiä. Nostomies *Lönfors* lämmitti niitä kenttälapion päällä nuotiossa ja teki ohuita sätkiä, kuin parsinneuloja. Tupakka oli arvokasta.

Kerran tuli lähtö Lutikkavaaran luo. Rajalinjalla Neuvostoliiton puolella oli n. 2 - 3 metrin riu’uista, niinkuin heinäseipäistä tehty aita. Se oli läpinäkymätön, vitsaksilla yhteensidottu. *Lindqvist* käski lyödä vesurilla reiät, joka ryhmän mentäväksi ja kurkistaa reiästä. Niin mentiin jonossa kukin ryhmä läpi. Sitten oli ansalankaa maastossa n. puolen metrin korkeudella. Kirkasta rautalankaa ja rullalankaa, kalastajalangan vahvuista. Niistä harpottiin yli, maastoa ei oltu miinoitettu. Meillä oli varmistustehävä. Menimme lähelle Lutikkavaaraa tien kahta puolen. Estelinja näkyi siihen ja äänet kuuluivat hyvin. Partio oli pantu eteen. Kersantti *Uusipuro* oli johtajana kaksi miestä mukanaan. Jonkin ajan kuluttua näimme kahden sotilaan kävelevän tietä myöten keskenään keskustellen. Niiden tultua lähemmäksi havaitsimme asetakkien mustat kauluslaatat. Jostain syystä ei oltu sovittu toimenpiteitä ja joku avasi tulen. Koko joukkue yhtyi siihen. Toinen miehistä kaatui, toinen juoksi karkuun, mutta hän oli tullut meidän Uusipuron partiota kopiksi. Uusipuro kertoi ampuneensa viiden metrin etäisyydeltä kestotulella maahan ja sanoi antaneensa sarjan nousta. Selvä tuli, mies oli kaatunut. Ensimmäiseltä pojalta ottivat saappaat, olivat kuulema hyvät ja sopivat.

Lutikkavaarassa työt jatkuivat niinkuin mitään ei olisi tapahtunut. Kyllä varmasti kuulivat tulituksen. Jonkin ajan kuluttua ampui alikersantti *Hautala* sarjan ja syytä kysytyämme sanoi sotilaan kiikaroineen aseimiimme päin. Tämä tapaus jäi kyllä selvittämättä. Tuli tieto, että palataan tukikohtaan.

Olette I joukkueen johtaja

Ennen Ägläjärveä, Kotasuon laidassa, joka oli senhetkinen tavoitteemme, hyökkäsi jääkäripataljoona I ylitemme jatkaen prikaatin hyökkäystehtävää Ägläjärven suuntaan. Olin edelleen joukkueen varajohtaja. Oli elokuun alkupäiviä.

Joukkueemme johtaja meni etumaastoon pienipuustoiselle suolle ja pian sieltä kuului kaksi laukausta. Kohta sieltä tuli joukkueen johtaja oikeaa kättään pidellen. Kämnessä oli reikä. Hän lähti sidontapaikalle. Pian tuli päällikkömme, ratsumestari *Roiha* ja kysyi, mitä tapahtui. Kerroin niin kuin asia oli, että joukkueen johtaja meni etumaastoon ja pian sieltä kuului kaksi laukausta ja joukkueen johtaja tuli käsi verta valuen. Päällikkö *Roiha* sanoi, että *Meriläinen*, tästä ei puhuta. Olette I joukkueen johtaja tästä lähtien.

Kaksi vuotta tapahtuman jälkeen pojat kertoivat minulle, että he olivat vartiopaikalla, pikakiväärimies ja apulainen, kun joukkueen johtaja meni eteen ja näköetäisyydellä heistä pistoolilla tähtäsi vasemmalla kädellään oikeaan käteensä ja ampui ohi.

Toisella yrittämällä osui. Hän oli vasenkätinen, entinen kanta-aliupseeri ja suuren perheen isä.

Yö painoi päälle. Olin nukahtanut lähelle muurahaispesää, mistä muurahaiset olivat tarttuneet minuunkin. Heräsin siihen, kun päällikkö Roiha kysyi, että joko olette ta-juissanne. Löin asennon ja vastasin, että kyllä herra ratsumestari. Roihan lähetit *Haanpää* ja *Sintonen* tirskuivat vierellä, kun näkivät uneliaan pojan.

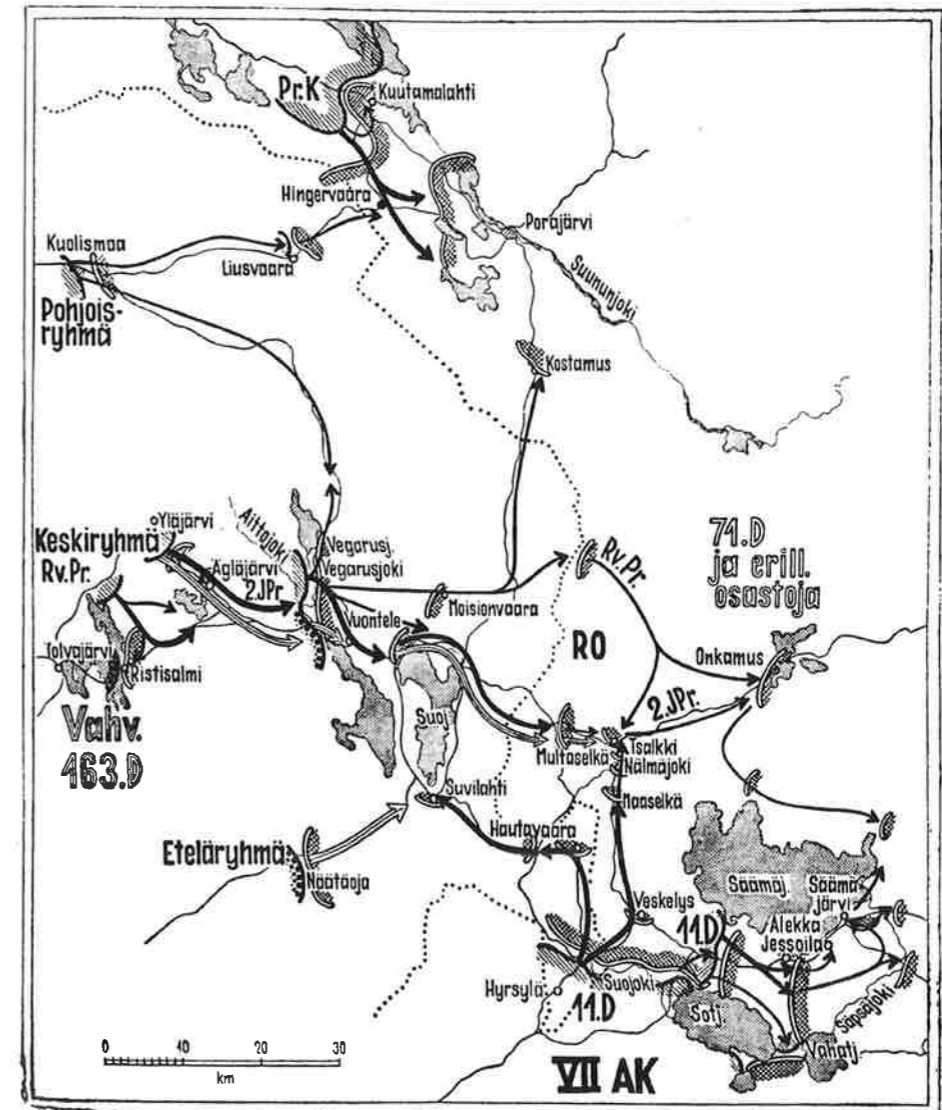

Kuva. Hämeen ratsurykmentin 3. Eskadroonan I joukkue Gadjärvellä v. 1941. Mauno Meriläinen toinen edessä toinen oik. Kuva Mauno Meriläinen.

Olot sieltä kurjimmasta päästä

Päällikkö antoi käskyn. Sanoi, että tien varressa on pikakivääripesäke, joka estää tien käytön. "Otatte joukkueen, menette ja tuhoatte sen." Se oli ensimmäinen junailu joukkueen kanssa. Lähdimme, ja päästyämme kumpareelle pesäkkeen taakse tuli siihen III joukkue silloisen vääpeli *Martti Makkosen* johdossa. Päällikkömme Roiha oli pannut ammittisotilaan varmistamaan pojan hommaa. Siitä tuli pulinaa ja ääntäkin turhan paljon. Makkos-Masa kysyi, että miten olit ajatellut suorittaa tämän. Silloin hyppäsi kaksi manttelipäällysteistä neuvostosotilasta ylös puolirinteessä olevasta poterosta ja lähtivät juoksemaan lujaa sivullemme. Niin yllättäen se kävi, että tulituksesta huolimatta pääsivät karkuun. Tiekin kyllä aukesi ja poterosta saatiin pikakivääri. Eteneminen jatkui Ägläjärvelle taistellen.

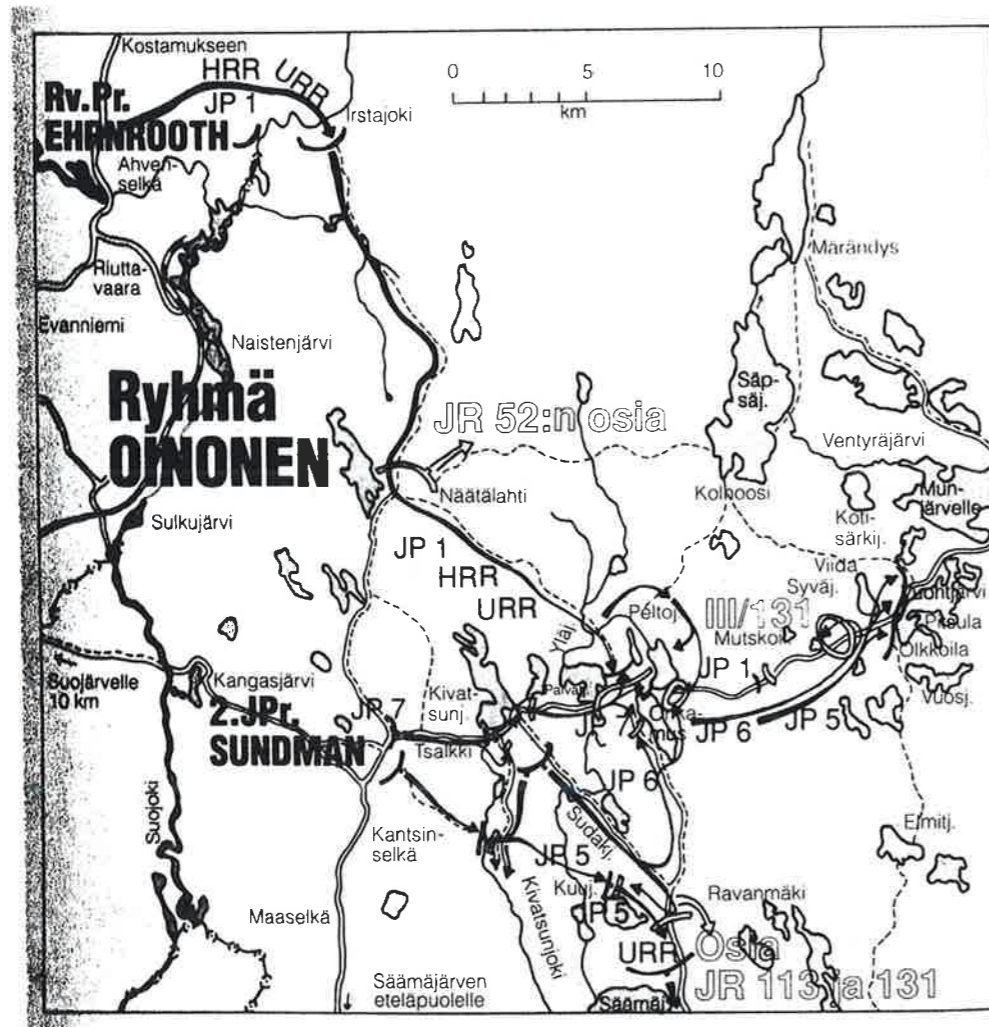
Vanhan valtakunnan rajan ylityksessä Suojärven ja Naistenjärven pohjoispuolelta Irstajoelle 23.8. - 24.8. ja edelleen Näätälahden kautta Onkamukseen, oli kovaa vastustusta. Vihollinen hyökkäsi panssarivaunujen tukemana. Oli koleaa ja pimeää, satoi kovasti. Kerran iltayöstä helpotti sen verran, että osa meistä pääsi vuorotellen metsäkämpään tulen ääreen kuivattelemaan. Kesken kaiken sälot lensivät seinähirsistä vihollisen tulittaessa. Ei muuta kuin äkkiä märät asusteet päälle ja ulos aseisiin. Ne päivät taikka vuorokaudet olivat kurjimmasta päästä. Huolto oli monen kymmenen kilometrin päässä soiden takana, samoin lääkintähuolto. Silloin ei ollut viisipäi-

Suojärven ja Säämäjärven alueen valtaus. Hämeen ratsuväkirykmentti kuului Ratsuväkirykmenttiin, Rv.Pr. Kartta kirjasta *Suomen sota 1941-45*, v. 1948.

väinen työviikko kahdeksan tunnin päivinä, vaan toimintaa läpi vuorokauden ja useimmiten lähtö aamuyöstä. Sunnuntait samaa tietenkä. Ei ollut myöskään suojaimia, ei kuulu- eikä silmäsuojaimia, märät manttelit päällä ja niiden alla kaikki märkää.

Onkamuksen taistelussa meni Jääkäripataljoona I:n polkupyöriä, ainakin komppanian pyörät hyökkäysvaunujen telojen ruhjomana. Ratsuväkiprikaatiinhan kuului silloin Jääkäripataljoona I, Uudenmaan Rakuunarykmentti ja Hämeen Ratsurykmentti, jotka olivat pataljoonan vahvuisia.

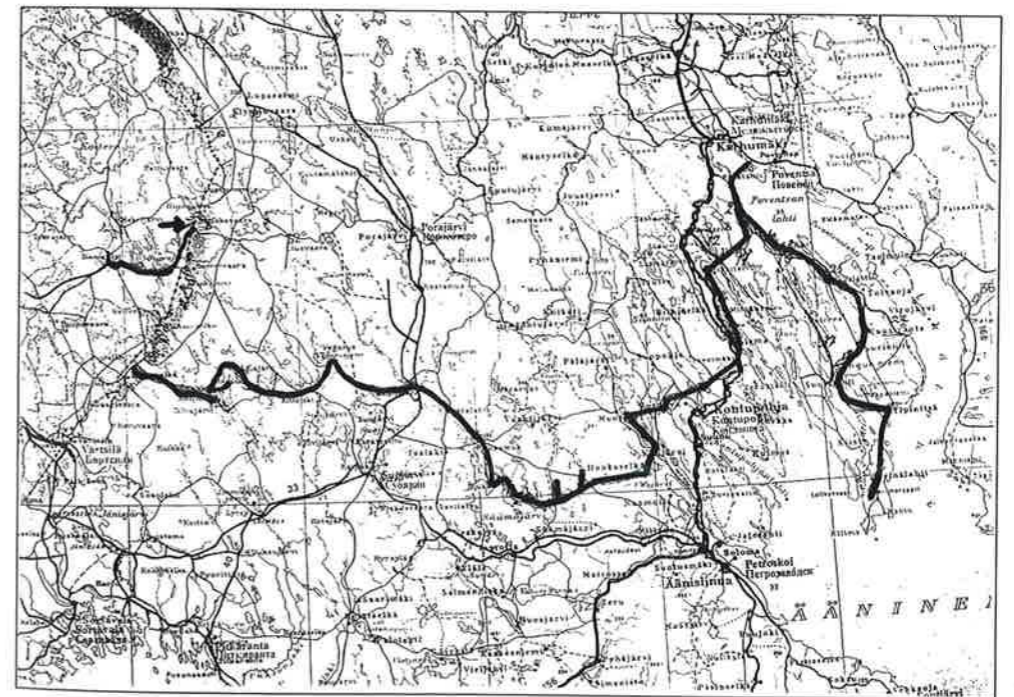

Ryhmä Oinosen eteneminen Onkamuksen kautta Olkkoilaan 28.-1.9.1941. Kartta Jatkosodan historiasta.

Murroksen mestarit

Honkaselän murroksen edessä hyökkäyskäsä annettaessa istuimme piirissä viisi - kuusi miestä, kun yht'äkkiä yksi miehistä kuoli istuvaan asentoon. Harhaluoto oli osunut sydämeen. Samanaikaisen tulituksen aikana siitä osumasta ei huomattu mitään. Mies vain kaatui ääntä päästämättä. Sankarivainaja oli 4/HRR:n korpraali Paa-vo Korpi. Meillä oli silloin päällikkönä ratsumestari Leo Saarela.

Honkaselän vihollisasemat olivat murroksen takana kahden järven välissä. En voinut kiertää sivusta, oli mentävä murroksen läpi ryömien. Onneksi murros ei ollut miinoitettu ja puolustajia oli pieni määrä. Heitä oli vain viivytysporukka, jotka sitten ehtivät pakenemaan, kun pääsimme juoksuhaudaan murroksen taakse vihollisasemiin. Oli kaivettu kovaan moreeniin hyvät juoksuhaudat ja tehty katetut pesäkkeet. Murros oli isossa kuusikossa ja leveä. Kuusikko oli kaadettu taiten, ei tahtonut sopia alta ja päällä oli maalitauluna. Se oli ammatti-ihmisten teettämä. Emme ole nähneet sen parempaa murrokkoa myöhemmin.

Kartta Hämeen ratsurykmentin 3. Eskadroonan 1. joukkueen etenemisestä (vahvennettu viiva) hyökkäysvaiheen aikana 16.7.-8.12.1941.

Tästä Honkaselän taistelusta muistan, kun ryöimimme murroksen läpi. Vihollistulta ei tullut kovin paljon, mutta kun pääsimme lähes murroksen läpi, niin oululainen alikersantti *Erkki Hauru* nousi pystyyn juoksuhaudan päähän konepistoolinsa kanssa ja sanoi, että ei täällä ole ketään. Eihän siellä sitten enää ollutkaan. Se oli viivytyso-
rukka, joka otti hatkat. Kersantti *Lauri Skyttä* sai täällä ensimmäisen varmimman kiinnityksen Mannerheimristiinsä.

Ääniselle

Hyökkäysvaiheemme pohjoisin kohta oli noin kymmenen kilometriä Karhumäen eteläpuolella, Äänisen rannalla oleva Lobskoja Goran kylä, joka oli vastapäätä niinsanottua Tapponiemeä Äänisen itäpuolella. Karhumäen valtauksen aikaan 5.-6.12.1941 saimme käskyn partioida joukkueeni kanssa yöllä Äänisen jäällä. Kun etenimme ulisevaa ja vonkuvaa jäätä myöten, jolle oli satanut vähäinen lumikerros, näimme kolme leveää jotosta tai tossupolkua. Vihollisellahan oli huovikkaat käytössä suurelta osin. Tossupolkujen päällä oli konekiväärirattaiden jäljet.

Paljon oli päässyt vihollismiehitystä vetäytymään Karhumäen motista. Jää oli kyllin vahvaa ja suomalaiset eivät olleet miehittäneet jäälakeutta jostain syystä. Ne kolme tossupolkua olivat leveitä kuin maantiet. Konekivääreitä raskaampaa kalustoa ei niitä pitkin oltu viety, mutta puna-armaijan miehiä varmaan satoja, jotka sitten myöhemmin hyökkäsivät Tapponiemeen everstiluutnantti *Valtter Vallinin* johdolla. Kenraali *Laguksen* joukot sen osaston tuhosivat sitten lähes tyystin.

Äänisjärven itäpuolella Sungun kauppalan kohdalla Pigmatkan kylässä kävivät Uudenmaan rakuunarykmentin vahvistettu eskadroona 8.12.1941, mutta vastaanotto kai oli ollut tylykkö, koska vierailu ei ollut pidempi.

Meille tuli vuonna 1943 tamperelainen *Tapani Pilvinen* kornettina RUK:sta. Hän kertoi olleensa Pigmatkan retkellä. Äänisniemelle tultuamme näimme ensimmäiset siviiliasukkaat, kun he tulivat metsän kätköistä taistelujen laannuttua. Hevosilla ei ollut kenkiä. Kaviot olivat haljenneet kuin lehmän sorkat ja käpristyneet ylöspäin, ei ne paljon pitäneet. Reessä ei ollut rautoja jalaksissa, eikä aisan päässä saverikkoja. Olivat vitsaksella kiinni reen koplaassa. Oli se meistä köyhän näköistä. Talot olivat harmaita pyöröhirsistä tehtyjä, aikanaan uutena ehkä näyttäviäkin, mutta nyt rötelöitä. Talojen alakerrassa olivat eläimet ja rehut, joissain taloissa toinen pää oli asuttu alhaaltakin, toisissa oli yläkerrassa asunnot. Vesisaavi oli uunin vierellä ja vieressä alla lika-astia. Narun varassa oli nokallinen kannu, jossa oli vesi pesua varten. Siitä kaadettiin vähän käsille ja sitten pestiin kasvot ja kädet.

Uunit olivat suuria, joissa pankoilla oli makuutila, sekä vierellä makuualustat uunia vasten. Käytimme majoitukseen paikkakunnan taloja, osa kylistä oli paikallisten asukkaiden käytössä. Uunitsan kylässä olimme majoitettuna 1941 syksytalvesta hyökkäysvaiheen päätyttyä ja joulunakin. Nikitinskaja oli kylä, jossa olimme majoitettuna

pitempään. Muita lähikyliä olivat Fedotova, Kuusiranta ja Klimentskin eli Limosaaren kylät. Niissä käytiin partisaanijahdissa. Partisaaneja oli muuallakin Äänisniemellä.

Limosaari eli Klimentskin saari oli todellista erämaata. Menimme veneillä sinne, osa hinauksessa. Veneet olivat liian täyteen lastattuja, vaikeasti hallittavissa ja siksi uppoamisvaarassa. Saimme saarella hirven, mutta suolasta oli pula, jota otimme erästä talosta puoliväkisin. Kaikestan siellä oli puutetta, paitsi karhuja ja susia oli liikaa. Näimme hevosen, jota karhu oli raadellut lautaselta. Lautasethan on takajalkojen selän puoli.

Äänisniemellä ollessamme Fedotovan kylän lähellä oli kevättalvella ja kesällä 1942 heikko ruokatilanne. Niin oli Suomessakin. Tavallisimmin syötiin veteen keitettyä velliä tai hernejauhoista hernekeittoa. Joskus kävi paikkakunnan pikkupoikia maitopullon vaihtokaupalla ja sanoivat: "*Finski jenki a sakariini nietu, moloka jees*", ja niin sai vaihtaa kenellä oli rahaa ja sakariinia. Itä-Karjalassahan oli Vakon kauppoja, joissa kelpasi vain Suomen raha.

Kesä 1942 oli meillä helppo Äänisniemellä. Osalla oli pahvitelttoja aivan rannan tuntumassa. Pojat tekivät pieniä lauttoja, koplakoita ja työntelivät niitä sauvaimella hiljalleen pitkin rantakaislikoita. Pojat pyytivät myös koukulla leukaamalla isoja haukia. Silloin saatiin maistaa kalaa.

Heinäntekoa Äänisellä v. 1942 Vas. Jorma Louhivuori ja oik. Mauno Meriläinen. Kuva Mauno Meriläinen.

Kannakselle

Hämeen ratsurykmentti siirtymässä Laatokan Karjalasta Kannakselle v. 1943. Kuva Mauno Meriläinen.

Joukkueemme touko - kesäkuun tukikohta oli Lempaalassa Pietarin kivitien vasemmalla puolella ja sen takana oli heimopataljoona asemissa. Sieltä kuului kajutinpropagandaa heimoveljille. Niitä oli paljon enemmän kuin suomalaisia. Meille oli aika usein, lähes päivittäin aamulla klo 4.00 - 5.00 aikoihin yhtäkkinen, lyhytaikainen piiskakeskitys useilla 45 mm:n piiskoilla ja heittimillä. Muulloin heillä oli piiskat piilossa, työnsivät ne hetkeksi ampuma-asentoon ja heti piiloon.

Meillä oli aluksi periskooppitähystys. Kun sinne mentiin, JR 1 oli ennen meitä, mutta teimme kaksoispoterot eteen ja tähystys ristiin, ei rintamasuuntaan. Tarkka-ampujat kävivät toisinaan 100 metrin päässä meistä Risukukkulalla ja saivatkin muutaman pojan uhriksi. Oli meilläkin muutama tarkka-ampuja kiikarikivääreineen ja kyllä vihollinen tiesi maastoutua. Kun heillä oli vaihto, niin uudet miehet olivat aluksi näkyvillä, mutta ei kauan. Pian hekin kantoivat risunippuja suojana näköksällä ollessaan. Ne joutuivat myös pienentämään pesäkkeiden aukkoja. Mekin verhoiltiin puilla tais-
teluhaudat ja samalla saatiin niistä kapeampia. Pesäkkeistä oli rautalanka korsuun, josta vetämällä kello kilkatti merkiksi, että jotakin oli hullusti. Lepovuorossa olevat

menivät heti. Oli vanginsieppausyrityksiä ja valopistoolin paukun valossa katsottiin etumaastoon pimeällä, jos kuului epäilyttävää ääntä. Miehet olivat varmoja, erinomaisia kaikissa toimissaan. Kerran kierrellessäni asemissa tapasin etumaastossa kersantti *Arvo Hautalan* pitkän leukun kanssa raivaamassa ampuma-alaa.

Kesäkuun 9. päivänä 1944 olimme vahvistetun joukkueen kanssa Mustamäen aseman seudussa linnoitusriukuja kaatamassa, kun aamulla alkoi kuulua tykistökeskitys Raivolan aseman suunnasta. Se oli yhtenäinen jyrinä, ankara keskitys. Neuvostoliiton kesähyökkäys oli alkanut Suomen miehittämiseksi. Se selvisi myöhemmin. Pommitus- ja maataistelukoneita lenteli radan suunnassa, pommittivat rataa ja aseman seutua, sekä tulittivat konetykeillä ja konekivääreillensä.

Joukkojen kuljetusjuna oli tulossa Viipurin suunnasta. Siinä oli jalkaväkirykmentti II miehiä, mukana oli tuttu poika Siikajoelta. *Anttilan Timo* istui vaunun rapulla heilutellen jalkojaan. Keskustelimme sen verran, että kuulin veljeni Riston tulleen edellisessä kuljetuksessa Raivolaan. Yritin soittaa myöhemmin Raivolaan, mutta pääsin vain pataljoonan keskukseen. En saanut veljeeni puhelinyhteyttä. Poikia tuotiin Kies-
tingin-Uhtuan suunnalta Karjalan kannakselle aavistamatta, että suurhyökkäys oli alkanut samaan aikaan. Junassa oli myös Suomesta palaavia siviilejä. *Anttilan Timo* kaatui 11.6.1944 Kivennavalla, siis kaksi päivää myöhemmin. Timon leposija on Siikajoen sankarihaudassa.

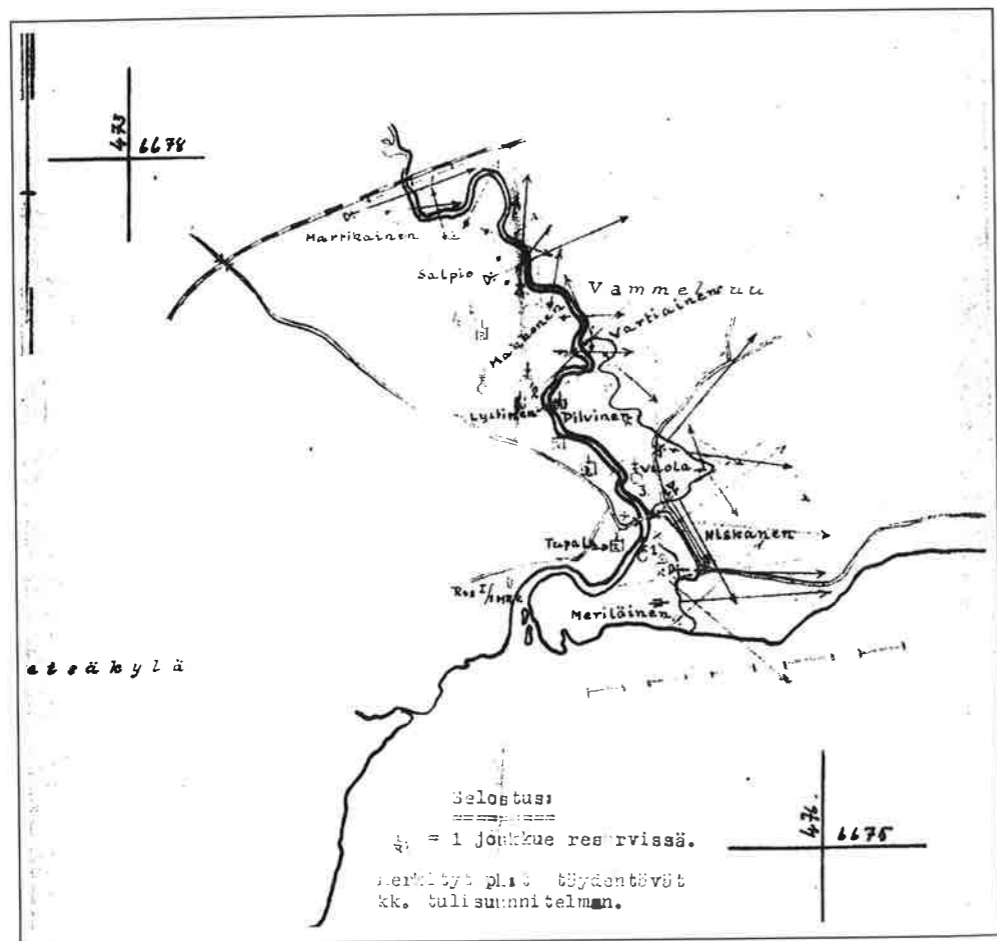
Meillä oli maitotalo Mustamäen asemalla. Olimme telttamajoituksessa työmaametsikössä. Maitotalossa oli soteleski kolmen lapsensa kanssa. Ostimme sieltä maitoa ja kannoimme heille vettä kaivosta. Sillä hetkellä leski oli ollut itsekin kahden lapsen kanssa hakemassa vettä kun pommitus alkoi ja taloon osui sirpaleita ja luoteja. Pienin lapsi oli nukkunut yksin vaunuissa, kun sirpaleet lävistivät seinän ja yksi sirpale oli lyönyt vaunun päädyn läpi lapsen päähän kuolettavasti. Siellä isäänsä näkemätön lapsi makasi vainajana. Isä oli kaatunut ehtimättä nähdä nuorinta lastaan. En tiedä ketä olivat äiti ja hänen kaksi lastaan, nimi ei ole muistissani.

Vammelsuussa suurhyökkäystä torjumassa

Kaksi kuorma-autoa tuli hakemaan meitä tukikohtaamme Vammelsuuhun. Tilanne muuttui yhtäkkiä ja Vammelsuuhun päästyämme oli komentajamme auto odottamassa. Tuttu kuljettaja *Toivo Tuominen* Himangalta sanoi, että Meriläinen, heti komentajan luo ja niin Hudson amerikanrauta lähti ja lujaa. Sanoin Topille, älä aja niin lujaa, en halua kuolla auto-onnettomuudessa. Matka oli vain 5 - 6 km.

Perille päästyämme komentajamme eversti *Gustaf Ehrnrooth* sanoi, että Meriläinen ottaa kaikki miehet, huoltomiehet ja keittäjätkin ja miehittää VT-aseman 3. eskadroonan lohkon. Kuutisenkymmentä meitä kaikkiaan löytyi. Toiset olivat jo menneet vastaiskuun Kellomäen taakse. Päivä oli jo vaihtunut, nyt oli 10. päivä kesäkuuta.

Meidän 3:n eskadroonan lohko oli Vammeljoen itäpuolella heti joen takana. Silanpääasema Suomenlahden rannasta Terijoen ja Raivolan tien yhtymäkohdasta rautatielle päin. I joukkue, *Meriläisen* joukkue, oli Suomenlahden rannasta Terijoen tiehen saakka. Sitten *Vuolan*, *Pilvisen* ja *Vartiaisen* joukkueet rautatielle päin. Vammelsuussa Terijoen tien suunnassa oli toiset varustetut asemat vielä joen länsipuolella. Meillä oli hyvät asemat. Panssaritorjunta-aseinakin olivat saksalaiset panssarikauhu ja panssarinyrkit.

Hämeen ratsurykmentin ryhmitys Vammelsuussa 12.-15.6.1944. Äärimmäisenä Suomenlahden rannalla Mauno Meriläisen joukkueen asemat.

Edestä Terijoen suunnasta kuului taistelun melua. Siviiliväestöä tuli eri tavoin, suurin osa kävellen, karjaakin kuljettaen. Illan tullen alkoi tulla sotilashenkilöitä. Osa aseettomia ja järjestäytymättömiä, etuasemasta poistuneita pakenevia.

Ilmatorjunta oli vilkasta ja tähystyspallo nousi myöhemmin näkösaalle. Se oli suuri möhkäle, jossa oli kori alla tähystäjineen ja tulenjohtajineen. Meiltä siirrettiin lotat taakse ja kanttiin tyhjennettiin. Yksikkömme pääosa tuli käskettyä pois Kellomäen suunnasta. Pojat kertoivat vastaiskun onnistuneen. Kertoivat pysäyttäneensä kärkiosan, mutta panssareitten tullen vetäytyneensä.

I eskadroona pisteen 31 maastossa harjanteella tien ja rannan tuntumassa oli jo taistelusketoksessa panssarivaunuilla vahvistettuun vihollisvoimaan. Tulitus tykistöillä kiihtyi aseimiimme, tuli raskaitakin ammuksia jollotellen ilmassa melkein kuin juna. Kronstadt, Totleben, Yhinmäki ja Itämeren laivasto tulittivat isoilla putkillansa. Maa vavahteli. Neuvostoliitossahan riitti aseita ja ammuksia, isoja ja pienempiä. Tavoitteena oli Helsinki ja Suomi.

Meidän tykistömme oli vain Kevyt Patteristo 12, jossa oli 12 kpl neljän tuuman tykkeitä. Tulenjohtajaa ei meidän tukikohdassa näkynyt. Etumaastoon oli jäänyt 60 tykkiä vihollisen saaliiksi, kuulimme sen myöhemmin. Ne olivat 10:n divisioonan, joka joutui luopumaan etuasemista 10.6.1944. Vihollisvoima oli valtava varsinkin tykistön osalta. Oli kyllä muutenkin, oli miehiä, panssareita ja lentokoneita. Meillä oli panssarikauhu ja muutamia nyrkkejä, kiviesteet olivat edessä. Mutta tien vasemmalla puolen mutkassa, kivieste oli heti tien takana lähellä asemiamme. *Patrikaisen Lassi*, alikersantti, sanoi, että ruskeapukuisia syöksyy yksitellen kivien suojaan. Lauri Patrikaisen kaatumispäivä oli 12.6. Samana päivänä kaatuivat korpraali *Högsten* ja rtm *Korhonen* ja *Vanhapelto*, edellisenä päivänä *Kämäräinen* ja *Vitikko*.

Vammelsuun koulun luona melkein vastapäätä Vammeljoen siltaa mellastivat neuvostopanssarit tulittaen asemiamme. Suomenlahden rannan lähellä oli taisteluhauta. Veden takia se oli osittain maanpäällinen, mutta siellä kasvoi harvahkoa metsää edessä. Siellä oli myös rakennuksia. 13.6. ja varsinkin 14.6. yritti vihollinen tosissaan murtaa puolustuksemme onnistumatta kuitenkaan kohdallamme. 14.6. klo 7.00 alkoi kaksi tuntia kestänyt yksimittainen tykistötuli sillanpääasemaan ja taakse. Tykistötulen aikana on laskettu tulleen 30 000 erilaista ammusta. Meille tuli vaihto iltayöstä 14.6.1944. 2 eskadroona otti asemat vastaan ja me lähdimme rykmentin komentopaikan maastoon. Tulitus oli lakannut melko vähäiseksi illan aikana. Kuului panssareiden ja muiden ajoneuvojen ääniä, kun ne ajoivat Raivolan tietä pohjoiseen. Kuuterselässä oli rintama murtunut ja komentopaikan maastossa kuulumme, että vihollisrivistö oli jo Vammeljärvellä. Sanottiin, että 20 km selustassa oli n. 30 panssaria, sotilaita vaunujen päällä ja perässä vedettävissä rautaisissa reissä. Kysymyksessä oli siis rautareki. Ratsumestari *MJ Virkkunen*, senaikainen päällikkömme sanoi, että liiat tavarat jätetään siihen paikkaan, tuliannokset otetaan ja lähdetään vetäytymään taakse. Minulta jäi myös siviilitavaraa, joista sain anomuksesta puolustusvoimilta myöhemmin korvausta 5.640 mk.

Viipurinlahdelle

Heinäkuun alkupäivinä ollessamme puolustusasemissa Viipurinlahdella ja Turkin-saarella. Näimme ja kuulimme selvästi, kun vihollinen hyökkäsi Ravansaareen, Suomensaareen sekä Esisaareen. Se oli jo useina vuorokausina aikaisemmin hyökkäillyt saamatta jalansijaa, mutta nyt oli tosi kysymyksessä. Ilmapommitus ja tykistökeski-tykset, myös laivaston suuret tykit olivat tulitukena ja savuverhon suojassa vihollis-voimat aloittivat taistelun saarten omistuksesta. Ja kyllä siinä niin kävi, että omistaja vaihtui. Neuvostoliiton ylivoima oli liian suuri. Uuraassakin oli yli 200 tykinputkea tulittamassa, osa suoralla suuntauksella. Uuras oli kapean salmen takana.

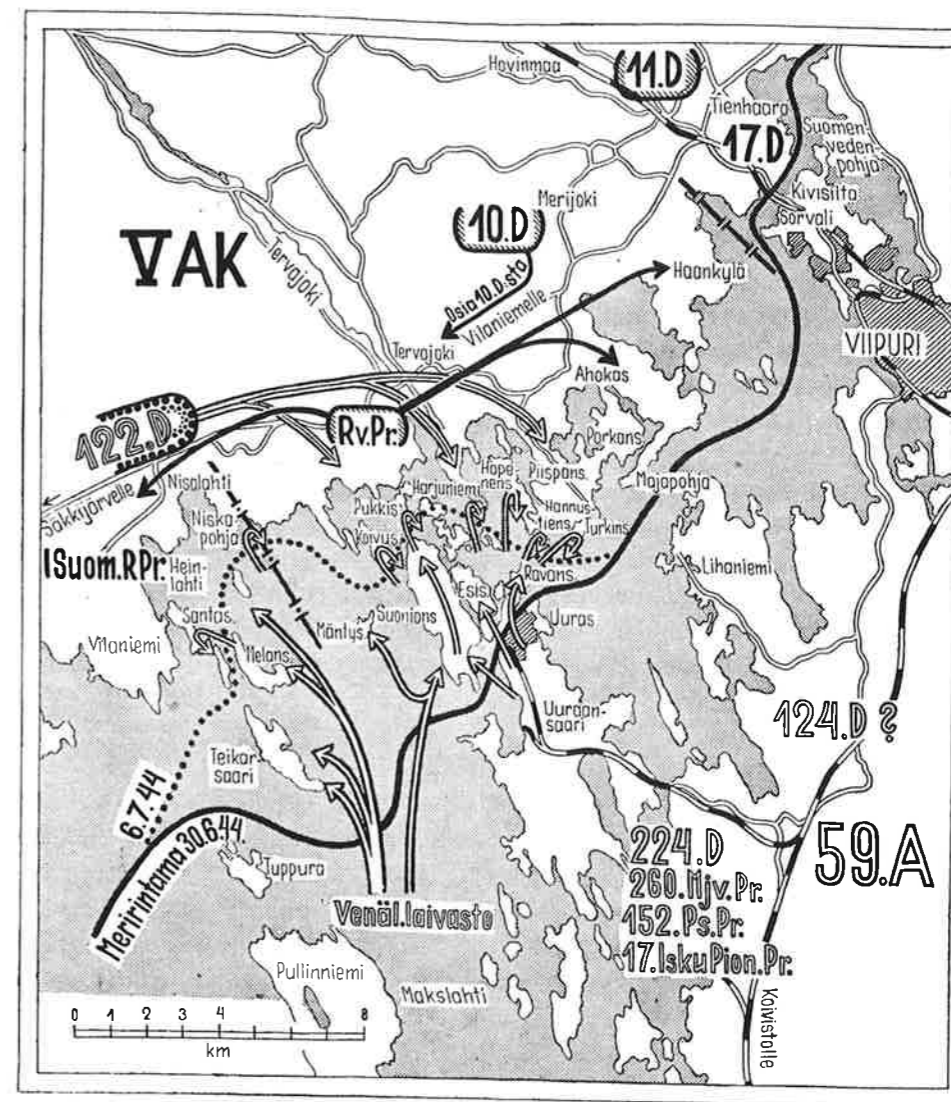
Taistelun tauottua näimme muutaman neuvostoliittolaisen peseytyvän rannassa. Eräs heistä laittoi kaatuneen suomalaisen asetakin päällensä ja peilaili itseään suomalai-sen asussa.

Päästäkseen näistä valloitetuista saarista, osa puolustajista yritti poistua uimalla. Onnekkaimmat pääsivätkin. Liminkalainen *Pauli Sangi* sanoi tulleen kaikine va-rusteineen ja aseineen. Vaasalainen *Eino Riihimäki*, joka haavoittui uintimatalla li-sää, oli mennyt tajuttomaksi ennen rantaa, mutta toiset olivat auttaneet hänet maihin saakka. Siellä haavoittui sokeutuen mm. sotasoikeitten nykyinen puheenjohtaja evers-tiluutnantti *Markus Palokangas*. Hänet saatiin kuitenkin pois saaresta.

Melkoisen pian tapahtui, että vartiomoottorivene veti proomua, jonka päälle oli tehty laudoista elosuoja muistuttava, umpinainen, pitkä lato. Arvelimme, oliko se ”Troij-an puuhevonen”. Se mutkitteli Turkin-saaren edessä edestakaisin. Ihmettelimme ou-toa kuljetusta. Emme häirinneet poikien touhua, sillä arvelimme, että ne halusivat meidän avaavan tulen ja näyttävän aseistuksemme. Emme tulittaneet. Aikansa siinä mutkiteltuaan se meni pois.

Jonkin ajan kuluttua saarta kohti ajoi kaksi torpedovenettä kovaa vauhtia samanai-kaisesti tulittaen. Paikalla ollut kersantti *Hiturin* ryhmä vetäytyi pois ja tuli luoksem-me. Hituri sanoi, että ryssä tuli maihin. Menimme saman ryhmän kanssa ketjussa edeten sinne takaisin. Vihollinen suoritti samaan aikaan kranaatinheitinkeskitystä ja sillä kerralla lähettinäni ollut *Urho Antikainen* kaatui kranaatin sirpaleesta. Ei siellä ketään ollut. Hitura hävetti jälkeensä. Ehkä vihollinen halusi tälläkin yrityksellä saada selville aseistuksemme.

Turkin-saarella oli ollut vesilentoasema. Oli maanpäällinen bunkkeri, jossa rautaovet vihollisen suuntaan. Ne olivat hyökkäysvaunutykkien läpiampumat jo talvisodan ai-kana. Betonista tehty luiska oli vedestä poikki saareen. Näin kerran Lahdessa lentä-jän asevelitilaisuudessa, joka oli ollut vesitasolentokoneitten lentäjä vapaussodan ai-kana ja jälkeensä. Hän kertoi heidän lennelleen silloin rajan molemmin puolin. Lentäjä näytti minullekin kunniamerkkinsä, Vapaudenristin 4 lk taustan ja sanoi, että katso poika vuosiluku. Se oli 1918.

Kartta Viipurinlahdelta, missä ratsuväkiprikaati torjui vihollisen etenemistä saaris-ton kautta mantereelle 25.6.-9.7.1944. Kirjasta *Suomen sota 1941-45*.

Siljanderin Jussi oli vesilentoaseman maastossa puolen joukkueen kanssa. Pojat käyt-tivät sitä tukikohtanaan. Meillä toisilla ei ollut mitään suojaa, pahaset poterot vain. Sitten tuli maihinnousuyritys Ravansaaresta. Toistakymmentä ukkoja täynnä olevaa soutuvenettä lähti tulemaan, soutajat olivat hyvinkin selvästi näkyvissä. Oli siinä ih-mettä kerrakseen. Kesäpäivä oli hyvin kaunis, ei paljon tuultakaan. Hyvä oli soudel-la, kun ei ollut varma vastaanotosta, onko se lämmin vai myrskyisä. Lisää isoja meri-veneitä oli lastattuna Ravansaaren vesillä.

No, tietäähän sen kuka hyvänsä, miten siinä käy, kun puisilla soutuveneillä lähtee saarta valtaamaan keskellä kesäpäivää. Siinä veri virtaa Viipurinlahteen ja ilma lähtee soutajista niin kuin mukana oljoistakin. Ei siinä auta hajanainen tulitus maastotuneen puolustusjoukon eliminoimiseksi. Se oli epäonnistunut mairinnousu. Mutta joukossa oli muutama uimari, jotka onnistuivat uimaan Vasikkasaareen, 600:lla miinalla miinoitettuun matalaan ja pieneen saareen, jonka erotti Turkinsaaresta noin vajaa sadan metrin salmi.

Siellä ne olivat ja pysyivät, vaikka saksalainen tykistö antoi rajun keskityksen siihen. Saksalaisen tulenjohtueen kolme miestä käskivät meidän vetää miehitystä keskemäs saarta. He lupasivat, että pensaat ovat juuret ylöspäin keskityksen jälkeen ja elo loppuu vihollismiehiltä. Mutta niin ei käynyt. Meidän oli elettävä hiljaa, muuten tuli kranaatteja niskaan 120 mm:n heittimillä.

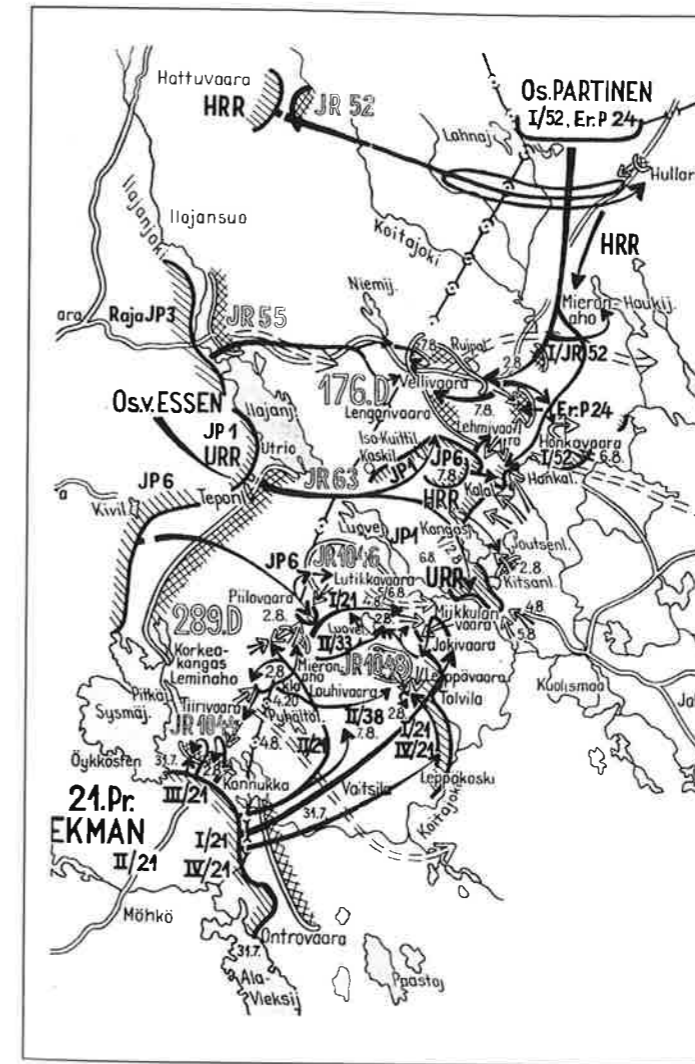
Eräänkin kerran olimme kersantti *Taito Kuusivaaran* kanssa samassa pienessä, matalassa poterossa kun kuulimme, että nyt tulee lähelle. Kyyristyimme sen mitä sopi. Samassa humahti ja jysähti, maata tuli päällemme. Hetken päästä kysyin Kuusivaaralta, oletko hengissä? Silloin hän liikahti ja vastasi. Kun katsoimme osuman keskipestettä, niin se oli puoli metriä sivussa. Poikien päivät eivät olleet vielä luetut. *Sinkoksen Iivari* kaatui edellisenä päivänä, kun täysosuma tuli poteroon.

Ilomantsin suurtaistelu

HRR:n kolmas eskadroona aloitti Korentovaarasta, mistä marssin Utrioon aamuyöstä klo 3.00. Siellä Jääkäripataljoona 6:n 3:s komppania oli useiden vihollishyökkäysten jälkeen joutunut vetäytymään purolinjalle Utrion länsipuolelle. 30.7.1944 Utrio - Teponlampi taisteluun mennessä meitä oli 157 miestä. JP6 3. komppanian luo tultuamme oli luutnantti *Nyysönen* helpottuneena huokaissut kornetti *Tupalalle*, että oli Luojan lahja, kun tulitte. 3. komppanian taistelulähettiläupseeri korpraali *Liukko* oli katsellut ihailien, kun eskadroona tuli ja lähti kuin paraatiin. Koukkauksenkin se suoritti taiten, matalasti koukaten Teponlammen taitse.

Paraati oli monen pojan viimeinen. Kunnia heille. I joukkueesta, joka kärsi eniten, kaatui *Kulmala Rolf*, *Harmainen Oskari*, *Nuora Veikko*, *Mylläri Stefan*, *Nyrhinen Martti* ja muista joukkueista *Kupiainen Hannes*, *Tyyskä Pauli*, *Venäläinen Väinö*, *Virtanen Erkki* ja *Vehviläinen*. Kymmenen kaatui ja I joukkueesta haavoittui 15, kaikkiaan haavoittuneita oli 34 poikaa. Vertavuotavia poikia lähti taakse, osa yksin kävellään, osa toisiaan tukien, kaatuneet niille sijoilleen maastoon verensä vuodattaen. Se oli ankara tulitus. Salaamissyistä emme saaneet käyttää raskaita aseita. Voitonvarma vihollinen oli luultavasti tulossa vastaan. Näin olimme poikien kanssa päätelleet. I joukkueen kohdalla oli pienehkö aukea ja mätikköinen pienipuustoinen suo- maasto, kuiva kylläkin, jossa vihollisvoima pääsi käsikranaattietäisyydelle. Mutta

siihen loppui vihollisen eteneminen Suomeen ja vähittäinen vetäytyminen, välillä rivakampikin kohti itää alkoi. Hyökkäyksemme jatkui tämän rajun ensi keskityksen jälkeen Utrion torpan taakse. Tiukka vastus oli vielä sielläkin. Kaatuneita vihollisia oli 70, sotasaalista saimme 4 konekivääriä, 1 pst-kiväärin ja seitsemän pikakivääriä.

31.7.1944 alkoi Rv.prikaatin päähyökkäyssuunnan tst-osasto Essenin hyökkäys Ila- janjärven - Luovejärven kannaksen avaamiseksi myöhempiä operaatioita varten. Osasto Virkkunen 3/HRR vasem- malla ja 3/URR polun suunnassa. JPI 2. komppania oli oikealla suon takana, jossa se pääsi etenemään ilman kosketusta n. kaksi km Utrion kaakkoispuolel- le, jossa se sai vastaan- sa konekivääri- ja pika- kivääriltä vasemmalta harjanteelta.

Ilomantsin suurtaistelu 30.7.-9.8.1944. Kartta kirjasta Olavi Antila: Suomi suursodassa, 1988.

Virkkusen osasto 3/HRR ja 3/URR lähti klo 7.47 liikkeelle ja eteni tunnissa n. kilo- metrin, sitten kun sai vihollisen irtautumaan kenttävarustetuista asemista, joissa se teki kiivasta vastarintaa. 3/URR:n miehiä kaatui kuusi ja haavoittuneiden joukossa oli senaikainen päällikkö *Voitto Laine*, jonka jälkeen luutnantti *Reino Koivisto* jatkoi. Meiltä 3/HRR:stä kaatui *T. Varis*, haavoittuneiden joukossa oli mm. kornetti *Pauli Tupala*. Hän sai käsikranaatin sirpaleita selkäänsä. Myöhemmin kersantti *Uno Haan-*

pää sai viholliskonepistoolin luodin vatsasta läpi. Luoti jäi selän puolelle vyöhön kiinni.

Päivän mittaan jääkäripataljoona eteni suon takana etelän suunnassa pitkälle ja sai vihollisen helpommin irtautumaan saarrostuksen uhan takia ja jättämään aseitaankin kuten pst-tykkejä, kone- ja pikakivääreitä jälkeensä. Kuitenkin jokilinjalle pääsy veyi iltaan saakka, JP1:n miehiä kaatui viisi. Tavoitteessa oltiin kuitenkin illalla klo 21 mennessä.

Aamuyöstä 2.8.1944 ilmestyi Jääkäripataljoona I komppania meidän luo. Minulle nimeltä tuntematon luutnantti sanoi saaneensa käskyn meidän kahdella yksiköllä katkaista Lehmivaaraan menevä tie. Hän sanoi, että me, Hämeen Ratsurykmentin 3. Eskadroona menemme Lehmivaaraan ja he, jääkärit Kuolismaan suuntaan. Ryhmitys on sellainen, että 1. joukkue on ketjussa ja loput jonossa. Meillä ketjun vasemman siiven jatkeena ja heillä oikean niin, että tulee U-muoto.

Niin lähdettiin ja rivakasti. Juosten mentiin Lehmivaaran tielle. Sattui vihollisleipomo meidän kohdalle, sieltä kuului naistenkin ääniä. Mutta vähäinen miehitys siinä oli. Yli tien mentyään ketju kaartui vasempaan ja oli valmis jonossa olevan joukon kanssa, joka kääntyi vasempaan. Niin rynnistettiin kohti Lehmivaaraa, jonka juurelle, estelinjan lähelle päästyämme saimme enemmän tulta vastaan. Jopa muutamalla suorasuuntaustykilläkin. Siihen pysähtyi hyökkäyksemme.

Vihollisia tuli meidän takaakin. Tuli yksittäisiä ja pieniä ryhmiä, sekä naisiakin. Osa jäi vangiksi, osa pääsi omiensa luo. Tien katkaisu oli niin nopea, että heitä jäi jälkeen. Osa lienee ollut JP 1 komppanian jälkeen jääneitä. Er.P 24 oli venäläisten kimpussa tien avausyrityksessä taistelussa vihollisen hyökkäysvaunujen ja suorasuuntaustykien kanssa. Jääkäreiden ja Er.P 24:n välissä oli pienempi motti.

Päivän mittaan Lehmivaarassa olevat vihollisvoimat 176 Div. Ja 728 tykistörykmentti kokosivat voimansa meidän poistamiseksi tiensä tukkeelta ja aloittivat tykistökeskityksen jälkeen vastahyökkäyksen kahden hyökkäysvaunun ja suorasuuntaustykistön tulen tukemana. Miehet hölkkäsivät ja tulittivat parvessa vaunujen takana ja sivuilla. Se oli vaisuhko yritys. Ei ne vaunut uskaltaneet yrittää läpi. Ne olivat pienehköjä vaunuja, mutta ei meilläkään ollut panssariaseita.

Taistelu kuitenkin jatkui ja tappioita alkoi tulla. 2. joukkueen johtaja kornetti *Matti Klemola*, lappeenrantalaisen lääkärin poika, haavoittui päähän viholliskonepistoolin luodin osuessa ohimon ja kypärän väliin ja kiertäessä takakautta pään ja kypärän välissä ympäri pään. Matti kuoli aika pian sodan jälkeen. Luutnantti *Mika Wahren* tuli toipumis- ja vihkilomalta. Mentyään katsomaan Jp 1:n asemia sai hän kuolettavan osuman. Lisäksi kaatuivat ratsumiehet *Uuno Kekki*, *Olavi Immonen*, *Felix Kär-*

nä, joka oli luutnantti *Tapani Pilvisen* lähetti, *Toimi Timonen* ja *Allan Turunen*. Näistä pojista osa oli ollut siinä, aseveljeni kertoman venäläisten sotasaaliina saadun pst-tykin kääntöyrityksessä, jonka vihollismiehet olivat havainneet surullisin seurauksin.

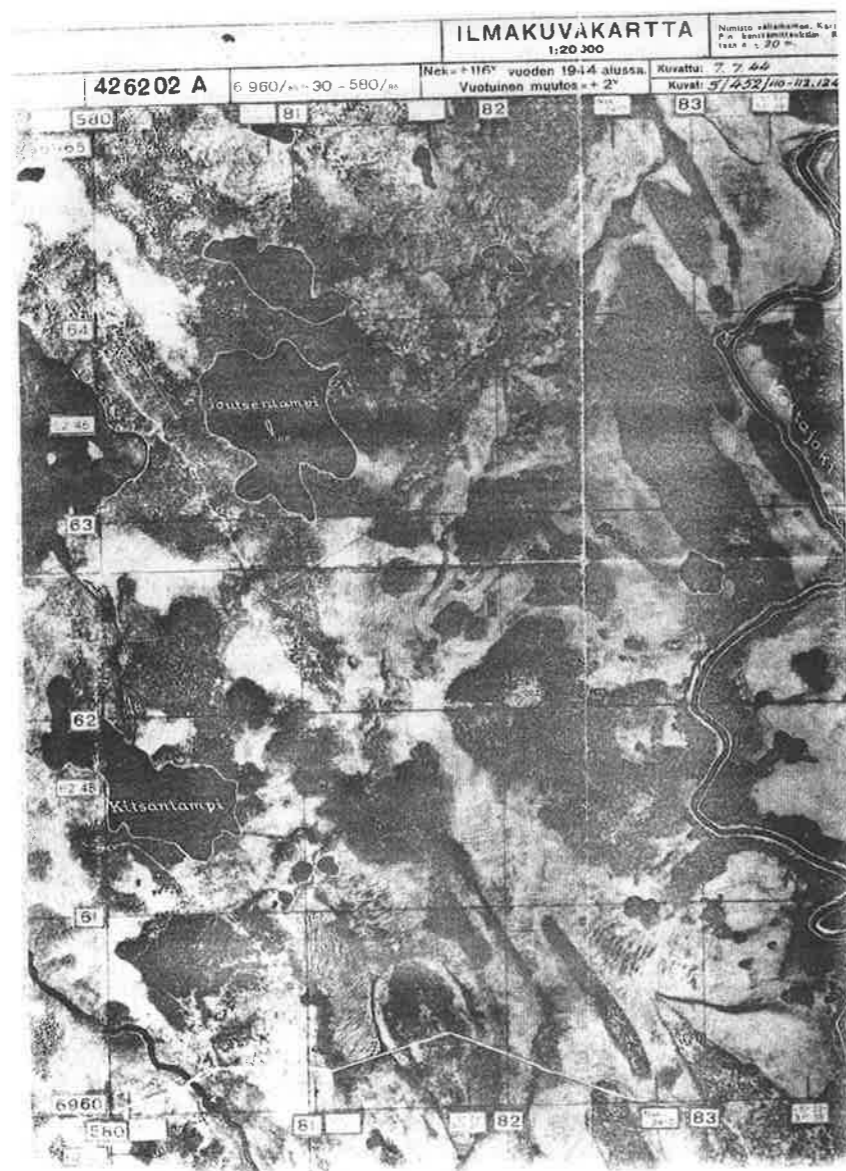
Myöhemmin näimme Lehmivaarassa olleen 39 tykkiä kaiken muun aseistuksen ja tarvikkeiden lisäksi. Seuraavan vuorokauden aikana meiltä kaatui vielä korpraali *Lauri Saikkonen*, *K. Veikkanen* ja rtm *Aarne Hurskainen*. Haavoittuneista ei ole lukumäärää eikä luetteloa, mutta heitä lienee ollut yli 20.

Vihollinen hoiti yöllä motitettuja kaksitasolentokoneella. He pudottivat aika alhaalta laskuvarjon varassa muonatorpedoja, mekin saimme yhden. Siinä oli viiden litran lieriömäisessä peltipurkissa amerikkalaista suolatonta voita ja kuivattua ja erittäin maukasta marjahedelmäsäilyketeetä. Amerikka auttoi Neuvostoliittoa silloinkin monin tavoin, erityisesti sotatarvikkeilla.

Ilomantsin saloillakin pyöriskeli maataistelukoneita 10 - 15 koneen ryhmissä puiden latvojen yläpuolella sähäytellen raketteja mahansa alta ja tulittaen konekivääreillä ja konetykeillä. Jossakin taistelun vaiheessa tuli tieto prikaatin komentajalta, että se, joka kestää taistelukentällä viisi minuuttia pitempään, on voittaja. Mutta samoihin aikoihin tuli ilmavoimien tiedustelutietoja, että jopa 200 auton kolonnia oli tulossa Laatokalta avuksi viholliselle. Kuten myöhemmin selvisi, tulivat merijalkaväkiprikaatit nro 3, 69 ja 70, sekä panssarivoimia ym. Seuraavana päivänä 4.8. silloinen rykmentin komentajamme majuri *Mauno Sirama* vei meidät näitä uusia vihollisvoimia vastaan Kangasjärven - Joutsenlammen - Kalalammen kannaksille. Vihollisia oli joka puolella.

Kangasjärvi - Joutsenlampi kannaksilta meidät, siis Hämeen Ratsurykmentin 3:s eskadroona, se mitä enää jäljellä oli, määrättiin Kangasjärvi - Kitsanlampi kannakselle n.s. lampilohkolle. Siinä puolustauduimme 10. elokuuta saakka. Senkin jälkeen, saatamme viikon levon, puolustauduimme taas samalla lohkolle 18.8. alkaen aselepoon ja välirauhan tuloon saakka 19.9.1944.

Meillä oli puhelujen kuuntelulaite, sellainen iso laatikko niinkuin nykyiset isot televisiot. Kyyrölan poika *Mikko Ananin* oli kuuntelijana, koska hän oli venäjänkielentaitoinen. Niinhän ne rajapitäjien miehet olivat. Meillä oli tykistön tulenjohtajana *Pauli Raunio*, Paavolan papin poika, nykyisin lääkäri. Tuli kerran puhutuksi tyttöihastuksestamme ja kumpikin näytti saman tytön kuvan, ei ollut nykyisten tyttöystävien, mutta ei kaukaakaan.

Sodanaikainen ilmakuvakartta Ilomantsin itäpuolisilta alueilta. Kuva Mauno Meriläinen.

Aamuyöstä 4.9. vähän ennen kello neljää tuli tieto, että aselepo alkaa klo 7.00, jonka jälkeen vihollisuudet lopetetaan. Se hätkähdytti, koska se tuli odottamatta. Tupakkaa paloi kolmen tunnin aikana paljon. Olin ollut useita kertoja tupakkalakossa viisi kk ja kerran kymmenen kk. Mutta Mesterjärvellä Kannaksen taistelujen aikana tuli käsky ylhäältä, että VT linja oli otettava takaisin. Kornetti Martti Makkonen, ammatissotilas, talvisodan aikana vaikeasti haavoittunut ja toisen kerran Niemjärven saloilla taas, tuli lähelleni ja sanoi, että pane nyt sinäkin palamaan, nyt ei ole enää millään väliä.

Poltin ne savukkeet kesäkuun 15. päivän aikana paineen alla. Nyt sitä paloi taas. Oli outo tilanne, ennenkokematon aselevon odotus. Martti Makkonen kaatui ennen aselepoa Ilomantsin saloilla 2.8.1944. Oli kova kohtalo Martilla. Odottelimme klo 7.00 tupakoiden, ajatusten myllertäessä, että vieläkö selviää.

Liite N:o 22.
 9300:n jouko. Aam., N:o 1387/Op. /Sj. /K. /Y. /9.
 1.9.44

Tasovallan presidentti - Ylipäällikön
 on käskennyt tehdä ja sovitettua
 sen ammatissoti lopettamiseen
 Naikkien vihollisuudet loppu
 Oulu - Oulujoki - Oulujärven
 pohjoisranta - Kuluu - Niela-
 jäärvi - Suopää - Kerätjärvi -
 Suikkujärven pohjoisranta -
 Bjälmevsk eteläpuolella tänään
 Y. myy skruute 07.00. Käikeli
 p. rosvotoina viittä minuuttia, tar-
 peetus ammuskelu t. u. s.
 Naivisimmin seljaili, jopkatti
 kielletty. Jauhat pysyvät my-
 Nj. isissa osuissaan. Huuho-
 toisin Nakketaan. Valppaus

on säilytettävä.
 Tähtinen

Klo 8. 22.
 Rasanen
 Jusilainen

Puhelinsanoma aselevosta 4.9.1944, valppaus tuli säilyttää edelleen. Mauno Meriläisen kokoelmat.

Eihän se aselepo tullutkaan vihollisen puolelle. Tulitus jatkui heidän puoleltaan kuten ennenkin. Päivän kuluessa kuultiin puhelujenkuuntelulaitteesta, kun vihollinen ihmetteli, miksi suomalaiset eivät ammu. Ne tekivät lyhyitä valehyökkäyksiä useita kertoja, mutta eivät tulleet asemeimme saakka. Meillä oli tiukka kieltö, että tulta ei saa avata millään aseella, mutta asemeinkaan ei saa päästää. Kerran oli puhelujen kuuntelulaitteesta kuulunut vihollismiehen kysymys toiselle, mitä olet syönyt? Vastaus tuli nauraen: "Mättä kaloja". Puhelujen kuuntelu ei ilmaissut selvästi, että heillä olisi ollut tietoa aselevosta.

Meille se oli pitkä vuorokausi. Seuraavana aamuna 5.9.1944 klo 8.00 luettiin siellä puhelimesta, että Suomen ja Neuvostoliiton kesken on solmittu aselepo tänään klo 8.00. Kohta kuului, kun antoivat tykistöille ja kranaatinheittimille maaleja. Kranaatteja alkoi tulla, kunnes tulitus vähitellen hiljeni. Purolinjalle, ei kenenkään maalle, oli

hiipinyt mies makuulle, sotilashenkilö, joka oli kietaissut ranteisiinsa valkeat liinat. Käsiään ylös nostellen sai meidät huomaamaan yhteydenoton.

Ananin Mikko tulkkasi, sovittiin tapaaminen päivällä klo 14.00 Suomen aikaa. Meitä oli suomalaisten puolelta kolme vaatimattomasti pukeutunutta upseeria, majuri *Sirama*, luutnantti *Meriläinen* ja kornetti *Pilvinen*, sekä tulkki *Mikko Ananin*. Vastapuolella oli hienosti pukeutuneet herrat. Minulla oli ja on edelleen valkoinen lippu, joka oli siellä mukana noin metrin mittaisen pajun päässä, mitoiltaan n. 20 - 40 cm.

Vastapuolen miehiä nousi näköselälle, jopa penkalle seisomaankin. Yksikin tähtäsi aseellaan, näytti sitten ohi merkkiä ja hymyili leveästi, eikä laukaissut asettaan. Siellä oli inkeriläisiä tai Rajakarjalan suomenkielen taitavia. Yksi sanoi, että emme ole neljää vuotta suotta tapelleet. Ne marjastelivat näköselällä, konepistoolit hihnasta olalla, piippu alaspäin. Illan tullen ne tekivät Kangasjärven taakse rantaan kolme suurta nuotiota ja lauloivat mahtavasti.

Luutn. Mauno Meriläinen (oik.) ja kornetti Tapani Pilvinen aselevon tultua 5.9.1944 Kangasjärvi - Kitsanlampi kannaksella. Kuva Mauno Meriläinen.

Seuraava tapaaminen, jossa en ollut mukana, mutta meiltä oli Terijoella syntynyt kornetti *Otto Liuskanto* tulkkina ja eversti *Wahren* komentajana. Liuskannon kertoman mukaan vastapuolen komentaja, everstiluutnantti, oli kysynyt, miten sen heidän mekaniikan laita on, jonka he jättivät tilapäisesti Lehmivaaraan. Eversti *Wahren* oli vastannut, että hänen täytyy kysyä sitä Päämajasta. Lehmivaaraan jättämiensä

39 tykin lukot ne olivat haudanneet maahan. Olivat pystyttäneet ristin päälle, ikäänkuin siellä makaisi kaatuneet. Sieltä ne kaivettiin esiin silloin, kun mekin saatiin olla viikon päivät levossa Lehmivaaran kupeella.

Meitä siellä taistelleita veteraaneja kävi kesällä 1997 heinäkuun 29. päivänä 39 henkeä kuudella maasto-autolla Kangasjärven takana ja neljä poikaa meistä kävi Lampi-lohkolla, josta lähdimme silloin 21.9.1944 vetäytymään välirauhan sopimuksen mukaan. Meillä oli Moskovasta saakka kuukausia aikaisemmin anottu lupa ja paikallinen valvoja oli Suojärveltä komennettu everstiluutnantti *Mosaljeff*.

Ajomatkaa kertyi noin 41 km ja päivä meni aikaa. Oli meille yllätys heidän valvontalinjansa Kangasjärven takana, jonka viereistä huoltotietä menimme. Siinä oli kolmatta metriä korkea piikkilanka-aita. Langat olivat n. 10 cm:n päässä toisistaan eristimillä kiinnitettynä. Ylhäällä oli vielä T-haara, noin 1,5 metriä leveä, jossa oli myös piikkilangat, sekä sähkö langoissa. Sähkö ei kuitenkaan ollut tappava, mutta se oli hälytyssähkö. Aidan viereen oli karhittu sarka, ehkä 7 - 10 metriä leveä ja huoltotien jälkeen. Kertoivat, että aita ulottuu Jäämereltä Suomenlahteen. Me ajoimme aidan viertä alle kymmenen km.

RATSUMIESTEN MARSSILAULU.

(Sävel: "Hurraa nyt komppania".)

"Hakkaa päälle" huuto raikuu suusta tuhannesta,
iskevät ratsumiehet ryssää päin.
Vapautuvi Suomi inhan idän painehesta,
vuosituhansien ies kirpoo näin.

Salot suuret, soitelkaa
vapauden sanomaa
säestäissä kavioiden kapsehen.

Milloin laumat suuret tunkee eteen kiukuissansa
aikoen vastarinnan musertaa,
silloin pojat kautta korpein rientää ratsuillansa,
vihollisen motittaen tuhoa.

Salot suuret jne.

Louhivaara, Onkamo ja Säämäjärven rannat
tietävät miehen töistä mainita.
Kunnes, Korkein, voiton torvein rauhaa soida annat,
pojat nämä marssii maansa puolesta.

Salot suuret jne.

Alik. Sakari Susi.

Komentajan viimeinen päiväkäsky

Poikkitervo, lokakuun 26. päivänä 1944.

Jalkaväkirykmentti 11
Komentaja

Aseveljet, kohtalotoverit!

Kotiuttamiskäsky on tullut. Ikävöimänne ja odottamanne vapautumisen päivä on lähellä. Monen kieltäymysten ja kärsimysten vuoden jälkeen saatte nyt vihdoinkin palata kukin omaan työhönne.

Lähdimme vuosia sitten sotaan turvataksemme maamme Oikeuden ja Rauhan. Kaikkivaltias Jumala ei ole halunnut että toiveemme nyt toteutuisi. Palaamme retkeltämme syyspimeitä teitä, pettynein mielin. Karjalaisten heimo on jälleen kotia ja kontua vailla. Pohjan perien kansan köyhät asuinsijat on hävitetty. Olemme tyhjentäneet katkeran maljan sen viimeistä pohjasakkaa myöten.

Vaeltamamme tie oli raskaista raskain. Kuolema ja hävitys olivat seuranamme, taaksemme jäivät tuhannet haudat, haavoittuneiden valitus, leskien ja orpojen itku. Jaksoimme kulkea eteenpäin vain sen vuoksi, että uskoimme asiamme Oikeuteen ja Oikeuden voittoon. Nyt meitä painaa vihollisen saneleman kovan rauhan ies. Onko siis kaikki ollut turhaa? Onko osamme toivottomuus ja tulevaisuutemme orjuus?

Ei, veljet, tuhat kertaa ei!

Maailmaa ei johda sokea sattuma eikä vääryys, vaan Ikuinen Jumala, joka on vanhurskas ja oikeamielinen. Hänen tiensä ovat tutkimattomat ja meille käsittämättömät, mutta lopussa seisoo Oikeus. Hänen edessään ovat maailman mahtavimmatkin vain tomua ja tuhkaa. Hän on näkevä kärsimyksemme ja pelastava meidät.

Päästyämme kotiin ja saatuaamme aikaa mietiskelyyn tulevat epäilykset myrkkynä hiipimään mieleenne. Olemmeko sittenkin menetelleet väärin? Eikö olisi ollut viisaampaa alistua taistelutta? Kavahtakaa näitä ääniä, veljet, ne ovat tuhon sanansaattajia. Olemme menettäneet taistelumme vain jos uskomme asiaamme ja itseemme sammuu. Se ei saa tapahtua! Meidän, taistelujain, on säilytettävä uskomme ja siirrettävä se muihin, nyt eläviin ja jälkeemme tuleviin Suomalaisiin.

Mennyt on mennyttä, veljet. Tulevaisuus on ainoa tärkeä seikka, sen eteen on nyt tehtävä työtä kukin paikallaan ja voimiensa mukaan. Lepo ja mukavuus ei koskaan ole ollut Suomalaisen osa. Eteenpäin siis, yksi kaikkien, kaikki yhden puolesta, eteenpäin kohti uutta aikaa ja uutta päivää!

Taistelussa ja kuoleman edessä solmitut siteet eivät milloinkaan katkea. Niinkuin olemme kuuluneet toisillemme taistelukentillä, kuulumme toisillemme myös tulevaisuudessa. Piirimme on suuri, siihen kuuluu kaatuneiden veljiemme joukko, siihen suljemme myös leskemme ja orpomme, omaisemme ja itsemme. Rykmenttimme nimi sammuu, mutta sen henki ja muistot elävät ja jäävät elämään meidänkin kuoltuamme.

Jumala Suomea suojelemaan!

Rykmentin komentaja
Everstiluutnantti Wolf Halsti

Katri Ketelimäki

PIENI TARINA

Olen syntynyt Kuusamon Tavajärvellä vuonna 1926. Talvisodan syttyessä jouduimme lähtemään sieltä sotaa pakoon. Meidät evakuoitiin Yli-Iihin. Väli- rauhan tultua vuonna 1940 palasimme takaisin Kuusamoon.

Vuosina 1941 - 1942 Kuusamossa, joka oli sotatoimialuetta, maantiellä oli puomitar- kastus. Puomilla pysäytettiin kaikki rajalta tulevat ja sinne menevät autot. Tarkastus- ryhmässä oli kuusi sotilasta vuorollaan, aina kaksi tuntia kerrallaan - yötä päivää. Sotilaat seisoivat vartiossa ja tarkastivat, että asiattomat eivät päässeet kulkemaan. Siinä minä sitten toimin keittäjänä. Työnantajani oli koulukeittäjä *Aune Pesä- maa*.

Syksyllä vuonna 1942 saimme palata kotiseudulle, jossa kaikki rakennukset oli pol- tettu. Aluksi rakennettiin pienet mökit, joissa asuttiin ja pelättiin partisaaneja. Leivät piti paistaa taivasalla niissä uuneissa, jotka olivat jääneet pystyyn törröttämään.

Ja jälleen vuonna 1944 tuli ko- mennus, että nyt täytyy jättää kaikki ja lähteä pois. Venäläi- nen tarvitsee lisää maata. Mei- tä nuoria tyttöjä komennettiin kuljettamaan vieraitten lehmiiä. Tulimme kävelemällä lehmi- nemme Muhokselle saakka. Sieltä edelleen Saloisiin evak- koon ja vuonna 1948 Siikajo- elle. Täälläpä sitten nuoruus on mennyt ja vanhuus tullut. Mo- nenlaista on välillä ollut, mut- ta ei enää onneksi mitään sota- aikoihin verrattavaa.

Sota tuhosi monta kotia. Eva- kosta palattua leipiä paistettiin pystyyn jääneissä uuneissakin. Kuva Aura Rantala.

Onni Nousiainen

SOTAAN KELPASI KÖYKÄISEMPIKIN

En pystynyt käymään asevelvollisuutta ennen sotaa. Olin liian köykäinen painon puolesta. Painoraja taisi olla 54 kg ja minä painoin 52 kg. Olin nostomiehenä Suomussalmella majuri *Ranisen* porukassa.

Kun sota syttyi, niin silloin kyllä kelpasi köykäisempikin mies. Ei ollut enää painorajaa. Talvisodan olin koko ajan Laatokan pohjoispuolella.

Talvisodan asemapaikassa kulki polku, joka haarautui kahtia. Venäläisiä kaatuneita oli polun varrella. Ne vainajat olivat aivan jäässä. Meistä eräs pisti oikein häijysti puukolla yhtä kaatunutta ja nosti sen pystyyn. Sanoi, että ole siinä nyt tienhaarassa tienviittana. Aamulla sama häijy kaveri sanoi, että ei ollut saanut nukkua yhtään. Se hänen pystyyn nostamansa venäläinen oli koko yön ajan kummitellut. Niin uhoajakin pelkäsi, kun vainaja alkoi sillä tavalla kummitella. Oli kaveri aina aina sellainen tapelupukari. Minä en periaatteestakaan mennyt kopeloimaan edes kaatuneiden taskuja, niinkuin muutamat tekivät. Ajattelin vain, että mistä sitä tietää, milloin niitä minunkin taskuja kopeloidaan, jos kaadun. Mitä se kannattaa.

Olimme Uhtualla hevosenkengässä. Kuuluimme silloin JR53:een. Olin haavoittunut ja siirtymässä sotasairaalaan. Meidän joukossa oli haavoittunut pitkä luutnantti, hän oli majuri *Ranisen* porukkaa. Meidät siirrettiin linja-autolla sotasairaalaan. Tulin itse jalkaisin autoon. Luutnantti oli nuori, ehkä vain vähän yli 20-vuotias ja noitui kuin Turjan lappalainen. Oli mennyt tutkimaan venäläisten jättämää laatikkoa. Meni ja avasi sen. Silloin se räjähti, en tiedä saiko se pitää näköään.

Meillä oli vielä hyvää tuuria, kun siitä lähdettiin. Lotat huutelivat, että täällä olisi kahvia sille joka haluaa. Empien mentiin takaisin kahville ennenkuin lähdettiin ajamaan. Jonkin matkan päässä tiellä oli kuorma-auto romuna. Päästiin siitä vaivoin ohi. Jos eivät lotat olisi toppuutelleet meitä, olisimme kokeneet sen kuorma-auton kohtalon.

Toipumisloman jälkeen palasin Syvärille. Taisi jo olla v. 1943, tammikuuta. Hiihdettiin hyvin pitkä matka. Siinä moni pitkä mies uupui. Onneksi minä pienikokoisena miehenä sain oikeat urheilijan sukset. Lähtöpaikkamme oli Mäkriä. Syvärin kaupungissa oltiin 3 - 4 tuntia paikallaan ja taas jatkettiin hiihtämistä pakkasessa aamuyöhön saakka. Onneksi ei venäläinen tiennyt siirtymistämme. Yleensä se aina tiesi, kun me siirryttiin ja pakkasi häiritsemään. Paita oli aivan märkänä, kun saavuttiin aseisiin viiden jälkeen. Pakkasta oli 27 - 28 astetta. Tuli kylmä ja pelotti. Entiset joukot neuvoivat, mitä kohtia oli syytä varoa. Missä olivat pelätyt piiskat jne. Tupakat käskettiin pois, ettei tule näkyviä merkkejä.

Rukajärvellä pidimme kenttävartiota parin kuukauden ajan. Kävimme pari kertaa elokuvissakin. Nuoret ja vanhat olivat sijoitettu sekaisin. Vanhat siirrettiin ennen kotiutus päätöstä omiin porukoihin. Nuoret ihmettelivät jo, että vanhat ukot joutaisivat jo siviiliin. Siikajokisista *Martti Valtokari* oli myös tullut tähän suuntaan.

Hiihtotaito oli sotien aikana suomalaisten vahvuus. Kuvassa SissiP 3:n pojat paahtavat suksiaan luistavaan kuntoon. Kuva Heikki Turpeenoja.

Kevättalvella 1942 sain olla puoli vuotta kotona. Kuuluin niihin vanhempiin ikäluokkiin, 1909 - 1911 syntyneisiin, joita päästettiin kotiin. Menin Sortavalan maalaiskuntaan. Kotia ei oltu hävitetty, sillä se jäi vähän syrjään kulkuteistä. Talossa oli kyllä huono siivo, vaikka sitä oli jonkin verran siivottu ennenkuin menin sinne.

Heinäkuun alkupäivinä tuli tuttu poliisi tuomaan sanaa. Totesi, että hänellä on sinulle Onni ikävä juttu. Huomenna pitäisi olla Sortavalan asemalla yhdeksän aikaan valmiina lähtemään takaisin sotaan. Siirryttiin Lotinanpellon lohkolle, ensin Syvärin kaupungille. Oltiin siellä ratavartiossa Salama-asemalla. Miinoja piti varoa ja resiinalla kulkiessa pimeitä junia. Kerran olimmekin *Koskisen Jussin* kanssa vähällä jäädä junan alle. Täpärästi saatiin kammettua itsemme ja resiinan pois edestä. Pois heittäytyessä hankeen hukkuneita lippaita piti hakea vielä seuraavana päivänä.

Kerran olimme metsällä Jussin kanssa. Minä menin katsomaan korkealla mäellä olevaa kirkkoa. Siellä oli paksusti niitettyä, puimatonta ruista. Silloin säikähdin, että se voikin olla väijyasema. Peräännyin taaksepäin sormi konepistoolin liipasimella ja varmistin oli pois päältä. Jos olisi käynyt liikahduskin, heti olisi laulanut. Ei vain kuulunut mitään. Menin asemapaikalle ja ajattelin, etten enää eläessäni lähde omin päin sillä tavalla. Voi juutas, että sellaisen pelon pukkasi.

Toisen kerran haavoituin Lotinanpellossa. Kranaatti vei nokasta palasen ja käsivarsi meni. Viimeksi sitten sain tärskyn niskoille. Me olimme Lotinanpellossa JR23:a. Pataljoonan komentajana oli eversti *Laurila* tai joku ruotsinkielinen majuri.

Ilomantsiin siirto alkoi siitä, kun venäläinen nousi maihin Vitelessä. Niillä oli hiivatin iso laiva Laatokalla, jolla suoritettiin kuljetuksia. Jouduin hevostmieheksi, en pitänyt siitä hommasta. Hevoset olivat metsässä. Pojat tappelivat ankarasti venäläisen kanssa. Saivat ajettua vihollisen maantien taakse. *Törmin Veikko* tuli siihen ja toi JSP:n suunnalta pari laatikkoa, joissa oli neliskanttisia pastilleja. Otin yhden ja kun se oli makiaa otin vielä pari. Etäälle Laatokalle katsoessa rupesi hämärtämään. Ei enää nähnyt selvästi. Otin onneton vielä 3 - 4 tablettia. Sammuin sitten kerralla, mitä lie neivät olleet. Varmasti jotakin nukutusainetta. Tabletit viskattiin metsään. Kohta olin pudonnut kärrystä ja sain tärskyn päähän. Niskat nyrjähti niin, että olin pari viikkoa toipilaana. Olisiko pastillit olleet venäläisten aineksia, kun ne olivat olleet niiden löytöpaikan vallassa jonkin aikaa.

Sairaalasta päästyäni tuli heinä-elokuun taitteessa siirto Ilomantsiin. Kirkolta HTK:sta muuan alikersantti lähti viemään meitä viiden miehen porukkaa. Polku meni mäkitä maastoa ennenkuin tultiin suuren järven rannalle. Saattoi olla Ilajan järvi. Alikersantti tuumasi, että kohta mennään ja lujaa. Neuvottiin, mitä tuli tehdä, jos vihollinen yllättää. Ei saanut harkitakaan maihin yrittämistä. Se oli tosi kova venekyyti. Vene tyrkkäsi hiekkaiseen poukamaan. Piti juosta heti metsään suojaan. Metsätaipaleelle saatiin opas. Tultiin Lehmivaaran motitukseen. Taas oli mäkiä. Tuli omia poikia vastaan. Muistan yhden mustalaispojan, jolla oli käsi kääritty hihasta. Hän sanoi meille: *Älkää hyvät ihmiset menkö sinne, tuolla kuolee varmasti.* Todettiin vain, että eihän hankään kuollut.

Kun menimme sinne, ei venäläinen todellakaan kohdellut meitä kuin immeisiä. Venäläiset oli puristettu suureen mottin. Olimme siinä suuren kalliokielekkeen alla. Öisin tuli lentokoneita hyvin alhaalla ja pudotteli täydennystä motissa olleille. Saatiin erehdytettyä koneita, kun tulitikuilla annettiin merkkejä. Toinen paketti meni kauemmaksi, toinen tuli aivan likelle, noin 10 metrin päähän. Kahden isohkon koivukepin tukemassa paketissa oli sokeria, leipää ja panoksia. Saattoivat olla amerikkalaisia. Tästä erästä eivät saaneet motissa olijat mitään.

Joukko-osastomme oli rajajääkäripataljoona. Siikajoelta *Kivelä* taisi olla myös tällä suunnalla. Motissa olleella venäläisellä 176. D:lla oli hirveästi panoksia. Ja ne käyt-

tivät niitä, kun lähdettiin hyökkäämään. Piti mennä ylämäkeen harvaa petäjikköä. Siinä oli nuori poika, joka ei uskaltanut hakea piiskan ammuksia. Minä menin hakemaan. Tein rautalangalla nipun ammuksista ja lähdin. Rätinä oli hirveä, ei kuulunut mitään muuta. Nostin kättä vähän liikaa, niin silloin se räppäsi tuohon käteen. Räjähävä luoti silpoi kyynärpään.

Siinä märällä suolla ei nähnyt eteensä, piiskakin oli siirretty jo toiseen paikkaan. Siihen jäi pyssyt ja muut, kun lähdin. Poika huusi lääkintämiestä, johon minä rauhoittelin, että elä helekatissa huuda. Otin itse puukon ja sillä tein hihasta kääreen. Lääkintämies olikin niin lähellä, että tuli siihen käärimään kättäni. Nenään se laittoi myös kääreen, en ollut sitä haavaa edes huomannut. Käteen sattui sen verran kovasti.

Lähdin juoksemaan takaisin. Kapteeni kysyi, että minne miehellä oli matka. Sanoin, että Suomeen. En sanonut edes, että herra kapteeni. Yksin menin jonkin matkaa, kunnes kohtasin hevostmiehen kumipyöräkärriin. Siinä oli yksi kaatunut. Eräs poika meinasi, että laitetaan haavoittunut samaan kyytiin. Lääkintämies sanoi käskävästi: *"Ei, haavoittuneita ja kaatuneita ei laiteta samaan kyytiin!"* Se hevonen oli hyvä. Minua ei viety sillä hevostkyytillä JSP:lle, vaan siinä vartoi meitä jo kuorma-auto. Minua sapetti, kun kuljettaja pyysi minut viereensä ja kyseli kaikkia. Ei tiennyt, että olin niin huonossa kunnossa.

JSP:llä tajusin, että siinä vieressä makasi kaksi miestä. Sen jälkeen en tiedä mitään, minulta meni taju. Majuri tuli seuraavan päivän iltana laittamaan kättäni kipsiin eli "lentokoneeseen". Sitä laittaessaan majuri kehotti, että älkää katsoko kättänne, se voi tehdä pahaa. Totesi vielä, että olin selvinnyt hyvin, vaikka edellisenä päivänä oli ollut tipalla, että olin edes hengissä. Olin menettänyt paljon verta.

Aamulla heräsin vasta, kun minua oli taputeltu naamalle. Halusin vessaan ja anelin hoitajalta, että anna hyvä tyttö minulle vettä. Ei ollut kuulemma lupa, vaan antoi kuitenkin 1/3 lasillisen, kun oikein pyysin. Sen mentyä menin vessaan. Kun tulin sieltä, niin nehän meinasivat hoitajat juhlat pitää. Kiukkusivat ja tivasivat, että kenenkä luvalla olin lähtenyt liikkeelle. Kerroin, että ei minulle kukaan ollut sanonut, etten saanut nousta ylös.

Oltuani pari vuorokautta siinä teltassa, minut siirrettiin Siilinjärvelle sotasairaalaan. Kuljetus tapahtui junalla. Siellä oli hyvä olla. Haavoittumisesta seurasi 30 %:n invaliditeetti.

Sinne jäi Karjalaan maatila rakennuksineen meiltäkin. Ei se iso talo ollut, mutta koti kumminkin. Korvauksia ei tahtonut saada mitään. Lehmästäkin oli maksettu ennen sotaa *Pinnasen Jussilta* ostettaessa yli 3000 mk, siitä sai sitten korvausta 300 mk, kun hävisi sodan jalkoihin. Evakkomatalla isällä oli raudikko hevonen, vähän juonikko, kun ei saanut kunnan ruokaa. Lähellä Savonlinnaa isä möi sen parirekineen 500 mk:lla. Olisi voinut perua huonon kaupan sodan jälkeen, mutta minä sanoin, että mitäpä tuosta, myyty mikä myyty.

KAATUNEIDEN MUISTOPÄIVÄ

Te sankarit Suomen niemen on siunattu tienne jokaisen miehen. Sydänverellä kastoitten syntymämaan jo isäin ja isoisäin puolustaman. Ei sankarityönne unhoon jää sen siunaamme me ja muistoihin jää. Myös jälkipolvet meidän ne kunnioittaa uhria teidän. Nyt puhtein värein vapaan maan siniristilippumme hulmuua.

Oli raskas kantaa se suruviesti viedä kotiin kaatuneen omaisen. Se tuskaa jättää ja orpoja ties isän, puolison, poikansa menettäen. Nyt on vapaa synnyinmaa lippumme tuulessa hulmuua.

Sota-aika oli pitkä ja tahdomme puolustaa tätä rakasta synnyinmaata. Raja pitkä, suota ja korpimaata ja sinne huoltotie saada oli vaikea varmasti monta kertaa ja kaatuneet sieltä pois kantaa. Nyt vapaa on syntymämaa.

Rakas Isänmaa, maa äitien te sankarit kuljitte raskaan tien te teitte kaiken, mikä käsketty on ja luottain voimaan kohtalon. Me sankaripaadelle kuljemme hiljaa kunniaa tehden luemme hiljaa nimet tuttuin ja tuntemattomain ja kuiskaan rukaouksen ajattaman. Kunnia teille sankarivainajat kotikirkko maan lippumme vapaana hulmuua.

Olen vanha ja tieni usein vie sankaripaadelle varrella tien Niin kesäretkein aikana monet kirkkotarhat kuljetaan ja muistomerkkien nimet ne tarkoin luetaan.

Jos mieheni tutun nimen havaitsee siinä tarinan kertoo hän hiljalleen ja ajatuksiin hetkeksi jää ja muistoihin kunnes vihlova kipu ilmoittaa se on vamma takaa vuosikymmenten.

Niin rakas on meille synnyinmaa niin raskaasti lunastettu on. Siksi iloni aina on rajaton kun siniristilipun salkoon nostaa saa. Sitä tunnetta ei sanoin kuvata voi kun puhtain värein se huminoidu tuulessa vapaan maan.

Te sankarivainajat Suomen niemen minä kummulle hiljaa saavun siellä rivi riviltä kuljen ja hetkeksi silmäni suljen ja kädet yhteen liitän teitä sankarivainajat kiitän.

Eeva Ukura

Vieno Laurukainen

LOTTANA SIIKAJOELLA JA SORTAVALASSA

Suojeluskunnan rinnalle perustetulle Lotta Svärd-järjestölle kuului suojeluskuntien muonituksen järjestäminen eri tilaisuuksissa. Lotat järjestivät ompeluseuroja, joita pidettiin taloissa. Järjestävä talo tarjosi kahvit ja pullat kaikille. Naapurista tuotiin rukki ja usein kehrättiin kahdella rukilla. Karttaajia oli useita ja miehet nykkivät mustaa ja valkeaa villaa sekaisin, että saatiin kauniin harmaata lankaa. Kudottiin sukkaa, vanttuuta, sormikkaita (kalastajille), kaulahuiveja ym. Usein pidettiin syksyisin myyjäiset, että lotat saivat rahaa tarpeittensa ostamiseen. Suurin hanke Siikajoella oli ruoka-astioiden hankkiminen. Astiasto oli täydellinen. Oli syvät ja matalat lautaset, kulhot, kattilat, kaikki pienempi tavara ja monet suuret tarjottimet. Myös kahvikalusto kaikkineen mitä siihen kuului, hankittiin. Näihin kaikkiin astioihin tuli lottamerkki sekä teksti Siikajoki.

Aika kului nopeasti, tuo yli parikymmentä vuotta lotissa. Sitten kun saatiin tietää, että itärajan takana on jotakin tekeillä. Suomen miehiä järjestettiin linnoitustöihin idän puolelle, ”kaiken varalta”. Lotat olivat siellä heitä muonittamassa. Eihän kuitenkaan saatu tehtyä kaikkea, mitä oli ajateltu rajan vahvistamiseksi. Luotettiin, että saadaan elää rauhassa omien rajojen sisällä. Kuitenkin määrättiin yleinen liikekan-

Siikajoen lottia muonittamassa Siikajoen taistelun v. 1808 patsaan palajstusjuhlatilaisuudessa. 1. vas. Kerttu Nikola, 3. Anna Keskitalo, 5. Elli Pirilä, 7. Aili Rautio. Kuva Kerttu Nikola.

nallepano, kun tilanne meni uhkaavaksi. Kaikesta huolimatta sotaan ei uskottu, kunnes tulivat ne kuuluisat Mainilan laukaukset. Talvisota oli alkanut.

Miehet jäivät sotaan. Suruviestejä alkoi tulla koteihin. Rajaseudun pitäjistä kaatui aluksi eniten miehiä ja ympäri maamme sankarivainajien määrä alkoi kasvaa. Pie- nestä Siikajoen pitäjästämme kaatui talvisodassa 12 miestä. Minun kaksi veljeäni, *Veikko* ja *Antero Ahola* olivat myös rintamalla. Kaksi vuotta nuorempi veljeni oli hyvä hiihtäjä ja hän oli 12-miehisessä hiihtopartiojoukossa, jossa oli mukana myös siikajokinen *Hannes Rantakari*. Partio oli lähtenyt aamulla selustaan ja hiihtänyt au- kiota, jossa oli ollut metsää molemmin puolin. Vihollinen oli ollut väijyksissä met- sässä ja partio oli joutunut ristituleen. Viimeinen näkymä veljestäni *Veikosta* oli ol- lut, kun hän oli suojannut perääntyvää partiota polvelta ampuen. Suojaan päässeistä puuttui yksi, hän oli veljeni. Partion päästyä uudelleen tapahtumapaikalle ei siinä ollut *Veikkoa*. Hän oli varmasti haavoittunut, koska lähin toveri oli kuullut voihkai- sun. Hänen kohtalonsa oli joutua vangiksi, eikä *Veikko* tullut takaisin vankien palau- tuksessa. Hän oli sotilas ja mies parhaasta joukosta, kuten kaikki siellä. *Hannes Ran- takari* oli kirjoittanut vaimolleen *Helmi Rantakarille* *Veikon* kohtalosta ja häneltä sain nämä tiedot. Rantakarin vaimo oli kirjoittanut jonkin ajan kuluttua miehelleen *Hannekselle*, mutta kirje oli palautettu. Tämä sama partio oli ollut korsussaan ja sii- hen oli tullut osuma. Kaikki olivat kaatuneet, vain yksi lumijokinen oli jäänyt eloon, hänkin vaikeasti haavoittuneena. Tämä oli siis näidenkin, parhaiden miesten, koko partion kohtalo.

Talvisota alkoi 30.11.1939 ja päättyi 13.3.1940 klo 11.00 ankariin rauhanehtoihin. Suomi menetti Suomenlahden saaret, Hankoniemen neuvostojoukkojen tukikohdak- si, sekä suuren osan Viipurin lääniä. Näissä puitteissa elimme välirauhan aikaa, joka ei kuitenkaan ollut rauhaa. Miehet olivat rintamalla. Myös lotat olivat työssä rinta- mamuonituksessa ja sotasairaaloissa. Potilaita oli paljon. Miehiä tarvittiin kuitenkin myös kotirintamalla. Töitä riitti ja miehiä päästettiin määräajaksi lomille. Kaiken varalta valmiusta pidettiin yllä, koska suurvallat Saksa ja Neuvostoliitto olivat suuria kysymysmerkkejä maailman kartalla.

Itselläni oli myös mielessä, että voisin päästä lottatehtäviin rintamalle. Eräs lottasis- ko oli Siikajoella Oulun osuuskaupan myymälänhoitajana ja yhdessä päätimme läh- teä rintamalotiksi jos tarvitsee. Menimme Raahen Lotta Svärd-piirin puheenjohtajan luo ilmoittamaan, että olemme valmiit lähtemään. Sanoimme, että minne vain, mutta olisi tietysti hyvä jos pääsisimme samaan paikkaan. Olimme käyneet viimeiseksi lot- tien lääkintäkurssin, itse olin aikaisemmin käynyt muonitus- ja ilmavalvontakurssit. Pian saimmekin kutsun mennä kuulemaan lähdistämme - sinne jonnekin.

Vieno Laurukainen osallistui Oulaisten ilmavalvontakurs- sille v. 1939. Tässä ollaan maastossa eri viestikohteissa. Kuva Vieno Lau- rukainen.

Lottakurssilaiset Oulaisten nuorisoseuran talon katol- la ilmavalvontakurssien yhteydessä v. 1939. Kuva Vieno Laurukainen.

Jäljennös virallisesta komennustodistuksesta:

Lotta Svärd Raahen piiristä päiväys 8.5.1943

- 1. Komennuskunnan johtaja: Lotta Kyllikki Marjomaa yksiköstä L.S. Siikajoen p.o.*
- 2. Komennuksen vahvuus: Kaksi*
- 3. Komennuksen tarkoitus: Lääkintätehtävä*
- 4. Mille paikkakunnalle komennetaan: Sortavalaan*
- 5. Ilmoittauduttava: Lotta Svärd Piirijohtokunta Laatokankatu 10 yhteyslotalle*
- 6. Aika: Heti*
- 7. Annettu matkaliput a) rautatielle Litt A n:o 999122 matkalle Raahen - Sortavala*

*(Leima)
Lotta Svärd*

*Yksikön päällikkö
piirisihteeriksi Aili Pirhonen*

*(Leima)
Lotta Svärd
Sortavalan piiri*

*Ilmoittauduttava edelleen ylik. Mäkelälle
Lisäyksen tehnyt yhteyslotalla Hilja Huttunen*

Tämä komennustodistus oli *Kyllikki Marjomaa* nimellä (nykyinen *Halonen*), koska hän saattoi olla ilman määrättyä aikaa. Minä itse otin määräaikaikomennuksen, koska minun täytyi palata kotitalalle syystöihin, elonkorjuuseen ja hevostuhoon. Komennukseni pituus oli siis 2,5 kuukautta.

Niinpä lähdimme viivyttelystä. Kaikki vaatteet täytyi olla itseltä. Myöhemmin oli *Kyllikki* saanut varusteet valtiolta, koska oli pysyvästi sairaalassa rintamaoloissa.

Aika Sortavalassa

Päästyämme Sortavalaan meitä oli asemalla vastaanottamassa *Lotta*. Kaupunki oli niin pommitettu ja palanut, että siellä tiennyt kaduista mitään. Omenapuiden ym. suurempien puiden palaneet ja pirstoutuneet rungot töröttivät pystyssä. Raunioissa kasvoivat horsmat ja nokkoset valtavina puskina ja korkeimmat savupiiput seisoivat

vinksin vonksin epämääräisinä murentuneina kasoina. Kulkureittejä oli kuitenkin jo raivattu, että välttämättömät matkat voitiin kulkea. *Lotta* vei meidät määrättyyn sairaalayksikköön, joka oli keskuskansakoulu. Se sijaitsi kauniilla paikalla *Vakkosalmen* rannalla, joka sijaitsee *Laatokasta* jonkun matkaa sisämaahan päin. *Salmi* on n. 200 m leveä. Melkein samalla kohdalla vastapäätä oli hotelli, joka oli säilynyt ehjänä. Hotellin kohdalla kulki salmen poikki vahva betonisilta, joka oli myös säilynyt. *Salmen* kapeassa päässä oli kapea, jalan ja pyörällä kuljettava lautasilta. Toisella laidalla kaupunkia näkyi alakouluseminaari ja keskeisellä oli elokuvateatteri. Nämä olivat ainoat aivan ehjänä säilyneet rakennukset. Sairaalayksiköt olivat hieman syjemmällä säilyneissä rakennuksissa, neljässä eri paikassa.

Meidät ohjattiin omaan majoitukseen, joka oli toisessa kerroksessa. Meitä oli neljä *lotta* samassa huoneessa. Seuraavana aamuna olimme alakerran kansliassa klo 7.00 ottamassa vastaan tehtäviämme. Vakiotyöt olivat pulssin ja lämmön mittaukset, vuoteiden petaus, huoneiden siivous, sekä poikien pienten asioiden toimittamiset, jotka koettiin muistia.

Yleiskuva keskuskoulun asunnon ikkunasta Sortavalan kaupunkiin kesällä 1943. Kuva Vieno Laurukainen.

Aamuisin jaettiin aamupalat ja tee. Ne, jotka kykenivät, kävivät pöydässä syömässä. Siellä oli monenasteisia sairaita, haavoittuneita ja toipilaita, jotka odottivat toipilaslomalle pääsyä, sekä muita sairaita. Nämä olivat etupäässä kenttäsaaraloista siirrettyjä toipuvia miehiä. Kuka kulki käsi "lentokoneessa", kuka keppiä apunaan käyttäen jne. Koska olin sukkela liikkumaan, käski hoitaja usein minut töiden välillä vie-

mään näytteitä laboratorioon, joka oli raunioitten välissä kulkevan polun päässä. Polun molemmin puolin kasvoi yli metrin korkuisia horsmia ja nokkosia. Näytteet piti noutaa määräaikana takaisin.

Sitten seurasi aamiainen, joka vietiin petipotilaille vuoteelle.

Keskipäivällä ne, jotka pystyivät liikkumaan saivat käydä ulkona, mutta lotta oli aina mukana. Mitään vahinkoa ei saanut päästä tapahtumaan. Usein käytiin Kuhavuorella, joka oli aika korkea louhikkoisen kallio. Sen halkeamasta kasvoi sellaisia kasveja ja kukkia, joita täällä Pohjanmalla ei ole.

Lottia Sortavalan Kuhavuorella potilaiden kanssa. Kuva Vieno Laurukainen.

Joskus oli läheisessä elokuvateatterissa esityksiä, joita potilaat saivat mennä katsomaan, kuitenkin lotta aina mukana. Teatteri oli kuin ihmeen kautta säilynyt koossa ja olihan se jotain viihdettä meille kaikille. Samoin näkyi kaukaa alakouluseminaari, jossa oli myös sairaalayksikkö. Yhden ainoan kerran kävimme toisessa sairaalayksikössä vierailmassa. Me lotat lauloimme, joku pakinoi, lausui runoja ja yhdessä laulettiin sotilaslauluja. Se oli miellyttävä tilaisuus kaiken keskellä.

Iltasyönnin jälkeen menimme itsekin kämpille, kun olimme kysyneet, onko tänään vielä jotain pyydettävää. ”Hyvää yötä pojat!” Niin, seuraavana aamuna voi olla uusiakin töitä odotettavissa.

Keittiöpuolella oli erilliset muonituslotat, jotka olivat hoitamassa suurta ruokamäärää potilaille. Heidän piti tietää suurinpiirtein potilasmäärä, osata arvioida vaihtuvuus ja ruokamäärien suuruus.

Oma komennusaikani alkoi loppua ja kotiinlähtö oli edessä. Muistan lämmöllä lottatovereitani. Erikoisesti muistan hoitaja *Palmroosia* ja *Sisko Antikaista*. Heillä oli vastuunalainen työ ja pitkään illoilla he saivat valvoa kirjallisten töittensä kanssa. Mutta aina he kuitenkin olivat iloisen näköisiä, vaikka aika oli jälleen vaarallinen. Lähdin kotimatalle Helsingin kautta, missä olin tätini luona vieraana muutaman päivän ja jatkoin sitten matkaa Raaheen ja edelleen kotiin Siikajoelle, missä kiireiset peltotyöt viljan korjuineen jo odottivat. Sortavalassa jäi työpaikka uudelle lotalle, mutta kyllä täällä kotirintamallakin oli hoidettava raskaat työt, että kotirintama kesti.

Me täällä kotirintamalla huolsimme rintamalla olevia miehiä vointimme mukaan. Kudoimme jälleen sukkaa, vanttuuta (yksi sormi aukoksi), kypärän suojuksia, kaulureita ym. ym. Kävin pappilan isossa pirttirakennuksessa lottatoverin kanssa leipomassa leipää. Kyllä se siellä rintamalla maistui. Laitoimme paketteja etenkin joulun aikaan, omille pojillemme, sekä ”Tuntemattomalle sotilaille” ja useillekin heille. Ei siihen pakettiin paljon mahtunut, koska paino sai olla vain kaksi kg. Yhdessä olivat miehet ne korsussa jakaneet, olipa kuka milloinkin paketin saanut.

Tuntui karmealta, kun jatkosota alkoi. Kun tiesin mitä kaikkea se tuo tullessaan. Niin alkoi jälleen tulla sankarivainajia, paljon joka pitäjään. Siikajoelta kaatui jatkosodassa 40 miestä. Neljästä kodista kaatui kaksi sankaria. Ei luistanut ääni ”*Oi kallis Suomenmaa..*”, kun heitä sankarihautaan laskettiin. Oli monta serkkua ja kaikki tuttuja toisilleen, 52 kaikkiaan. Mutta missä me suomalaiset olisimme, jos näitä uhreja ei olisi annettu? Meitä ei asuisi täällä yhtään perhettä koossa, sen on historia suurelta osin näyttänyt.

Sitten kun lopullinen rauha saatiin ja viholliselle oli luovutettava laajat alat omaa rakasta maatamme, tuli tynkä-Suomeen vaikea asuttaminen kotinsa menettäneille. Kuitenkin kaikesta selvittiin kiitettävällä tavalla.

LOTTAYSTÄVÄN KERTOMAA

Lotta *Kyllikki Halonen* on kertonut Vieno Laurukaiselle sodan loppuvaiheen kokemuksistaan seuraavaa:

...”heinäkuun alussa 1944 meidät evakuoitiin Joroisiin. Meidän kirurginen os. V majoittui Järvikylän kartanoon, aatelisten, *Opotenfeltien* omistamaan. (—Voi sitä aikaa—). Pääsin vasta viimeisten mukana lähtemään kotiin, kun hoitureitten kanssa pakkasimme naftaliiniin koko sairaalan kalustot sun muut. Sitten oli se ikimuistettava marraskuinen ilta, jolloin kävelin Seinäjoen asemalla junan vieressä lähtökuulusta odottaen. (Tohtori A. Sepän allekirjoittama lähtötarkastus terveydentilastani on päivätty 16.11.1944). Sillon alkoi kuulua klo 22.00 uutiset: ”Tällä päivämäärällä

Lotta Svärd-järjestö on lakkautettu....". Siinä seisoin "monttu auki" hetken, ennenkuin tajusin pujahtaa vaunuuni pakoon ihmisten katseita. Tuntui melkein kuin olisivat rikollisina pitäneet. Oli sekin kiitos 1,5 vuoden palkattomasta työstä."

"Olin lähtenyt hyvin palkatusta myymälänhoitajan työstä isänmaallisen innostuksen vallassa, tehnyt sen kevätkesän 1944 perääntymisvaiheen aikana todella ympäröityä vuorokausia Sortavalassa. Enhän voinut lähteä kämpille, kun aina vain tuli sairasjunia, uusia ja uusia, suoraan j.s.p:ltä. (Kenttäsaairaala oli jo siirretty Sortavalasta pohjoiseen). Sotasairaala 68 oli lähempänä rintamalinjoja. Täisiä, tuskaisia, veret hiuksiinsa kuivuneita, janoisia, nälkäisiä ja tupakantuskaisia, poikia ja miehiä. Muistan kun juosten kävin kämpillä hakemassa säästämiäni annostupakoita."

"Huonoimmasta päästä haavoittuneita lähti hoitajien kanssa sisä-Suomeen, sitä mukaan kun kuljetus järjestyi. Lopulta olin osastollamme vain minä kävelemään kykenevien potilaiden kanssa. Odotimme sairasjunaa johon sopisimme. Viimein se sitten tuli. Tykkien jyske kuului jo aivan läheltä kun rahtasimme poikia junaan. Matkanteko oli hidasta. Välillä seisoj junaamme pitkiä aikoja jollain metsätaipaleella. Oli yritettävä juosta metsän suojaan, jos viholliskoneet keksii junamme. Onneksi eivät huomanneet."

"Tästä voisi vaikka kirjan kirjoittaa, - mutta mitäpä enää. Enemmän kestivät ja kärsivät pojat ja miehet rintamalla. Ajattele Vieno, miltä meistä äitinä tuntuisi ajatella tuollaista onnettomuutta. Minulta kolme poikaa, sinulta yksi lähtemässä noihin kärsimyksiin."

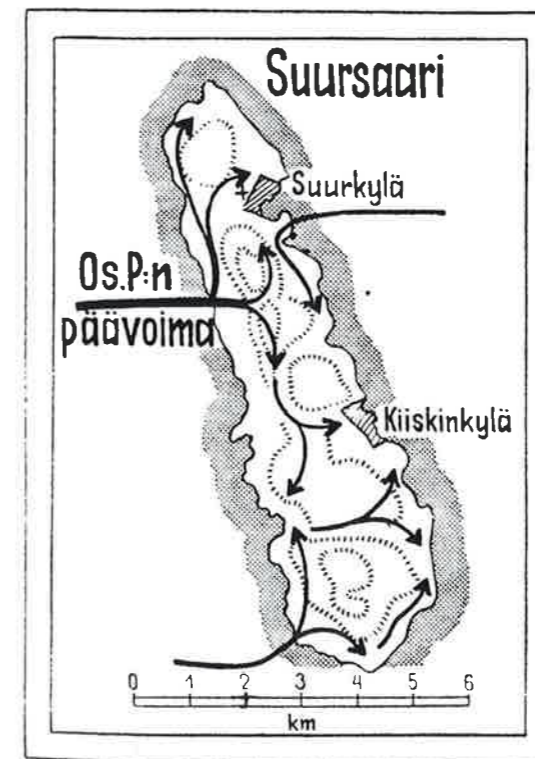
Kyllikki Halonen seuraa nykyään *Matilda Wreden* jälkiä, kulkien vankiloissa, mielisairaaloissa ja hoivaten kaikkia apua tarvitsevia ja syrjittyjä. Paljon hän voisi omalta osaltaan kertoa rintamalla olostaan, mutta koska hän itse ei katsonut enää tarpeelliseksi kirjoittaa, niin hänen luvallaan kerroin nämä hänen sodan loppuvaiheet. Kyllähän nyt lotatkin ovat saaneet kiitosta ja samoin Suomen sotilaat, kun arkistot ovat näyttäneet, että Suomi ei ampunut näitä Mainilan laukauksia. Neuvostoliitto teki tämän, että sai tämän kauhean sodan alkuun.

Erkki Impola

PUJOTTELUHIHTO

Vietimme Kotkassa pari vuorokautta kaupunkielämää, mikä loppui herätykseen muistaakseni keskiyön aikaan. Nyt oli tosi edessä. Kohteena oli saari, lähin suomalaisten hallussa oleva Suursaaresta laskien. Siellä vietimme pari päivää. Muistan, että saimme puhtaat alusvaatteet ja niitten mukana täitä, joista olimme päässeet vapaaksi Kannaksella täisaunojen avulla. Siitä tuli aika purnaus, eikä aiheetta.

Kello kahden aikaan kolmantena yönä lähdimme hyökkämään. Pääjoukko hyökkäsi toiselta puolen saarta Suurkylää ja satamaa kohden. Me, luutnantti *Ysikummun* johdolla jyrkkää rantatörmää ylös. Meillä oli tuuria. Ei yhtään vastustusta. Meidän päätehtävä olikin kiivetä korkeimmalle vuorelle ja laittaa Suomen lippu liehumaan sellaiseen paikkaan, josta se näkyisi ryssien aseisiin. Vuorelta oli mahtava näköala. Oli, kuin olisi katsellut jotain sotafilmiä.

Jo vaalenevassa aamuyön valossa kärsivät meikäläiset suuria tappioita. Emme pystyneet auttamaan heitä, vaikka olimme ryssien takana. Etäisyys ja seinäjyrkkä vuori estivät sen. Katselimme seisoen korkealla paikalla. Se loppui nopeasti, nimittäin venäläiset tarkka-ampujat huomasivat meidät. Ne olivat hiipineet lähemmäksi, tuloksena kaksi oli joukostamme poissa.

Suursaaren valtaus 27.-28.3. 1942. Kartta kirjasta Suomen sota 1941-45.

Suurkylän ryssät pitivät puoliaan. Tiilinen iso rakennus, jossa sijaitsi mm. leipomo, oli kuin linnoitus. Leipää, nk. ryssänlimppua saimme myöhemmin maistellakin. Vangiksi saatu venäläinen oli kertonut radiossa heille sanotun, että yrittäkää piiloutua päivän aikaan.

Illalla sytytettiin voimakas valo vielä venäläisten vallassa olevassa Tytärsaassa. Sitten vain yön turvin valoa kohti. Nyt tämä asia oli suomalaisten tiedossa. Olisi ollut maailman yksinkertaisin juttu joko vangita tai tuhota poloiset. Nimittäin venäläiset olivat meriväkeen kuuluvia, siis ilman suksia. Oli hankikeli, mutta se ei kantanut kävelijää. Suksimiehelle keli oli ihanteellinen. Oli onneksi venäjän sotureille, että herrat päättivät antaa heidän mennä.

Tällaiseen, metsään piiloutuneen kaverin kanssa meillä oli seikkailu, joka tavallaan aiheuttaa tämän tarinan.

Me viisikymmentä jääkäriä olimme toimeettomana. Yhteydet olivat poikki. Ei kuulunut ammuskelua, joten tiesimme, että Suurkylä on vallattu. Ysikumpu antoi määräyksen minulle, että hiihtää pataljoonan komentajan luo kysymään lähimpiä määräyksiä osaltamme. Hiihtelin siinä hangella. Ihana auringonpaiste lämmitti jo hiukan. Oli muutenkin hyvä mieli, että näin vähällä pääsi tästä savotasta. Samassa heräsin haaveistani. Huomasin seisovani noin kolmisen metriä ryssän kiväärin piipusta. Katsoimme toisiamme silmiin. Minun konepistooli oli selässäni, niinkuin se on hiihtäessä. Kerkesi vilahtaa ajatus, että tähänpö elämä päättyi, luultavasti kaverikin oli ajatellut antautumista vangiksi. Hädissäni sain kurkustani tulemaan äänen "ruki veer", joka oli minulle opetettu. Tämä taikasana tepsii. Hän heitti kiväärinsä maahan. Nyt minulla oli yliote, vaikka sydän löi, että piti panna suu kiinni, ettei niin pirusti kuulunut.

Katselimme pitkään toisiamme. Huomioin, että ollaan samanikäisiä ja samankokoisia. Hänellä oli merisotilaan puvun päällä valkoinen kaapu, niinkuin lakana, jonka nurkkan oli tehty päähine. Olin hämilläni. Oli komennus ottaa yhteys komentajaan. Toiseksi, minulla oli sotavanki. Sitten oman älyni mukaan toimin. Päätin viedä vangin porukan luo. Hän ymmärsi minua, "idisutaa" ja yritti lähteä mukaani, mutta joka askeleella putosi vyötäröitä myöten lumeen. Hän puhui minulle kovasti ja levitteli käsiään. Hän oli niin surkean avuton. En häntä ymmärtänyt, mutta sisimmässäni tunsin, että tämä on sellainen sotaa vihaava pulliainen, kuten minäkin. Yhtään mitään ajattelematta näytin hänelle, että mennä minun suksieni kannoille. Armeijan suksissa riitti sekä pituutta että leveyttä kahdelle kuusikymmentäviisikiloiselle pojalle.

Maasto oli lievää alamäkeä. Kaikki meni hienosti, kunnes jokin katajanoksa pisti kaverit nurin. Siinä istuttiin vastakkain lumessa. Uskomattomalta ehkä tuntuu, mutta meitä alkoi naurattamaan. Ei ollut sotaa. Oli kaksi samanikäistä iloista poikaa. Uudesta suksille ja kun jännitys oli lauennut laskettelu meni hyvin.

Huomasin mäen päältä katsoen, että meidän porukka on ulkona pihalla. Tultiin mahdollisesti alas mäen rinnettä. Venäläisen kaapu liehui suorana ilmassa niinkuin "teräsmies filmissä" ja minä en voinut olla huutamatta, että pois tieltä pojat! Kavereiden

ilmeistä päätellen tämä oli hieno esitys. Mutta heräsin todellisuuteen Ysikummun karjuessa minulle, että: "Perkele, laskette ryssän kanssa mäkeä. Helvetin kyytiä asi-aasi toimittamaan!"

Olisi hauska tavata tämä kaveri, vaikkapa Leningradin kaljabaarissa.

Jälälakeudelle lähelle Suursaarta on asettunut raskas kranaatinheitin miehineen. Kuva kirjasta *Jatkosodan historia 6*.

Aune Hanhela

MUISTOJA SOTA-AJALTA

Minin tätini *Tyine Palokankaan* kanssa vuonna 1943 huhtikuussa Sallan Salmivaaraan. Tätini ryhtyi hoitamaan työmaruokalaa. Olin hänen apuna, varsinkin tarjoilupuolessa. Ruokailijat olivat armeijan työkomennusmiehiä.

Talvisota oli hävittänyt myös Salmivaarassa lähes kaiken. Talot oli poltettu ja rautatie rikottu. Niitä tuhoja nämä miehet olivat korjaamassa.

Venäjän raja ei ollut kaukana, sotimisen jyminä kuului. Pelkokin kävi 17-vuotiaan mielessä. Silloin piti lohtuna ajatella laulun sanoin: "*Ollos huoleton, poikas valveillon.*"

Kesä kului ja koti-ikävä kaihersi mieltä. Oli iloinen yllätys, kun kotikylän mies, *Kalle Matinheikki* tuli eräänä päivänä syömään. Hän oli saanut työkomennuksen Salmivaaraan. Silloin tuntui, kuin kotikin olisi tullut lähemmäksi.

Marraskuussa lähdimme sitten kotiin Siikajoelle. Vasta järkeenpäin olen ymmärtänyt, kuinka arvokasta työtä isänmaan puolustaminen oli. Kunnioitan suuresti sotiemme veteraaneja.

Olin sitten talven lottana kotipitäjässä, evakoiden ja ilmavalvontalottien muonituksessa. Kesällä 1944 lähdin Pattijoelle töihin Palovaaran kahvilaan. Olinhan saanut tarjoilijan opin Sallassa. Syksyllä kahvila suljettiin ja pääsin samaan taloon sekatarvakaupan puolelle harjoittelijaksi.

Oikealla Aune Maunula vuonna 1943 Salmivaarassa työpaikan portailla. Kuva Aune Hanhela.

Heino Tervakangas

PUROMAN JA HANSTEN LÄHETTINÄ

Olin syksyllä 1941 Siikajoella *Rialan Pekalla* kyntöhommissa, kun tuli lähtö kutsuntoihin. Olin täyttänyt 18-vuotta, kun tuli määräys lähteä jalkaväen koulutuskeskus 16:een Tornion kansanopistolle. Siikajokisia oli paljon, joista vain osa tuli samaan porukkaan. Mm. *Antti Ukura*, joka haavoittui Pirunsaarella Krivin kanavalla. Tulimme syksyllä 1942 täydennysmiehenä JR 12:aan, joka oli tullut levolle Kieslingistä. Hyrynsalmella tuli kielto, että ei saa lähteä. Sanottiin olevan tulossa osasto, johon meidät yhdistettäisiin. Meitä oli siinä komppanian verran miehiä odottamassa.

Lähetiksi

Adjutantti, luutnantti *Kaakinen* tuli ja ilmoitti, että joukosta valitaan neljä miestä, kaksi *Laguksen* porukkaan konekiväärimehiksi tankkeihin, hyökkäysvaunuihin. Lisäksi valittiin kaksi miestä "muihin tehtäviin". Läheltäni valittiin sotamies *Ukkola*. Yritin vähän piilotella toisten takana, kun olin pieni mies. Luutnantti kysyi taakse kurkistaen, kuka minä olin? Vastasin: "*Soturi Tervakangas se täällä on!*". Hyökkäysvaunuihin tuli valituksi *Ritola* Kemistä ja joku pyhäntäläinen. Niin oli valinnat suoritettu. Muut jatkoivat muihin joukko-osastoihin täydennysmiehiksi.

Meidät komennettiin hakemaan kampeita ja käskettiin odottamaan petäjän juurelle. Käskettiin suunnata lähintä telttaa kohti, jossa ilmoitauduimme kertomalla, että lähettejä tuli. Teltalla oli mm. lähettiupseeri *Säkkinen*. Seuraavana päivänä käskettiin heti aamusta menemään majuri *Moision* puheille. Toiset sanoivat tämän kuultuaan, että nyt olin "kusessa". Kertoivat, että vaikka Moision oli matala mies, niin sillä oli aivan hirveä ääni.

Aamulla menin ja esittelin itseni majuri Moisionille. Ajattelin, että ei se purematta niele. Moision oli huoltopäällikkönä. Tein mitä vain majuri käski ja meillä oli hirveän hyvät välit. Osoittautui mainettaan mukavammaksi. Minun tarvitsi olla hänen hommissa vain noin kolme viikkoa.

Kun komentaja eversti *Puroman* lähetti *Hernekoski* pääsi lomalle Haukiputaalle, komennettiin minut hänen sijalleen. Kun *Hernekoski* sitten palasi lomilta, hänet nimettiin adjutanttin tiedustelulähetiksi, jolloin minulle jäi *Puroman* lähetin tehtävät.

Mentiin Nurmeksen kautta tammikuun 1. päivänä Summunniemelle. Pataljoonat ryhmitettiin sinne. Minä keittelin ukolle kahvia ja tutustuttiin toisiimme. Summunniemeltä siirryttiin huhtikuussa 1943 Poventsaan. Siellä meidän linjat olivat tasalla *Lumbusi - Pintusi - Poventsa*.

Palapaistia ja korvasieniä

Ruoka oli ajoittain tiukassa. Kävin usein hankkimassa luonnosta täydennykseksi marjoja ja sieniä. Kaverina minulla oli sotamies *Vasilieff*, lähetti hänkin. Lapin Inarista kotoisin oleva *Vasilieff* muutti myöhemmin nimensä *Heikki Vaapoksi*. Oli sukkela mies, pää sillä pyöri niinkuin variksella. Tehtiin aamuisin teet ja voileivät Puromalle kello 7:ksi. Kerran aamuteen yhteydessä hän käski minun hakea haulikon ja pari partuunaa. Ihmettelin, mitä tuleman piti. Aseen ja patruunat tuotuani Puromalatasi aseensa siinä teltassa. Kehotti raottamaan hiljaa teltan ovea. Hän päräytti melkein heti. Korvat menivät lukkoon. Teltan etupuolella lähellä olleista variksista yksi putosi. Puroma käski noutaa sen ja hain pudonneen variksen. ”*Tee siitä päivälliseksi minulle patapaisti.*” hän komensi edelleen käskevänä. Minua pakkasi vähän hymyilyttämään. Eipä muuta, kuin paistin tekeen. Ajattelin, että kovin ovat heikot ainekset tämän päivän ruokaan. Olihan eversti toki saattanut jääkäriaikana Saksassa joutua syömään vaatimatontakin ruokaa, mutta sittenkin. Päivälliseksi Puroma sitten sai pyytämänsä patapaistia. Pisteli sitä tyytyväisenä ja kehotti minuakin ottamaan. Sainoin: ”*Ei, kiitos, en ota, kun minä olen nyt tehnyt tämän herkun varta vasten herra everstille.*” Ukon syödessä tiedustelin varovaisesti, että onko paisti hyvää. Eversti totesi, että tämä on ehdottomasti hyvää. 2 - 3 kertaa komentaja siitä nautiskeli ennenkuin vein pelkät luut pois.

Viljo Säkinen Kuusamosta, Heikki Vasilieff Kaamasta, Veikko Kollivuori Oulusta ja Heino Tervakangas Siikajoelta valmistautuvat lomalle lähtöön Summunniemessä. Kuva Heino Tervakangas.

Joulun edellä eversti Puroma lähti Laguksen panssarirykmenttiin Kannakselle. Tilalle tuli matalan ja tasukan Puroman jälkeen jääkäriupseeri, eversti *Yrjö Hanste*, joka oli suuri ja paksu mies. Hanstekin oli mukava mies. Asuin hänen kanssaan samassa teltassa. Aamulla aina ensi kerran kohdattuamme hän oli herra eversti, muulloin kahden kesken hän oli minulle *Yrjö* ja minä hänelle *Heino*.

Vuodenvaihteessa meille tuli miehiä Er.P 21:stä eli ns. mustasta rykmentistä. Niillä oli musta nuoli käsivarressa. Sen rykmentin maine oli kehno, olivat oleskelleet pitkiä aikoja linjoissa ampumatta rapsaustakaan. Olivat poltelleet naapurin kanssa maahorkkaa. Vihollinen oli ilmoittanut, että lohkolta ollet saivat lähteä rauhassa, mutta uusille annetaan sellainen rummutus, että tuntuu. Er.P 21:n lohkolta tuli linjojen läpi kaksi vihollispataljoonaa partisaaneiksi, joita sitten metsästettiin pitkät ajat. Kuuluisan majuri *Nikke Pärmin* komentama Er.P 21 oli koottu poliittisista vangeista ja vastaavista, jotka pitivät hyvin yllä toverihenkeä linjan yli. Saimme näitä pataljoonan miehiä sitä hajoitettaessa. Niistä oli useasti enemmän haittaa kuin hyötyä.

Eversti Hanste oli oikea herkkusuu, kelpasivat kaikki kalat ja muut herkut. Alkukesällä 1943 olin huomannut oikein hyvän korvasienipaikan Maaselän kannaksella alueella, missä oli aiemmin ammuttu lukuisia kranaattikuoppia. Kuoppien reunat olivat täynnä korvasieniä. Keräsin niitä ensin 20 litran astian ja seuraavana aamuna aikaisin aion jatkaa. Siinä kirkastuvassa päivässä erehdyin kuitenkin, vihollinen alkoi ampua piiskalla minua kohti suorasuuntaustulta. Tuntui olevan maaleista puutetta, kun yksittäistä miestä niin järeällä aseella ampuivat. Tuurilla selvisin mutkitellen pois alueelta. Hanste jyrisi, että lähetillä ei toiste kyseiselle alueelle ole mitään asiaa, se on vihollisen ampumasektorissa. Niin se oli. Keitin saamani korvasienet ja sitten suolasin ne. Saatiin vähän vaihtelua ruokavalioon.

Lähetinä piti olla vikkellä ja osata käyttää maaston suojaisuuksia hyödyksi. *Tervosen Pentti* Pattijoelta oli erikoisen nopea kintuistaan. Kaukopartiossa ollessaan oli partiota vetäjä *Korte* sanonut, että yllätetyksi tultuamme jokainen sai mennä omien luomiten vain parhaaksi näkee. Kun sitten kerran tulivat yllätetyiksi, *Tervonen* oli laukannut omien linjojen taakse turvaan puolitoista vrk ennenkuin seuraavat!

Vikkelänä Ihantalassa

Kesäkuussa siirryttiin 1944 Karjalan kannakselle, kun venäläisten suurhyökkäys oli alkanut. Ihantalassa piti lähettinä juosta edes takaisin jatkuvasti. Ei ollut enää lähetin homma turvallista. Mieluummin minäkin olisin ollut montussa kuin juossut pitkin kankaita. Tutuksi tulivat *Pyöräkangas*, *Vakkila* ja *Myllymäki*, sahasin niitä ristiin rastiin. *Pyöräkangas* saattoi vaihtaa omistajaa 3 - 4 kertaa päivässä eikä kivikkoisella maällä ollut enää tulituksen jäljiltä yhtään puuta pystyssä. Tapsit oli aina poikki. Juostiin pienikokoisen sotamies *Sakon* kanssa tapsilinjaa. Lentokoneita havaittuani huusin *Sakolle*, että nyt piti varoa. Yli meni 36 konetta ja näin ylös katsoessani, kuinka niistä alkoi tippua sikaarin muotoisia ammuksia. Juostiin sivuun, pommit räjähtelivät. Alkoi tulla hiekkaa ja maata niskaan. Sitä tulikin niin, että sain vetää sotamiehen hiekan sisästä. Veri tuli hänen suustaan, mutta siitä selvittiin hengissä. Majuri *Tukkimäki* tuli neuvomaan minua, kuinka *Pyöräkankaan* yli piti mennä. Totesin vain, että halusin kulkea omia polkujani. Tunsin suojaisimmat paikat kokemuksesta.

Maalina von Essen ja Vihma

Olin tuomassa viestiä komentopaikkaan, joka oli suuren kiven takana. Siinä oli komentaja *von Essen* ja kolme lähettiä. Vihollinen oli vain 50 - 60 metrin etäisyydellä. Vihollinen murtautui läpi ja tulitti vimmatusti. Essen nousi pystyyn ja sai osumia konepistoolisuihkusta. Kieli katkesi ja olkavarsi haavoittui solisluun paikkeilta. Heti perään toinen lähetti kaatui ja toinenkin sai osuman haavoittuen. *Erkki Kivalo* (myöh. Lääkintöhallituksen pääjohtaja) jäi kiviaidan viereen. Otin pussihousuista kiinni ja vetäisin Kivalon alas. Essen yritti shokissa kohti vihollista, mutta lääkintämiehen kanssa sain vedettyä komentajan ojanotkoa pitkin pois kiven takaa. Onneksi lääkintämies oli iso ja vahva kaveri.

Takana Essen sanoi minulle, että mene hakemaan ne lähetit pois. Sain, ettei niitä pysty hakemaan, sillä vihollinen pitää kivenlohkareen seutua nyt tiukasti hallussaan. Vasta 3 - 4 tunnin päästä päästiin vastaiskulla takaisin kivelle. Kumpikin siihen jäänyt lähetti oli kuollut, kolmas joutui todennäköisesti vangiksi.

Etumaastoon oli jäänyt kolme liikuntakyvyttömäksi käynnyttä tankkia, joita ryhdyttiin jääkärijoukkueella suunnittelemaan siirrettäviksi. Vaunuja menivät katsomaan kenraalimajuri *Vihma*, esikuntaeverstinä ollut everstiluutnantti, eräs ylikersantti ja joku sotamies. Siihen tuli osuma ja ne meni kaikki kerralla. Jo tunnin päästä vihollinen huusi koväänisillä, että osumaa juhliittiin vastakkaisella puolella antamalla kaikille lohkon urheille neuvostosotilaille ylimääräinen votka-annos. Mistä vihollinen tiesikin meidän päälliköiden kohtalosta. Oli niillä tarkka tiedustelu maaleista! Tähtytyspaloista kai ne tilanteet näkivät.

Eversti *Puroma* tuli taas 6. Div. komentajaksi, kun *Vihma* kaatui. *Puroma* oli ollut Laguksen joukoissa oman osaston, JPr:n komentajana. Hänen tilalleen tuli eversti *Björkman*.

Pelottomia poikasia

PST-upseeri, kenraaliluutnantti *Kaakinen* oli kova mies. Hän oli katsomassa piiskatykkien asemia. *Kaakinen* halusi itse tarkistaa jokaisen tykin paikan. Siikajokisista *Leinosen Kalle* oli erään navetan raunioiden päässä myös piiskan lataajana. Kylmäpäisesti *Leinonen* vain huusi lisää ammuksia, vaikka venäläinen panssarivaunu *Klim* tuli jo päälle puhelinpylväitä katkoen. Vaunu oli luja, ammuksia vain kimposivat keulapanssarista tulta iskien.

Ihantalassa 10 - 15.7.1944 pääsi linjojemme läpi murtautumaan 29 panssarivaunua. Ne tulivat Ihantalän järven ja korkeamman kalliorinteen välistä. Onneksi siihen tuli 1925-syntyneitä nuoria miehiä, joilla oli panssarinyrkkejä. Johtajana ollut nuori vänrikki antoi nopeasti ohjeet nyrkkien käytöstä ja pojat hiipivät heinikkoon riviin vaunujen sivulle. Aloittivat kylmäverisesti perästä päin vaunujen tuhoamisen. Tuhosivat

nopeasti 27 tai 28 vaunua siihen vain yhden päästessä pakenemaan. Oli vaikuttava näky seurata 30 asteen helteessä palavia vaunuja. Ne 25-syntyneet olivat todella pelkäämättömiä miehiä, vaikka olivatkin vasta poikasia. Konepistoolineen monttuihin odottamaan asettuneina vain huutelivat: ”*Saisi nyt perkele niitä ryssiä alkaa joutulla, että päästään ampumaan!*”. Myöhemmin *Hakkapeliitta*-lehdessä oli juttu tästä tapauksesta, olin kuvassa komentajan kanssa katsomassa tuhottuja vaunuja.

Korvasienten hakumatkan jälkeen toisen kerran minua ammuttiin piiskalla *Ämmä*-vuorella. Mäellä oli hankalaa kivikkomaastoa. Kulkureitin keskellä oli 70 metriä pitkä ja 50 metriä leveä peltosarka. Tavallisesti kiersin sen, mutta kerran kellon ollessa vasta aamuneljä päätin mennä komentopaikkaan suoraan. Ei kuulunut ripsaustakaan, kaikki nukkuivat molemmilla puolilla rintamalinjaa. Tavoitteenani oli komentopaikka aukean toisella puolella kiven takana. En päässyt kuin 20 metriä, niin piiska ampui kolme kertaa. Nousin pystyyn ja juoksin, jolloin taas tuli tulta. Ryömin vielä 10 metriä isomman kiven taakse, jolloin piiska ampui suoraan siihen kiveen. Se oli mahdoton pamaus ja korvat soivat viikkoja sen jälkeen. Kuulo meinasi mennä kokonaan.

Aselevon tullessa olimme edelleen Ihantalassa. Asemista siirryimme pois 2.9.1944 ja JR11 otti meiltä rintamavastuun. Anteraan asetuimme autiotaloon ja saunoimme. Aah, mikä nautinto. Olimme kesän taistelujen jäljiltä jo melkoisia ryysyläisiä. *Hans-te* lähti adjutanttinsa kapteeni *Komosen* kanssa viihteelle. Kesken sekin touhu niiltä jäi, minun piti hakea pojat uusiin tehtäviin.

*Panssarinyrkillä tuhottu venäläinen Klimin alustalle rakennettu rynnäkötykki. Panssarinyrkin ammuksen reikä on nuolen kohdalla. Kuva kirjasta *Suomi Suurso-dassa*, 1988.*

Aseveljet neuvottelevat

Antreasta me lähdimme ajamaan saksalaisia maasta. Tuli komento, että pataljoonat 1 ja 2 tuli olla 8 tunnissa marssi ja lastauskunnossa. Kontiomäki Kainuussa oli määränpäämme. Kontiomäellä levittäydettiin metsään, komentopaikka oli Karhunpalon talo 1 1/2 km asemalta. Talon isäntä oli lehmät hävittänyt ja teki nyt lähtöä evakkoon. Voivotteli kohtaloaan. Tytär oli mennyt saksalaisen korkean upseerin kanssa naimisiin. Hanste majoittui perikamariin, minä Vasilieffin kanssa pirttiin.

Saksalaiset soittivat komentajalle ja neuvottelut alkoivat. Teurastin talon sian, josta puolet jäi isäntävälle, puolet he antoivat meille eväiksi. Olivat tyytyväisiä, kun saivat syödäkseen eikä tarvinnut sikaa jättää. Isäntä yritti kaupata minulle hienoa hevostaankin, mutta mihinpä minä olisin hevosen laittanut.

Kuusi päivää oltiin Karhunpalossa ja saksalaiset kävivät kaksi kertaa päivässä neuvottelemassa. Piti olla aina varuillaan konepistooli valmiina ampumaan. Ilmapiiri oli tiukentumassa. Saksalaiset totesivat, että suomalainen hyvä sotilas, mutta *Mannerheim* on paska!

Tilanne kiristyi, kun neuvotteluissa ei edistytty. Arvata saattoi, että käsirysy alkoi viinan päältä. Hyrynsalmella oli varasto, jossa oli 3 tynnyriä konjakkia ja 1 tynnyri viiniä. Tynnyrit olivat tilavuudeltaan 150 litraa! Saksalaiset antoivat viinavaraston lahjaksi 1. pataljoonalle. Jo parin tunnin päästä he hyökkäsivät yllättäen päihtyvien suomalaisten kimppuun. Onneksi 2. pataljoona oli selvin päin ja motitti puolestaan saksalaiset. Taistelussa meni meiltä monta poikaa.

Sakemannit Sattasiin

Rauhan mentyä lähettiin hyökkäämään kohti Rovaniemeä Puolangan, Pudasjärven ja Ranuan kautta. Ranualla tapeltiin jo kovasti. JR12 lähti suomalaisista ensimmäisenä Rovaniemelle 1 1/2 vuorokautta ennenkuin Tornion ja Kemin suunnasta pääsivät liikkeelle. Ounasjoen yli ei kuitenkaan päästy millään eikä kauppalaan ehditty ajoissa. Katseltiin vastarannalta vuorokausi palavan Rovaniemen loimuja.

Saksalaisia saateltiin Sattasiin asti 15 km Sodankylästä pohjoiseen. Sitten leiriydyttiin. Tuli käsky lähteä marssimaan pois, tahti oli 30 km päivässä. Siihen tuli kuorma-auto, johon pyrin kyytiin. Se oli ruumiitten kuljetusauto, lavalla oli sotilaspastori. Pastori kysyi, että käykö tällainen kyyti. Vastasin, että kyllä käy. Nostettiin matkalta vielä neljä ruumista kyytille. Tultiin ETP:lle. Sieltä jatkettiin eversti Hansten luokse *Karppisen* akantappo moottoripyörällä. Istuin takana. Majuri *Moisio* otti vastaan. Sanoi, että piti mennä hakemaan Karppiselta täydennystä 30 km:n päästä. Piti käydä myös sotilaskotikahvilassa.

Kahvilassa olivat sotilaskotitytöt maisteri *Salmio*, *Betty Kekki* ja *Raili Muurunen*. Päälliköiden piti käydä siellä teppuroimassa lattiallakin. Sitten komentaja Hanste sanoi minulle: "*Haapa Tervakangas ämpäri, me taidamme juoda nyt eromaljat!*" Siinä oli meitä kuusi lähettiä, joille komentaja kaateli juomaa. Eron hetki oli tullut.

Marssimaan en ala!

Sattasista lähtiessä katselin ja kyselin, eikö ole ketään tuttuja joukossa kaveriksi kotimatalle. Löysin *Lassilan Matin*, joka oli rippikoulukaveri. Pyysin häntä mukaan. *Matin* ase vietiin asealiupseerille luovutettavaksi. Hän ei meinannut vastaanottaa asetta sanoen, että se on vietävä määräyksen mukaisesti Raaheen. Annoin 1/2 litran lähtiäispullon ja kysyin: "*Eikö ole tällä selvä.*" Hän totesi, että selvähän tämä jo on ja otti aseensa vastaan.

Edessä olisi ollut kuuden päivän marssi kohti Rovaniemeä. Tuomasin, että minä en kyllä marssi. Kapulatie kohdalla nousin kuorma-autoon, jossa oli tyhjiä öljytynnyreitä. Vedin *Matin* myös kyytiin.

Aamulla 6 - 7 maissa oltiin Rovaniemellä, josta käveltiin Kemijoen lossille. Siitä meidät nappasi kiinni yksi viestiluutnantti, joka rupesi kyselemään ketä oltiin ja minne oli matka. Luutnantti meinasi kovan huutamisen jälkeen, että meidän matka kotiin päättyi kyllä tähän. Vei meidät siitä 6 km Kemijokivartta ylöspäin. Paikalla oli polttamaton talo. Komensi, että muita odottaessa meidän tuli kunnostaa ja laskea taloon tuodut pioneerivehkeet. Siinä oli suuri määrä hakkuja, lapiota, ja muuta kalua. Laatikoihin tuli sitten merkitä tarkastusmerkki päälle. Lähtiessä vielä huusi: "*Vieressä oli perunapello, josta löytyy ruokaa.*" Käsin piti vehkeitä ryhtyä tahkoamaan. Se oli hirveä homma, pioneerivehkeitä oli suuri määrä. Päätettiin, että hilipastaan vain ruoste pinnasta pois ja laitetaan laatikoihin tarkastusmerkit. Ei niitä kukaan ala aukomaan ja tutkimaan.

Parin päivän perästä tuli auto hakemaan laatikoita, johon ne nosteltiin. Seuraavaksi meidät komennettiin kuokkimaan pottuja neljäksi päiväksi. Kuokittiin ja katseltiin maisemia. Liikkua ei saanut kuin tiellä ja pellolla, muualla oli miinavaara.

Kuuden vuorokauden kuluttua luutnantti *Tieksola* toi muut joukot. Huusi ensin kovasti raivosta punaisena. Totesi lopuksi, että enää ei Tervakangaskaan karkaa sitten yksin minnekään. Komentopaikalle olivat tulleet paperit ylennykseen, komentaja oli laittanut niinkuin oli luvannut. Lossilla ylitettiin ryhmä kerrallaan Kemijoki.

Taas peukalo pystyy ja auton kyytiin. Olisi ollut Rovaniemeltä Kemiin 4 päivän marssi, mutta kävely ei kiinnostanut. Kemissä jäätiin kuitenkin taas katupartion käsiin. Meidät laitettiin putkaan entiseen venäläisvankien parakkiin. Neljännen päivän iltana joukko-osastomme tuli. Taas Tiekso la huusi raivona meille selitystä odottaen. Tuomasin vain, että minä en viitsinyt kävellä.

Meidät lastattiin laivaan. Hevoset ja kärret toiseen päähän ja miehet toiseen. Laiva keinui merenkäynnissä melkoisesti. Hevoset heiluivat ja miehet oksensivat. Eräs vääräleukainen savolainen seppä kehui alkumatkasta, että oli kulkenut isoilla järvillä huonoissakin keleissä. Oli kuulema oikein tottunut vesilläliikkuja. Pian savon seppäkin oksenteli. Neuvoitin Lassilan Matille, että kannattaa pysytellä kannella, ettei tule huono olo. Se auttoi.

Laivasta laskeuduttiin pois Ykspihlajassa, josta käveltiin Kälviän rukoushuoneelle. Siellä yövyttiin. Loppumatka tultiin junalla. Kohdattiin Sissi P3:n miehiäkin mm. *Heikki Harjuhahto*, *Risto Meriläinen* ja *Erkki Rehula*. Nähtiin jo ponttooneilla, heidän kuljetus meni suoraan Ouluun. Ristolla kävi laivalla hyvä tuuri, kun putosi reijästä ruumatilaan eikä tullut mitään. Perille tullessa oli tultu jo 14 päivää Sattasista. Kotiutus tapahtui 18.11.1944.

Rykmentti JR12 perustettiin aikanaan Sallakankaalla. Miehet olivat suurelta osin Sallan, Kemijärven ja Rovaniemen miehiä, josta johtui rykmentin miesten nimitys *jänkäjäkärit*. Täydennyksinä samaan aikaan, kuin minäkin tuli siikajokisista mm. *Antti Ukura*. *Hannilan Uno* oli myös JR 12:ssa ja kaatui Pirunsaareissa.

Olin sodassa koko ajan ”vain” korpraali. Alikersanttina en olisi voinutkaan jatkaa lähettinä, sillä ylennysten yhteydessä lähetit pantiin heti muihin tehtäviin. Sain sodasta Hanstelta II lk:n vapaudenmitalin ja Puromalta 4 lk:n ristin. Siviilissä minut ylennettiin myöhemmin alikersantiksi. Sodassa en haavoittunut muuten, kuin sain käteen pikku naarmun. Se hoidettiin siinä paikan päällä. Tyytyväinen pitää olla. Joskus tympäsee, kun moni natisee, vaikka ei ole mitään aihettakaan.

Rintamaolosuhteissakin piti pitää huoli puhtaudesta. Sotapojat pyykinpesulla, takana savusauna. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Hevosten tarvitsemat heinät oli hankittava kotirintamalta. Heinien paalausta Hyrynsalmen varastoalueella rintamalle toimitusta varten jatkosodan aikana. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Kalle Palosaari

KIESTINGISTÄ KANNAKSEN LÄPIJUOKSUUN

Talvisodan syttyessä jouduimme lähtemään kotiseudulta Kuusamon Tavajärveltä. Evakkopaikkana oli Yli-Ii, jonne tulimme kuorma-autokyytein. Lehmät oli lopetettu jo alkutaipaleella, joten meillä ei ollut karjaa matkavaivoina. Tavarat tulivat jälkikäteen. Setäkin oli jäänyt hevostmieheksi jyvän ja muiden tavaroiden ajoon.

Talvisodan aikana eli esitys laittaa minut työkomppaniaan, mutta lähestyvä kutsunan vuoksi asia jäi. Olin kutsunnoissa helmikuussa 1940, mutta pienenä miehenä minut laitettiin vielä vuodeksi kotiin kasvamaan. Olin juuri ja juuri 54 kg:n painoinen.

Kiestinkiin

Astuin palvelukseen elokuussa 1941 ja varusmiespalvelun suoritin Raahessa. Tammiin alussa meidät siirrettiin linjoille Kiestinkiin JR 11:een. Aluksi meidät sijoitettiin Kiestinki-Louhen radan hevosenkengän vasemmalle eli pohjoispuolelle. Siinä oli jonkinlaiset asemat, johon sijoituttiin. Tykistö ja heittimistö tulittivat kovasti. Olimme kuitenkin päätiestä hieman sivummalla.

Haavoituin jo 16.3.1942, kun korsuun tuli täysosuma. Pojat kertoivat, että korsu oli aivan levällään, vaikka siinä olikin kolminkertainen katto. Rakennus hajosi pommin aiheuttamasta ilmanpaineesta. Minä menin tajuttomaksi. Toivuttuani vasen käsi oli vielä pitkään tunnoton, sormi ei liikkunut useampaan päivään. Minut vietiin JSP:lle, josta siirrettiin edelleen sotasairaalaan Juntusrannalle. Sotasairaalassa olin 18 vuorokautta. Ulkonaisia vammoja ei loukkaantumisesta tullut, vaikka kuvissa näytti, että olkalumpio olisi mennyt rikki.

Sotasairaalaan siirryin toipumislomalle Oulaisiin siskon luokse. Sisko oli muuttanut Oulaisiin Yli-Iistä. Lomalta palasin takaisin sotasairaalaan, josta ei enää jatkettu sairaslomaa. Miehiä tarvittiin linjoilla, joissa tilanne oli kiristynyt.

Olin vain 2 - 3 päivää helpommilla hommilli, kunnes taas oli edessä siirto linjoille. Huhtikuussa osa Kiestingin joukoista oli motissa monta päivää tieltä 5 km Uhtuan suuntaan suon puolella. Palasin toipumislomalta uudelle alueelle Kiestinki-Louhen tien eteläpuolelle, mutta kuitenkin omaan yksikköön. Olimme aivan Munakukkulan vieressä, joka jäi viholliselle. Munakukkula meni, mutta Makkarakukkula pysyi meidän suomalaisten hallussa.

Tässä paikalla olimme pitempään. Kerran vihollinen kävi meidänkin loholla. Venäläisten hyökkäys alkoi kovalla tykistökeskityksellä. Kaksi joukkuetta, 3. ja 4. joukkue lähtivät karkuun. Ainoastaan vartiomiehet olivat paikallaan koko ajan. Meidän

1. ja 2. joukkueet pysyivät paikallaan. Olin viemässä ilmoitusta komppanian päällikölle, että osa asemista on kokonaan vihollisen hallussa. Takaisinvaltauksen yhteydessä jäi yksi oman tykistön laukaus lyhyeksi ja omiin miehiin tuli täysosuma.

Monelle Siikajoen veteraanille tutuksi käynyt Kiestinki-Louhen rata. Kuva Bertta Haapaniemi.

Asemasotavaiheessakin Kiestingin suunnalla oli aina välillä partiokahakkaa. Herroilla oli pyrkimys saada vankeja. Kerran olimme Kiestingin suunnalla ajaneet venäläisiä pois neljä vuorokautta ja olimme väsyksissä. Saimme teltat pystyyn ja etumaastoon toimitettiin 3 - 4 miehen partio vartioon. Vihollinen johti samaan aikaan 50 - 100 miehen osaston kohti meitä. Oma partiomme oli väistänyt tätä isoa osastoa.

Siihen minun eteen tuli venäläisten tunnustelija: huusi: *ruki veer, itusi taajet*. Aseeni oli oikealla puolella jonkin matkan päässä ja ajattelin, mitä tulisi tehdä. Syöksyin sivuun. Venäläinen avasi tulen, suihku tuli perässäni. Sivuttainen liike saattoi olla pelastukseni. Edestä alkoi kuulua myös vihollisen konekivääriammuntaa. Vasemmalta puoleltani omat rupesivat ampumaan vihollisia. Makasin mättään suojassa, ei kärsinyt päätään nostaa. Venäläinen rupesi huutamaan uraata, kuten aina ennen hyökkäämistään niillä oli tapana. Eivät nyt kuitenkaan hyökänneet, vaan vetäytyivät pois. Myös minun oikealla puolella ollut poteronkaivaja oli selvinnyt pysyttelemällä matalana.

Vähän ajan kuluttua tuli lähetti ilmoittamaan käskyä olemaan ampumatta. Pitivät johtajat meteliä, kun olimme ampuneet. Eivät tienneet silloin vielä tilannettamme ja vihollisen tuloa aseimiimme.

Talvella 1944 vähän ennenkuin lähettiin oli isompi rähäkki. Venäläiset olivat tehneet lumiuran aivan meidän asemien eteen. Naapuriosaston parivartio ampui valora- ketin, jolloin vihollinen ampui heti sen toisen vartijan. Olin samaan aikaan viereisellä

vartiopaikalla. Haavoittunut tuotiin siihen meidän korsulle, mutta muutaman tunnin perästä hän menehtyi.

Ratkaisu Kannaksella

Kannakselle meidät siirrettiin touko-kesäkuun taitteessa. Hiihdimme viime lumilla Kuusamoon. Vähän ennen kirkonkylää Uhtuan tien varrella oli parakit, joissa olimme muutaman viikon. Sitten marssittiin pohjoisen radalle, josta pieneltä asemalta ennen Rovaniemeä lähdettiin etelään. Mullivaunuissa matkattiin suoraan Kannakselle.

Kannaksella tulimme Kivennavalle, jossa jo ensimmäisenä iltana saatiin osalle teltat pystyyn. Jo samana yönä vihollisen koneet pommittivat meitä. Yksi koneista ammuttiin siinä vähän etäämpänä alas.

Kivennavalla ei oltu monta päivää. Olimme alueella, johon oli tehty jonkin verran linjoja. Seuraavaksi siirryimme taaksepäin vastaanottoaikaan, jossa oli bunkkeritkin. Sota kiihtyi hirveäksi jytinäksi, erityisen kovaa oli tykistön ja lentokoneiden pommitukset. Läheltä meitä, vähän lähempää Suomenlahden rannikkoa linjat murtuivat.

Meidät siirrettiin Kivennavan kirkon lähelle aseisiin. Kirkko paloi, sen olivat viholliset ampuneet edellisenä päivänä tuleen valoraketilla. Tullessamme siihen kirkon seudulle, meitäkin pommitettiin. Viholliseen oli matkaa vain joitakin satoja metrejä, peltoja oli meidän välissä. Yöllä oli vihollinen päässyt välimaastoon, joten meitä kehoitettiin olemaan erityisen valppaana yllätysten varalle. Venäläinen ei siitä kuitenkaan tullut, johti vain tulta siitä välimaastosta. Tappioita tuli kuitenkin jatkuvasti kranaatinsirpaleista. Tuli yksi täysosumakin, meni poika, joka oli vasta mennyt naimisiin. Kirkon seudussakaan ei oltu kuin seuraava yö, sillä vihollinen oli mennyt rannikolla jo niin pitkälle, että oli kiireesti vetäydyttävä. Vetäytymisen luonnetta kuvaa, kun meille sanottiin, että nyt on lähdettävä kiireesti, jokainen huolehtii itsestään, toinen toistaan ei voi enää auttaa.

Peräännyttiin iltapäivään asti, jolloin tultiin isolle sorakuopalle. Siinä meidät muonitettiin. Jatkoimme vetäytymistä venäläisten tullessa perässä, eteläpuolella joukot olivat lähellä.

Illalla pysähdyttiin. Enää ei ollut juuri työkalujakaan, koetettiin muodostaa jonkinlaiset asemat. Ehdimme olla siinä noin tunnin, ennenkuin rähäkkä taas alkoi. Vihollinen kävi päälle siinä männikkörinteellä. Tuli paljon tappioita, erityisesti haavoittuneita. Vihollisella oli suojainen pieni metsäsaareke, josta pääsi meitä tulittamaan. Siinä meni meiltäkin ryhmänjohtaja. Ei voitu ottaa mukaan, kun jouduimme jo vetäytymään pois.

Joukkueen varajohtaja käski vartioon taaksepäin, olimme jo motissa. Yhteydet olivat poikki. Yritimme vetäytyä pois, mutta vihollinen oli takanakin emmekä onnistuneet. Sivussamme oikealla puolella oli ylipääsemätön suo, jota lähdimme ylittämään. Kranaatit iskeytyivät suohon vaarattomasti heittäen vain mutaa ilmaan. Pojilla jäi pako-
matkalla suolle kenkiä. Kaksi poikaa kantoi haavoittunutta *Oiva Junttilaa*, jolta meni myöhemmin Lapin sodassa jalka. Meitä oli siinä suolla komppaniallinen miehiä. Pääsimme vihdoinkin oikealle kankaalle, jonne nousivat haavoittunutta kuljettanut porukka. Me muut jatkettiin vielä suota taaksepäin omien puolelle. Joukot olivat niin sekaisin, että oma komentopaikkakin löydettiin vasta seuraavana päivänä.

Olimme tällä paikalla seuraavaan päivään, jonka jälkeen vetäydyimme Noskualle. Täällä meidän joukko-osasto vaihtui, JR 11:sta siirrettiin noin joukkueellinen miehiä täydennysmiehinä Er.P 13:een. Noskualla olimme pidempään ja kävimme siitä Ihantalassakin. Ihantalalan reissun aikana oli vihollinen vallannut asemamme Noskualla, joita piti heti palata takaisin valtaamaan. Tykistötuli oli sillä alueella valtava. Samoin vaunuja oli täällä aiempaa enemmän. Juhannuksen molemmin puolin olivat kovimmat taistelut. Erityisen voimakasta oli tykistön, lentokoneiden ja panssarien tulitus. Pahalta tilanne vaikutti siinä vaiheessa, kun oma tykistöemme ei juuri ollut mukana.

Noskuan uudelleen valtauksessa oli meillä jo käytössä parikymmentä Saksasta saattua lentokonetta. Niiden pommittamilta jäljiltä olikin asemat helppo vallata takaisin. Asemat Noskualla olivat hirveää kivikkoa, jossa meidän ja venäläisten asemat menivät osin lomittain. Liikkuessa oli tarkoin pidettävä suojaus mielessä, muuten saattoi helposti saada osuman. Tykistökeskitysten osalta asemien läheisyys ja limittäisyys olivat hyviä, vihollinen ei uskaltanut ampua varoen omiaan. Takamaasto meistä muihin suomalaisiin joukkoihin päin oli tulta täynnä.

Näissä taisteluissa meni paljon venäläisiäkin. Venäläisillä alkoi olla kiire jatkaa sota-toimia Saksan suunnalla. Kun eivät saaneet enää riittävästi uusia joukkoja, alkoi tilanne vähitellen heinäkuussa rauhoittua. Elokuun puolella meidät vaihdettiin taakse viljelypelloille tosin aika lähelle taistelualueita. Puitiin viljoja, korjattiin satoa. Tuntui oudolta, kun perunapellosta ei saanut ottaa pottuja. Oli asetettu vartiomiehet vartioimaan perunamaata.

Torniosta Muonioon

Aselevon tultua syyskuun alussa pääsin heti lomalle. Olin ollut edellisen kerran lomalla tammikuussa. Loman loputtua lähdin ilmoittautumaan yksikössäni lomalapun mukaisesti. Ei ollut tietoa, missä yksikköni oli. Mikäli olisin ollut viisas olisin mennyt Kannakselle, mutta kun en ollut menin Ouluun. Sieltä kerrottiin osastoni olevan siinä Oulussa ja lähtevän seuraavana päivänä laivalla Tornioon. Yöllä maihinnousulaivaksi otettu Bore 9 -laiva lähti kohti Torniota. Jouduimme Kemistä suunnatun tu-

lituksen kohteeksi, jolloin meidän oli kierrettävä Ruotsin vesien kautta Röytän satamaan päästäksemme. Satamassa oli korkeat vallit, joita pitkin mentiin noin puoli km, ennekuin jouduttiin ensimmäisen lentokonehyökkäyksen kohteeksi. Siinä haavoittui mm. sisareni mies. Maihin nousussa meitä oli JR 11:n ja Er.P:n miehiä. Olimme toinen mairinnousporukka. Ensimmäinen oli päässyt täysin yllätyksettä perille.

Maihin noustuamme kävimme Tornion keskustassa, jossa ei kuitenkaan ollut sotilaita. Joen yli tultuamme alkoi rähäkkä Laurilaan johtavan tien varrella. Jatkoimme Rovaniemen suuntaan, jossa katkaistiin koukkaamalla tie noin viisi km Rovaniemeltä pohjoiseen. Ei voitu pitää tietä kuitenkaan kauaa hallussamme. Koukkaamalla koetettiin saada perääntymistietä muulloinkin poikki.

Rovaniemeltä jatkettiin Kittilään, välillä oli vielä joitakin kahakoita. Kittilässä meille kerrottiin, että päästään siviiliin. Muut kuusamolaiset lähtivät siinä pois, mutta jatkoin vielä kun olin jo muuttanut pois Kuusamosta. Jatkettiin Muonion suuntaan käyden vielä joitakin taisteluita. Nuoria sotilaita oli laitettu eteen, meidän Er.P 13 oli varalla.

Muoniosta meidät kotiutettiin. Marssittiin monta päivää, ennenkuin olimme Torniossa. Päivämatkat olivat 40 - 50 km. Meille ei sattunut palatessa miinoihin menoja. JR 11:ssä ollut Kannaksella haavoittunut Junttila menetti palatessa jalkansa. Tornioista tultiin laivalla Raaheen, josta marssittiin Oulaisiin. Oulaisissa olimme noin yhden viikon, jonka jälkeen menimme junalla Ouluun kotiutettavaksi.

»Kansalle, jolta kirkot on suljettu ja Raamattu riistetty kädestä, täytyy viedä sanaa Kristuksesta. Karjalan täytyy saada tuntee, että se on palannut vierailta veräjiltä kotiin.» — (Sana Asemiesten Kotiviestistä.)

Risto Meriläinen

SOTA EI OLE KAUNISTA

Lueskelin sodasta kirjoitettua ja näin, että 50 vuotta sitten siihen on kirjoitettu sitä sun tätä. Lienee syytä vähän selventää asioita.

Vankilasta parhaat kivimiehet

Jouduin lähtemään vuodenvaihteessa 1939-40 lain nojalla linnoitustöihin Kannakselle Plm:n linnoitustyömaalle Talin aseman seutuville ja siitä Viipuriin päin. Pääsin kiviporukkaan. Teimme panssariestettä kivilohkareista, jotka irroitettiin kalliosta. Suurimmat olivat 180 cm korkeita. Ne haalattiin hevosilla pellolle. Porukassa oli ammattimiehiä, päästetty vankilasta Turusta ja Katajanokalta. Lahden seudulta oli renkipoikia ja muita, joilla oli ruotuväki käymättä.

Sain 6 mk tunnilta, ruoka tuotiin ainakin Viipurista. Se maksoi 10 mk ateria. Minulla oli 1,5 litran vesikauha, josta söin ja jossa keitin vettä. Ryssät pyörivät lentokoneilla vieressä ja hajottivat Viipuria. Aina päivällä oli 9 koneen laivueita kippaamassa.

Teimme myös kk-pesäkkeitä, poteroita ym. Näistä hommista sain talvisodan muistomitalin ja Pioneeristin, joista olen ylpeä, koska olin niin nuori ja ensimmäistä kertaa kaukana kotoa.

Kun Summa murtui, jouduimme siirtymään Kilpeenjoelle, Ihantalaan ja Nuijamaalle ym. ja työskentelemään öisin. Paleli ja oli nälkä. Maaliskuun 13. päivä tuli rauha. Olimme Nuijamaalla ja saimme luvan lähteä kotiin. Kävelimme Rättijärven ja Juustilan kautta Vainikkalaan. Neljän vuorokauden kuluttua olin aika täisenä ja likaisena ja 600 mk rikkaampana kotona kuin lähtiessä. Annoin rahat isälle.

Nähtiin, mitä tappaminen on

Niinpä niin, jatkosodan alettua jouduin alokkaaksi kesäkuussa -41 Liminkaan. Opin siellä krh-hommia ja tulin syksyllä Oulun vanhoille kasarmeille korpraalina. Koulutimme seuraavaa ikäluokkaa, katupartiossa olin 14 kertaa, raahattiin kannisiä linjamiehiä putkaan.

Tammikuun alussa -42 menimme etulinjaan Uhtuan suunnalle. Jouduin JR 11:n ensimmäiseen pataljoonaan Krh joukkueeseen tulenjohtajaksi Malviaisten kylälle Röhön eteläpuolelle ns. Niemisen mäelle. Sieltä meitä vietiin huhtikuun lopulla Kiestinkiin ja Jelettijärvelle. Nähtiin, mitä tappamisen homma on, kun ryssät yritti motittaa Kiestingin. Siellä oli lopulta porukkaa, oli JR 53, osia JR 14, osia JR 12, JR 11 kaksi

pataljoonaa ja SS divisioona Nordin miehiä ja ennen muuta Stukat ja ilmaherruus.

Tuli kelirikko. Ryssiltä loppui ruoka vaan ei vodka. Niitä tapettiin läjittäin niihin erämaihin, olikohan noin 10 000 sloboa. Yhden ylluutnantin kuva on minulla, kun se haavoittui eikä ruvennut puhumaan. Komentaja käski lähety ampua sen. Oli kova sälli se, ei pyydelyt armoa vaan lähti reippaasti. Siitä reissusta sain Vm2:n 6.12.1942, kun pelastimme kaksi haavoittunutta, *Olli Kiviniityn* Tavovasta ja *Paavo Lehtolan* Oulaisista.

Täitä ja luteita

Kesällä -42 tultiin Uhtuan päätiestä oikealle Tsirni ja Kuittijärvien väliselle metsäkannakselle aseisiin, jossa oltiin noin 1,5 vuotta. Olin aina kaksi viikkoa etulinjassa tulenjohtopaikalla. Tukikohta oli nimeltään Peltö ja kaksi viikkoa sai olla tuliasemassa.

Käyttivät kurssseja ja sain niistä jonkun palkintolomankin ja alikessun natsat 6.12.1943. Joroisten päällysmiehiä se keljutti, koska ne olivat olleet vuotta kauemmin. Siinä etulinjassa nukuttiin syksyllä ja talvella päivisin, koska yöt olivat rauhattomia. Hälytyksiä aseisiin oli öisin. Ryssät hiippailivat ottaakseen vangin, jonkun kerran mekin. Lisäksi siinä järviharjanteella oli satavanha riistapolku. Saatiin miinoituksesta muutama hirvi ja kerran pieni uroskarhu. Yöt pelattiin korttia ja puhuttiin paskaa. Täitä ja luteita oli kyllä riittämiin. Päivisin usein saunottiin. Nälkä tahtoi olla, jos ei saanut kotoa pakettia, perunoita ei ollut koskaan. Joskus joku kaatui tai haavoittui.

Joulukuun 12. päivä -43 ryssät pääsivät aseisiin, tulivat ottamaan vankia. Oltiin puolisen tuntia, ettei päästy ulos. Limingan *Kaitera*, *Kirveskari* Tyrnävältä ja joku muu kaatui, osa haavoittui. Yksi ryssä jäi kuolleena meidän puolelle, sekin piti kaivaa illalla herrojen nähtäväksi, koska sillä oli USA:n apua hyvät kampeet. Meillä oli silloin sotatila Neuvostoliittoa, Amerikkaa, Englantia ja eri maitten kommunisteja vastaan.

Oltiin EU:ssa

Vuoden 1944 helmikuussa vaihtoivat lopulta meidät niistä asemista ja tilalle tuli Wehrmachtin miehiä, ei SS. Jouduin jäämään yksin niiden pulisijoiden kanssa Lehto-nimiseen tukikohtaan kolmeksi vuorokaudeksi, että ne tottuivat. Muuten olivat

Uhtuan ja Kananaisten tienristeys.
Kuva Hilja Kastemaa.

mukavia poikia ja oli hyvä ruoka. Sieltä hiihrettiin Juntusrannan ja Hossan kautta Vanttajaan saksalaisten reserviksi. Kävin lomalla niiden junalla. Kuusamosta Hyrynsalmelle kesti ajo sillä kapearaiteisella pässillä 16 tuntia. Sitä rataa rakensivat vangit Puolasta, Norjasta, Venäjältä, Hollannista ja Saksasta ym. Joka ei jaksanut, lyötiin ratapenkkaan, jossa on vielä nytkin.

Sitten käytiin kutsusta vieraisilla niiden tukikohdassa Kiestingin tien Kananaississa. Kolme sälliä aina yksiköstä. Syödä räpellettiin. Vuoristodivisioona Nordin soittokunta, jossa oli 44 musikantia, puhalsivat torvet suorina. Se oli Falkenhorstin porukkaa, samaa, jota vastaan tapeltiin Tornion Kivirannalla 6.-10.10.44. Siellä oli *Elsa Puolanteen* balettiryhmä tanssimassa, meiltä oli *Mannisen Topi* soittamassa hanuria. Rautaristejä jaettiin ja huudeltiin "Sieg Heil". Oltiin EU:ssa.

Porisi kuin hernesoppa

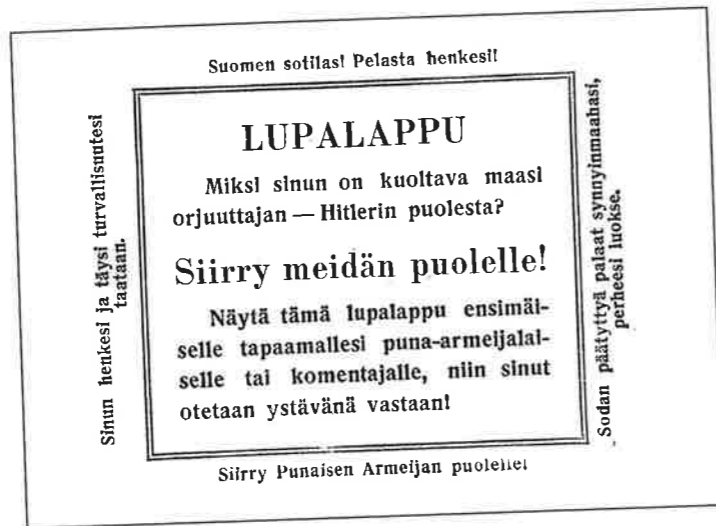
Minut ehdotettiin Niinisalon upseerikouluun, mutta kerkesin sitä ennen haavoittua. Kuusamosta marssittiin Rukan kylän Käylän, Posion Kitkajärven kautta Joutsjärvelle, josta pantiin mullivaunuihin. Ajeltiin halki Suomen Raivolaan, mentiin Kivennavalle ja 11.6. alettiin tosi sota Baranovssin kanssa. Jouduin Pajarin -43 teettämän kirkon juurelle tulenjohtopaikalle. Tunnelma oli mahtava, kun ilta tummui ja mökit, Lintulan luostari ja muut rakennukset paloivat. JP 1 ja joku muu porukka viivyttivät. Ryssät pääsivät lähelle. Ne ampuivat kirkkoa niin, että lasit tippuivat ja kirkonkellot, jotka olivat hirsipuutelineessä vieressä, moikuivat ilmanpaineesta. Tuhansista kurkuista tuli mahtava "uraa" ja ne tulittivat meidän sekaan.

Osa pojista jäi. Juostiin lankkuja myöten yli esteitten pääpuolustuslinjalle. Omat ampuivat jonkun, mutta mihin katosivat päälliköt? Pojat jättivät kahteen putkeen putkisuutarin, kun oli kova kiire ja piti päästä irti. *Honkasen Veikko* pudotti putken tanalla oltaessa olaltaan ja kranu räjähti. 8 poikaa kaatui heti ja 21 haavoittui. Meitä jäi 8 sälliä syömään 55 miehen muonaa, veti vähän totiseksi. Pysyin hengissä, koska olin tulossa tj-paikalta Mörtilänjärveltä. Asemat oli hyvät, saatiin yötä päivää tarkkailla edestä Kuuterselkään. Siiramäki vieressä porisi kuin hernesoppa. Kyllä pelotti, kaivettiin 80 x 80 x 40 senttimetrin poterot, oltiin kontallaan niissä ja tupakkia paloi lujasti. Siitä lähdettiin joskus 17-18.6.

Kukaan ei neuvonut

Yöllä vetivät tähytyspallot taivaalle ja silloin oli mentävä metsiä myöten. Päälle ne painoivat vaunuilla ja kansi täynnä barnskeja. Sitten viivyteltiin jossain Suulajärvelä, Leipäsuolla ym. ja lopulta käveltiin kartan mukaan 43 km yhtä soittoa. Saatiin nukkua teltassa 12 tuntia ennen kuin taas oli XXX Kaartin armeijakunta kimpussa. Oltiin Noskualla, Kuparisen kohdalla, Kaltovesi-nimisen lammen rannalla. Kannikovuorikukkulalla oli tj-paikka, jossa olin. Täydennystä tuli pari -25 syntynyttä poikaa illalla. Kukaan ei neuvonut niille poteroa ison siirtolohkareen alle. Aamulla saa-

tiin repiä ne vyöstä tuhkan alta suolet sylissä ja kirje kotia sormien välissä. *Luopajarvi* kaatui, joku haavoittui. Tappiot olivat kahden viikon aikana 55 miehen krh-joukkueessa 12 kaatunutta ja 23 haavottunutta. Ammuin päivällä yhden ryssän konepistoolilla tj-paikan edestä. Ammuin sitä selkään läheltä. Vuosikymmenien ajan se istui aina joskus minun tuolilla, eikä puhunut mitään. Sitten illalla 25.6. olivat ryssät tuoneet kovaäänisen maastoon ja soittivat foxin ”*Ikävä, kuinka monta iltaa siitä mennyt onkaan, kun sä lähdit luotain...*” Puhui hyväpuheinen nainen ja maanitteli meitä. Helsinkiläiset JR 25:stä jääneet vangit puhuivat. Me annettiin niille tulta munille.

Käyttämätön lupalappu, joka takasi Stalinin ystävällisen vastaanoton. Montakohan menijöistä palasi sodan päätyttyä synnyinmaahansa perheensä pariin? Mauno Meriläisen kokoelmat.

Sain ammuttaa myös KTR-16:n kolmen ja neljän tuuman tykeillä, koska niiltä ei riittänyt tulenjohtajaa. Kapteeni *Heikkinen* antoi luvan, koordinaattien mukaan huijattiin, kartat olivat hyvät. Niitä kahta kukkulaa, Riikolanvuorta ja Kannikonvuorta, komensi kapteeni *Otto Yliriusku*, joka yleni myöhemmin kenraaliksi. Käski hänelle ilmoittaa, jos joudun lähtemään kuten kävi. Lähtihän ne tulemaan noin neljän aikaan aamulla aina pari vaunua kerrallaan siitä Kuukaupin Heinjoen tietä ja jalkaväki yritti seurata varmistuksena.

Vakanssi avoimena

Siellä suoraa päässä oli kaksi 75 mm uutta piiskaa. Alik. *Kauko Tuomaala* Hattulasta, 8. erillinen tykkikomppania alistettuna 3.Divisioonalle teki selvää kahdeksasta vaunusta. Ryssät pysähtyivät. Tuomaala ja osa porukasta kaatui. Pajari soitti Mars-

kille Mikkeliin ja Tuomaalasta tehtiin ritari. Hänen leskiäitinsä sai 50 000 mk. Tästä tapauksesta oli Mauri Sariolan kirjassa ”Aamu Heinjoen tiellä” luku.

Minä sain sirpaleita oikeaan olkavarteeseen, kun makasin siinä kivikossa radiopuhelimen kuulokkeet korvilla. Se taisi räpyttää vaunun tykillä siitä sivusta. Pojat peijakkaat, *Kauppi* Tyrnävältä ja *Ruuska* Nivalasta, pysyivät poterossa eivätkä tulleet sitomaan. Oli matalat poterot, kun se oli rapakivikalliota, en mahtunut sinne. Hyppäsin sekaan ja sanoin, että repikää hiha halki ja pankaa rätkkiä ja sitten lähdin. Kävin mennessä sanomassa Yliriuskulle, että näyttävät pysähtyvän. Se kiitti. Kävin tuliasemassa sanomassa, että lähettäkää joku savolainen sinne, siellä on vakanssi avoimena.

Toipilaslomani loppui 7.9. ja matka kohti entistä tuttua alkoi. Rykmenttimme oli pois-saollessani kolonnut seuraavat paikat: Vuosalmi, Virkinniemi, Kekinniemi ja Ihantala, jonne saavuin 15.9. Omituinen sattuma muuten, että kuulin rauhanehdot jokseenkin samassa paikassa kuin talvisodankin aikana 13.3.1940. Niinköhän vielä kolmas kerta kuullaan Ihantalassa rauhansanoma. Marssimme loppui 22.9. Simolan asemalle, jossa pataljoona lastattiin ja matka kohti tuntematonta alkoi.

Eivät lähteneet sovinnolla

Saavuimme 25.9. Ouluun, josta käväisin puntiksella kotona. Rykmenttimme 30.9. laivattiin Toppilassa ja se lähti perinteille uskollisena kärkeen. Päin uutta vihollista, entisiä aseveljiä, jotka eivät suostuneet sovinnolla poistumaan Pohjois-Suomesta. Lokakuun 1. päivänä nousimme maihin saksalaisten hallussa olevaan Tornioon kohdaten lujaa vastarintaa. Saman päivän iltana sai pataljoonamme aika raskaitten tappioiden hinnalla haltuunsa Tornion aseman ja kaupungin sekä runsaasti erilaista sota-saalista. Noin 1 400 000 litraa juotavaa mm. ”Häät Galilean Kaanaassa”.

Jatkoimme perääntyvien sakujen takaa-ajoa 2.10. Ala-Vojakkalaan noin 8 km Tornion pohjoiseen. Siellä olimme asemassa neljä vrk ja sattui niin onnekaasti, että tulenjohtopaikkani oli Osuuskaupan alla, joten kerrankin oli maslaa tarpeeksi. Täällä kärsivät II, III ja IV komppania melkoiset tappiot katkaistessaan ns. Arpelan tien. 5.10 illalla pääsi väsynyt pataljoonamme lepoon Torniossa JR 53:n vaihtaessa meidän. Samana iltana aloittivat saksalaiset kuitenkin lujan painostuksen, joten jo seuraavana aamuna lepopaikallamme oli täysi rähinä.

Taas kulki viikatemies

Kuudes lokakuuta ja seuraava yö kuluivat tulenjohtopaikalla eli tjp:llä ns. Juneksen mäellä. Tappioitakin tuli jälleen joukkueellemme. *Harjun* ampuivat omat vahingossa tjp:llä, *Kapela* kaatui ja neljä muuta haavoittui. Mielestäni kolmanneksi epäterveellisin paikka koko kapinan aikana tämä Juneksen mäki. Vain pari muuta mäkeä, nimittäin Linnanmäki Kivennavalla ja Kannikkovuori Noskuassa olivat vielä lujempia.

Aamulla 7.10 hyökkäsivät Waffenbruderit jälleen saaden haltuunsa aseman ja vetäydymme noin 0,5 km. Niillä main kulki viikatemies läheltä eräitä kertoja milloin missäkin muodossa. Parisen vuorokautta kului aika lujilla, kunnes saimme tykistöä ja lisää miehiä. Yhdeksäs lokakuuta lähti JR 50 kiertämään selustaan meidän yrittäessä hyökätä parin otteeseen suoraan edestä. Seuraavan päivän aamuna alkoi olla saksalainen Nord vuoristodivisioonan se osa lujilla, jonka oli painostanut lohkollamme. Omituista muuten, saman divisioonan kanssa yhdessä taistelin Kiestingin solilla keväällä -42. Motista löytyi Nord-D:n lippukin, valkoinen F-kirjain ja nuoli punaisella pohjalla, silloin ystävän ja aseveljen tunnus nyt vihollisen. Samassa motissa oli kamaa lujasti, autoja, tykkeitä, moottoripyöriä, pienempiä aseita, hevosia, kuormastoja, vankeja, ym. Samanaikaisesti oli myöskin rykmenttimme kolmas pataljoona kunnostautunut ns. Kyläjoen suunnalla, jonka johdosta komentaja everstiluutnantti *Wolfgang H. Halsti* sekä III / JR 11:n komentaja majuri *Pentti Valkonen* nimitettiin 2 lk:n Mannerheimin Ristin ritareiksi. Jälkimmäinen heistä kaatui samoihin aikoihin Kyläjoella.

Aamulla 12.10. alkoi marssi kohti Rovaniemeä pakenevien saksalaisten perässä. Matkan varrella harrastettiin tietöitä pariin otteeseen Paakkolassa ja Tervolassa. Kosketus sakuihin saatiin vasta 16.10. Rovaniemellä, jonka rykmenttimme puhdisti seuraavana yönä vihollisista. Sitten seurasi muutamia päiviä lepoa pienine juhlimisineen. Ja pian päästiin takaisin rauhan töihin.

JR 11 MARSSI, kirj. Ylikers. Meriläinen, Krhj./I/JR11, 5011 9kpk.

Rajapuomi kun aukes, se alkoi raju rynnistys ryssiä päin.
Rajajääkärit korpia halkoi,
joista vasta unta mä näin.
Oma rykmentti Lonkasta lähti
osa Raatteesta raivasi tien.
Vasovaara ja Vuonninen nähtiin
eikä tauosta tietoakaan.
Oli Kuitille noussut jo koitto
ku saavuimme rantamahan,
oli taattava Vuonnisen voitto
oli vuoro jo toisien.
Rivit Raahen ja rannikon nousi
joka tuumasta taistelemaan
monen kirposi kädestä jousi
sotatanhuilta maan tuonelaan.

Tulitaistossa Pistossa ilkkui
iva hornan ja helvettien.
Valojuovia ilmassa vilkkui
kun marssimme rannoille sen.
Moni veljistä Pistolla kaatui
heitä unhoittaa emme me voi
Vienan taivas niin vapaana kaartui,
heille laulunsa kutsuen soi.
Suku Ritolain nyt löi tulisesti
sadat sarjansa Oulaisten vyöt
vasta Uhtuan porteilla esti
vihavirtamme Kis-kisen yöt.
Nyt tiellemme tihkuvi lunta
vaikka kesällä poltteli maa
se on Rykmentin uljasta unta
se on muistoihin velvoittavaa.

Fanni Pietola

KOLLAAN KÄYNYT LOTTA MUISTELEE

Emme kerenneet olla vuottakaan naimisissa ensimmäisen mieheni kanssa, kun hän kuoli kesäkuun 8. päivänä vuonna 1938. Hän oli ollut linnoitustöissä, sairastui keuhkokuumeeseen ja menehtyi Tilkan sotilassairaalassa. Mieheni kuolema oli minulle erittäin katkera paikka ja varmasti siitäkin syystä lähdin mukaan lottatöihin - unohtaakseni.

Lottatoiminnassa Siikajoella

Talvisodan aikana olin ilmavalvontatehtävissä Siikajoen kirkontapulissa. Asuin Karinkannassa, joten matka oli aika pitkä kulkea siihen aikaan, kun ei oikein ollut kulkeneuvoja ja tietkin olivat vähän sitä ja tätä. Talvisodan tehtäväni rajoittuvatkin tähän.

Lotta suorittamassa ilmavalvontaa jatkosodan alussa. Rintamalta joulukuussa 1941 lähetetty kenttäpostikortti. Valokuvaaja E.Mäkinen.

Jatkosodan alla olin Limingassa muonittamassa sotilaita, jotka olivat matkalla eteläänpäin. Liminka oli pysähdyspaikka, jossa miehet ruokailivat ja yöpyivätkin. *Anna-Liisa Maunula* oli siikajokisista lotista kanssani näissä tehtävissä, kun muonitimme kenttäkeittiöstä, joka oli nuorisoseuran pihalla. Kortteerasimme Heiskarin talon vintillä. Nyt jälkeinpäin olemme muistelleet Anna-Liisan kanssa kuinka hauskaa aikaa se olikaan sodan uhkasta huolimatta. Olimmehan nuoria ja intoa täynnä.

Välillä olin Karinkannassa Pietolan nahkurinverstaalla töissä. *Juho Pietola*, tuleva mieheni, valmisti kumiteräsaappaita sotilaille lähetettäväksi. Olin neulomassa varsia saappaisiin. Muitakin kenkiä valmistettiin. Pietola antoi kengät lahjoituksena armeijalle.

Kollaan sankari

Myöhemmässä vaiheessa toimin muonitustehtävissä. Sitten siirryttiin Kollaalle, Äänisen liepeille. Muistan, että pesin pyykkiä Äänisen rannalla. Kollaalla minulla oli kanttiinilotan tehtävät. Yksi meidän porukan lotista kuoli pommituksessa tehtäväänsä suorittaessaan. Pääosa lotista oli karjalaisia. Minun lisäkseni yksi lotta oli täältäpäin, mutta hän lähti pian pois. Työ oli hänelle henkisesti liian raskasta. Kuulin hänen kuolleen kohta lähtönsä jälkeen johonkin sairauteen.

Kollaalle siirryttyämme taistelut olivat juuri päättyneet alueella. Venäläiset olivat perääntyneet. Matkatessamme kuorma-auton lavalla joku kehotti laulamaan, mutta sanoin, että en suostu laulamaan muuta kuin virsiä. Sitten veisattiin. Saavuimme yösydännä perille. Aamun valjettua näimme sodan kauheuden. Edellisen päivän taistelujen jäljet olivat hirvittävät. Kaatuneita sotilaita ja hevosia makasi kahta puolen tietä sikin sokin. Miehet olivat jääneet jopa kuolleitten hevosten selkään kaatuessaan. Keitimme soppaa ja kahvia sotilaille, jotka keräsivät ruumiita. Tätä näkyä en voi unohtaa koskaan, vaikka nyt, jo liki kuudenkymmenen vuoden takaiset asiat alkavat osittain hämärtyä.

Pian venäläiset hyökkäsivät uudelleen. Nukkuessamme kaksi sotilasta tuli ja kehotti: *”Äkkiä pukeutumaan, muuten jäätte venäläisten käsiin.”* Rämmimme yön suolla. Loppuajasta toiset lotat rupesivat kutsumaan minua - Kollaan sankariksi - jostain syystä.

Kollaalla nukuimme usein korsuissa, jossa sain jalat kipeiksi. Muistan Venäjän puolella olleen asuntoja, joissa oli karjasuojat alakerrassa ja asunnot ylhäällä. Jos satuimme olemaan paikalla, missä oli tyhjillään oleva asunto, yövyimme siellä. Nukuimme lattialla lautturissa eli vierä vieressä. Vaan kyllä se nukutti, väsynyt kun oli, vaikka alusta oli kova ja kylmä.

Kollaan ajoilta muistoihini on jäänyt vanhapoika, joka kysyi voisiko hän kutsua minua Liisaksi. Luvan saatuaan, hän kirjoitti muistoja-vihkooni seuraavaa: *”Kun sinulle siviili koittaa Liisa kulta, niin älä unhoita minua. En minäkään voi sinua unhoittaa.”* Kyseinen vanhapoika oli vapaaehtoisena auttelemassa lottakanttiinissa mm. kuorimalla perunoita. Hän suri vanhaa äitiään, joka oli jäänyt yksin hänen lähtiesään. Kun olin leskinainen, vanhapoika kysyi minulta: *”Lähtisitkö minulle emännäksi, kun tämä sota loppuu?”* - Kieltäydyin.

Lapinsodan aikana siirryin Ranualla muonitustehtäviin. Samaan aikaan miesvainajani sisko *Aino Paakkari* oli ilmavalvontatehtävissä myöskin Ranualla. Muonitin Ranuan nuorisoseurantalolla noin 20 hengen ryhmää, jotka olivat pääasiassa upseereita. Apunani oli pari pikkulotaa, sekä naisvahtimestari. Olihan se tietysti raskasta. Talous- ym. vesi haettiin järvestä, kelkalla vetämällä. *”Kun ei niitä silloin tullu eikä menny niitä vesiä.”* Aika oli vaikeaa ja raskasta niin yksityiselle lotalle kuin koko Suomen kansalle. Mutta me selvisimme ja onneksi aika kulta muistot.

TAISTELUN JÄLKEEN

*On yöks melu taistelun vaijennut,
ja kaikki on oudosti hiljaa,
kuu kulkevi ylitse kenttien,
missä kuolo vei kallista viljaa.
On uupunut urhea joukko tuo,
vain nuotio loistetta valaa,
sen liekit viel hetkisen lämpöä suo,
kodin luo unet kaunihit palaa.*

*Me läksimme, kutsu kun meille soi
ja riensimme taistojen teille,
ken täällä viel huomenna olla voi,
se on tuntematonta nyt meille.
Kenties moni huomenna nukkuu jo
taas hangella hiljaista unta,
vielä nuotio hetkisen lämpöä luo,
yli kenttien leijuvi lunta.*

U. Hurmerinta

Kerttu Nikola

TEVALAN LOTTANA

Halusin jo tyttösenä liittyä lottatoimintaan, mutta koska Siikajoella ei ollut tyttö-osastoa vasta kun vuonna 1935, piti minun odottaa jäseneksi pääsyäni aina 1.7.1930 saakka. Silloin oli puheenjohtajana. *Ida Heinonen*, sihteerinä *Ryytilän Tyyne* ja jäsenenä mm. *Perälän Toini*.

Lotta-ajoista on mieleeni jäänyt erityisesti Suomen sodan muistomerkin paljastus- ja vihkimistilaisuus 26. päivänä elokuuta 1934. Tilaisuuteen oli saapunut runsaasti väkeä. Lotat seisoivat muodostelmassa paljastettavan muistomerkin läheisyydessä. Tilaisuus oli erityisen juhlava ja sen ohjelma oli suunniteltu korostetun isänmaalliseksi. Muistomerkinpaljastustilaisuuteen oli määrätty pääsymaksu ja tilaisuuteen tulijat saivat pääsyliput.

SIIKAJOKI
18. 4. 1808—
26. 8. 1934.

Pääsylippu Siikajoen taistelun muistomerkin paljastustilaisuuteen 26.8.1934.

Muistomerkin paljastuksen yhteydessä tarjottiin mukana oleville juhlakahvit. Pitkä pöytä kulki pitkin tien vartta. *Nikolan Katri* keitti Väriin rannassa suurella muuripadalla kahvia. Katri keitti ja itki, kun ei millään tahtonut ehtiä. Oli se isoa hommaa. Kahvi siivittiin pänikkään, pyyhkeen läpi. Juhlatilaisuuden muonitus oli järjestetty Siikajoen pappilan pihalle. Pappilan kujanvarteen oli pystytetty lipputankoja koko matkalle.

Lotat olivat koko ajan muonittamassa suojeluskuntalaisia heidän harjoituksissaan. Nuorisoseuralla myytiin kahvia ja voileipiä. Kun oli juhlat, nuorisoseuran salia kiersivät isot pöydät. Lotat seisoivat aina valmiina vieraiden läheisyydessä siltä varalta, jos jotakin erityistä halusivat.

Lakki pois syödessä

Välirauhan aikana päätin, että nyt on minunkin päästävä työhömmiin johonkin kauemmaksi. Lähdin linnoitustöihin Miehikkälään. Olin Tevalan kanttiinissa muonitus-

lottana puolentoista kuukauden ajan. Yhtä aikaa Siikajoelta oli *Ojalan Anni*. Lotat toimivat kahdessa vuorossa. Kaksi lottaa työskenteli keittiössä, jossa viskaalit söivät, kaksi kenttäkeittiössä, kaksi oli kanttiinissa ja kaksi jakoi ruokaa.

Ensimmäisen kerran, kun olin jakamassa ruokaa kaikki söivät lakki päässä. Sanoin: *"Voinko esittää pyynnön, johon ei ole pakko suostua? Ruokailijat vastasivat, että vaikka useammankin. Jatkoin: Eiköhän me oteta syödessä lakit pois päästä."* Kaksi miestä protestoi ja lähti noituen ulos. Muut eivät puhuneet mitään, ottivat vain lakin pois. Pian palasivat myös ulos menneet.

Majoituksemme linnoitustöissä oli järjestetty siten, että neljä lottaa nukkui keittiön nurkkaan tehdyssä pahvisessa kopissa. Siinä oli kerrossänky, jossa kaksi lottaa nukkui yläpetillä ja kaksi alhaalla. Koppi oli niin pieni, että juuri ja juuri pieni pöytä mahtui sinne. Eri tiloihin oli majoitettu kuusi - kahdeksan lottaa ja yksi lotta oli majoittunut emännän kanssa.

Eräänä yönä heräsin. Kuului kavioiden kopsetta. Mies käveli suoraan meidän ovelle taskulampulla valottaen. Hän jätti jotakin pöydälle. Meidän kanssamme työskenteli nuori lotta, joka oli koululainen. Hän ei juuri osannut tehdä muuta, kuin laitteli hiuksiamme. Ratsulla kulkenut mies oli jättänyt konvehtirasian tälle nuorelle lotalle.

Jäi vain Vihainen Punainen

Talvi- ja jatkosodan aikana työskentelin ilmavalvonnassa Siikajoen kirkon tapulissa. Sotilaspojista muistan, että Siikajoella pidetyillä kurseilla oli poikia mukana Siikajoen lisäksi Pattijoelta, Raahesta ja Revonlahdelta.

Kodistani lähti viisi miestä sotaan. Talon työt jäivät meille kotiin jääneille. Minulle jäi vain vihainen hevonen, jolla piti tottua ajamaan. Hevosen nimi oli Vihainen Punainen. Kerran lähdin hevosella Tukalaan, kahdeksan kilometrin päähän puita hakemaan. Aamulla lähdin, illalla tulin. Tein kuorman palaneista puunrungoista, jotka olivat suuren metsäpalon jäänteitä. Semmoisia olivat polttopuut.

Kun Niitynmaasta saakka piti lähteä heinäan, pelkäsin Vihaista Punaista ja sen käytöstä. Veljeni Matti sanoi: *"Pane suitset tiukalle, että kääntyy Raution kohdalta. Muuten saa pitää suitset löysällä, hevonen osaa tulla perille. Omat ladot sinä tunnet, kun tulet perille."*

Meillä oli kotona kaksi sotaorpoa, Jouko ja Eila. Joukolla oli ollut jo lappu kaulassa Ruotsiin lähettämistä varten, mutta isäni, joka oli erittäin lapsirakas, hoiti asian niin, että lapset jäivät meille.

Kun kaatuneita tuotiin kotipitäjään, lotilla oli kunniavartio. Olin aina mukana. Nuorisoseuralle järjestettiin tarjoilu. *Koistisen Aukusti* Kaunakaupungilta, kaikki sodat käynyt mies, kuoli tuntemattomalla tavalla. Lotat laittoivat Koistiselle hautajaiset. Minulla oli päävastuu tarjoilun järjestelyistä. *Turpeenojan Selma* kysyi: ”Onko tarjotinliinoja?” Ei ollut, mutta liinat leikattiin voipaperista.

Jatkosota alkoi ja miehet jälleen kerran lähtivät nuorisoseuran edestä matkaan. Lähtijät ruokittiin nuorisoseurala. Lumijoelle oli järjestetty kuorma-autot miesten kuljettusta varten, mutta *Pudas* olikin päättänyt marssituttaa miehet kuten Talvisotaan lähteissä. Kun tämä tuli tietoon, oli vähällä, ettei määräyksen antaja tullut pieksetyksi.

Siikajoen lotat Siikajoen taistelun patsaan paljastusjuhlassa 26.8.1934. Kuvassa Kerttu Nikola kaatamassa kahvia. Kuva Kerttu Nikola.

Pauli Kiviniemi

TRAAGINEN LAPIN SOTA

O sallistuin traagiseen ja veriseen Lapin sotaan jalkaväkirykmentti JR 11 KrhK:n matkassa. Aiemmin olin tutustunut saksalaiseen tulenjohtopaikalla Uhtuan suunnalla. Neuvostoliiton kanssa tehdyn aselevon ehtojen mukaan saksalaiset oli karkotettava maasta.

Valkeita rättejä heilutetaan

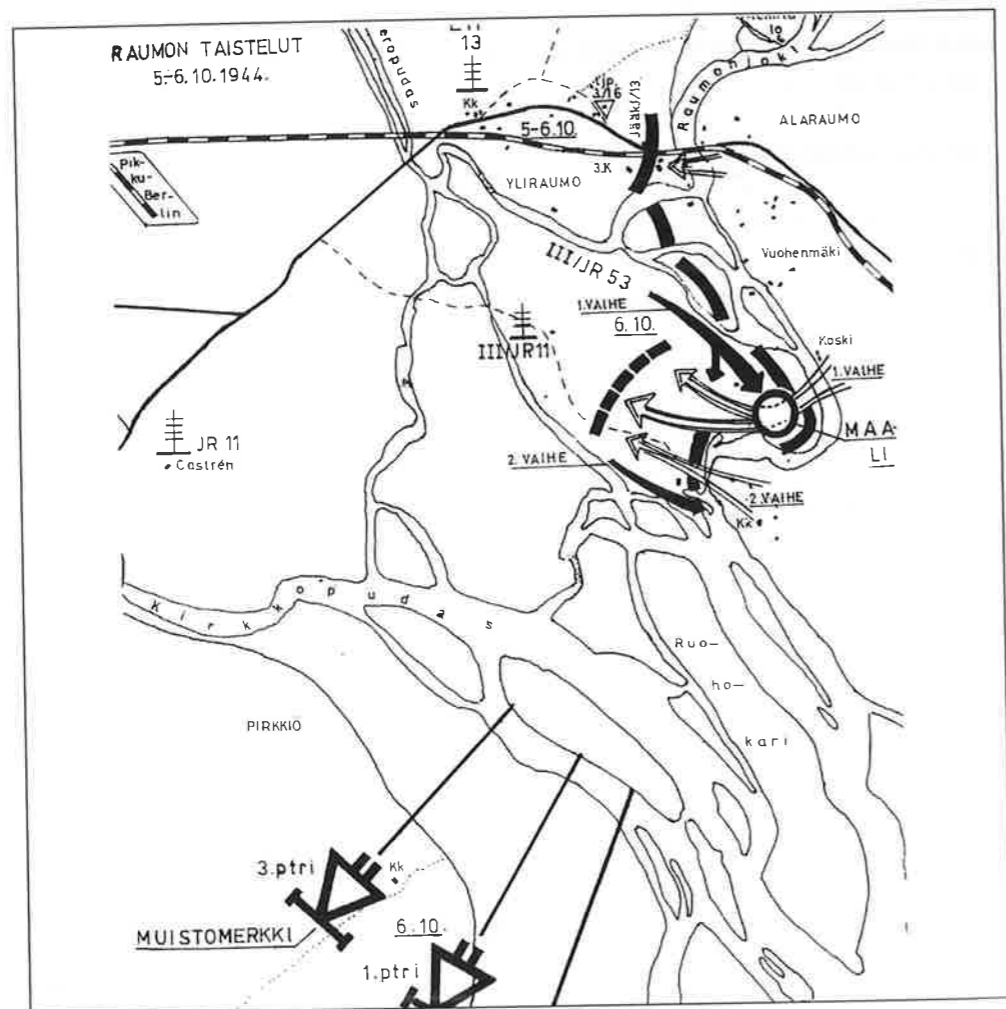
Ensimmäinen kosketus sattui Alaraumojoen eli Kirkkoputaan sillan korvassa, jossa oli saksalaisten vartiotelta ja siinä vartiomies. Sissipataljoonan pojat ampuivat vartiomiehen, mutta jostakin syystä muut teltassa olleet pääsivät pakenemaan. Outo tunne sykki rinnassa. Heittimet pantiin aseisiin vanhan meijerin taakse, suuntana Tornion rautatieasema. Luutnantti *Seppälän* kanssa katsottiin, mitä tehdä. Päästiin lähelle asemaa. Saksalaiset heiluttivat valkoista lippua merkiksi, että haluavat neuvottelua. *Seppälän* kanssa menimme parakkiin, laskimme tuliaseman ja tulenjohtopaikan välisen matkan ja söimme pahimpaan nälkään. Yllättäen avattiin konetuliaseilla tulitus, akkunat helisivät ja aloimme tunnustella, miten pääsee ulos. Suomalaisten puolelta lyötiin ikkuna rikki, josta pyörähdin ulkopuolelle kivijalan viereen.

Suomalaiset ampuivat niinkuin pitikin, mutta saksalaiset ampuivat vaikka minusta ei olisi ollut tarpeellistakaan. Tilanne kesti noin puolitoista tuntia. Suomalaisten puolella minua suojasi iso öljysäiliö ja saksalaisten puolella oli suojana parakin kivijalka. *Seppälä* ei tiennyt, missä olen ja kyseli tuliasemasta, onko *Paulia* näkynyt. Kersantti *Keränen* tuliasemassa tiesi sanoa, että kyllä *Pauli* aina selviää. Tulitus vaimeni ja annoin merkkiä suomalaisten puolelle. Pojat vastasivat, että on sinua jo kaivattukin. Juosta pinkaisin omalle puolelle, missä asemat olivat syvässä viemärirojassa.

Tällaisesta sodasta en pitänyt, jossa valkeita rättejä heilutetaan ja sitten kuitenkin avataan arvaamaton, hengenvaarallinen tulitus. Siellä oli joitakin kaatuneita saksalaisia, satuin hyppäämään kaatuneen päälle, jolloin siltä pääsi paha röyhtäisy. Pientä kahinaa iltamyöhään asti. Taistelut jatkuivat Tornion aseman tuntumassa.

Tilanne oli minusta erilainen kuin ennen. *Pauli Haapakoski* toi 22 saksalaista vankia ja luovutti ne saksalaisille. Illan kuluessa minulle annettiin tehtäväksi tutkia yksi rautatieaseman rakennus, ketä siellä on. Otin *Ottu Åströmin* mukaan ja hiivimme ja tarkastimme talon. Kellarikerroksesta kuului suomea puhuvien naisten ja saksalaisten ääniä. Äänit kuulostivat humalaisilta, joten lähdimme takaisin. Kaksi saksalaista hyökkäsi nurkan takaa kimppuuni, jolloin minä karjaisin, että tulkaa pojat heti tänne. Rynnistin voimalla ja toin molemmat omalle puolelle. Toisella oli hyvä sadetakki,

jonka vängällä otin häneltä pois. Saksalainen ja luutnantti Seppälä puhuivat keskenään saksaa. *Seppälä* kysyi, mistä minä olin saanut sadetakin. Sanoin saaneeni sen siltä sakulta sotasaaliina, jolloin *Seppälä* käski luovuttaa takin takaisin. Kiistin aluksi vastaan, mutta piti minun luovuttaa se takki. Saksan pojat toimitettiin kai Venäjälle.

Karttapiirros Tornion Raumon taisteluista 5.-6.10.1944. Kuva Osmo Hyvösen kirjasta Tornio 1944.

Ensimmäinen sotapäivä 2.10. jatkui myöhään yöhön. Osuin kuuluisaan viinaparakkiin, menin sisään, siellä oli kaksi vartiomiestä tukkihupalassa ja änkyttivät, että tänne ei saa tulla. Minä en kuullut enkä nähnyt mitään, konepistoolilla ammuin tynnyriin kaksi reikää, löysin noin kymmenen litran lasipurkin ja annoin konjakin valua purkkiin ja kahteen kenttäpulloon. Panin *Ottu Åströmin* viemään tavaran tuliaseman muonittajan huostaan. Meidän joukkueessa ei ollut montakaan juovuksissa.

Seuraavana päivänä 3.10 edettiin Kyläjoen maastoon. Tuliasema asetettiin erään talon kivinavetan taakse. Mentiin asuinrakennukseen, siellä oli iso pirtti ja pitkä pöytä. Pöydällä höyrysi viisi lautasta puolukoista keitettyä marjapuuroa. Saksalainen tulitti harvakseen kranaatinheittimillä. Talonväkeä ei näkynyt. Pojat kyselivät, että mitä marjapuurolle teemme. Päätettiin, että syödään pois, sotkeutuu se kuitenkin. Syödesämme taloon tuli neljä naista. Minulle tuli kiire selvittämään puuron syönnit ja tarjotin maksua, mutta tytöt eivät ottaneet.

Tornion toinen päivä

Saksalainen ampui tosi ryöpyn kranaatteja. Meitä oli ulkorakennuksessa, kun ulkopuolella saunan kulmalle iskeytyi yksi kranaatti. Osa meistä lähti hakemaan parempaa suojaa. Minä painauduin saunan seinän viereen entisen kranaatin tekemään monttuun ja sanoin vanhan vitsin, ettei se samaan reikään kahdesti ammu.

Puuron keittäjiä ei näkynyt enää missään. Saksalaiset kietaisivat meidän toisen joukkueen mottiin Alapartasen soramonttuun. Heittimet jäivät sinne ja luutnantti *Apel* jäi vangiksi. Seuraavana päivänä 4.10. saksalainen hyökkäsi, kolme hyökkäysvaunua oli keulassa. *Erkki Rantakari* otti panssarinyrkin ja lähti tuhoamaan hyökkäysvaunuja. Eräästä hyökkäysvaunusta kerkesivät kuitenkin ampua neljä reikää Erkin rintaan. Kersantti *Erkki Rantakari* kaatui. Se oli ikävän paikka, *Erkki* oli tosi lahjakas sotilas.

Luutnantti, myöh. kenraalimajuri *Pentti Syrjän* kanssa käytiin tiedustelemassa perääntymisen varalta uutta tuliasemaa. Tuliasema aiottiin perustaa Yliraumojoen rautatiesillan länsipäähän. Ammukset vietiin samaan paikkaan. Luutnantti *Syrjän* kanssa palattiin takaisin Kyläjoelle. Saksalaiset ampuivat saamallaan toisen joukkueen heittimillä summassa minne sattui. Tulipa tielle aivan meidän eteen pari kranaattia. *Pentin* kanssa tarkistimme ja huomasimme, että nämä olivat omia ranuja. Oli ensimmäinen kerta, kun omat kranut tulivat edestäpäin. Takaa niitä tuli joskus ja aika lähellekin, kun omat sattuivat jäämään siipirikkona lyhyeksi. Meidän perääntyminen ei sopinutkaan siihen, mihin sovittiin ja tuliasema vietiin lähelle Tornion rautatieasemaa.

Iltamyöhälle minulle annettiin määräys, että ammukset pitää hakea pois siitä rautatiesillan vierestä. Minä kuitenkin yritin selittää, että sen alueen on saksalaiset miehittäneet. Käskettiin ottaa kuusi hevosta ajomiehineen. Mentiin ja hiljaa annoin neuvoja hevosmiehille. Ei saa hengittää syvään, eikä kolausta saa kuulua. Kuormat tehtiin ääneti. Sakuja liikkui joka puolella. Oli pimeää, eikä kokenut saku uskonut, että vihollinen on niin röyhkeä, että ajelee hevosilla heidän asemissaan. Minulla oli silloin koko sodan jännin paikka. Kuormasto tuli kuten olin suunnitellut, mutta luulen onnistuneeni ihan vahingossa.

Viidentenä päivänä lokakuuta tapahtui paljon. Illalla menin tulenjohtopaikalle Alaraumojoella olevaan saareen. Siellä oli yksi konekivääriryhmä ja meidän tulenjohtoryhmä. Puhuttelin III pataljoonan komentajaa ja hän antoi ymmärtää, että me olemme sellaisessa paikassa, että jos vetäytyminen tulee, niin emme tiedä milloin se tapahtuu. Majuri *Pentti Valkonen* lupasi tuoda tiedon, jos tällainen tulee.

Yö oltiin varuillaan. Aamulla viittä käydessä saku rupesi ampumaan Alaraumojoen länsipuolella järjestään kaikki talot tuleen. Meillä oli hyvä näkyvyys pitkin Raumojokea. Seurasimme, kuinka talot järjestyksessä pelmahtivat tuleen. Yksi talo oli vielä ehyt ja sitten tulee meidän talon vuoro. Kerroin tilanteen pojille ja yksimielisesti siirryimme talosta pihalla olevan ison kiven suojaan. Kaivauduimme vähän. Keskustelimme konekiväärivoimien kanssa. Samalla tuli pataljoonan lähetti sanomaan, että käsky on tosiasia ja peräydytään. Konekivääriryhmä meni yli keskikahlokkeesta. Me yritimme perään. Saksalaiset ampuivat raketinheittimellä sulun eteen. Vartioimme vähän ja toinen yritys onnistui.

Laitumelle oli haavoittunut kaksi lehmää. Annoimme lehmille armonlaukaukset. Yhden talon pihalla oli ulkokarsinassa kaksi sikaa. Siat saivat meiltä vähän leipää. Heti kohta tapasin *Pentti Valkosen* ja kerroin, että radioryhmä joutui hukkaan. *Valkonen* ojensi yhtä puhelinta ja käski kokeilla, minne tuolla puhelimella pääsee. Pataljoonan kevytheitän vastasi. Sieltä saivat yhteyden meidän tuliasemaan ja luutnantti *Seppälä* vastasi. Kerroin tilanteen ja luutnantti *Vaihia* tuli tulenjohtopaikalle. Moottoripyörälähtettinä oli *Putkonen*.

Ensimmäiset kranaatit ammuttiin kevyillä heittimillä. Saku tulitti meitä jos minkälaisilla aseilla. *Vaihia* haavoittui alle puolen tunnin. *Putkonen* haki *Vaihian* pois. Tämän jälkeen ammuin omalla raskaalla heittimellä. Maalit olivat lihavia ja ammuksot menivät justinsa mihin pitikin.

Harjoituksissa opittuja taitoja tarvittiin Tornion taisteluissakin. Kranaatinheitin asemassa, vas. Pauli Kiviniemi. Kuva Arja Lohivuo.

Minä aloin ihmetellä, kun kranaatteja tuli vähemmän mitä tilasin. *Seppälä* kertoi, ettei jouda sinne ampumaan, kun pitää ampua muualle. En tätä uskonut, vaan melтта-

sin vihassa menemään. Kranaatit osuivat paikalle, johon saku oli yksikkönsä ryhmitänyt. Kova ääni syntyi sakun puolella ja tykistö tuli oli armoton. Koko Tornion seutu tutisi ja huojui. Saku ampui kaikilla aseilla, millä oli aikunut tuhota suomalaiset.

Majuri *Valkonen* oli saanut pataljoonansa hyviin aseisiin. Se oli hevosenkengän muotoisessa asemassa. Saku sai varmasti konetuliaseista joka suunnalta. Minä tilasin koko joukkueen tulipeitteen, mutta vain yksi heitin ampui kymmenkunta kranaattia. Minä raivosin, että miksei tule enempää kranuja, joihin luutnantti *Seppälä* vastasi, että meidän pitää ampua pohjoiseen päin. Minähän en tätä uskonut, koska tiesin ammuksia olevan 200 kpl. Kävin hakemassa ne Yliraumojoen rautatiesillan päästä. Olin kiitollinen, kun onnistuin tehtävässä saada kranut käyttöön, koska saku sai aikaan niin kovan hyökkäyksen.

Välillä näytti, että hyökkäys loppuisi, mutta Raumojoen takaa kahlaamon kautta tuli lisää suuri joukko sakuja. Uusi tykistökeskitys alkoi ja moukarointi oli kauheampaa kuin aamulla. Minulla oli tulenjohtopaikka lähellä konekivääripesäkettä. Tätä saku moukaroivat kovasti. Minulla halutti siirtyä eri kohtaan, suojauspaikkaan. Mutta ei ollut tapsia jatkaa puheliniinjaa, että olisi voinut siirtää puhelinta. Pyysin, että pitää tuoda tapsia minulle. Kerrottiin, että kolmesti on lähetty tuomaan, mutta ei ole onnistunut, kun tykistökeskitys on ollut niin kova. Luutnantti *Uotila* on haavoittunut ja *Putkonen* on viemässä häntä moottoripyörällä *Haaparantaan*.

Saku tuli päälle uudella vahvistetulla joukolla. Minä raivosin voimattomuuttani ja syytin *Veikko Seppälän* tuliasemaa, kun ei annettu kranuja. *Seppälä* rauhoitti minua ja kertoi, että meillä on tykistöä. "Yritetään saada tykistöltä apua." Tukea luvattiin ja *Seppälä* antoi suunnan tykistölle. Minä sain ensimmäisen laukauksen näkösillemme ja kyllä minä annoin oikein himosta lisää. Kranu sattui oikein mieluisaan paikkaan ja sain tilata koko patterin tulipeitteen sakun hyökkäävän osaston torjumiseksi.

Tähystyspaikka oli kaukana puhelimesta. Piti juosta tähystämässä ja takaisin puhelimeen. Saku ruutasi konekiväärillä perään. Tunsin, että nyt tulee läheltä kuulia. Syösyin melkein maan alle ja makasin muutaman hetken. Tulenjohtotähystäjä *Åström* näki tapauksen ja sanoi olevansa aivan varma, että nyt Pauli sai viimeisen suihkun. Hän katsoi välissä saksalaisten raivokasta hyökkäystä, sitten minuun päin, mutta minä olin häipynyt. Sen jälkeen myös *Ottu* uskoi sanontaan, että kyllä Pauli selviää. Minulla oli vain neljä luodin reikää manttelin helmassa.

Saksan hyökkäys vain kiivastui ja olin aivan varma, että kyllä peli on pelattu ja odotin tietoa, missä *Pentti Valkonen* on. Kuulin oikealta pst-tykin laukauksia. En saanut selvää, mitä tykki saa aikaan. Palasin tähystyspaikalle lähelle konekivääripesäkettä. Tykistökeskitys on ennennäkemätöntä ja vaarallista. Tottapa tämä konekivääri häiritse sakun hyökkäystä, koska tuntui, ettei luoteja muualle tulekaan kuin tähän paikkaan.

Hetken kuluttua tajusimme, että saku painuu kahlokkeesta ylitse Kemiin päin. Saksalainen perääntyi. Tykistö tuli vain yltyi. Seurasin tilannetta ja huomasin, että kaksi miestä raahasi haavoittunutta. Kranu tuli aivan kuin olisi ollut tulossa päätäni kohti. Syöksyin mahan. Kauhukseni totesin, että ammus putosi ja räjähti haavoittunutta raahaavien läheisyydessä. Näin elämäni karmeimman näyn. Huomasin, että *Pentti Valkonen* ja kaksi muuta upseeria on menehtynyt. Tämä oli koko pitkän taistelupäivän ikävin tilanne. Koko pataljoona oli kerralla surun murtama.

Ilmoitin tuliasemaan Veikko Seppälälle ja hän yhdisti tämän puhelun rykmentin komentopaikalle. Eversti *Halsti* ja luutnantti *Syrjä*, joka oli meidän komppanianpäällikkö, tulivat linjaan ottamaan selvää tilanteesta. Nämä herrat olivat koko päivän seuranneet puhelimitse meidän tilannettamme. Minulle selvisi, että kaatuneet olivat *Pentti Valkonen*, *Aho* ja *Simola*. Keskustelin tovin Halstin ja Syrjän kanssa ja Halstin havainnot olivat hyvin karheat. Kirjassaan hän kertoo, että saksalaiset olivat siihen kaatuneet kasvot meihin päin muutaman metrin päähän asemistamme. Heidän takanaan olivat kaatuneet muut ryhmä ryhmältä, joukkue joukkueelta. Käyneet epätoivoista taistelua.

Epätoivoiselta tämä tuntui meistä kaikista. Kun päällystö tuhoutuu, niin kaikki tuntuu turhalta. Yritin olla rauhallisena, koska olin näin korkeiden herrojen kanssa keskustelemassa. Halsti ja Syrjä esittivät siinä minulle mitaleita hyvällä arvosanalla ja ylennyksen, joka oli harvinainen tapaus näin linjassa. Pääsin tuliasemaan luutnantti Seppälää tapaamaan. Silloin vasta laukesin, olin hyvin väsynyt, emmekä pitkään aikaan voineet puhua mitään. Sitten Seppälä aloitti: ”Miten olet noin resuinen, mies? Ja missä olet repinyt manttelisi noin resuksi?” Kerroin, että sitä on pitänyt päiväkulkea maan alla, ojissa ryömiä, kait piikkilangat ovat repineet. Lähes kohti se entinen aseveli ampui ja vielä kerran selvisin.

Aamulla lähdettiin marssimaan kohti Kemiä. Kyläjoella mutkasimme surun murtamina neljäntenä lokakuuta kaatuneen *Erkki Rantakar*in luokse. Totesimme, että Erkin rinnassa oli neljä reikää, jotka saku oli ampunut hyökkäysvaunusta. Asetimme Erkin hyvään asentoon. Paljastimme päämme ja rukoilimme. Hänen kärsimyksensä loppuivat tähän ja meidän vaivat olivat tuntemattomat.

Tervola - Koivu - Rovaniemi

Ehdimme Laurilaan näkemään ja kuulemaan, kun saku räjäytti Kemijoen sillat hajalle. Seuraavana päivänä etenimme Tervolaan. Saksalainen tulitti tykistöllä paremmin vain häirintätulta. Kylän väki oli paennut radan länsipuolelle. Sillat oli räjäytetty ja hevosajoneuvoja piti työntää pohjia myöten joen toiselle puolelle. Hevosajoneuvoja oli yhdeksän. Kaikki piti miehissä auttaa siltamontusta ylös. Kun kahdeksas ajoneuvo oli menossa niin rattaan alla räjähti miina. Neljä poikaa haavoittui. Minä pääsin taas vahingoittumattomana.

Edettiin lähelle Koivun asemaa. Olin pari päivää ja väli yön ryösinyt. Olin hyvin väsynyt. Joukkue oli majoittunut yhteen mökkirähjään. Uunissa oli tuli ja huone oli lämmin. Minä laskin satularepun lattialle ja kävin pitkälleen. Uni tuli heti. Saku räjäytti kylässä pommivaraston. Räjähdys oli niin valtava, että tuvassa halkesi uuni. Pojat ryntäsivät ulos. Joku huomasi, että Pauli jäi nukkumaan sisälle. Pojat raahasivat minut nukkuvana ja väsyneenä ulos. Kertoivat jälkeensä, että oli kova räjähdys ja minä vain nukuin.

Seuraavana yönä tapasin yhdestä mökistä saksalaisen sotilaan nukkumasta. *Pentti Raution* kanssa otimme sakun pataljoonan komentopaikalle. Seuraavana iltana oli paljon tapauksia. Leivojoen takaa saksalainen tulitti häirintätulta. Jokitörmällä oli iso talo. Sen takaa ja ympäristöstä saku tulitti harvakseen. Minä seurasin kiikarilla ja huomasin tavanomaisesta poikkeavaa liikettä. Sakun tulitus harveni ja loppui kokonaan. Talosta rupesi näkymään liikettä ja heilutettiin Suomen lippuja. Minulle annettiin käsky ampua raskaalla heittimellä taloon, mutta minä kerroin mitä olin nähnyt ja että olettaisin siellä olevan siviili-ihmisiä. Käskystä kuitenkin valmistelin ampumista, jos vaikka pitäisikin ampua.

Tulenaavaus kiellettiin ja sinne lähetettiin jääkärijoukkueen pojat ottamaan selvää, että mitä siellä oikein on. Sieltähän alkoi marssia koko Pohjois-Suomen virkakunta. Joukossa oli myös minun veljeni, konstaapeli *Antti Kiviniemi*. Hän antoi minulle paksun villapuseron, joka oli hyvin tarpeellinen.

Etenimme Rovaniemeä kohti ja sivuutettiin Muurola. Asetuimme Rovaniemen eteläpuolelle hautausmaan kiviäidan suojaan aseisiin. Sieltä seurasimme saksalaisten tihutöitä aseman seudulla ja Ounasjoen sillan räjäytyksiä. Ne olivat valtavia. Kuinka lieneekään korvat kestäneet sitä meteliä. Käsillä yritettiin suojata korvia.

Sinne ilmestyi kenraali *Pajarikin*. Hän oli kovin väsyneen näköinen. Tein hänelle ilmoituksen ja hän kysyi tilannetta. Oli kai viimeinen ilmoitus Pajarille rivimieheltä. Kahden päivän päästä Pajari vangittiin ”sotasyyllisten” kuulusteluja varten.

Meidän huoltojoukkue ei vielä ollut tavoittanut meitä. Kuulin huhuja, että töpinä oli jo lähellä tulossa.

Vielä tuli yksi vaarallinen tilanne ja samalla viimeinen suojelusenkelin suojelema. *Ottu Åströmin* kanssa mietittiin, että uskallammeko mennä saksalaisten Rovaniemen ”Pikku-Berliinin” parakeista katselemaan ruokaa. Koska emme olleet saaneet kahteen viikkoon ruokaa, muuta kuin mitä saksalaisilta oli jäänyt jäljelle. Menimme parakkiin. Ruokaa löytyi niin paljon kuin jaksettiin kantaa. Minä etenin kohti ulko-ovea ja vaisto oli pahaenteinen. Huusin Otulle: ”Minua pelottaa. Tule kiireesti pois!” Tu loreittiä palasimme ja menimme tielle saakka ja vieläkin vaisto vei eteenpäin. Vastan tuli kolme sotilasta. He kysyivät, että löytyikö mitään. Sanoimme, että siellä oli

tavaraa. Pojat menivät parakkiin ja silloin parakki räjähti ilmaan. Poikien yksikkö oli lähellä ja ilmoitimme sinne miten poikien kävi. Tässä sitä saa vieläkin ihmetellä, mikä meitä suojeli.

MUISTELUITA MUISTA SIIKAJOEN POIKIEN KAATUMISISTA

Jatkosodassa Uhtuan suunnalla 22.7.1941 valloitettiin Munakukkula. Minun tulentohtueessa oli tähystäjänä *Jouko Lahtimaa*. 23.7.1941 jouduimme perääntymään. Tässä perääntymisvaiheessa Jouko Lahtimaa kaatui. Vihollisen tykistökeskitys oli voimakas. Joukon lähelle tuli kranaatti ja Jouko sai sirpaleita kehoonsa. Joukon taistelu ja kärsimykset loppuivat tähän. Kovasti surimme Joukon poistumista. Hän oli rauhan mies, eikä hyväksynyt väkivaltaista sotaa.

Tapaninpäivänä vuonna 1941 vihollinen hyökkäsi Jyväskylä. Suomalaiset panivat kovasti vastaan. Taistelu oli kovaa ja kesti koko viikon. 31.12.1941 vihollinen perääntyi. Kuitenkin pientä kahinaa oli vielä.

Ahti Pietola oli matkassa koko taistelun ajan. Jäljellä oli enää vartiointi. 31.12 aamulla olivat vuorossa *Albin Pääskynen* ja *Ahti Pietola*. Pääskynen oli väsynyt ja nukkui hyvin syvää unta. *Ahti Pietola* oli nukkunut hyvin huonosti. *Ahti* oli huomannut, että *Albi* nukkuu hyvin syvää unta, eikä raskinut herättää *Albia* vartioon. *Ahti* meni vartioon *Albin* vuorolla. Taistelua ei ollut, vain jokin harhaluoti lenteli jossain. Kului aikaa noin puoli tuntia, kun tuli tieto, että *Ahti* on kuollut. *Albin Pääskyselle* tästä tuli kovat surut ja kärsimykset. Kova järkytys tuli koko komppanialle. Kuoleman syy oli näköksällä. Luoti oli käynyt päähän, mutta ei saatu selville, miten tämä tapahtui. Harhaluodin nimiin tämä piti panna. Minä kirjoitin surukirjeen *Pietolaan*. Kertoivat, että suruvieraat olivat kirjettä lukeneet kukin vuorollaan ja itkeneet. *Ahti Pietolan* kaatuminen järkytti kovasti meitä. *Ahti* oli hyvä sotilas ja asiallinen tehtävissään sodassa.

Martti Valtokari

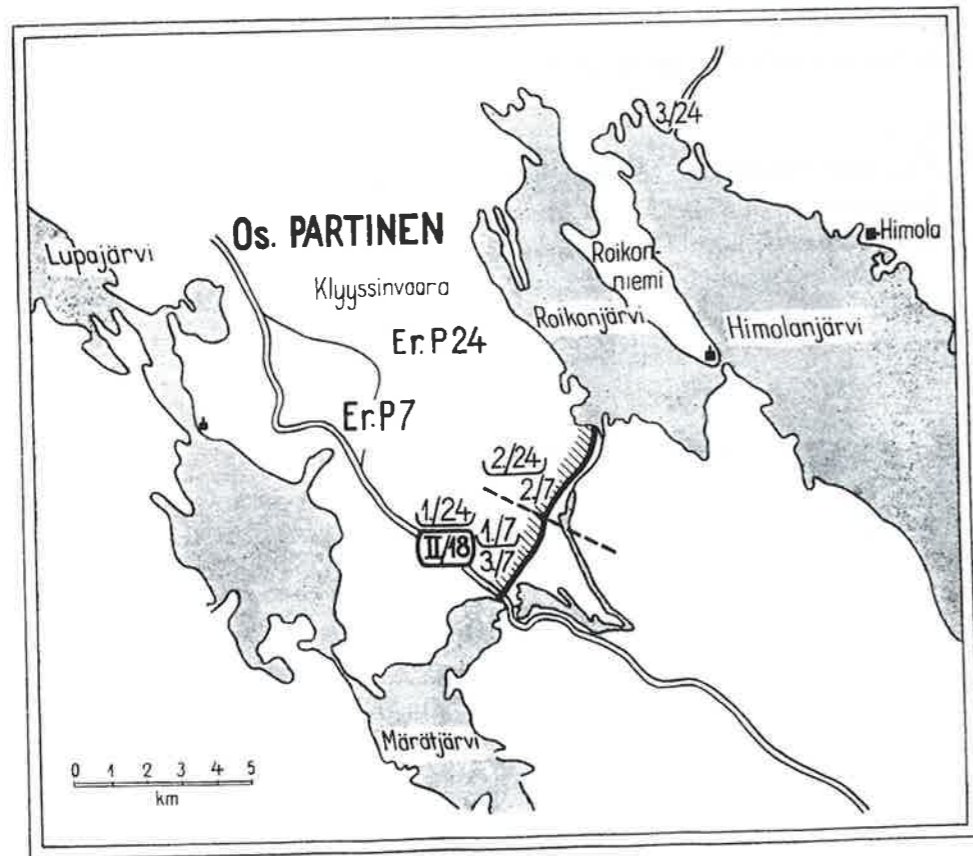
PARTIOTOIMINTAA RUKAJÄRVEN SUUNNALLA

Olin talvella 1944 Lietmajärvellä päämajan 14.Div. alistetussa Er.P 7:ssä, pataljoonan 2. komppaniassa. Komppanian päällikkönä oli Mannerheimin ristin ritari luutnantti *Jorma Hämäläinen*. Hän oli kulkenut paljon kaukopartiossa. Lietmajärvellä teimme monia retkiä kauaskin ja tukikohtien väliä hiihdettiin koko talvi. Siinä kouliintui hyvä joukko poikia partiotoimintaan, joita *Jorma* vielä koulutti. Metsissä harjoiteltiin monenlaista toimintaa, mitä voi sattua eteen tulemaan siellä ryssän puolella.

Martti Valtokari Rukajärven suunnalla jatkosodan aikana, talvella 1944. Kuva Martti Valtokari

Meidät siirrettiin 13.5 -44 Lietmajärveltä Vilkojärven lohkolle. Siellä oli edellisen asemamme tavoin vain tukikohtia, ei kiintolinjaa. Joukkue ja konekivääripuolijoukue aina tukikohdassa. Sieltä tehtiin kävelemällä partio- ja tiedusteluretkiä ryssän puolelle. Heinäkuussa -44 meidän pataljoona siirrettiin autoilla Lentiiran kautta Lupasalmelle ja Klyyssivaaraan. Siellä olin eri tukikohdissa ja ruvettiin kulkea partiossa ryssän huoltotiellä. Häirittiin ryssän toimintaa Ilomantsin mottitaisteluissa. Kävimme tiedusteluretkillä.

Kartta Klyyssinvaaran alueelta, johon on merkitty suomalaisten asemat loppukesän 1944 aikana.

Roikolanjärveen laski pieni puro. Sen puron suulla oli oma tukikohta ja pitkin puron varressa väliin aliupseerivartioita ja tukikohtia. Kuutamalahteen menevän tien kahta puolta oli kiinteät linjat.

Viimeinen partioretkeni alkoi 14.8.-44 komppanian komentopaikalta, joka oli Roikolanjärven rannalla. Saimme partiomuonat ja aseistuksena oli kaikilla konepistoolit. Lääkintämiehellä oli kivääri, jolla voitiin tarvittaessa ampua valo- tai merkkiraketti. Konepistooliin minullakin oli 5 lipasta ja repussa ja taskuissa oli lisää patruunoita. Meitä lähti 21 poikaa. Hämäläinen oli partion vetäjä. Syöksyveneellä, jossa oli toinen vene perässä, menimme Roikolanjärveä pitkin tukikohtaan, joka oli puron suulla. Puro laski Roikolanjärveen. Vähän aikaa oltiin siinä tukikohdassa, juotiin saikat ja sitten lähdettiin.

Purossa oli sellainen koskipaikka, että siitä pääsi hyvin yli. Mekin oli menty useasti aiemminkin siitä yli ja muutkin partiot käytti samaa reittiä. Hyvin päästiin ja kävel-

tiin eteenpäin. Tunnustelijoita vaihdettiin usein. Ilta pimeni ja jono tiivistyi, kun rysän tukikohdista edestä kuului soittoa ja laulua. Toisinaan melu kuului melko läheltä, vaan ne eivät meitä huomanneet.

Käveltiin melko pitkälle yötä. Suon keskellä oli pieni kuusikkopuska. Hämäläinen sanoi, että tässä levätään ja asetutaan siiliasemaan, ympyrämuotoon. Suosta nousi usva ja yö oli kylmä. Vartioita ei ollut, uskottiin, että vihollinen ei meistä tiedä mitään. Kyllä siinä nukuttiinkin, koska muistan vieläkin sen unen, jonka sinä yönä näin yli 50 vuotta sitten.

Aamulla ruokailtiin ja lähdettiin eteenpäin kävelemään. Reitillä oli paljon suomaastoja, joka oli raskasta kävellä. Mäkisillä mäntykankailla joku aina kiipesi puuhun ja koetettiin paikallistaa missä oltiin. Kartat eivät olleet tarkkoja. Päivällä tultiin melko korkealle mäelle, jossa ruvettiin ruokailemaan. Siinä syödessä rupesi kuulumaan kirveellä kolkaamista ja veistämistä. Saatiin syötyä ja levättiin ennen kuin Hämäläinen otti muutaman pojan ja lähti katsomaan, mitä siellä on.

Melko pian Hämäläinen tuli takaisin ja sanoi, että vastaan tulee ryhmän verran rysiä. Laittoi meidät aseisiin siihen mäelle. Se oli jyrkkä mäki, mistä ryssät tuli. Hämäläinen sanoi, että koetetaan ottaa vanki. Minäkin makasin aivan lähellä sitä mäen reunaa. Olin kyllä hyvin naamioinut itseni. Sieltä rupesi ensin näkymään komea punaruskea koppelakki, tähtikokardi ja olkapoletit. Se oli upseeri. Sillä oli konepistooli rinnalla poikittain. Tuli hyvin hitaasti noin 3-4 metrin päähän minusta, katseli edemmäksi ja sanoi suomen kielellä: "Keitäs täällä on?" Ja lähti vielä tulemaan lähemmäksi. Minä sanoin, että ruki veer. Silloin se vetäs aseestaan liikkuvat osat taakse. En minäkään enempi odotellut, ammuin heti lyhyen sarjan. Ukko keikahti heti nurin jalat heilahtaen. Mäen alta kuului kimakka pillin vihellys. Hämäläinen tuli minun tykö ukkomauseri kädessä. Odoteltiin siinä jonkin aikaa, kunnes Hämäläinen sanoi, että nyt lähetään. Käski parvimuodossa liikkua uraa, ettei jäisi jälkiä. Eksytetään vihollinen ja jatketaan matkaa.

Siitä lähdettäessä me huomattiin, että edessä oli raskaan tykistön asema. Ne oli nähneet meidät jo silloin, kun me ruokailimme ja lähtivät meitä katsomaan. Käveltiin eteenpäin. Oli vähän sateen tuhruinen ilma. Illalla saavuttiin pienen puron luo. Tehtiin tulet, että saamme lämmittää hernekeittopakkauksia. Nyt, kun oli nuotio, piti olla useampi vartiomies. Siinä sitä levättiin yö ja aamulla lähdettiin. Minullahan ei ollut tietoa, mihin mennään. Koskaan ei sanottu lähtiessä. Jos olisi jäänyt vangiksi, ei olisi kertoa viholliselle tietoa, mihin muut meni.

Siitä lähtiessä Hämäläinen sanoi, että tänä päivänä mennään Kuutamalahti - Porajärvi tielle. Joskus kello viiden maissa iltapäivällä tultiin tien lähelle. Siinä oli sauna vähän edempänä tiestä puron varressa. Sataa tihuutti. Meistä osa oli saunassa, osa tarkkaili liikennettä tiellä. Hevosvankkureita meni ja joku auto. Jonkin aikaa oltiin siinä ja sitten Hämäläinen selosti, miten mennään kahta puolta tietä aseisiin. Se sa-

noi, että hän ampuu ensin tuulilasin läpi. Sillä oli aseena vain ukkomauseri. Minäkin menin tien yli toiselle puolen, kun yksitellen mentiin tien yli. Se oli soratie ja makasin aivan tien vieressä. Satoi vähän vettä vain ei kylmästä kuitenkaan tiennyt mitään.

Jännitti, että mitä sieltä tuli. Auton ääni rupesi kuulumaan, se tuli ja meni vähän ohi. Maasto vähän nousi sinne minne auto meni, nimittäin rintamalle päin. Lava oli aivan täynnä miehiä. Hämäläinen ampui sitä auton kuskia. Se yritti hypätä autosta. Kun oli vähän vastamaata, niin auto tuli vähän taaksepäin ja pysähtyi juuri minun kohdalleni. Minä nousin seisomaan ja ammuin. Miehet istui, selät oli minuun päin. Lyhyitä sarjoja ammuin. Yksi sitten lavan keskeltä nousi ja yritti hypätä mun päälle. Väistin ja se jäi mahalleen mun viereen. Hartioista ammuin siihen ja toinen kiepahti lavan alle. Sitten aseeni loksautti tyhjää ja samalla minun oikea käsi meni aivan hervottomaksi. Sormet ei toiminut. Minä hyppäsin taaksepäin. Siinä oli iso kusiaismätäs. Vasemmalla kädellä vaihdoin lippaan. Muutaman sarjan enää ammuin. Tuli hiljaista, pojat rupesi tulemaan auton luo. Hämäläinenkin tuli. Minä sanoin heti, että käteen sattui. Verta tippui kädestä. Lääkintämies ei ruvennut siinä auton luona sitomaan kättä. Yksi pojista kiipesi auton lavalle. Käänteli, että onko ketään hengissä. Pojat evakuoivat pistooleita niiltä ja jotakin muutakin. Minulla oli huoli kädestä, sitä rupesi särkemään, kun hermot vioittuivat.

Vähän ajan perästä meitä ruvettiin ampumaan pikakiväärillä auton etupuolelta. Minä olin lavan takana. Sitten minä huomasin poikien juoksevan sinnepäin, mistä tultiin. Minä en enää muita nähnyt, vain yhden pojan, joka ampui auton eturataan vieressä. Minäkin lähin juokseen toisten jälkeen. Se oli hoikkaa mäntymetsää. Pikakiväärin suihku meni yli. Puihin ilmestyi valkeita pilkkoja, joita juostessa näin syntyvän. Kotin kyyryssä juosta niin joutuin kuin jaksoin. Pikakivääri ampui takaviistoon minua. Minua vastaan tuli oja, vaan jaksoin hypätä yli. Kun juoksin vielä jonkin matkaa, niin rupesi silmissä hämärtään. Siinä rupesin huutaan, että älkää pojat jättäkö minua. Tadjuntani sammui siihen.

Sitten, kun tajunta rupesi palaamaan, ymmärsin, että puukolla aukaistiin asetakkini hihaa. Sitten puheesta kuulin, kun joku sanoi, että ei löydy tuloreikää. Silloin selvisi, että omia nämä ovat, en ollut joutunut vangiksi. Se oli aina pelkona näillä reissuilla. Pojat sitoivat käden. Tuloreikää ei ollut, kun luoti jäi kainaloon. Sitte pojat ottivat minulta kaikki lippaat vyöltä, aseensa ja repun ja lähtivät taluttamaan minua. Meillä oli kiire pois siit. Selvisin itse kävelemään, mutta minulla oli pelko, että pysynkö muiden matkassa. Siinä yksi kersantti lohdutti, että hän vie minut vaikka yksin omalle puolen linjaa. Sitten selvisi, että meitä oli 14 poikaa siinä yhdessä, 7 oli poissa. Myöskään Hämäläinen ei ollut meidän mukana. Se oli jäänyt tien toiselle puolelle ja hän tuli ryhmänsä kanssa toista reittiä pois. Me käveltiin pitkälle yöhön. Oli suomaastoa. Muistan, kun janotti kovasti, pojat polki suohon rooppia ja lakilla juottivat. Ei ollut aikaa pakkia ottaa. Jossakin kankaalla vähän nukuttiin ja ruokailtiin.

Aamulla lähdettiin jatkamaan kävelyä. Päivällä tuli eteen ryssän jotoksia. Ne olivat poikittain meidän kulkusuuntaan nähden. Ne hakivat meitä. Suollahan näkyi meidän jäljet, mutta kankailla koetettiin kulkea erillään, ettei näkyisi jälkiä. Useampia ryssän jälkiä tuli päivän aikana vastaan. Seuraava yö oltiin jollakin kankaalla pimeintä aikaa. Syötiin ja levättiin. Suolla oli paljon hilloja, joita syötiin kävellessä ja pysähdyttiinkin. Kun hilloja söi paljon, rupesi oksettamaan.

Päivällä tultiin Roikolanjärven rantaan. Tarkoituksella tultiin enempi itäänpäin, ettei vihollinen olisi löytänyt meitä. Sitten tultiin pitkin rantaa, että päästäis lähelle sitä tukikohtaa, josta lähdettiin partioon. Tultiin sitten sen puron suulle, joka laskee Roikolanjärveen, jossa oli meidän tukikohta. Järvessä oli pieni saari, päätettiin kahlata sinne, jos päästään. Päästiinkin sinne vaikka vettä oli niin paljon, että pienimmillä se ulottui lähes kaulaa myöten. Ase piti nostaa ylös. Minäkin tahdoin pojilta konepistoolini edellisenä päivänä, kun oli niitä ryssän jälkiä. Tuntui turvallisemmalta, kun oli ase.

Lähtiessä oli sovittu kolme merkkilaukausta, että suomalaiset tulevat veneellä meitä hakemaan. Poika rupesi ampuun merkkilaukauksia. Ase oli kuitenkin kestopulella, niin piti taas odottaa tovi ennen uutta yritystä. Niinhän se onnistui ja vene tuli hakemaan. Pääsin heti ensi lastissa pois saaresta. Tukikohdan edessä oli hälytysmiinakenttä. Ne vielä säikytti, kun lankaan käveli niin ne paukku tukikohdassa. Pääsin heti korsuun, jossa levättiin vähän aikaa.

Hämäläinen oli tullut jo ennen meitä. Se oli tullut samasta paikasta puron yli, josta mentiin. Tukikohdasta soittivat moottoriveneen meitä hakemaan. Ennen lähtöä Hämäläinen kokosi meidät riviin ja hänelle piti näyttää mitä olimme autosta evakuoineet. Aseita pojilla oli ja jotain pientä. Yhdellä pojista oli repussa se ryssä-everstin komea koppalakki. Minäkin sain reppuni takaisin. Tavarani olivat monella eri pojalla. Evakuoititavarat Hämäläinen lupasi pitää kunkin omanaan.

Niin tuli vene meitä hakemaan ja päästiin tukikohtaan. Pääsin omaan teltaan, missä oli minun henkilökohtaiset tavarat. *Mämmän Vilho* Kestilästä paistoi räskäleitä meille, kun minulla oli vehnäjuuhoja. Jsp:llä käsi puhdistettiin ja lastoitettiin. Antoivat myös särkylääkettä.

Siltä everstiltä kun saatiin se karttalaukku, niin pataljoonan komentaja *Temmes* tuli sitä hakemaan. Siinä oli kuulema arvokkaita tietoja. *Temmes* haki minut jsp:ltä kyytiin ja vei Lupasalmen kenttäsaairaalaan. *Temmes* oli Saloisten poikia. Sillä oli kuski ja se jutteli minun kanssa. Kyseli reissusta ja kun kuuli, että olin Siikajoen poikia sanoi tuntevansa monia siikajokisia suojeluskuntalaisia, kuten *Nuortimon*, *Pudaksen* ja *Pirilät*.

Seuraavana päivänä tuli Hämmäläinenkin sinne kentäsairaalaan. Oli nyrjättänyt nilkkansa. Sanoi olevan vanhan vian, jonka oli saanut astuessaan miinaan v. 1941. Oli kiipeytynyt muillakin reissuilla. Sinne Hämmäläinen jäi, kun minut tuotiin Lieksaan. Lähtiessäni hän pyysi, että tulisin takaisin samaan porukkaan. Aikoi muistaa minua tästä reissusta I luokan vapaudenmitalilla. Tämän lupauksen hän myös piti. Vaan eipä silloin arvattu, että minulla meni kahdeksan kuukautta sairaalareissulla. Kerkesi siinä rauhakin tulla.

KUNNIAN KENTÄT.*

(Sopii myös O. Merikannon sävellykseen "Kymmenen vieraan maa".)

Säv. Oke Peltonen.

So - ta - tor - vi - en ää - ni kun
ut - taan Suo - mi ei

maan y - li soi, joka mies sen kut - su - a
uh - ra - ta voi, sitä van - gita ei, ja - lo -

seu - raa. Vapa - peuraa. Y - li

kun - nian kent - tien san - kari - tie, verin
vii - tottu taat - tojen kul - ke - ma vie.

*) I palkinto Aunuksen asemiesten laulukilpailussa.

Sotatorvien ääni kun maan yli soi,
joka mies sen kutsua seuraa.
Vapauttaan Suomi ei uhrata voi,
sitä vangita ei, jalopeuraa.
Yli kunnian kenttien sankaritie,
verin viitottu, taattojen kulkema vie.

Kuka tallata sais tätä, ryöstää pois,
missä meillä on kehto ja hauta!
Kuni ennen säällämme taas salamois,
vihamiestä ei armahda rauta!
Elon aarteista kallehin on oma maa.
Rajapyykkejä vieras ei koskea saa!

Moni tuotu on helmahan syntymämaan,
liki kirkkoa, vaahteran alle,
tulen halki ja myös veren taisteltuaan,
— lepo siunattu taistelijalle!
Suku nuori, sä haudalla sankarien
opi kauneinta käskyä ihmisien!

Tuhat vuotta nyt rauhassa johtakohon
sua suosio kohtalotarten.
Sinun taistosi, työ tähänastinen on
tulevaisia voittoja varten.
Ole rohkea, nöyrä ja uskollinen,
tule suureksi voimassa siunauksen!

Luuta. Oke Peltonen.

Lauri Paakkari

KIRSTI JA ANNI LOTILLE

"Myrskyä" täällä muistellessa
pala mieleen lottamme,
jotka paistoi vehnäpullat,
valmistivat soppamme.

Muistona on Kirstin pata,
josta saimme perunat.
Anni lotan tarjoilemat, puurot,
mehut maukkahat.

Hartaasti me toivoisimme, että
luonam' oisitte,
"Kanuunanne" kattiloilla vatsat
täyttää voisitte.

Kiitokset näin jälkepäinkin,
varmaan saamme esittää.
Eron kaiho rinnoissamme
silmämme täällä vesittää.

Harvoin varmaan työnne siellä
kiitoksella palkittiin.
Sanat sodan muovailemat
useammin mainittiin.

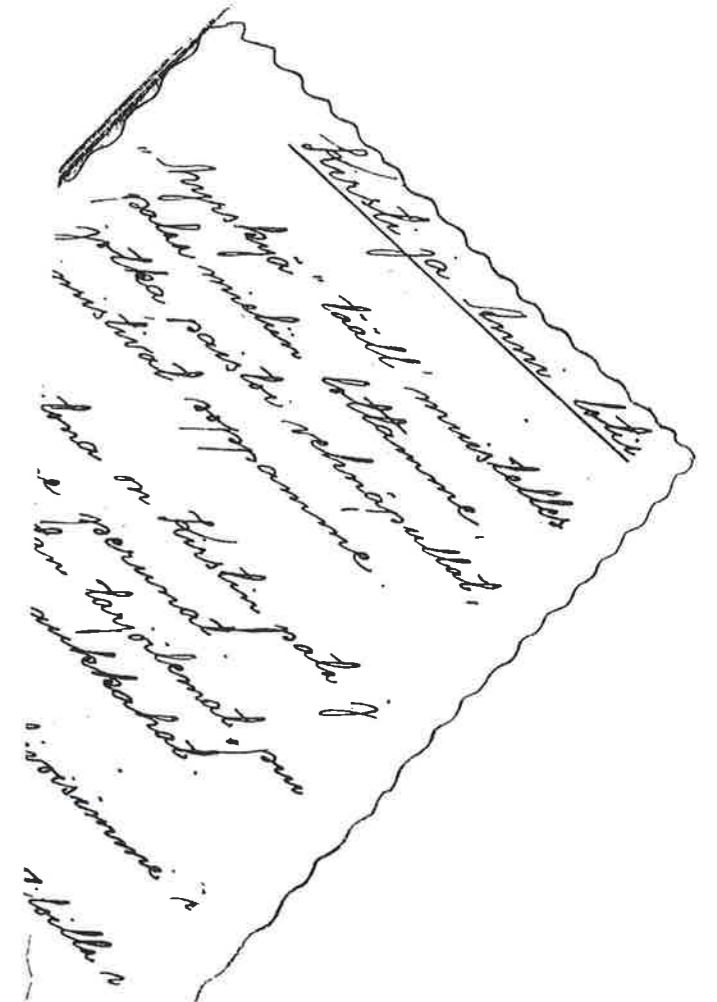
Siksi näin nyt porukkamme,
tahtoo muistaa lottiaan.
Kun ei enää ääni kannan
kiitoksia lausumaan.

Vaatimaton lahja Teille "Myrskyn"
radisteilta
Muistuttakoon sodan vaiheet
korpitaipaleilta.

Olkoon sama työnne tahti
kuin ol' aina siellä.
Hymyillään, jos tavataan viel'
kerran sotatiellä!

Kannaksella toukokuulla 1944

3D. E:n lotista erottuamme päätti joukkueemme muistaa uhrautuvia keittiölottiamme kumpaistakin kirjalahjalla. Edellä oleva runoni sai kunnian tulla seuraamaan tekstattuna noiden kirjojen matkassa vastaanottajilleen.

Lauri Paakkari
KIITOSKIRJE TIMON SALLILLE

Pimeän, pitkän illan suussa
Vienan mailla marraskuussa.
Istui urot ikävissään,
- pirstystä eikö missään.

Kotvan aikaa haukotellaan,
toisiansa muljotellaan.
Vihdoin vaari yläpritsin,
leikkaa huonon, - hienon vitsin.

Eikö oltais tätä iltaa
käyttämättä "Myrskyn Kiltaa".
Onhan meillä korvikkeita,
petin alla paketeita.

"Kiltassa" vaan paljas kuppi,
korsussamme joka knuppi,
saamme muistot sivilistä,
Salli-neidin paketista.

Samassa jo Pauli-poika
kohti alkoi kompuroida
pakettia paraanlaista,
- joka muistuttaisi naista.

Pengottuaan petin alla
nousee miellä raippahalla.
Oikeaanpa osuin aivan,
- totisesti maksoi vaivan!

Kaminalla kotoisesti
korvike jo kuohahteli.
Puukon kanssa - varovasti
aseveli aherteli.

*PS. Timo joutui sairaalaan, me
söimme paketin ja Salli sai tämän.*

Pian Pauli palleroinen
pakettinne paloitteli
Kun ei kuoma Karjalainen
titarimme Timo Veli
tullut itse aukomahan,
narunpäitä napsimahan.

Mainiosti jako luisti,
hyvin kuopus meidät muisti.
Tässä pala Aljen, Laurin,
tuossa Einon, tässä Paulin.

Homesieni, - Hottentotti !
osansa myös siitä otti.
Vaan ei tuota silti surtu,
harvoin kaakkuja on purtu
maukkaampia mahaan asti
- naurettiinkin makeasti.
Korsu aivan mullin mallin
- kaikki syytä neiti Sallin !

Kiitos Teille Salli-kulta!
Riittääköön vaan lemmen tulta
edelleenkin samoin määrin.
Täällä ei ymmärretä väärin
ystävyyttä "Suometarten"
luotu ootte meitä varten.

Myrskyssä 14.11.1943.

Aiai, kuinka monta makeata aterialla näistä sienistä saa ...

Antti Ukura

POIKAOSASTOLAISESTA 40 %:N SOTAINVALIDIKSI

Se oli siinä 30-luvun puolivälin jälkeen, kun suojeluskuntalaiset harjoittelivat ammuntaa. Usein oli myös kilpa-ammuntaa ampumapatterilla sunnuntaisin. Tämä ampumapatteri oli Ukuran ja Patokosken rajalinjalla. Myöhemmin sinne rakennettiin maja, missä lotat keittivät ruokaa ja kahvia. Ennen majan rakentamista ruokaa valmistettiin lottien toimesta tässä meidän pirtissä.

Olin poikaosastossa, samoin paras kaverini *Kalervo Patokoski*. Hänen kanssaan olimme samoin kuin toisetkin poikaosastolaiset mm. maastossa harjoittelemassa. Tietysti seurasimme tarkasti myös suojeluskuntalaisten ammuntaa. Samaan suojeluskunta-alueeseen kuuluivat kolmen pitäjän miehet: Pattijoen, Siikajoen ja Revonlahden. Meillä poikaosastolaisilla oli päällikkönä *Niilo Koivumaa* Paavolasta.

Iän karttuessa pääsimme sitten suojeluskuntaan. Saimme asiaan kuuluvat vaatteet ja aseet. Näin ollen lisääntyivät myös harjoitukset ja muu toiminta. Kouluttajana oli kornetti *Koivikko* ja luutnantti *Salmi*.

Kohtalon vuosi 1939

Siinä syyspuolella alkoi sitten vartiointi. Olimme kirkontornissa vartiossa kaksi henkeä vuorollaan sekä lotta että suojeluskuntalainen. Vartio oli yötä päivää ja vuoro kesti kaksi tuntia. Vartiointikohteita olivat Limingassa rautatiesilta, suojeluskuntatalo, sillat ja puhelimen päivystys omassa pitäjässä. Näin meni syksy, kunnes tuli se päivä, jolloin lähdimme jakamaan reserviin kutsukortteja. Nämä olivat sellaisia reissuja, jotka tehtiin aina iltayöstä ja jotka jäivät nuoren pojan mieleen iäksi. Saatuaani asianomaiselta paperiin kuittauksen, en saanut tietää hänen tunteenpurkaustaan, sillä seuraavaan taloon oli jo kiire. Sitten tulivat kuvioihin monenlaiset luovutukset. Kotoani lähti hevosvaljaita, ajoneuvoja, työkaluja ja myös rippilahjaksi saatu uusi polkupyörä. Meijerillä oli kokoamispaikka.

Sitten rysähti. Päivällä sain kuulla naapurin pojalta, että sota on syttynyt. Oli Antin nimipäivä 30. marraskuuta 1939. Jokainen, joka on elänyt sen ajan, muistaa sen kauhut kertomattakin: pimennykset, vartioinnit, varuillaanolon, elintarvikesäännöstelyt, sankarivainajien hautaukset ja kauheat pakkaset.

Evakoita tuli pitäjään. Olin joskus kyytimiehenä ja reki täyttyi uupuneista matkalaisista. Heidän kokoamispaikkansa oli seurakuntatalolla.

Sitten maaliskuun 13. päivänä 1940 sota loppui kestätyään 105 päivää. Ankaran pakkasen puristuksessa ja ylivoimaisen vihollisen painostamana Suomi kesti. Se oli Talvisodan ihme.

Kotitöiden ohella kuljin vartiossa toisten suojeluskuntalaisten tapaan. Kesästä tuli lämmin ja kaunis. Kesän kasvu oli hyvällä alulla, mutta pelko tulevasta vaivasi ihmisiä.

Muistui mieleeni hupaisa juttu. Kalervo ja minä olimme tievartiossa lottakahvilan luona kun alkoi Palovaaran kaupan suunnalta kuulua ajoneuvon ääniä. Menimme tien reunaan ja näkyviin tuli moottoripyörällä saksalainen sotilas. Annoimme pysähtymismerkin, mutta tämä ei pysähtynytkään helpolla, joten ojensimme aseilla häntä kohti. Silloin löytyi jo papereitakin, joista emme tietenkään ymmärtäneet mitään. Tarkka tutkiminen teki kuitenkin vaikutuksen. Tämä oli luultavasti kolonnan johtaja. Hänen jäljessään tuli n. 70 kuorma-autoa raskaassa sotakalustossa. Tämä tapahtui ennen juhannusta 1941. Oli oikein kaunis kesäyö.

Sotaretkeni

Talvisota oli käyty, olin täyttänyt 18 vuotta. Jatkosota oli alkanut. Meillä vuonna 1923 syntyneillä pojilla oli monenlaiset mietteet. Kuuluin suojeluskuntaan ja olin mukana aina kun käsky kävi.

Niin tuli sitten ilmoitus kutsuntaan ja siitä kuukauden kuluttua 19.1.1942 alokaskoulutukseen Tornioon. Jouduin kuten moni muu kansanopistolle. Alokaskoulutuksessa meni kevättalvi, kun opeteltiin ”sotimaan”. Koska isäni kuoli helmikuussa 1941, pääsin maatalouslomalle. Olin ainoa mies talossa ja näin ollen pääsin kotiin toukotöihin. Pitihän siemenet saada maahan.

Sen jälkeen meidät lähetettiin uittoon Livojokivarteen. Se oli meistä monelle aivan uusi kokemus. Tämä oli yksi lenkki itsenäisyystaistelussamme, pitihän tehtaiden pyöriä. Olihan paras työvoima jälleen puolustamassa isänmaata.

Tämän jälkeen meidät siirrettiin Hyrynsalmelle odottamaan rintamalta levolle tulevaa eversti *Puroman* rykmenttiä. Siinä meidät liitettiin JR 12 toisen pataljoonan 6. komppaniaan. Oli ollut kova retki tällä porukalla ja he tiesivät, mitä on olla rintamalla. Meille se oli vielä outoa. Kovin moni mies meistäkin antoi vielä uhrin isänmaan vapauden puolesta.

Parakeissa asuttiin Nurmeksen Porokylässä. Vuosien 1942-43 vaihteessa meidät vietiin junakuljetuksena Karhumäen suunnalle. Ensimmäinen paikka oli Äänisjärven rantavarmistus ja aina muutaman kuukauden päästä vaihdettiin paikkaa. Eipä siinä ehditty tutustua maisemiin, eikä paikan vaihto juuri oloamme helpottanut, päin vas-

toin. Sellaiset paikat kuin Pirunsaari, Poventsa ja Hiisjärvi eivät olleet leikkipaikkoja. Kovin moni poika sieltä palasi hiljaisena takaisin.

Korsu ja sen puolustajia Pirunsaarella, jossa aina vaan lensi kranaatti sievässä kaaressa. Kuva otettu kesällä 1943. Kuva Lea Törmälä.

Olimme siellä toista vuotta ja saimme tottua naapurin meininkeihin. Usein sieltä tuli porukka vangin sieppausaikoissa meille. Niin meidänkin puolelta käytiin ja se vaati rohkeaa miestä.

Aavehyökkäys

Oli sunnuntaipäivä 21. helmikuuta 1944, kun alkoi tämä ”rähinä”. Minun kohdallani se alkoi Aavesaaren tukikohdassa. Pakkanen kiristi otettaan iltaan päin. Aluksi sitä oli reilut 20 astetta. Siinä iltayöstä panimme merkille, että vihollisen puolella ammutaan tavallista enemmän konetuliaseilla. Tämän turvin komppanian vahvuinen osasto pääsi lumessa ryömien ääneti linjojemme läheisyyteen. Kun vihollinen oli päässyt mielestään lähes rynnäkköetäisyydelle, nousivat he kuin aaveet lumesta ja silloin se alkoi. Siinä tehtiin mitä tehtävissä oli.

Ennen aamuhämärää loppui taistelu minun kohdaltani. Huomasin, että vasemmalle minusta oli päässyt piippalakki, joka juuri otti minut tähtäimeen. Ehdin torjua sen juuri, kun iso heittimen ammus putosi lähelle. Muuta en sitten muistakaan. Menetin tajuntani. Sen jälkeen oli puolikymmentä vihollista pyörinyt ympärilläni pistimet valmiina, odottaen jos näkyisi elonmerkkejä. Onneksi olin niin syvässä tajuttomuudentilassa. Tämän kertoi aseveli vuosikymmenien jälkeen ja sanoi, etteivät suomalaiset voineet ampua siihen, koska olisivat vahingoittaneet minua. Kun sitten heräsin, huomasin kammottavan tilani; kaulasta valui veri ja olin voimaton itseäni auttamaan.

Ympärillä oli huutoa ja kovaa ammusten pauketta. Ehdin ajatella, että tässä on hautani, kun huomaan, että lääkintämies menee ohi ja ehdin huutaa hänet avuksi. Tutkittuun tilanteen, aloimme ryömiä korsua kohti, mutta sekin oli tuskien taival, sillä taisteluhauta oli vyörynyt umpeen ja vihollinen tulitti useammalla aseella siihen. Lääkintämies hyppäsi ensin monttuun ja veti minut perässä. Se oli tosi raskas taival, mutta varjelus oli myötä, sillä pääsin korsuun.

Taistelu jatkui. Kuulin äänet korsuun, sillä ainoa ikkuna oli särkynyt. Kädessäni oli käsikranaatti valmiina, sillä enhän tiennyt, vaikka piippalakki olisi tullut korsuun. Odotin siirtoa ensiavun jälkeen kenttäsaaralaan.

Siinä taistelussa kaatui kolme miestä. Yhden kaatuneista vei vihollinen mennessään, toiset jäivät kentälle. Kahdeksan miestä haavoittui. Kenttäsaaralassa, jossa minut leikattiin, kuoli viereiselle pöydälle saman porukan mies.

Minä haavoituin kaulaan oikealle puolelle; sirpale kulkeutui niskanikaman ja kurkutorven välistä vasemman lavan alle, josta sirpale poistettiin. Tämä onkin ollut myöhemmässä vaiheessa minua tutkineiden lääkäreiden ihmettelyn aihe.

Sitten alkoi sairaalakierre, joka päättyi Pietarsaareen. Siellä minut hoidettiin terveeksi. Näin meni yhdeksän kuukautta. Tämä sairaalassaoloaika olisi kokonaan uusi tarina. Kotiin tulin Antin päivänä ja kaikki tulomuodollisuudet läpikäytyäni pääsin siviililämän tuntumaan, mikä oli outoa pitkän poissaolon jälkeen.

Sotasairaalassa v. 1944. Vas. Ingalsuo, Koponen, Ukura, Laaksonen ja Virtanen, hänestä näkyy vain käsi. Kuva Antti Ukura.

Toivo Hannila

ÄYRÄPÄÄN-VUOSALMEN KATKERISSA TAISTELUISSA VUONNA 1944

Kirjoitan tämän sen vuoksi, kun aikaisemmista sotakirjoista ei löydy yksityisen sotilaan kertomusta sodan taistelukentiltä. Aloitan muistelmat jo armeijan palvelukseen lähdöstä vuonna 1942.

Huumori oli tallella

Oli pakkastalvi v. 1942 tammikuussa, kun sain kortin oudon ja harmaan, jossa käskyn sain armeijaan. Olin juuri täyttänyt 18 vuotta. Kotini oli Siikajoella. Isäni Heikki oli kalastaja ja minä hänen apulaisena myös kalastaja. Meitä lapsia oli seitsemän.

Kova pakkas oli, kun tuli käsky armeijan palvelukseen. Isä haki jäätyneen, peratun hauen lumihangesta ja sahasi sen paloiksi, evääksi mukaan. Silloin oli ruoka heikompaa kuin nykyaikana. Usein paistimme ja söimme kalaa. Torniossa oltiin ensin vähän aikaa ja sitten tuli siirto Kemiin Ritikan koululle, jossa rupesimme saamaan erikoiskoulutusta kranaatinheitinkomppaniassa. Siellä oli kovat harjoitukset. Usein oli 30 km:n marssejakin. Saimme koulutusta raskaalla ja keskiraskaalla kranaatinheitinmellä. Kemissä oli ollut jatkosodan alkuvaiheista saksalaisia sotilaita, lentäjiä ja muitakin sotilaita. Mekin saimme saksalaiset manttelit aloksa aikana. Kun marssimme siellä, lauloimme: ”Kankahalla kasvaa kaunis kukkanen, nimeltään Kaarina.” Saksalaiset marssivat ja lauloivat: ”Erika”.

Kesällä 1942 saimme kahden kuukauden maanviljelysloman ja pian sen jälkeen tuli lähtö rintamalle. Tornioista ja Kemistä lähti pitkä härkävaunujuna täynnä sotilaita. Koulutuskeskus 16:n joukot olivat matkalla Suomen itärataa Nurmeksen ja Joensuun kautta, Suojärven ja Hyrsylänmutkan jälkeen Äänislinnaan. Äänislinnassa pysähdyimme jonkin aikaa. Minäkin kävin kaupungin asemaravintolassa juomassa keinomehua, kun janotti. Äänislinnasta matka jatkui pohjoiseen ja matkalla keitettiin korviketta, sekä syötiin vanikkaleipää ja laulettiin, ”Elämää juoksuhaudassa, Äänisenaaltoa” y.m. lauluja. Huumori oli tallella ja sitä huumoria oli meillä yltäkyllin.

Kun saavuimme Karhumäkeen, se oli vain vähän aikaisemmin vallattu. Majoitumme rakennuksiin, jotka olivat heikkokuntoisia ja rottia oli paljon. Kunnostimme asuntoja, asensimme sähköjä y.m. Siellä oli tivoli, jossa kävimme iltaisin katsomassa sirkusesityksiä. Karhumäestä lähdimme sitten laivalla Paateneeseen, joka oli n. 60 km:n päässä pohjoiseen päin Seesjärven rannalla. Paateneesta ulottui Seesjärvelle niemi nimeltään Koroniemi, jonne perustimme kranaatinheitinasemat. Siellä asuntonamme oli itäkarjalainen talo, joka oli siitä erikoinen, että asuinhuoneen alla oli kanala ja eteisen alla lehmät. Kyllä ihmettelimme seudun ihmisten asumisolaja, mutta pian siihen kaikkeen totuttiin.

Paateneen kylää kesällä 1943. Kuvan oikeassa reunassa kranaatinsirpaleen repäisemä rikkein. Kuva Kaarlo Sarkkila.

Kun olimme etumaastossa pidimme vartiointia kranaatinheitinasemissa. Olin eräänä iltana vartiossa yhteen menoon viisi tuntia, koska toiset pojat pelasivat kortilla rahapeliä. Maksoivat kyllä siitä, että olin heidän vuorollaan vartiiossa. Tarkenin hyvin, vaikka oli lähes 40 astetta pakkasta. Olin tottunut pakkaseen kotona, kun piti hakea hevosella puita ja heiniä kymmenen kilometrinkin päästä.

Myöhemmin sain komennuksen Paateneessa olevaan elintarviketäydennyspaikkaan. Sinne tuli ja sieltä lähetettiin elintarvikekuormia autoilla ja hevosilla rintamalinjoille. Kerran elintarvikkeiden täydennyspaikalla ollessamme jouduimme hakemaan hevosia Karhumäestä Paateneeseen. Se oli pakkasessa kylmä reissu. Kun hevosilla ratsastettiin paluumatka, niin minulta palettui sormet niin pahasti, että märkä tuli kynsien alta. Paletumat paranivat kuitenkin, kun olimme nuoria ja vahvoja miehiä. Elintarviketäydennyspaikan komentaja oli majuri *Kivikko*. Vein hänelle jouluviinat, neljä pulloa. Meitä sotamiehiä harmitti, kun me saimme jouluviinaa vain pullon viiteen mieheen.

Jouluaika Paateneessa oli mukavaa. Lapset kävivät siellä suomalaista koulua ja lauloivat suomalaisia joululauluja ulkona kulkiessaan. Minä kävin jouluaamuna Paateneen kirkossa. Se oli pieni kirkko, mutta myös siellä oli oikea joulutunnelma.

Paateneen kirkko v. 1943. Kuva Kaarlo Sarkkila.

”Tämä on täyttä kapinaa”

Paateneessa olo oli aika rauhallista aikaa. Pian joulun jälkeen meille tuli siirto toiseen paikkaan. Tulimme Etelä-Karjalaan, paikkaan jonka nimi oli Nurmoila. Jouduimme harjoitustäydennyskeskukseen, joka oli pienen Kalajärven ympärillä. Komentajaksemme tuli majuri *J. Järventaus*, juuri Saksasta erikoissotakursseilta palannut mies. Hän yritti ruveta kouluttamaan meistä erikoisvaliojoukkueita Suomen armeijalle, mutta sehän ei meille käynyt, koska jo Paateneessa olimme olleet etulinjassa. Lisäksi meillä oli heikko ruoka ja kovat harjoitukset. Siellä oli vanhempia miehiä rakennushommissa, ja kun meillä oli kova nälkä, niin minäkin vaihdoin heiltä tupakka-askin puolikkaaseen leipää. Niin tekivät toisetkin pojat vaihtokauppaa.

Jonkin ajan kuluttua rupesi esiintymään kapinointia ja väkivaltaa sotilaiden ja kouluttajien välillä. Kasarmialueella maastoa puhdistettaessa poltettiin roskaa ja pojat löydettyään venäläisiä konekiväärivöitä, heittelivät niitä nuotioon. Nurmoilassa, hyökkäysvaiheen aikana, ennen meidän sinne tuloa oli saatu venäläisten joukko mottiin. Siitä syystä konekiväärivöitä y.m. sotakalustoa löytyi meidän siellä ollessa. Nuotion ympärillä oli upseereita ja kun luodit alkoivat rätisten lennellä ympäristöön, tuli herroille kiire lyödä maihin. Sen jälkeen vielä jokin poika ampui hevosella ratsastavaa komppanian päällikköä. Hevoseen osui, mutta upseeriin ei. Nyt alkoi tapahtua. Joukot kutsuttiin kentälle neliriviin. Kenraali *Herasalo* tuli ja sanoi: *”Tämä on täyttä kapinaa. Teidät pojat hajoitetaan ympäri rintamalinjoja.”* Lisäksi hän vielä naputti sormella otsaansa ja sanoi: *”Antakaa paukkua, tämä koppa kestää.”* Jotkut pojat latasivat kiväärinsä ja sanoivat: *”Ei se nuppi kestä, jos me paukutamme, mutta annetaan ukkorähjän elää.”* Minun lisäkseni joukossamme oli poikia, jotka eivät hyväksyneet tällaista kapinaa. Kuitenkin jopa enin osa joukosta oli toista mieltä.

Niin meillä sotilailla tuli lähtö eri puolille suomalaisten rintamalinjoja, 2 - 3 miestä aina yhteen paikkaan. Niin minäkin jouduin Syvärin kaupunkiin ja siitä joen yli Jandeba-joen sillanpäähän, jossa oli silloin Erillinen pataljoona 25 asemassa. Komentajana oli majuri *J. Kuusinen*. Oli lämmin päivä, kun tulimme heitinasemaan, jonka nimi oli Savu. Sinne ilmoittauduimme. Miehet olivat juuri menossa ruokailuun, kun he huomasivat meidät. Huusivat: *”Tervetuloa ja tulkaahan ruokailuun ja olkaa kuin kotonanne!”* Ruoka oli hernekeittoa ja hyvältä se maistui, kun olimme tulleet pitkän matkan Nurmoilasta Jandeballe.

Tuli-iskuja, puhdetöitä ja syöpäläisiä

Olimme tottuneet korsussa asumiseen ja kranaatinheittämiin, jotka oli asennettu puusille jalustoille. Kun hälytys tuli ja tulikomento annettiin olimme kiireesti heittimillä. Ensimmäinen kranaatti lähti putkesta n. kymmenen sekunnin kuluttua tulikomennosta. Se oli tehokasta ja tarkkaa ammuntaa, kun ensimmäiset kranaatit ns. tulipeitteessä iskivät maahan noin kymmenen metriä etuasemien eteen venäläisten yrittäessä lähestyä suomalaisten asemia.

Olin Jandeballa yhdeksän kuukautta. Se aika oli kokonaisuudessaan suhteellisen rauhallista lukuunottamatta silloin tällöin tapahtuvia tuli-iskuja. Teimme monenlaisia käsitöitä, etupäässä puutöitä. Kun korsumäestä kaadettiin koivuja, valmistimme puusta korulippaita, kauhoja y.m. Koivu piti sahata maassa maaten ja kun koivu rupesi kaatumaan piti vetäytyä heti siitä kohdasta, sillä venäläiset ampuivat liikkeen huomattuaan piiskatykillä niin, että korsumäki paukkui. Minä tein korulippaita, kauhoja ja puukon. Kotini pöydällä on arvokas rasia, joka on siellä tehty koivun tyvipuusta ja sen pohja on faneerista. Pojat hakivat faneerin pommituksessa hajonneesta Syvärin kirkosta. Rasian kannessa on meidän silloisen lääkintämiehen maalaama värikuva Syvärin joesta ja vuosiluku 1943. Jandebajoelta pääsin kerran käymään kotilomalla ja sain tuotua käsityöt kotiin Siikajoelle.

Korsussa paistettiin pannussa kamiinan päällä räiskäleitä ja joskus läskiäkin, kun paketissa sitä sai. Ja huumori oli meillä jutussa aina mukana. Mutta kun hälytys sireeni soi korsussa, niin syntyi liikettä ja pian oltiin heittimillä nopeassa amunnassa. Tämä tapahtui monesti yölläkin. Korsussa oli syöpäläisiä, makuulavereissa oli paljon luteita. Hävitimme niitä niin, että raotimme kirveellä lavereitten lautoja ja poltimme karbiitilampulla. Muutenkin korsuelämä oli liikaista ja ilma oli tunkkainen.

Meidän heitinaseman lähellä piikkilankaesteiden luona oli perunamaa ja kyllä me haimme uusia perunoita vaikka piti ryömiä matalana perunanvarsien välissä ja kaivaa perunoita. Sieltä perunanvarsien välistä näki hyvin naapurin toiminnan piikkilankaesteiden takana.

Kävimme saunomassa korsusaunassa ja minäkin kävin saunan edessä olevassa suolammessa usein uimassa. Suolammelle oli pitkospuinen tie. Erään kerran kun olin uimassa, venäläisen kranaatti tuli niin lähelle, että vesi tärähti ilkeästi. Selvisin siitä hyvällä onnella vahingotta.

Jouluaamuna vuonna 1943 tuli meidän osalle lämmittää sauna. Jouduin toisen pojan kanssa tehtävään. Sillä aikaa kun sauna lämpesi, me ampuu paukutimme kivääreillä suolla kannon päässä olevaan peltipurkkiin. Vain hovin vuoksi. Kun sauna oli valmis me kylvettiin ensin ja sen jälkeen oli päivä jo puolessa. Kun tulimme korsuun saimme jouluruokaa ”römpsän” eli kenttä-astian täynnä lattulaatikkaa syötäväksi. Ei ollut muuta jouluruokaa, mutta hyvältä se maistui.

Leningradin kaupungin valot

Erillinen pataljoona 25, meidän pataljoonamme, oli siitä erikoinen, että se sai aina erikoismääräyksen sillanpääasemiin torjunta- ja viivytystaisteluihin. Siitä on merkinnät minunkin sotilaspöytäkirjoissa. Jandebajoelta, jossa olimme keuhkokuumeella vuonna 1944, meille tuli siirtomääräys lähteä Karjalan kannakselle. Kuljetus tuli Syvärin kaupungista junalla härkävaunuissa Äänislinnan-Suojärven kautta Karjalan kannakselle Valkjärvelle ja siitä Rautuun, joka oli pääteasema. Raudussa jouduimme ensin Mannerhei-

min linjan rakennustöihin. Se oli Karjalan kannaksen niinsanottu pääpuolustuslinja. Rakensimme bunkkereita ja tankkiesteitä. Siitä piti tulla vahva pääpuolustuslinja, mutta sen käyttö jäi vähäiseksi koko kannaksen rintaman vetäytymisvaiheen aikana.

Raudussa ollessamme kävimme joskus elokuvissa Palkealassa, joka oli lähellä Rautua. Siellä oli korkea mäki, jonne näkyi iltaisin Leningradin kaupungin valot. Raudussa jouduin keittiölle töihin. Siis valmistamaan ruokaa meidän 60-miehelle kranaatinheitinjoukkueelle. Ruokapuoli parani silloin paljon, kun saimme itse hakea elintarvikkeet ja valmistaa niistä ruuat joukkueelle. Linnoitustöissä oltiin jonkin aikaa, mutta kun tilanne alkoi venäläisten painostuksesta vaikeutua, niin meidät siirrettiin eturintaman tuntumaan Sirkiänsaareen. Ei se ollut saari, vaan sen niminen rintamaloikka Itä-Kannaksella.

Kun olimme asettuneet asemiin jatkoin edelleen keittiötyössä toisen pojan kanssa. Tuli kesäkuun 4. päivä. Se oli Suomen armeijan ylipäällikkö *Mannerheimin* syntymäpäivä ja sen kunniaksi me saimme juhlamuonon ja viinat. Siis viimeiset viinat, joka oli leikattua rommia ja sartilikkööriä, pullo viiteen mieheen. Me juhlimme sen kerran.

Rintamatoiminta oli venäläisten puolelta tykistöammuntaa harvaksen, silloin tällöin ja jatkuva liikehdintää moottoriajoneuvoilla. Tilanne jatkui kuitenkin suhteellisen rauhallisena. Ruvettiin järjestämään kotilomia pojille. Minäkin vedin pitkää tikkua kotikylän pojan kanssa. Hän lähti ensin. Ja kun hän tuli, minä pääsin lomalle. Kun lähdin syreenit kukkivat. Oli lämmin kesäpäivä.

Kun saavuin Siikajoelle, tuli siellä vastaan jo lomalla oleva vanhempi sotilas. Hän kysyi: ”Mitä sinnepäin rintamaa kuuluu?” Vastasin: ”Ei sinne vielä mitään erikoista kuulu, mutta ehkä pian kuuluu.” Tilanne Kannaksella oli jo levottomampaa. Sain leimautettua lomatodistuksen heti, mutta seuraavana päivänä radiosta kuului, että venäläiset sotajoukot olivat aloittaneet suuret hyökkäykset suomalaisten asemia vastaan Länsi-Kannaksella. Kaikkia lomalla olevia suomalaisia sotilaita pyydettiin palaamaan lomalta joukko-osastoihinsa. Niin minäkin lähdin Siikajoelta. Sisareni lähti saattamaan. Kävimme Raahessa valokuvassa. Valokuva on vielä tallella. Matka rintamalle päin oli hidasta, sillä evakkojuna tuli vastaan. Junamatkalla minulla oli matkaseurana sotilas, lomalta palaava, oikein mukava kaveri. Hänellä oli eväänä ”possun pintaa”, siis sianlihaa. Kyllä me syötiin sitä leivän kanssa. Ajateltiin matkalla, että kuinka huonoksi ruoka muuttuu, kun joudutaan rintamalle. Kun tulimme Kannakselle Sortavalaan, niin siellä oli ollut lentopommitus vähän aikaa sitten. Tulimme junalla Käkisalmeen, sieltä pääsimme linja-autolla Kiviniemeen päin. Kiviniemessä oli juuri pysäytetty venäläisten suurhyökkäys. Vuoksen yli menevä silta oli räjäytetty. Sillalla tulossa olleet venäläiset tankit olivat murskautuneet sillan mukana Vuokseen. Meidän Er.P 25 oli myös ollut tätä hyökkäystä pysäyttämässä.

Vuosalmen kuoleman laakso

Linja-auto meni siis Kiviniemeä kohti. Autosta huudettiin, että naiset ja lapset tien viereen. Paluumatkalla otetaan autoon. Katselin autosta sitä kaaosta, mikä näkyi maastossa. Naiset kirkuivat ja lapset itkivät juosten takamaastoon. Myös lehmät, vasikat, siat ja kanat laukkasivat pitkin peltoja vauhkootuneina sinne tänne. Kiviniemeen päästyäni katselin kauppaa, joka oli hajonnut. Seinä oli poissa ammuksen repimänä. Tavarat olivat vyöryneet kadulle ja tyttö vain seisoi jähmettyneenä tiskin takana. Kyselin sotilailta, missä on Er.P 25. He sanoivat, että kun tilanne tässä rauhoittui, pataljoona siirrettiin Oravakytöön päin. Lähdin sieltä välittömästi jollain kyydillä takaisin Käkisalmeen, sieltä Räisälän kirkolle. Istuin kirkon portailta ja ajattelin miten pääsee Oravakydön kylään. Hetken perästä tuli kuorma-auto, jonka kuljettaja sanoi, että on menossa sinne. Niin löysin pataljoonan.

Oravakydössä oltiin linnoitustöissä juhannukseen asti. Siellä oli meillä ruokaakin. Kun menimme aamulla töihin, tuli sika porsaan kanssa vastaan. Ammuimme ne, ja kyllä oli sianliha hyvää, varsinkin porsaan liha. Mutta siihen loppui se mässäily, kun meille tuli kenraali *Siilasvuolta* määräys siirtää meidän pataljoonamme Äyräpään, jalkaväkijoukot sekä krh-joukot Vuosalmelle. Lähtö Oravakydöstä oli 25. päivä kesäkuuta, kun jalkaväkijoukot menivät marssien Äyräpään sillanpääasemaan. Krh-joukot menivät kuorma-autoilla Vuosalmelle. Kyllä oli jännittävä matka, kun autot ajoivat kovaa vauhtia sen vuoksi, kun venäläiset tulittivat takamaastoakin. Kranaatteja räjähteli lähellä autoja, mutta hyvin päästiin perille. Oli lämmin kesäpäivä, kun meidät ohjattiin krh-asemiin. Ne oli kaivettu valmiiksi lähelle Vuosalmen rantaa, ruispellon reunaan. Meitä oli 60 miestä ja 12 keskiraskasta kranaatinheitintä.

Kun istuimme hetkeksi tupakkatauolle, ihmettelimme, että heitinaset oli kaivettu näin avaralle paikalle, sekä lähelle rantaa. Samassa huomasimme, että kranaattituli-peite tulee meitä kohti Äyräpään puolelta ammuttuna. Juoksimme heti juoksuhautoihin, jotka olivat heitinpesäkkeiden välissä. Minäkin juoksin ja heittäydin vatsalleni juoksuhaudan pohjalle. Kirkas tulileimaus välähti. Muuta en tiedä. Menin vähäksi aikaa tajuttomaksi. Kun virkosin, tunsin kovaa kipua selässäni. Kranaatti oli tullut kohdalleni juoksuhaudan reunaan, lohkaisten siitä osan kovalla paineella selkääni. Nousin ylös, kontaten ruispeltoon. Niin tekivät toisetkin miehet, painuivat tulen ja savun seassa takamaastoon. Minä makasin ruispellossa koko päivän. Kranaatteja tulla humahteli peltoon sirpaleiden parkuessa ruiskorsissa.

Olin vähän torkahtanut pellon ojassa, kun kaksi miestä herätti minut. He olivat tulleet uimalla Äyräpästä, vain paidat päällä, puhuen sekavia. He menivät takamaastoon päin. Nousin, ja tunsin jalkojen pitävän. Kävelin hiljalleen taaempaan olevaan metsän reunaan. Sieltä löysin heitinmiehet. Terveet miehet kävivät hakemassa heittimet ja uudet asemat perustettiin metsikön reunaan, ruispellon taakse.

Heitinasema, josta annettiin ensimmäiseksi kranaattitulistusta venäläisten aseisiin Äyräpäässä kesällä 1944. Vas. Toivo Hannila ja oik. Olavi Haikara. Kuva Kansa Taistelehti.

Ammuntaa jatkui muutamia päiviä, kunnes kesäkuun viimeisenä päivänä tuli tieto, että kaikki heittimet miehistöineen oli siirrettävä Vasikkasaaren puoleiselle kaistalle. Sieltä tuli tieto, että venäläiset miesmassat olivat tulossa kahlaten Vasikkasaarta kohti. Perustimme pian heitinaset pienen aukean laitaan, metsän suojaan. Ja niin alkoi heitinammunta, herkillä veden pinnassa räjähtävillä kranaateilla mustanaan kahlaavien venäläisjoukkojen niskaan. Tätä ammuntaa jatkui kaksi vuorokautta, yötä-päivää. Lyhytaaltopuhelinyhteys oli tulenjohtopaikalle ja sieltä tiedusteltiin tuloksia. Tulenjohtajat sanoivat, että: *"Voi taivahan vallat, mikä näky, kun teidän kranaatit sataa miesten niskaan. Koko Vuosalmen virta on yhtenä tulimerenä."* Punertavana oli silloin Vuosalmen virta venäläisten verestä.

Välillä pyydettiin tykistöä ampumaan Äyräpään rantaan, että me saimme puhdistaa heitinputkia. Putket kuumenivat kovasti helteisessä säässä. Minäkin estin kaksoislaituksen, kun suuntaajana piti seurata putken suuliekkiä. Sitten kolisteltiin putkea ja kranu lähti ulos. Lopulta venäläiset lopettivat painostuksen sillä lohkolla, mutta muualla Äyräpäässä painostus suomalaisten asemia vastaan koveni. Myös Vuosalmen puolella alkoi kranaattitulistus tulla kovemmaksi, sekä alkoi lentopommitukset. Muis-tan hyvin, miltä tuntui olla kovassa tulipeitteessä, maassa maaten. Kranaattien paine-aallot viskoivat sinne tänne. Kun vihdoin siitä selvisi, tuli nenästä verta. Myös suusta sai sylkeä verta. Kuolemanhuuto kuului joka suunnalta: *"Tulkaa auttamaan, sattui pahasti. Äiti, auta, auta."* Jotkut nousivat ylös, lähtivät juoksemaan ja siihen päättyi elämä, kun sirpaleet tekivät tehtävänsä.

Ei me voitu ketään auttaa, ei ollut lääkintämiehiä paikalla. Sanottiin vain, että rauha teidän sieluillemme, ja jatkettiin heitinammuntaa. Ruokapuoli oli huonoa, ei oltu saatu

mitään syömistä kahteen vuorokauteen. Jano oli kova, kun oli lämmin ilma. Mentiin siis kiireesti pellon ojasta imemään vettä. Muistan hyvin, kun menin sinne pellolle. Suomalainen kuollut mies oli pellonojassa. Ruumis haisi jo, mutta minä menin jonkin verran kauemmas, revin turpasta ojan reunasta imien vettä siitä.

Tätä tulitaistelua jatkui sitten ilman taukoa päivästä toiseen. Muistan hyvin senkin, kun kuulin kovan vihellyksen. Heitin heti itseni maahan. Iso venäläinen tykinammus tuli minusta noin kolme metriä sivulle, ison kiven takana räjähtäen. Korvastani meni kuulo ja tuntui, että pää halkesi siitä ankarasta paineaallost. Sirpaleilta säästyin sen kiven ansiosta.

Siitä ruuan hausta muistan tapauksen, kun lähdin töpinästä sitä polkupyörällä hakemaan. Hyvin menin perille, mutta kun lähdin takaisin kaurapuuro- ja mehukeittoastioita tuomaan. Ajoin Oravakydön tietä heitinaseimia kohti, kun tunsin piiskatykin ammuksen suhauksen, sekä hipaisun vasemman korvan reunassa. Ei räjähtänyt siinä, vaan vasta takana maantiessä. Säikähdin sitä ja käännyin tien reunaan. Toinen ammus tuli toiselle puolen tietä ojan pohjaan räjähtäen siellä. Siitä sirpaleet menivät ylitseni. Vielä kun pysähdyin ja lykkäsin lastin ojan yli puskan taakse näkösuojaan, tuli vielä yksi ammus eteeni. Pusikko suojasi sirpaleilta. Venäläisillä oli tähystyspallot Äyräpäässä korkealla ilmassa, suunnaten sieltä tykillä yhtäkin suomalaista kohti. Siis ampua suorasuuntauksella. Lykkäsin sitten puurolastia selkävaivaisena pitkin metsiä ja kyllä ruoka oli tarpeen nälkäisille miehille. Moni ruuanhakija jäi sille tielle.

Taistelut jatkuivat hurjina päivästä toiseen. Esimerkiksi Vasikkasaaresta lyötiin venäläiset kuusi kertaa, lopulta ne kuitenkin valtasivat sen. Suomalaisten oli viimein vetäydyttävä Äyräpäästä, ja niin alkoi venäläisten joukkojen ryntäys Vuosalmea kohti. Oli 9. päivä heinäkuuta kello viisi aamulla. Alkoi hirmuinen rumputulitus Äyräpäästä, muuttuen huumaavaksi pauhinaksi. Taivas muuttui kirjavaksi lentokoneista. Ne pudottivat savupommeja Vuosalmen puolelle, muuttaen maiseman punaiseksi, näkymättömäksi verhoksi. Aurinko nousi idästä punaisena pallona, tulen ja savun sokaisevana. Lentokoneet pudottivat hirmuisia pommikuormia Vuosalmelle. Meidän tulenjohtueelta saatiin kuulla, että etumaastossa maa keinuu kuin meren allokossa. Siirsimme nopeasti heittämiä taaemmaksi, että voisimme antaa tulipeitteet hyökkääjien päälle. Vaikka venäläiset saivat vallattua Vuosalmelle sillanpään, se rajoittui kuitenkin pelto- ja ranta-aukeamille. Taaempänä metsikössä suomalaiset motittivat venäläiset miesmassakiilat, tuhoten ne tykkituloilla ja konetuliasein.

Muistan senkin tapauksen, kun siirsimme heittämiä taaemmas Oravakydön tiellä. Vasemmalla, pusikon takaa kuului kovaa ”uraa, uraa”-huuto, ja samalla suomalaisen tykistö antoi kovan tulituksen siihen. Samoin konetuliaseet ampuivat siihen joka puolelta. Kun tilanne rauhoittui, menimme siihen. Näky oli hirveä, kuolleita, silpou-

tuneita miehiä kentät täynnä. Haavoittuneiden valitus kuului, kun kuolleita miehiä oli niiden päällä. Kun katselin siitä selvinneitä venäläisiä, jotka juoksivat huutaen rantaan päin, tunsin kiväärini perässä olevan jonkin kiinni. Siinä hän istui korkea-arvoinen venäläinen upseeri, pahasti haavoittuneena. Hän puhui venäjää, sekä näytti sormellaan ja sanoi: ”pum pum”, ammu häntä päähän. Ajattelin heti, että otan kaatuneelta vyön ja sidon sillä hänen jalan ylhäältä yrittäen estää verenvuodon. Myöskin aikomukseni oli kiskoa hänet pusikkoon ja saada vangiksi. Mutta se sitominen jäi siihen, kun venäläinen maataistelukone ampui luotisuihkun viereen housujani hipoen. Ne näkivät ilmasta, että olin korkea-arvoisen upseerin vieressä ja siitä syystä ampuivat minua kohti. Vyörytin upseerin yli pajupensaana alle ilmasuojaan säikähtäen sitä luotisuihkua. Upseeri kuoli varmaan pian siihen paikkaan, sillä veri ruiski saapasvarsiin asti hänen haavoistaan.

Muistan vielä erään ruokailun. Olimme syömässä hernekeittoa tien risteyksessä, kun maataistelukone tuli ja ampui meitä ilmasta, römpsat lensivät käsistä. Ryntäsimme metsään päin. Olin hidastuokainen selkäkivun vuoksi ja olin tiellä kun luotisuihku tuli takaapäin. Huomasin, että luoti iski tiehen jalkojeni välissä, toinen sitten toiselle puolen jalkaa. Seurasin luotisuihkua maantiessä. Koettelin jalkojani ja selkäni. Miinhinkään ei ollut sattunut. Hyvä tuuri oli siinäkin tilanteessa.

Siitä ruokailusta vielä. Koko heinäkuun aikana saatiin keittoruokaa 3 - 4 kertaa, muun ajan olimme vedellä ja leivällä. Kovimpana taisteluaikana heinäkuun alkupuolelle ei ollut edes leipää. Olimme käytännössä syömättä useita päiviä.

Aika kului. Oli heinäkuun puoliväli ja venäläiset olivat ihmeellisen rauhallisia. Eräänä aamuna saatiin jotain kautta tieto, että venäläisillä on h-hetki. Lähtevät siis hurjaan hyökkäykseen Äyräpäästä. Se oli kello viisi aamulla. Suomalaiset ottivat heti Immolan lentokentälle soiton ilmoittaen, että nopeasti pommilaivueet vastaiskuun. Saksalaiset Stuka-pommikoneet, n. 60 konetta tulivat tuntia ennen venäläisten h-hetkeä. Me heitinmiehet olimme taaempaan männikkömetsässä. Istuin männyn juurella ja katsoin taivaalle, kun Stuka-pommikoneet syöksyivät pilviverhon päältä hurjasti ulvoen, pudottaen pomminsa Äyräpäähen ja Vuosalmelle. Ensimmäiset koneet pommittivat sillat hajalle, toiset koneet pommittivat Äyräpäässä tankkeja, tykkejä sekä miesmassoja hajalle. Tulenjohtueelta kuultiin lyhytaaltopuhelimella, että Äyräpää kiehuu kuin puuropata. Tämä oli viimeinen suurhyökkäyksen yritys venäläisillä. Tilanne muodostui Vuosalmellakin asemasodaksi. Muistan hyvin, kun Vuosalmella lentopommit sekä tykinammukset ja kranaatit repivät paikkoja hajalle. Kaatuneita, mädäntyneitä sotilaita oli kaikkialla. Pistävä haju oli kauhea. Oli pakko hengittää välillä maan rajassa, kun ammuimme heittimillä.

Vuosalmi oli kuolemanlaakso, joukkohauta kuten eräs kenraali on sanonut. Nukkuminen oli olematonta, kun tuli ja teräsmyrsky raivosi yötä päivää.

”Tulen hiljalleen perässä”

Lopulta uudet miehet tulivat Vuosalmelle aseisiin ja me konkarit saimme lähteä lepäämään. Ennen lähtöä meille järjestettiin ehtoollinen. Nojasin mäntyyn ja kivääriin, kun ehtoollista jaettiin. Se oli männikkömetsää, missä olimme rivissä. Meitä oli 317 miestä jäljellä Er.P 25:stä, missä vahvuus oli ollut 1000 miestä Vuosalmelle mentäessä. Muistan komppanian, missä oli jäljellä 13 vain miestä. Kaikki komppanian päälliköt kaatuivat ja aliupseeritasosta kaatui suurin osa. Upseeritasosta oli jäljellä pataljoonan komentaja majuri J. Kuusinen, lääkintäupseeri, sekä sotilaspappi. Kenraali Martola oli meitä katsomassa ja sanoi: ”Kiitos teille urheat sotilaat taistelusta isänmaamme vapauden puolesta.”

Olimme Vuosalmella yli kuukauden, samoissa likaisissa vaatteissa, ei peseydytty koko aikana. Lähdimme sitten Oravakydön suuntaan, missä oli joukkosidontapaikka. Siellä sai ruokaakin. Sanoin kavereille: ”Menkää te edellä, tulen hiljalleen perässä.” Istuin ojan reunalle, siinä oli kaatunut nuori mies vatsallaan, suolet valuneena kärryn raiteseen. Sanoin: ”Rauha sun sielulles.” Katselin taaksepäin Vuosalmen metsää ja ajattelin, että hiljaista on, ei tule venäläisiä sieltä. Tuli vain hevosajoneuvo ruumis-kuorman kanssa ja kun kysyin saako tukea kärryn reunasta kun minulla on vaikea kävellä, sanoi kuski, että hänellä on hidas hevonen, pitele siitä tukea. Niin pääsin jsp:lle, missä sai syödä hyvin. Sitten tuli minulla lähtö parikuljetuksella Räisälän kentäsairaalaan, missä minut tutkittiin. Sitten meitä haavoittuneita kuljetettiin pitkällä junalla Jyväskylän kautta Mänttään 52. Sotasairaalaan. Silloin oli 30. päivä heinäkuuta 1944. Nukuin koko matkan sairaalaan mentäessä. Sotasairaalassa tehtiin minulle kipsikaukalo. Makasin kaksi vuotta eri sotasairaaloissa, kunnes viimein pääsin hoitoon Invalidisäätiölle Helsinkiin. Siellä minulle tehtiin selkärankaleikkaus, sekä myöhemmin jalkaleikkaus. Jonkin ajan kuluttua pääsin toipuneena kotiin Siikajoelle.

Menin hoitoon Kaunialaan vuonna 1949. Siellä oloa jatkui 19 vuotta. Se oli pitkä aika. Kauniala oli mukava laitos, mihin me nuoret vaikeavammaiset pääsimme asukkaiksi. Siellä oli hyvä hoito ja huumori tallella. Meitä sotainvalideja oli aluksi n. 40 miestä. Loppuaikana Kaunialassa ollessani pidin kanttiinimyyntiä siellä ainakin viisi vuotta. Muutin Kaunialasta Tikkakoskelle v. 1968.

Vaikka olen 100 % vaikeavammaisen sotainvalidi, kivut ovat päässä ja jaloissa aika kovia, silti olen optimisti. Kyllä tässä pärjätään. Onhan meillä vapaa, itsenäinen synyinmaamme.

Seidi Valtokari

TALVI- JA JATKOSODAN TUNNELMIA KOTIRINTAMALLA SIIKA-JOELLA

Kesä 1939 oli lämmin ja kaunis. Kylvöt oli tehty ja odotettiin hyvää satoa. Elämä oli valoisa. Vanhat ihmiset sanoivat: ”Tämä aika on niin hyvää, ettei tätä voi jatkaa kauan.” Keski-Euroopassa sodittiin, joka toi mieliin jännitystä. Leviääkö sota Suomeen? Tuli 7. päivä lokakuuta, jolloin jaettiin elintarvikekortit. Se oli jo ennustusta jostain tulevasta.

Lokakuun 13. päivänä tuli liikekannallepano. Miesten oli kokoonnettava samana iltana nuorisoseuralle. Lotat menivät heitä muonittamaan. Laitoimme miehille ruokaa ja valvoimme koko yön. Aamulla viiden aikaan kokoonnuttiin nuorisoseuran kentälle kenttähartauteen. Rovasti Aarno Sepon voimakas puhe lähtijöille ja saattajille sai kyöneleet vierimään poskille. Kaiku vastasi aamuhämärässä, kun lopuksi laulettiin yhdessä ”Jumala omi linnamme.”

Harmaa rivistö lähti marssien etenemään kohti Ruukin asemaa, askelten kumahdella jäätyneeseen maahan. Jäimme kyynelten sumentamin silmin seuraamaan marsijoiden menoa. Jos sota syttyy, kuka heistä palaa? Sinne lähti monelta mies ja poika. Moni äiti jäi ison lapsilauman kanssa yrittäen jotenkin tulla toimeen ja saada talon työt tehdyksi.

Marraskuun 30. päivä. ”On syttynyt sota”, sanottiin radiossa. Radiota ei ollut joka paikassa. Missä se oli, sinne saatoimme kerääntyä pirtti täyteen kuuntelemaan uutisia ja Teuvan Tiltua, joka lähetti propagandaa.

Ei kestänyt kauaa, kun ensimmäiset sankarivainajat saatiin saattaa kotiseurakunnan sankarihautaan.

Talvisodan ajan Siikajoki kuului sotatoimialueeseen ja kirkolla tapulin tornissa käytiin ilmapartiossa. Kaksi lottaa oli kerrallaan partiossa kaksi tuntia ja sitten oltiin vapaalla Värissä.

Monessa talossa olivat vain naiset tekemässä töitä. Heinät olivat enimmäkseen luonnonniityllä. Oli paljon lunta ja umpihanki, kun käytiin heiniä hakemassa. Meijerissä käytiin ja samalla myllyssä. Meijerissä maito kaadettiin isoon altaaseen ja siitä se lähti kulkemaan. Oli isot lautaset, missä maito vaahtosi ilman mitään suojaa. Miehet tupakoivat, kun odotettiin, että saadaan kurria pänikkään kotiin vietäväksi. Myllypir-tissä odotettiin jauhojen joutumista ja kerrottiin kuulumisia.

Raahessa oli vehnämylly, missä käytiin vehnät jauhattamassa. Kaikki oli luvan varassa. Muistan myllärin, kun hän paistoi voissa sianlihaa. Hänellä oli hyvät eväät. Kun vei paketin, sai jauhattaa sen kun halusi, ilman mitään lupaa.

Oli maaliskuun 13. päivä 1940. "On tullut rauha", sanottiin radiossa. Odotettiin kirjeitä ja tietoa. Kuka on säilynyt hengissä ja terveenä sodan viimeisinä päivinä? Kerrottiin toisille, jos jotakin kuultiin samalla suunnalla taistelleilta.

Miehet palasivat kevään aikana. Aloitettiin uusin toivein elämää. Kylvöt saatiin tehdyiksi ja korjatuiksi. Talvella miehet saivat hommatuksi puita ja tehdyksi kaikki talon työt.

Oli kaunis sunnuntaiaamu 15.6.1941. Tuli jälleen liikekannallepano. Miesten oli koonnuttava nuorisoseuralle. Lähtivät samana iltana kohti Liminkaa. Se oli raskasta lähteville ja kotiin jääville. Olihan elävänä muistoissa edellinen sota. Koko kevät oli aavisteltu jotain tapahtuvaksi. Rantamaantie kulki Raahesta Ouluun. Saksalaiset kuljettivat raskasta sotakalustoa. Jatkuva jyrinä kuului maantieltä sinnekin mihin ei näkynyt.

Naiset jäivät jälleen lasten kanssa kotiin tekemään töitä. Talkoita pidettiin, että saatiin heinä tehdyksi ja viljat korjatuiksi. Luonnonniityille, mistä tehtiin suurin osa heinästä, oli vaikea saada ketään töihin. Kaikki oli alkeellista. Vesi piti kantaa kaivosta useassa paikassa huoneeseen ja navettaan. Kun kaivot kuivuivat, oli vesi vedettävä joesta kelkalla.

Sota jatkui. Odotettiin ja peljättiin. Suruviestiä tuotiin moneen perheeseen.

Tuli syyskuu 1944. "On tullut rauha", ilmoitettiin radiossa. Miehet palasivat pitkin syksyä. Monet invalidina, saaden sairastaa loppuikänsä. Sodan koettelemukset olivat ohi, mutta sen seuraukset näkyivät vuosikymmenet jälkeenpäin.

Jätepuut ja kävyt kerätään vähäisinkin voimin.

Aarne Torvinen

OTTEITA SOTAPÄIVÄKIRJASTA

Yksikkömme sotapäiväkirjan hävittyä miinanräjähdyksessä 25.6.1944 on sotapäiväkirja koottu vuoden 1944 alusta muistitietojen varasta aina räjähdykseen saakka.

Yksikkömme oli Syvärin varrella aina 26.5.1944 saakka. II krh. ryhmä oli alistettuna Gorgan lohkolle kapt. *Kujarille*. I ja III ryhmä toimivat Kalatsin lohkolla joukkueenjoht. luutn. *Huurteen* johdon alaisena.

Kuluneen talven aikana ei erikoista sattunut. 27.5.44 kello 0.30 ilmoitettiin uusista joukkueasemista ja marssien saavuimme Lautakylään, jossa tehtiin varustelutöitä. Lautakylästä siirrettiin joukkue varmistukseen Gorgan lohkolle, jossa olimme vain kaksi vuorokautta. Tällöin oli jo ukkosta ilmassa. Gorgasta yksikkö siirrettiin tietyöhön Piltsun-valtatietyömaalle. Tämäkään ei kestänyt kuin muutaman vrk:n. Piltsusta, jossa saimme polkupyörät, alkoi marssimme kohti Pisin kylää. Pisissä majoitumme muutamia vuorokausia, josta alkoi pikamarssi Lotinapellon suuntaan, jossa joukkueemme oli aloittanut perääntymisen vihollisen kovan painostuksen vuoksi.

- 22.6.44 Otti pataljoona asemat Sammatun kylässä. Ilmatoiminta oli vilkasta vihollisella, omia koneita ei näkynyt ollenkaan.
- 23.6. Viivytyksjoukot oli vetäytyneet pois ja vihollinen aloitti kovan painostuksen maasta ja ilmasta asemiamme vastaan jatkaen herkeämättä.
- 24.6. Juhannus. Vihollisen painostus jatkui yhä voimakkaampana kaikilla aseilla. Jalkaväki aloitti hyökkäykset jatkuen koko päivän, panssarivaunujen tukemana, joita tuhottiin pataljoonan lohkolla 24.
- 25.6. Kello 4.00 irroittautui yksikkömme asemista, joita ei kuitenkaan ollut vihollinen saanut murrettua kaikista yrityksistään huolimatta. Irroittautumisen aikana jatkui vihollisen tykistötuli ankarana. Lähtiessä haavoittui kaksi apumiestä ja matkan varrella ajoi korpr. *Martti Länkinen* miinaan, jossa tuhoutui kaikki kuormassa ollut, mm. kaikki toimistovälineet. Samana päivänä jatkui matka aina Nurmolanjärvelle saakka, jossa olimme yön.
- 26.6. Perääntyminen jatkui aina Viteleeseen saakka.
- 27.6. Aamuyöstä saavuimme Viteleeseen, jossa alkoi taas viivytysvaihe. Kuormasto siirtyi etulinjoista n. 10 km taakse Kangasjärven kylän laitaan.
- 28.6. Jatkui taistelut Vitelen kylän pohjoislaidassa. Ryssät ylittivät joen mm. siten, että kiväärin olivat poikittain kahden puun päällä ja jaloilla potkien uivat. Toiset taasen sukelsivat kapean joen yli ylittäen näin Vitelen joen. Sai vihollinen sillanpääaseman maantien kahden puolen.

- 29.6. Jatkuu vihollisen painostus kaikilla aseilla ja oli se iltapäivällä niin kova, että meikäläisten oli jätettävä asemansa. Vetäytyminen alkoi n. kello 20 paikkeilla. Osa kalustosta jäi ryssille.
- 30.6. Asettuu pataljoona aseisiin purolinjalle Rajakontu-kylän laitaan. Joukkue joutui taistelemaan ilman raskasta aseistusta kiväärimiehinä.
- 1.7. Vihollisen painostus purolinjalla kasvoi. Pataljoonan komentaja kapt. Kujari haavoittui ja vetäytyminen kohti Salmia alkoi.
- 2.7. Vetäytyminen jatkui, joukkueemme joutui vihollisen yllättämänä hajalleen, jossa katosi stm. *Edvin Halonen*.
- 3.7. Salmin maastossa levossa
- 4.7. Lähtö Salmin kylään varmistukseen. Kolonna lähti n. 10 km taakse.
- 5.7. Varmistuksessa edellisessä paikassa.
- 6.7. Kosketus viholliseen ja sen yllättämänä oli asemat jätettävä.
- 7.7. Uusissa aseissa Uuksunjoen pohjoispuolella.
- 8.7. Samassa paikassa kuin edellä.
- 9.7. Oli jätettävä edelliset asemat ja uusiin aseisiin asetettiin Pitkäsärannassa. Alik. *Osmo Karppinen* haavoittui vaikeasti.
- 10.7. Joukkue reservissä ja varustelutehtävissä.
- 11.7. Sama kuin edellä.
- 12.7. Ryssä antoi hirvittävän keskityksen, omatkin ampui aika reippaasti. Kolonna siirtyi Impilahden kylään n. 10 km etulinjasta.
- 13.7. Vastaiskussa ja takaisin samaan majoituspaikkaan.
- 14.7. Levossa
- 15.7. Vastaiskussa, joka onnistui.
- 16.7. Edellisessä paikassa varmistamassa.
- 17.7. Vastaiskussa Katitsanlammella.
- 18.7. Levossa Konnunkylässä.
- 19-22.7. Edelleenkin levossa Konnunkylässä.
- 23.7. Kello 7.30. Lähtö autokuljetuksin Uuksujärven maastoon. Kolonna lähti kello 21.00 samana päivänä otettiin asemat vastaan.
- 24.7. Kolonna saapui noin kello 4.00. Sitä ennen oli jo taistelukuormasto saapunut. Harvaa kk-tulta molemmin puolin. Ryssällä ei lohkollamme ole raskasta aseistusta kuin piiskoja ja krh:ta.
- 25.7. Ei erikoista. Lentotoiminta aika vähäistä.
- 26.7. Töpinä siirtyi taistelukuormaston yhteyteen linjasta noin 6 km. Harvaa molemminpuolista tulitoimintaa.
- 27.7. Ei mainittavaa. Asemissa rakennettiin ahkerasti korsuja.
- 28.7. Rauhallista. Korsujen tekoa jatkettiin. Luutn. *Saastamoinen* siirrettiin takaisin yksikkönsä 1/15.Pr:n I Komp:sta.
- 29.7. Ei erikoista.
- 30.7. Haavoittui stm. *Matti Moilanen* kranaatinsirpaleesta. Muuten ei erikoista.
- 31.7. Rauhallista
- 1.8. Ei mainittavaa.
- 2.8. Molemminpuolista krh-tulta.

- 3.8. Ei erikoista. Korsujen tekoa jatkettiin.
- 4.8. Rauhallista. Töpinä muuttui asumaan valmistamaansa korsuun.
- 5.8. Ei mainittavaa. Korsujen tekoa tuliasemissa ja tj-paikoilla jatkettiin.
- 6.8. Ei mainittavaa.
- 7.8. Rauhallista
- 7.9. Rauhallista
- 9.8. Ei mainittavaa.
- 10.8. Rauhallista. Korsujen tekoa tj-paikoilla jatkettiin. Tuliasemassa aloitettiin saunan teko.
- 11.8. Ei erikoista.
- 12.8. Tuliaseman sauna valmiina ja kylvettiin siinä tänään ensi kerran.
- 13.8. Sunnuntai.
- 14.8. Rauhallista.

Lentokonealumiinista tehty kenttäpostikortti, jonka Aarne Torvinen on lähettänyt 18.10.1941 neiti Irene Torviselle. Matti Kuorilehdon kotiarkisto.

Veikko Pirhonen

VARTIOSSA KANNAKSELLA

Olin 16-vuotias joutuessani armeijan palvelukseen. Aseellinen koulutus kesti kaksi viikkoa. Toiminta-alueena, jonka määräsi pitäjöpäällikkö oli Kaukolan Kortteensalmen kylä. Tehtävä alkoi 1942-1943 vaihteessa, jolloin Karjala oli vallattu. Sota jatkui Venäjän alueella. Tämä vaati vartiotehtäviä Kannaksellakin. Pyhäjärvi, Sakkola, Rautu ja Valkjärvi olivat rajapitäjinä tehostetussa vartiointissa.

Tehtävä, johon minut määrättiin olisi vaatinut kestävämpää yleiskuntoa. Kuitenkin vartiotehtävä opetti nuoren miehen arvostamaan, kuinka tärkeitä on itsenäinen Suomi. Vuona 1944, venäläisten hyökättyä alkoi uusi evakkokausi ennen juhannusta. Sama pitäjöpäällikkö määräsi minut heti vartiopalveluun. Jouduin kuin esimiehenä olemaan määrättyissä paikoissa auton matkassa. Tärkeintä oli, että arvokasta omaisuutta voitiin pelastaa. Samalla tuli seurata, ettei jää heikompia vanhuksia syrjäseudulle. Evakuoinnin lisäksi oli viljansadon korjuuta, jossa oli apuna vanhaa siviiliväestöä ja muutamia sotilaita.

Syksyn viimeisinä viikkoina vartiotehtävät, varsinkin yöt olivat erityisen tarkan valvonnan alla. Tuli tarkastaa liikkujien lähtöpaikkoja ja määränpäitä. Ennen kaikkea oli tarkistettava oliko mukana aseita ja ammuksia. Myös sotakarkureita tuli pitää silmällä. Kyseessä oli suurliikenteiset tieyhteydet ja samalla tuli seurata aseitten kuljetuksia. Viimeinen juna lähti Viipurin suunnasta 19. päivä syyskuuta 1944, jolloin suomalaiset luovuttivat Karjalaa venäläisille aselepoehtojen mukaan. Oli puolenyön aika kun lähdin Ojajärven asemalta Kankaanpään varuskuntaan, jossa luovutin sekä aseet että varusteet.

Karjala oli taas luovutettava venäläisille. Viimeinen juna Viipurin suunnasta lähti 19.9.1944. Kuva Erkki Penttilä.

Sanni Mikkilä

RAJAN PINNASTA EVAKKOON

Syksyllä 1939 sodan uhka oli meille rajan pinnassa oleville todellinen pelon aihe. Olin tuolloin 15-vuotias ja tuleva mieheni *Yrjö Mikkilä* 17-vuotias. Evakuointimääräys tuli meille Salmin Kaunaselän kyläläisille jo kolme viikkoa ennen sodan syttymistä. Kaunaselkä oli Orusjärveltä vielä 14 km rajalle. Meidän kylältä lähdettiin aina vain yhteen suuntaan, kuten nytkin. Toisella puolella kylää oli Neuvostoliitto. Meiltä vähän pohjoiseen Hyrsylän kylään evakuointimääräys tuli liian myöhään.

Evakuointi tapahtui kylittäin. Meidän kanssa siirtomääräyksen saivat maantien varressa ollut Palojärven kylä ja Käsnäselkä. Tavarointa ei saanut määräyksen mukaan ottaa mukaan lainkaan. Sijoituttiin aluksi Salmin kirkonkylälle. Kyliä alettiin tyhjentää, paljon oli tavaran ajajia. Vanhoja miehiä ja nuoria poikia apuna. Kaikki karjakin koottiin kirkonkylään. Kolme viikkoa tavarointa siirrettiin. Kun sota syttyi, kaikki tavarat piti polttaa, etteivät olisi jääneet venäläisille.

Sodan syttyessä tuli siirtomääräys pois sotatoimialueelta. Meidän Salmista lähteneiden sijoituspaikkana oli Jalasjärvi.

Jatkosodan aikana menetetyt alueet vallattiin takaisin. Pääsimme muuttamaan takaisin kotiseudulle v. 1942. Kotitalomme oli jäänyt ehjäksi talvisodassa, joten elämää ei tarvinnut aloittaa aivan alusta. Puolitoista vuotta saimme olla kotona. Taas tuli lähtö evakkoon.

Kesäkuussa 1944 venäläisten aloittaessa suurhyökkäyksen tuli uudelleen lähtö. Nyt tuotiin karjakin mukana. Mukana oli Palojärven, Orusjärven ja Miinalan kylien karjaa. Tavarointa kuljetettiin kuorma-autoissa. Mukana oli kymmeniä naisia ja suuret määrät karjaa. Lentokoneet häiritsivät taivallusta, monet kerrat piti suojautua metsään. Kävelimme Salmista Tuusniemelle asti. Matka kesti toista kuukautta. Monet kengänpohjat kuluivat puhki ja jalkapohjatkin olivat lujilla. Aamuisin ja iltaisin lypsettiin karja ja lotat hakivat aina maidon, mitä meiltä jäi. Päivittäinen marssimatka oli 20 - 30 km. Välillä ylitettiin vesistö promullakin. Varistaipaleessa nähtiin kotijoukot. Lehmät pestiin Liperissä. Emme halunneet enää kuljettaa karjaa metriäkään. Olimme aivan lopussa.

Meidät sijoitettiin ensin Heinävedelle ja edelleen Karttulaan. Saimme *Osmo Viiltolalta* hyvän asunnon. Olimme Karttulassa 8 vuotta. Olimme saaneet Karjalaan jääneen tilan tilalle Karttulasta uuden. Siellä ollessamme kuulumme *Augusti Hämäläiseltä*, että Relletissä olisi tiedossa hyvä paikka. Möimme veljelle Karttulan maapai-

kan osuutemme ja tulimme Rellettiin v. 1954. Ostimme lisää maata, raivattiin peltoa ja rakennettiin rakennuksia. Paikka tuntui uudelta kodilta, siellä oli hyvä asua ja olla. Meitä oli enimmillään 15 henkeä, 12 lasta, vanhemmat ja mummo.

KARJALAN KUNNAILLA.

Karjal. kansansävelmä.

Jo Karjalan kunnalla lehtii puu,
jo Karjalan koivikot tuuhettuu,
käki kukkuu siellä ja kevät on,
vie sinne mun kaiho pohjaton.

Ma tunnen vaaras ja vuoristovyös
ja kaskies sauhut ja uinuvat yös
ja synkkäin metsies aarniopuut
ja siintävät salmes ja vuonojes suut.

Siell' usein matkani määrätöin
läpi metsien kulki ja jylhäkköin.
Ja vuorilla seisoin paljain päin,
mist' uljaan Karjalan eessäni näin.

Tai läksin kyliin urhojen luo,
miss' ylhillä vaaroilla asui nuo;
näin miehet kunnan ja hilpeän työn,
ja näin, missä sykkii Karjalan syön.

Valter Juva.

Laina Lehvonen

MENETETTY LAATOKAN KARJALA

Kalevi Lehvonen oli syntynyt menetetyllä alueella Laatokan Karjalassa Harlun kunnassa Läskelän kylässä. Hän syntyi *Maria* ja *Aukusti Lehvosen* seitsemänlapsiseen perheeseen toiseksi nuorimpana. Talvisodan syttyessä perhe joutui lähtemään evakkoon. Matkaan ei saanut ottaa muuta kuin henkilökohtaiset tavarat ja kahden päivän eväät. Kaikki muu piti jättää sinne.

Lehvosen perhe asui talvisodan aikana evakossa Siikajoen Ylipäässä Myllyojan talossa. Vanhimmat veljet, *Arvo* ja *Eero Lehvonen* olivat sodassa. Jatkosodan alkuaikoina, kun Karjala vallattiin takaisin, meille annettiin lupa palata kotiseudulle. Onneksi kotitalo oli vielä pystyssä, vaikka paljon taloja oli poltettu. Asumaan päästiin heti.

Matka kotiin ei mennyt kuitenkaan aivan kommelluksitta, sillä Kalevin isällä oli kotiin niin kova kiire, että hän unohti perheensä jonnekin matkalle ja vei kaikki lupapaperit ja muut asiaan kuuluvat matkassaan. *Maria Lehvonen* ja lapset saivat selvitä perille miten sattui. Monien selvitysten jälkeen päästiin kuitenkin kotiin. Paluupäivä oli 23.12.1941, mutta kuitenkin joulua laitetiin ja saatiin viettää omassa kodissa Karjalassa.

Aukusti Lehvonen kuoli pian paluun jälkeen ja haudattiin Karjalan multiin Harlun hautausmaalle.

Elämä jatkui. Kalevi seurasi veljiään ja meni 16-vuotiaana vapaaehtoisena sotahommiin. Ensimmäiseen siltavartiioon, josta joutui aikanaan armeijaan ja tositoimiin sotarintamalle.

Kesän 1944 suurhyökkäyksen alettua *Maria Lehvonen* joutui taasen lähtemään evakkoon. Nyt ei matkassa ollut enää muita kuin työt. Koti oli jätettävä nyt lopullisesti, sinne jonnekin Karjalan maille. He tulivat Lappajärvelle, jonne Lehvosen veljekset *Arvo*, *Eero* ja *Kalevi* aikanaan, sodan loputtua, kotiutettiin. Kuin ihmeen kaupalla he olivat kaikki hengissä ja ulkoisesti haavoittumattomina. Mutta kaikille heille sota oli kuitenkin henkinen koettelemus. Synnyinseudun jättäminen, kodin lopullinen menetyks, sotarintaman muistot ja kaikki rintamalla koettu jätti heille pysyvät arvet sisimpään. Arvet eivät koskaan umpeutuneet.

Monien vaiheiden ja paikkakuntien kautta *Maria Lehvonen* sai jälleen kodin perheelleen. He muuttivat asutustilalle Siikajoen Alapähän, *Matinheikille* toukokuussa 1946. Aika kului maata viljellen ja karjaa hoitaen. Kalastus kuului myös heidän elämään. Kalevi kohtasi Siikajoella puolisonsa *Lainan* ja heille syntyi kaksi lasta. Perhe muutti asumaan Siikajoen Turpeenperälle, jonne myös *Maria-äiti* muutti asumaan. *Arvo*

perheineen jäi Matinheikille. Maria kuoli vuonna 1958 kotonaan Turpeenperällä. Kalevi muutti perheineen takaisin Matinheikille Arvon kuoleman jälkeen vuonna 1964. Matinheikistä tuli meidän koti.

Kaikki muu kuolee aikanaan, mutta muistot eivät koskaan.

KARJALAN MAA.

Säv. Heikki Klemetti.

Karjalan maa, syntymämaa!
Elämän, kuoleman sulle me suomme,
orjuuden yltäsi vielä me luomme!
Maa polo, armas, ei petä sua
poikasi, kuoloon kiusattua.

Karjalan maa meit' odottaa.
Aidit ja siskot itkevi illoin:
kostaja, kuulutko mieroilta milloin?
Maa polo, armas jne.

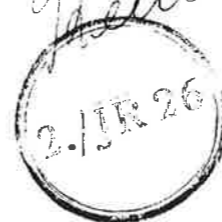
Karjalan maa, toivomme maa!
Vielä sen vaarat, kontiokorvet
riemuiten vastaa, kun soi sotatorvet!
Maa polo, armas jne.

Ei kotimaa sortua saa!
Nouseva on joka Karjalan mies,
kunnekka taas oma on kotiliesi!
Maa polo, armas jne.

Heikki Klemetti.

KIRJEITÄ RINTAMALTA JA KOTOA

RAKKAAT KOTOLAISET

2.12.1939

Kirkkoherra A. Seppo Siikajoki

Lähetän tässä kiitoksemme niistä kirjeistä, joita olemme saaneet tänne vastaanottaa ja toivomme että kiitoksemme saatatte seurakuntalaisten tietoon.

Te, siellä kotikylässä juhlitte varmaan itsenäisyyspäivääkin, me täällä olemme ehkä silloin toisenlaisessa tehtävässä. Miltei seitsemän viikkoa olemme olleet niinkuin rauhan aikana konsanaan, sotasta ei ollut tietoaakaan. Ei siis ihme, jos meitä vaivasi usein koti-ikävä ja mieli paloi jatkamaan niitä rakkaita rauhan tehtäviämme.

Tätä kirjoittaissani on taistelut rajalla olleet käynnissä jo kolme päivää ja tuumakaan tämän maan kamarasta ei vielä ole luovutettu viholliselle. Lisäksi on vihollisen koneita putotettu huomattavasti alas. Tehtävät, mitkä meitä itse kutakin otottavat, saattavat olla hyvinkin kohtalokkaita. Mutta usko oikean asian voitosta ja luottamus Jumalaan auttaa meitä niissä.

Huoli kotoisesta osaamisesta ja heidän vaikeuksista painaa eniten mieltä. Olisin kiitollinen, jos voisitte käytä siellä vaimoni ja vanhempieni luona, sillä tietän kuinka kovin raskasta tämä aika juuri heille on.

Terveiseni perheellenne, sekä muille tuttaville ja kiitokseni Teille kaikesta ystävyystänne. Näkemisen toivossa tervehtäin,

Res. kersantti Lauri Pudas Krh. K/JR 26

Rintamalla jouluna 1939

Arvoisa kirkkoherra Siikajoki

Parhaimmat kiitokset kirjeestä ja terveiset täältä etulinjoilta. Sain kirjeen tänään vartiosta tultuani. Oli oikein hyvä olo kun tekin muistatte meitä rintamalla olevia kirjeellä. Luin kirjeen isolla äänellä kaikille teltassa oleville.

Kyllä nyt kirjeet viipyvät kauan matkalla, niinkuin teidänkin lähettämä kirje. Paketteja tulee useita kuormia päivässä. Tuntemattoman sotilaan pakettejakin tuli melkein joka miehelle.

Eilen illalla oli meillä juhlahartaus. Rykmentin pastori puhui. Edellisessä paikassa kun pastori oli ollut puhetta pitämässä, oli kranaatteja tullut aivan viereen. Kaikenlaisissa tilanteissa joudutaan joulu viettämään. Meillä on pieni kuusi teltassa. Siinä on joitakin kynttilöitä ja vähän koristeitakin. Laulettiin joitakin lauluja ja illalla saatiin vielä kahvitkin. Kyllä Suomen sotilaista pidetään hyvää huolta.

Kaikki ovat niinkuin veljeksiä, jokainen puolustaa yhtä innokkaasti isänmaataan. Kyllä ryssä sai vastaansa sellaisen kansan, että koko maailma ihmettelee. Tämän pataljoonan ei ole kuitenkaan vielä tarvinnut oikein taistella. Kahta puolta on kyllä ollut kovat taistelut ja pojat haluaisivat tässäkin taistella. Kyllä Suomen pojat eivät anna maastaan tuumaakaan. Tästä ei enää peräännytkään yhtään.

Viime joulun olin sotapalveluksessa, nyt rintamalla eikä tiedä, saako enää kotona viettää joulua. Kohtalohan sen määrää ihmiselämän juoksun.

Olisitteko hyvä ja sanoisitte terveiset vanhemmilleni ja Pirilän väelle. Täällä ei ole ketään toista pohjolan poikaa.

Kiitoksella muistaen
Kauko Loppi II KKK/JR 33

Onnellista uutta vuotta
perheellenne toivottaa sama.

Rintamalla 28.12.39

Te Siikajoen Lotat

Jalkaväkirykmentin kahdenkymmenen 26 pojat täällä jossakin. Kohteliaammin tahdomme lausua kiitokset teille Siikajoen Lotille siitä lahjoituksesta, jotka olette meille tänne laittaneet. Pojat valtuuttivat minut teille paperille näitä sanoja piirtämään, ja se minä olen nimeltäni Res. Alik. Heinula Aappo. Ne lahjoitukset tulivat meille tänne aivan yllätyksenä, kukaan ei osannut varttua näitä saaliita päivän päälle. Kyllä ne paketit ovat tällaisissa rintamaoloissa jokaiselle tervetullu. Meitä Siikajoen poikia ei olekaan tässä paikassa kovin paljua. Tahdon mainita tässä muutamia: sotam. Lauri Lassi, sotam. Rehula Arvo, sotam. Teodor Korpela, sotam. Timonen Lauri y.m.

Siis jatkampa taas tätä kirjoitusta. Tervennä me olemme täällä olleet, samanlaisissa ruumiin voimissa kuin ennenkin. Joulunkin olemme täällä viettäneet, samoin kuin te siellä siviilissä. Mutta olihan se meidän kohdalle vähän harvinainen joulupäivä. Lähdimme jouluna marssimaan täällä jossakin. Päästyämme jonkun matkaa alkoi ilmasta kuulua hurinaa, ne olivatkin vihollisen lentokoneita. Päästyämme meidän kohdalle, alkoivat vihollisen lentokoneet pudotella pommeja meidän kohdalle. Mutta

tuloksetta, kukaan ei saanut surmansa eikä edes haavoittunutkaan. Eihän se ryssä osaa mihinkään, maaleja oli kyllä runsaasti yli kahdensadan miehen. Pommit putosivat aivan meidän keskuuteemme. Tämä oli vain semmoinen varjelu, tätä me toivomme eteenkin päin.

Kyllä tästä taitaa tulla kovin epäselvä kirje, tämä johtuu siitä, että kun ei ole oikeaa kirjoituspöytää, täytyy polvella kirjoittaa ahtaassa teltassa. Tahtoo tuo taas vihollisen tykistö häiritä melko paljon, kovin hirveästi tärisee koko metsikkö. Taidanpa lopettaa koska tämä paperikin näkyy loppuvan. Näyttäkää tätä paperia muillekin Lotille, sekä lottain puheenjohtajalle. Vielä tahdon kiittää teitä siitä kaikesta minkä olette meidän puolestamme uhranneet. Kyllä me kohdaltamme puolustamme tätä rakasta isänmaata. Voikaa tekin hyvin

Sydämelliset terv. Heinula A.
Teltassa klo 7.20

Siikajoen Kirkkoherralle

28/12-39 merellä

Vastaukseksi kirjeisiinne Lausun parhaat kiitokseni siitä erikoisesta suosiosta jota olen osalleni saanu. Meitä on monta poikaa sieltä Siikajoelta puolustamassa isänmaata. Vaan kysymykseenne onko täällä muita täytyy vastata kieltävästi. On tosiaan ilahduttavaa tietää että te siellä kotikylässä koetatte parhaanne mukaan tukea meitä ja isänmaata ja kehoitatte vielä minua vapaasti kertomaan puutteista niiden suhteen voite tehdä mitä parhaaksi näette. Se joulun jonka nyt olen joutunut viettämään pois lapsuus kotistani on erikoinen siinä määrin että jos luoja elon päiviä suo, niin en tule sitä koskaan unohtamaan. Toivon parhainta onnea sille työlle jota teette meidän ja isänmaamme hyväksi. Sytämellisoin terveisin ja teitä kiittäen.

Albert Rehula

Rintamalla 3.1.1940

Kirkkoherra Aarno Seppo

Kiitos kirjeestänne. Oli kovin mieluisaa saada kuulla rakkaan kotiseudun kuulumisia. Kirjeen sain 31.12.1939. Olemme saaneet alkaa uuden vuoden. Täällä tosin tykkien jylinällä, pienempien aseiden sitä säestäessä. Olemme saaneetkin olla hiukan rauhassa lukuunottamatta joulua. Olimme alkaneet joulun vieton veisaamalla jouluvirsiä. Alkoi ryssän kova tykistötuli häiritä. Kuitenkaan ei se saanut aikaan mitään vakavampaa. Yksi kuoli ja yksi haavoittu. Kaksi miestä minunkin ryhmästä on haavoittunut, yksi mies on saanut antaa kaikkensa isänmaan edestä.

Kaikesta huolimatta on ryssän tappiot olleet suuret. Meidän poikamme ovat sankarimaisia ja uupumattomia. Luottaen J. O. Vallin sanoihin, jotka löytyy uusi virsikirja N:o 471: "Olemme valmiit puolustamaan maata aina henkeen ja vereen saakka." Muistan sanat, jotka lausuite eräässä juhlassa Siikajoella: "Suomen kansa on yksimielinen, jos sitä uhkaa jokin ulkonainen vaara." Tuo lause on nyt todentunut aivan 100 %:sesti. Joudumme usein taistelemaan aivan tavatonta ylivoimaa vastaan. Kuitenkin meidän puolella on Kansojen kaitsija, eikä ryssän nuolet satu, vaikka niitä menee ohi joka puolelta. On arvoitus koska tämä koettelemus loppuu Suomen kansalta. Kuitenkin olemme taistelussa oikeuden puolesta ja tiedämme, että oikeus lopulta voittaa.

Yksikössäni ei ole ketään siikajokista. Olisi kovin mieluisaa kuulla joskus Siikajoen päätapahtumista - kaatuneista y.m. Jos missään, niin täällä kotiseutu ja isänmaarakkaus ovat oikeuksissan. Toivotan siunausta tälle vasta alkaneelle vuodelle, että saisitte rauhassa elää siellä kotinurkilla.

Syd. terv. Niilo Patokoski III/JR 25/E

Täällä 27.II.40

Terve taas tätit!

Terveiset vaan jälleen täältä rintamalta ja suuren suuret kiitokset paketista joka tuli tänään. Olen juuri maistellu ja ihmetelly, kun on niin kamalan hyvää siinä ja monenlaista ja tarpeellista kaikki. Mistä te arvasitteki panna siihen sellaista kun nenälinoja ja saippuaa ja sitä voita. Kirjotin kotiakin kerran, että panisivat voita, vain eivät ole kai saaneet sitä kirjettä, vain nyhän sitä on kyllä pitkäksi aikaa. Sitte ne kakut, kyllä maistuivat sitte hyvältä, kun en ole saanut pullaa kahteen kuukauteen.

Kävin aamulla itse töpinässä, oli aivan kuin oisin aavistanu, että nyt se paketti tulee ja kyllä odotinki sitä, kun näin siitä kirjeestä että olette panneet.

Nyt on keskipäivä ja nuo ryssän koneet lentelee aivan yhtenäin, ettei uskalla kamionassakaan pitää paljo tulta. Mulla on vaan nyt sellainen ikävä homma käsillä, kun meni housut rikki. Oli omat housut ja rupesin panneen niihin sellasia nahkapaikkoja ja kun ei ole muuta kun neulaa ja lankaa ja sitte tää telta on aika hämärä, niin ei taho nähä millään ommella. Saa nähä tuleeko siitä mitään, mutta yritys hyvä? On mulla kyllä toiset housut, ovat nyt jalassa.

Muuten meillä on nyt ollu aika rauhallista, tykit vaan aina silloin tällöin paukkuu ja koneet pörrää ilmassa. Sain eilen pari kirjettäki teiltä, kiitos niistä. Olivat vaan vähä myöhässä, toinen oli kirjoitettu jouluk. 17 pvä ja toinen 30 pvä, mutta perille vaan tulivat. Nyt tänään sain kirjeen kotoa, oli pantu postiin tammik. 30 pvä. Kirjoitin toissapäivänä teille, kun sain sen kirjeen, kumpi näistä mahtanee ennen joutua sinne. Eipä sitte muuta kun kiitos vaan vielä paketista ja jos sattus joskus pääseen lomalle, niin käyn sieläki, mutta sitähän ei tiedä.

Sydämelliset terveiset teille ja hyvää vointia t. Reino Kerttula

Ps. Paketti oli pysyny hyvin koossa, vain hyvinhän se oli laitettuki, ei ne kyllä muutoin pysykkään ehkässä, kun niitä kuletetaan niin monenlaisessa kyytissä. Juhanille terveisiä täältä ryssän rajalta.

Onttalassa 23.3.41

Siikajoen kirkkoherra

Lämpimät terveiset täältä raja karjalasta ja kiitokset kirjeistänne jotka saimme tänne.

Meitä on kolme Siikajoen poikaa tässä rajavartiostossa. Olimme oikein yllättyneitä kun saimme teiltä kirjeen jota emme ole osanneet odottaakaan ja samalla ylpeitä siitä, sillä täällä on niin paljon poikia eikä heitä ole paikkakuntansa kirkkoherra muistanut eikä myös lotatkaan, olemme olleet kyllä niin aikaansaamattomia ettemme ole lottia kiittäneet niistä paketeista. Vain suonette kait anteeksi jos pyydämme teitä kiittämään, olemme ylpeitä heistä sillä toisista kylistä ei ole lotat muistaneet enään sitte kun siirryttiin tähän rauhanaikaiseen oloomme joka voi ehkä vieläki olla vain hetkellistä, mutta toivotaan kuitenkin että rauha säilyis meillä ja ehkä jokainen sellaisena hiljaisena hetkenä muistaa kääntyä korkeimman puoleen ja kiittää siitä että meillä nyt on rauha.

Siitä on kulunut jo toista vuotta kun läksimme rakkaista kodeistamme silti ilomielin kun isänmaa kutsui ja tarvitsi meitä, olemme hiljaisina kellekkään vaivoja valittamatta täyttäneet velvollisuuttamme ja sitä joka jäi teiltä kesken viime talvena jota me nyt kaikessa hiljaisuudessa jatkamme siksi kunnes taas varttuu uusia jotka tulevat meidän työtä jatkamaan ja me taas sen jälkeen rakennustyöhön jota te suoritate siellä väsymättä että kaikki saataisiin kuntoon mitä viime talvena vainolaisemme hävitti säälimättä mitään. Ja joka uhkaavana vieläkin katsoo rajaviivamme takaa milloin olisi sopiva tilaisuus? Vain me seisomme paikoillamme rajalla aina valmiina vastaan jos meitä uhataan. En halua kehua meitä siikajokisia sen paremmin kuin toisia-kaan vaan mainitsen vain, että paikka jossa olemme ei ole mikään vähäpätöinen sillä pienimmistäki tapauksista on meidän huolehdittava ja pidettävä yhteydet kunnossa aina valmiina niin yöllä kuin päivälläki, emme välitä siitä vaikka on usea yö valvottava puhelimesta sillä meidän velvollisuutemme on se.

Olen hiljaisina hetkinä pyytänyt korkeimmalta voimia että jaksan valittamatta täyttää velvollisuuteni mikä minun ja meidän toisten osalla on. Sydämellisesti kiitän teitä siitä rohkaisevasta kirjeestä jonka sain. Ja meitä on kolme saman kylän poikaa kiitän myös heidän puolesta tällä vähäpätöisellä kirjeellä ja pyydän jos on aikaa kirjoitaisitte toistekki meille tällä kertaa rajamme vartiosta oleville sotilaille.

Aseveli terveisin

Stm: Erkki Koivisto Onttala Rajavartiosto

Stm: Kaarlo Valtokari ja Veli Turpeenoja Tohmajärvi Rajavartiosto

Os. Vänrikki E. Kastemaa
9.Kpk
5300

Venäjällä, 21.X -41

Rakkaat kotolaiset!

Kiitän Äidin kirjeestä sekä paketista, jonka sain tänään omenoineen, kaakuineen ja kaikkein hyvineen. Kovin odotettuja ovat kaikki viestit sieltä Euroopasta, kun aika tulee niin turkasen pitkäksi ja ikäväkin kaivelee. Ei ole mitään jännittävää aktiivista toimintaa, kaikki sujuu melkein rauhanomaisesti. Olen viime aikoina harjoitellut kaikki saksalaiset kirosanat voidakseni hoidella kyllin pontevasti näitä komendantin vaikeita tehtäviä. No niin - ja sitten olen harrastanut toistakin suurta kulttuurikieltä, nimittäin venäjää. Meillä on täällä sellaisia lupsakoita kotiryssiä, joista muutamat osavat saksaa ja kovasti mukavia ovat.

Paljonkihan tässä olisi asioita kirjoitettavana, mutta ei ne teitä kiinnosta. Minua vain kiinnostaa kaikki, joka haiskahtaakaan vähän siviilielämälle. Sinne Suomeen minä haluaisin pois täältä kolkosta kylästä, jossa vain savupiiput osoittavat sodan rumuuden. Kumpi vielä kerran saisi riisua pois nämä ryysyt ja vetää jalkoihinsa oikeat siviilihousut.

No, saksalaiset rynnistävät hyvin siellä etelässä. Ehkäpä ne varmistavat sen oikean reunustan sieltä niin mekin mennään ja lopetetaan sota tältä osuudelta. Tuossa vieressä saksmanni juuri väittää, että sota ryssän kanssa varmasti loppuu ennen joulua. Kovasti sanoo poika ikävän olevan kotiin kolmen vuoden sotaretken jälkeen. Ei kuitenkaan taida päästä ensi lukukaudeksi pois, vaikka aika jo olisi silloin jouluunkin reilusti täysi. No väliätpä tuolla, täytyyhän täällä olla kaikkien muidenkin ja monien, joilla on paljon tärkeämpiä asioita kuin minulla. Ja päiväraha juoksee 35:- per vrk. Se onkin sellainen raha että pois tieltä muut.

Lähetän mukana pienen muiston Kiestingistä. Pari vänrikkiä, yksi korpraali ja allekirjoittanut teltan edustalla nikkaroimassa. Lisäksi pieni pyyntö tämän viikon pakettiin: 3 kpl punaisia leijonakokardeja (ups), parempaa lajia. Saatavana joko Kuusiselta tai SK:sta (yksityissairaalasta). Maksu tulee 25 pv:n jälkeen postiosoitukseksi teille.

Terv. Esko

Kiestingistä Louheenpäin
16/11 -41. Pojat täältä jostain

Tervehdys täältä rintamalta, missä tänään sunnuntai-iltana ollaan kokoonnuttu näihin teltoihin. On meidän parhaimmat asuntonne, joista emme juuri luopua voisi. Sillä mitä olisi jos teltoja meillä ei olisi. Sillä monta on ollut yötä jotka ollaan joututtu viettämään mitä synkimmässä korvessa. Ei ole käynyt päinsä etes nuotion teko, eikä ole käynyt edes sellainen liikkuminen, josta olisi saanut lämmintä. Sillä siitä olisi Vihollinen voinut saada tiedon, että siinä onkin niitä Suknan piruja? Ja on ilman muuta avannut kk-tulen. Mikäs muu meillä kun olla niin matalana vain väliin kurkistaa, ettei siellä Liuhu vain tule ja eikö toisinaan niin olekin että liuhu on hiipinyt aivan nokan eteen. Ompa toisinaan sitten käynyt, että ryssä on koittanut ja onkin kiertänyt aivan ylt ympäri ja sitte motti on alemas, mutta eipä ole kestämis, kun pojat me Suomen avattiin tuli niin kyllä siinä ryssä sai tulen Toppahousuihin. Ja ne pakoon, jotka ovat päässeet.

Sellaistahan se tämä sota on. Milloin se Päivä koittaa että tämä loppus. Sitä täällä hartaimmin odotetaan! Ja niin kait teillä siellä Kotirintamallakin, että milloin sieltä Pojat poiskin pääsee, sama ainakin meillä ajatus, en tässä muuta kuin toivotan hauskaa Talvea ei meillä täällä mitään hätää ole hyvin voimme ja sitä toivotaan me teille Siikajoen Kotirintamamiehet.

Siikajoen Pojat

Teltassa 22.11.1941

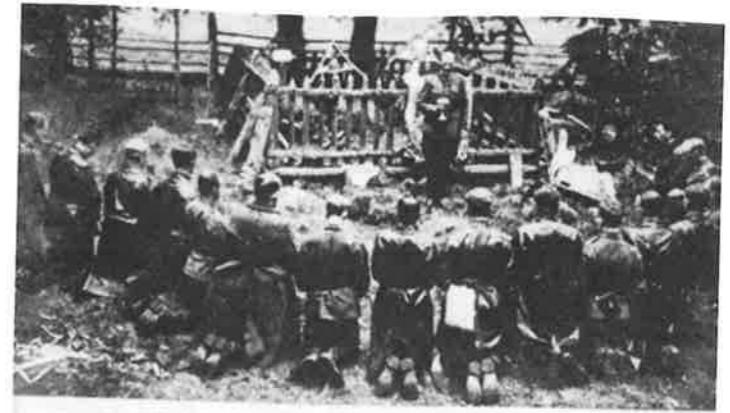
Heipä hei!

Monet terveiset täältä ja kiitos siitä kirjeestä, jonka sain Haapavedeltä. Olen sinne jo vastannutkin Vienolle tässä muutama päivä sitten. Nyt on lauantai-ilta, klo on 11. Lämmitimme iltapäivällä saunan ja kylvimme sitte oikein hyväksi mäntyvastalla. Kyllä siinä enin kutka taas vähäksi aikaa häipy. Me aamulla tulimme tähän kankaalle ja sattuu kerranki hyvä paikka kun on kaksi saunaa aivan vieressä pienen lammen rannalla. Kyllä tässä nyt passais olla taas pitenpäänki, mutta meitä ruukataan aina parin päivän päästä siirtää toiseen paikkaan.

Olemme nyt olleet linnoitustöissä ja reserviporukkana siitä asti kun ne pojat haavotettiin. Aaro ym. Teemme aika pitkiä päiviä, aamulla puoli 8 lähdemme töihin ja olemme yhteen menoon sinne 3 seutuun asti. Keittoa tuodaan kerta aina työmaalle ja pari kolme kertaa syödään kuiviltaan. Täällä on ruokalysti aivan mahdoton. Illalla söimme siinä 5 seuvusa kun tulimme saunasta ja meillä oli puhe että keitämme leipäpaisia sitte myöhemmin, vain nukummeki ja nyt vasta heräsimme. Teltoa oli menny aika kylmäksi, kun kamiinasta oli tuli loppunu. Nyt meillä on teetä pakillinen keitetynä 3 mieheen ja syömme sen kans. Pojat nukkuu, paitsi Ojalan Kalle ja yks Limingan poika kans kirjoittavat. Olemme kolmen porukasa aina kun jotakin keitämme.

Olemme koittaneet tehdä ryssille oikein hyvää piikkilanka-aituusta ja kaivaneet vielä ojat toiselle reunalle, saa nähdä rupiaako ne sielä pysymään, mekun meinattiin jouluksi tulla siviiliin vain jos pitänee paimentaa iivuja vielä vähä sivu. Taidanpa lopettaa, kun pitää ruveta syömään ennenkun tee kokonaan jäähtyy. Hyvää yötä vaan ja hauskaa talvea toiv. Reino Kerttula

Ps. Täällä on nyt ollut oikein sieviä ilmoja, eikä luntakaan ole paljoa, joku 20 sm.

«Olkaa kestävätkä rukouksessa ja siinä kiittäen valvokaa rukouksen samalla meidänkin edestämme.» — (Konttipäspa Bjorklundia rippi-puheen teksti riitamalla.)

Veli rakas!

Kiestingin korvesta 16.12.-41

Jumalan terve! Kiitos kirjeestäsi! Sunnuntaiaamun valjetessa tänne rintamalle kirjoitan nyt sinulle! On kait hyvä, että edes sinä nyt olet niitä kokemuksia vähempänä, joita minä onneton olen joutunut sitten viime näkemän kokemaan. Hyökätty on melkein viikkokaupalla yhteen menoon. Muuta minun ei tarvinne selittää - Olin kk:ssa, mutta nyt kun tästä "kuoleman I komppaniasta" kaatuivat upseerit, niin minut heti viskattiin tilalle, vaikka kaikki toiset vänrikit ovat nuorempia. Ossi on seurannut aina mukana. Hän on siis nytkin samassa. Pienet on inhimillisin ajatuksin ajatellen palaamismahdollisuudet, mutta saattaapa Jumala, rakas Isämme varjella täälläkin. Siihen luotamme Ossin kanssa. Voi, veli rakas; miksi, miksi tämä elämä meni niin hirviäksi ja mahdottomaksi näinkin kauaksi aikaa? Turhaan sinäkin kasvatat niitä poikia - tykin ruuaksi - turhaan - Raivohullujen huone on tämä maailma -
- Ja sitten sen varalta, etten palaisi -

Kuule, käy Sinä ne minun tavarani sieltä Siikajolta äidin kanssa. Opettaja Haho ja äiti tietävät, mitkä ovat minun? En ole myöskään perinyt loka- eikä marraskuun opettajan palkkaani sieltä. Henkivakuutusasi tiedät. Kirja löytyy jostakin. Kyllä on hirviää, että nuoren ihmisen pitää näin ruveta valmistamaan itseään kuolemalle yksien ihmisten tähden.

No - tottapa tämäkin on Jumalan sallimuksesta. Mutta järki ja jokainen savimajan solu huutaa vastaan. Koko sota on helvettiäkin pahempi ihmisten raakuuden huippunäyte. En minä ainakaan tahtoisi kenenkään verta eikä henkeä. Tämä kirje on luetava sitten, jos minä kaadun ja jos minun muistolleni kokoonnutaan. Totta kait minun on lupa kirjoittaa, mitä ajattelen, kun on kerran lupa ollut antaa henkeni alttiiksi molemmissa sodissa ja on edelleenkin - Siihen luotan, että enempiä ei mullekaan tapahdu kuin Jumala sallii. Hän meitä auttakoon! Jää Jumalan rauhaan!

Veljesi Jaako Parkkila

Terveiset perheellesi!

Terv. Ossilta!

19/12/41.
 Neiti Palovaara
 Siikajoki.
 Näen selvästi miten hämmästynyt olette saadessanne tämän kirjeeni, mutta sain Teidän osoitteenne ja niin päätin Teille kirjoittaa. Ettehän pahastu vaikka "tuntematon sotilas" uskaltaa tämän tehdä? Minä vaikutan täällä Vienan korvessa, jossa pakkakanen paukkuu ja yöt ovat sysimustia, mutta hyvin se vain aika kuluu, vaan yksi on paha puoli, kun toiset saavat postia melkein joka päivä ja minulle tulee korkeintaan kerran viikossa kirje tai kortti äidiltäni ja sisareltani, niin "hiukan kateellisena" toisille minä rohkenen kirjoittaa Teille. Olisin hyvin iloinen, jos Te vastaisitte minulle edes kortilla, sekin saisi minut iloiseksi. Jos en saa mitään, niin sitten olen surullinen.
 Olen kuullut, että olette hiljainen tyttö, joka käy kyllä tanssimassa. Ehkä tulee se aika, että minäkin saan tanssittaa Teitä? Olen vakaasti päättänyt tulla joskus Siikajoelle, että sitten tavataan. Ehkä saan pyörähtää kanssanne wienervalssin, sillä pidän kovasti siitä. On hiukan vaikea kirjoittaa näin ensikertaa mutta ehkä minulla on tilaisuus kirjoittaa Teille toistekin? Toivotan Teille Hyvää Joulua ja Onnekasta Uutta Vuotta, sekä oikein paljon lahjoja pukilta, sillä kiltti Te ainakin olette ollut. Sanon hyvää yötä Teille sekä parhainta vointia.

Neiti Palovaara, Siikajoki

19/12-41.

Tuntematon sotilas
 alias
 Alik. Markku Viitanen
 Kpk 9
 5290

Parhaimmat terveiset täältä korvesta sinne Ouluun, aika rupes menemään, niin että sitä ei oikein huomaakaan sillä päivät ovat niin lyhyitä ettei ole paljon muuta kuin kaksi pimiää vastakkain. Niin tykit täällä vain jyskää ja konekiväärit pauhaa yksitoikkoista lauluaan, vain tänään on niin ihmeen hiljaista vain joku yksinäinen laukaus kuuluu että minkähän edellä lienee. Täällä minä olen mihin minä silloin kun kävin teillä sanoin meneväni.

Niin me saatiin täällä syödä hirven lihaakin, kun saivat nuo kiväärikomppanian miehet kolme hirveä ammutuksi. Ne tulivat ryssäin puolelta linjain läpi. Koitti niitä ryssäki suolata mutta ei osanut, että ne pantiin parempii suihin kun ne joutu meille vaikka ois kai se Kalleki tarvinnut ne syyvä. Niin jospa minä lopetan tämän töhrimisen ja jatkan toisten lisää terveisiä teille kaikille Ouluun.

Stm Nikola P, Kpk 9/5011

KENTTÄPOSTIA

6.III 42.

Hyvät ystävät ja kotimiehet! Suuri kiitos paketista, sain sen eilen. No, nyt minulla on mustia esiliinoja ettei lika niin näy. On se tosiaan tämä sairaanhoito merkillistä hommaa kun pitää varoa lian näkymistä. Herätyskello ei enää olisi ollutkaan tarpeellinen kun meille tuli yksi uusi hoitajatar ja hänellä oli herätyskello ja täällä on kaikki yhteistä. Ja tiedättekö, täikampakaan ei löydä mitään, nyt kun olen tuolla hienomalla leikkaussalin puolella.

Viime yönä oli taasen leikkaus ja meni melkein yöpuolelle. Nyt olen sitten ollut vain vähän työssä ja köllötellyt ja ollut ulkona. Kävimme tuolla Vuonnisen kylässä, se on vähän pitempi matka täältä kuin Kastellilta kirkolle. Siellä on mm. suuri tavaratalo, josta ostin viime viikolla lattiaharjan. Me nimittäin itse siivoamme oman parakin, kaksi päivää kerrallaan ja tässä huushollissa ei ollut lattiaharjaa. Minä ajattelin, että aina sitä minulla on niin paljon voimia että kuletan lattiaharjan mukaan ja niin nyt sitten olen harjanomistaja ja siivominen käy kuin leikiten. Nyt on minun vuoroni taasen siivota, tiskasin äsken teekupit y.m. vähän siistin ja nyt on niin kodi-kasta tässä yksikseni kirjoitella. Tuli - se äskenen tuli - räiskyy kaminassa ja ulkoa kuuluu melkein yhtenäen auton pörinää, tämä parakki on nimittäin melkein valtatievarrella, oikein kauniilla paikalla. Korkearantainen joki juoksee tuossa toisella puolen, ei se nyt kuitenkaan juokse kun on jäässä. Kaikki toiset systerit ovat töissä, meitä

asuukin nyt vain neljä tässä ja me saimme oikeat sängyt, joten kaikki on kuten ollakin pitää. Kun vaan olisi rauha! Pian kello 8 tulevat toiset ja sitten oli tämän illan ohjelma sellainen, että keitetään riisipuuroa ja nautitaan elämästä sillä tavalla. Varsin viaton ilo - maistuneeko riisipuuro puukauhalle. Eikö isälle tule vesi kielelle. Aina meille pistäytyy joskus vieraskin, noista toisista parakeista ja kauempaakin ja sitten laitetaan köyhiä ritareita, munkkeja y.m. hyvää. Kyllä se tuo syöminen näyttölee sodassa suurta osaa. Eskokin sanoi, kun hän soitti ja minä kysyin onko hänellä mitään hätää, että ei toki, hän söi tänään pannukakuakin.

Tässä näkyi menevän asiat vähän sekaisin kun tämä sivu jäi viimeksi kirjoitettavaksi, miten lienen sotkenut. Minä olen tänä päivänä ollut ensi kertaa täällä leninki päällä ja on tuntunut eri mukavalle. Ei ne housut aina pidettynä ole mitään suurta nautintoa, kun on kerran luotu hameelliseksi.

Täällä oli niin ihana kevätpäivä, ajattelin että kyllä Raimokin nauttii ulkona olost ja nuo sotapojat, kun kerrankin oli niin että ei palellut. Näitä kirjeitä tulee niin usein, että ei taida piisata uusi kertominen. Voi olla että minä joskus samankin kerron täältä erehdyksessä. Ailille, suuret, suuret kiitokset kirjeestä, kun häneltä koulu loppuu pian. Hyvää vointia vain teille ja muistakaahan minua.

Isä huolehtii kenkä-asiasta. Ei sillä vielä niin hätää ole.

Systi (Sylvi Kastemaa)

Rintamalla 24.5 /44

Tervehdys sinne siviiliin.

Tervehtin teitä tällä kirjelapulla. Ajattelin, että muutaman rivin kuin sain teijän osotteenne. Niin minä olen teijän hevosen ajaja, mulla on täällä ollu ajettavana ja tykkään hyvin Peiposta. En halua mitenkään mainostaa muuta kuin sen vain annan tietää, että vielä on Hevosenna hengissä ja voi hyvin. Ei ole laihakaa ei kyljet näy, mutta eihän net ajotkaa liikaa rasita muuta kuin sen verran että ruoka haluja hakee tieltä. Mutta minä olen tyytyväinen hevoseenne ei ole mitään vikaa kaikin puolin on kunnan työhevonen, että huvikseen hoitaa kuin minäkin olen pienestä pitäin ajanu hevosta, että ei hevosella ajo ole muuta kuin nautintua. Minullahi on ollu vaikka

minkä laisia mutta nyt vasta mulla on sellainen hevonen, että pirän niin kauvan kuin sotaa piisaa jousei ranaatti meitä eroita. Peipolla on kiva ajella linjoilla kuin se ei pelkää ampumista. Tohtii heittää irti vaikka ranaattia tulee, ei se karkaa.

Niin mitenkäs siellä on kesää, jo on taittu olla pellollaki ja täällä on suuri lehti puusa ja muutenki on kesän tunnetta että olisi kiva olla maan töisä, mutta tämä työ on vielä kesken ettei oikeen joura.

Ehkä lopetan, toivon hauskaa kesää teille sinne siviiliin
Monin terveisin Vilpas

Osoite on Stm Palola Vilpas
Kpk 5/4772

Rakas poikani

Juhannusaattona 1944

Kiitos sain tänään kaksi kirjettä ja silloin vielä elit. Aivan niinkuin helpotuksen huokaus olisi päässyt 13 ja 17 päivältä ne olivat, Ristolta tuli 14 kirjoitettu kirje. Miten lienee nyt? Ei tunnu Juhannus miltä kun tietää mitä tuskaa ja kärsimystä siellä on. Miksi suomen kansaa rangaistaa näin kovasti. Ei sitä voi oikein nukkua eikä toisinaan tunnu aika kuluvan eteen päin. Kyllä me oomme kaikki olleet pahoja siksi kai tämä aikakin on tullut. Vaan voi sitä ihmistä joka alotti sodan eiköhän rangaistus vielä kohtane ainakin tulevassa olo tilassa. On täältä mennyt tai viety poikia ja miehiä. Takasi on tullu Anttilan Timo tai tuotu Riston porukasta ja Hannilan Erkki on jäänyt jonnekin. Hyvin me muuten voimme kotona Eero on vielä, ja meillä on sellainen 7 vanha Raija tullut Helsingistä kapt. Kempin tyttö. Lähetin mie pikku paketin vain sinnehän se varmaan homehtu ja meni sen tien. Nyt ei saa lähettääkään. Silloin oli vielä elämä erilaista. Jumala sinua ja teitä kaikkia varjelkoon me oomme huonoja esirukoilijoita.

Terveiset Äiti (Aino Meriläinen)

KUVAT KERTOVAT

Joukolla perunannostoon. Talkoohenki ja myönteinen ajattelu yhteisten asioiden hoitamiseen oli sotien aikana erityisen voimakasta. Kuva Aura Rantala.

Ihmetystä herätti v. 1940 Siikajoen jäälle pakkolaskun tehnyt lentokone, jota Siikajoen suojeluskuntalaiset vartioivat. Kuva Matti Kuorilehto.

Venäläisiä sotavankeja. Oikealla Dimitri, joka oli kesän ajan Aholassa. Vasemmalla Pirilän "vanki", joka söi talonväen kanssa, osasi suomea melko hyvin ja jonka isä oli ollut Helsingissä lääkärinä. Kuva Vieno Laurukainen.

Nuoret miehet, ystävykset, joiden kaikkien kohtalona oli kaatua isänmaan puolesta. Vas. Reino Kerttula, Veikko Ahola ja Rauni Jokela. Kuva Vieno Laurukainen.

Sodan julmaa satoa. Venäläisiä kaatuneita luonnon suuressa puistossa. Kuva Elvi Valtokari.

Myös monen saksalaisen viimeinen leposija oli kaukana kotoa. Kenttähautausmaa Kiestingin suunnalla. Kuva Iida Toppila

Vaatimattoman kokoinen Rajajoki v. 1942, joka oli nimensä mukaisesti Suomen ja Neuvostoliiton rajajokena Talvisotaan asti. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Komeimmat korsut olivat kunnan asumuksia. Ohtahovi Ohtajoella Karjalan kannaksen uloimmalla rintamavyöhykkeellä. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Ohta-puron laaksoa ja piikkilankavarustuksia noin 35 km:n päässä Leningradista. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Hiljaisemman asemasodan aikana kiertävät viihdetaitelijat toivat oman värinsä rintamalle. Laulajatar Anna Mutanen ”siellä jossakin”. Kuva Aarno Huhtala.

Esittämisen pilkettä silmissä. Sodan aseiden ohella olivat tarpeeseen joskus samovaari ja kurttukin. Vas. Ville Huu-
monen, Iivari Nikola ja Unto Murto. Kuva Olavi Rehula.

Asemasodan aikana suurimpia puhdetöitä olivat asevelitalot. Salvetut hirret merkittiin, purettiin ja toimitettiin kotirintamalle pystytettäväksi. Kuva Elvi Valtokari.

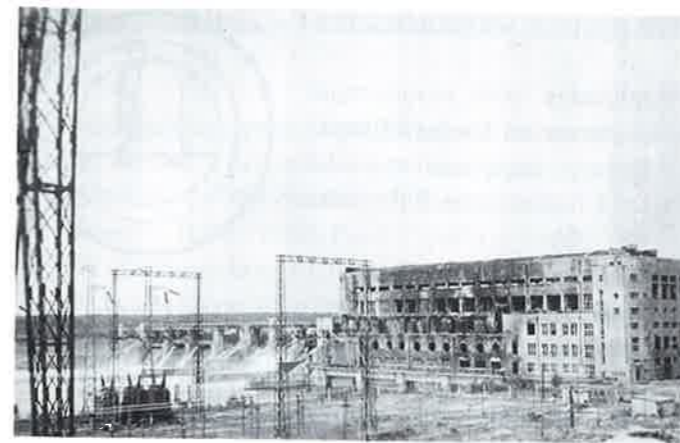
Pistojoen ylitys ruuhien päälle rakennetulla lauttalla. Materiaalin kuljetus oli erämaissa vaikea tehtävä. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Kenttähaupitsi Ohdassa Karjalan kannaksella keväällä 1942. Miesten ohella kalustokin piti etulinjassa naamioida hyvin. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Sodan materiaalitapioit olivat valtavat. Tuhoutunut panssari-vaunu ja Pohjolan Liikenteen kuorma-auto. Kuva Erkki Penttilän albumi.

Syvärin taisteluissa vahingoittunut voimalaitos Lotinapelosta 10 km itään. Kuva Ida Toppilan albumi.

Venäläinen veturi uusien isäntien ja lapio-miesten hallinnassa. Sotasaalis oli tärkeä materiaalisia sotaa käyville joukoille ja huollolle. Kuva Ida Toppilan albumi.

Siikajokisille tutuksi tullut 81 mm:n kranaatinheitin, joita armeijalla oli hyökkäysvaiheen alkaessa 911 kpl. Kalle Niska-saari vas. ja Topi Karp-pinen oik. Kuva Ida Toppilan albumi.

SOTAVETERAANIEN TOIMINTAA SIIKAJOELLA

Siikajoen sotaveteraanit kuuluvat v. 1961 perustettuun Raahen ja ympäristön sotaveteraanien huoltoyhdistykseen. Nimi muuttui Raahen ja ympäristön sotaveteraanit r.y:ksi vuonna 1965. Yhdistyksen hallitukseen Siikajoelta kuuluu kaksi veteraania.

Toiminta Siikajoella on ollut veljesaputoimintaa. Asuntoja on korjattu pienten raha-apujen turvin, joulurahaa on vuosittain annettu joillekin veteraaneille jne. Mm. metsäystyöseurat ovat olleet tukemassa veteraaneja lahjoittamalla useampia hirviä. Hirvet on myyty Rantsilaan Kylmäselle. Koululaiset ovat olleet mukana toiminnassa lahjoittamalla taksvärkkitulonsa veteraaneille. Näillä rahoilla on mahdollistettu virkistysleiri- ja retkitoiminta. Veteraanit ovat retkeilleet kotimaassa, niin etelässä kuin pohjoisessakin. Matkat ovat suuntautuneet jopa ulkomaillekin. Siikajoen kunta on vuosittain ollut järjestämässä perinteistä veteraanipäivän juhlaa. Veteraanit puolisoineen ovat innolla osallistuneet erilaisiin tilaisuuksiin. Suurin joukoin on menty niin joulujuhliin kuin seurakunnankin iltoihin. Valtiovalta on varannut vuosittain rahaa veteraanien kuntoutukseen. Vuorollaan on käyty eri laitoksissa virkistäytymässä. Avo-kuntoutusta on myös saatu. Kunta on vuosittain varannut määrärahan veteraanikuntoutukseen.

Sotaanlähden muistokivi paljastettiin v. 1987 nuorisoseuran pihalla. ”Tältä paikalta Siikajoen miehet lähtivät talvisotaan 14. päivänä lokakuuta 1939 ja jatkosotaan 15. päivänä kesäkuuta 1941”, - kuuluu muistokiven teksti. Siikajoen veteraanit ovat saaneet myös oman lipun. Naulaustilaisuus oli seurakuntatalolla ja lipun vihkiminen kirkossa 6.12.1988. Kirkkoherra *Reino Tanjunen* oli hankkeen alkuunsaattaja oman lipun saamiseksi. Kirkkomaalla paljastettiin veteraanikivi 6.12.1995.

Veteraanit eivät ole unohtaneet veljeään. Syntymäpäivät ovat tärkeitä kohokohtia, jolloin ollaan käyty tervehtimässä kukkien kera. Vaikka veteraanien rivit ovat kovasti harventuneet, pieni ydinjoukko, johon kuuluu enää n. 40 Siikajoen miestä, pitää yhtä. Tunnuksen omaavia naisia on n. 20. Viimeiseen iltahuutoon kutsutuille lippu on viety kirkkoon. Havuseppele on laskettu haudalle. Seurakunta on mukana veteraanien asiassa antamalla ilmaisen hautapaikan.

Veteraanien arvostus on kovasti noussut viime aikoina. Oikea, lisääntynyt tieto sotiemme taustoista, kulusta ja merkityksestä on perusta sille, että kansalaiset osoittavat avoimesti arvontoa ja kiitollisuutta sitä työtä kohtaan, jota sotiemme veteraanit, miehet ja naiset tekivät isänmaamme kohtalon vuosina.

Martti Valtokari

SOTAINVALIDIEN VELJESLIITON SIIKAJOEN OSASTO r.y

Sotainvalidien veljesliiton Siikajoen osasto perustettiin 13.6.1943. Ensimmäisenä puheenjohtajana toimi *Erkki Nygård* 1943 - 1949. Seuraavat puheenjohtajat olivat *Olavi Nuortimo* v. 1949 - 1968, *Pauli Pyhälä* v. 1968 - 1969 ja *Heikki Turpeenoja* v. 1970 - 1989. Sihteerit: *Helmi Nygård* v. 1943 - 1949, *Irja Nuortimo* v. 1949 - 1954, *Mauno Lassila* v. 1954 - 1960, *Kustaa Haapaniemi* v. 1960 - 1963, *Ahti Maunula* v. 1963 - 1970, *Pauli Pyhälä* v. 1971 - 1975 ja *Antti Ukura* v. 1976 - 1989.

Muutamien talvisodassa haavoittuneiden toimesta saatiin sotainvalidien Siikajoen osasto perustettua. Jatkosodan jälkeen osaston perustajat jatkoivat työtään. Uusia jäseniä saatiin, myöhemmin tukiryhmänkin, joka ei tosin toiminut pitkään.

Osaston taloudellinen tila oli aluksi vaatimaton. Johtokunnan jäsenet korjasivat asiaa mm. listakeräyksillä. 70- ja 80-luvuilla oli voimakkaana tukena jyvien keräys. Se tuotti monena syksynä hyvän tuloksen. Parhaimpina vuosina saatiin kerättyä jopa yli 2 000 kg jyviä, jotka myytiin yksityisille. Työtä tämä järjestelmä teetti, mutta se kannatti.

Osaston jäsenmäärä oli v. 1975 - 1989 n. 20 henkilöä. Muistiin jää pieni, mutta kuitenkin toimiva Siikajoen osasto. Autettiinhan siinä veljiä erilaisten asioiden hoidossa. Monet kerrat asevelvolliset varusmiehet olivat apuna heinäkorjuussa, uutismaalla ojankaivuussa ja rakennuksella. Sotilaat olivat Oulun varuskunnasta. Nykyisin näitä reippaita nuoria miehiä on saatu avuksi sotainvalidien syyskeräykseen.

Osaston kesäretket ja monet yhteiset tapahtumat antoivat uutta intoa syksyn uurasuksiin.

Johtokunta koostui v. 1961 seuraavista jäsenistä: *Olavi Nuortimo*, *Väinö Rehula*, *Yrjö Nikola*, *Mauno Lassila*, *Kustaa Haapaniemi* ja *Pauli Pyhälä*. Ennen Raahen osastoon liittymistä oli johtokunta seuraava: *Heikki Turpeenoja* puheenjohtaja, *Yrjö Nikola*, *Aarne Kähäri*, *Kaarlo Tuohimaa*, *Paavo Mäkinen*, *Antti Ukura* sihteeri.

Kun 1980-luvun loppupuolella Sotainvalidien veljesliitto kehotti pieniä osastoja liittymään isompiin osastoihin, tuli meillä siikajokisillakin ajankohtaiseksi hakeutua Raahen osastoon. Meidät hyväksyttiin 1. päivänä tammikuuta 1990 Raahen osaston jäseniksi. Voin sanoa, että tämä aika on ollut antoisaa.

Palvelut toimivat hyvin. Osastolla on Raahessa oma toimisto Raahenkadun ja Palokunnankadun kulmassa. Toimisto on avoinna kaksi kertaa kuukaudessa, jolloin paikalla on sosiaalisihiteeri opastamassa ikääntyvien sotainvalidien asiain hoidossa. Myös osaston sihteeri on siellä tavattavissa. Me siikajokiset sotainvalidit olemme hyvin sopeutuneet raahelaisiin kohtalotovereihin.

Antti Ukura

80-VUOTIAALLE ISÄNMAALLE

Sinä synnyit pimeimpänä aikana,
synnytyksesi oli vaikea.
Päästyäsi lapsenkengistä
taapersit toiselle kymmenelle.
Et ehtinyt rippikouluikään,
kun kohtasit todellisia vaikeuksia.
Sait kokea pula-ajan, poikasi
kulkivat pitkin maantietä
kerjäten taloista ruokaa.
Olit sitkeä, Sinä selvisit siitä ajasta.

Seurasivat hyvät vuodet.
- Tämä aika on niin hyvää,
ettei tätä voi kestää kauan,
sanoivat he, jotka olivat syntyneet
ennen Sinua.

Synkkiä pilviä leijaili kansojen yllä.
Syttyi sota.
He, jotka olivat syntyneet ennen Sinua
kasvattivat sen sukupolven,
joka taisteli puolestasi säilyttäen
vapautesi.
Sota loppui.
Menetit osan itsestäsi,
monet lapsesi menettivät kotinsa.
Sinä järjestit heille uudet asuinpaikat.
Seurasi suuret sotakorvaukset,
Sinä selvisit niistäkin.

Nyt Sinulla on vaikeuksia.
Miten selviävät vaikeuksista he,
jotka ovat syntyneet Sinun jälkeesi?

Seidi Valtokari

MATRIKKELIOSAN LYHENTEET

adj.	adjutantti	It.R	ilmatorjuntarykmentti
AK	armeijakunta	Itä.Kar.SE	Itä-Karjalan sotilasläänin esi-
AKE	armeijakunnan esikunta		kunta
AKK	autokoulutuskeskus	IV	ilmavalvonta
am	ansiomitali	J	joukkue, jääkäri
au	aliupseeri	JaaL	Jaakkiman lohko (Os.J)
Aun.R	Aunuksen ryhmä	Jm	jääkärimitali
AutoK	autokomppania	JP	jääkäripataljoona
Autonkorj.	autonkorjaamo	JR	jalkaväkirykmentti
AutoV	autovarikko	js	jatkosota
AV	asevarikko	Jsmm	jatkosodan muistomitali
D	divisioona	JSP	joukkosidontapaikka
DE	divisioonan esikunta	ju	jalkaväki
Div.	divisioona	Jv.Asev.	jalkaväen asevarikko
E, e, esik.	esikunta	Jv.Koul.K	jalkaväen koulutuskeskus
el.	eläin	Järj.Kesk.	järjestelykeskus
ELK	eläinlääkintä komppania	Järj.K	järjestyskomppania
Er.It.KKK	erillinen ilmatorjunta	Jääk.K	jääkärikomppania
	konekiväärikomppania	K	komppania
Er.Os.P	erillinen osasto	KEK	kaatuneiden
	Petsamo		evakuointikeskus
Er.Os.Sau	erillisosasto Savukoski	Kemin Vart.K	Kemin vartiokomppania
Er.P	erillinen pataljoona	Kev.It.Ptri	kevyt ilmatorjunta patteri
Er.PPK	erillinen polkupyörä-	Kev.K	kevennetty komppania
	komppania	Kev.Kol.	kevyt kolonna
Er.Pst.Os.	erillinen panssarintor-	Kev.Os.	kevyt osasto
	juntaosasto	Kiv.P	kivääripataljoona
ETp	elintarvikkeiden täy-	kk	konekivääri
	dennyspaikka	KKK	konekiväärikomppania
EV	elintarvikevarikko	Kom.K	komennuskunta
EVar.K	elintarvikevarikko-	kotij.	kotijoukot
	komppania	Koul.	koulutus
HeLA	Helsingin laivastoasema	Kp	konepistooli
Hev.S	hevossairaala	krh	kranaatinheitin
Hev.V	hevosvarikko	krhK	kranaatinheitinkomppania
HK	huoltokomppania	KS	kenttäsairaala
HKK	huoltokoulutuskeskus	KT	kenttätukikisto
HRR	Hämeen ratsurykmentti	KTP	kevyt työpalvelu
HTK	henkilötäydennyskeskus	KTR	kenttätukikistörykmentti
HuoltoKoul.K	huoltokoulutuskeskus	Kun.K	kunnostuskomppania
IS	ilmansuojelu	KV	kenttävarikko
Is.K	ilmansuojelukomppania	L MeP	Laatokan meripelastus
it	ilmatorjunta	Laat.Laivasto	Laatokan laivasto
It.KK	ilmatorjuntakonekivääri	Laat.R.Pr	Laatokan rannikkoprikaati
ItPtri	ilmatorjuntapatteri	Lap.Rajavart.	Lapin rajavartiosto

Le.R	lentorykmentti	R	ryhmä
Lin.P	linnoituspataljoona	RaaSkp.	Raahen suojeluskunta- piiri
Lin.SE K-D		RaaSpE	Raahen sotilaspiirin esikunta
Linn.Os.	linnoitusosasto	Raiv.Os	raivausosasto
Linn.Psto	linnoituspatteristo	RajaK	rajakomppania
LinRakP	linnoitusrakennuspataljoona	Rak.P.	rakentajapataljoona
LK	lääkintäkomppania	Rask.K	raskas komppania
Lokki	päämajan viestikeskus Lokki	Rask.Psto	raskas patteristo
LS	Lotta Svärd	Raut.It.KKK	rautatie ilmatorjunta konekiväärikomppania
Lääk.J	lääkintäjoukkue	Raut.Liik.K	rautateliikenne kom- pania
Lääk.Os.	lääkintä osasto	RItPtri	raskas ilmatorjunta patteristo
MeP	meripelastus	Rj.P	rajajääkäripataljoona
mr	muistoristi	RJR	rannikkojalkaväkiryk- mentti
Mskr	maailmansodan kun- niaaristi	RP	rannikkopataljoona
MT Rask.Ptri	moottoroitu raskas patteri	RR	rannikkorykmentti
Mvk	moottorivienekunta	Rr	rautaristi
Os.	osasto	RTR	rannikkotykistöryk- mentti
Os.F	osasto	RV	rannikkoviesti
Os.Raive	raivaajaläivueosasto	SAutoJ	sairasautojoukkue
Os.Y	osasto	SAutoK	sairasautokomppania
Oul.Liik.tsto	Oulun liikennetoimisto	SiltaK	siltakomppania
Oul.Vart.K	Oulun vartiokomppania	SissiP	sissipataljoona
P	pataljoona	sk	suojeluskunta
P.J.P.	Pohjan jääkäripataljoona	SLR	Suomen Leijonan ritari
PeIK	pelastuskomppania	Sor.skp	Sortavalan suojelus- kuntapiiri
Pion.	pioneeri	Sot.Pol.Os.	sotapoliisi osasto
Pion.K	pioneerikomppania	SPol.K	sotapoliisikomppania
Pion.P	pioneeripataljoona	Sv.leiri	sotavankileiri
pk	pikakivääri	Svesi Lv.	sisävesiläivasto
PIM	puolustusministeriö	SVUL	Suomen voimistel- ja urheiluliitto
PM Valv.Os.	päämajan valvonta- osasto	T.K.K.	tykistön koulutuskeskus
PM	päämaja	Tal.J	talousjoukkue
Poh.R	Pohjan rykmentti	Tal.K	talouskomppania
Poh.skp	Pohjanmaan suojelus- kuntapiiri	tal-au	talousaliupseeri
PP-lähetti	polkupyörälähetti	Teur.J	teurastusjoukkue
PPP	polkupyöräpataljoona	tied.part.	tiedustelupartio
Pr.	prikaati	TienHK	tienhoitokomppania
Ps	panssari	TienKK	tienkorjauskomppania
Ps.JP	panssarijääkäri pataljoona	TienKorj.K	tienkorjauskomppania
Psl	panssarilaiva		
pst	panssarintorjunta		
Pst.Koul.K	panssarintorjunta kou- lutuskeskus		
ptri	patteri		

TienRak.K	tienrakennuskomp- pania
TienrakP	tienrakennuspataljoona
TienRP	tienrakennuspataljoona
tlk	tammenlehvien kera
T-mittaus patt.	tulen mittauspatteri
T-Os.	taisteluosasto
tj	tulenjohto
TK	torjuntakomppania
TP	torjuntapataljoona
Ts	talvisota
Tsmm	talvisodan muistomitali
Tur.L.A	Turun laivastoasema
Tyk.K	tykkikomppania
TyöK	työkomppania
Täyd.P	täydennyspataljoona
u, ups.	upseeri
URR	Uudenmaan rakuuna- rykmentti
Vaat.K	vaatetuskomppania
Vahv.PPK	vahvennettu polkupyö- räkomppania
Var.K	vartiokomppania
Vienan HSP	Vienan heimosoturipa- taloona
ViestiKoul.K	viestikoulutuskeskus
ViestiP	viestipataljoona
VKK	viestikoulutuskeskus
VKT-linja	Vuoksi-Kuparsaari- Taipale linnoituslinja
Vm	vapauden mitali
VP	viestipataljoona
VR	vapaudenristi
VT-linja	Vammelsuu-Taipale linnoituslinja
YE	Yleisesikunta
Ään.Ps.Pr.	Äänisen panssaripri- kaati
Ään.R.Pr	Äänisen rajaprikaati

SISÄLLYSLUETTELO

Lukijalle.....	3
Suomalaisen vapautuksen historiaa.....	5
Siikajoelta Saksan jääkäriksi.....	28
Sotapäiväkirja v. 1918, J.A.Kastell.....	38
Kun kirjeeni sä saat.....	52
Muisteluita vuosien takaa, Aappo ja Olga Paakkari.....	67
"Minä oon polliisi!", Olavi Nuortimo.....	70
Lapsena Siikajoen Aholassa, Vieno Laurukainen.....	74
Siikajoen suojeluskunta.....	76
Pojista varttuu miehiä - Siikajoen sotilaspojat, Paavo.....	108
Mäkinen.....	112
Siikajoen Lotta Svärd-yhdistys.....	137
Talvisota.....	158
Välirauhan aikaa.....	162
Jatkosota.....	180
SissiP3:n historiikki.....	199
Lapin sota.....	203
Sankarivainajan tie.....	208
MATRIKKELIOSA.....	209
1. vapaussoturit.....	209
jääkärit.....	210
kaatuneet.....	212
veteraanit.....	248
2. talvi ja jatkosodan sankarivainajat.....	269
3. talvi- ja jatkosodan veteraanit.....	422
4. lottamatrikkeli ja sotatoimialueella toimineet naiset.....	422
MIEHET JA NAISET KERTO VAT	
Viiden sodan veteraani, Heikki Tuomikoski.....	465
Linnoitustyöt Kannaksella 1939, Hilja Kastemaa.....	467
Selostus talvisotaan lähdöstä, Heikki Sipola.....	471
Talvisodassa Kannaksella, Eino Sulasalme ja Sulo Rantala.....	473
Nikolan viisi veljestä sodassa, Iivari Nikola.....	480
Veljemme Niilo ja Ahti Patokosken muistolle, Hannes Patokoski.....	485
Tuokiokuvia sota-ajan arkielämästä Siikajoella, Aila Haho.....	487
Eräs invalidikohtalo, Mauno Lassila.....	490
Sotaorvon tarina, Aino Ristimäki.....	491
Elämän parhaat vuodet, Niilo Länkinen.....	493

Lottatyöstä Siikajoella, Aura Rantala, Ali Pirilä, Aino Rautio ja Aili Rautio.....	506
Joukkueenjohtajana hyökkäysvaiheessa 1941, Olavi Nuortimo ..	509
Muistoja Juntusrannalta, Mirja Turpeenoja.....	517
Raatteella ja Kiestingissä, Heikki Turpeenoja.....	521
Lottatyöstä sodan aikana, Anna-Liisa Keränen.....	527
Lottana puhelinkeskuksissa, Hilja Kastemaa.....	528
Hengissä Turtolan motista, Jaakko Länkinen.....	535
Piiskan takana, Kalle Leinonen.....	539
Hämeen ratsurykmentin 3. Eskadroonan joukkueen vaiheita, Mauno Meriläinen.....	543
Pieni tarina, Katri Ketelimäki.....	567
Sotaan kelpasi köykäisempikin, Onni Nousiainen.....	568
Kaatuneiden muistopäivä, Eeva Ukura.....	572
Lottana Siikajoella ja Sortavalassa, Vieno Laurukainen.....	573
Pujotteluhiihto, Erkki Impola.....	581
Muistoja sota-ajalta, Aune Hanhela.....	584
Puroman ja Hansten lähettinä, Heino Tervakangas.....	585
Kiestingistä Kannaksen läpijuoksuun, Kalle Palosaari.....	594
Sota ei ole kaunista, Risto Meriläinen.....	599
Kollaan käynyt lotta muistelee, Fanni Pietola.....	605
Tevalan lottana, Kerttu Nikola.....	608
Traaginen lapin sota, Pauli Kiviniemi.....	611
Partiotoimintaa Rukajärven suunnalla, Martti Valtokari.....	619
Kirjeet, Lauri Paakkari.....	625
Poikaosastolaisesta 40 %:n sotainvalidiksi, Antti Ukura.....	627
Äyräpään-Vuosalmen katkerissa taisteluissa vuonna 1944 Toivo Hannila.....	631
Talvi- ja jatkosodan tunnelmia kotirintamalla Siikajoella Seidi Valtokari.....	641
Otteita sotapäiväkirjasta, Aarne Torvinen.....	642
Vartiassa Kannaksella, Veikko Pirhonen.....	645
Rajan pinnasta evakkoon, Sanni Mikkilä.....	646
Menetty Laatokan Karjala, Laina Lehvonen.....	648
Kirjeitä rintamalta ja kotoa, rakkaat kotolaiset.....	651
Kuvat kertovat, kuvia rintamalta ja kotoa.....	666
Sotaveteraanien toimintaa Siikajoella.....	672
Sotainvalidien veljesliiton Siikajoen osasto r.y.....	673
80-vuotiaalle Isänmaalle, Seidi Valtokari.....	674
Lyhenteet.....	675
Sisällysluettelo.....	678
Henkilöhakemisto.....	680

HENKILÖHAKEMISTO

Siikajoen veteraanimatrikelin henkilöhakemisto sisältää kirjassa esiintyvät henkilöt matrikeliosan perheenjäseniä lukuunottamatta. Matrikeliosan sivunumerot on esitetty puolilihavalla.

Aapajärvi Elmi 422
 Aherto I. Makaroff Vilho 145 269
 Aho 616
 Aho Mauno 269
 Ahola Antero 75 97 102 270 477 574
 Ahola Helmi 75
 Ahola Hilda 75
 Ahola Kustaa 71 74 75 97
 Ahola Sofia 75
 Ahola o.s. Rehula Sylvi E. 422
 Ahola Veikko 75 144 156 206 248
 523 574 667
 Ahola kts. Laurukainen Vieno
 Ahonen 539
 Ahonen E 190
 Ahonen I 191
 Airikki Väinö 43
 Akhmedov Ismail 150 156
 Alakangas Väinö 270
 Alakopsa Antti 271
 Alakopsa Jaakko 27 212 247
 Alakopsa Sampa 271
 Alakopsa Yrjö 271
 Alanen Aarne 43
 Alanne 526
 Alasuvanto o.s. Ahti Elli B. 422
 Alasuvanto o.s. Halunen Elli Maria
 422
 Alasuvanto Uuno J. 153 272
 Alasuvanto I. Suvanto Vilho L. 272
 515
 Aleksanteri I 6
 Aleksanteri II 6
 Alkula Edvin 272
 Alkula Paavo E. 177 207 248
 Ananin Mikko 561 564
 Annunen Janne 212
 Annunen Väinö 273
 Antersson Akxel 43
 Antikainen Sisko 579
 Antikainen Urho 556
 Anttila Erkki 69 84 100 127 212
 Anttila Erkki O. 273
 Anttila Hanna 127
 Anttila Janne I. Johannes 119 274
 Anttila o.s. Anttila Maija 422
 Anttila Timo 173 207 249 553 665
 Appelgren Runar 9 18
 Arajärvi Juhani 12
 Arola Lauri 501
 Arto E. 187
 Arvela Eliina 99 113 118 124 422
 507
 Arvola Antti 39 43 54
 Astren 43
 Axelson 118
 Backlund Ernest 43

Bayer M. 8
 Bergh 18
 Björkman evl. 174 588
 Blick A.L. 194
 Blumm 40
 Bobrikov Nikolai 7
 Bohm Sylvi 423
 Brokkola I. Prokko Kaarlo 213
 Broteerus toht. 49
 Bruufelt toht. 49
 Cajander Paavo 4
 Castren Arthur 12
 Castren Jalmar 12
 Daavittila Eino 213
 Dimitri 666
 Dolin ev. 147
 Eerikkilä Arvo A. 274
 Eerikkilä o.s. Paakkari Eeva M. 423
 Eerikkilä Jaakko 213 480
 Eerikkilä Toivo E. 274
 Ehnrooth Gustaf 548 553
 Ekman 559
 Ekman T 16
 Elisabet keisarinna 6
 Engström toht. 49
 Erkkilä kts. Koivisto Aino M.
 Erkkilä Helmi I. 423
 Ervasti Heikki 68
 Ervasti Jaakko 67 68
 Ervasti o.s. Seppo Marjatta 423
 Ervasti Niilo 147 206 249
 Ervasti 45
 Eskola Antti H. 275
 Eskola Johan 69 213
 Eskola T 195 196
 Eskola Tauno V. 142 275
 Essen, von komentaja 477 559 588
 Fagermäs ev. 182 510
 Finni Juhon 213
 Fors I. Haapaniemi Jaakko 79
 Fors Juhon 22
 Franco kenr. 137
 Frans Josef 8
 Fri Oskari 87 88
 Granroth o.s. Törmälä Vieno A. 423
 Greus I. Vesatie Sulo E.H. 143 276
 Greus 46
 Grilov 77
 Gronstedt Paavo 43
 Grunstedt Lauri 43
 Gryytilä Martta K. 118 423
 Gusevsk kenrmaj. 146 147
 Haanpää Uuno 546 559
 Haapakoski Pauli 611
 Haapalainen Eero 18
 Haapaniemi 517
 Haapaniemi o.s. Lehisto Toini E. 424

Haapaniemi o.s. Kari Aino A. 423
 Haapaniemi Antti R. 276
 Haapaniemi o.s. Valtokari Bertta 120
 121 129 424
 Haapaniemi Eino H. 276
 Haapaniemi Erkki J. 277
 Haapaniemi o.s. Hummastenniemi
 Helmi M. 424
 Haapaniemi o.s. Ahola Hilda S. 424
 Haapaniemi Kauko A.J. 277
 Haapaniemi Kustaa R. 673 277
 Haapaniemi Lauri P. 278
 Haapaniemi Matti I. 278 479
 Haapaniemi o.s. Lehisto Taimi E.
 424
 Haapaniemi Taito R. 278
 Haapaniemi Väinö H. 279
 Haarala kts. Nikola Heikki
 Haarala I. Nikola Johannes 279
 Haavisto o.s. Nikkilä Elna A.M. 425
 Haho Aaro 115 169 207 249 488 489
 Haho Aila E. 115 425 487
 Haho Aino M. 115 425
 Haho Annikki 488
 Haho Aune 115
 Haho Daniel 90 487
 Haho Maija 126 135 425 527 661
 Haikara Antti 97
 Haikara I. Hahtola Heikki 13 81
 Haikara Heikki M. 20 60 62 86 87
 206 210
 Haikara I. Pentti Hilja 116 131 425
 Haikara Johan A. Jussi 165 206 250
 Haikara Kustaa 214
 Haikara Martta 527
 Haikara Martti V. 96 102 165 206
 250 522
 Haikara Niilo A. 279
 Haikara Olavi 280 637
 Haikara Reino J. 280
 Haikonen Hannes 474 478
 Hakala ltn. 528
 Hakanen J. 194 195
 Halonen Edwin 644
 Halonen o.s. Marjomaa Kyllikki 123
 125 425 576 579 580
 Halsti Wolf evl 566 604 616
 Hanhela o.s. Maunula Aune 426 584
 Hannila Antti 214
 Hannila Erkki J. 280 665
 Hannila Heikki 631
 Hannila Lauri A. 281
 Hannila o.s. Ylinen Maria 426
 Hannila o.s. Pääkkilä Martta 426
 Hannila Toivo H.J. 281 631 637
 Hannila Uuno M. 169 207 250 592

Hanste Yrjö 541 586 587 589 590
 591
 Harju 525 603
 Harju o.s. Huhtala Aino A. 426
 Harju Juhon 1 281
 Harjuhahto Eino 282
 Harjuhahto I. Haikara Heikki 282 592
 Harmainen Oskari 558
 Hassila Jaakko 43 53
 Hauru Erkki 550
 Hauru Leo K. 282
 Hautala Arvo 545 553
 Hautamäki Lauri J. 283
 Havukainen kts. Tuohimaa Aune A.
 Heikel Albert 41 53
 Heikkilä o.s. Jääskelä Aili 426
 Heikkilä Arvo O. 283
 Heikkilä Eero A. 283
 Heikkilä Hannes 284
 Heikkilä Matti O. 284
 Heikkilä Samuli I. Samppa 143 284
 Heikkilä o.s. Paakkari Elli 426
 Heikkinen 602
 Heikkinen I. Halla 511
 Heinonen Iida 99 116 123 124 126
 127 131 132 133 135 427 507 608
 Heinul o.s. Tuohimaa Elmi M. 427
 Heinula I. Kerttula Aappo 306 653
 Heinula Antti Vilho 285
 Heinula Eino J. 285
 Heinula Jaakko 81 214
 Heinula Martti 465
 Heinula Pekka K. 155 285
 Heinula Pekka K. vanh. 215
 Heinula Vilho 81
 Heuhtala Viljo A. 286
 Helander o.s. Kuusikumpu Eeva 427
 Hemmilä 44
 Hentilä Eino 69 215
 Hentilä Kalle 27 215
 Henttu o.s. Valtokari Selma K. 427
 Heponiemi Hilka 427
 Heponiemi Jenni M. 427
 Heponiemi Milja S. 428
 Herasalo kenr. 633
 Hernekoski 585
 Herva Aino A. 428
 Herva Armas 102 124
 Herva o.s. Ulén Olga J. 102 124 428
 507
 Hiekkä Akseli 43
 Hiatala 511
 Hietaniemi Kalle 43
 Hietaniitty Kaarlo J. 215
 Hiironen Antti 87 216
 Hiivala 520
 Hilden Sulo E. 286
 Hilén 43
 Hiltunen Martta 527
 Hindenburg, von 35
 Hirvaskari Aili M. 428
 Hirvaskari Aukusti 80 216
 Hiivala 520
 Hiltunen Hilja 576
 Huuonen kts. Penttilä Kalle
 Huuonen I. Penttilä Ville 294 482
 669
 Huurre ltn. 643
 Häggglund W. 11
 Häikiö o.s. Sakko Fanni S. 429
 Häikiö Väinö 295
 Häikkä Elma 429

Hirvaskari Matti 80
 Hirvaskari o.s. Törmälä Sylvi 428
 Hirvaskari Teuvo O. 287
 Hirvelä 187
 Hitler Adolf 102 137 138 160 602
 Hituri 556
 Hjalmarson 18
 Hoikka Matti 43
 Hokkanen toht. 49
 Holappa Antti A. 287
 Holappa Eino A. 287
 Holappa Frans Heikki 288
 Holappa o.s. Tuovila Hanna 428
 Holappa Hannes 288
 Holappa Heikki V. 288
 Holappa o.s. Haikara Jenni S. 429
 Holappa Kaarlo J. 216
 Holappa Lauri A. 289
 Holappa Martti A. 289
 Holappa Matti Ilmari 290 526
 Holappa Matti J. 217
 Holappa o.s. Löfbacka Rauha J. 429
 Holappa o.s. Rautio Siiri 429
 Holappa Veikko J. 169 207 251
 Holappa Väinö A. 290
 Holappa Matti Eino 290
 Holmström Otto 87 91 118
 Honkala 43
 Honkanen Veikko 601
 Huhta Heikki 55
 Huhta kts. Impola Jalmar
 Huhta Tuomas 43
 Huhtahaara Lauri A. 291
 Huhtahaara Niilo I. 291
 Huhtala 526 543
 Huhtala Aappo 100 217
 Huhtala Aarne J. 291
 Huhtala Arvi 292
 Huhtala Hannes 292
 Huhtala Matti V. 100 217
 Huhtala Reino 293
 Huhtala Riku 292
 Huhtala Saimi 429
 Huhtala Tyyne E. 429
 Huhtala Uuno H. 164 206 251
 Huhtala Veikko 293
 Humlin jääk. 43
 Hummastenniemi Fredrik K. 218
 Hummastenniemi I. Haikara Hannes
 294
 Hummastenniemi Jaakko 293
 Hummastenniemi Kustaa F. 218
 Hummastenniemi I. Toppila Vilho O.
 294
 Hurskainen Aarne 561
 Huttunen Armas 88 97
 Huttunen Hilja 576
 Huuonen kts. Penttilä Kalle
 Huuonen I. Penttilä Ville 294 482
 669
 Huurre ltn. 643
 Häggglund W. 11
 Häikiö o.s. Sakko Fanni S. 429
 Häikiö Väinö 295
 Häikkä Elma 429

Hämäläinen August 295 647
 Hämäläinen Jorma 619 620 621 622
 623
 Hämäläinen Martta 430
 Hämäläinen 475
 Härkönen o.s. Törmälä Kerttu E. 430
 Härmä Esa I. 87
 Härönoja o.s. Kurola Aino E. 430
 Högsten 555
 Immonen Olavi 561
 Impola Aleksis 218
 Impola Antti 23 91
 Impola Arvi H. 295
 Impola Eino Erkki 169 296 581
 Impola Eino H. 296
 Impola kts. Keränen Elli K.
 Impola Heikki 296
 Impola Jaakko 145 296 521 526
 Impola Jaakko E 297
 Impola I. Huhta Jalmar 152 206 252
 479
 Impola Janne 104 155 206 252
 Impola I. Öystilä Johan 13 81 218
 Impola Kalle H. 219
 Impola o.s. Pietola Laila M. 430
 Impola o.s. Palokangas Saimi M. 430
 Impola Samuli 153 297
 Impola Samuli 297
 Impola Toivo 155 298
 Impola Toivo J. 155 298
 Impola Veli H. 298
 Impola Väinö A. 298
 Impola Yrjö H. 299
 Ingalsuo 630
 Inget 514
 Isokangas o.s. Tervakangas Aila 430
 Isola Lassi 509 511 513 514
 Itälehto o.s. Junnila Toini M. 431
 Ivalo Otto 43
 Jalas Katri 124
 Jalo toht. 42
 Jalonen toht. 49
 Jartsev 137 473
 Joensuu o.s. Paakkari Elna S.M. 431
 Jokela Rauni L. 164 206 252 667
 Jukuri Erkki 43
 Junnila Aukusti 22
 Junnila Hannes 299
 Junnila Heikki 69 83
 Junnila Ida 5
 Junnila Janne 100 219
 Junnila Kalle 22
 Junnila Niilo E. 299
 Junnila Vilho E. 300
 Junttila Oiva 597
 Juntunen Anna-Liisa 520
 Juntunen Jonne 16 62 83 87 219
 Juseelius toht. 48
 Jussila H. 186
 Jussila 510 523
 Jussilainen 563
 Jämsä o.s. Tuovila Helmi A. 431
 Jämsä Kaarlo Eino H. 300
 Järvelä Yrjö I. 300
 Järventaus J. maj 633

Järvi 511 513
Järvinen 45
Jääskelä Yrjö 22 23 52
Jääskelä Yrjö E. **301** 522
Jääskelä opett. 133
Jääskeläinen Maria F. **431**
Jörgenssen toht. 45
Kaakinen ltn. 541 585 588
Kaara Samppa 71
Kaattari 526
Kaijankoski Aappo 13 81 **220**
Kaijankoski I. Mäntylä Heikki O. **301**
482
Kaijankoski Kalle H. 100 **220**
Kaijankoski Lauri 119
Kaijankoski Matti **220**
Kaijankoski Paavo A. 166 **301** 502
Kaijankoski o.s. Myllyoja Ruusa **431**
Kaijankoski o.s. Toppila Sylvi K. **431**
Kaijankoski Väinö J. **221**
Kaiteira 42 44 60 600
Kallio Kyösti 12
Kallio o.s. Pietola Saima M. **432**
Kallioniemi Anton 43
Kalm Hans 465
Kamula Fanni 527
Kamula Kaarlo J. **302**
Kamutta Kustaa 27
Kananen toht. 45
Kangasmäki Anni E. **432**
Kanniainen Lauri L. 143 191 **302**
Kapela 603
Karhunen V. 186 190
Kari Yrjö J. **303**
Kari Erkki O. **302**
Karinkanta o.s. Soinila Aino A. **432**
Karinkanta Antti 16 83 **221**
Karinkanta Yrjö M. 119 **303**
Karjalainen o.s. Tervakangas Eeva
E.S. **432**
Karjalainen Eljas K. **303**
Karjalainen Toivo A. **304** 522
Karjalainen 18
Karlsso Iikka 52
Karlsso Oskari 52 67
Karlsso rva 52
Karlsso Ville 52 67 77 78 80 82
Karppinen 590
Karppinen o.s. Malo Aino K. **432**
Karppinen Heikki 22
Karppinen o.s. Pellikka Hilka P.E.
432
Karppinen Irja M.K. **432**
Karppinen Kaarlo Johannes 166 207
253
Karppinen Osmo S. 166 176 207 **253**
479 525 644
Karppinen Paavo 119 **304**
Karppinen Topi **304** 671
Karvonen Impi **433**
Karvonen Sirkka **433**
Kaskinen E. 194
Kastell Alina 55
Kastell Anna 57 58 61 63 64
Kastell I. Kastemaa Janne 38 40 42

50 51 57 58 62 66 102 **221**
Kastell I. Kastemaa Matti 52 55 **222**
Kastemaa Esko J. **305** 532 533 658
Kastemaa o.s. Kautiainen Hilja 133
433 467 528 529 532 533
Kastemaa I. Kastell Sylvi 56 58 59
61 134 **433** 664
Kauppi 603
Kauppila Toivo 97
Kauppinen Olavi V.J. **305**
Kaurala J. 59
Kausta Antti 496
Kautiainen kts. Kautiainen Hilja
Keinänen o.s. Anttila Terttu H. **433**
Kekki Betty 591
Kekki Uuno 560
Kekkonen 146
Kekkonen Martti **220**
Kelhä Yrjö A. 147 **305**
Kellin o.s. Tiitto Hilka M.M. **433**
Kempainen Aarne 43
Kempainen o.s. Heinula Sirkka **433**
Kenppi Raija 665
Kerenski 11
Kerttula ltn. 87
Kerttula I. Heinula Aappo **306**
Kerttula Anni I. **434**
Kerttula Antti E. 88 97 106 **222**
Kerttula Arvi Matti **221**
Kerttula Jenni 97
Kerttula Matti 100 **223**
Kerttula Reino 174 207 **253** 656 660
667
Kerttula o.s. Hiironen Sofia **434**
Kerttunen K. 471
Keränen kers. 611
Keränen o.s. Ukura Anna-Liisa 125
434
Keränen Anna A. **434**
Keränen Aune 123
Keränen o.s. Pirilä Elli 120 **434**
Keränen Iikka 190 524
Keränen Kalle J. 190 **306** 524
Keränen o.s. Meriläinen Toini S. **434**
Keränen Väinö A. **307**
Keskiaho o.s. Heinula Maija **434**
Keskitalo Aaro A. **307**
Keskitalo o.s. Lukkarila Anna 116
120 122 135 **435** 573
Keskitalo Henry 10 29 32 33 90 97
209 466
Keskitalo Jalo 102 111
Keskitalo o.s. Turpeenoja Laura E.
435
Ketelimäki Arvo M. 190 **308** 482 522
523 524 525
Ketelimäki o.s. Riekkä Katri A. **435**
567
Kiesvaara I. Kankkunen Tauno 507
Kiianlinna 543
Kirrilä I. Järviö Väinö V. 83 **223**
Kirveskari 600
Kiuru 475
Kivalo Erkki 588
Kivelä 570

Kivelä Antti 71
Kivikko 632
Kivimäki Juho E. **308**
Kiviniemi o.s. Törmänen Aino K.
435
Kiviniemi Antti 617
Kiviniemi Eeva S. **435**
Kiviniemi Erkki **308**
Kiviniemi Herman **309**
Kiviniemi Juho suntio 507
Kiviniemi Pauli **309** 611 614 615 617
Kiviniitty Arvo Väinö **310**
Kiviniitty Asteri 22 77
Kiviniitty Eeli 22
Kiviniitty Eino V. **310**
Kiviniitty Heikki J. 13 81 **310**
Kiviniitty Heikki Viljami **311**
Kiviniitty Kaarina 128
Kiviniitty Kaarlo **223**
Kiviniitty Kalevi 3
Kiviniitty Kustaa **81** **224**
Kiviniitty Olli 600
Kiviniitty Veikko J. **311**
Kiviniitty Väinö 165 206 **254**
Kiviniitty Väinö Johannes **311**
Kiviniitty Yrjö E. **312**
Kiviniitty Yrjö Olavi **312**
Kiviranta Toivo J. **312**
Kleemola Heikki V. 143 155 166 206
254
Klemetti Juuso 9 28 28-36 88 100
209
Klemetti Lauri A. 36 **313**
Klemetti o.s. Haapaniemi Salli S. 36
435
Klemetti Sulo J. 35 174 207 **254**
Klemetti kts. Korpela Aura
Klemola Matti 560
Kohonen 53
Koistinen Aaro O.M. **313**
Koistinen Aukusti 69 100 **224** 610
Koistinen Eino M. 81 **224**
Koistinen Johan H. 90
Koivikko Viljo 147 191 **314** 627
Koivisto o.s. Paakkari Aino M. **436**
Koivisto Erkki E. **314** 657
Koivisto o.s. Tiainen Irja J. **436**
Koivisto Mauno 523
Koivisto Reino 559
Koivisto Risto J.E. **314**
Koivula Lauri J. **315** 500 525
Koivula o.s. Kari Lilja M. **436**
Koivula Nikolai **315**
Koivumaa Niilo 102 109 627
Kolivuori Veikko 586
Komonen 589
Konttinen 526
Konu Lyyti **436**
Koponen 630
Koppelo kts. Haapaniemi Helmi M.
Koppelo Iivari 145 **315**
Korhonen 555
Korhonen Fanni R. **436**
Korkala o.s. Hirvaskari Terttu **436**
Kornilov 11

Korpela Alma 527
Korpela o.s. Klemetti Aura L.S. 36
437 482
Korpela o.s. Ketelimäki Hilma J. **437**
Korpela Lauri J. 36 **316** 482
Korpela o.s. Lahtimaa Salli S. **437**
Korpela Teodor J. **316** 653
Korpela Yrjö 496
Korpi o.s. Patokoski Aira H. **437**
Korpi o.s. Tuohinto Hanna M. **437**
Korpi Juho I **316**
Korpi Paavo 549
Korte 587
Korvela Antti A. 169 207 **255** 523
Korvela kts. Lahdenperä Irja I.
Korvela Väinö J. **317**
Koskela Matti 91
Koski Martti E.P. 84 **225**
Koskinen Jussi 569
Kostian Renne V. **317**
Kovalainen Janne **225**
Kuhlmey 177
Kuistio ev. 201
Kuivala o.s. Jämsä Eeva **437**
Kuivala Hanna M. **437**
Kuivala Heikki 16 80 83 **225**
Kuivala Matti J. **318**
Kuivala Pauli H. **318**
Kuivala Samuli 13 14 80 81 87 88
226
Kuivala Urho A. **318**
Kuivala Väinö H. 13 98 **226**
Kujari E 194 643
Kukkonen I. Suutari Sakarias I. **226**
Kukkonen Yrjö A. **319**
Kukkonen Lauri H. **319**
Kulmala rkm. 127
Kulmala I. Kuula Eino M. 68 **227**
Kulmala Erkki M. **319**
Kulmala o.s. Hauru Laila K. **438**
Kulmala Mikko 69
Kulmala Rolf 558
Kumpulainen o.s. Tervakangas Irma
E **438**
Kuokkanen Väinö V. **320**
Kupiainen Hannes 558
Kurikka nti 113
Kurikka Abram **227**
Kurikka Aino 112 **438**
Kurikka Eino A. 165 206 **255**
Kurikka Jaakko 69
Kurikka Jussi 87 55 86
Kurikka Niilo J. **320**
Kurikka Olavi H. 145 **320** 521 523
526
Kurikka Veikko O. **321**
Kurikka Vilho H.A. **321**
Kurikka Antti **227**
Kurola Aino 128
Kurola Heikki 80 91
Kurola Janne, Johan A. 20 55 60 62
86 87 206 **210**
Kurola Martta **438**
Kurtti 526
Kuusikumpu Lauri J. **321**

Kuusikumpu Pauli N. **322**
Kuusinen J. 633 640
Kuusinen O.W. 140
Kuusivaara Taito 558
Kylli Väinö **322**
Kähäri Aarne **322** 673
Kähäri o.s. Pietola Kaarina 117 **438**
Kähäri Matti 142 **323**
Kähäri Paavo **323**
Kämäräinen 555
Kärnä Felix 561
Könönen Lauri 180 186513
Laaksonen 630
Lagus ev. 164 174 201 523 550 585
586
Lahdenperä Aappo **323**
Lahdenperä Aaro A. **324**
Lahdenperä Ahti I. **324**
Lahdenperä Esko E. **324**
Lahdenperä o.s. Ukura Irja **438**
Lahdenperä Johan A. **228**
Lahdenperä Kaarlo **325**
Lahdenperä Vilho H. 166 206 **255**
Lahdenperä Matti **325**
Lahtimaa I. Greus Antti **327** 522
Lahtimaa Arvo Antti **325**
Lahtimaa Hannes V. **326**
Lahtimaa Jouko E. 165 206 **255** 618
Lahtimaa I. Greus Urho A. **326**
Lahtimaa I. Greus Veikko P. **326**
Lahtimaa I. Greus Viljami Andreas
327 522
Laine I. Sanevuori Reino A. **327**
Laine Voitto 559
Laitinen o.s. Nikkilä Anna M. **438**
Laitinen O. Toht. 24 45 46
Lampinen Martti 46 57
Lasala Antti 69
Lassi o.s. Tuohimaa Aili E. **439**
Lassi Hannes **328**
Lassi Jaakko 55
Lassi Lauri M. **328** 653
Lassila 68
Lassila Eero M. **328**
Lassila o.s. Ukura Eila T. **439**
Lassila Eino A. **329** 525
Lassila Frans E. **329**
Lassila Lauri Kalervo **329**
Lassila Lauri Mikael **330**
Lassila Matti **328** 591 592
Lassila Matti Heikki **330**
Lassila Mauno J. 90 119 152 **330** 490
673
Lassila o.s. Pekkarinen Mirja S. **439**
Lassila Onni O. **331**
Lassila Rosa M. 35
Lassila Uuno Kalervo **331**
Lassila o.s. Savolainen Vieno I **439**
Lassila Väinö V. 127 165 206 **256**
Lassila Yrjö E. 14 **228**
Lassila Yrjö Johannes **332**
Lassuri Väinö V. 200 **332**
Launola 514
Launonen 40 41 42 44 45 53
Laurila 526

Laurila Aino M. **439**
Laurila Antti A. 100 **228**
Laurila Erkki 3
Laurila Matti 475 570
Laurukainen o.s. Ahola Vieno J. 74
75 123 128 129 134 **439** 573 575
579
Laurukainen Yrjö O. **332**
Lehisto o.s. Laukka Alma E. 117 131
440
Lehisto Kauko J. **333**
Lehisto Taimi 117
Lehisto Toini 117
Lehisto Vilho A. **333**
Lehmuskari Matti **333**
Lehmustie I. Lindqvist Kaarlo I. **334**
Lehmustie I. Lindqvist Kalle 27 69
100 **228**
Lehtola Paavo 600
Lehvonen Arvo O. **334** 649
Lehvonen Aukusti 649
Lehvonen Eero 649
Lehvonen Kalevi R. **334** 649
Lehvonen Laina 649
Lehvonen Maria 649
Leino 509
Leinonen Kalle 166 **335** 539 588
Lemetyinen Juho 52
Lemetyinen Sofia 52 61
Lenin V.I. 11
Lepistö Antti 69
Lepistö Kustaa 27 **229**
Leppäkoski E 194
Leppänen Unto 474 476
Liakka Juho P. **335**
Liimatainen Jorma A. **335**
Lindeen Onni 43 45 57
Linder Ernst kenr. 18 45 46 47 50 57
64 57 152
Lindqvist 544
Lindqvist kts. Lehmustie Kalle
Linkola 539
Lipponen Martta E. 93 118 **440**
Lithovius I. Otsamo Esko J. **336**
Littow nti 113
Liukko 558
Liuskanto Otto 564
Loponen 476
Loppi Eero 143 166 206 **256**
Loppi Esko 119 **336** 480 482
Loppi Jaakko 88 102
Loppi Kauko K. **336** 652
Louhivuori velj. 468
Louhivuori Jorma 551
Louhivuori O.W. 12
Lukkarila Heikki **337**
Lukkarila Helmi S. **440**
Lukkarila Matti **337** 518
Lunki Aapo 522
Lunki Aarne **337** 478
Lunki Erkki A. **338**
Lunki Lauri H. **338**
Lunki Toivo J. 165 206 **257**
Lunki Yrjö O. 174 207 **257**
Luopajarvi 602

Lystinen 554
 Lyytikäinen Armas 33
 Länkinen Jaakko 166 **338** 497 523
 535 538
 Länkinen Kaarlo J. **339**
 Länkinen Martti V. 145 176 207 **257**
 500 502 526 538 643
 Länkinen Niilo **339** 493 500
 Länkinen Selma 502
 Lönfors 545
 Maarala o.s. Ketelämäki Eulia E. **440**
 Maarala Toivo **339**
 Maattola A.L. 194
 Mahlavuo Reino **340**
 Mahlavuo Veikko **340**
 Majava Aarne 189 **340** 500
 Majava Antti **341**
 Majava o.s. Paakkari Helvi L.S. **440**
 Majava Hertti P. **341**
 Majava o.s. Turpeenoja Vieno S. **440**
 Makkonen o.s. Hartikainen Martta
 M. **441**
 Makkonen Martti 546 554 562 563
 Maliniemi o.s. Hiltunen Lahja M.
441
 Mallula August 91
 Malm C.W. 24 25
 Malm 510
 Malmberg 50
 Malmihuhta I. Malmström Olavi **341**
 Malmila Jaakko 43
 Malmipuro o.s. Patokoski Hilka L.
 129 **441**
 Malmström Hannes **342**
 Mannerheim C.G.E. 11 16 18 21 34
 48 98 154 162 177 204 533 590
 635
 Manninen Topi 601
 Marjala Pertti 514
 Marjomaa kts. Halonen Kyllikki
 Martikainen 554
 Martikainen Veikko 137
 Martikala Niilo 137
 Martikkala nti 113
 Martikkala Tyyne **441**
 Martikkala Ville **229**
 Martola kenr. 640
 Marttila Oskar 137
 Matinheikki Kalle **342** 584
 Matinlauri Frans **229**
 Matinolli J. 191
 Mattila Pertteli S. **342**
 Maunula Ahti K. 170 **343** 673
 Maunula Anna-Liisa 606
 Maunula o.s. Impola Anna E. **441**
 Maunula Antti O. 145 **343**
 Maunula Juhon V. **343**
 Maunula Kaarlo Olavi **344**
 Maunula Kaarlo Paavali **344**
 Maunula Kalle E. **344**
 Maunula Väinö F. **345**
 Maunula Y. 127
 Maunula 71
 Mayer 72
 Mehtomaa Esko M. **345**

Meriläinen o.s. Pietola Aila 117
 Meriläinen o.s. Niemelä Aino M
 "Mamma" 20 65 97 **442** 665
 Meriläinen Eero 202 **345** 665
 Meriläinen o.s. Pietola Eila 117 125
441
 Meriläinen o.s. Launonen Elli **442**
 Meriläinen Evert 65 85 97 **230**
 Meriläinen Mauno **346** 543 545 551
 554 564 665
 Meriläinen Risto **346** 592 599 604
 665
 Meriläinen o.s. Penttilä Sinikka **442**
 Mertala kts. Kaijankoski Ruusa A.
 Mettovaara Enok **347**
 Meurman toht. 40 41 42 44 46 49 50
 53 54
 Miesmaa o.s. Kerttula Aino S. **442**
 Mikkilä Sanni 647
 Mikkilä Yrjö **347** 647
 Millala Vieno T. **442**
 Moberg I. Muuber Gerry 41 43
 Moilanen Matti 644
 Moisala 471
 Moisio 585 590
 Molotov 140 160
 Mosaljeff 565
 Mulari o.s. Anttila Toini **443**
 Murto Unto E. 189 **347** 480 483 669
 Mussolin Benito 160
 Mustonen o.s. Haikara Maria A. **443**
 Mutanen Anna 669
 Mutkala 43
 Muurunen Raili 591
 Myllyoja Juhon Artturi 13 **230**
 Myllyoja o.s. Penttilä Katri **443**
 Myllyoja Niilo J. **348**
 Mylläri Stefan 558
 Mäkelä 576
 Mäkelä Kalle 43
 Mäkelä o.s. Niva Laura E. **443**
 Mäkilä Vilho 43
 Mäkinen o.s. Kerttula Aino S.E. **443**
 Mäkinen o.s. Rantala Eeva S. **443**
 Mäkinen Hanna **444**
 Mäkinen Paavo 102 108 111 **348** 673
 Mäkinen Pentti **348**
 Mäkitalo o.s. Nikola Lea T. **444**
 Mämmelä o.s. Rehula Helmi **444**
 Mämmi Juhon **230**
 Mämmi Mauno I **349**
 Mämmi Tauno K. 150 206 **258** 526
 Mämmi Veikko O. **349**
 Mämmi Vilho 623
 Männikkö Kerttu 519
 Männikkö Viljo 191 522 526
 Mäntylä o.s. Haho Annikki **444**
 Mäntylä Knut Kauko **349**
 Määttä Eemil **350**
 Määttä Esko 541
 Määttä Henrik **350**
 Määttä Uno A. **350**
 Napoleon 6
 Naukkarinen o.s. Tuovila Jenny S.
444

Neiman 77
 Nevanlinna 505
 Niemi I. Lokalahti Antti 97 **351** 477
 478 518
 Niemi Eero A. **351**
 Niemi o.s. Majava Ellen P. **444**
 Niemi Jaakko 97 **352**
 Niemi Jussi 87 88 90 96 97 100 147
231
 Niemi o.s. Kiviniitty Kirsti K. **444**
 Niemi o.s. Malmi Lempi S. **445**
 Niemi Matti 14 16 62 69 83 87 96 97
 100 **231**
 Niemi o.s. Törmälä Saimi M. 527
 Niemi Sylvi 527
 Niemi Timo J. **352** 523
 Nikkilä o.s. Määttä Alma K. 97 119
445
 Nikkilä Erkki A.M. **353**
 Nikkilä Heikki 516
 Nikkilä o.s. Törmälä Helmi 121 **445**
 574
 Nikkilä Ilmari **353**
 Nikkilä J.J. 79
 Nikkilä Jaakko Samuli **354**
 Nikkilä Juhon E. **354**
 Nikkilä Raija 3
 Nikkilä Samuli 188 **354**
 Nikkilä Yrjö 25
 Nikkilä 102
 Nikola Arvo H. **354**
 Nikola o.s. Teräs Fanny K. **445**
 Nikola Heikki 13 55 80 81 87 88
 100 101 119 **231**
 Nikola I. Haarala Heikki **232** 480
 481 498
 Nikola Heikki vanh. 7
 Nikola o.s. Rehula Hilma K. **445**
 Nikola Iivari **355** 480 481 669
 Nikola Jussi 102 111
 Nikola o.s. Ojala Katri 119 **446** 608
 Nikola Kerttu M. 113 116 135 **446**
 573 608 610
 Nikola Lauri O. 98 102 119 169 207
258 480 481 483
 Nikola o.s. Ollakka Lyydia S. 113
 124 **446**
 Nikola o.s. Erkkilä Maria **446**
 Nikola Matti 119 166 206 **258** 481
 609
 Nikola Pentti K. 169 207 **259** 663
 Nikola Sopa 59
 Nikola Yrjö 14 55 69 100 119 **232**
 Nikola I. Haarala Yrjö A. 119 **355**
 481 673
 Nikolai II 6
 Niskanen 554
 Niskanen Antti **356**
 Niskanen o.s. Niva Laina B. **446**
 Niskasaari Kalle H. **356** 671
 Nissinen 515
 Nisula Aarno 541
 Nisula Nikolai 69
 Niva o.s. Nikkilä Liisa M.S. **446**
 Niva o.s. Immonen Olga B. **447**

Nordlund Akseli 43
 Nordlund Mandi 70
 Nordlund I. Nuortimo Viktor 68 69
 70 73 **232**
 Nousiainen Onni **356** 568
 Nousiainen Viljam **357**
 Nuora Veikko 558
 Nuortimo Irja 673
 Nuortimo Olavi 70 150 **357** 509 516
 623 673
 Nurmi Iivari 43
 Nygård kts. Haapaniemi Bertta S.
 Nygård Erkki V. 142 **357** 673
 Nygård Heikki 68
 Nygård Helmi 673
 Nygård Juhon H. **358**
 Nygård Lauri W. **358**
 Nykänen 509 514
 Nyman 41
 Nyrhinen Martti 558
 Nyström Sven 479
 Nyssönen 558
 Nyssönen o.s. Patokoski Saimi M.
447
 Näkkä Arvo 43
 Närvi toht. 48
 Oikarinen 509 511
 Ononen 548
 Oja Aune I. **447**
 Ojala Anna S. 113 **447**
 Ojala Anni 116 135 609
 Ojala Antti Aukusti 96 **233**
 Ojala Antti Iisakki 13 81 **233**
 Ojala Emil 133 **358**
 Ojala Heikki 189 **359** 483
 Ojala o.s. Laitinen Hilda S. 113 **447**
 Ojala Isak 80 87 88 101 118 **233**
 Ojala Kalle **359** 660
 Ojala Lyyli 96
 Ojala o.s. Heinula Sylvi M. **447**
 Ojala Ville 84 87 **234**
 Ojanniska Heikki E. **360**
 Ojanniska Impi 527
 Ojanperä Vesa 3
 Ojansuu Veli **360**
 Ollakka Väinö **360**
 Opas Urho 43
 Opotinfelt 579
 Osara 41
 Ovaska Antti **361**
 Paakkari Aappo 67
 Paakkari Aarne 493 503
 Paakkari Aino 607
 Paakkari Erkki A. **259**
 Paakkari Erkki Olavi **361**
 Paakkari kts. Pietola Fanni E.
 Paakkari Hannes 503
 Paakkari Helvi 123
 Paakkari Juhon A. **361**
 Paakkari o.s. Vuoti Kerttu K. **448**
 Paakkari Lauri I. 90 **362** 625
 Paakkari Matti A. **362**
 Paakkari o.s. Nisula Olga 67
 Paakkari Teuvo **363**

Paakkari o.s. Karjalainen Tyyne K.
448
 Paakkari Vilhelm I. 166 206 **259**
 Paakkari Viljam A. 97 **234**
 Paakkari Väinö J. **363**
 Paakkari Yrjö H. **364**
 Paasimaa Nestori I. **364**
 Paasio o.s. Kastemaa Aili **448**
 Paaso Paavo 539
 Pajari kenr.maj. 146 169 201
 Pajunen o.s. Eskola Helvi K. **448**
 Palander toht. 46
 Palmroos 579
 Palokangas Johannes H. 200 **365**
 Palokangas Markus 556
 Palokangas Matti O. **365**
 Palokangas o.s. Hirvaskari Toini T.
448
 Palokangas Tyyne 584
 Palola Vilpas 665
 Palosaari Kalle O. **366** 594
 Palovaara 628
 Palovaara Antti 88
 Palovaara E.F. 80 88
 Palovaara o.s. Hiironen Iida M. 116
 124 131 132 135 **448**
 Palovaara Thyra 662
 Parkkila Artturi 43 88
 Parkkila Jaakko 133 **366** 661
 Parkkila Juhon 43
 Parkkila Ossi 661
 Partanen Eino 511
 Partinen 559 620
 Patokoski Ahti O. 157 206 **260** 485
 486
 Patokoski o.s. Riala Anna Maria **449**
 Patokoski Anni 121
 Patokoski o.s. Kuukasjärvi Betty **449**
 Patokoski o.s. Määttä Hanna 131 **449**
 Patokoski Hannes 485
 Patokoski Kalervo **366** 627 628
 Patokoski o.s. Ojantakanen Liisa **449**
 Patokoski Niilo S. 103 147 206 **260**
 485 486 655
 Patokoski Siiri **449**
 Patrikainen Lassi 555
 Pehkonen E.Y. 12 69 80
 Pehkonen Elli S. **449**
 Pehkonen Veikko O. **367**
 Pekkala 520
 Pekkarinen Hannes **367**
 Pekkarinen Heino **367**
 Pekuri Arvo O. 142 **368**
 Pekuri o.s. Impola Aune E. **450**
 Pekuri o.s. Millala Helmi S. **450**
 Pekuri Jaakko 119 **368**
 Pekuri Tauno A.J. 169 207 **260**
 Pekuri Valtteri 119 **368**
 Pekuri Veikko E. 142 **368** 518
 Pellikka kts. Karppinen Hilka P.E.
 Pellikka Pentti **369**
 Pentikäinen Mikko 69 **234**
 Pentikäinen Viljo 173 207 **261**
 Pentti Ahti **370**
 Pentti o.s. Haikara Hilja S. **450**

Penttilä nti 113
 Penttilä o.s. Keränen Aune E. **450**
 Penttilä Heikki M. 14 25 88 89 106
235
 Penttilä I. Huuononen Kalle J. 13 69
 80 **235**
 Penttilä o.s. Hämäläinen Tyyne S.
 116 122 132 131 **450**
 Penttilä kts. Huuononen Ville
 Permi o.s. Niva Lea S. **450**
 Pernu Yrjö **236**
 Pernu Kustaa 87 88 **235**
 Pernula Ulriikka 37
 Perälä Ilmari 80 **236**
 Perälä o.s. Teittinen Sofia **451**
 Perälä Toini L.S. 93 99 116 118 124
 126 131 132 133 **451** 608
 Perälä Yrjö 87 79 206 **211**
 Pesjö o.s. Tiikkala Lilja M.M. **451**
 Pesämaa Aune 567
 Peura 543
 Pietilä Lauri M. **371**
 Pietilä Matti 68 69 **236**
 Pietilä Niilo J. **371**
 Pietola Aarno 162 **261**
 Pietola Aaro **371**
 Pietola Ahti A. 165 206 **261** 618
 Pietola o.s. Virtalehto Anna S. **451**
 Pietola Anni 117
 Pietola Arvo O. **372**
 Pietola o.s. Kurikka Aune S. **451**
 Pietola Eila 123
 Pietola o.s. Yrttiaho Fanni E. 116 **452**
 605
 Pietola Heikki A. 88 90 97 **372**
 Pietola Juhon 103 606
 Pietola Jussi 474
 Pietola o.s. Hannila Kaisa **451**
 Pietola Kalle J. **372**
 Pietola Lauri J. **373** 522
 Pietola Marjatta 123
 Pietola Matti A. 68 79 80 88 97 102
237
 Pietola o.s. Räihälä Saimi J. **452**
 Pietola o.s. Heinsonen Siiri V. **452**
 Pietola o.s. Niemi Sylvi M. **452**
 Piippo Alpo **373**
 Piippo Uno **374**
 Piirala o.s. Vikiö Salli M. **452**
 Piittari Jaakko W. 43
 Pilvinen Tapani 550 554 561 564
 Pinnanen Jussi 571
 Pirhonen nti 113
 Pirhonen Aili 576
 Pirhonen Veikko **374** 646
 Piriä o.s. Loppi Alli 113 120 126 129
 131 132 **453** 506 507 527
 Piriä o.s. Daavittila Anna S. **453**
 Piriä Antti A. 97 177 207 **262**
 Piriä Elli 97 527 573
 Piriä o.s. Björklund Elsa G.I. 126
453 527
 Piriä Hannes **237**
 Piriä Heikki 97 147
 Piriä Jaakko 102

Pirilä Lauri H. 375
Pirilä Maija 97
Pirilä Martti K. 14 97 237
Pirilä Pauli A. 174 207 262
Pirilä rva 113
Pirilä Vihtori M. 90 96 97 119 145 375 514 623
Pirilä Väinö H. 14 87 88 89 90 97 106 118 237
Pirilä Yrjö A. 13 81 147 238
Pisilä Heikki 376
Pisilä Tauno 376
Pitkänen Ester 453
Pohjola Antti 198
Posljanov 77
Poutala Katri 46 53
Poutiainen Väinö 127
Pudas Antti 59
Pudas Heikki 14 59 68 69 83 87 88 89 91 100 101 102 103 109 112 113 118 119 133 139 238 474 480 493 610 623
Pudas o.s. Kallio Kaarina C. 116 120 123 126 453 508
Pudas Lauri 88 97 101 119 131 376 480 482 651
Pudas nti 113
Pudas o.s. Sutela Tyyne H. 454
Puhakka Eino A. 377
Puhakka Frans Samuli 60 86 87 206 211
Puhakka Heikki 239
Puikko vääp. 94
Pulkkinen 41
Pulli 501
Puolakka Aarne A. 377
Puolakka Yrjö I. 25 239
Puolanne Elsa 601
Puoskari Aappo 52
Puroma ev. 174 201 585 586 588 628
Putansuu Arvo E. 377
Putansuu Heikki J. 147 378
Putansuu Juho H. 239
Putansuu Kaarlo O. 378
Putansuu Samuli A. 378 542
Putansuu Yrjö 176 207 262
Putkonen 614 615
Puumi I. Toppila Antti 22
Puurunen 242
Pyhtilä o.s. Kamula Fanni M. 454
Pyhäluoto Kaarlo K. 166 206 262
Pyhäluoto Kaino 379
Pyhäluoto Veikko 379
Pyhälä Pauli 145 379 673
Pylkäs Antti 380
Pylkäs Yrjö 240
Pärmi Nikke 587
Pääskynen Albin 618
Pääntalo Marjatta 68
Ramstet 45
Raninen 513 568
Rantakari Elvi 121
Rantakari Erkki I. 199 207 263 613 616

Rantakari Hannes 156 204 206 264 523 574
Rantakari kts. Nikkilä Helmi K.
Rantakari Kalle 142 380
Rantakari Matti H. 97 380
Rantakari Niilo O. 102 119 381
Rantakari Salli 123
Rantakari Yrjö 381 500
Rantala Jaakko V. 382
Rantala Antti 69 240
Rantala o.s. Pietola Aura A. 117 128 131 454 506 507
Rantala Janne 102 119 382
Rantala Kalle 522
Rantala Kustaa 382
Rantala Kusti 69
Rantala kts. Rautio Maria J.
Rantala o.s. Haikara Martta S. 116 120 129 454
Rantala Mauno 80
Rantala Olavi Aarne 383
Rantala Olavi H. 146 383 523
Rantala Sulo Matti 90 102 109 119 383 473 477 523
Rantala o.s. Pietola Toini E. 454
Rantala Veikko 384
Rasila o.s. Tervakangas Irja K. 455
Raunio Pauli 561
Rautio Aili E. 117 135 455 506 573
Rautio Aino A.J. 117 455 506
Rautio Antero 509
Rautio Antti 384
Rautio Arvo J. 384
Rautio o.s. Tyyskä Emma A. 455 527
Rautio Heikki O. 385
Rautio I. Huhtala Jaakko J. 69 147 206 240 264
Rautio Kaarlo 385
Rautio Leo P. 145 205 206 264 521
Rautio o.s. Penttilä Maria J. 113 115 120 121 124 455
Rautio Mauno 521
Rautio Pentti 617
Rautio Sylvi K.T. 456
Rautio Väinö 155 385
Rehula Aarne J. 386
Rehula Aaro J. 386
Rehula Albert 386 654
Rehula Arvo H. 387 653
Rehula Erkki O. 387 592
Rehula Heikki 97 387 482
Rehula Helmi 120 122
Rehula o.s. Ahola Hilma Helmi K. 456
Rehula kts. Teräs Iida S.
Rehula Ilmari 388
Rehula Kalervo 389
Rehula Kalle 388
Rehula Martti V. 388
Rehula Väinö V. 389 673
Reinilä 541
Rendulic Lothar 199
Renvall Heikki 12
Renvall T. 24
Reunanen R 186

Rfey Alexander 12 53
Riala Matti J. 180 185 389 515
Riala Pekka 68 189 241 500 585
Ribbentrob, von 177 541 542
Riekkä Kalle P. 390
Riekkä Martti A. 390
Riekkä Sulo A. 391
Riihimäki Eino 556
Rinne Teodor 513
Ristimäki Aino 491
Ritola 585
Roiha 543 545 546
Roitomaan Kauko 43
Ronkainen 526
Ronkainen Eero V. 391
Ronkainen o.s. Kiviniemi Kaisa J. 456
Rosenberg 43 53
Rosi Reino H. 156 206 265 499
Rosi Vilho 166 187 206 265
Rosi Ville 523
Rosvo-Perttunen 71
Ruotsalainen Aku 22
Ruuska 603
Ryti Risto 140 177
Rytkönen I.E. 192
Ryyppö Jussi 475
Ryyppö Matti 475
Ryyppö Mikko 475
Ryytilä kts. Penttilä Tyyne
Räinä Esko S. 202 392
Räinä Lauri H. 392
Räinä Niilo Antero 241
Räsänen Kalle 241
Räsänen 563
Rönn Antti O. 169 207 265
Rönn Yrjö N. 392
Saaranen Taneli 43
Saarela Leo 549
Saarela Olli 541 542
Saastamoinen F 192
Saastamoinen Ilmari 393
Saikkonen Lauri 579
Sakko 587
Salin Ensio 393
Salin Isak 79
Salin Onni I. 393
Salin o.s. Kurikka Sylvi A. 456
Salin o.s. Ukura Toini T. 456
Salin Väinö H. 394
Sallinen 526
Sallinen Aaro J. 394
Sallinen o.s. Tuovila Aili K. 456
Sallinen Akseli A. 394
Sallinen Antti P. 395
Sallinen Eero P. 199 207 266
Sallinen Eino O. 199 207 266
Sallinen Lauri E. 173 207 266
Sallinen Martti 111
Sallinen Urho H. 102 395
Sallinen Viljam Matti 396
Sallinen Väinö M. 396
Salmi ltn. 627
Salminen Maija 114
Salminen O.A. 114

Salmio 591
Salpio 554
Sandman Lilli 67 74 77 78
Sangi Pauli 556
Santelin Arvi 43
Sariola Mauri 603
Sarkkila kts. Hanhela Aune A.
Sarkkila o.s. Heinula Elma E. 457
Sarkkinen Valto 523
Saukkonen Jonne 242
Saukkonen o.s. Haikara Kaisa S. 457
Schauman Eugen 7
Schönberg 18
Seppo Aarno 102 126 133 156 396 474 479 506 508 516 641 651 655
Seppo o.s. Kivinen Rauni K.K. 457
Seppä 475
Seppä A. 475
Seppälä ltn 611 612 614 615
Seppälä Heikki 169 207 267
Seppälä Veikko 615
Seppänen 516
Seppänen Emil 87 88
Seppänen Vappu 457
Setälä E.N. 12
Seyn F.A. 8
Sihvo Aarne 466
Sihvo Sam 30 36
Siilasvuo Ensio 533
Siilasvuo Hjalmar 146 148 188 197 199 202 636
Siljander Jussi 544 557
Simelius S. 193
Simi Arvi 68 69 242
Simola 616
Sinkkonen Iivari 558
Sintonen 546
Sipola Heikki 104 471
Siponen kts. Holappa Rauha J.
Sirama Mauno 561 564
Sirniö o.s. Tuovila Martta M. 457
Sirniö Oskari 242
Sirniö Pauli 397
Sivonen o.s. Rosi Laila E. 457
Sivonen 23
Skyttä Lauri 550
Smed Kustaa 397
Soini Sofia 113 124 457
Soininen Oskari 513
Sorin 18
Stalin Josef 103 137 138 158 172 602
Starck Lauri 24
Stolbov 18
Sularanta o.s. Kamula Martta 457
Sulasalmi I. Impola Veli 243
Sulasalmi Eino 397 473 477 478 479
Sundman 548
Suomela o.s. Marjomaa Anna-Lisa 458
Suomela Lauri 102 243
Suominen o.s. Kurikka Terttu M. 458
Suominen Voitto V. 398
Sutinen o.s. Törmälä Anna S. 458
Suvanto kts. Alasuvanto Ville
Svetschnikov M.S. 18

Svinhufvud P.E. 12
Syrjä Pentti 613 616
Säkkinen 585
Säkkinen Viljo 586
Särkiöja Reino 526
Säkkinen Viljo 586
Talas Onni 12
Talvela ev. 146
Tammenmaa Kaisa 517
Tammenmaa vänr. 517
Tamminen 509
Tanjunen Reino 672
Tanninen 514
Tapanainen Armas M. 399
Tapanainen Asa 398
Tasanen J. 37
Taskinen Kalle H. 88 102 108 109 145 399
Taskinen o.s. Huttunen Liisa 116 123 135 458
Temmes 623
Teppo 526
Tervakangas Hannes 400
Tervakangas Heino 399 542 585 586 591
Tervakangas o.s. Eskola Hilma 116 131 458
Tervakangas Inkeri 116 458
Tervakangas Jaakko 243
Tervakangas o.s. Karjalainen Kerttu S. 459
Tervakangas Pauli A.H. 400
Tervakangas Pauli Johannes 401
Tervakangas Tauno H. 166 401
Tervakangas Reino J. 401
Tervonen Pentti 587
Teräs Erkki E. 402
Teräs o.s. Rehula Iida S. 459
Teräs Matti 402
Teräs Paavo 402
Teuva Tiltu 641
Tiainen Otto 403
Tielsola 591 592
Tiikkala Sulo 403
Tiikkala Yrjö 166 206 267
Tiilikainen P. 59
Tiilikainen o.s. Wäätäinen Roosa 118 459
Tiitto 526
Tiitto Aarne A. 145 169 207 267
Tiitto I. Heikkilä Eila 459
Tiitto Hannes 403
Tiitto Jaakko 80 244
Tiitto o.s. Patokoski Laina 121 459
Tiitto Toivo T. 404 502
Tikkanen Valte 519
Tiltu 502
Tilu Iisak 43
Timonen Lauri 404 653
Timonen Toimi 561
Tiri 526
Tokola o.s. Haho Aune R. 460
Tokola Heikki 180 182 185 191 481
Tolonen Anni 517
Tomson 77

Toppila 42 44 45
Toppila Antti 404
Toppila Erkki E. 119 405
Toppila Erkki Johannes 405
Toppila o.s. Tervakangas Iida E. 120 460
Toppila Jaakko H. 405
Toppila Johan E. 406
Toppila Jussi 97
Toppila Martti 406
Toppila Paavo 406
Toppila Reino I. 407
Toppila Selma E. 124 460
Toppila Siiri H.B. 460
Toppila Tauno V. 407
Toppila Tyyni M. 129 460
Toppila Yrjö 22
Torvinen Aarne E. 119 407 503 523 643 645
Torvinen Antti 244
Torvinen Helga K. 461
Torvinen Ilmari 408
Torvinen Irene 645
Torvinen Jaakko V. 408
Tranque toht. 49
Tsupat 77
Tukkimäki 587
Tulppo Eemeli 43
Tuohimaa Aaro E. 408
Tuohimaa o.s. Backman Aune A. 461
Tuohimaa Frans M. 409
Tuohimaa Kaarlo H. 409 673
Tuohino Mauno M. 409 523
Tuomaala Kauko 602
Tuomikoski o.s. Sallinen Elli 461
Tuomikoski Heikki 25 245 465
Tuomikoski Paavo 410
Tuominen Toivo 553
Tuomitie I. Kaniin Heino V.H. 410
Tuomitie I. Kaniin Toivo 410
Tuovila Herman 245
Tupala Pauli 554 558 559
Turpeenoja Aarne E. 411
Turpeenoja Heikki 145 190 412 521 524 526 673
Turpeenoja Lauri A. 152 411
Turpeenoja Lauri J. 14 119 166 206 268
Turpeenoja Matti J. 411 495
Turpeenoja o.s. Tervakangas Mirja T. 461 517
Turpeenoja Niilo 142 412
Turpeenoja Paavali K. 412
Turpeenoja Selma 610
Turpeenoja Veli S. 413 657
Turtola evl. 182 497 536 539
Turunen Allan 561
Turunen R. 43
Turunen Vilho 528
Tyni 514
Tyyskä Pauli 558
Tyyskä Ville 109 413 466 494
Tähtinen 563
Törmeliin Reeta 68
Törmi Veikko 570

Törmälä Aarne U.M. **413**
 Törmälä o.s. Hannila Lea M. **461**
 Törmälä o.s. Karhunen Maija **462**
 Törmälä Vieno 527
 Törmälä Erkki 97
 Törmälä Heikki 14 **414**
 Törmälä Juhon 153
 Törmälä Kalle J. 170 190 **414**
 Törmälä nti 113
 Töyrä Eino S. **245**
 Töyrä o.s. Sipilä Tyne **462** 508
 Uimonen Juhon **415**
 Ukkola 585
 Ukkola Aarne A. **415**
 Ukkola Aaro J. **415**
 Ukkola Erkki **416**
 Ukkola o.s. Kerttula Salme M. **462**
 Ukura o.s. Rautiala Aino M. **462**
 Ukura Alpo **416**
 Ukura Antti **416** 585 592 627 630
 673 674
 Ukura Aukusti 88 101 118 119 **246**
 480
 Ukura Eeva 572
 Ukura o.s. Martikkala Fanni M. **462**
 Ukura o.s. Kurola Lempi H. **462**
 Ukura rva 113
 Ukura o.s. Tervakangas Toini L. K. **463**
 Ulén kts. Uurtimo Tyne M.
 Uotila ltn. 615
 Uurtimo o.s. Karinkanta Tyne M. **463**
 Uusipuro 545
 Vaihia ltn. 614
 Vainionpää 526
 Vakkuri Oskari 471 472
 Valkonen Pentti 604 614 615 616
 Vallin J.O. 655
 Vallin Valtter 550
 Valtokari o.s. Rantakari Elvi S. 120
463
 Valtokari Hannes **417**
 Valtokari Heikki A. **417** 505
 Valtokari Kaarlo J. **417** 657
 Valtokari Martti **418** 569 619 672
 Valtokari o.s. Majava Seidi E. 121
 129 **463** 641 674
 Valtokari Väinö A. **418** 523
 Vanhapelto 555
 Varis T. 559
 Varis Yrjö E. 88 118
 Vartiainen 554
 Vasilieff I. Vaappo Heikki 586 590
 Vehviläinen 558
 Vejjola 509 510 513
 Veikkanen K. 561
 Venäläinen Väinö 558
 Vesa H. 471
 Vigren 513
 Vihma E. 174 588
 Vihuri Matti 97
 Viik Matti **246**
 Viiltola Osmo 647
 Viinikka Kalle E. **418**
 Viinikka Vilho **419**
 Viitamäki o.s. Haikara Helmi K. **463**
 Viitanen Aukusti 102 103 109
 Viitanen Markku 662
 Vikiö Ahti J. **419**
 Vikiö Arvo K. 190 **419** 524
 Vikiö Einari K. **420**
 Vikiö o.s. Nikola Kaarina **464**
 Vikiö Kustaa 155 206 **268** 479
 Vikiö Lauri K. **420**
 Vikiö o.s. Turpeenoja Rauha H. **463**
 Viljanen evl. 146
 Villamo 23
 Vireen 498
 Virkkunen M.J. 555
 Virtanen 630
 Virtanen Eino 52
 Virtanen Erkki 558
 Vitikko 555
 Voroshilov marsalkka 162
 Vuokko Aksel evl 91 146 474 479
 510
 Vuola 554
 Vuorinen Lauri E. **420**
 Vuoti Antti **246**
 Vuoti Heikki **247**
 Vuoti Martti **247**
 Vuoti Yrjö H. **421**
 Vähäsarja o.s. Heinula Aino S. **464**
 Vähäsarja Aino S. **464**
 Väisänen 510
 Väyrynen o.s. Ränä Tyne K. **464**
 Väänänen E.A. 192
 Wahren Mika 560 564
 Wallenius K. kenr. 151
 Wesley August 18
 Wetzer 18
 Wiertola Alfret 43
 Wilkman 18
 Wintter Alvar 43
 Wintter toht. 48
 Wirkkula K.H. 38 39 41 42 44
 Wuorinen toht. 45
 Wrede Matilda 580
 Yli-Myllymaa Väinö 43
 Yliraasakka o.s. Haikara Lempi A.S.
464
 Yliriusku Otto 602 603
 Ylisaari Vilho 500
 Ysikumpu 581 582
 Ziliporov 72
 Åström Otto 611 615 617
 Åström kapt. 45
 Arje Harras **421**
 Öystilä kts. Maunula Anna E.
 Öystilä kts. Penttilä Aune E.